Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 1

Олег Чорногуз

Зібрання творів у семи томах

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 2

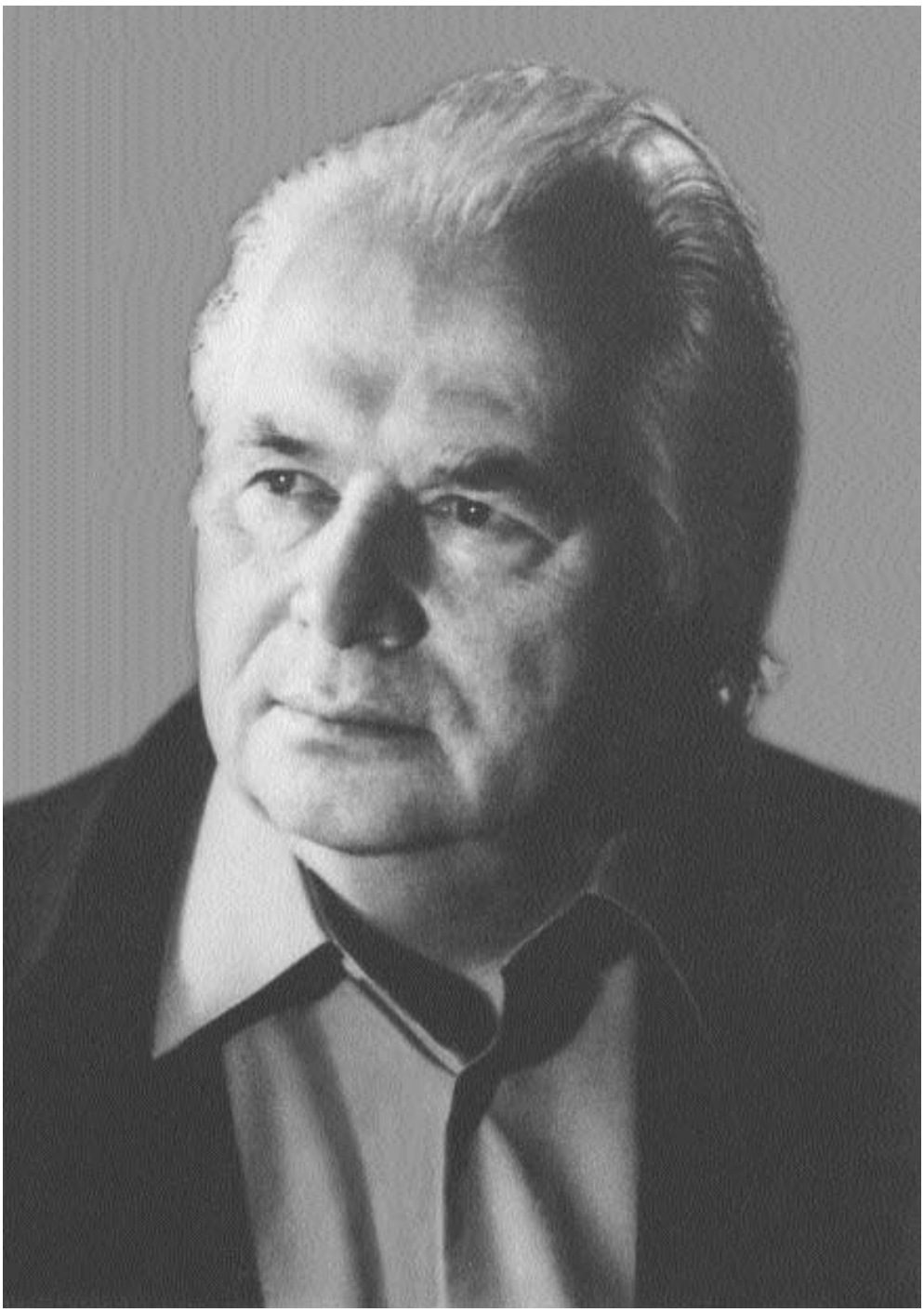

Ол. Горлогуз

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 3

О Л Е Г
Ч О Р Н О Г У З

Т о м с ь о м и й

ЛІТЕРАТУРНІ ПАРОДІЇ, П'ЄСИ ТА КОМЕНТАРІ

Київ
Видавнича компанія "КИТ"
2006

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 4

УДК 821.161.2-3(081.1)
ББК 84.4УКР6-4
Ч 75

Ч-75 ***ЧОРНОГУЗ О. Ф.***
Зібрання творів: У 7-ми томах. — Київ: КИТ, 2006. — Т. 7. — 664 с.: іл.

ISBN 966-8550-34-X ББК 84.4УКР6-4
ISBN 966-8550-55-2

До сьомого тому вибраного Олега Чорногуза ввійшли його літературні пародії на пригодницькі романи, повісті та оповідання, а також драматичні твори, зокрема п'єса та комедія.

Книга розрахована на широке коло читачів.

ISBN 966-8550-34-X
ISBN 966-8550-55-2

© Чорногуз О. Ф., Богомаз Б. П.,Ткаченко В. І., 2006

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 5

ПОГРАБУВАННЯ НА ВУЛИЦІ СТЕПАНА РУДАНСЬКОГО[1]

(Повість-пародія)

ПРОЛОГ

У гардеробній, перехилившись через бар'єр, сива немолода жінка, сторожко озираючись, щось нашіптувала на вухо довгов'язому, з цапиною борідкою чоловікові. Довгов'язий кивнув головою, поспіхом одягнувся і вискочив на вулицю. Там він зупинився і, погрожуючи кулаком у щойно зачинені двері, багатообіцяюче вигукнув:

— Ну, постривайте, анцихристи! Я вам покажу...

У цей час протилежним боком вулиці проходив сержант міліції Квочка. За своєю професійною звичкою він насторожився. Все це видалося йому дуже підозрілим...

ТРОЄ ПРОТИ ОДНОГО

Усе сталося блискавично. Арнольд Іванович Шлапаківський не встиг завернути за ріг будинку, як перед ним виросли три лиховісні тіні.

— Інкасаторський мішок або життя, — ввічливо запропонувала гриваста тінь, погладжуючи професора по рукаву імпортного макінтоша. Друга тінь ненароком послизнулася і, раптом матеріалізувавшись, боляче вдарила Арнольда Івановича по плечу.

Шлапаківський деяку мить повагався, і його мозок з кібернетичною швидкістю видав потрібну інформацію. Він рішуче простягнув свою ношу незнайомцям:

[1] До відома окремих читачів: ця повість писалася в дружньому співавторстві з письменниками-гумористами Владиславом Бойком та Іваном Немировичем. *(Щиросердне зізнання автора).*

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 6

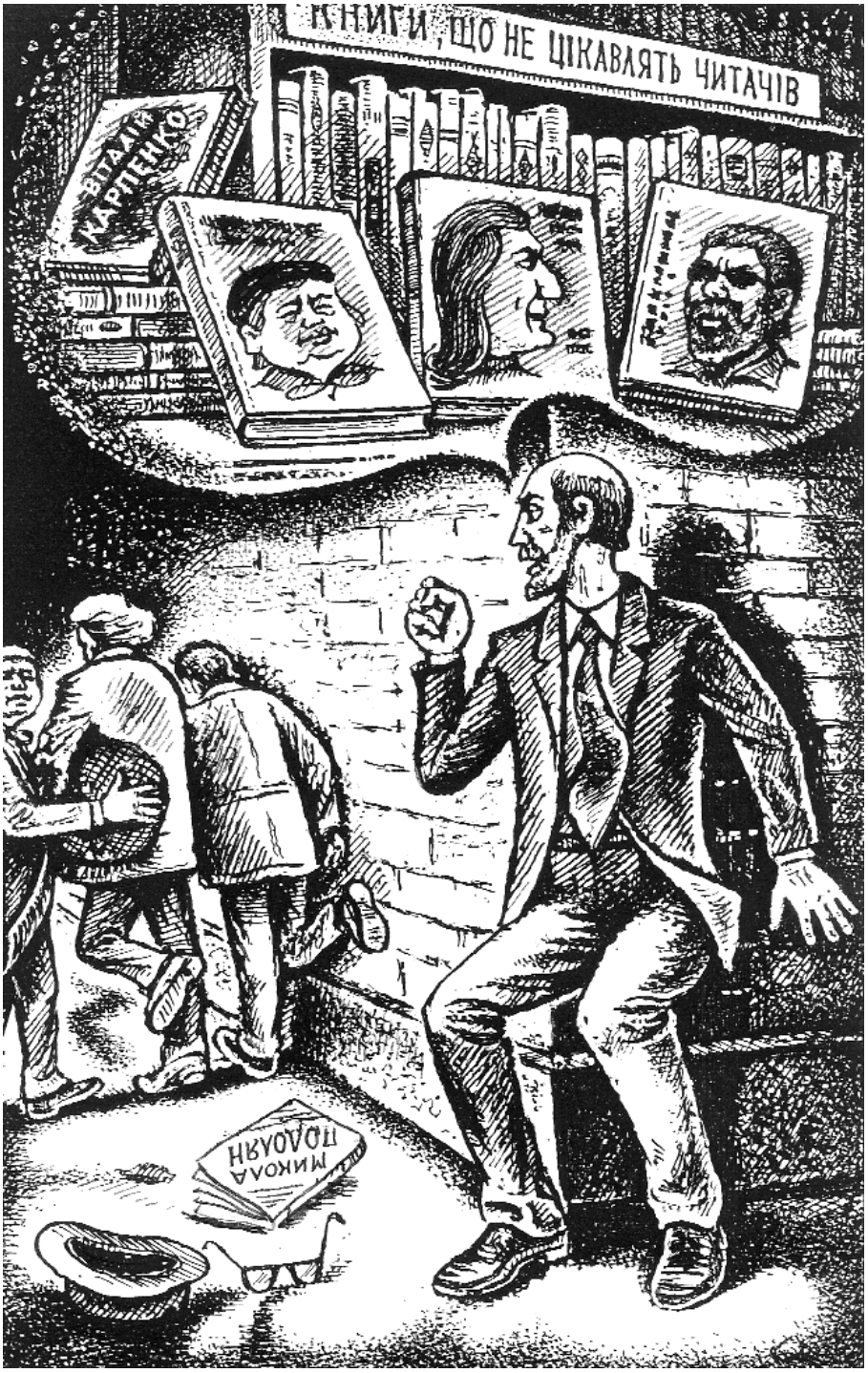

"... Арнольд Іванович Шлапаківський не встиг завернути за ріг будинку, як перед ним виросли три лиховісні тіні..."

(До стор. 5)

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 7

— Беріть. Усе-таки життя дається один раз, а мішок, може, ще колись роздобуду, — сказав він і попростував до свого під'їзду.

ЖЕРТВА ПЛУТАЄ СЛІД

Нарада була коротка.

— Ну що ж, — покусуючи інкрустований мундштук косівського виробництва, сказав майор Ситорчук. — Доповідайте.

Сержант Квочка заклопотано крякнув, розгладив неймовірно руді прокурені вуса й почав:

— Сьогодні о дев'ятнадцятій п'ятдесят п'ять троє невідомих учинили напад на відомого професора Шлапаківського. Єдиним свідком цього інциденту був шофер автомашини номер 13-13 Логвин Дмитрович Голубей. У будинку, де мешкає професор, є винний магазин "Три келехи". Голубей саме підвіз туди інкасатора. Інкасатор зайшов по гроші, а шофер заходився протирати вітрове скло. Раптом він почув приглушені голоси й побачив чотири постаті на тротуарі. Одна з них належала Арнольду Івановичу Шлапаківському, якого Голубей добре знав. Три незнайомці оточили професора, і за мить в руках одного з них опинився професорів мішок. Кинутися за грабіжниками Голубей не міг, бо чекав інкасатора. Він гукнув професора, але той, не озираючись, пішов до під'їзду.

— Так-так, — постукав майор Ситорчук мундштуком по краєчку столу. — Що ви на це скажете, лейтенанте Фостикове?

— Я гадаю, — рипнувши новенькою портупеєю, відчеканив молодий лейтенант з серйозним і проникливим поглядом, — що напад готувався на інкасатора.

— А ваша думка, сержанте Квочко?

— Кардинально заперечую, — підвівся з крісла сержант. Він помітно накульгував на праву ногу. Це майора насторожило, але він удав, що нічого не бачить.

— Підстави?

— Рівно через сорок дві секунди після пограбування мій мотоцикл зупинив Голубей. Ще через вісім секунд я уже був у під'їзді. Ліфт, на моє щастя, не працював, і через дев'ять секунд я наздогнав професора на дванадцятому поверсі. "Професоре, — питаю, — що сталося? Вас пограбовано?" Шлапаківський зняв окуляри, протер

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 8

носовичком. Носовичок був чистий і, як мені вдалося помітити, з ініціалами "П. М." Я одразу збагнув, що це ініціали Парфенони Микитівни, професорової дружини.

— Коротше, — перебив Ситорчук. — Що вам відповів професор?

— Я ж до того й веду, товаришу майоре. — Професор, уявіть собі, відповів, що з ним нічого не трапилося! І пошкандибав вище, на чотирнадцятий поверх. Далі я його не переслідував, бо все це здалося мені дуже підозрілим. Я вирішив дізнатися, куди перед цим заходив професор, і встановив, що він був: а) в аптеці, б) у книгарні "Фоліант" і в ювелірному магазині. На розі власного будинку його пограбували...

— Чому ви не викликали собаки? — запитав майор.

— Не було рації, — поважно відповів сержант. — Слід посипали сигаретами "Київський фільтр". Я сам пронюхав усю місцевість від ювелірного магазину до зупинки таксі.

У кабінеті запала тиша. Майор Ситорчук чиркнув запальничкою, і всім здалося, що прогримів гарматний постріл. Майорова рука помітно тремтіла.

— Дивно, — пробурмотів він. — Дуже дивно. Нічого подібного у моїй практиці ще не траплялося.

РАПТОВИЙ ВІЗИТ

Арнольд Іванович Шлапаківський стояв над ванною у дуже незручній для його задавненого радикуліту позі й натирав спину доберман-пінчерові за кличкою Цуцик[1]. Песик жалібно поскиглював, дивуючись, чому це його — собаку благородного походження — миють не шампунем, як завжди, а дешевим яєчним милом.

Вода, доведена до температури 36,8°, мирно шуміла в крані. Із кухні долинало поважне шипіння срібного самовара — справжнього тульського, зразка 1899 року, який, після незначної реконструкції, успішно працював на батарейках типу "Меркурій-12". Правда, цих батарейок давно вже не було у продажу, тому самовар довелося через трансформатор підвести до електромережі. Парфенона Микитівна, професорова дружина, подзенькувала блискучими бігуді з

[1] Надто допитлтвим читачам пояснюємо, що Арнольд Іванович з дитинства кохався у класиці й свого песика назвав, як ви здогадуєтесь, ім'ям героя однойменної байки Л. І. Глібова.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 9

нержавіючої сталі, й велику вітальню сповнювало її інтимно-грайливе меццо-сопрано:

Я любила водолаза —
Русий чуб,
А попавсь мені професор —
Книголюб...

Це була улюблена пісня, яку Парфенона Микитівна наспівувала своєму професорові протягом ось уже сорока років їхнього бурхливого сімейного життя. За її словами, в ранній молодості вона справді мала якийсь фатальний роман з русоволосим водолазом, що плавав на рефрижераторі "Громобій" і привозив їй із екзотичних морів співаючі черепашки, а одного разу привіз навіть черепашку з королівською перлиною. Правда, перлина потім виявилася фальшивою, і романтичний водолаз, за словами Парфенони Микитівни, назавжди пірнув у глибини її безкомпромісної пам'яті.

У хвилини сімейних незгод Парфенона Микитівна виконувала цю пісню також у дещо зміненому варіанті, натякаючи ще й на якогось "верхолаза — чорний чуб", з яким теж нібито мала фатальний роман. А щоб надто вже допекти Арнольдові Івановичу, вона часом рішуче викидала із пісні слова й подавала її майже афористично:

— Я любила чорний чуб, а попався книголюб, — і переможно дивилася на професора.

Раптом пісня урвалася. Парфенона Микитівна з переляканим виглядом вскочила до ванної.

— Дзвонять. Міліція... — прошепотіла вона і, здається, зібралася непритомніти.

Арнольд Іванович пішов до дверей. На порозі стояв бронзоволиций міліціонер з жовтим планшетом у лівій руці. Правою він узяв під козирок і відрекомендувався:

— Майор Ситорчук.

ПОСТРІЛ У ТИШІ

Вони сиділи в просторому професоровому кабінеті, який нагадував до деякої міри антикварний магазин і водночас скидався на

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 10

комору книготорговельної бази. Професор розповідав довго й нудно, але майор був напрочуд тактовний і слухав так, ніби це була найцікавіша розповідь у його житті. Але разом з тим непомітно для професора його пильне око з фотографічною точністю фіксувало своєрідний і досить-таки парадоксальний інтер'єр кабінету. Поруч з масивними кріслами епохи Катерини II, роялем фірми "Брокхаузъ и сыновья" та мініатюрним макетом замку в стилі пізнього барокко десь мало не XVIII століття ліпилися стелажі виробу Ірпінської та Корюківської меблевих фабрик. А на стелажах дружними рядами тіснилися твори сучасних поетів, прозаїків і драматургів. Окремий стелаж у найдальшому кутку було відведено для сатири й гумору. На столі перед професором лежав товстий, пожовклий від часу фоліант з ледь помітними слідами облізлої позолоти, який чекав на свою реставрацію.

Майор Ситорчук давно чув про відому бібліотеку професора Щлапаківського. Адже це була чи не єдина книгозбірня, якщо не в усьому світі, то принаймні в республіці. Доводилося чувати Ситорчукові й відгуки про неї з боку літераторів. Більшість була в захопленні. Проте зараз його цікавило інше. Й коли старий нарешті скінчив розповідати про свої гімназичні роки, майор, зрозумівши, що розповіді не буде кінця, чемно перебив:

— Пробачте, Арнольде Івановичу... А чи не працювали ви колинебудь у фінансових органах?

— А чому це вас цікавить? — насторожився професор.

— Бачите, — тоскно смокчучи порожній косівський мундштук, сказав майор, — нам відомо, що свого часу за бездоганну службу в Азовсько-Дністровському банку вас було премійовано...

— Було, було, — кивнув цапиною борідкою професор. — У молодості, коли я був такий же стрункий і гарний, як ви, молодий чоловіче, я справді працював у цьому банку інкасатором. Незважаючи на той неспокійний час, мене, уявіть собі, жодного разу не було пограбовано. Й коли я вже переходив на наукову роботу, дирекція банку вручила мені іменний інкасаторський мішок з чистої парусини за номером 3645/888.

Професор несподівано молодо підвівся і гукнув у прочинені двері:

— Парфушо! А принеси-но мій іменний мішок!

Парфенона Микитівна в білосніжному мохеровому халаті й уже без бігуді впливла до кабінету.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 11

— Нолику, — сказала вона, кладучи унизану перснями руку на плече Арнольда Івановича, й кинула звабливий погляд на їжакуватий майорів чубчик. — Нолику, ти ж повернувся без нього.

— Хіба? — схвильовано глянув Арнольд Іванович на дружину.

— Звичайно. Ти ж іще мав щось принести...

— Гм... Де ж тоді він міг подітися?

Майор підвівся з крісла.

— Шкода, звичайно. А чи не бачили ви годину тому на східцях сержанта Квочку? — несподівано запитав він, намагаючись уловити вираз професорових очей.

— Ні, — ледь-ледь повагавшись, спокійно відповів професор. — Ніякого сержанта я сьогодні не бачив.

Цієї миті пролунав телефонний дзвінок. Парфенона Микитівна взяла слухавку. Обличчя її поступово блідло...

— Нолику, яке золото? — розгублено перепитала вона.

Майор Ситорчук кішкою стрибнув до телефону.

— ...книги в нас, — почув він останні слова. Й відразу слухавка замовкла. Але натреноване майорове вухо вловило й інше: на фоні тих слів прозвучало виразне: “Ну, щановний, тепер тобі амба!” — і ляснув постріл, а за ним пролунав дикий, нелюдський зойк.

Майор прожогом кинувся до виходу.

ЗАГАДКОВИЙ ПАЦІЄНТ

Поранений важко підняв забинтовану голову.

— Пити, — прошепотів пересохлими устами.

— Сестро, — наказав лікар. — Води не давати. Змочіть йому губи ваткою. І почекаємо професора.

У цей час на порозі виріс Арнольд Іванович Шлапаківський. Кинувши короткий погляд на забинтовану голову пораненого, що скидалася на величезний тюрбан турецького падишаха, запитав:

— Що з хворим?

— Рідкісний випадок, професоре, — відповів ведучий лікар палати.

— Розбинтуйте.

Коли з хворого зняли бинти, професор побачив посеред його чола велетенську, схожу на електролампочку в 250 ватт, ультрамаринову ґулю.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 12

— Звідки це в нього? — спитав професор.

— Не каже, — відповів лікар. — Коли його вчора привезли...

Але професор уже не чув: повз вікна палати промайнули знайомий кашкет майора Ситорчука й руді вуса сержанта Квочки...

ОБІРВАНА РОЗМОВА

— Арнольде Івановичу, — заходячи до професорського кабінету, сказав майор Ситорчук. — Я хотів би з'ясувати деякі деталі.

Професор пропустив повз себе майора й затримав вивчаючий погляд на сержантові.

— Здається мені, молодий чоловіче, я вас десь уже бачив.

Квоччині вуса обурено наїжачилися, і він голосно крякнув:

— Кардинально! Вчора, в під'їзді вашого будинку.

— Абсолютно достеменно! — ляснув себе по сократівському чолі професор. — Згадав: відразу після того, як у мене відібрали мішок.

Отут уже настала черга дивуватися й звиклому до всього майорові.

— То вас таки пограбовано? А чого ж ви мовчали?

— Бачите, молодий чоловіче, — професор лагідно посміхнувся і показав на стільці. — Сідайте, будь ласка. І не гризіть, ради Бога, порожній мундштук. Прошу, ось сигарети. "Київський фільтр".

При словах "Київський фільтр" вуса сержанта Квочки раптово поповзли вниз, а професор продовжував:

— Недавно я купив їх цілий блок. Можу подарувати вам. Кидаю палити, знаєте... Але не в цьому суть. Так про що я вам розповідав? А-а, так... Вам, мабуть, здається неймовірним, але я ось уже протягом кількох останніх десятиріч працюю над проблемою такої поширеної хвороби, як склероз. В одній із своїх ранніх праць я пишу: для того, щоб поновити в пам'яті втрачене...

— Пробачте, — тактовно перебив його майор. — А чи не сказали б ви нам, що вчора ввечері було у вашому мішку?

— Молодий чоловіче, — вийшов професор із-за столу. — В цьому ж і вся суть склерозу. В одній із своїх ранніх праць я стверджую: для того, щоб поновити в пам'яті втрачене, необхідно повторити все спочатку. Ви мене зрозуміли?

— Не зовсім, — чесно признався майор, хоч до цього він здогадувався про все з першого півслова.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 13

— Мені потрібно взяти інкасаторський мішок, зайти до магазину, продавщиця повинна покласти до мішка ту саму книгу — й тоді я все пригадаю... Як не дивно, майоре, але склерозом страждаю і я.

— Так у вас були книги в мішку? — швидко перепитав майор.

— Можливо, цілком можливо. Хоча я в цьому не певний.

— А що ви в ньому найчастіше носили?

— Книги, які найбільше мене цікавлять.

Професор на мить зупинився, глянув на майора, потім перевів погляд на сержанта й з пафосом вимовив:

— А найбільше мене цікавлять ті книги, які зовсім не цікавлять читачів. Ви, мабуть, чули про мою унікальну бібліотеку?

— Чув, чув, — поквапно кивнув головою майор Ситорчук. І подумав: чи питати про золото? Чи, може, це з'ясується під час експерименту? Він не встиг сам собі дати відповіді, як до кабінету без стуку увірвалася медсестра й закричала:

— Професоре, він збожеволів!

Сержант Квочка насторожився. Усе це йому здалося дуже підозрілим.

ЕКСПЕРИМЕНТ

Увечері сержант Квочка підвіз інкасаторський мішок, узятий напрокат у місцевому банку, і передав його лейтенанту Фостикову.

Лейтенант запропонував Арнольду Івановичу якомога детальніше відтворити картину вчорашнього вечора. Арнольд Іванович, наче заведений механізм, спочатку зайшов до аптеки, взяв флакон шампуню "Золоте руно", тоді — до книгарні, де придбав останню книгу відомого поета й гумориста Пилипа Мурашкевича (Арнольд Іванович дуже любив цього цікавого і своєрідного письменника, який почав друкуватися ще до війни, але першу книгу поезій "Весняні грози" видав у 60-х роках XX століття). Потім професор попростував до ювелірного магазину "Скіфська сережка".

Усе йшло за планом. Арнольд Іванович вийшов із "Скіфської сережки", як новий позолочений годинник вартістю 128 крб. 49 коп., і радісно вигукнув: — Пригадав! Я усе пригадав!

Лейтенант Фостиков і сержант Квочка підбігли до професора й синхронно запитали:

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 14

— Що? Що вам вдалося пригадати?

Арнольд Іванович розгублено закліпав своїми великими очима, які під окулярами були ще більші, і, розвівши руками, тихо промовив:

— Забув. Я знову усе забув. Проклятий склероз заїдає.

Доводилося починати все спочатку. Але було пізно: ювелірний магазин уже зачинили.

ЩО СТАЛОСЯ В ПАЛАТІ № 7

Тільки увечері, після рапорту Фостикова та Квочки, майор дозволив собі на хвильку розслабитися. Він утомлено опустився у важке шкіряне крісло й затягнувся сигаретою...

Сизий дим хвилями розпливався по кабінету. А майор сидів і згадував ранкову подію... Після вигуку медсестри: "Професоре, він збожеволів!" — Ситорчук накинув наопашки халат і поспішив тоді услід за професором до палати № 7. Картина справді була вражаюча: хворий ходив по палаті й нестримно реготав. У руках він тримав розгорнуту книжку, але що найдивніше — в нього на чолі не було ніякої гулі!

Шлапаківський глянув на його чоло, потім на книгу — й піднесено резюмував:

— Перший випадок у моїй практиці, коли сміх вилікував людину. До речі, це моя книга! Одна із тих, що були в мішку.

Майор рвучко вихопив із рук хворого книгу, глянув на обкладинку й запитав:

— Звідки вона у вас?

— Друзі принесли, — все ще сміючись, відповів пацієнт.

— Книга — найкращий друг людини, — патетично промовив професор.

— А хто ваші друзі? — поцікавився майор у хворого. Той раптом скис, і на його чолі знову почала рости ультрамаринова ґуля...

— Я пригадав! Я усе пригадав! — раптом вигукнув професор Шлапаківський і потяг майора Ситорчука до ординаторської.

— Сержанте Квочко! Ви залишаєтесь на посту. Наказую: з хворого у палаті № 7 ні на мить не спускати ока, — на ходу кинув майор і щез за білосніжними фалдами професорського халата... Й ще він

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 15

чітко пам'ятає, як сержант приклав руку до козирка й крякнув: “Слухаю!”

Тепер майору майже все було зрозуміло. Ситорчук підвівся із крісла й розчинив вікно. Війнуло свіжою прохолодою. Нез'ясованими лишилися тільки троє питань:

1. Чому саме ця книга мала потрапити до бібліотеки професора Шлапаківського?

2. Де тепер перебуває мішок і решта книг?

3. Що за золото й чи було воно в мішку?

... У двері постукали. Майор Ситорчук повернув голову На порозі стояв лейтенант Фостиков. У його руках був макінтош професора Шлапаківського.

ХРЕСТИК НА МАКІНТОШІ

— Я так і думав, — сказав майор Ситорчук, ретельно оглянувши макінтош. — Один із них схопив професора лівою рукою і зупинив. Гадаю, це був більярдист-професіонал, частий відвідувач КВІККу[1]. І якщо вам, лейтенанте, здається, що він лівша, то ви глибоко помиляєтесь. Нічого подібного. Цей чоловік середній на зріст, на вісімнадцять сантиметрів нижчий від Арнольда Івановича. Маючи маленькі залисини, носить синій французький берет і насуває його більше на чоло, ніж на потилицю. За чверть години до пограбування Шлапаківського він ще був у КВІККу. Думаю, він є ініціатором нападу. Того вечора в більярдній вони з приятелем грали в “пірамідку”. Я навіть певний, що він не закінчив партії, кинув кий і сказав: “Пробачте, шановний, але мені пора!”

— Але як... Як ви про це дізналися? — зблід на очах від захоплення лейтенант Фостиков.

— Мені багато не треба, — скромно сказав майор і підвівся із крісла. — Бачите цей рукав? На ньому ледь помітні сліди крейди. Коли я уперше відвідав професора Шлапаківського, саме вони й привернули мою увагу. Тому я й попросив вас принести макінтош сюди. Отже, людина, яка схопила за рукав професора Шлапаківського, — більярдист: у нього ліва рука була змащена крейдою...

[1] Надто уважним читачам, звичайно, не треба пояснювати що таке КВІКК. Іншим же пояснюємо: КВІКК — назва Клубу веселого і кмітливого книголюба, запровадженого на сторінках республіканської газети “Друг читача”.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 16

— Пробачте, — перебив його лейтенант Фостиков. — Але це ж міг бути й учитель. Адже люди цієї професії...

— Спочатку і я так подумав, — сказав заклопотано шеф. — Але це не вчитель. По-перше, вчитель крейду завжди тримає у трьох пальцях, а тут сліди наче підківки. Змащена тільки зовнішня частина лівої руки між великим і вказівним пальцями. А по-друге, в нашому місті всі школи працюють тільки в першу зміну. Отже...

— Досить, досить, — захоплено вигукнув лейтенант Фостиков. Очі його сяяли, як начищені ґудзики на міліцейському парадному мундирі. — Але звідки ви...

— Звідки я дізнався, що він був саме у КВІККові й грав у "піра-мідку"? Любий мій, це простіше, аніж з першого разу запалити сигарету "Київський фільтр" запальничкою "Харків-7"! Телефонний дзвінок у квартирі Шлапаківського пролунав о двадцятій тридцять. А за такої пори з усіх більярдних нашого міста працює тільки КВІККівська... Тепер щодо "пірамідки". Ви бачите цю позначку? — Майор повернув макінтош ґудзиками до Фостикова. — Що вона вам нагадує?

— Якийсь хрестик...

— Отож-то і є. Це — штрафна п'ятірка, яку одержав більярдист од партнера. Він її міг би записати на чорній дошці, але записав на руці. Це ще раз підтверджує, що грали у КВІККу, бо лише в цьому клубі немає чорної дошки.

— А берет? А лисина?..

— Лисина? Берет? — Майор Ситорчук посміхнувся. — Це задачка для третьокласника. Ініціатор під час нападу спіткнувся і сильно вдарився в професорове плече. Якби в грабіжника на голові щось росло, він залишив би при такому ударі (на передпліччі в професора, до речі, й досі синець) бодай волосину, а нападник залишає на макінтоші... вовну. Ви мене розумієте? Звичайну синю вовну французького походження...

Майор не закінчив думки. На порозі стояв розпашілий від бігу сержант Квочка. Один вус його нервово підстрибував угору, другий — униз. Майорові цього було досить, щоб зрозуміти, що трапилося щось неймовірне і непередбачене...

— Хворий із палати № 7 утік, — коротко доповів Квочка.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 17

БУРШТИНОВА БАБА

Радісно світило сонце. Лискучі промінчики весело видавали на лакованому козирку форменого кашкета, на золочених ґудзиках кітеля і в карих очах лейтенанта Фостикова. А його молоду душу переповнювала гордість: йому вперше доручено самостійне, відповідальне і, можливо, смертельно небезпечне завдання.

Шлях лейтенанта пролягав повз стадіон "Колос". Хоч була тільки обідня пора й до матчу лишалося чимало часу, біля кас товпився народ. Дехто з болільників уже активно лузав насіння: неподалік стояла добре знайома лейтенантові баба Милещиха зі своїм товаром. Фостиков несподівано зупинився.

Він деяку мить стояв, наче громом уражений, і дивився на бабу: донедавна сиве волосся Милещихи тепер було бурштиновим.

— Для чого ця маска? — сам себе запитав лейтенант Фостиков. Його аналітичний мозок пронизав здогад: баба Милещиха... КВІКК... А чи не ланки це одного й того ж ланцюга? Адже Милещиха працює гардеробницею-маркером у КВІККові.

Баба, в свою чергу, помітила оторопілого лейтенанта й хотіла було згорнути свій товар, коли лейтенант Фостиков її зупинив:

— Хвилиночку!.. Одну склянку насіння, — підійшов він ближче й тільки тепер побачив те, по що ішов до КВІККу. Баба тримала не стареньку господарську сумку, як завше, а інкасаторський мішок під номером 3645/888. Цей мішок належав професорові Шлапаківському...

НЕСПОДІВАНИЙ ХІД БУРШТИНОВОЇ БАБИ

Фостиков не на жарт розгубився: як бути далі? Потреба йти до КВІККу ніби вже відпала. Мішок, що його наказав розшукати майор Ситорчук, знайдено. Лейтенант кинувся до найближчого телефону-автомата. Як завжди, не було де розміняти по дві копійки. А 02 — зайнято. Нарешті він додзвонився.

— Майор Ситорчук слухає, — пролунав у трубці до болю рідний голос — Що трапилося? Доповідайте.

Лейтенант був лаконічний, як телеграма. Те, що почув майор Ситорчук, навіть його, бувалого в бувальцях, здивувало. Шеф, здається, уперше розгубився, і деякий час трубка мовчала...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 18

— Негайно затримайте бурштинову, як ви кажете, бабу й розпитайте, звідки в неї професорів мішок.

Лейтенант повісив трубку. Коли він підбіг до того місця, де баба Милещиха торгувала насінням, її і слід пропав.

ЗУСТРІЧ У КВІККОВІ

У більярдній клубу було накурено так, що хоч вішай кия. Але пильне око лейтенанта Фостикова відразу запримітило потрібного індивідуума: баба Милещиха сиділа в кутку за маркерським столиком з олівцем у руках.

На столику перед Милещихою лежав яскравий футбольний календар "Для вас, болільники!". Баба червоним олівцем робила в ньому якісь позначки. "Очевидно, поправляє, коли наступний матч на стадіоні, — констатував Фостиков. — Адже саме в ці дні в неї найбільша виручка".

Уздрівши лейтенанта, баба від несподіванки впустила олівець і схопилася обома руками за голову.

— Вас на хвилинку можна? — чемно попросив лейтенант Фостиков.

Баба зблідла й покірно побрела за ним до гардеробної.

— Мене цікавить лише одне: де...

Баба Милещиха його перебила:

— Де я беру насіння?

— Де ви взяли інкасаторський мішок?

— Отой?..

— Отой, — механічно повторив лейтенант.

— Та він тут, у гардеробній, — полегшено зітхнула баба. — Його хтось у мене залишив. Здається, професор Шлапаківський. Це з ним часто трапляється. Сказано ж — професор!.. А вчора був лазневий день. Так я оце просто з роботи надумала до лазні сходити. Сітку своїй знайомій позичила на кавуни, а білизну ні в чому нести. То я й узяла професорову торбу. Там дві книги якісь були, пляшка шампуню, хай він сказиться, і щось у пакеті... Шампунь я з собою узяла. Думаю, помию голову, а вранці відкуплю. От і помила... Оце бачите, — баба сіпнула себе за бурштиновий кучерик, — чортзна-яка стала. Чим хоч відмивай... А вранці вже з дому взяла мішок, щоб із

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 19

сумкою не возитися, набрала насіння — і до стадіону. Сьогодні ж якраз наша "Турбіна" грає. Продала трохи, коли це ви нагодились... Зупинилися переді мною. Я й злякалася. Ну, думаю, знов оштрафують. Коли ж ні... А як побачила, що до телефону побігли, догадалась: "З начальником радиться, що з бабою робити". Я й утекла...

— А де ж той мішок? — нетерпляче запитав Фостиков.

— Мішок? А, мішок я на тому ж місці поклала, де й узяла. Там і шампунь, і книги, і отой з чимось пакет. Усе як було...

— Я б хотів на нього подивитися, — витираючи носовичком внутрішній обідок кашкета, сказав Фостиков.

— Та він отутечки під стойкою, у гардеробній. — Баба Милещиха по-молодечому перехилилася через бар'єр. Понишпорила, потім забігла до гардеробної, на мить присіла, тоді підвелася і безпорадно озирнулася на всі боки...

— Ой божечко! — заголосила вона. — А я ж його ось тутечки півгодини тому поклала...

Лейтенант по-спринтерському перемахнув через бар'єр. П'яти секунд вистачило для того, щоб переконатися: мішок № 3645/888 зник...

НІЧ ПЕРЕД СВІТАНКОМ

— Цього й треба було чекати, — промовив майор Ситорчук, глибоко затягнувшись сигаретою. — Не пізніше ніж завтра злочинці до мене прийдуть самі.

— Як?! — мимоволі вихопилось у лейтенанта Фостикова.

— Дуже просто. Я все уже продумав... А зараз — спати, спати й ще раз спати...

Тільки тепер усі троє збагнули, що ось уже дві ночі підряд ніхто з них не змикав очей і не їв. Цигарковий дим і свіже, настояне на соковитих осінніх яблуках повітря були чи не єдиною їхньою їжею.

Майора Ситорчука і лейтенанта Фостикова сержант Квочка провів до виходу. Попереду в нього була ще одна безсонна ніч: сержантові випадало патрулювати по місту. Майор пропонував йому відпочити, але той навідріз відмовився.

Ніч стояла волога, не по-осінньому тепла. Обриси золотавих бань над древнім Славутичем невиразно вимальовувались на тлі темного неба.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 20

— Невже завтра стане все відомо? — запитав лейтенант Фостиков, дивлячись майорові в ту частину обличчя, звідки вдень випромінювався такий простий і такий інтелектуальнний погляд.

— Усе. До найменших деталей, — упевнено промовив майор і так міцно потис лейтенантові руку, що той від несподіванки ледь не підскочив.

Струнка тінь щезла в будиночку, оточеному садом. Лейтенант Фостиков самотньо йшов нічним містом, і його молоду голову обсідали невеселі й по-доброму заздрісні думки.

— Вік живи, вік учись, — сказав він сам собі й незчувся, як опинився на ліжку своєї парубоцької квартири.

ТАЄМНИЦЯ ТЮТЮНОВОГО ЗАПАХУ

Але й тієї ночі майор не заснув. Він нервово ходив по своїй затишній кімнаті й думав. Було випалено останню сигарету із подарованого професором блока. Куди поділася та єдина пачка, якої не вистачало в ньому? "Якщо моя версія правильна, то..." Майор глянув на підлогу: між ліжком і вікном на блискучому паркеті було добре видно стежку, яку сам же й протоптав.

"Чи хоч залишились підошви на черевиках?" Ситорчук присів, підняв ногу, й у величезнім трюмо Клавдіївської меблевої фабрики побачив: підошви були на місці. Вічні.

І тут його осяяла думка.

— Каблук! — вигукнув він. — Ну, звичайно, каблук. Як я про це не здогадався раніше?

Раптом кімнатну тишу прорізав оглушливий і такий різкий дзвінок, що майор схопився за пістолет, вискочив спочатку в коридор, а тоді повернувся назад до кімнати.

— Телефон, а не електродзвоник, — здогадався він і схопив голубу пластмасову трубку.

— Товаришу майоре, доповідає сержант Квочка. Телефоную з місця події. Я ще раз кардинально поклав собі перевірити всі деталі. Знову чується запах "Київського фільтру". Біля під'їзду знайдено чавунну плиту й поруч неї — чоловічий каблук сорок шостого розміру. Гадаю, що збіг не випадковий.

— Ви правильно гадаєте, сержанте. Якщо моя версія достеменна, то цей каблук ваш.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 21

— Мій?.. — здивовано перепитав сержант.

— Так, ваш. А замість нього у вас на правому черевикові — розтоптана пачка "Київського фільтру". Це та, яка випала із кишені професорового макінтоша під час нападу.

Деяку мить трубка вражено сопіла. Очевидно, в цей час сержант Квочка підняв праву ногу.

— Достеменно так, товаришу майоре... На місці мого каблука, на цвяхах, міцно сидить розтоптана пачка. Але скажіть, як це могло статися?

— Дуже просто. Того вечора, переслідуючи на східцях професора, ви збили собі каблук. Коли спустилися вниз, він у вас ледве тримався. На місці злочину ви ретельно оглянули стіни — чи не залишили грабіжники слідів. Тут ви й спіткнулися об ту холерну чавунну плиту, як і один з нападників. Було таке?

— Кардинально! Саме так і було! — вигукнув сержант Квочка. — Але як же ви... Як вам, товаришу майоре?.. Ну, ви просто...

— Про це потім, сержанте, — перебив його Ситорчук. Слухайте далі. Каблук від удару об плиту відпав. У запалі ви цього не помітили й наступили на пачку. Ваш натренований ніс почув запах тютюну. Досвідченому криміналістові не треба багато, щоб догадатися: це тютюн сигарет "Київський фільтр". І тут ви пішли хибним шляхом, гадаючи, що нападники посипали слід... А тепер сержанте, я вам дозволяю хоч годину поспати. Попереду в нас великий і найцікавіший день роботи. Завтра злочинці постануть перед нами...

— Товаришу майоре... Ще одне запитання...

— Звідки я дізнався, що каблук від правого черевика?

— Достеменно так.

— Любий мій, ви ж після того вечора весь час накульгували на праву ногу. Гадали, що то від удару об плиту, а тут усе значно простіше і...

— Товаришу майоре! Ну, ви... — Квочка не закінчив думки.

— На добраніч, сержанте, — по-батьківському промовив Ситорчук і виглянув у вікно. За деревами його саду займався світанок.

ТІНІ З'ЯВЛЯЮТЬСЯ ВДЕНЬ

У двері обережно постукали. Коли вони відчинилися, від порога до столу лягли три довгі чорні тіні...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 22

— Заходьте! Сміливіше! — підбадьорив майор.

Двері зачинилися, перетнувши сніп сонячного проміння, що бив із коридора, й тіні щезли. В кабінеті залишилися тільки три розгублені постаті. Одна з них була в синьому береті явно французького пошиття. (Це відразу вловило натреноване майорове око). Друга, довготелеса, старанно пригладжувала розкішний письменницький загривок. А сержант Квочка прикипів ревнивим поглядом до вусів третього і навіть не помітив, що на його чолі яскравіє величезна ультрамаринова ґуля...

— Прошу знайомитися, — струсивши попіл сигарети до попільнички, сказав майор. — Оце і є герої і автори нашої повісті. Сідайте, товариші. І поясніть нам, будь ласка, що спонукало вас до цього одіозного й такого неприродного для вашої професії вчинку?

"Товариші" м'ялися. Один зняв берет і нервово почав витирати ним лисину, ще один намагався поправити окуляри, яким ґуля заважала нормально сидіти на носі. Й тільки третій, з письменницькою гривою, ледь чутно мовив:

— Товаришу Ситорчук... Ми прийшли попросити у вас вибачення.

— Ми розуміємо, шановний, — підхопив французький берет, — скільки клопоту ми завдали нашим органам...

А той, що з ґулею, знічено блиснувши окулярами, додав:

— Ми навіть і подумати не могли, що це може повернутися так серйозно. Ще раз глибоко вибачаємось...

Майор потер тверде вольове підборіддя.

— Звичайно, ми можемо вам пробачити. Хоч треба сказати, товариші письменники, й завдали ж ви нам мороки... А як на все це дивиться професор Шлапаківський? Він не збирається порушувати проти вас судової справи?

— Ну що ви, шановний... — ніяково потупцювався на місці французький берет. — Ми тільки від професора. Він сказав, що не сердиться, і навіть пообіцяв ніколи в житті не брати до рук жодної нашої книги... Він вам потелефонує. Мішок ми передали професору. Все гаразд.

— І золото? — запитав майор.

— Яке золото? — розгублено повернувся до друзів той, що з ґулею.

— А, те — сусальне? В пакетику? Аякже, теж повернули.

При слові "сусальне" сержант Квочка здивовано крякнув і запитально подивився на шефа.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 23

— Тепер мені все абсолютно ясно, — полегшено сказав майор. — Але здається, що вам, сержанте, не все зрозуміло. Так ось пояснюю: сусальне золото часто застосовується для оформлення книжкових палітурок. Як бачите, моя версія підтверджується. Коли я завітав до професора Шлапаківського, то звернув увагу на старовинний фоліант із стертою позолотою, який безумовно треба було реставрувати. То був рідкісний підручник Амбодика-Максимовича.

Сержант кивнув головою.

— Для нього професор Шлапаківський і купив п'ять грамів сусального золота, — закінчив майор. — Тепер вам ясно, сержанте?

— Не зовсім, — загрозливо ворухнув вусами Квочка і, повернувшись до того, що з ґулею, запитав:

— Слухай, вусатий, ти мені поясни: як ти від мене з палати втік?

— Елементарно, — приховав іронічну усмішку той. — Я переодягнувся в медсестру і спокійно пройшов повз вас.

Вуса сержанта Квочки нервово засіпалися. Так його не обводили ще ніколи в житті...

— Чим була викликана ваша втеча? — суворо запитав лейтенант Фостиков.

— Бачите, коли товариш Ситорчук зайшов до палати разом з професором і запитав мене: "Хто твої друзі?" — я помітив під його халатом міліцейський погон і зрозумів, що тут не до жартів. Далі, як ви здогадуєтесь, я сів до таксі, зібрав ось їх, — вусатий показав на товаришів, — і ми помчали до КВІККу. Вибрали момент, коли баба Милещиха пішла до більярдної, схопили в гардеробній мішок і сьогодні відвезли професору.

— Арнольд Іванович, — жваво докинув довготелесий літератор, — коли побачив у мішку флакон шампуню "Золоте руно" для Цуцика, так розчулився, що мало не затанцював.

Майор підійшов до літераторів, дружньо потис письменницькі руки й сказав:

— Бажаю вам творчих успіхів. Гадаю, подібне більше не повториться.

— Та ми ж пожартували, шановний, — дещо наївно стенув плечима французький берет.

— З літературою не жартують, — ледь усміхнувшись очима, але з серйозним виразом на вольовому обличчі мовив їм услід майор Ситорчук.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 24

Двері відчинилися — на підлогу впало три тіні. Двері зачинилися — і тіні зникли.

ПРОФЕСОРОВЕ ХОБІ

— А чи не даремно ми їх відпустили? — порушив мовчанку сержант Квочка. — Багато чого в цій історії ще не ясно...

— Та й у мене виникло кілька питань, — повернувся до майора лейтенант Фостиков.

— Я знав, що ви це скажете. — Ситорчук налив у склянку води, випив і продовжив: — Чергова літературна інтрижка. Все почалося з баби Милещихи... Коли після дзвінка Шлапаківському, я прибув до КВІККу, то застав там лише Милещиху, або, як ви, Фостиков, її звете — бурштинову бабу... До речі, кілька слів про неї.

У молодості Милещиха терлася біля літературних кіл. У КВІККові її ще звуть трохи інакше: "Кололітературна баба". Вона щось там навіть писала, але в літературі не піднялася вище маркерші-гардеробниці й тому зла на весь письменницький світ. Любила плести інтриги й розпускати плітки. Тому, як тільки професор вийшов із більярдної, вона йому бовкнула, що троє гумористів піднімали його на глум, буцімто він не вміє грати в більярд і не знає, що таке "пірамідка" й що таке "американка". Професор страшенно розгнівався і з вигуком "Ну, постривайте, анцихристи!" вибіг на вулицю...

— Ага, це я пам'ятаю, — підтакнув сержант Квочка.

— Так-так, сержанте, це було перед пограбуванням, — ствердно кивнув майор. — Стара ж інтриганка, як тільки зачинилися за професором двері, вбігла до більярдної і "на вухо" розповіла трьом гумористам, що Шлапаківський подався до книгарні "Знахідка" купувати їхні книжки для своєї бібліотеки. — Майор випив ще одну склянку води, обтер губи й повів розповідь далі. — Ви, звичайно, чули про так звану бібліотеку професора Шлапаківського Він укомплектовує її книгами, які зовсім не користуються попитом читачів і йдуть під ніж...

— Куди-куди? — аж підвівся сержант Квочка.

— Ну, на січкарню, в макулатуру. Коротше, це бібліотека найгірших видань. Потрапити до неї — для автора найбільша ганьба. Мало того, Шлапаківський час від часу ще й виступає з критичними статтями-фейлетонами в газетах.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 25

Так ось, почувши, яка небезпека їм загрожує, троє гумористів — тих, що ви зараз бачили перед собою, — кинули недограну партію і помчали услід за професором. Шлапаківський на обличчя знав тільки одного з них — того, хто подав цю ідею: замість своїх книг покласти чужі, а мішок підкинути до гардеробної, оскільки було відомо, що професор його часто забував там. Вернувшись ДО КВІККу, жартівники побачили, що в мішку не їхні книги, а тритомник Степана Руданського. На цьому інцидент, можливо, було б і вичерпано. Бо гумористи заспокоїлися, поклали мішок до гардероба й пішли догравати незакінчену партію. Грали двоє. Третій, узявши томик Руданського, спершу читав його, а потім підійшов до телефону. Розраховуючи на професорів склероз, надумав зробити йому приємне — сказати, що мішок із шампунем, сусальним золотом та книгами він забув у гардеробній КВІККу. Але, захопившись співомовками Руданського, він сказав усе не професорові, а Парфеноні Микитівні. Коли я схопив трубку, саме в той момент більярдна куля зіскочила з столу й рикошетом вдарила його в лоб.

— Пробачте, — делікатно втрутився лейтенант Фостиков, — Тут мені все зрозуміло. Але я хотів би повернутися трохи назад... Де ж логіка? Яке відношення має тритомник Степана Руданського до тієї, як ви сказали, ганебної бібліотеки професора Шлапаківського?

Майор на мить замислився. Навколо його чола й розумних очей сірого відтінку швидко почали збиратися зморшки. Він увесь змінився. Лейтенант Фостиков зразу ж догадався — майорів мозок інтенсивно працює.

— Ви правильно поставили запитання, лейтенанте, — похвалив Ситорчук Фостикова, і той задоволено порожевів. — Це й мене чи не найбільше непокоїло. Якби в мішку Шлапаківського були книги оцих трьох, усе було б просто й зрозуміло. А так — Руданський! Бібліотека Шлапаківського й Руданський! Якийсь незрозумілий парадокс. А тут ще й "золото" додалося. Це ледь не збило мене з пантелику. Але саме в цей час мені на допомогу прийшли ви, сержанте Квочко.

— Я? — стрільнув вусами врізнобіч старий криміналіст.

— Так-так, саме ви. Після того, як професор Шлапаківський сказав вам, що на нього не нападали, переді мною постала дилема — або: 1) професор причетний до афери з золотом; або: 2) він страждає склерозом. Тоді ми й вдалися до експерименту. Все підтверди-

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 26

лося. Застарілий склероз дався взнаки. Отже, тритомник Степана Руданського було куплено зовсім випадково. Це засвідчила й продавщиця книгарні, яка розповіла, що професор, переступивши поріг, розгублено запитав: "А по що це я до вас прийшов?.. Стривайте-стривайте... Якісь три книги — гумористичні, здається..." — "Чи не тритомник Степана Руданського, що недавно вийшов у світ?" — "Цілком можливо", — погодився Шлапаківський і спокійно поклав томи до свого улюбленого мішка... Тепер вам усе ясно?

Квочка дмухав у вуса й удавав, наче знає більше, ніж майор. Тільки допитливість лейтенанта Фостикова не мала меж. Він хотів було ще щось запитати, але тої миті задзеленчав телефон.

Майор узяв трубку. Це дзвонив Арнольд Іванович. Слухаючи щирі слова вдячного професора, Ситорчук своїм натренованим вухом вловлював ще й млосно-інтимне меццо-сопрано, що долинало з глибини квартири Шлапаківського:

Закохалась я в майора,
Їжачком у нього чуб,
Але що робить, як поряд —
Мій професор-книголюб!

Хоча сержант Квочка сидів за пять метрів від майорового стола, але його не менш натреноване вухо теж уловило цю пісню. Сержант багатозначно крякнув...

ЕПІЛОГ

Сержант Квочка підійшов до шофера автомашини № 13-13. Логвин Дмитрович Голубей, як завжди, протирав вітрове скло. Чекав на інкасатора.

— Новини якісь є? — поцікавився Квочка.

— Поки що ніяких, — відповів Голубей.

Із вікна чотирнадцятого поверху несподівано гавкнув Цуцик. Звідкись долинув веселий голос Парфенони Микитівни. Професор Шлапаківський виринув із-за рогу з наповненим чимось мішком і перетнув вулицю. Сержант Квочка обсмикнув новенький мундир, по-козацькому крякнув. Усе це йому видалося дуже підозрілим.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 27

ЧОРНА ЗРАДА ПРОФЕСОРА ШЛАПАКІВСЬКОГО, або КАННИ І ВИНОГРАД

(Роман-пародія)

ПРОЛОГ

Сержант Квочка безжалісно натискував на педаль акселератора. Старенький міліцейський бобик, що з дня на день чекав заміни, робив усе, на що здатні були його колеса. Стрілка спідометра перескакувала: 90, 100, 110...

— Сто двад... — хотів було радісно вигукнути майор Ситорчук, не спускаючи недремного ока із спідометра, але не встиг. Вантажна машина, що мчала, назустріч, раптом різко повернула вбік і довгою металевою трубою, яка теліпалася на розхитаному причепі й нагадувала дуло гармати калібру 152 мм, з усієї сили вдарила у вітрове скло. Брезент бобика і новісінький формений кашкет сержанта Квочки наче вітром здуло.

Майор упав і тієї ж миті знепритомнів. Флегматичний Квочка — на три секунди пізніше...

— Ви привезли мені гуцульського ліжника? — замість привітання спитав майор Ситорчук, коли лейтенант Фостиков, відкозиряв-ши, поставив на підлогу велику шкіряну валізу кольору підсмаженого лангета. — Я розчулений вашою увагою, лейтенанте. Розчулений і вдячний. А тепер, як казав Тарас Бульба, "повернися, синку!" Ну, що ж, костюм як улито на вас. У Львові шили. Це я по виточках бачу...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 28

— Товаришу майоре!..

— Ну, досить, досить ваших захоплень і вигуків, лейтенанте. Час вам до цього вже звикнути. Я розумію, декого мої розгадування дратують, але я нічого не можу з собою вдіяти. Це моя манія, звичка. А звичка, як відомо, друга натура. — Майор підійшов до вікна і відчинив кватирку. У кімнату війнуло легенькою прохолодою і запахом жасмину, що саме розцвів під вікном. — Отже, ви щойно з аеропорту. Поголились у Соні. — Ситорчук ще раз понюхав повітря і трохи ширше рочинив вікно. — Сіли на таксі 24-48 і оце прямо до мене... Похвально, похвально. Тим більше, що ви мені зараз потрібні, як кажуть у конторі "Заготскот", до зарізу...

— Але, товаришу майоре!..

— Ви хочете запитати, звідки мені все це відомо, тоді, коли ви промовили всього три слова? Про це потім. Ми ж з вами ще навіть не привітались. Отож здрастуйте, Женю! — Майор підійшов до свого підлеглого і просто й невимушено, як рівний з рівним, міцно потиснув його молоду руку з довгими й тонкими інтелігентними пальцями, як у рояліста[1]. "Йому б цими руками Людвіга ван Бетховена й Едварда-Хагерупа Гріга вдосконалювати, — подумав Ситорчук про Фостикова. — А він змушений ними негідників ловити. Але що поробиш? Поки ця нечисть існує, професія слідчих така ж необхідна, як харч або книги". Майор закінчив думати й відійшов на крок, оглядаючи свою кімнату.

— Мені подобається цей ліжник, — знову промовив він. — Мушу вам сказати, лейтенанте, що такого екземпляра у моїй колекції нема...

— Як? — схопився на ноги Фостиков.

— Сидіть, лейтенанте, сидіть. Врешті-решт, ви можете самі пересвідчитися в цьому. — Він підійшов до Фостикова і зняв з костюма три різні ворсинки: сіру, зелену, білу. — Перепаковували, бачу, валізу. Решту речей залишили в камері схову. Даремно, можна було привезти й до мене. — Майор по-батьківськи обняв лейтенанта і потовариськи поплескав по лівому погонові, який тільки для натренованого ока був помітний під легеньким цивільним костюмом, що так щільно лежав поверх лейтенантової гімнастерки. — І останнє, мій любий. Ви забули закрити валізу, і добрий шмат ліжника можна

[1] Догадливий читач, безперечно, знає, що автор має на увазі не французьких монархістів XVIII ст., так званих прибічників Бурбонів, а звичайних музикантів, що грають на роялі.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 29

помітити навіть неозброєним оком. Як бачите, все значно простіше, ніж ви гадали...

Присоромлений лейтенант опустив очі додолу. "Не майор, а Вольф Мессінг, — подумав про Ситорчука Фостиков. — Читає думки на віддалі. Телепат!"

— Ні, мій любий! До Вольфа Мессінга мені далеко, — заперечив майор з властивою йому скромністю. — А щодо телепатії, то цього в мене не відбереш. Я вірю в телепатію, як сам у себе. От зараз вона, наприклад, мені підказує, що ви хочете дуже їсти. Чи не так?

Лейтенант почервонів ще дужче. Майор задоволено усміхнувся.

— Як ви дивитесь на те, якщо ми з'їмо парочку парубоцьких, як англійці кажуть, сендвічів, німці — бутербродів, а ми — по шматку хліба з ковбасою "Сервелат"? А потім вип'ємо по склянці кави по-турецьки, яку я зготую за власним рецептом? По очах бачу: і проти цього не заперечуєте. Ну, що ж, — мовив Ситорчук і попрямував на кухню.

Поки він там бряжчав посудом, лейтенант знічев'я почав оглядати домашній кабінет шефа. Велика, пофарбована безколірною фарбою кімната дуже скупо, або по-сучасному обставлена: земляна підлога без лінолеуму, величезний письмовий стіл, шкіряне австрійське крісло напроти каміна, масивні дерев'яні, з металевими елементами, меблі приблизно кінця XVI — початку XVII століття і старовинний посуд в антикварному серванті часів Данила Галицького і його сина Василька. Вікно, що виходило на вулицю, прикрашали художньо виконані залізні грати роботи невідомого майстра. Залізними були й світильники та підсвічники. Щільно одна біля одної на румунських полицях стояли книжки з математики, геометрії і давньогрецької метафізики. Біля стіни осиротіло притулився диван фабрики імені Боженка з старою плюшевою оббивкою. На тумбочці стояв продовгуватий ліхтарик виробництва каунаського заводу "Aidas" і транзисторний радіоприймач ВЕФ-110. Але окрасою інтер'єра можна було сміливо назвати густо розвішані гуцульські яскраві ліжники і розклеєні на стінах нерозгадані кросворди, ребуси та шаради.

У кімнаті були ще одні двері, що вели на літню веранду, яка виходила в сад. Оце і все.

"Дещо по-спартанському, — подумав лейтенант Фостиков, — але солідно".

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 30

Це був кабінет людини, яка проводила тут усього кілька годин на добу і не дуже зважала на умеблювання.

Раптом на столі підстрибнув і простуджено загарчав телефон. Майор Ситорчук за якусь мить опинився біля апарата, схопив трубку й помітно зблід. Біля лівого вуха шефа несподівано двічі сіпнувся нерв. Лейтенант затамував подих і приготувався до найгіршого. Ситорчук спокійно, але впевнено сказав:

— Ні. Я вам ще раз кажу: ні. Ви помиляєтесь, — і поклав трубку, як цього вимагали довідники з експлуатації телефонів, на важіль. — Я скоро збожеволію, — кисло промовив майор. — Ці телефонні дзвінки мене доконають. Знову помилились номером. Цікавились, чи це не ветлікарня...

ФІАСКО СЕРЖАНТА КВОЧКИ

Сержант від несподіванки отетерів. Злодій раптом кинув йому мішок під ноги і, дезорієнтувавши Квочку, шмигнув у приміщення аеропорту.

“За двома зайцями не гонись”, — згадав сержант крилаті слова, які належали майору Ситорчуку. — Побіжиш за злодієм — втратиш мішок. Візьмеш мішок — втратиш злодія...” І все ж Квочка підняв мішок.

“Крадій від мене не втече, — заспокоював він сам себе. — Добре, що він на другий поверх вискочив. Звідти ходу на вулицю нема, хіба що через оці сходи, якими я піднімаюсь, або через вікно. Одразу видно, що не тутешній”.

Квочка повільно піднімався нагору. Назустріч йому спускалася дівчина в формі працівника цивільної авіації. Сержант підозріло зміряв її поглядом з ніг до голови. Та у відповідь по-дівочому незадоволено пирхнула, і це остаточно заспокоїло Квочку.

На другому поверсі було тільки двоє дверей: каса, на дверях якої хтось застережливо вивів слова “Стороннім вхід заборонено”, і туалетна на чотири кабіни, куди могли заходити всі, хто хотів.

У залі Квочка не побачив жодного пасажира. Отже, крадій серед натовпу затертися не міг. Не знайшов його сержант і під величезним пальмовим фікусом.

“Отже, він у туалетній”, — здогадався досвідчений криміналіст і підійшов до кабін. На його щастя, лише одна з них була зачинена.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 31

Це значно полегшувало справу. "Тут вихід тільки один — через унітаз", — торжествував Квочка перемогу і, підійшовши до дверей, з силою поторсав за ручку.

— Якого біса смикаєш? — хтось не зовсім дружелюбно, як здалося сержантові, озвався по той бік дверей. — Мало вільних місць?.. Ну й люди пішли...

— Поговори, поговори, філософе, — загрозливо перебив його Квочка і про всяк випадок розстебнув кобуру.

— Хоч відійди, не стовбич під дверима, — знову почувся голос, що здався Квочці при даній ситуації дещо нахабнуватим.

Сержант відійшов і зупинився при виході, спершись на одвірок. Хвилини здавалися вічністю.

Нарешті двері відчинились, і з них вийшов дебелий дядько, в якого були такі ж вуса, як у Квочки, тільки чорні.

— Наклеїв? — запитав сержант. — Цей номер, брате, не пройде.

Квочка згадав палату № 7[1], де він охороняв одного такого "спеца", і той усе-таки залишив Квочку з вусами: втік, переодягнувшись у медсестру.

Квочка підійшов ближче й різко смикнув незнайомця за правий вус.

— Ви що? — перейшов на "ви" вже немолодий чоловік. — Гадаєте, якщо у формі, то вам усе дозволено?..

Квочка розгубився. Тільки тепер до нього дійшло, що той, за ким він гнався, був у фіолетовому костюмі, жовтих черевиках на товстій білій підошві і значно худіший і нижчий на зріст.

— Пробачте, — зніяковів совісний Квочка. — Кардинально не те...

— Нічого, — відповів дядько. — Буває... і міліція помиляється. — І пішов униз.

— Куди ж він міг подітися? — Квочка, оглядаючись навколо себе, затупцював на місці. — Наче крізь землю провалився. Може, він — це ота, в уніформі?

Але саме в цей час дівчина, що пирхнула у відповідь на Квоччин погляд, поверталась з подругою назад. Вони зайшли до каси. Квочка присів, заглянув під стільці і раптом... до його звичних до всього вух долинув приглушений жіночий зойк, ніби десь за стіною душили жінку. Цей зойк паралізував на мить усе Квоччине тіло. Несподівано

[1] Автор має на увазі повість-пародію "Пограбування на вулиці Степана Руданського, в якій діють ті ж самі герої. *(Прим. ред.)*.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 32

відчинилися двері каси, і жіночий крик, вирвавшись назовні, наче іфрит з пляшки[1], став різким і пронизливим. Молода, але вже з приклеєними віями касирка кинулась до сержанта:

— Скажіть, де він? Куди він подівся?

Квочка у відповідь тільки крякнув: на ці запитання він теж хотів би мати відповідь.

— Він обікрав касу, — витираючи голубі від фарби сльози, сказала вона. — Ось тільки що...

“Про касу я й не подумав. А він пішов ва-банк. От тобі й маєш! “Вхід стороннім заборонено”, — передражнив зозла Квочка напис на дверях і якось одразу обм'як і став як курка, що несподівано потрапила під зливу. — Тепер хоч не признавайся майорові”.

Сержант повільно рушив униз. Назустріч йому бігли якісь люди, хтось, здається, навіть фотографував Квочку, забувши про заборону: “В аеропорту користуватися фотоапаратом не дозволено”.

Образа стискала його серце й підкочувалася тугим клубком до горла.

“Залишив на спогад тільки речовий мішок, — подумав про злодія сержант. — І то не свій”.

За Квочкою, тримаючись за формений обшлаг рукава, йшла касирка і, схлипуючи, увесь час запитувала:

— Чого ж ви нічого не робите? Чому ви мовчите?

— Я приїжджий, — нарешті спромігся на два слова сержант і пішов до кущів, де стояв його вірний К-750. Мотоцикл, на Квоччине здивування, завівся з першого разу. Якби цього не трапилося, то Квочка почув би ще один розпачливий крик. Цього разу чоловічий. Той крик належав дядькові, з яким Квочка мав нагоду познайомитися на другому поверсі. Вусань бігав по площі перед входом в аеропорт і горланив:

— Мішок украли!.. У мене вкрали мішок!

Але цього Квочка уже не чув. Дядьків мішок був у нього за плечима.

[1] Читач, обізнаний з книгою арабських казок "Тисяча й одна ніч", безперечно, знає, що іфрит — це дух, якого випустив з пляшки недосвідчений рибалка.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 33

ІНТУЇЦІЯ ЛЕЙТЕНАНТА ФОСТИКОВА

— Я так і знав, — промовив майор Ситорчук, повертаючися з кухні. — Через цей клятий телефонний дзвінок збігла вся кава. А це, як ви, лейтенанте, здогадуєтесь, мої останні парубоцькі запаси. Я ж так хотів вас пригостити своєю улюбленою кавою. Ну, що ж, доведеться нашу зустріч відсвяткувати у ресторані "Під мухою". До речі, це мій улюблений ресторан. Там чудова кухня: велика, простора, світла і головне — з могутніми витяжними вентиляторами. Ви там ніколи не були?

Фостиков заперечливо похитав головою.

— У такому разі ми їдемо туди.

— Але, товаришу майоре...

— Про справи поговоримо в ресторані. Поки подадуть замовлення, ми матимемо чимало часу. Та й сьогодні, здається, вихідний. Скажіть, ми хоч раз на тиждень можемо відпочити? Можемо! Тоді все, поїхали...

Вони сіли у самому куточку, за колонами. Це було улюблене місце майора Ситорчука: тут його майже ніхто не бачив, зате він бачив і чув усе — навіть офіціанток, які час від часу лаялись між собою на кухні. Майор поволі перегортав меню у твердій коричневій суперобкладинці і, дивлячись привітними очима на лейтенанта Фостикова, вів далі:

— Нема нічого дивного, що я здогадався про таксі й Соню...

Лейтенант схопився за нагрудну кишеню і про всяк випадок перевірив, чи не виглядає звідти предмет, якого він туди поклав. Ситорчук краєчком ока перехопив цей жест, але вдав, що нічого не помітив.

Фостиков знав, що майор не все розкриває відразу. Найголовніше, як завжди, залишить на кінець розмови і піднесе своєму співбесіднику оте останнє як абсолютну несподіванку, або, по-іноземному, — сюрприз. Те, що привіз лейтенант у подарунок майорові, лежало аж на самісінькому дні нагрудної кишені. Фостиков був глибоко переконаний: вгадати, що там таке, майор ніколи не зможе. Гра у "відгадування" лейтенантові страшенно подобалась. Принаймні не менш, ніж майорові, і Фостиков залюбки вступав у словесні поєдинки з шефом. Ситорчук тим часом продовжував пояснювати, на чому грунтуються його висновки:

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 34

— Тут головне — спостережливість, лейтенанте. Про те, що ви привезли мені ліжника з Косова, я здогадався одразу. По-перше, ви там відпочивали — про це я дізнався з поштового штемпеля на листівці, яку ви мені надіслали, не вказавши зворотної адреси. По-друге, ви знаєте: ліжники — моє хобі. По-третє, у такій величезній "валізі пана Воробкевича", як пише у своєму детективному романі Слава Самбук, возять або пір'я, або ліжники. — Майор витяг пачку золотавого тютюну й почав набивати ним свою улюблену люльку-носогрійку. — Що ж до таксі, то це простіше простого: з аеропорту пасажирів у місто возить лише одна машина — 24-48. Решта завжди їде або в парк, або в гараж.

Лейтенант недовірливо глянув на майора, ніби кажучи: "Гаразд, тут угадали, а за Соню?" — і поклав ресторанне меню на краєчок столу.

За Соню? — перепитав майор. — Ви помітили, лейтенанте, — коли ви тільки зайшли до мене в кімнату, я поморщився й розчинив навстіж вікно? Гадаєте, що випадково? Нічого подібного — я страшенно не люблю запаху одеколону "А може, ще..." А ним нашого брата так щедро напахчує тільки Соня...

— Цього разу ви помилилися, товаришу майор. Тепер Соня працює на вокзалі, — сказав лейтенант і зашарівся.

— Любий мій, — заперечив майор, кладучи свою руку на лейтенантову. Коли Ситорчук безпомилково вілгадував, як він сам казав, свої "усні ребуси" або "вправи на спостережливість", то звертався до всіх на ім'я або "любий мій" і ставав м'яким та ніжним, як морська губка. — Женю, не беріть мене, як кажуть у книжках сучасні перекладачі, на кпини. Ви настільки чесний, що розцвіли, як моя улюблена яблуня "червона циганка". Вам не до лиця брехати. Це по-перше. А по-друге, ви не могли приїхати з Івано-Франківська поїздом, бо він прибуде до нас рівно через три години. У такий час приземляється тільки ранковий літак. Рейс 2844.

До столу підійшов офіціант. Фостиков був розчарований: Юнона[1], що ніби зійшла з картини Анатолія Базилевича, обслуговувала сусідній столик, за яким сиділи дівчата. "Отак і в житті", — подумав лейтенант.

— Що будемо замовляти? — запитав з ріденькими баками служитель громадського харчування.

[1] Ю н о н а — тут, очевидно, натяк автора на вродливу офіціантку. *(Прим. ред.).*

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 35

— Мою улюблену котлету “фантазія”, по скляночці кави з одеським коньяком єреванського розливу і один солоденький коржик. Для лейтенанта.

— А ваша улюблена брауншвейзька капуста, майоре? — нагадав офіціант.

— О, ледь не забув, — вдячно посміхнувся Ситорчук. — Обов'язково, мій любий, і якомога швидше. У нас сьогодні гарячий день...

— Так, пече неймовірно, — підтвердив офіціант. — Може, ви перейдете в кабіну? Там прохолодніше...

— Ні, ні. Дякуємо. Тут ближче до життя, — сказав майор і глянув на сусідній столик, за яким сиділи чотири розмальовані красуні, створені природою явно за найновішою моделлю.

Офіціант відійшов. Ситорчук звернувся до Фостикова:

— На світі є різні диваки: одні колекціонують метеликів, другі — тараню, треті — ґудзики, четверті — кулькові ручки, дехто — стограмові “мерзавчики”. Професор Шлапаківський, наприклад, найгірші книжки сучасних авторів. Одна моя давня знайома збирала золоті монети. Я колекціоную гуцульські ліжники, мундштуки й запальнички. До чого це я веду, лейтенанте?

Фостиков стенув плечима і знову почервонів.

— А до того, мій любий, що такого від вас я вже не чекав: два подарунки за один раз — це вже щедро. Ви привезли мені й мундштука? — запитав майор і, не чекаючи відповіді, додав: — Якби ви не полізли до нагрудної кишені, щоб пересвідчитися, чи мундштук випадково звідти не стирчить, я б ніколи не дізнався, що ви його саме там...

Фостиков почав раптом сходити потом. Сонце пекло йому в спину навіть через костюм і гімнастерку, під якою була тільки майка. Лейтенант налив у фужер мінеральної води, яку нарешті спромігся принести офіціант, і випив, щоб трохи охолодити свій молодий і гарячий організм.

Майор тим часом продовжував говорити так спокійно, що Фостикову здалося, ніби за цих неповних 24 відпускних дні нічого особливого не сталося. “Тут все спокійно”, — подумав про себе лейтенант.

— Нам спокій тільки сниться, — безпомилково вгадуючи лейтенантову думку, впевнено сказав майор і підвівся, щоб розтерти свої задерев'янілі ноги.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 36

— Ні сюди треба-таки у формі приходити, — промовив він. — Тоді вони швидше обслуговують.

Лейтенант глянув на нього і, помітивши на скронях майора дві срібні, але недовгі волосини, подумав: "Ще більше постарів шеф".

— Це за два останні дні, Женю. Сталися дві напередбачені події: з в'язниці утік Толя Жванчик, він же Сіроштан і поет Артур, та ще з дому пішов знаменитий професор-книголюб Шлапаківський.

— Я думаю, цей збіг не випадковий, — вихопилось у Фостикова.

— Можливо, — після деякої паузи мовив Ситорчук. — Можливо, вас інтуїція й не зраджує, лейтенанте. Але я поки що не маю жодної ланки, яка б зв'язувала між собою ці два ланцюги.

Ситорчук затягнувся, і тільки тепер Фостиков помітив, що майор змінив свій улюблений мундштук на люльку. Він тримав її в роті так хвацько, наче народився з нею. "Дивно. Дуже дивно. Майора з його улюбленим мундштуком могла розлучити тільки смерть".

— А воно, між іншим, так і було, — сказав майор. — Хочете, я розповім про цю пригоду?

— З великою охотою послухаю, — промовив лейтенант. — Про що б ви не розповідали, це завжди цікаво, — і, з докором зиркнувши на кухню, ще раз наповнив фужер мінеральною водою.

ЛЮДИНА, ЯКА ЗНАЛА ВСЕ

Логвин Дмитрович Голубей, водій автомашини 13-13, перестрів сержанта Квочку біля Держбанку.

— Є новини, сержанте, — просто й по-людськи повідомив він.

— У мене й самого є, — відповів незадоволено Квочка.

— Мої цікавіші, — не здавався Голубей. — Заглуши свого двигуна, бо я вчадію, а ти нічого не почуєш.

Сержант висмикнув із замка ключ запалення. К-750 двічі кашлянув і затих. Квочці зараз було не до Голубея, але висловлюючись мовою військових аташе, йому не хотілося переривати дипломатичних каналів, по яких до нього надходила багата і, головне, своєчасна інформація. А Логвин Дмитрович Голубей для сержанта був таки справжньою знахідкою. Недаром про нього в місті казали: це людина, яка знає все.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 37

— Сьогодні зранку бачив професора Шлапаківського.

— Ну то й що? — Квочка не належав до дипломатів і ніколи не міг приховати свого справжнього настрою. Тому про сьогоднішні їхні "переговори" не можна було сказати, що вони почалися в теплій і дружній обстановці.

— Як "ну то й що"? — аж розсердився Голубей. — А ти хіба не чув? Його ж Парфуша з дому вигнала. Має якогось молодого скрипаля... Кажуть, Шлапаківський їх застав при розігруванні дуету. Арнольд Іванович так розсердився, що зняв усі свої гроші з книжки, взяв Цуцика й пішов купувати особняк. Сьогодні вже й книги для своєї нової бібліотеки замовляв. Я зустрів його біля виходу з книгарні "Фоліант". "Що, Арнольде Івановичу, купили?" — питаю його, маючи на увазі будинок. "Аякже, — відповідає. — Купив". А увечері я Галину додому підвозив — продавщицю з "Фоліанта". Оту, з голубими очима. Вона по дорозі й розповіла мені: професор Шлапаківський замовив такі книги, що директор викликав її й наказав негайно зв'язатися з майором Ситорчуком. Що воно за книги такі — не знаю. Вона й називала їх, та мені було не до цього. Пам'ятаю, що тільки казала: "Знову будуть неприємності". — Голубей пильно глянув на Квочку. Той був байдужий і незворушний.

— А ще директор казав: не знайдете майора, то попередьте сержанта Квочку. Той швидко дасть раду, — додав для переконливості Голубей.

— Кхм! — крякнув Квочка. — Так і сказав? — і недовірливо глянув на Голубея.

— Так. Інакше чого б це я тобі розповідав? — не кліпнувши й оком, запевнив Голубей.

— Тут треба подумати, — почухав потилицю сержант — Кардинально.

— Думай, думай, — Голубей озирнувся. Очевидно, дивився, чи не вийшов з банку інкасатор, якого він возив. — Відчуваю, що цього разу каша завариться. Ще й яка!.. І твоєму майорові не впоратись...

— Багато ти знаєш...

— Я знаю все, — впевнено сказав Голубей.

— Майор ще не такі горішки розлущував.

— Цей буде, мабуть, йому не по зубах. Тут щось більше, ніж роман, — натякнув Голубей. — Але це не моя справа. Я шофер...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 38

Квочка мовчав. Він намагався аналізувати.

— А куди це ти з мішком зібрався? — вивів його із задуми Голубей. — По гриби чи по рибу?

— По раки, — огризнувся сержант, якого страшенно дратувало, що Голубей на нього "тикав" і мав його запанібрата навіть при незнайомих.

— Раків тепер у наших річках нема, — зітхнув Голубей. — А чого ти з чужим мішком?

— Украв, — сказав Квочка.

— Як украв? — аж виліз з машини Голубей.

— Не я крав, — уточнив сержант. — Злодій один украв, а я піймав його на гарячому.

— А де ж тоді сам злодій? — лукаво посміхаючись, запитав Голубей.

— Застав його на гарячому, — розсердився Квочка. — А він мішок кинув, а сам у натовпі розчинився, — збрехав Квочка і про себе додав: "Подумаєш, кожному рапортуй".

— А ти хоч знаєш, що в мішку?

— Не дивився.

— А ти глянь... Може, Шлапаківський там гроші тримає, що на особняк брав. Га?

— Чому ти гадаєш, що це мішок Шлапаківського? — насторожився Квочка.

— А він після того, як на нього напали і забрали ікасаторський мішок, тепер з речовим ходить. Особливо, коли в лазню йде... А сьогодні бачив — з портфелем і сумний-пресумний. Не інакше як гроші поцупили...

Квочка насторожився. Це йому здалося й справді підозрілим.

— Знов матимеш, Квочко, преміальні.

При слові "преміальні" Квочка ожив і багатозначно крякнув.

— Дивний ти чоловік, Квочко. Мішок за спиною возиш, а що в ньому — й не знаєш. Що ж ти майорові доповідатимеш? Ось дай-но сюди...

— Стороннім не дозволено, — затримав мішок Квочка.

— Вважай, що я свідок.

Сержант нехотя віддав мішок і поплентався слідом за Голубеєм у скверик.

— Тут чимось іншим пахне, — поморщився Голубей. — Не валютою.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 39

Квочка стояв осторонь і думав про щось своє, дивлячись за горизонт.

Несподівано Голубей відскочив від мішка і з переляку закліпав очима. Квочка наче прокинувся від сну і направив свій тверезий погляд туди, куди щойно дивився Голубей. Щоки у Квочки раптом стали білими, як крейдяний папір. Вуса нервово сіпнулися й повисли, немов два зів'ялі пшеничні колоски. Квочку трохи занудило. Прямо на нього з мішка скляними мертвими очима дивилась, висолопивши язика, відрізана кимось голова. Сержант відчув, як земля під ним закрутилася. Йому хотілося гукнути: "Люди, зупиніть планету. Я на хвилинку вийду. Мені погано". Але не зумів.

— Ну й служба у вас! — похитав головою Голубей, який оговтався першим. — Не позаздриш...

Блідий Квочка потяг за шнурівки й зав'язав мішок, щоб, бува, не помітили перехожі.

— Мені потрібно негайно знайти майора, — сказав він, звертаючись до Голубея, котрий уже сидів у кабіні москвича.

— Він у ресторані "під мухою", — гукнув Голубей, натискаючи на педаль. — Лейтенант Фостиков з відпустки вернувся. Вони там приїзд замочують...

Сержант Квочка більше не слухав. Він розвернув мотоцикл і, пострілюючи вихлопною трубою, помчав до ресторану.

ПЕРША РОЗПОВІДЬ МАЙОРА

— Цього могло б і не трапитися, — оригінально почав свою розповідь Ситорчук, але негайно замовк, помітивши наближення офіціанта.

— Пробачте, але я вас повинен дещо розчарувати, — не поспішаючи, почав той.

— Немає моєї улюбленої брауншвейзької капусти, — посміхнувся майор.

— І не тільки: закінчилися котлети "фантазія" і солодкі коржики.

— Але ж у меню... — втрутився лейтенант Фостиков.

— Ви на меню не дивіться. Ви дивіться на мене, — офіціант нахилився, взяв меню і ледь не засліпив цим жестом лейтенанта: на його тім'ї ховалася така кругла і така сліпуча лисина, що з її допомогою

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 40

можна було сміливо запалювати не тільки ворожі кораблі[1], а й просушувати вологий тютюн на однойменній[2] одеській фабриці.

— У такому випадку дві порції кольрабі і...

— Раджу яловичину та салат "Радість холостяка".

— Навіть так? — посміхнувся майор. — Цікаво. Я завжди був у захопленні від вашої кухні, а особливо — від салатів. У них багато вигадки.

Офіціант зробив кніксен і відійшов.

— Так от слухайте, — продовжував майор. — Тепер нас не скоро переб'ють...

Лейтенант насторожився і підняв голову, запитливо дивлячись на шефа.

— Я хотів сказати, — уточнив майор, — що тепер не скоро переб'ють нашу розмову.

— Я так і зрозумів, — по-дівочому сором'язливо почервонів лейтенант Фостиков. Але майор не звернув на це уваги і спокійно вів далі:

— Якби людство з приходом цивілізації не втратило здатності передчувати небезпеку заздалегідь, то ми з вами, лейтенанте, її сьогодні передчували б так само, як горобці, що залишають стріху перед пожежею. І від того, повірте мені, лиха на світі поменшало б принаймні удвічі. Добре, що я зберіг це почуття в собі, — з природженою скромністю промовив майор і, зібравши просушений на сонці тютюн, почав набивати ним люльку.

— Того тихого сонячного дня, — продовжив він, — тобто вчора, у суботу, ніщо не віщувало трагедії. Я спокійно лежав і слухав транзистор. Квочка лагодив вудочки: міняв гачки, перевіряв, чи ніде не перетерлася жилка. Ми збиралися на риболовлю. Ви ж знаєте, — Ситорчук затягнувся, — риболовля — моє улюблене заняття...

Лейтенант на хвилину відвів захоплений погляд від сусіднього столика й подивився на майора.

— Я маю на увазі, — уточнив майор, — що це моє улюблене заняття, якщо не брати до уваги розв'язання математичних ребусів і знайомств із творами Ф. Бекона, Т. Гоббса, Джона Локка, Спінози,

[1] З а п а л ю в а т и в о р о ж і к о р а б л і — очевидно, натяк автора на Архімедову витівку, яка сталася близько 214 року до нашої ери. Великий давньогрецький фізик і математик Архімед спалив римський військовий флот у сіракузькому порту за допомогою дзеркала. *(Прим. ред.)*.

[2] О д н о й м е н н і й — тут мається на увазі тютюновій. *(Прим. ред.)*.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 41

Ламетрі, Дідро, Сенеки, Канта, Гегеля і Фейєрбаха. Я не можу твердити, що це мої улюблені філософи, але повинен вам сказати, лейтенанте, що і в них щось є. Та я, здається, трохи відхилився від головної теми. Так от, як тільки ми виїхали за місто, відчув неспокійну тривогу на душі. Весь час мені здавалося, що має щось статися. Я наказав Квочці їхати повільніше. Але й така їзда не давала мені спокою. "Квочко, зупиніть, будь ласка, машину, — попрохав я. — Мені, знаєте, погано". Він зупинив. Я вийшов на обочину й присів. Потім глянув навкруги, куди сягало око. Воно не сягало нікуди. Над капустою, над кукурудзою, над квасолею й іншою різною городиною висів такий густий туман, наче не розбавлене ніким молоко. Мені спочатку подумалось, що хтось кинув шашку ДЕШЕУ-8[1]. Стрічні машини, сунули, як черепахи. Миготіли тільки жовті, як лілеї, фари, і складалося враження, що ми не в районі Лисої Гори, а на знаменитому кварталі Пікаділлі чи на Ріджентс-стріт[2].

Раптом з цього білого мороку, немов з ночі, виривається знайома вам, лейтенанте, "Волга" 24-48. Я глянув і, не дивлячись на справжній димовий заслін, ледь не зомлів: на передньому сидінні, поруч з водієм, сидів відомий мені злочинець Толя Жванчик. Цього погляду мені було досить, щоб зрозуміти: Жванчик утік з тюрми, так і не дочекавшись свого законного звільнення. "Квочко, вперед!" — уперше за своє життя я не зовсім точно сформулював наказ. Сержант натис на педаль, і наш бобик помчав у протилежному від волги напрямку. "Квочко, назад! — уточнив я. — За машиною 24-48". Сержант розвернув газик і ввімкнув четверту швидкість... І тут сталося те, що я передбачав: дорогу нам перетнула вантажна автомашина. Досвідчений Квочка її помітив одразу, а от причепа з довгою металевою трубою ми не побачили і на всій швидкості врізалися в трубу. Одне слово, якби не халатність Квочки, нам би з вами більше не сидіти в цьому чарівному куточку... Тільки його безвідповідальність врятувала нас тоді від загибелі. — Майор передихнув і, важко зітхнувши глянув у бік кухні. — Після того, як нас у рівчаку знайшли товариші з автоінспекції і привели нашатирним спиртом до тями, я виліз з машини і глянув на бобик, що стільки років чекав своєї

[1] З метою конспірації даємо дещо неточну назву димової шашки. *(Прим. авт.).*

[2] Сучасному інтелектуальному читачеві не має потреби пояснювати, що таке Пікаділлі чи Ріджентс-стріт, а щодо Лисої Гори, то це улюблене село майора Ситорчука, куди він у вільні хвилини завжди збирався поїхати і повудити рибку. *(Прим. авт.).*

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 42

заміни. І на тобі — дочекався. Тепер він нагадував приплюснуту до землі амфібію. Верху не було. Його немов корова язиком злизала. А точніше, наче хтось зрізав косою, хоч труба була кругла і, наскільки я пам'ятаю, товста.

Квочка в цю мить підвів голову і, побачивши, що я живий і навіть без подряпин, знепритомнів удруге. Я одразу про все догадався: сержант боявся, що я покараю його, не дочекавшись, поки він дотягне до пенсії. Але я підійшов до нього, наказав встати й міцно потиснув руку. "За вашу халатність, Квочко, виношу вам подяку. Скільки разів я казав: приваріть передні сидіння, сержанте. При найменшому дотикові вони падають разом з пасажирами назад, але ви не зробили цього. І ось сьогодні, завдячуючи вашій халатності, ми з вами живі". Я ще раз потиснув йому руку і при всіх розцілував. Квочка стояв і плакав. Я вперше у своєму житті бачив, щоб так щиро й невимушено плакали загартовані і мужні. Хвилююча картина була, лейтенанте. Такі картини запам'ятовуються на все життя. І тут мене зрадила витримка. До речі, теж уперше: я дістав з кишені свій улюблений мундштук і подарував його Квочці. "Куріть на здоров'я, сержанте, — пам'ятаю, такими були мої перші слова. — І бережіть свої вуса. Без мундштука ви їх зовсім обсмалили". Так я попрощався зі своїм мундштуком, — закінчив майор і прислухався. Крізь відчинені двері кухні долинуло кілька пострілів. Потім пролунала черга. Майор Ситорчук сидів спокійно, але насторожено.

— Не інакше як ручний кулемет, — підвівся трохи блідий лейтенант.

— Вихлопна труба Квоччиного мотоцикла, — уточнив Ситорчук. — Знову циліндри не прочистив. Колись ця халатність... — майор не договорив. Очі його стали великими. Лейтенант перехопив майорів погляд. Той дивився на кухню, звідки замість офіціанта несподівано вийшов Квочка з речовим мішком за плечима. На руках у сержанта були чорні рукавиці, на обличчі — окуляри. Вуса Квочки розходилися по обличчю, як "двірники" автомашини М-24.

— Не доведеться нам сьогодні попоїсти, — промовив майор і зміряв сержанта допитливим поглядом. — Слухайте, Квочко, що трапилося? Чого це ви з рюкзаком за плечима?

Сержант стояв і парував, наче перед тим, як пропустити Квочку через кухню, шеф-кухар тримав його там з годину серед казанів.

— Викрадено касу, — вуса сержанта вистрелили врізнобіч.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 43

— Сядьте, — наказав майор і понюхав повітря. — Тільки без цього мішка. Ви що, не могли залишити його в колясці?

— Боявся, щоб не вкрали, товаришу майоре...

— Крадене двічі не крадуть, — сказав Ситорчук. — А тепер випаровуйтесь і доповідайте. Та тільки не кричіть. До речі, чому це ви вискочили з кухні, а не зайшли через парадні двері, як усі люди?

— Табличка винна, товаришу майор. Там висіло "Ресторан зачинено на обід".

— Але зараз ще ранок, сержанте. Ви над цим подумали? Вас завжди лякають ці таблички. Ніколи не вірте написаному, а коли ви вже так їм вірите, то перевіряйте...

— Я це запам'ятаю на все життя, — багатозначно промовив Квочка.

— От і чудово. А тепер продовжуйте.

— Викрадено касу, — знову почав сержант.

— Пограбовано касу або викрадено гроші з каси, — виправив майор. — Коли ви хвилюєтесь, Квочко, у вас не все гаразд із мовою. Вам треба навчитися висловлюватися і, головне, точно. Так, кажете, пограбовано касу в аеропорту?..

Лейтенант глянув на майора: мовляв, так, але звідки це йому відомо? Те ж саме говорили й очі сержанта, який одним духом випалив:

— Достеменно так!

— Тут нема нічого складного. Ви ж патрулювали в районі аеропорту. А потім он на мішку приклеєна аерофлотівська бирка. Вона свідчить, що власник мішка сьогодні прилетів до нашого міста, де в нього і вкрали мішок. Але мене зараз не мішок цікавить. Краще розкажіть детально, але нічого не пропускайте і не вигадуйте, — застережливо сказав майор, — як і коли пограбували касу. А втім, ми про це поговоримо у мене в кабінеті.

Майор не договорив. До них підійшов офіціант, тримаючи в руках записну книжечку.

— Можна підрахувати?

— Можна, але ми, любий мій, ще нічого не їли і, боюсь, сьогодні не поїмо. До зустрічі, — сердито, як усі голодні, промовив майор і попрямував до виходу в супроводі своїх вірних і нерозлучних друзів.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 44

АЛЛО, ВИ ПОМИЛИЛИСЬ НОМЕРОМ!

Сержант Квочка востаннє підправив вуса, як завжди, обсмикнув запилений мундир, над яким піднялася курява пилюки, і, крякнувши, почав:

— Сьогодні, 15 липня, о 9 годині 38 хвилин за київським часом біля Держбанку я зустрівся з водієм автомашини 13-13 Логвином Дмитровичем Голубеєм і дізнався від нього...

— Пробачте, сержанте, — швидко смокчучи люльку, урвав його майор. — Але чому цей Голубей дізнається про все раніше, ніж ви, досвідчений криміналіст?.. Це вам не здається підозрілим?

— Не можу сказати, товаришу майоре.

— Не можете чи не хочете?

— Не можу.

— Ну, гаразд. До Голубея ми ще дійдемо, мене зараз цікавить, що трапилося в аеропорту, і розв'яжіть, нарешті, привезений вами мішок. Ви погляньте: лейтенант згорає від нетерпіння.

Квочка поклав мішок посеред кабінету і неквапом розв'язав його. Лейтенант глянув, і йому забило дух. Серце його стислося, а потім закалатало так, що він злякався: "А що, як вискочить з грудної клітки? А тут ще майор відчинив вікно". Та це одразу минуло. Фостиков мав хоча й молоді, але вже сталеві нерви. Він повернувся на своє місце й сів, щоб не впасти.

— Як ця собача голова потрапила до вас? — майор вискочив помолодечому на підвіконня, звісивши донизу ноги. — Тільки в деталях!

— О восьмій годині тринадцять хвилин я поставив за кущем свій мотоцикл в районі аеропорту. Раптом мою увагу привернуло те, що якийсь молодик у фіолетовому костюмі підійшов до мішка і просунув усередину руку, намагаючись щось витягти звідти. Несподівано він зойкнув і відскочив. Я одразу зрозумів, що мішок не його, і вийшов з кущів. Побачивши мене, він кинувся тікати. "Ага, на злодієві шапка горить", — згадав я ваші слова, товаришу майоре.

Ситорчук на знак згоди мовчки кивнув головою і затягнувся.

— Він в аеропорт, я — за ним...

Вислухавши уважно сержантову розповідь до кінця, майор зіскочив з підвіконня на підлогу і сказав:

— Спробуйте, Квочко, відтворити вашу розмову з Голубеєм ще раз і якомога правдивіше. Навіть в інтонаціях.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 45

— У чому, в чому? — перепитав сержант.

— В інтонаціях і жестах, — додав майор.

Сержант крякнув, але не сказав нічого. Старий криміналіст і так все зрозумів...

— Ви нічого не пропустили, Квочко? — запитав майор після того, як сержант вдруге закінчив свою розповідь.

— Здається, нічого.

— А спробуйте пригадати ще раз. Мене, зокрема, цікавить аеропорт. Як же все-таки за такий короткий час можна було пограбувати касу? Та ще й ніби між іншим. Виходить, хтось тут був співучасником, — майор затягнувся й оповив свою голову димом.

Сержант зблід і опустив очі додолу.

— Я спробую, — сказав він і втретє почав свою розповідь.

— Мені ясно, — нарешті мовив майор. — Тут все дуже заплутане. По-перше, Квочко, ви припустилися кількох помилок:

а) передчасно налякали злодія, замість того, щоб на деякий час затриматися в кущах;

б) кинулися його доганяти, замість того, щоб вистежити, куди ведуть його сліди;

в) привезли мені цей мішок, замість того щоб залишити його там, де взяли.

У Квочки нервово засмикались вуса, йому було ніяково. Особливо перед молодим лейтенантом.

— По-друге, що ми на цю хвилину маємо? — продовжував майор. — Давайте спробуємо все це викласти в хронологічній послідовності:

а) вчора до нашого міста прибув, залишивши передчасно в'язницю, злочинець;

б) сьогодні якийсь невідомий намагався украсти мішок, який начебто належить професору Шлапаківському;

в) у мішку виявляється собача голова, яка належить начебто професоровому Цуцикові;

г) в аеропорту грабують касу;

д) шофер Голубей повідомляє, що професор Шлапаківський замовив у книгарні якісь книги, начебто зняв з ощадкнижки гроші і купив десь на околиці особняк.

Майор вийняв хусточку й витер з чола піт. Чоло взялося зморшками, і лейтенант Фостиков помітив, як біля його очей в гарній симетрії пролягли ще дві точнісінько однакові зморшки.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 46

— Тут щось не так. — Ситорчук витягнув з кобури пістолет і, взявши в руки шомпол, почав прочищати ним чубук люльки. — Надто уже все ясне й прозоре в цій дещо загадковій і, на перший погляд, заплутаній історії. Тут або одразу три справи, або одна справжня, а дві штучних. Можливо, чиясь досвідчена рука намагається спрямувати нас на хибний шлях. Якщо це не випадковість, то складається враження, що нас наче хто підштовхує, щоб ми йшли туди, куди не слід. Не подобається мені і ваш Голубей, сержанте. Якось він себе не так поводить, як треба у його віці... Але про це потім. Мене цікавлять, товариші, ваші версії. Що ви на це скажете, лейтенанте? Тим більше, що після відпустки в Карпатах ви відпочили, набралися свіжих сил. Отож слухаємо вас.

Лейтенант підвівся.

— Мені важко щось зараз сказати, — він ще раз глянув на речовий мішок, відрубану голову доберман-пінчера й відчув, що йому погано. — Коли брати слова Голубея на віру і коли це правда, що Шлапаківський зняв з ощадкнижки всі свої заощадження і про це знає Голубей, то про це могли знати й інші. Логічно?

— Логічно, — кивнув головою Ситорчук.

— Професор міг учора ввечері зустрітися з хазяїном особняка. Але він з ним не зустрівся. "Наводчик" направив по сліду Арнольда Івановича якогось бандита. Цим "наводчиком" міг бути й Голубей. Тому він першим і повідомив про це сержанта, щоб на нього не впала ніяка підозра, бо де ж логіка, коли людина заявляє в міліцію сама на себе. Логічно?

— Логічно. Далі, будь ласка, — попросив майор.

— Далі події розвивалися приблизно так. В одному з темних провулків, які ще в нас досі не освітлюються міськкомунгоспом, професору назустріч вийшов хтось із сокирою і...

Квочка втягнув мимоволі голову в плечі і заплющив очі. Руки його помітно тремтіли, неймовірно швидко вистукував пульс. Це передалося й майорові: "Так недовго й до екстрасистолічної аритмії", — подумав про себе він і майже крикнув лейтенантові:

— Не згущуйте фарби, мій любий...

— Не буду, — вибачився лейтенант і на закінчення додав: — Отак, гадаю, напали на професора.

— Мене цікавлять деталі, але, будь ласка, без натуралізму, — звернувся майор до Фостикова, наче той вчора був свідком пограбування Шлапаківського.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 47

— У деталях я це уявляю так, — прокашлявся лейтенант. — Як тільки грабіжник підійшов до професора і загрозливим тоном почав вимагати гроші, на бандита напав доберман-пінчер і вчепився... Скажімо, за куртку... Нападник відштовхнув його і, вихопивши сокиру, відрубав Цуцикові голову.

— Щоб не було свідків? — запитав майор. Лейтенант допитливим оком слідопита глянув на свого шефа і в кутику його губ вловив добродушну, але замішану на добрій порції іронії колючу посмішку.

— Ваша версія, мій любий, побудована, як і чимало сучасних будинків, на піску, — майор підвівся й випустив з себе струмінь синього диму, який піднявся і повис над сейфом такою хмарою, що лейтенантові здалося, ніби з неї неодмінно бризне дощ. — У вашій гіпотезі зовсім відсутній цемент, і тому вона не тримається купи. Тут ні фундаменту, ні даху. Одні стіни, але й ті — як у повітряному замку. По-перше, сучасні злодії (їх, до речі, у нас не так уже й багато) давно не ходять на промисел із сокирами. По-друге, ми можемо припустити, що хтось з бандитів переодягся в лісоруба, взяв сокиру і вийшов у темний провулок. Але де в нашому місті він візьме сокиру? Їх немає навіть у крамницях. По-третє, в нашому місті ось уже цілий рік жодна сім'я не користується ні вугіллям, ні дровами. Усі перейшли на парове опалення. По-четверте, все-таки він десь дістав сокиру, хоч пограбування музею в ці дні не було зафіксовано, для чого одрубувати Цуцикові голову? Чи не простіше було стукнути пса обухом по голові? Без зайвої мороки. І останнє, як молодому спеціалісту, котрий подає надії, хочу зауважити, як старший за званням і за віком: ви не з того почали, лейтенанте, — Ситорчук підійшов до свого улюбленого в кабінеті місця — вікна. Підлога біля нього була вичовгана, ніби воротарський майданчик біля футбольних воріт. — Давайте послухаємо старого криміналіста. Судячи з напрямку вусів, у сержанта Квочки є якісь інші міркування.

— Мені думається, — сержант прокашлявся, — перш за все потрібно розбити наше місто, як ви часто кажете, товаришу майоре, на три умовні квадрати: А, Б і В, пройтись по цих квадратах і розпитати, чи ніхто не знає, де і в кого купив професор особняк...

— А якщо він його не купив? — Майор знову вийняв шомпол. Люлька ще була нова і частенько, видно, забивалась. Сержант Квочка замовк, сів, поклавши власні руки на власні коліна, і заворушив,

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 48

як рак, вусами. Лейтенант Фостиков, поскрипуючи новенькою портупеєю, розкрив рота.

— А чи не простіше зателефонувати у довідкове бюро? — запитав він.

— Нуль дев'ять? — крякнув незадоволено Квочка, захищаючи свою пропозицію. — Нічого не дасть.

— Це правильно, — втрутився майор. — По-перше, туди додзвонитися майже неможливо, по-друге, якщо й додзвонитесь, то вам дадуть стару адресу, бо поправки в довідкове бюро вносять десь аж через півроку. А стільки часу ми не можемо чекати. По-третє, це — шлях найменшого опору. Якщо всі ми отак почнемо працювати, любий, то через тиждень станемо канцелярськими крисами, пардон, як казав Голохвостов[1], — пацюками. А ще через тиждень — астматиками. Нам треба бігати, рухатися. Рух — це життя. Беріть, лейтенанте, приклад з Квочки. Скільки кілометрів на своєму віку він намотав! Жаль, немає спідометра, а то я зараз назвав би вам астрономічну цифру. Чи не так, сержанте? — вийняв з рота люльку майор і повернувся до Квочки.

— Достеменно так, — зірвався зі стільця (не в переносному, а прямому розумінні) сержант, що трохи було задрімав.

— От бачите. Якби ті кілометри витягли в одну пряму, то нині Квочка дійшов би куди? Як ви гадаєте, лейтенанте?

— До Сінгапура, — вихопилося в того.

— Якби ті кілометри витягти в одну пряму, то сьогодні Квочка уже крокував би вулицями й майданами Юпітера — найбільшої планети в Сонячній системі. Отож нуль дев'ять не підходить...

— Тоді, може, сім дріб двадцять вісім? — нагадав Квочка який без цифр почувався, як риба без кисню.

— А що це таке?

— Міське бюро інвентаризації, — відповів за Квочку майор. — От з цього і почніть, сержанте. А ви, лейтенанте, негайно рушайте до Парфенони Микитівни... Тільки не забудьте прихопити речовий мішок з головою і запитати, де їхній Цуцик.

— Товаришу майор, — підвівся лейтенант Фостиков. — Я добре пам'ятаю цього професорового пса. З головою тут усе ясно...

— Це вам ясно, а мені — не зовсім, — відповів стримано майор. — А що, коли нам хтось підклав свиню?

[1] Добре начитаному читачеві зрозуміло, що Голохвостов — головний герой п'єси М. Старицького "За двома зайцями".

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 49

Сержант Квочка стенув плечима й перезирнувся з лейтенантом.

— Ви, сержанте, після інвентарбюро одразу ж їдьте в аеропорт і заспокойте касирку й керівництво. Скажіть, нехай не здіймають паніки: за гроші беремось ми.

— Але...

— Ніяких "але", Квочко. Касирці поясніть, що тоді поводили себе так, як того вимагали обставини. Повертаючись назад, заскочте на хвильку в книгарню і привезіть мені ту продавщицю, яка хотіла мене бачити. — Майор затягнувся й додав: — На все це година. Не більше. А я тим часом почну думати. Мені потрібні ще деякі деталі...

Сержант уточнив:

— Які саме?

Майор глянув на нього і лише після цього сказав:

— Про це поговоримо після вашого повернення. А тепер, — він вийняв з рота люльку, — за роботу, товариші!

Ситорчук залишився один. Коли йому було особливо важко, він не знаходив для себе місця ні за столом, ні на дивані, ні навіть у кутку. Він думав, думав і думав. Для чого відрубувати голову? "Для чого? Для чого? Для чого?" — вистукував пульс під його срібними скронями. Те, що хтось її відтяв сокирою, а не трамвайним колесом, не викликало сумнівів. Але для чого?

Він сів за стіл і почав малювати чортиків, парашутистів, складати чайнворди, але це не допомагало.

"Розв'яжи парочку задач, — підказував йому внутрішній голос. — Розв'яжи".

— Це нічого не дасть, — заперечував Ситорчук.

"Дасть. Обов'язково дасть. Візьми підручник Остроградського або теорію відносності, почитай..."

Ситорчук підвівся й підійшов до поличок. Заскімлило десь під ложечкою. "Організм хоче кави, — наче знущався з нього той самий голос — Для чого було відрубувати голову? Для чого? А тоді возитися з нею? Куди він її міг везти? Куди?" — Він дістав з полиці старий підручник Остроградського. Це був його улюблений математик, земляк з Полтавщини. Та не встиг майор розв'язати й двох рівнянь, як раптом пролунав телефонний дзвінок.

— Що там ще сталося? — Ситорчук схопив трубку і прислухався. Незнайомий голос, як завжди, запитував:

— Це ветлікарня?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 50

“Це масложиркомбінат”, — повисло було на кінчику язика, але Ситорчук в останню хвилину стримав себе. — Ні. Алло... Ви помилились номером, — і поклав трубку прямо на стіл. Але часті і тривожні гудки заважали йому думати. “Ветлікарня, ветлікарня”, — наполегливо повторював йому внутрішній голос одну й ту ж думку.

— Ветлікарня. Збожеволіти можна. До чого тут ветлікарня? — запитав Ситорчук і піймав себе на тому, що він розмовляє сам з собою вголос.

— Спокійно. Головне — спокій. — Він узяв трубку і поклав на важіль. — Ветлікарня. Ну, звичайно, ветлікарня. O sancta simplititas![1]

Телефонний дзвінок пролунав удруге.

— Любий мій, який ви номер набираєте?

— 3-39-25.

— А це 3-38-25, — уточнив майор. — А що там у вас скоїлося?

— У мене пропала голова, — промовив сумовито голос.

Майор на мить розгубився. Такого повороту він не чекав. “Хтось намагається збити з правильного сліду. Дуже вже тут прозоре, як джерельна вода у склянці”.

— Будь ласка, точніше висловлюйтесь. — Майор притяг до себе австралійське крісло, взяв зошит і олівець, але це було зайвим. На тому кінці несподівано трубка дзенькнула і все замовкло.

Та майор не розгубився: 3-39-25. Ці цифри запам'ятав з першого разу, і їх було достатньо, щоб розгадати ще одну загадку. Він набрав номер. Приємний тенор, що належав, очевидно, особі жіночій статі, відповів:

— Ветлікарня слухає.

— Говорить майор Ситорчук, — відрекомендувався досвідчений слідчий. — Мені потрібна одна незначна й безкоштовна консультація... По телефону... У яких випадках і для чого відрубують собакам голови і доставляють вам?

— У тих випадках, коли собака когось покусає і є підозра, що вона хвора на сказ...

— Все ясно. Спасибі, дякую, — майор попрощався.

— Отже, доберман-пінчер когось покусав і наклав за це головою. Але кого? Чи хворів пес на сказ? — На ці й інші питання, можливо, міг відповісти тільки Шлапаківський. Але професор щез. Доведеться ще раз турбувати Парфенону Микитівну.

[1] О свята простота! *(Лат.)*.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 51

ДІВЧИНА В ГОЛУБОМУ

Ось уже вкотре Ситорчук перечитував записи Квочки, про почерк якого у відділенні говорили: “Неначе курка лапою надряпала”. “Чогось тут бракує”, — розмірковував майор. Він з нетерпінням чекав, коли прибуде сам автор цих записів. Може, його усний рапорт прояснить деякі білі плями, які ще були затемнені.

Через півгодини засідали “вузьким колом”. Майор походжав, як завжди, по кабінету, лейтенант сидів у кріслі, Квочка, покручуючи козацькі вуса, неквапливо доповідав:

— О дев'ятій годині тридцять сім хвилин професор Шлапаківський перетнув вулицю Степана Руданського біля ювелірного магазину “Скіфська сережка”. Зайшов до аптеки. Взяв, як завжди, очевидно для Цуцика, два флакони шампуню “Золоте руно”. О десятій вісім був у книгарні “Фоліант”, — сержант перевів подих. — Через півгодини повернувся додому, але там довго не затримався. Червоний і схвильований, він невдовзі вискочив з під'їзду. На якусь мить зупинився, ніби роздумуючи, куди йти. Глянув спочатку на свій годинник, тоді на ратушу, потім ляснув себе по лобі й рушив у напрямку Борщагівської лазні. Дійшовши туди, ще раз глянув на годинник, тоді різко махнув рукою і повернув, як ви кажете, на сто вісімдесят градусів...

— Мені потрібно точно, сержанте, — перебив нервово майор, в голові якого дещо прояснювалося.

— Точно?! Він повернув у напрямку аеропорту. Об одинадцятій годині сім хвилин...

— Ще одна важлива деталь: Цуцик з професором був?

— Кардинально!

— Що означає “кардинально” в даному разі: був чи ні?

— Достеменно був, товаришу майоре!

— Гм, — майор стиснув посрібнені інеєм скроні зап'ястям правої руки. Фостиков глянув на майора й наказав сержантові замовкнути. Квочка вловив суть важливого моменту — майор Ситорчук інтенсивно опрацьовував одержану від Квочки інформацію. У кабінеті запала тиша.

— Тут щось не так! — раптом випалив Ситорчук. Сержант Квочка від несподіванки аж здригнувся. — О котрій годині ви, сержанте, ловили назнайомця з рюкзаком?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 52

— Від дев'ятої години тридцять хвилин до дев'ятої сорок сім...

— А о десятій сорок ви бачили професора з доберман-пінчером біля Борщагівської лазні. Не міг же Цуцик спочатку вмерти, а тоді супроводжувати професора в аеропорт! Такого в природі не буває...

Годинник на міській ратуші вибив другу годину дня. Знесилений, із запамороченою головою, майор ледве пересувався по кабінету. Він на якийсь час зупинився, безтямно вп'явши зір у сірий килимок німецького виробництва, і тільки тепер помітив, що ходить по голій долівці. "Знову протер наскрізь килим. Тільки позавчора застелили. Погана звичка ходити по прямій лінії туди й сюди. Так недовго провалитись і в підвал", — подумав Ситорчук і присів у крісло, заплющивши очі. Йому було досить перепочити якусь хвилину, щоб мозок відновив свою повноцінну діяльність, а тіло набрало свого попереднього бадьорого вигляду. Але такої розкоші він не міг собі дозволити, адже операцію треба закінчити, як запланував. Майор почав зав'язувати, як він любив казати, кінці кінцями.

— Сьогодні треба з цим кінчати, — промовив він, ніби ні до кого не звертаючись. — Завтра на роботі відпочинемо. До речі, сержанте, ви ще мені щось хотіли сказати.

Сержант переминався з ноги на ногу. Вуса його стирчали врізнобіч, і це ясніше від усяких слів говорило майорові, що Квочку хтось остаточно збив з пантелику.

— Але хто? — запитав майор, напружившись усім тілом.

— Цуцик, товаришу майоре. Рівно тридцять сім хвилин тому я напав на його слід.

— З ким був Цуцик? — майор поспіхом почав набивати люльку тютюном. Це надавало йому спокою й допомагало водночас зосередитися на головному, розмовляти з колегами, заспокоювати нерви й аналізувати.

— Доберман-пінчер був один. Він довго обнюхував стовбури дерев, тоді кущі і раптом щез. І тоді я зрозумів: Цуцик загубив професора...

— Любий мій Квочко, ви припустилися неймовірної помилки, знехтувавши двома такими важливими деталями. Перша — професорів склероз: Шлапаківський просто міг забути про собаку; друга — захопившись якоюсь ідеєю, професор зайшов бозна-куди. Не собака загубила професора, а професор загубив собаку. І ще одне: Цуцик знову йшов, як і вранці, в напрямку аеропорту?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 53

— Достеменно так, товаришу майор.

— Тоді все зрозуміло. Де ваша дівчина?

— Вона у колясці.

— У якій колясці?

— У моїй колясці, від К-750.

— То несіть... Я вибачаюсь... Запрошуйте її сюди... Бо ще, чого доброго, вона нас за бюрократів матиме. Самі ж — негайно в аеропорт. Сліди Цуцика шукайте там. Знайдете — телефонуйте. Про все інше — також... Це дуже важливо...

Сержант, віддавши честь, по-молодечому круто повернувся й вийшов. Лейтенант Фостиков заздрісно глянув йому вслід і дещо напружився. Нарешті двері відчинилися, й поріг кабінету переступила чарівна дівчина в голубому. Сержант стояв трохи позаду. Ніби для контрасту.

Це була продавщиця з книгарні "Фоліант". На ній все було голубе: голубий бантик, голубі очі, голубі повіки, голубі вії, голубий атласний халатик, голуба кофточка, голубі босоніжки і така ж голуба сумочка, зроблена під голубий панбархат. Стрункі голубі лінії і цей голубий колір були наче навмисне вигадані для її обличчя і ніжних хвиль зачіски. Майор ледве стримався, щоб не впасти, і тому негайно сів. Лейтенант Фостиков навпаки — підвівся, і йому стало ясно: "Це і є той момент, коли закохуються з першого погляду".

"Господи, — забувши про свої атеїстичні переконання, прошепотів майор Ситорчук. — Як вона схожа на мою Галю... Наче дві вилиті статуетки з однієї форми..."

— Вас звати Галина? — запитав тремтячим голосом майор.

— Так, Галина. Але звідки ви знаєте?.. Ми ж з вами не знайомі...

— Наші майор знають все, кардинально, — втрутився сержант і хотів було посміхнутися, але майор зміряв його таким крижаним поглядом, що Квочка відчув: завтра о дев'ятій нуль-нуль у нього розпочнеться нежить, а це так невчасно.

Майор приводив у порядок думки. Мозок його інтенсивно працював. Лейтенант Фостиков, який не знав, куди подіти свої закохані в Галю очі, дивився, як імпульсивно набухають дві сині прожилки на майорових скронях, покритих першими ознаками легкої паморозі й бабиного літа. Майор думав. Він думав і дивився на дівчину в голубому.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 54

Точнісінько так одягалась і його, Ситорчукова, Галина... "Тільки очі... Тоді ще не підводили дівчата очі голубим... Не було такої можливості й фарби", — зітхнув Ситорчук і відвернувся. Він відчув, як до горла підкочується непрошений тугий клубок, а з очей додолу просяться дві скупі чоловічі сльозинки. Майор до посиніння стиснув кулаки, взяв себе в руки і, повернувшись, по-батьківськи промовив:

— Розповідайте, Галинко, розповідайте.

У його голосі було стільки теплоти й ніжності, що Галина раптом не стрималась і заплакала.

— Тату, — ледь чутно прошепотіли її повні червоні уста, схожі на стиглу вишню сорту "бріот український". — Таточку...

Майор почервонів, як помідор. Він приголубив Галину і жестом наказав присутніх залишити кабінет.

Першим вискочив лейтенант; сержант, багатозначно крякнувши, вийшов останнім.

— Я не твій тато, Галино, — сказав майор. — Твоя мама помилилась.

— Мама не могла помилитися, таточку... Од вітчима в неї дітей не було..

— Господи, — тільки й сказав майор Ситорчук, — Невже таке може бути?

— Може, таточку, може...

— Але я з Галиною, тобто твоєю мамою, був один тільки раз... Один-єдиний — і отаке вийшло?..

— Як бачите, тату, — промовила дівчина в голубому, і майор піймав себе на тому, що останні слова він сказав уголос. "Оце вперше за все моє життя мене підвела інтуїція. Ніколи не думав, що таке вийде", — подумав про себе Ситорчук, не спускаючи з Галі очей.

— Що ж ти хотіла сказати мені, доню? — важко зітхнув майор і глянув на Галину, що сіла напроти... Її обриси ніби танули, розпливались, як відображення в струмочку води. Це запаморочення викликала не пачка скуреного тютюну, а зміна, що сталася в його житті. Як грім серед ясного неба... Він струснув головою, і його погляд прикипів до Галининих ніг, що так зухвало і звабливо схрестилися за три метри від нього. "Так само завжди сиділа її мама... Гени! Вони передаються людям у спадковість, як чекові книги чи заповіти"...

— Які ж книги замовив у вас професор Шлапаківський?

Галина мовчки подала йому список.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 55

— Господи! — знову вихопилося в майора Ситорчука. — Він замовив наших сучасних класиків. Одних-єдиних класиків. Ви тільки подивіться, Галино: А, Б, В, Г, Д, Е, Є, Ж, З, И, І, Й, К, Л, М, Н, О, П, Р, С, Т, У, Ф, Х, Ц, Ч, Ш, Щ, Ю, Я[1]. Тут усі класики. Всі до одного...

КВОЧКА БЕРЕ СЛІД

Коли Галина залишила кабінет, майор Ситорчук ходив по ньому, рвав на собі волосся і приказував: "Як воно могло таке статися? Як?" Це було чи не єдине запитання, на яке майор не міг відповісти. За цим і застав його лейтенант Фостиков.

— Що вам сказала Парфенона Микитівна? — опанував себе Ситорчук.

— Зовсім мало, — відповів лейтенант.

— А саме?

— "Пішов у баню", — і зачинила двері перед носом.

— Так, це справді небагато, — майор затягнувся. — Навіть для мене. Але в цьому щось є. Як ви гадаєте, за кого вона вас прийняла?

— Мені важко сказати.

— А якщо добре подумати? — Майор примружив око, чого з ним раніше ніколи не траплялось.

— Гадаю, за газетяра.

— Чому ви так гадаєте?

— Коли вона грюкнула дверима, — почав пригадувати Фостиков, — я гукнув їй: "Я із газети!"

— І це її обурило?

— Мабуть.

— Ну, для чого, мій любий, говорити жінкам неправду? Адже навіть через двері видно, пробачте на грубому слові, коли ви брешете. А жінки це на віддалі відчувають. Інколи навіть по телефону. І це їх завжди обурює або дратує. Брехню вони часто сприймають як правду. Особливо жінки бальзаківського віку. А Парфенона Микитівна

[1] Щодо наших сучасних класиків, то автор, очевидно, навмисне ставить тільки перші літери їхніх прізвищ, щоб його не звинуватили в суб'єктивізмі. Але видавництво (журнал чи газета, словом, той, хто друкуватиме цей твір) може розсекретити літери і сказати читачам точно, хто із сучасників на сьогоднішній день уже класик, а хто — ще ні. Після видання цієї книги про це знатиме й сам автор. *(Прим. ред.).*

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 56

відносить себе саме до такого, звичайно, не посилаючись на паспорт. Бо то документ і, до речі, виданий міліцією. Так що ви їй ще сказали? Сподіваюсь, на цьому ваш діалог не обірвався?

— "Мені терміново потрібний Арнольд Іванович!" — гукнув я. А вона у відповідь: "Якщо вас цікавить отой матеріал, то він його забрав із собою. Може, вже й надрукували".

— Це вже цікаво, — протяжно мовив майор. — Отже, крім вас, Парфенону Микитівну відвідував ще хтось, і оцей Хтось нам, на жаль, не відомий. Але нам може бути відомо, якщо ми дізнаємось, що за матеріал написав Арнольд Іванович. Мабуть, у цьому й ключ до розгадки. Боюся, що сьогодні з операцією не впораємося, як я запланував. Доведеться попрацювати ще й завтра. У газетах — вихідний. Але якщо матеріал (гадаю, це фейлетон) уже побачив світ, то все закінчиться сьогодні увечері. Вам, Женю, доведеться зараз зайнятися інтелектуальною працею: перегорнути газети за два останні дні і подивитися, чи немає там чогось надрукованого під прізвищем професора Шлапаківського. Зайвого не читайте: професор під псевдонімом ніколи не виступає. Отже... — Майор, як завжди, не докінчив думки, бо задзвонив телефон.

— Телефони завжди дзвонять невчасно або навпаки, — виголосивши черговий афоризм, Ситорчук підняв трубку: — Слухаю вас.

— Доповідає Квочка, — долинуло з мембрани. — П'ятнадцять хвилин тому я взяв слід доберман-пінчера. Голова у нього точнісінько як та, що в мішку. На кличку "Цуцик" не відгукується і навіть не повертає голови. Близько до себе не підпускає, весь час намагається щезнути з мого поля зору. Йде в напрямку аеропорту. Що робити?

— Вийти знову на слід і не злазити з хвоста. Але так, щоб не насторожити і не викликати у нього підозри. — Люлька у майора погасла. Здогадливий лейтенант підніс запальничку. Ситорчук вдячно кивнув і вів далі:

— Про кожну деталь повідомляйте додатково. Зрозуміли?

— Достеменно так!

— Все. — Майор поклав трубку і, звертаючись до лейтенанта, промовив: — Наша бібліотека сьогодні зачинена. Доведеться вам відвідати міську. Це, до речі, по дорозі до книгарні "Фоліант", але там довго не затримуйтесь. Галі потрібно виконувати план. Нам також.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 57

Фостиков зашарівся. Майор підняв телефонну трубку і жовтим від нікотину пальцем повільно почав набирати номер.

— Алло! Парфенона Микитівна? Здрастуйте, люба. Говорить майор Ситорчук. Як ся маєте? Як Арнольд Іванович? Так, так. Взаємно... Я теж... Я радий за вас... По-доброму, так би мовити, заздрю... Ви все така ж... юна й вічнозелена, як сказав поет, неначе кримський кипарис на узбережжі моря... Ну, що ви! Який компліме... Прошу, прошу... Ви так само любите канни і виноград? Я?.. Ну, звичайно. Аякже... Пам'ятаю... Забув... Та все ніколи... Шпигуни заїдають? Та що ви! Ми заїдаємо їх... Ви любите музику? Бетховен, Гендель, Бах! Я в захопленні від його поліфонічних фуг... Це щось незрівнянне!.. Я перед вами в боргу... Обов'язково сходимо. Якщо вашого найдорожчого немає дома — пропоную сьогодні на "Лебедине озеро". "Танець маленьких лебедів"... Безперечно... Це, до речі, мій улюблений танець... І ваш? Я щасливий — наші смаки збігаються... Так ви відмовляєте старому парубкові? Отак усе життя! Не можете? Мабуть, дома Арнольд Іванович, а ви його боїтесь? Ні... А де ж він? Міліція повинна знати? Це так... Але, знаєте, якщо жінка зацікавлена, вона знає краще будь-якого слідчого... Так... І навіть за мене. Принаймні я в цьому переконаний. Кажете, пішов у баню. Уранці, й досі не було? І це вас не хвилює? Тепер стільки молодих дівчат. Звичайно. На професорів тепер мода... А вік не головне. Вас не турбує... Значить, ви не любите Арнольда Івановича... Нема за що? Так, згодний... А ви, як пишуть про ювілярів, саме у розквіті творчих сил і можливостей. Будь ласка. Спасибі, дякую... Якщо ви не проти, я приїду зараз... Що таке? Бігуді? Ви мені і в бігудях подобаєтесь... Я не сміюсь... Одягніть поверх цього свою японську квітчасту хустку... Олеандр... Запевняю вас... Так так... Цілую ручку. — Ситорчук поклав трубку, і посмішка з його обличчя одразу щезла. — Якщо ви думаєте, що ця розмова була просто балаканина, то ви глибоко помиляєтесь. Я з неї більше взяв, ніж міг припустити. Як бачите, до жінок завжди, запам'ятайте це, лейтенанте, ви ще молодий, недосвідчений, вам це у житті знадобиться. До жінок завжди потрібний індивідуальний, а не колективний підхід. Головне — знайти у них найслабкіше місце — п'яту (я маю на увазі ахіллесову) і вчасно полоскотати її. Успіх забезпечено. Професор справді пішов у баню... Отож ви ті слова не сприймайте за двозначність. Ще вчора вони, як завше, полаялись. Через звичайний сімейно-побутовий дріб'язок. Він узяв рукопис,

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 58

збірку поезій, автора вона не пригадує або не хоче казати, замість мішка прихопив портфель і пішов геть. Таке з ним трапляється часто. Дома не ночував. Тепер вона нікого не хоче бачити, навіть мене. Ви з цього щось зрозуміли, лейтенанте?

— Так точно. Тут щось не так...

— Безперечно, ви вгадали. Я не випадково наголошую на таких деталях: мішок, портфель, постійні сімейні чвари...

На столі знову підстрибнув і загарчав телефон. Майор вийняв люльку з рота і пішов до апарата.

— Доповідає сержант Квочка. Рівно десять хвилин тому він вийшов на злітну полосу...

— Хто вийшов? — стривожено перепитав майор Ситорчук.

— Цуцик, товаришу майоре. Він піднімає голову в небо й починає вити. Так виє, що начальник аеропорту не може працювати. "Приберіть цього пса! Він діє мені на нервви. Чий це собака? Кого він тут виглядає?" Якщо приземляється, він весело вимахує хвостом і обнюхує пасажирів.

— На якій злітній доріжці він бігає? — Люлька майора спалахнула червоною жариною.

— На сімнадцятій.

— І тільки?

— Достеменно так!

— З якого часу це в нього почалось?

— У кого, товаришу майор?

— У Цуцика!

— З десятої години тридцяти хвилин...

— Виношу вам подяку, сержанте.

— Єсть, товаришу майоре.

— Ще одна, ні, три деталі, мій любий. Негайно зайдіть до диспетчера вокзалу й уточніть: перше — які літаки злітали з сімнадцятої злітної доріжки між десятою і чотирнадцятою годиною дня; друге — номер того рейсу, прямий і зворотний, а також час його прибуття в наш аеропорт; третє — чи не зафіксоване на талончиках авіаквитків прізвище професора Шлапаківського? З цими даними — до мене. А втім, хвилинку — ми з вами, сержанте, через двадцять хвилин зустрінемось біля під'їзду будинку професора Шлапаківського. Раджу вам заскочити по дорозі додому і про всяк випадок переодягнутись. Вам усе ясно?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 59

— Достеменно так! Що робити з собакою?

— Зробіть усе, щоб її затримали надійні люди й зачинили. Але не в камері схову, бо ще комусь спаде на думку викликати гицеля й накинути Цуцикові петлю на шию. Собака ні в чому не винний. Дійте, — Ситорчук поклав трубку і потер руку об руку з таким задоволенням і швидкістю, що в кабінеті запахло смаленим. Лейтенант схопився за карафку з водою.

— Не треба, лейтенанте, дякую. У мене долоні загартовані. Я щасливий. Квочка вийшов на слід. Це просто чудово. А тепер щодо вас. Ваша інтелектуальна робота звужується. Шлапаківський мав написати фейлетон для газети "За літературні кадри", як мені повідомила Парфенона Микитівна. Отож перегорніть підшивку лише цієї газети. До речі, ви цю газету передплачуєте?

Лейтенант заперечливо похитав головою і засоромився.

— Шкода. Це надзвичайно цікавий, висловлюючись по-сучасному, часопис. Там уперше надрукували про нас повість, яка досить-таки самобутньо написана, але з абсолютно несподіваною кінцівкою. Ну, абсолютно. Навіть для мене. Але треба віддати належне редакції: кінцівка — то таки винятково її заслуга. Редакція припинила друкувати повість, не подавши тієї кінцівки взагалі. Оригінальний і цілком новий сюжетний поворот. Передплатіть обов'язково. Газета не тільки цікава, але й дешева — карбованець п'ятдесят вісім копійок на рік. Та це між іншим. — Майор пропустив повз себе лейтенанта і двічі підряд, але через відповідний інтервал, крутнув ключем, тоді стукнув двері плечима і, переконавшись, що вони зачинені, вийшов услід за лейтенантом на вулицю. На вулиці вже вистигали каштани, але ще не падали і не розколювались звільняючись від їжакуватої оболонки.

ЗУСТРІЧ НА СЕРВАНТІ

Ліфт у будинку, де жив професор Шлапаківський, як завжди, коли сюди приходили майор Ситорчук чи сержант Квочка, зустрів їх малогостинним лаконічним написом: "Не працює". Цей двозначний напис чомусь інколи не подобався майорові, а сержантові — особливо. Він викликав у нього якусь дивну, досі не зафіксовану в медицині алергію — Квоччині вуса ставали правцем.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 60

Довелося підійматися пішки. Речовий мішок, з яким у цей день Квочка майже не розлучався, тепер особливо відчутно нагадував про себе. "Мабуть, нижче лопатки з'явиться синець, — подумав сержант. — Але це не страшно — я ж неодружений". Сержант глянув на майора. Ситорчук ступав легко й невимушено. Квочка помітно відставав, хоч переступав одразу через дві сходинки. "Як же це в нього виходить? — запитував себе Квочка. — Не пропускає жодної сходинки, а йде швидше, ніж я. Очевидно..."

Та Квоччині роздуми перервав майор:

— Все робиться дуже просто, сержанте. Я частіше за вас переставляю ноги. В цьому і весь секрет успіху...

— Кардинально, — стрепенувся від несподіванки сержант. — Тепер я вже й сам це бачу... Двісті двадцять одна сходинка, — повідомив він, коли вони піднялися на тринадцятий поверх. — Нам ще залишилося рівно чотирнадцять...

Та майор, здавалося, його не чув. Його звичне до всього вухо несподівано вловило знайоме меццо-сопрано Парфенони Микитівни:

Яблука помила, яблука червоні...

Парфенона говорила віршами. Вона до когось зверталась Отже, вона не одна. Невже повернувся професор Шлапаківський? А чи повернувся? А може, він нікуди й не йшов?

— Якщо моя гіпотеза правильна, — тихо промовив Ситорчук, — то мені ще багато чого не ясно. Чим більше туману в цій справі, тим більше вона прояснюється. Залишаються дві незначні деталі, котрих досі бракує в ланцюгу. — У нашій роботі, запам'ятайте, сержанте, важлива будь-яка дрібниця. Навіть та, яка, на перший погляд, не має ніякої ціни. Про що свідчить, наприклад, цей веселий життєрадісний голос Парфенони Микитівни?

— Що в цієї жінки немає ніяких турбот, — відповів Квочка.

— Кардинально, як кажете ви. Ні турбот, ні трагедій. Їй живеться легко й весело. Але це тільки на перший погляд. Все тут значно глибше, сержанте. — Набивши люльку, Ситорчук закурив і випустив кілька синюватих клубочків диму. Квочка глянув на нього. На обличчі майора не ворушився жодний м'яз, він був спокійний, як сфінкс.

— Нам з вами, сержанте, потрібно тільки вчитись, аналізувати, уміти робити припущення, будувати гіпотези і, врешті-решт, не

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 61

зупинятися на мертвій точці. Йти далі й вище. — Вони піднялися на чотирнадцятий поверх. — Перш за все ви повинні запитати себе: "Чому Парфенона Микитівна сьогодні говорить віршами, тоді як ще вчора вона розмовляла прозою?" Давайте сядемо на хвилинку на цьому підвіконні і все як слід обміркуємо. — Майор, зіпершись на грати вікна, глибоко затягнувся. — А говорить вона віршами тому, що в неї настрій піднесений і веселий. Отже, в її житті на сьогоднішній день — ніякісінької трагедії. Правда, в народі кажуть: "Сьогодні смієшся, завтра — заплачеш". Таке трапляється часто. І це може трапитися й тут, якщо ми вчасно не вживемо запобіжних заходів. Вам Голубей сказав, що Парфуша вигнала Нолика. Якщо ті слова, як ви кажете, достеменні. — Майор замовк і приклав до вуха долоню човником. — Ви тільки прислухаєтесь... Послухайте, про що співає цей баритон. Як він вертається до Парфенони Микитівни.

Сержант нашорошив вуха. До його слуху долинули такі слова:

О Парфеноно, яблука чудові,
Але у них малий недолік є...

Голос Парфенони Микитівни:

Недолік, кажеш? А який, коханий?

Тенор:

Що мало їх мені ти подаєш...

— Як в опері, — тихо прошепотів сержант.

— Саме так, сержанте. Вони співають на мотив моєї улюбленої арії з опери. — Майор ще раз прислухався. — Ви спіймали нитку, сержанте?

Квочка поморщився. Вуса його зробилися їжакуватими, наче дві мікроантени від мініатюрного радіопередавача.

— Не спіймали? Ну як же? Це відомий мотив, арія з опери "Альцеста" Люллі. Так, саме Жана-Батіста Люллі — італійця, який став французьким композитором. До речі, він у чотирнадцять років був скрипалем і танцюристом при дворі Людовіка XIV. Невже ви не знали цього, Квочко? Ай-я-яй! Соромно. Оперні театри треба

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 62

відвідувати, сержанте. І муздраматичні. І не тільки тоді, коли ви там патрулюєте. Не обкрадайте себе, Квочко.

Майор ще раз прислухався.

— Доніцетті, — вирвалось у нього крізь тютюновий дим. — Ну, звичайно, Доніцетті. "Любовний напій". Ох і шахрай, ох і негідник! Так обкрадати, — майор затягнувся, — класику. Ви чуєте, Квочко, якого він пускає півня? А фальш? Скільки в ньому фальші... А він міг би стати чудовим оперним співаком, якби пройшов по конкурсу і не спився. Ох і пройдисвіт. Ще одного півня запустив...

При слові "півень" Квочка напружився і двічі беззмістовно крякнув.

— Ні, що не кажіть, Квочко, а жінки всі однакові. Я знаю, ви засуджуєте ці мої погляди, але повірте мені на слово... Там, де серце бере владу над розумом, воно завжди обдурює його. Саме тому я й досі не одружуюсь. — Ситорчук замовк. З горішнього поверху спускались двоє і щось тихо говорили про житлово-комунальну контору, при цьому на кожному кроці промовляли слово "ліфт". Коли вони пройшли, Ситорчук продовжував:

— Як казала Нінон Ланкло, де початок приязні, там кінець коханню, а вже кінець приязні там, де початок зради. Що ви на це, Квочко?

— Не задавайте мені таких важких питань, — ледь не заплакав сержант. — Я людина практична. Давайте швидше приступимо до діла...

— Це все так. Але саме ви, сержанте, своєю думкою про оперу підказали мені чудову ідею. Якщо я не помиляюся, то це і є та центральна ланка, якої мені так не вистачало у моєму ланцюгу. Тепер мені все зрозуміло. Точніше, майже все. — Майор потер пальцями скроні. Сержант подивився на нього і про себе сказав: "Боже, яка тільки голова! Кросворди розгадує, неначе горіхи лущить".

— Приготуйте, сержанте, нашатирний спирт і вату, — тихо сказав майор. — А потім уже голову. — Ситорчук відійшов до дверей і натиснув на кнопку, що нагадувала йому таблетку аспірину.

"Знову цвітуть каштани", — програв електродзвоник, і опера в кімнаті припинилась. Стало тихо, як у діжці з вапном. Десь скрипнула мостина. Майор вловив ледь чутний шерхіт. Йому здалося, що хтось у синтетичному халаті крадькома просувається до дверей. Ситорчук спробував уявити собі вигляд незнайомця: молодий, кремезний, спритний. Може, це він підійшов до дверей і заглянув у вічко.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 63

Ні, так може ходити тільки жінка, яка вже не помічає ледь чутного шерхоту синтетичного халата чи капронових панчіх. "Цей звук доступний тільки чоловікам", — подумав майор і ще раз натиснув на кнопку. Цього разу електродзвінок видав цілу строфу "Київського вальсу".

— Не квартира, а музикальна шкатулка, — озирнувся майор. Квочка стояв блідий і переляканий. Почулись чиїсь кроки. Десь за стіною чотири рази ударив старовинний годинник. У сержанта пішов мороз поза шкірою. Прискорено забилося серце. Останнім зусиллям волі він примусив себе дихати так, як майор, — повільно й тихо. Двері прочинилися, і раптом до ніг Квочки упала золота смужка електросвітла.

— О, майор Ситорчук, — люб'язно посміхнулася Парфенона Микитівна, ставши на порозі. — Ви таки приїхали... Але, я бачу, не самі... Щось сталося?

— Нічого особливого. Я хотів би бачити Арнольда Івановича, — він пильно глянув їй в очі. Вона витримала цей погляд і, не кліпнувши, відповіла:

— Пробачте, але він тут більше не живе.

— Як? — цього разу довелося дивуватися майорові.

— Ми з ним розлучаємось. — Парфенона Микитівна посміхнулася, як реєстраторша в Палаці щастя. — Щоправда, не офіційно. Але він запевнив мене, що додому не повернеться...

— Але я бачу деякі його речі...

— Нолик... Пробачте, це я по-домашньому... Сила звички... Арнольд Іванович, — Парфенона Микитівна хвилювалася, силкуючись вичавити невимушену усмішку, — сказав, що збирається купити особняк або кооперативну квартиру... Це я порадила йому. У нас, знаєте, — посмішка з її уст щезла, — не складається спільне сімейне життя. Він ніяк не може зрозуміти, чого я хочу... У нас, виявляється, немає спільних інтересів. Я б вас запросила до господи, але... Я така розпатлана... Знаєте, вихідний... Одне слово, санітарний день, як на дверях крамниць пишуть...

"Артистка, — подумав про неї сержант Квочка, — оперна. Щойно співала, а тепер..."

Майор озирнувся й сердито зиркнув на Квочку, немов кажучи: "Давайте без цих образливих слів, сержанте".

— Тоді ми на секунду до вас, Парфеноно Микитівно. Нам би хотілося показати вам одну річ, але не тут, у коридорі...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 64

— О, будь ласка, — знову посміхнулась вона. Квочка вдруге подумав про неї те саме, що й першого разу.

— Ви повинні взяти себе в руки і, дуже прошу вас, не втрачайте свідомості, — продовжував Ситорчук. — У нас багато справ. Нам ніколи.

— Я спробую, — мовила вона. Сержант розв'язав мішок і увімкнув у коридорі світло. На колишній голові доберман-пінчера, у його скляних очах, спалахнули два злих вогники.

— Проня, — сплеснула руками Парфенона Микитівна і закотила очі. Сержант підніс їй до носа ватку з нашатирним спиртом.

— Я більше не буду, — заспокоїла їх Парфенона Микитівна.

— Хто така Проня? — перепитав майор.

— Рідна сестра Цуцика. Вони були з Цуциком близнюки. Проня трохи старша. На декілька хвилин буквально...

— А мішок? Мішок не Арнольда Івановича?

— Ні, Арнольд Іванович тоді пішов з портфелем. Я саме мішок випрала...

Ситорчук робив вигляд, що він уважно слухає Парфенону Микитівну, а сам тим часом розглядав кімнату. Раптом його ніби паралізувало. Майор відчув, як у нього всередині щось охололо. Крізь мундир він відчув на собі чийсь гострий погляд. Він рвучко обернувся, але за спиною нікого не було. Та він не міг побороти свого збентеження. І тут його погляд упав на поліровану стінку серванта, що стояв у вітальні. Наче у тьмяному відображенні дзеркала, на стінці серванта чітко відбивалася тінь людини, яка сиділа у кріслі і не спускала з майора очей. Погляди їхні схрестилися. Майор відчув, що в нього, як і в Квочки, по спині пробігли мурашки.

— Вибачте, — звертаючись до Парфенони Микитівни, сказав майор Ситорчук. — Якщо повернеться Арнольд Іванович і матиме час, хай навідається до мене. Я для нього приберіг досить рідкісну книгу. На все добре!

Вони швидко вийшли. Повз них угору повільно поповз ліфт. У ньому їхав у спецівці і з перекинутими через плече мотками дроту електрик.

— Ви його бачили? — звернувся майор до сержанта Квочки аж на вулиці.

— Достеменно так! — відчеканив сержант. — Я зустрів його на серванті.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 65

"... — Проня, — сплеснула руками Парфенона Микитівна і закотила очі..."

(До стор. 64)

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 66

— Ви знову неточно висловлюєтесь, Квочко. З завтрашнього дня раджу вам взятись за український правопис. Загляньте і в словник наголосів. У вас, до речі, з цим теж негаразд. Ви кажете: сервант, а треба — сервант.

НЕСПОДІВАНИЙ ЗАПИС

До директора онкологічного науково-дослідного інституту заслуженого хірурга республіки Григорія Петровича Полосуна майор Ситорчук вирішив навідатися сам. Думка ця спала йому в останню хвилину. Григорія Петровича, на превеликий жаль і здивування Ситорчука, вдома не було.

— Він на дачі, — відповіла дружина, яку спочатку майор Ситорчук прийняв за доньку. "Багато сучасних шлюбів і мене збивають з пантелику", — подумав майор і вирушив на дачу.

Професора Полосуна він застав з цеглиною і якимось незрозумілим предметом в руках, якого тупим аж ніяк не можна було назвати навіть після заключення медекспертизи.

— Кельма. Звичайна мулярська кельма, — пояснив професор. — Правильно слід називати "кельня". Слово німецького походження. Вперше зустрічається в рукописах на землях Північної Рейн-Вестфалії. Звідси, очевидячки, до нас перейшло.

— Чесно признатися, — посміхнувся майор, — саме цього я й не знав.

— Чого саме? — перепитав професор. — Кельні як предмета і для чого вона застосовується, чи її, так би мовити топонімічного походження?

— І того, й другого, — майор вийняв люльку з рота, щоб ще раз подарувати професорові свою чарівну посмішку.

— Свого часу письменник Достоєвський (ви, безперечно, про це знаєте) був і доктором наук.

Майор кивнув ствердно головою.

— На жаль, його докторська праця не збереглася. Детально про це я вам розповім під час полудня. А зараз хочу сказати таке. Доктор Достоєвський говорив: "Якщо хочеш пізнати, яка перед тобою людина, — придивись, як вона сміється. Ніщо її так не видає, як сміх".

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 67

Майор відчув, що він, як і лейтенант Фостиков, починає пекти раків.

— О, вам нема чого червоніти. Ви смієтесь так, що про вас у будь-кого складеться тільки гарна думка. У мене, бачите, на дачі так, як в Уїнстона Черчілля — відомого англійського політика й дивака. Він усі свої дачі будував сам. Я роблю те ж саме. Він примушував брати, як ми вже домовилися з вами говорити, кельню в руки і класти цеглу. Але це стосується тільки гостей і знайомих. Тільки... А вас, наскільки мені відомо, я бачу вперше. Втім, я можу помилятися. Якщо ви захочете роздягнутися й посмажитися на сонці, я безпомилково визначу, були ви в мене чи ні. Як не парадоксально, але більшість своїх пацієнтів я впізнаю не по обличчю, а по швах. Так, так, молодий чоловіче, ви не посміхайтесь, бо саме про цю посмішку нічого доброго не міг би сказати сам Достоєвський. Шов, який я накладаю на рану, особливий, так званий орнаментальний. Щось на зразок вишивання решетилівським хрестиком. Так будемо роздягатися чи ви мені самі відрекомендуєтесь?

— Майор Ситорчук. — Він підійшов до професора и потиснув йому руку. — Або, як колись казали, комісар кримінальної поліції.

— О, дуже... А втім, хто його зна... Коли міліція тебе турбує у вихідний день, то...

— Саме так, Григорію Петровичу. Мене цікавить колега професор Шлапаківський.

— Оцей дивак двадцятого століття? А що він там ще накоїв?

— Ви скажіть мені, що він у вас накоїв?

Професор Полосун поклав цеглину, витер фартухом руки, як це роблять часто господарки, яких відривають від роботи, і почав:

— Він залишив свою роботу саме тоді, коли вона, по суті, завершувалася. Для нас це було такою несподіванкою, що увесь інститут зі мною на чолі схопився за голову. Уявіть собі, він три дні тому взяв відпустку за власний рахунок, кинув усі свої лабораторні роботи й пішов.

— Чим він це мотивував?

— Сімейними обставинами, і тільки. “Ви не маєте права. Морального права, — сказав я йому. — Особливо зараз. Якщо ваш винахід дасть бажаний результат, ви, Арнольде Івановичу, будете тією першою людиною в світі, якій поставлять золотий пам'ятник”. Ви догадуєтесь, про що йшлося в його праці?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 68

— Так. І що він вам на те?

— "Сьогодні або ніколи", — кинув таку сакраментальну фразу, рішуче скинув халат і, не попрощавшись, пішов геть. Де він тепер?

— Саме це питання і нас цікавить, Григорію Петровичу, — відповів майор і, потиснувши руку, пішов у напрямку аеропорту, який виднівся з дачі професора Полосуна.

Розповідь Григорія Петровича дещо насторожила Ситорчука. Поведінка професора Шлапаківського здалася йому справді трохи підозрілою.

Довелося починати все спочатку. Майор вирішив негайно побувати в аеропорту. Він ішов лісовою стежкою навпрошки. Пахла хвоя, ромашки, вседопомагаючі грицики і ще якісь корисні й некорисні лікарські рослини — поживна їжа гомеопатів, але майору Ситорчуку в ці хвилини було не до них. Він ніколи не гадав, що така проста, на перший погляд, операція може дати таке серйозне ускладнення. Покушуючи чубук люльки, він ішов і по дорозі шукав отого ключика до розгадки цієї заплутаної й начебто такої прозорої історії. Навіяна сержантом Квочкою ідея про те, що професор Шлапаківський втік або його викрали за кордон, не давала йому спокою. Тепер, після зустрічі з професором Полосуном, ця ідея начебто мала під собою фундамент. Вона затіняла всі інші гіпотези, відтісняла їх на другий план.

Майор сам собі заперечував, розмовляв, шукаючи істини. Професор Шлапаківський не міг зрадити. Це не вкладалось в майоровій голові.

"Забути портфель, викрасти з портфеля чи з мішка... Професор часто ходив і з мішком. З речовим. Саме такий речовий мішок був сьогодні украдений в аеропорту". Ситорчук згадував: "Хтось запускав у нього руку. А що коли?.. А що, коли?.." Мурашки перебігали через лісову стежину повз майорові ноги.

Раптом десь ніби пролунав вибух, і це майора немов підштовхнуло. Він знову пішов по прямій. "Для завершення операції в моєму ланцюгу, по суті, не вистачає однієї ланки — професора Шлапаківського. Він розтанув на обрії, як інверсія від реактивного літака". Майор підняв голову. Реактивний літак, поблискуючи сріблом швидко прорізав блакить неба, залишаючи після себе білий пухнастий хвіст.

— Інверсія, інверсія, — шепотіли губи майора. — Інверсія в небі. Інверсія. Версія. Ну, звичайно, версія. Небо, літак, Цуцик в аеропорту,

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 69

злітна полоса. — Майор аж упрів. — Отже, я ще не втратив здатність до асоціативного мислення.

Ситорчук насилу перевів подих. Але як? Як він міг потрапити в небо? Якби в цю хвилину майор поглянув на себе в дзеркало, то помітив би, як на його правій скроні почала сивіти ще одна волосина. В аеропорт! Тільки в аеропорт!

Сержанта Квочку він побачив здалеку і зрадів немов рідному. Такої радості він уже давно не відчував. Тепер майор Ситорчук як ніколи розумів Архімеда, який вискочив голий з ванни, біг багатолюдною вулицею і кричав: "Еврика!" Саме це слово хотілося зараз вигукнути й майору Ситорчуку, але солідність і роки стримували майора в своїх невидимих лабетах.

Квочка теж помітив майора Ситорчука, цивільний костюм якого нагадував, що перед ним людина струнка й підтягнута, як і всі, що більшість свого життя провели в мундирах.

— Що нового, дорогий мій? — Майор Ситорчук уперше вибрав таку форму звертання до сержанта Квочки. Той розчулився й мало не зронив на розпечений асфальт аеропорту гарячу і свіжу сльозу.

— Рівно о чотирнадцятій годині сорок п'ять хвилин за київським часом я прибув до інвентаризаційного бюро. За 365 днів минулого року і за 167 цього року в жодному документі не зафіксовано ім'я Арнольда Івановича Шлапаківського. Є Шлапаки, Шлапакови, Шлапаковичі, Шлапаченки і навіть один Шлапаковський, але Шлапаківського нема.

— Я так і знав. Якщо ви, Квочко, скажете, що ідентичні записи ви знайшли і на контрольних талончиках авіаквитків я розцілую ваші вуса, хоч вони й прокурені.

— Достеменно так! Подібні прізвища зафіксовано на семи авіаквитках.

— Що ще нового?

— О шістнадцятій годині сорок п'ять хвилин зустрів якогось підозрілого типа з фотоапаратом. Він на всю залу горланив, що професор Шлапаківський викрав у нього якісь документи і втік за кордон...

— Овва! — вигукнув майор Ситорчук, і люлька тільки якимось чудом утрималася в роті. — Оце новина! Чого ж ви мовчали, дорогий мій Квочко?

— Ви мене вчили доповідати все в строгій хронології, — відповів сержант. — Щоб не вийшло плутанини.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 70

— Ви, Квочко, геній. Таких, як ви, мало, але вони серед нас. Де ж той фотолюбитель?

— Він щойно був на другому поверсі...

Коли майор Ситорчук і сержант Квочка піднялись туди, від фотолюбителя, як умовно назвав його майор Ситорчук, і слід прохолов.

ДРУГА РОЗПОВІДЬ МАЙОРА СИТОРЧУКА

Вони абсолютно випадково зустрілися в міському Парку культури і відпочинку: майор повертався до себе, лейтенант ішов до майора. Точніше, Фостиков чи то прогулювався, чи то за кимось стежив. Він час від часу заглядав до невеличкого томика, потім закривав його і, заплющивши очі, щось тихо шепотів.

"До чого він так ретельно готується?" — подумав майор. Потім, поглянувши на щасливу й одухотворену ліву половину обличчя лейтенанта Фостикова і на оповиту ледь помітним серпанком смутку праву, — зрозумів, що:

а) лейтенант закохався у конкретний об'єкт, про що свідчила його усмішка й одухотвореність;

б) ніякого фейлетону у газеті "За літературні кадри" під прізвищем професора Шлапаківського він не знайшов, — про це свідчив на його обличчі ледь помітний серпанок смутку.

Майор уперше бачив таким свого підлеглого. "Чого тільки не витворяє з людьми справжнє кохання, — пропускаючи повз себе Фостикова з заплющеними очима подумав майор. — Повна забудькуватість і ніякої тобі уваги до своїх найближчих, навіть значно старших за званням".

Іншим разом майор влаштував би лейтенантові "протирочку з пісочком", як він любив висловлюватися, але тепер, коли операція підходила до кінця, коли він нарешті розв'язав усі головні питання, відкинувши від них другорядне і випадкове, коли в цій загадковій історії не залишилося майже жодної білої плями, бо, проаналізувавши і зіставивши всі факти в строгій послідовності, майор вималював у своїй уяві чітку й не зовсім доступну звичайним смертним картину, Ситорчук не міг покарати лейтенанта Фостикова. Для цього в нього була й інша причина...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 71

Майор підійшов до лейтенанта ззаду і м'яко поклав свою руку на рівне, ніби спеціально створене для погонів плече.

— Ви знайшли її? — запитав Ситорчук.

— Так точно, товаришу майоре, знайшов. — Від несподіванки лейтенант здригнувся, але відразу ж опанував себе.

— Мене цікавить газета "За літературні кадри".

Лейтенанту стало ніяково. Він спіймав себе на тому, що зараз думає не про газету, і почервонів, як осінній стиглий помідор сорту "маяк червоний".

— Ніяких матеріалів під ім'ям професора Шлапаківського за останній місяць в ній не виявлено, — відчеканив він.

— Схоже на те, що дівчина в голубому вас почала цікавити більше, ніж операція, — зауважив Ситорчук, пересуваючи чубук люльки з одного кутика губ в інший. — Ви все-таки з нею зустрілися?

— Але, товаришу майоре, як ви про це здогадались? Вам розповів Голубей?

— По-перше, лейтенанте, я сьогодні його не зустрічав, по-друге, не згадуйте, будь ласка, при мені цього імені. З деякого часу я відчуваю до цього старого донжуана неприязнь. Цей інтриган і серцеїд чимось притягує до себе молодих дівчат. — Після цих слів майору аж моторошно стало. Він на мить заплющив очі й з острахом подумав, що б сталося, якби Голубей хоч один-єдиний раз провіз на москвичі 13-13 Галину?..

"Ні і ще раз ні. Теперішня молодь не така, як була колись, у ті безпросвітні, безлекційні часи. Тепер майже всі з вищою освітою. Товариства "Знання" та "Дружба" всі укомплектовані досвідченими лекторами. Досвідчена тепер і молодь — з першого разу її на гарячому не спіймаєш". Це майора трохи заспокоїло і надало йому нових сил та енергії.

— А те, що ви сьогодні як ніколи щасливий, ніби вам щойно вручили медаль за доблесть і відвагу, — майор узяв лейтенанта під руку, — це я одразу помітив. Такими щасливими бувають тільки поети, винахідники й ті, хто вперше і по-справжньому закохуються. До речі, я не менш щасливий за вас. Можу поділитися з вами своєю радістю. Я почуваю себе, як Архімед після того, як вискочив з ванни. Може, присядемо на хвильку? — запропонував майор, вказуючи на лавочку. — Я нарешті розв'язав рівняння з багатьма невідомими. Те рівняння, яке стільки годин підряд мучило мене. Дякуючи цій формулі, мені тепер усе зрозуміло.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 72

— Та невже?! — само по собі вихопилось у лейтенанта.

— Уявіть собі. Ви ніколи не подумали б, що все так геніально і просто. — Майор вийняв записника і кулькову ручку. — Я тепер сам дивуюсь, що не додумався до цього з першого разу. Ви тільки погляньте на цю звичайну і таку доступну кожній більш-менш освіченій людині формулу, завдяки якій я дійшов істини:

$$a^1 = а/в\text{-}VX: с/х = а/х — ув/; у^1 = у/о — о/,$$

де $$а = 1:\text{-}в, в = у:с.$$

Звідси р —у — а = 0. Ви все зрозуміли, лейтенанте?

— І це ви тільки-но розв'язали, товаришу майоре?

— П'ять хвилин тому. В лісі. По дорозі в аеропорт. Ви не повірите. Як я до цієї простої формули не додумався раніше?!

— Я в захопленні, товаришу майоре.

— Ой, перестаньте, лейтенанте, дивувати мене своїми захопленнями і запитаннями. Якщо хочете від мене відповіді, то я скажу — є. Але зараз мова не про це. У цій формулі невідомим залишився, як бачите, тільки "ікс". Але тепер він, по суті, уже ролі не грає. Отже, операцію завершуємо сьогодні. Ми вклались навіть на один день раніше запланованого строку, тобто сьогодні почали, сьогодні й кінчимо. І ще маємо в запасі, — майор глипнув краєчком ока на годинник, у якому були вмонтовані цифри, циферблат, три різної довжини стрілки, календар, маятник, мікрофотоапарат, магнітофон, радіопередавач і будильник, — п'ять з половиною годин. Бачите, як важливо сьогоднішньому слідчому бути всебічно озброєним знаннями, що для нас віками виробляли генії людства. Так що ви все зрозуміли, мій любий?

— Все, товаришу майор, крім одного.

— Звідки я дізнався, що ви тільки-но зустрічалися з Галею? Ну, це простіше, ніж сучасному поетові заримувати народну усмішку чи анекдот. По-перше, все відбито у ваших очах, як на екрані "Юність-2". По-друге, у вас у руці новісінька збірочка поезій Андрія Малишка. До речі, він теж мій улюблений поет. Ви її придбали у книгарні "Фоліант" і поклялися дівчині в голубому, що вивчите до завтра вірш:

Цвітуть осінні тихі небеса...

— Це так, — признався Фостиков. — Але я цю збірочку міг купити в будь-якому кіоску, не обов'язково у "Фоліанті".

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 73

— Не могли. По-перше, ви поезією до сьогоднішнього дня, наскільки мені відомо, не захоплювалися. По-друге, Малишко — улюблений поет Галини, а, по-третє, вона сьогодні вам сказала: "Як, ви не любите Малишка і вважаєте себе культурною людиною?" — Очі майора спалахнули добрим молодечим вогником. — Чи не так? Це, між іншим, її улюблена фраза, як і отой вірш, що вона порадила вам вивчити до наступного побачення. До речі, ця фраза колись була сказана мною матері Галини.

Майор несподівано замовк. Ліва його брова ледь помітно смикнулася. "Це, може, оте єдине, що я залишив їм на спогад про себе. Саме ця фраза сьогодні й видала мене, — подумав Ситорчук. — Кожна людина має свою таємницю. Одна її все життя носить за пазухою і нікому не розповідає. Буває, так і вмирає з нею. У другої вона несподівано випливає на поверхню, як отруєна спиртзаводом риба, і тоді все розкривається, як у мене. Але я тепер не жалкую за цим. У мене доросла дочка, і така розумна. В поривах краденого кохання завжди народжуються генії. Але це не той випадок. Дочка в холостяка? Смішно? Сумно. Парадокс. Але хіба таких парадоксів не буває в житті? Скільки завгодно". Майорова люлька давно погасла. Ситорук на мить задумався, наче забув і про операцію, яку ще треба було конче завершити, і про присутність свого підлеглого, котрий сидів поруч і не спускав із свого шефа очей, бо намагався в усьому його наслідувати. Фостиков дивився на нього і собі думав: "Невже в нашого майора може бути нечистим сумління?"

— Може, воно в мене й нечисте, — ніби вгадуючи лейтенантову думку, самокритично посміхнувся майор. — Ви пригадуєте сьогоднішню мою зустріч з Галиною?

— Так, товаришу майоре, — насторожився лейтенант.

— Що вона тоді вам сказала?

— Дуже багато, лейтенанте. Більше, ніж я сподівався. — Майор відчутно почав хвилюватися, і те хвилювання передалося Фостикову. — Вона моя дочка...

— Як? — ледве не підскочив лейтенант, але не зумів. Він тільки глянув на лавочку, проте нічого не сказав. Думки його були зайняті іншим: лейтенант спіймав себе на тому, що в нього виробився мовний штамп: "Як? Але звідки?" "За чистоту мови треба боротися, — вчив майор, — і уникати штампів".

— Так, вона моя дочка. Ви ж несподівано для мене можете стати моїм родичем. Принаймні у практиці такі випадки трапляються. —

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 74

Майор потягнув ротом повітря, люлька була порожня, а надвечірнє повітря — з присмаком тютюну.

— Давня ця історія, Женю. — Ситорчук перейшов на батьківський тон, і лейтенант відчув, що в цю хвилину Галина ніби стала йому ближчою йріднішою. У майора ж на серці було важко.

— Дуже важко, Женю. Важко ворушити історію двадцятирічної давності. Хотілося б виправити помилку молодості, — але як? Був і я колись молодий. Молодий і, як казав поет, закоханий по вуха. Я вам хочу звіритися, Женю. — Майор нелегко зітхнув. — Любив я, як ви оце тепер кохаєте Галину, її матір. Важкі то були роки. Ніколи нам було займатися коханням. Часу не було. Все наскоком. Весь час у погонях, весь час когось ловив. Ніколи було й зупинитися. Всього один раз. Один-єдиний раз. — Майор ще раз зітхнув так важко, що лейтенант почув, як у Ситорчука тріснула діафрагма. — Більше ми з матір'ю Галини не зустрічалися. Згодом вона вийшла заміж... За якогось інженера. У них народилася дитина. Мені й тоді здалося це трохи підозрілим і трохи передчасним. Але в моєму здогаді не вистачало однієї ланки. Тоді я так і не докопався до істини. Але тепер, рівно через двадцять два роки, я розгадав цю таємницю...

— Але Галі зараз двадцять років, — заперечив лейтенант

— Ви впевнені? — Майор повернувся і глянув прямо в карі очі свого юного колеги.

— Абсолютно впевнений, — відчеканив Фостиков. — Я тримав у своїх руках її паспорт...

— У міліції теж могли помилитися, хоча це й рідко трапляється... А втім, хто зна, може, це буде перша в моєму житті таємниця, яку я так і не розгадаю. — Ситорчук хотів було підвестися, але не зміг. "Невже здають ноги? — подумав він. — Воно й не дивно, адже стільки попоходив!" Він глянув на лейтенанта, але той теж сидів, як турецький падишах під балдахином.

— Вставайте, лейтенанте, — наказав Ситорчук.

— Але я не можу, товаришу майор. Лавочка пофарбована...

Ситорчук кинув погляд через плече і тільки тепер побачив великий шмат білого паперу, на якому червоними літерами хтось вивів застережливий напис.

— Тепер я, як ніхто, розумію геніїв під час великих винаходів, — промовив він. — Неуважність — їхній вічний супутник. — І з силою відірвався від швидкосохнучої фарби.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 75

ТАЄМНИЧА ЗНАХІДКА

Аерофлотівське кафе "Гелікоптер", куди майор Ситорчук зайшов, було напівпорожнє. Тільки у віддаленому куточку стояла висока грудаста блондинка і їла виноград, запиваючи кавою. З її зовнішності було видно, що вона когось із нетерпінням чекала, нервово обриваючи виноградне гроно, і, здається, не пережовуючи, ковтала. Майор відвернувся.

"Отут і я вип'ю", — подумав він, підійшов до чистого столика і, глянувши на офіціантку, яка була ширша, ніж вища, лагідно сказав:

— Красуне, будь ласка, чашку кави.

— Щойно прийшов — і вже подавай йому каву, — пропливла повз нього офіціантка, як айсберг у тропіках: вигляд холодний, але паруючий...

— Я дуже поспішаю, — мовив Ситорчук тоном директора тресту їдалень та ресторанів. Офіціантка зупинилась, допитливо глянула на його спортивного крою фігуру і промовила все тим же голосом:

— Усі поспішають...

— У мене багато роботи, — додав майор тим же тоном, який йому самому не сподобався.

— А в кого її мало? Ти думаєш, у мене мало?

Майор ні про що не думав. У цей час його голова, як і шлунок, відчували деяку порожнечу, а по-іншомовному — вакуум.

— Поки ви говорите, — ледь стримував себе Ситорчук, — уже б можна було не те що каву, борошно змолоти...

— У нас кава розчинна. Одесько-кишинівського розсипу...

Ситорчук повернувся й рушив до виходу. "Зіпсований настрій — зіпсований апетит", — виник у нього в голові ще один афоризм.

— Отак завжди: замовляють, а тоді тікають. Тільки голову морочать. Алкоголіки, — долинули до нього останні слова офіціантки.

При виході з аеропорту Ситорчук зустрів Квочку.

— Ви відвезли собачу голову до ветлікарні? Що показала експертиза? — запитав майор.

— Нічого не показала, товаришу майоре, — відрапортував сержант. — Сказу в собаки не було. Голову відтяли даремно. Так сказав лікар. Знайшовся хазяїн голови...

— Чиєї голови? — механічно перепитав Ситорчук, думаючи про щось інше...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 76

— Собачої, товаришу майоре.

— Квочко, скільки я вас учив: будуйте фрази точно і правильно. Ви хочете сказати, що знайшовся чоловік, у якого викрали торбу з собачою головою?

— Так, — кивнув головою сержант. — Він сьогодні вранці прилетів з району. Ви вгадали...

"Я ніколи не вгадую, а мислю", — хотілося сказати майорові, але він сказав зовсім інше:

— А що ще нового?

— Нічого, — відповів сміливо Квочка.

Оскільки майор Ситорчук був без мундира, сержант собі насмілився задати питання:

— А у вас?

— Погані справи.

— Чому? Гіпотеза не сходиться?

— По-перше, не гіпотеза, а гіпотеза, а по-друге, ваша подруга, офіціантка Маша, зіпсувала мені настрій...

— Це тому, що без форми, товаришу майор. Треба завжди ходити у формі... Тоді повний порядок і повага. Маша поважає мундири.

— М-да! — промовив своє улюблене слово майор і, прямуючи до автомашини, наказав: — Ви от що, сержанте. Негайно встановіть, за яким столиком у ресторані сидів професор Шлапаківський. Накажіть, хай на той стіл поставлять табличку "Замовлено". Стола бажано обгородити з чотирьох боків вірьовкою, щоб ніхто з безграмотних відвідувачів не сів. Поставте до відома директора ресторану. Стіл ретельно обстежте...

— Єсть, товаришу майор!

— Ще не все... Знайдете найменший предмет, хай на перший погляд навіть нічого не вартий, — замініть його ідентичним...

— Яким-яким, товаришу майор?

— Ідентичним, як сучасні критики пишуть, тобто подібним. Тепер ви мене зрозуміли?

— Достем...

— Тоді... — Майор задумався. — У вас своя людина у ресторані є?

Квочка ствердно кивнув головою, мовляв, аякже. На кожній зміні...

— Доручіть їй не спускати очей з відвідувача, який за будь-яку ціну захоче сісти тільки за цей столик.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 77

— А якщо той запропонує червінця?

— Хай дозволить і особливу увагу зверне на його руки. Коли він шукатиме той предмет, що знайшли уже ви, сержанте...

— Але я...

— Не знайшли, так знайдете... Я гадаю, знайдете, хоч моя додаткова версія може бути й помилковою. Як тільки він витягне підмінений вами предмет, нехай негайно зателефонують мені. Все... Знайдете предмет і негайно до мене... Це, здається, моє останнє доручення.

Сержант Квочка, повертаючись з аеропорту, сяяв, як начищені ґудзики на мундирі лейтенанта Фостикова... Ще б пак! Адже він повертався не з порожніми руками. У його кулаці лежала міцно затиснута копійчана монета.

— Ось ідентичний предмет, — промовив зі смаком Квочка, який не менше цифр полюбляв малознайомі, іншомовного походження слова, і розтулив трохи спітнілу долоню. — Знайшов.

— Де саме?

— У ресторані, товаришу майор...

Лейтенант іронічно посміхнувся.

— Сміється той, хто сміється останнім. Ці слова, здається, сказали ви, товаришу майор? — звернувся Квочка до шефа.

— Так, — відповів майор. — Я вживаю їх частіше, ніж каву-глясе. — Він зважив монету в руці й упевнено промовив: — Ви її знайшли під тим столиком, що я вам порадив.

— Так.

— Це не та монета, сержанте.

— Не може бути, — настовбурчилися вуса у Квочки.

— Може. Подивіться у своїх кишенях, чи немає такої ж...

Сержант вивернув кишеню. В одній не було нічого. Він поліз до другої і... ледь не остовпів — другу кишеню у нього хтось делікатно вирізав.

— Боже! — тільки й мовив сержант і підняв очі до стелі.

— Тільки не в цьому кабінеті, — застеріг його майор. — Тут ікон немає.

— Якби, товаришу майор, я не переодягся в цивільне... цього б не сталося... Форму поважають...

— М-да! — пихнув люлькою майор, і з неї посипалися іскри. — Значить, у вас було тільки дві копійчані монети...

— Дві, товаришу майор... Ось ця і... друга...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 78

— І ту, другу, викрали у вас разом з кишенею?..

— Ні, товаришу майор... Мені соромно признатися, але... Надворі сьогодні так пече... Гудуть в аеропорту над липами бджоли...

— Господи! — з інтонацією в голосі, яка не залишала сумнівів щодо його атеїстичних переконань, вигукнув майор. — Ви опустили справжню монету в автомат з газ-водою. Точніше, справжню привезли мені, а фальшиву опустили?..

— Достеменно так, товаришу майор. Я й сам тепер здогадався. А тоді... не міг відрізнити, яка з них справжня, а яка фальшива.

— Але хоч пам'ятаєте, в якому автоматі ви пили воду?

— Достеменно пам'ятаю.

— Ну, Квочко, аби не ваша безвідповідальність, тієї монети нам би вже не бачити... Негайно сідайте на свій К-750 — і в аеропорт... Закрийте той автомат, розберіть, випотрошіть, робіть з ним що завгодно, але щоб монета мені була... Поїдете разом з лейтенантом...

— Ви б нам лупу, товаришу майор...

— Не лупу, а лупу. Учіть граматику, Квочко, і не доводьте мене до мікроінфарктів...

Коли лейтенант Фостиков і сержант Квочка висипали на стіл цілий мішечок монет, майор безпомилково взяв з купи саме ту, яку шукав...

— Як, без лупи? — здивувався Квочка, правильно зробивши наголос.

— Психотроніка, сержанте... Почуття, яким володіють люди нашої з вами професії... Виробляйте і в собі, Квочко. — Майор взяв монету і підійшов до вікна.

Сонце сповзало з зеніту і заглядало через шибку в кабінет. Майор поклав на підвіконні монету й відійшов.

— Хай просохне, — промовив він. І знову потяглися хвилини мовчання, довгі, наче в холодильнику. Майор Ситорчук нерухомим поглядом якусь мить дивився просто перед себе. Сонце накреслило на німецькому килимку розміром 2,5х3,5 метра хрест віконної рами, якого досі не було.

— Магнітофон, — взявши в руку монету, несподівано видихнув разом з димом Ситорчук. — Їх найчастіше застосовують у ресторанах. Кладуть будь-де... Навіть у попільниці. Наші офіціанти на такі гроші уваги не звертають. І тому вона завжди на виду. Ризику ніякого. У цього магнітофона чудова чутливість.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 79

— Але це неможливо! — вихопилося у Фостикова.

— Що неможливо?

— Такий магнітофон у такій монеті?

— Любий мій, ви чули про Миколу Сядристого? Цей закарпатський умілець у день народження своєї дружини підніс їй єдиний у світі за своєю оригінальністю подарунок: відполірував до прозорості людську волосину і в її порожнечу вмонтував виготовлену в мініатюрі гілку з чарівною трояндою на вершечку. На це не здатний жодний чоловік світу. Бо в світі більше таких нема. А ви кажете — монета.

Сержант Квочка схопився за вуса.

— Так, так, сержанте. А на кінчику ваших невідполірованих вусів Сядристий зумів би прилаштувати десятки, якщо не сотні, мікроантен з радіопередавачами. Отака це людина. — Майор дістав із шухляди столу мікрошило й натиснув на якусь невидиму кнопочку. Лейтенант відчув, що йому треба стати хоч на якійсь відстані від мікромагнітофона, щоб не впасти в екзальтацію чи стрес.

Раптом монета ожила. З мікроплівки озвався хрипкуватий голос, який уривчасто й надсадно кричав:

“Ab ovo ad poma! Ad astra! Homo sum: humani nihil a me alienum puto... O tempora, o mores. La is sez faire, la isser passer... Sum persona grata... Quae scripsi — scripsi... Quousgue tandem. Purvenono, abutere patientia nostra... Sapienti sat... Sine ira et studio. Habcas Corpus, Allaiz vous ong. Fous moi la paix especе de con...”

Коли голос замовк, майор вигукнув:

— Чорт забирай! Тут тисяча дванадцять крилатих слів і афоризмів. Що ви на це скажете, товариші?

— Я не знаю цієї мови, — чесно признався лейтенант Фостиков.

— Мови потрібно вивчати й поважати, — дорікнув йому майор Ситорчук. — Навіть мертві. Чим більше мов людина знає, тим вона багатша. Це раз. По-друге, у нашому лексиконі слів “не знаю” не повинно бути. Сучасний слідчий повинен знати ВСЕ. Чи не так, сержанте?

— Достеменно так!

— Що ви скажете про запис?

— Вигуки п'яного, якого кудись ведуть, а він опирається.

— Правильно. Саме вигуки людини, яка опирається. Що й потрібно мені було довести. Але які вигуки! Що не вигук, то афоризм,

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 80

що не гук, то крилата фраза. А всі ці безсмертні афоризми і фрази складають ланки одного ланцюга. Я перекладу їх вам, а ви спробуйте все це скласти докупи. Ось послухайте ще раз! — Ситорчук почав перекладати: — "Від яєць до яблук! До зірок! Я людина, і ніщо людське не чуже для мене! О часи, о звичаї! Хай діється, як діється! Я бажана людина! Кому від цього користь? Що я написав, те написав. Доки будеш, Парфейоно, зловживати нашим терпінням? Розумному досить! Без гніву й упередженості!" — це звичайнісінька латинь. Дві останні фрази сказані по-французьки. То лайка. Враховуючи вашу цнотливість, лейтенанте, я не наважуюсь їх перекладати. А втім, — майор, як завжди, правильно і глибоко затягнувся й випустив через ліву ніздрю дим. — Я вам їх перекладу. Перше речення означає: "Облиш мене в спокої, йолопе!" Друге: "Забирайся геть!" Хто з наших знайомих може лаятися по-французьки?

— Професор Шлапаківський, товаришу майор, — козирнув хвацько сержант.

— Безсумнівно. Саме це... — майор не договорив: на столі задзеленчав телефон. Ситорчук схопив трубку. З мембрани чулося:

— Іноземець сидить за тим же столиком, що й уранці, — повідомив голос, і трубка дзенькнула. Майор Ситорчук зрозумів усе...

МАЙОР СИТОРЧУК ЗНОВУ АНАЛІЗУЄ

— Вибачте, але цього разу я вирішив зробити вам сюрприз, — промовив лейтенант, щільно зачиняючи двері кабінету.

Фостиков торжествував і в душі вже святкував перемогу. Нічого гріха таїти — лейтенантові дуже хотілося загнати майора на слизьке й побачити, як почуватиметься шеф, коли раптом відчує себе безсилим перед нерозгаданою загадкою.

Незважаючи на свою природжену скромність і сором'язливість, Фостиков у ці хвилини нагадував майорові Наполеона Бонапарта перед початком битви під Ватерлоо, бо вів себе дещо зухвало. Майор поблажливо усміхався і спокійно заряджав люльку тютюном, готуючись до двобою.

— Ви забуваєте, лейтенанте. — Ситорчук удавав із себе зовні байдужого, хоча в душі переживав подвійну радість і від ефекту, яким він зараз несподівано здивує лейтенанта, і від того, яким буде роз-

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 81

чарованим обличчя його підлеглого, коли той переконається, що "чайнворд Фостикова" розв'язується легко й просто. — Ви забули, лейтенанте, що півгодини тому, познайомивши вас із формулою, я сказав вам: "У цьому рівнянні бракує тільки одного — ікса". Цього ікса я тепер уже знаю — його звати містер Аллан Калл...

Фостиков покрився червоними плямами і двічі для чогось колупнув паркет.

— Не робіть цього. Паркет і так ледве тримається. — Майор підвівся. — Вам, любий мій, треба бути не лише спостережливішим, а й уважнішим. Ось ви зараз дивитеся на мене, як би це вам делікатніше сказати, безтямно, й думаєте: "Звідки майор знає, як звати іноземця, якого я щойно затримав в аеропортівському ресторані "На висоті"? З магнітофонного запису, мій любий... Ви пригадуєте ледь вловимий голос диктора аеропорту крізь лайку і афоризми професора Шлапаківського? — "Містер Аллан Калл!.. Повторюємо, містер Аллан Калл, на вас чекає літак. Рейс 2244... 17 сектор".

— Але ви не вгадаєте головного! — не здавався лейтенант, якому не хотілося визнати своєї поразки.

— Що ви по дорозі в аеропорт зустрілися з професором Шлапаківським?.. І що версія про втечу Арнольда Івановича за кордон не підтвердилася?

Лейтенант несподівано, без дозволу майора, сів і розкрив рота. Його губи, набравши форми літери "о", так і застигли. Майор на це не зважив. Йому було не до цього. Груди розпирало подвійне почуття радості й щастя, якими вони завжди наповнювалися, як ковальські міхи, коли майор щось безпомилково вгадував. Ця ризикована, але така приємна для його честолюбства гра приносила йому, як сказав хтось із великих, море задоволення.

— Ну, це ви вже мене берете на... — нарешті спромігся лейтенант на першу фразу.

— Ні на що я вас не беру. Он у тій збірочці, з якою ви не можете розлучитися, як і з Галею, я бачу візитку, покриту сусальним золотом. Точнісінько така візитка є і в мене. Її під час нашої першої зустрічі дав мені професор Щлапаківський. — Майор зробив друге коло навколо столу. Усі його рухи й вигляд не говорили лейтенантові ні про що, хоч Фостиков здогадувався: майор задоволений собою.

— Більше того, — продовжував Ситорчук. — Я навіть скажу вам те, чого ви ще не знаєте. — Щоб справити на лейтенанта ще більше

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:21 Page 82

враження, Ситорчук навмисне зробив паузу. — Шлапаківський півгодини тому прибув з Будапешта. Що ви на це?

— Я цього справді не знав, — відповів лейтенант.

— А коли ви поцікавилися, де був ці два дні професор, він відповів вам, що вдома. Чи не так?

— Так точно, товаришу майор, і це мені здалося...

— Нічого дивного. Не міг же він признатися вам, як ледве не опинився на березі Темзи... Дайте-но мені на хвильку візитку. — Майор глянув на неї і сказав: — Я так і знав. Коли ви запитали його, де він живе, професор відповів, що не знає, а тоді додав: "Між небом і землею..."

— Але, товаришу майор...

— Ну, досить, досить словесних овацій, — підняв руку майор, наче автоінспектор на перехресті. — У кожної людини є слова-паразити, які супроводжують її все життя У вас, наприклад, — "але, товаришу майор..." У Квочки — "достеменно так", "кардинально". У мене — "спасибі, дякую", "між іншим", "до речі", "тим більше". У професора Шлапаківського — "молодий чоловіче, я тепер живу між небом і землею" або "я добре пам'ятаю лише одне: у мене склероз". До речі, це його улюблений дотеп. Саме тому, вручивши вам візитку з старою адресою, він забув внести поправку...

— Забув чи не захотів?..

— Забув, лейтенанте. Або через свій хронічний склероз, або через професорську неуважність — з людьми його професії це частенько трапляється.

— Але... — дещо самовпевнено посміхнувся лейтенант.

— Ви хочете сказати: "Але в мене є його адреса"? Я це бачу — он по тому аркушику паперу, що стирчить з вашої нагрудної кишені. То тимчасове пристанище професора. Що ви на це?

— Припустимо, але для чого ж мені він дав і візитку, і папірець з адресою? — допитливо глянув в майорові очі лейтенант.

— Цей папірець вам дала Галя. То ж анотаційний ярличок з художньої книжки. Написаний круглим, як млинове колесо, дівочим почерком...

"І про це здогадався", — подумав Фостиков.

— Здогадався. Ви залучили до нашої роботи громадськість, і це дуже похвально. Мені тільки одне прикро, що ви Галю посадили в машину Голубея, попросивши її простежити, де тепер мешкає

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 83

Арнольд Іванович, самі ж спокійно поїхали в аеропорт, переконавшись, що Галина сіла в автомобіль номер 13-13 і шофер помчав слідом за Шлапаківським...

Чому ви кажете "шофер", а не Голубей? — поцікавився лейтенант.

Якби там сидів Голубей, ви б не посадили свою дівчину поруч цього сучасного донжуана. Про це ми з вами говорили. Ви швидше поїхали б самі. Але ви цього не зробили — я доручив вам затримати містера Аллана, який усе ж сів за обгороджений столик у ресторані. А тепер досить розгадок, давайте сюди нову адресу Шлапаківського і запрошуйте цього ікса. Бо Квочка вже не витримує. Ви чуєте, як він нетерпляче крякає під дверима, і від цього постійно морщитесь...

Лейтенант подав квадратний папірець на цупкому папері № 218 і, захоплено дивлячись на шефа, майже вигукнув:

— Ну, товаришу майор, якби я міг стати таким, як ви... Я б... Ну, я не знаю, що б я зробив, якби тільки...

— Станете, Женю, станете. Я вже вам про це казав. Тут головну роль грає загострена з двох кінців, як олівець, спостережливість і глибокий, як артезіанський колодязь, аналіз. Поставивши себе в уяві на місце іншого, ви повинні завжди запитувати себе: "Як би в такому випадку вчинив я?" А тепер запрошуйте того містера Аллана, чи як там його.

Майор сів і, відкинувшись у кріслі, приготувався до зустрічі.

МІСТЕР ІКС

Містер Ікс до кабінету не увійшов, а швидше вплив. Перевалюючись з боку на бік, він нагадував качку, якій у воло замість ряски хтось накидав з півпуда шроту. Невеликий, опецькуватий чоловічок, схожий на Піквіка[1], але з товстішими і значно коротшими ніжками, зупинився напроти майора. З плеча містера Ікса звисав фотоапарат. У лівій руці він тримав старий і потертий портфель, на якому виблискував латунний ромбик з дарчим написом. Щоб усе це зафіксувати в своїй пам'яті, майору Ситорчуку було досить однієї тисячної

[1] П і к в і к — натяк на головного героя роману Чарльза Діккенса "Посмертні записки Піквікського клубу".

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 84

долі секунди. “Цей портфель належить професорові Шлапаківському”, — із швидкістю, більшою, ніж швидкість світла, прорізала думка його аналітичний розум.

— Містер Аллан Калл, — відрекомендувався Ікс і запитав Ситорчука, якою мовою інспектор міліції найкраще володіє, щоб вони могли ліпше порозумітися.

— Ви краще запитайте мене, — попихкуючи люлькою, промовив майор і вказав на м'яке крісло — улюблене місце сержанта Квочки, — якою мовою я не володію. На це питання мені буде легше відповісти.

— О, — тільки й промовив містер Аллан Калл і, сівши в крісло, сказав: — Mersi. Тоді вибираємо французьку, оскільки я є англієць...

— Гаразд, — відповів Ситорчук чистою французькою мовою без найменшого акценту, що викликало в душі лейтенанта Фостикова нову хвилю захоплення своїм шефом. — Це моя улюблена мова, — додав майор і тут же уточнив: — Після рідної, звичайно.

— І моя теж, — криво посміхнувся містер Калл. — Хоч я є англієць і, як кожний англієць, люблю французьку мову, але не люблю самих французів.

— Я, — вийняв з рота люльку майор і хотів сказати, що за вимовою містер Калл швидше німець, ніж англієць, але той перебив його:

— О, ви говорите й по-німецьки?

— Яволь.

— Зер гут! — похвалив містер Аллан і знову перейшов на французьку: — Noblesse obliqe[1].

Майор кивнув головою на знак згоди й затягнувся.

— Mon amie, — вів далі Калл, — La valon te du diable[2].

— Де саме? — перепитав майор.

— Aeroportu... Ich bin... tout-a-fait epuise[3].

— Квочко, — звернувся до сержанта майор; — Принесіть, будь ласка, пляшку чогось міцненького.

Коли сержант Квочка приніс пляшку молдавського коньяку “Дойна” і дві склянки місцевого виробництва, містер Аллан Калл позитивно завовтузився, і радісна усмішка вже не сходила з його круглого, як ювілейна тарілка, обличчя.

“Англієць, а наче “Людина, котра сміється”, — подумав майор. — Тут щось не так”.

---

[1] Шляхетність зобов'язує *(франц.)*.

[2] Друже, лихий поплутав *(франц.)*.

[3] Аеропорт... Я... зовсім виснажився... *(нім., франц.)*.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 85

— Ви дуже догадливий, містер Ситорчук, а мені й справді tout-a fait degoutant[1], — беручи склянку, мовив містер Аллан.

— А зараз давайте спробуємо розібратися в ситуації, — з чистим французьким прононсом сказав Ситорчук і, ледь пригубивши, відсунув склянку вбік. Потім підійшов до свого улюбленого місця — вікна — і раптом, ні сіло ні впало, згадав Іспанію, кастаньєти, кориду, тореадорів і чарівну танцівницю з Андалузії.

— Hace demasiando calor[2], — промовив Ситорчук і відчинив вікно.

— No es muj oqradable, Mucha coriente[3], — мовив йому в унісон містер Аллан і, глянувши на майора, перевів погляд на повну склянку. — Junesse ne dure qunn moment[4], — і перехилив її.

— Буна зіва! — посміхнувся містер Аллан, збившись після другої повної склянки "Дойни" на молдавську мову.

— Ви хотіли сказати "мулцумеск", тобто дякую?

— А що я сказав?

— Ви сказали "добридень!" — переклав майор. Квочка ледь не затанцював на місці. "Молодець майор. Один — нуль. Втер носа цьому закордонному вискочці". Очі його так світилися, ніби не містер Аллан ковтав коньяк, а сержант.

— О генацвале, салам алейкум, герай[5], — містер Аллан потягся до маслин. — Il faut absolument que je vois[6] Шлапаківського.

— Мені теж, — промовив холодно майор. — Але де він тепер, вам, містере Калл, краще знати.

— Je ne comprends pas[7], — містер Аллан перестав посміхатися.

— Мені теж не все зрозуміло. Скажімо, яку ви ставили перед собою мету, щоб у такий спосіб викрасти нашого науковця, а подати це так, начебто він у вас викрав документи і втік за кордон... Тут нема логіки: втікати з документами туди, звідки їх привезено. Ви розумієте мене?

— La cauchemar, merde[8].

— Він наче крізь землю провалився.

---

[1] Так гидко, що далі нікуди *(франц.)*.

[2] Тут надто душно *(ісп.)*.

[3] Це не зовсім приємно. Тут дме *(ісп.)*.

[4] Вічно молодим не будеш *(франц.)*.

[5] О, любий друже, добрий день, хорошо — набір слів з трьох мов: грузинської, узбецької, литовської. *(Прим. авт.)*.

[6] Мені обов'язково треба побачити пана... *(франц.)*.

[7] Я не розумію *(франц.)*.

[8] Кошмар, чорт забирай *(франц.)*.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 86

— О, lj est mort[1], — містер Аллан остаточно перестав посміхатися й пити. На його обличчі застигла гримаса переляку...

— Я в переносному розумінні, — пояснив майор. — Професор десь щез, і ми хотіли б, щоб ви з цього приводу нам дали деякі пояснення...

— It's impossible! I don't believe it. My god! — містер Аллан перейшов на англійську мову. — I must be drunk[2].

— Трохи, — зауважив Ситорчук. — Але достатньо тверезі, щоб відповісти на декілька моїх запитань. Давайте спробуємо пригадати, як усе сталося, — майор знову сів і обпік містера Аллана таким гарячим поглядом, що в того на голові почало диміти волосся. — Почнемо спочатку. Ви зателефонували професорові Шлапаківському додому десь за годину перед вильотом літака рейсом Київ — Будапешт — Париж — Лондон! Професор прибув і замовив, як він любив казати, "ab ovo ad poma"[3]. Потім ви увімкнули магнітофон...

— О, — лице містера Аллана Калла стало еліпсоподібним, і він, розсміявшись, сказав: — Ah mon chere monsieur[4].

— Не будемо витрачати часу, містере Аллан Калл, — майор поклав на стіл копійчану монету. — Що ви на це?

Той на очах присутніх зблід, не допомогла навіть чимала доза молдавського коньяку. Ситорчук перекрутив плівку й увімкнув магнітофон. Цього разу з плівки озвалося два голоси. Один говорив чистою українською мовою, інший — латинською.

1-й голос. — Що будемо їсти, містере Шлапаківський?

2-й голос. — Ab ovo ad poma[5].

1-й голос. — У вас чудовий апетит. Що вам замовити ще?

2-й голос. — Panem et circenses[6].

1-й голос. — О, ви гуморист, містер Шлапаківський.

2-й голос. — Homo sum: humani nihil a me alienum puto[7].

1-й голос. — Що ви написали останнім часом?

---

[1] О, він мертвий *(франц.)*.

[2] Це неможливо! Я не вірю цьому. Боже мій! Я, мабуть, п'яний *(англ.)*.

[3] Від яйця до яблука *(лат.)*.

[4] Ах, мій любий пане... *(франц.)*.

[5] Від яйця до яблука *(лат.)*.

[6] Хліба і видовиш *(лат.)*.

[7] Я людина, і ніщо людське не чуже мені *(лат.)*.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 87

2-й голос. — Quae scripsi — scripsi[1].

1-й голос. — Ви закінчили роботу над своєю новою працею?

2-й голос. — Sub specie aeternitatis[2]?

1-й голос. — Так. Вас чекає у будь-якій країні золотий пам'ятник у натуральну величину. Але я не бачу радощів на вашому обличчі... Ви плачете... Оце коньяк... Грузинські коньяки усі з перцем, як українська горілка...

2-й голос. — O, quousque tandem, parvenono, abutere patientia nostra[3]?

— A la komedia, — вигукнув несподівано містер Аллан. — C'est deqoutant[4]...

— Гаразд. Тоді поясніть, яким чином ось цей портфель професора Шлапаківського опинився у вас? — запитав майор.

— Maria lon tre, Panas telia passe, — відповів містер Аллан на бургундському діалекті і висипав з портфеля якісь папери. Серед них був неопублікований фейлетон на Сіроштана і його фотографія...

"Ось чому в недільному номері не з'явився матеріал професора Шлапаківського", — подумав майор і пробіг по рядках натренованим оком.

— Все зрозуміло. Остаточно, — І, звертаючись до містера Аллана, промовив: — Для чого ви відрізали у нашого сержанта кишеню?..

Квочка почув ці слова, і вуса його раптом посивіли. Він ладен був кинутися з кулаками на містера Ікса, але майор владним жестом його зупинив.

— Maria lon tre, kum ves upriv, — відповів трохи нахабнувато містер Калл.

— Ви запитуєте, чим я доведу... По-перше, містер, ви відстали від життя — в нашій країні кишень уже давно не відрізають. Останній випадок був зафіксований в Одесі в 1946 році. Отже, відчувається закордонна робота. У нас це роблять значно тонше... По швах... А ви он сержанту костюм зіпсували. Перший раз одягнув.

— Я дуже жалкую, — перейшов на українську мову містер Аллан.

---

[1] Що написав, те написав *(лат.)*.

[2] З точки зору вічності? *(лат.)*.

[3] О доки будеш, Парфеноно, зловживати моїм терпінням? *(лат.)*.

[4] Це комедія. Це гидко... *(франц.)*.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 88

— Вас цікавила ось ця монета... Але ви прорахувалися. Сержант Квочка — старий, досвідчений криміналіст. Таких тонких речей він ніколи не носить у кишені — вони можуть загубитися...

— Тоді де, якщо це не секрет фірми? — містер Аллан Калл осмілів.

— У спеціальних сейфах...

— Містер Квочка ці сейфи носить з собою?

— Ні, вони стоять у нас на вулиці у вигляді автоматів з газ-водою...

— Геніально... Ви жартівник, містер Ситорчук. Вам би бути генералом, а ви тільки майор.

— Агітуєте...

— Ну що ви. Наш Скотланд Ярд чудово укомплектований... Але від вас ми б не відмовились...

— Danke schon[1], — поклонився Ситорчук і тут же випрямився. Як завжди, дзвонив телефон...

— Професор Шлапаківський? О, я дуже радий. Вітаю вас... З поверненням...

— То є імітація, — містер Аллан Калл зблід.

— Ви можете послухати самі, — люб'язно запропонував трубку майор Ситорчук і звернувся до лейтенанта: — А які мови ви знаєте, лейтенанте?

— Російську й удосконалюю українську.

— Чудово. Поговоріть однією з цих мов з містером Каллом. Він поліглот. Професором Шлапаківським я займусь сам...

— Професор Шлапаківський? — чистою російською мовою запитав містер Калл.

— Так, професор Шлапаківський. Він півгодини тому повернувся з Будапешта... Ви, монсеньйор, трохи посидьте, допийте коньячок, а заодно засвітіть плівку фотоапарата...

— Але я гадав...

— Ви гадали, що фотографувати не дозволяється тільки в Монако і Монте-Карло?..

— О, ви навіть думки вгадуєте, містер Ситорчук... Я від вас у захопленні...

---

[1] Красно дякую *(нім.)*.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 89

Майор більше його не слухав. Кивнувши головою Квочці, він вискочив на міліцейський дворик, що був густо засаджений бузком і американським кленом.

ЧОРНА ЗРАДА ПРОФЕСОРА ШЛАПАКІВСЬКОГО

— В аеропорт, — коротко наказав майор Ситорчук, сідаючи цього разу в коляску Квоччиного мотоцикла. — Але не дуже гоніть. Я ще збираюсь одружуватись.

— Тоді разом, товаришу майор, — посміхнувся у вуса Квочка.

Майор не відповів нічого. Їхали далі мовчки. Квоччин мотоцикл так загрозливо пострілював, що деякі перехожі про всяк випадок ховалися в під'їздах будинків, а в квартирах зачиняли вікна.

— Цією стріляниною ви всіх злочинців заженете в глибоке підпілля, — намагався перекричати майор вихлопну трубу Квоччиного мотоцикла. Сержант робив вигляд, що нічого не чує. Коли Квочка підрулив до аеропортівського скверика, майорів погляд несподівано ковзнув по статурі грудастої блондинки, що стояла біля столика літнього кафе “Вій, вітерець” і, нюхаючи канни, їла ранній болгарський виноград по 78 копійок за кілограм.

— Ви її помітили? — тихо запитав майор, висовуючи ноги з-під брезенту коляски.

— Достеменно так. Це знаменита Соня Білобрисова — дівиця без конкретних занять і професії...

— Ви так гадаєте? Сержант ніби й не почув цього майорового запитання.

— А мені здається, якраз навпаки: вона завжди знає, що робить. А зараз — тим більше. Тільки, боюсь, сьогодні в неї нічого не вийде. Даремно вона тут стовбичить, — закінчив майор і попрямував до каси. Сержанту ж наказав зробити вигляд, ніби він порпається в несправному двигуні мотоцикла, але з таким розрахунком, щоб Соня Білобрисова не випала з його поля зору.

На Ситорчукове щастя касирка, в якої викрали гроші під час Квоччиного чергування, була на місці й більше не посміхалася. “Зараз їй не до сміху. Ну, нічого — хай трохи поплаче. Це їй на користь. Іншим разом не буде така легковажна. Хоч Турньє й казав, що, коли прекрасні жіночі очі затуманені слізьми, чоловіки перестають

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 90

ясно бачити, але я спробую не втратити цієї тверезості", — подумав про себе майор і, привітавшись, дістав з професорового портфеля фотокартку розміром 13х18 см.

— Вам знайоме це обличчя?

Касирка склала губи бантиком і, запобігливо глянувши на майорів посріблений їжачок та його спортивного крою фігуру, заперечливо похитала головою.

— А якщо спробувати пригадати? Невже ніколи не зустрічалися з ним?

— Перед моїми очима проходить стільки людей. Я майже ніколи на них не дивлюсь. Я здебільшого бачу їхні руки. Така професійна звичка...

— Цього разу, — майор повернув голову і випустив убік клубок сизуватого диму, — цього разу було навпаки: ви рук його якраз не бачили, а от обличчя...

— Він! — раптом скрикнула касирка голосніше, ніж треба було, і з переляку затулила рота пухкенькими, з ямочками, пальцями та довгими лакованими, як чобітки нігтями, тільки протилежного кольору. — Це він. Я відразу його впізнала...

— Ну, я б не сказав, що так одразу, — усміхнувся Ситорчук. — Але не в цьому суть. Скажіть, коли він забіг до вас у касу, що ви йому сказали?

Касирка підвелася, зачинила віконечко каси й почала, не поспішаючи, свою розповідь. Майор слухав уважно, як учитель учениці, яка, визубривши урок, поспішала негайно його викласти й боялася, щоб ніхто її не збив.

— Гм, гм, — майор похитував у такт її словам головою, а коли вона закінчила, пройшовся по касі. Потім зупинився біля столу, витяг шухляду і, не дивлячись ні на кого, почав перебирати гроші та авіаквитки.

— Що ви робите? — перелякалась раптом касирка.

— Не здіймайте галасу. Я проводжу так званий слідчий експеримент. Опікшись на молоці, ви тепер дуєте на холодну воду. Це завжди так. — Ситорчук зачинив шухляду і відійшов до сейфа. — Коли він до вас ускочив, то зупинився ось тут?

— Так, — підтвердила касирка.

— Вихід з каси єдиний?

— Єдиний, повз наше вікно.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 91

— Спасибі, дякую. — Майор вийняв з рота люльку і, нахиливши голову, попрощався.

— Скажіть, ви спіймаєте його?

— Обов'язково.

— А коли?

— Покаже час. Гадаю, сьогодні, о двадцять третій годині. Не раніше.

— Ще так багато чекати. А він за цей час не витратить грошей?

— Не думаю. — Майор вийшов і наблизився до Квочки. Соні Білобрисової за столиком кафе не було.

— Її завжди лякає міліцейська форма, товаришу майор, — перехопивши погляд шефа, промовив сержант.

— Чесні люди форми не бояться. Запам'ятайте це, Квочко. На все життя.

— Я спробую, товаришу майор.

— Вона сама пішла чи до неї хтось підходив?

— Сама, товаришу майор.

— Від нас вона далеко не піде, — багатозначно сказав той і подав сержантові клаптик паперу. — А тепер поганяймо ось за цією адресою. Якщо моя версія правильна, то на мене завтра чекає відпочинок, а на вас, сержанте, мотоцикл, що потребує негайного ремонту. Ви мене зрозуміли, Квочко? Бо колись ця безвідповідальність... — він не договорив. Квоччин мотоцикл кілька разів вистрілив і помчав у заданому напрямку, заглушивши останні майорові слова.

Цегляний будинок з мезоніном, до якого вони під'їхали, потопав у гіацинтах, кленах, бузку, англійському плевелі, в кущах аґрусу і смородини, плющах і трояндах, рододендронах і андромедах, кореопсисах і гейхерах, ворсянці і борщовику, тюльпанах і крокусах, диких виноградниках і фруктових деревах. Біля альтанки з шестигранним дахом кольору неба росли: струнка пірамідальна тополя, гостролистий клен і велетенська сосна звичайна, гарно квітуча деревна ліана, або, як її ще називають, — китайська гліцинія, що тримала в своїх цупких "обіймах" усі три стовбури, утворюючи живий гамак, на якому мирно погойдувався професор Шлапаківський. Він про щось жваво розповідав своєму колезі по шприцу і скальпелю — Івану Махтейовичу Скрупняку.

Майор по-молодечому вискочив з коляски і попрямував до альтанки.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 92

— Але де мій портфель, убийте, не пригадую, — долинули до натренованого вуха майора останні професорові слова.

— У мене, — промовив Ситорчук і почергово, не порушуючи етикету, потиснув обом руки.

— Я захоплений вами, молодий чоловіче. Ви робите успіхи. Вітаю, вітаю!..

— Спасибі, дякую, — скромно і навіть трохи сором'язливо відповів майор, сідаючи в парусиновий шезлонг, що запропонував йому доцент Скрупняк.

— Але це ще не все, — підвівся з свого райського куточка Арнольд Іванович, — у мене пропав пес, загубився фейлетон, а знайшовся тільки amie de la maison[1], як французи кажуть.

— І нове захоплення, — майор подав список сучасних класиків.

— О, ви й про це вже знаєте, майоре! Ніяк не втямлю, чорт забирай, як я опинився аж у Будапешті, адже збирався в лазню. — Професор розім'яв задерев'янілі ноги й вів далі: — Чарівне місто Будапешт, і ввічлива, я б сказав, як у нас, міліція. Їхній комісар мене зрозумів з півслова, як і ви, молодий чоловіче. Я весь час згадував вас. Але, повірте, забув ваше прізвище...

— Ситорчук, — підказав майор.

— Ну, звичайно, Ситорчук. Саме це прізвище й крутилося в моїй голові. Ви ж знаєте, я добре пам'ятаю тільки те, що у мене склероз. Ха-ха-ха! Так на чому ми з вами зупинилися?

— Вас зацікавило, як ви опинилися за кордоном.

— О, так. Я б дуже хотів, щоб ви розповіли мені, як це могло статися.

— Охоче, — поблажливо посміхнувся майор. — Але перед тим, як поясните мені, чому ви, Арнольде Івановичу, зрадили... — Ситорчук зробив паузу, помітивши наближення сержанта. — Знайомтесь: наш досвідчений криміналіст сержант Квочка.

— Доцент Скрупняк, — відрекомендувався Іван Махтейович, за звичкою витираючи руку об фартух.

— А ми з вами, молодий чоловіче, якщо мене не зраджує пам'ять, десь уже зустрічалися. Чи не так?

— Достеменно, — крякнув Квочка. — У вас на квартирі...

Професор зробив вигляд, що він пригадує, і, підійшовши до Ситорчука, поцікавився:

[1] Друг дому *(франц.)*.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 93

— Так про що ви хотіли мене запитати?

— Чому ви зрадили свою звичку колекціонувати найгірші книги року, а перейшли несподівано на класиків? Як колекціонер, я особисто це розцінюю як чорну зраду, професоре...

— О, скільки пафосу, молодий чоловіче! Але й ви теж, бачу, зрадили свою звичку: з мундштука перейшли на люльку...

— Мене тільки загроза смерті змусила...

— Пардон, месьє! Але чому ви гадаєте, що саме це не загрожувало мені?

— Цікаво!

— Нічого цікавого не бачу. Та ганебна бібліотека задала мені стільки клопоту...

— І, до речі, нам, — вставив чотири слова майор.

— Так, і вам. Ви пам'ятаєте пограбування на вулиці Степана Руданського?

— Ну, звичайно.

— Але чи знаєте ви, висловлюючись мовою газетних рубрик, скільки я мав після того неприємностей? Не минало й дня, щоб мене не переймали на вулиці й не хапали за барки. Мені день і ніч погрожували по телефону, писали анонімки окремі особи й групи товаришів. І, нарешті не я зрадив, мене зрадили. Оце і є, як ви кажете, чорна зрада професора Шлапаківського.

— Ви маєте на увазі Парфенону Микитівну?

— Так. Саме так, молодий чоловіче. Висловлюючись “in camera”[1], у мене тепер з'явився друг сім'ї...

— Я знаю, — майор спробував зупинити професора Шлапаківського, але вже було пізно. Камінь кинуто — словесна лавина насувалася. Майорові залишилося засікти час і зручніше вмоститися в шезлонгу. Доцент Скрупняк, взявши сержанта Квочку під руку, повів показувати свій сад. Арнольд Іванович тим часом продовжував:

— Парфуша вважає, що я ревную. Ви чуєте — “професор Шлапаківський ревнує”. А я уже в тому віці, коли ревнощі, як і спокій, мені тільки сняться. Ви, до слова кажучи, молодий чоловіче, одружений?

Ситорчук, посміхаючись, заперечливо похитав головою.

— І ніколи не одружуйтесь! Ніколи. У нас і так, як писав наш земляк Гоголь, “багато, нещасть на землі, так Бог ще створив жінку”.

[1] При зачинених дверях *(лат.)*.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 94

Беріть приклад з класиків. Забудьте, що таке жінка. Я, слава Богу, був одружений тричі. Чуєте — тричі. Тільки юридично. Більше не дозволяється. І все то — фата моргана. Запевняю вас.

Майор нагнувся, щоб не показати Шлапаківському, що він посміхається, механічно зірвав листок триколірної фіалки і, роблячи вигляд, ніби вивчає його будову, обдивлявся сад, будинок і оповитий зеленим плющем дощатий високий паркан. Ситорчук знав, що професор Шлапаківський, як і більшість старих людей, нагадує зіпсований кран, з якого безупинно тече словесна каламуть — і зупинити її вже майже неможливо. Тому Ситорчук вдавав, що уважно слухає свого співбесідника, хоч насправді думав про щось своє і в голові залишав тільки головне, відсіюючи все другорядне.

— Отже з ганебною бібліотекою покінчено. Хай їй чорт! Віднині переходжу на класиків. З них більшість — це живі й інтелігентні люди. Вони на провокаційні телефонні дзвінки й анонімки не здатні. А зараз, я вас прошу, розкажіть: як я опинився між небом і землею?

— Тільки не зараз, Арнольде Івановичу, — відповів майор.

Професор здивувався:

— Це що — державна таємниця?

— Ні, але так треба. Я згодом вам усе поясню. Дайте мені слово, що ви зробите так, як я вам скажу.

— Я вам даю його, молодий чоловіче. І, гадаю, дотримаю, коли, звичайно, не забуду... Через свій... о, бачте, а як ця хвороба називається, убийте, не пригадаю.

— Склероз, — підказав майор.

— Абсолютно правильно, колего. Ви робите успіхи...

— І останнє прохання, Арнольде Івановичу: довірте мені свій портфель з фейлетоном і грішми. Рівно о двадцять третій годині ви повинні повернутися додому. Рівно о двадцять третій. Ви запам'ятали?

— Але, шановний...

— Я все знаю, — скромно перебив його Ситорчук. — Це у ваших інтересах. Ви повинні поступитися своїми принципами...

На алеї саду показався доцент Скрупняк з величезною мискою яблук сорту “папіровка рання” і сержантом Квочкою під руку.

— Спасибі, але нам ніколи, — промовив майор і рушив до виходу, перехопивши у Квочки доцента Скрупняка, щоб уточнити єдину й останню деталь, яка його ще цікавила.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 95

"... — Отже з ганебною бібліотекою покінчено. Хай їй чорт!
Віднині переходжу на класиків..."

(До стор. 94)

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 96

— Я вам дуже вдячний, — майор Ситорчук міцно потиснув руку Скрупняку. — Ви пролили цілий пучок світла на одну з найзатемненіших плям у цій справі, — закінчив майор і, взявшись за ручку хвіртки, раптом повернувся й гукнув:

— Арнольде Івановичу! А ви не хотіли б зустрітися зі своїм англійським колегою?

— Ким, ким? — насторожився професор.

— Містером Алланом Каллом.

— Пробачте, але я це ім'я чую вперше...

— Дивно, — стенув плечима майор і відчув, як земля під його ногами закрутилася з швидкістю 30,27 км/сек. — Але свого часу, — опанував себе майор, — у Швейцарії ви понайомилися з доктором, якого звати...

— Жан де Лямур.

— Ви не помиляєтесь, Арнольде Івановичу?

— Ніскільки. Сьогодні вранці ми з ним зустрічалися “На висоті”.

— Він англієць?

— Якщо мене не зраджує пам'ять, він швидше швейцарський француз...

— Дякую, Арнольде Івановичу. Тепер мені абсолютно все ясно.

Пострілюючи вихлопною трубою та збиваючи з дерев гусінь струменем синюватого диму, Квоччин мотоцикл набрав швидкість й помчав назустріч вечірнім сутінкам, які поволі розвішувала над планетою чарівна липнева ніч, настояна на липовому цвітові, споришу і подорожниках.

КАННИ І ВИНОГРАД

Такого диму, що висів того вечора в кабінеті майора Ситорчука над сейфом, не пам'ятають навіть ветерани райвідділу. Тому, коли поріг переступив полковник Шикун, майор упізнав його тільки по ході.

Ситорчук помітно хвилювався й попихкував люлькою, як паровоз, — сержант Квочка, який при своїй безвідповідальності був настільки точний, що по ньому звіряли годинник на міській ратуші, у такий відповідальний момент спізнювався.

— Не інакше, як з Квочкою щось сталося, — першим порушив тишу й субординацію ще малодосвідчений лейтенант Фостиков.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 97

— Не інакше, — не без іронії зауважив полковник Шикун, — А чого ви мовчите, товаришу майор?

— Я думаю, — випустив на волю чергове кільце диму Ситорчук. — Боюсь, що полетіла прокладка в циліндрі...

— Ну, гаразд, — сідаючи на місце майора Ситорчука, мовив полковник Шикун. — Здогади залишимо на потім. Доповідайте, що тут у вас сьогодні сталось і чому я про це дізнався від сторонніх людей, — не без докору закінчив полковник.

— Бачите, Іване Андрійовичу, — Ситорчук витяг люльку й заходився набивати її черговою порцією тютюну "Козацький характер". — Ця справа спочатку мені видалася такою дріб'язковою, що я не хотів турбувати вас більше у неділю...

— У нашій роботі нічого не буває дріб'язкового. Навіть недокурків, — кинув репліку полковник Шикун.

Та майор Ситорчук удав, що не почув, і вів далі:

— Ця, на перший погляд, банальна історійка згодом перетворилася в таку карколомну й заплутану, що якби не формула з теорії відносності, нам би її за день не розв'язати. Все почалося з того, що професор Шлапаківський замовив у книгарні "Фоліант" масу книг наших живих класиків, — майор на мить зупинився. — Подайте, лейтенанте, товаришеві полковнику список замовленої літератури, — звернувся Ситорчук до Фостикова.

Поки полковник Шикун уважно вивчав список, майор устиг припалити свою люльку від запальнички харківського виробництва.

— Такий несподіваний поворот, признаюся, страшенно занепокоїв нас. Черговому літературному скандалові не минути, гадали ми. Усім відома так звана "ганебна" бібліотека професора Шлапаківського, і раптом — у ній найкращі книги. Парадокс! Паралельно з тим, на день раніше, сталася й інша подія — з в'язниці втік відомий плагіатор чужих думок та ідей Сіроштан, він же поет Артур і мандрівний оперний співак Толя Жванчик. Зі слів водія таксі 24-48 мені легко вдалося встановити, що Сіроштан, висловлюючись морською термінологією, кинув якір у дівиці легкої поведінки, відомої дармоїдки Соні Білобрисової. Ця особа належить до числа тих, про яких у народі кажуть, що за тридцять срібних і рідного батька продасть.

Сіроштаном і Білобрисовою я планував зайнятися завтра. Мені потрібно було негайно зустрітися з професором Шлапаківським і

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 98

вияснити, чому він раптом зрадив свою звичку — перестав збирати для своєї бібліотеки найгірші книжки року і перейшов на класиків. Але професор несподівано для нас, а також, як вияснилося, і для себе щез. Не знайшли ми його ні вдома, ні в бані, куди нас всіх посилала Парфенона Микитівна. Опинився він, як згодом я дізнався, аж у Будапешті.

А тут ще Квочка приносить у рюкзаку собачу голову, яка схожа на професорового Цуцика більше, ніж Цуцик сам на себе. Це нас ледве не збиває на хибний шлях...

— Що це за голова? — перервав його полковник Шикун.

— Голова — річ чисто випадкова, — афористично відповів майор. — До нашої справи вона мала дуже віддалене відношення. Її поцупив Сіроштан у якогось дядька, який віз голову у ветлікарню на аналіз. Сіроштан гадав, що то рюкзак Шлапаківського, і викрав. Це нам дало можливість схопитися за голову й вийти на правильний шлях.

— Що цікавило Сіроштана у професорському рюкзакові?

— Дві речі: власна фотокартка Сіроштана і фейлетон, у якому, звертаючись до письменників, Шлапаківський писав: "Стережіться Сіроштанів!" — Люлька раптом погасла. Полковник заплющив очі. Майор тим часом вів далі: — Ідентичність цієї голови з головою Цуцика привела нас на квартиру професора Шлапаківського. І тут виявилося, що безвідповідальність Квочки несподівано стає тією зв'язуючою ланкою, якої нам так бракувало в ланцюгу: у квартирі Шлапаківського я раптом помічаю канни й виноград. Це мені сказало більше, ніж Голубей сказав Квочці. — Майор зробив паузу, щоб перехопити трохи свіжого повітря. — У кожного є свій стиль, свій почерк і свої звички — сателіти. Такі звички інколи супроводжують людину все життя, як риби-лоцмани акул. Бо життя, як сказав Аміель, є не що інше, як тканина із звичок. Така звичка-сателіт є і в Сіроштана — це канни й виноград. Він не може її позбутися, як злочинець відбитків пальців чи татуювання.

— Коротше, будь ласка, — перебив Ситорчука полковник.

— Коротше, йдучи до своєї чергової жертви, Сіроштан завжди купує канни й виноград. Він у них вірить, як стара діва у гороскоп. Канни й виноград — ключ Сіроштана до жіночих сердець, а для нас, криміналістів, — візитна карточка. Він чудово співає і своїм співом зачаровує коханок, як сирени Одіссея...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 99

— Давайте без порівнянь, — полковник трохи недолюблював майора Ситорчука, як це часто буває, коли підлеглий викладає думки трохи закучерявлено, часто козиряючи набором образів і цитат.

— З собачою головою все зрозуміло: вона відпадає. Квочка йде по сліду дядька і втрачає Сіроштанів слід. Хто грабує касу, та ще в який спосіб? Сіроштан, товаришу полковник.

У кабінеті раптом запала така тиша, якої тут не бувало навіть у відсутність господаря.

— Тут знову свою подвійну роль зіграли канни й виноград, — майор глибоко затягнувся й безпричинно важко зітхнув. — Не маючи виходу з зали для транзиту пасажирів, Сіроштан, червоний, спітнілий, захеканий, з квітами й виноградом у руках заскакує в касу. "Ви до Люди?" — запитала його касирка-роззява. "Так", — не розгубився Сіроштан. "А вона чекає у буфеті. Я зараз її покличу. Вона вже думала, що не діждеться вас". І касирка побігла вниз. Канни й виноград тимчасово рятують Сіроштана. Але вони ж і видають його. Він залишив їх у касі.

— Для кого він їх купував?

— Для Парфенони Микитівни.

— Який зв'язок між Білобрисовою і цією матроною?

— Ніякого. Вони навіть не знайомі. Але Білобрисова інколи виступає на сторінках періодики з дешевенькими статейками. Видає себе то за науковця, то за газетяра, залежно від товариства і вигоди. У п'ятницю, завітавши до редакції "За літературні кадри", вона цілком випадково дізналася, що професорові Шлапаківському замовлено фейлетон на її давнього знайомого — Сіроштана. У суботу поет Артур несподівано прийшов до Білобрисової і опинився в її обіймах. Білобрисова розповіла йому про фейлетон і фотокартку. Сіроштану ще бракувало тільки фотографії на шпальтах такої популярної газети, як "За літературні кадри". У Сіроштана злість подвоюється. Підла дівиця підливає масла у вогонь: запевняє поета Артура, що він і до в'язниці потрапив через професора Шлапаківського, який нібито розкрив його плагіат. Так Білобрисова чужими руками вирішила загребти жар і відплатити професорові Шлапаківському за те, що він свого часу розкритикував її недолугу рецензію. Розлючений Сіроштан купує букет каннів і кілограм болгарського винограду "дамські пальчики" й телефонує на квартиру Шлапаківського. Дізнавшись, що професора немає вдома, він

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 100

рушає до Парфенони Микитівни з надією знайти фейлетон і свою фотокартку в кабінеті професора й викрасти. Арнольд Іванович — теж раб своїх звичок: щонеділі ходить у парилку, а після лазні полюбляє в аеропорту поласувати таранею і, як він каже, "гальбою бочкового пива". Вручивши розчуленій Парфеноні Микитівні канни й виноград, Сіроштан запевняє її, що він щойно з газети "За літературні кадри", де чекають на черговий фейлетон Арнольда Івановича.

— А Нолик і не ночував дома, — повідомила жінка. — Ми з ним позавчора полаялись. Він, очевидно, в доцента Скрупняка або в бані. У таку пору він завжди в парилці. Ви його можете знайти там, — сказала вона. — Йому з газети хтось телефонував ще вчора...

Сіроштан кинувся по слідах Шлапаківського. Але тут, як завше, зіграв свою роль професорів склероз — Арнольд Іванович забув мочалку і прийшов по неї додому. Піднявшись ліфтам на чотирнадцятий поверх, він раптом помітив, як з його квартири вискочив молодик. Це був Сіроштан.

У сім'ї Шлапаківських розігралась чергова сімейна драма. Питання, як завше, стояло руба: "Або я, або вони". Тобто молоді поети, до яких Парфенона Микитівна була не байдужа, чого не можна сказати про її ставлення до їхніх віршів. Арнольд Іванович забрав гроші, що напередодні зняв з книжки, замість рюкзака взяв портфель і сказав: "Усе. З мене досить! Так далі тривати не може". І зібрався вже було залишити назавжди рідний дім, щоб перейти до хірурга Скрупняка, який обіцяв продати йому половину свого особняка з райським куточком саду. Тут несподівано хтось зателефонував. Дзвонив містер Аллан Калл, або Жан де Лямур. Про це я дізнався зі слів Парфенони Микитівни, яка запевнила, що Арнольд Іванович раптом перейшов на іноземну мову. Вони домовилися за півгодини перед відльотом зустрітися в ресторані "На висоті".

"Куди ти?" — гукнула Парфенона Микитівна, помітивши, що Арнольд Іванович забирає всі свої заощадження.

"В баню!" — відповів не зовсім ввічливо професор Шлапаківський і вийшов геть. Парфенона Микитівна звикла до подібних сцен і знала, що мине два-три дні — і її "коханий Нолик" повернеться назад, про все забувши. Що було далі, ви вже знаєте. Події розгорталися в аеропорту, — Ситорчук на хвильку перепочив. Полковник Шикун сидів, здавалося, що він спить. Але таке могло здатися тільки людині, яка ніколи до цього не зустрічалася з полковником Шикуном. Майор

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 101

Ситорчук не один рік пропрацював з ним пліч-о-пліч і знав, що це далеко не так. Якщо в ці хвилини хтось і був найбільш уважним, слухаючи майора, то це, безперечно, Іван Андрійович. Бо навіть лейтенант Фостиков, котрий намагався не пропустити жодного слова свого шефа, і той ловив себе на тому, що час від часу думки його далеко-далеко. Десь там, де

Цвітуть осінні тихі небеса...

І ці слова декламує Галя з таким хистом, на який не здатна жодна артистка світу!

— Що Сіроштан узяв у касі? — знову ніби прокинувся полковник Шикун.

— Гроші і дві пачки авіаквитків.

— А для чого авіаквитки?

— Це свідчить про те, що поет Артур все робив наосліп. Очі його були зайняті сержантом Квочкою, який у той час сторожував біля туалетної. У ці ж хвилини з ресторану "На висоті" працівники аерофлоту вивели п'яного професора Шлапаківського. Сіроштан чудово бачив цей момент, як і той, що Арнольд Іванович піднімався трапом міжнародного авіалайнера. Звичайно, не без допомоги стюардеси й командира екіпажу. Поет Артур подумав, що Шлапаківський вирушив на черговий симпозіум за кордон. Для Сіроштана складалося все якнайкраще, і в нього визріває план: залишити Білобрисову й тимчасово переховатися під крилом Парфенони Микитівни. Тут було безпечніше, ніж у Білобрисової, яку міліція турбує частіше, ніж модниці майстрів індпошиву.

Поет Артур вискакує з каси, сідає в машину Голубея, який частенько підробляє в аеропорту, незважаючи на заборону, і за це постачає новинами нашого Квочку, який майже завжди патрулює в цьому районі, але робить вигляд, що нічого не помічає. Спочатку Сіроштан їде до Білобрисової, залишає їй гроші й просить на завтра придбати парочку квитків на літак в напрямку Магадана чи Соловецьких островів. Він вирішив туди виїхати під чужим іменем. Білобрисова це вже зробила — придбала сьогодні такі квитки: один на своє ім'я, другий — на ім'я Калюжного. Після цього поет Артур прямує до Парфенони Микитівни. Судячи з того, що вони тепер розучують арії, Сіроштан почував себе в безпеці.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 102

— Як вам удалося встановити, що Шлапаківський вилетів за кордон?

— Допоміг Цуцик. Він постійно вибігав на сімнадцяту злітну полосу і так завивав, що...

— Угу, — прокашлявся полковник, почувши, що Ситорчук знову збирається вдатися до порівнянь. — Яким чином без закордонного паспорта, візи й авіаквитка Шлапаківський перетнув наш кордон?

— У нього все було, товаришу полковник, — майор перейшов на офіційний тон. Часті полковникові запитання почали його дратувати. До того ж він тільки тепер помітив, що вже хвилин вісімнадцять смокче порожню люльку. — І віза, й авіаквиток, і паспорт на ім'я англійця Аллана Калла. Ці документи в ресторані йому підсунув швейцарський француз Жан де Лямур, з яким Шлапаківський рік тому зустрічався в Цюріху, де проходила всеєвропейська нарада онкологів. Але для ясності дозвольте повернутися назад. Я сам довго не міг зрозуміти, яким чином Шлапаківський, збираючись у баню, раптом опинився в небі. Чи це сталося випадково, чи за розробленим заздалегідь планом? Перебравши в уяві понад тисячу варіантів, я дійшов висновку, що має місце і те, і друге: тут запланована абсолютна випадковість. Містер Ікс, він же Аллан Калл, Жан де Лямур і, очевидно, всесвітньовідомий Абдул-Мухамед-Гусей-ібн-Кабус-Аль-Сікхвайн-Мухтар-дон-Марія-Хосе-Луїза-Мігель-Паранагва-де-Вега-Баділья, діючи від однієї з іноземних розвідок, спочатку намагався завербувати Шлапаківського, але той весь час не звертав на це уваги і тільки промовляв: “Quousgue tandem, Parvenono, abutere patientia nostra?” Тобто: “Доки будеш, Парфеноно, зловживати моїм терпінням?” Містер Аллан Калл зрозумів: зараз не час для вербування — і застосовує другий варіант — вивезти Шлапаківського насильно. Розрахунок простий і геніальний. Він підливає Арнольду Івановичу чарку за чаркою. Шлапаківський, який майже ніколи не вживає спиртного, цього разу допадається до коньяку — мовляв, довела Парфенона Микитівна — і швидко п'яніє.

“Гарсон! — гукає він по-французьки офіціанта й замовляє ще коньяку. — Де ти зупинився?” — цікавиться він у Жана де Лямура.

“Я виїжджаю”, — відповідає той.

“Voyons, ma chere!”[1] — перебиває його по-французьки п'яний Шлапаківський.

[1] Облиш, мій любий! *(франц.)*.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 103

Майор перепочив і розказував далі:

— У кожного з нас сидить маленький раб: замість того, щоб іноземці пристосовувалися до нас, ми пристосовуємось до них і переходимо на їхню мову, хоч вони цього й не вимагають. Так сталося і з п'яним професором. Він говорив то французькою, то латинською мовами. Жан де Лямур — українською. Тонко розроблений план удався: офіціант прийняв Шлапаківського за іноземця, Жана де Лямура — за нашого. Шлапаківський, п'яніючи, засинає.

Звичайно, не без допомоги містера Ікса, який підсовує йому в кишеню паспорт, візу та кладе поруч Арнольда Івановича авіаквиток до Лондона. У цей час в аеропорту зчиняється переполох: Квочка переслідує уявного злочинця, Сіроштан обкрадає касу, а диктор надривається, розшукуючи містера Аллана Калла. Офіціант повідомляє, що іноземець лежить п'яний за столом і вказує працівникам аеропорту на Шлапаківського, якого ті буквально на руках вносять до салону літака. Містер Аллан Калл, користуючись таким сум'яттям вискакує з ресторану, намагаючись щезнути хоча б на деякий час...

— Незрозуміла одна деталь, — раптом зупинив розмірений плин розповіді полковник Шикун, — Сіроштан вибрався з квартири Шлапаківського раніше від самого Шлапаківського. Як же за такий короткий проміжок часу Арнольд Іванович міг побувати в ресторані і сп'яніти? Тут якась розбіжність у часі!

— Я пояснюю вам: Сіроштан до аеропорту йшов пішки, по дорозі він заходив до лазні і аж потім рушив до аеропорту. А Шлапаківський біля лазні сів на таксі, де й загубив Цуцика, і помчав до ресторану.

— Якщо я вас правильно зрозумів, усе це було саме так...

— Про це свідчать і магнітофонні записи, товаришу полковник...

— Згодом. Мене цікавить інше, — підвівся з майорового місця Шикун. — Як могли в салоні літака професора Шлапаківського прийняти за Жана де Лямура, або містера Аллана Калла, чи як його вже там?

— Я над цим думав, Іване Андрійовичу. Пояснюється це теж дуже просто: Жан де Лямур, або Аллан Калл, діяв не сам. З ним був спільник — керівник групи. Той зустрів Шлапаківського як свого. Відвів його на місце, яке було зовсім в іншому салоні літака. Нашу бортпровідницю він також запевнив, що це і є містер Аллан Калл. Заспокоїв він і групу, яка нічого не підозрювала. Все передбачено. І

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 104

якби літак узяв курс на Лондон, професор Шлапаківський зараз би ходив берегами туманного Альбіону. Та перед посадкою в Будапешті спільник Аллана Калла припустився помилки — він намагався підсипати Шлапаківському в склянку з водою додаткову порцію снотворного. На щастя, проявила пильність наша стюардеса — вона помітила це. Окрім того, в Арнольда Івановича до снотворного своєрідний алерген — він негайно вимагає гігієнічний пакетик. — Майор затягнувся й випустив одразу декілька кілець густого диму, які за своєю формою нагадували йому шашлик по-карськи. — А містер Аллан Калл, гадаючи, що все "о'кей", тимчасово прихопив портфель з фейлетоном на Сіроштана й подався до міста, щоб десь перебути до вечора. Тепер ви, лейтенанте, зрозуміли, чому редакція так і не одержала фейлетону на Сіроштана?

— Так точно, товаришу майор, — здригнувся від несподіванки лейтенант Фостиков.

— Припускається істотної помилки й містер Аллан Калл — він забуває, що в аеропорту не дозволяється користуватися фотоапаратом, і це його одразу видає як іноземця. До речі, — ще раз звернувся майор до лейтенанта Фостикова, — ви засвітили його плівку?

— Не тільки засвітив, але й вставив свою, а заодно ще й сфотографував містера Аллана Калла, який так нализався, що пересувався по кабінету рачки й весь час гарчав та гавкав на відрубану голову доберман-пінчера. Про всяк випадок я увімкнув і Алланів магнітофон, вмонтований у фотоапараті. Хай відтворить картину своєї поведінки по приїзді додому.

— Похвально, лейтенанте. Гадаю, на цьому його шпигунська діяльність і обірветься. За такі речі шефи не похвалять, — сказав майор Ситорчук. — Жан де Лямур зчинив галас тільки дві години тому, гадаючи, що професор Шлапаківський уже в Лондоні. Він вигадав досить-таки примітивну, розраховану на простачків версію про те, що професор Шлапаківський викрав у нього автореферат і втік з його паспортом за кордон. Це його й виказало з головою...

— З якою метою викрадали професора Шлапаківського?

— Арнольд Іванович тепер працює над проблемою склерозу і в цій справі досяг неабияких успіхів. Це підтвердив і його колега — доцент Скрупняк, і відомий хірург республіки Григорій Іванович Полосун, якого я сьогодні мав щастя відвідати на дачі.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 105

— Чим пояснюється, що професор несподівано припинив досліди й подав заяву на відпустку за власний рахунок? — Судячи з цього запитання, полковник Шикун був, як кажуть, "в курсі всіх подій" і тепер перевіряв, чи його особиста версія збігається з майоровою.

— Черговою сімейною лайкою, що відбулась напередодні згаданих подій. Потрібно було скупати Цуцика. Це професорів сімейний обов'язок, але в Арнольда Івановича несподівано розігрався задавнений радикуліт. Парфенона Микитівна, як і кожна жінка, вважає, що чоловіки вигадують собі хвороби, аби жінки за них виконували їхню роботу, отож навідріз відмовилась купати Цуцика. Це професора вивело з себе. Роздратований, він прийшов на роботу, подав заяву і сказав: "Сьогодні або ніколи".

— Що значить "сьогодні або ніколи?"

— Купити собі особняк і мати від жінок спокій. Бо хто-хто, а жінки — це істоти, які не рахуються ні з чим. За прикладами далеко не треба бігати: професор закінчує свою геніальну працю, яка має потрясти весь світ і врятувати людство від склерозу. Парфенона ж Микитівна не бажає навіть помити професорового улюбленця — Цуцика.

Полковник Шикун рушив до дверей.

— Чому ви не берете Сіроштана?

— З двох причин, Іване Андрійовичу. Перша: залишаючи квартиру Шлапаківських, Сіроштан спробує її обчистити. Друга: діаманти й персні, якими прикрашені пальці Шлапаківської, гадаю, найближчим часом стануть прикрасою рук Білобрисової, з якою він планує, як я вже казав, зустрітися завтра.

— Але за цю ніч може багато чого статися!

— Я про це подумав, — відповів майор Ситорчук і глянув на лейтенанта. — Ми цю справу прискоримо.

— Яким чином?

— Лейтенант Фостиков зараз негайно віднесе портфель з грішми, фейлетоном і фотографією Сіроштана до Парфенони Микитівни й повідомить, що професор забув його в ресторані. Заодно скаже, що Арнольд Іванович щойно повернувся з Будапешта й незабаром прийде додому. Рівно о двадцять третій годині професор Шлапаківський натисне на кнопку свого електродзвінка. До цього часу Сіроштан спробує закруглитися. Можливо, він чекатиме на прихід професора, щоб помститися. У який спосіб — важко сказати. Але на

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 106

“мокре діло” він не піде. Сіроштан слабкодух. Швидше за все він спалить на очах професора його дисертацію і щезне. Будинок уже перебуватиме під нашим наглядом...

— А якщо Сіроштан все ж вирішить звести з професором рахунок у якийсь інший спосіб? Йому нічого не загрожує?

— Нічогісінько. Позаду професора стоятимемо ми...

— Що робитимете з Білобрисовою?

— Братимем. У нас для цього більше ніж досить прямих і побічних доказів: дві пачки авіаквитків, викрадені з каси аеропорту гроші, фальшивий паспорт і, нарешті, два квитки на Північ. Один з них на ім'я якогось Калюжного.

— Допомога потрібна?

— Впораємося самі, товаришу полковник.

— Бажаю успіху! — полковник вийшов.

Через хвилину й двацять п'ять секунд слідом за ним вислизнули з кабінету майор Ситорчук та лейтенант Фостиков. Сержанта Квочки так і не дочекались. На серці в майора було неспокійно. Надворі висіла темна й не по-липневому холодна ніч. Місяць чомусь не з'являвся, і від цього ставало ще неспокійніше на душі, а зорі тихо принишкли на небі, наче відчуваючи, що має щось статися надзвичайне і непередбачене. Навіть з майором Ситорчуком.

ОСТАННІЙ АКОРД

Лейтенант Фостиков стояв під гарячим душем, хлюпався, як дитя, і насвистував свою улюблену арію з опери “Любовний напій”. Сьогодні, о 22 годині 30 хвилин, його тішило все: дзеркало, блискучі нікельовані крани, що їх поставив жеківський слюсар і взяв лише карбованця, індонезійська голуба мочалка, співаюча блакитна раковина та штучна поличка, зроблена під справжню порцеляну. На ній стояли й лежали: зубна паста “Фармахім”, еліксир “Вічна молодість”, одеколон “Сльози Отелло” й подарована майором електрощіточка на позолоченому ланцюжку і в такому ж футлярі.

Фостиков був щасливий як ніколи. Майор дозволив приступити до операції, хоч відпустка ще не закінчилася. Це найбільше тішило його молоду душу й таке ж молоде, без всяких ознак аритмії серце. Йдучи вранці до Парфенони Микитівни, лейтенант все ж наважився для

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 107

сміливості випити перших у своєму житті сто грамів сумської горілки під кодовою назвою “Ще по одній” і завітати в книгарню “Фоліант”, щоб призначити побачення Дівчині в голубому.

Побачення, за детально розробленим планом, мало відбутися сьогодні, освідчитися лейтенант збирався завтра, а подати заяву до Палацу шлюбів “Золотий перстень” — післязавтра.

Але життя завжди підсовує нам несподіванки, передбачити які не можуть навіть досвідчені криміналісти, і все летить шкереберть. Так сталося й цього разу: Фостиков призначив побачення на 21 годину, але їх несподівано зібрав полковник Шикун. Що про нього подумає Галя? Якщо любить — зрозуміє.

— Така філософія життя, — промовив сам до себе лейтенант Фостиков, детально вивчаючи своє обличчя, що ледь виднілося в спітнілому дзеркалі. — Галина від мене не втече, як і преміальні, при умові, якщо ми успішно закінчимо й цю чергову операцію.

Раптом у кухні хтось зло й пронизливо засвистів. Лейтенант ледь не підскочив від несподіванки і з такою силою крутонув нікельований кран, що з ріжка полилася не звичайна теплівська 42-градусна вода, а чистісінький 96-градусний окріп.

— Чайник! Ну, звичайно, це свистить мій турецький чайник Васильківського виробництва! — вигукнув щасливий лейтенант Фостиков і, забувши накинути на себе махровий халат кольору колишнього мундштука майора Ситорчука, вискочив на кухню.

... Темна і зловісна ніч котила по небу важкі кудлаті хмари. Було парко. Ні майор Ситорчук, ні лейтенант Фостиков, що зустрілися біля під'їзду будинку, де жили Шлапаківські, не бачили цих хмар, але, завдячуючи добре розвиненому телепатично-інтуїтивному відчуттю, догадувалися: вони там є. Десь далеко, в районі аеропорту, блиснуло. Зло огризнувся грім...

— Спробуємо взяти до початку зливи, — промовив тихо майор. — Щоб вийти під Парфенони Микитівни сухими.

У під'їзд майор увійшов першим, глянув якось сердито й упереджено на ліфт і не повірив очам своїм. До нього лагідно посміхалася табличка “Ліфт працює”. Це насторожило Ситорчука. “Невже невдача?” — подумав він. Вони зайшли в кабіну ліфта й піднялися нагору. Професор Шлапаківський сидів на цеметних сходах і плакав.

— Вони там зачинилися й мене не пускають, — поскаржився він майору. — От до чого привела моя сумнівна бібліотека й оригінальність.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 108

Скажіть, коли б я збирав тільки класику, як усі люди, хіба б я мав такий клопіт?

— Ніколи, — відповів Ситорчук, смокчучи люльку, наче соску. — Класики — то солідні люди, анонімок не пишуть, по телефону не шантажують і, звичайно, не відбивають у чоловіків гарних жінок.

— От бачите, ви тепер це підтверджуєте, молодий чоловіче. А вдень, якщо мене не зраджує пам'ять, називали це чорною зрадою. Хто ж кого тепер зрадив?

Майор підійшов до дверей і натиснув на кнопку електродзвінка. На його сигнал ніхто не відповів. Ситорчук натиснув ще раз.

— У вас є ключі? — звернувся він до Шлапаківського.

— Звідки?

— Я так і думав.

— Невже так міцно сплять? — прошепотів лейтенант.

— Якщо моя версія правильна, то зараз доведеться ламати двері, — майор потягнув носом повітря. — Який протяг! Ви чуєте ці різкі ляпаси? Як ви гадаєте, що це?

— Господи, він б'є Парфушу по обличчю, — перелякався Арнольд Іванович.

— Боюсь, що це ляпають незачинені вікна об раму. Доведеться викликати двірника... З ключами...

— У мене є відмички, товаришу майор.

— Ну що ж, подивимось, чого вас навчили в училищі, — витяг люльку з рота Ситорчук.

— У мене з практичних занять у заліковій стояли одні п'ятірки, — заскреготів відмичками Фостиков. Двері були на ланцюжку. Шлапаківський схопився за ліву частину грудної клітки, де билось, як у застінках, його вільне серце. Майор отетерів.

— Цього не може бути! Це неймовірно. Тут же чотирнадцятий поверх! Що у вас там є: кусачки, напилок? Швидше, лейтенанте. А втім, коли ви сюди прийшли, Арнольде Івановичу?

— Рівно тридцять хвилин на двадцять другу. Якщо мене не зраджує пам'ять.

— Ай-я-яй! Арнольде Івановичу. Ви все зіпсували нам. Злякали передчасно пташку. Боюсь, що вона вже випурхнула.

— Куди?

— У вікно, — відповів стримано майор.

— Але тут така висота! — нагадав про себе лейтенант.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 109

— Я знаю... Аби хоч дав їй нормальну дозу...

Коли вони вбігли до кімнати, Парфенона Микитівна лежала на тахті, і її могутні груди час від часу піднімалися під халатом. Хропіння розлягалося по кімнаті, і лампочки нижче 250 вольт гасли на очах присутніх.

— Слава тобі господи, — мовив Ситорчук. — Він їй дав тільки снотворне і зняв з пальців персні та обручки...

— І кольє... Моє золоте кольє, — прошепотіли губи Шлапаківського.

— Зачиніть, лейтенанте, вікно й погляньте, чи є там мотузка. До чого він її там закріпив... А я тим часом спробую відтворити, як і що тут відбулося... Надіюсь, на мотузку вже ніхто не висить?

— Ніхто, товаришу майор, але... — лейтенант обернувся. Його молоде й рожеве обличчя враз пожовкло від страху. — Там немає ніякого мотузка, товаришу майор, і підвіконня — теж...

— Я так і знав, — спокійно промовив Ситорчук. — Вимкніть, будь ласка, на хвильку світло. Воно мені заважає, — Майор підійшов до вікна.

— Сталося те, чого й слід було чекати. Розкіш, як казав Шопенгауер, осліплює... Любов бере гору над розумом і тверезістю. Ось вам і наслідки. — У темноті спалахувала, ніби світло далекої зорі, червона жарина Ситорчукової люльки. — Сіроштан скористався довірливістю жінки і, підсипавши у склянку з вином чималу дозу снотворного, вирішив передчасно покинути цей дім... Але на півгодини раніше, ніж ми запланували. Висловлюючись мовою працівників громадського транспорту, Сіроштан порушив графік. Спочатку він мав намір вийти через двері. Але його щось налякало. Що саме — мені зараз важко сказати. Тут може бути дві версії — передчасне прибуття Арнольда Івановича, якого він не впустив, але гадав, що той чекає на сходах... Або тут проїжджав Квочка... Швидше те і друге... Сіроштан вирішив скористатися вірьовкою. Йому це не складало ніяких труднощів. Адже він альпініст...

— Отже, все-таки вислизнув...

Майор підійшов до вікна і начебто чогось чекав. Раптом небо, немов величезними кравецькими ножицями з ательє мод, розкраяла блискавиця, майор тієї ж миті перегнувся через підвіконня і глянув униз. Для його натренованого ока цього було достатньо, щоб помітити те, що він хотів бачити...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 110

— Все зрозуміло, — мовив майор. — Нам тут робити більше нічого, лейтенанте. Боюсь, що подарований вами сьогодні вранці мундштук доведеться віддати Квочці... Та ще й преміювати... І знову за безвідповідальність.

ПОСТРІЛ СЕРЕД НОЧІ. ЕПІЛОГ

Галина, схиливши голову на новий погон зі старими зірочками лейтенанта Фостикова, уважно слухала, як він читав їй свіжу передову від 20 липня 1973 року під заголовком “Постріли серед ночі”.

“Сталося це недавно. Повертаючись із патрулювання, сержант міліції Онисим Пилипович Квочка проїжджав вулицею Степана Руданського. І раптом з 14 поверху висотного будинку вирвався відчайдушний жіночий крик... Квочка не чув... Вихлопна труба сержантового мотоцикла заглушувала зайві шуми...”

— Коханий, — несподівано прошепотіли вуста Галини, — Поцілуй мене...

— Я у формі, — почервонів лейтенант Фостиков і відсторонив від себе Галину.

Галина ще тісніше пригорнулася до Фостикова. Липневе сонце повисло в зеніті і смажило так, ніби воно проходило над екватором.

— Коханий, мені холодно, — шепотіли її напіврозкриті вуста й механічно закривалися очі. — Може, сядемо он там, — показала вона на густі кущі вересу. — Там затишніше... Не так дме...

— Нам забороняє статут, Галино, — ще раз нагадав лейтенант.

— Тоді хоч розкажи... своїми словами, як усе це сталося? За що нагородили Квочку?

— За безвідповідальність.

— Любий, хіба за безвідповідальність нагороджують?

— У нас Квочку завжди нагороджують за безвідповідальність, — відповів Фостиков. — Коли б не вона — поета Артура у ту Варфоломіївську ніч ми б не піймали...

— Господи, як цікаво. — Галя затремтіла. — Мене всю морозить. Чому з тобою так холодно, Женю?

— Бо я в мундирі, — промовив твердо і впевнено лейтенант. — Якби на мені був піджак, то я б його скинув для тебе... Так от, слухай. Квочка поспішав. Тієї ночі ми мали втрьох брати Сіроштана, а Квочка взяв його один...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 111

— Який у вас Квочка! — вихопилось у Галини. — Він одружений?

— Ні, старий парубок...

— У такого й закохатися недовго, — зітхнула дівчина в голубому. — Але я кохаю тільки тебе, Женю, хоч ти й не такий сміливий...

— Ти краще слухай і не перебивай... Квочка мчав на мотоциклі і так стріляв своєю вихлопною трубою, що поет Артур, який украв в аеропорту гроші та дві пачки авіаквитків, а в Парфенони Микитівни — персні та обручки з пальців, перелякався на смерть. Недаром у народі кажуть: "У страха великі очі". Бо коли Сіроштан спустився на мотузку з чотирнадцятого поверху, то він їх заплющив. У Квочки в цей час заглух двигун і погасли фари...

— Мені страшно, — прошепотіла Галина.

— Не бійся. Сильний Квочка не розгубився. Він почав пхати важкий мотоцикл під вікно першого поверху. Там жив його приятель — шофер Голубей... Але... ти ж його знаєш... Тільки сержант поставив біля стіни будинку свій К-750 і хотів було постукати у вікно, щоб узяти ключі та ліхтарик, як раптом почув: у його коляску хтось стрибнув.

"Злодій!" — пронизав його мозок здогад, і він не помилився: у колясці сидів Сіроштан. Ноги в нього були зв'язані...

— Як? — ледь не вигукнула Галина.

— Дуже просто, як каже майор Ситорчук. На кінці мотузка, по якому спускався поет Артур, була петля. Саме в цю петлю він і вскочив. Мотоцикл із горбка покотився вниз і завівся. Може, Сіроштан так на мотоциклі і помчав би далі, але несподівано вірьовка натягнулася, як струна... Мотоцикл на деяку мить загальмував... Цього для досвідченого криміналіста Квочки було досить — він стрибнув у сідло й дав газу... Мотузка лопнула і, як ласо, обмотала Сіроштана по руках і ногах...

— Як здорово!

— Так, — підтвердив лейтенант. — Таке буває раз на тисячу років. І ось маєш... газета, — Фостиков зітхнув і прочитав останній рядок газетної передової: "За затримання небезпечного злочинця сержанта Квочку відзначено інкрустованим мундштуком рідкісної роботи та грошовою премією".

— Женю, а чому ж тебе не нагородили? — запитала Галина.

— Я перебував у відпустці, — промовив Фостиков і витер з чола піт, який заливав йому молоді й гарні очі, що вбирали в себе Галинину блакить і від того були голубі-голубі...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 112

"... він стрибнув у сідло і дав газу..."

(До стор. 111)

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 113

Олександрові Чумаку —
моєму другові

ВОСКРЕСЛИЙ ІЗ МЕРТВИХ

"З усіх загадок природи найбільша загадка — людина".
Луї Клод Сен-Мартен,
(французький філософ-містик)

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ

Бородань зайшов до гравера з чорного ходу, обминувши центральний і віконце з картонною вивіскою "Перерва на обід". Гравер, немолодий уже чоловік з відрізаними вище колін ногами, сидів на протертому дерматиновому тапчанчику і, вмочуючи сухаря в каву з молоком, неприязно глянув на відвідувача. Незнайомець, схожий чимось на моджахеда, у дивній шапочці під чалму, мовчки поклав перед гравером двадцятидоларову купюру і тихо мовив:

— Цей почерк підробити зможете?

Господар комірчини одразу не відповів. Він глянув на асигнацію, що поклав перед ним відвідувач, і, спокійно пережовуючи розм'яклий у каві сухар, безцеремонно оглядав бороданя. Той, переступаючи з ноги на ногу, спершу ніби зніяковів, а потім не менш безцеремонно глянув на гравера — на його довгий ніс, що йшов по видовженому обличчю з самого лоба аж до нижньої заячої губи, на товсті вивернуті губи й маленькі бігаючі очі. Гравер витер рукавом підборіддя, провів пальцями по вусах і бороді, на якій срібною щетиною світилося волосся, і тільки після цього підніс незвичайну записку з каракулями до світла.

— Важко! Дуже важко! Почерк якогось божевільного. Неврівноваженого неврастеніка!..

— Неврастеніки всі неврівноважені, — спокійно, але трохи голосніше, ніж до цього, зауважив бородань. Гравер ще раз глянув на

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 114

відвідувача, немов з першого разу як слід не роздивився його. Прислухався. З голосу зрозумів, що перед ним зовсім молода людина. Навіть у цій напівтемній комірчині впадало у вічі, що бородань приїхав з далеких і теплих країв. Від нього, здавалося, пахло жаротою, пісками і полином. Жовта сорочка з акуратно підкоченими рукавами на міцних загорілих руках, сині джинси з металевими блискітками... М'які різнобарвні кросівки... З-під розстебнутого комірця сорочки виглядав трикутник волохатих грудей. Над носом з горбинкою бігали чимось стривожені очі. Ні сумки, ні дипломата в руках юнака не було. Він розстебнув ліву нагрудну кишеню, витяг звідти ще кілька зелених купюр і дві з них так само мовчки поклав перед гравером. Безногий одним оком глянув на них, ніби оцінюючи їхню вартість, але не промовив нічого. І тільки переглянувши для чогось дві купюри по десять доларів проти світла лампочки, яка слугувала за тимчасове пристанище надокучливим мухам, сказав:

— Мало! Робота копітка і довга! Та й пахне смаленим! На коли потрібно?

— На сьогодні!

— На сьогодні не вийде! У мене море замовлень.

— Я поспішаю! Я проїздом.

— У мене всі поспішають! Усі проїздом. Усі на іменини. Усі на ювілеї. А це, я бачу, не для ювілею!

Бородань знову розстебнув горішню нагрудну ліву кишеню і двома пальцями витяг ще дві зелененькі купюри попередньої вартості. У гравера зблиснули очі. Він, очевидячки, не чекав такої щедрості, просто торгувався швидше за звичкою, ніж через бажання зтягти якомога більше, бо механічно повторив:

— На коли?

— Я вже сказав, — розгнівався бородань. — На сьогодні. — Глянувши на годинник, трохи подумав, зважуючи, очевидно, на коли саме, і, полізши в праву нагрудну кишеню, витяг звідти вчетверо складені чисті, але трохи пожмакані два папірці.

— На п'яту годину вечора! Ось на цих аркушиках! Два тексти. Одним і тим же почерком.

— Ви збожеволіли! Тексти великі! — І, не дочекавшись відповіді, сам же гравер і уточнив: — Невже не можна на сьому годину? У мене ж роботи по саму зав'язку, — показав на горлянку, перев'язану по-піратському чорною сатиновою хусткою.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 115

— Я о восьмій уже покидаю Київ. Я ж казав, що тут — проїздом. Ви мене розумієте?!

— Чому не розумію? Але й ви зрозумійте мене. У мене ж робота!

— У мене теж!

— Мабуть, доведеться викликати стажиста... Відіб'є він у мене клієнтів, відіб'є. Моя літера один долар коштує. У мене реклама і ніяких рекламацій...

— Чув, чув, — відказав бородань. — Тому й зайшов до вас. Викликайте стажиста. Але посадите його он там, біля віконця. Хай на замовників дивиться, а не на ваш текст.

— Не на мій, а на ваш текст, — уточнив гравер і сховав долари в засмальцовану руками бокову кишеню укорочених і підшитих темними нитками штанів. Опісля розвернувся усім своїм колись могутнім корпусом і чорним брудним пальцем почав крутити диск телефонного апарата. Зелені папірці стирчали з кишені, загрожуючи випасти на підлогу. Бороданю це не сподобалося. Він простяг руку і витяг їх назад. Спокійно й мовчки перерахував і половину поклав до своєї кишені. Гравер тієї ж миті поклав на стіл телефонну трубку і сердито сказав:

— Не зрозумів фокуса! Ти що, кишеньковий злодій?

— Я передумав!

— Передумав?! — гравер уперше глянув на нього не з-під лоба, а широко розплющеними очима. — Але ж я набрав номер!

У трубці й справді хтось надривно горланив: "Алло! Натисніть кнопку! Вас зовсім не чути!"

— Скажіть стажисту, що хотіли сказати, а то він захрипне.

Гравер підніс трубку до вуха.

— Алло! Тепер ти мене чуєш? Не нукай. Це я. Почекай кілька хвилин, я зараз. — Він прикрив рукою слухавку і знову глянув на непроханого гостя розчарованими й широко розплющеними темними, як туш, якою він писав, очима. — Я вас не розумію: ви то дасте гроші, то забираєте.

— Я забрав, як ви помітили, не всі. Роботу вашу я оцінив. Сорок доларів — аванс. Решту принесу о сімнадцятій. Бо де в мене гарантія, що ви потім...

— Ви маєте справу з солідною фірмою!

— Ви також!

— Що писати?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 116

Бородань витяг з кишені ще один папірець. Тепер їх перед граве-ром лежало аж три, і всі різні. Перший аркушик нагадував граверові невідісланий лист. Гравер скосив ліве око і швидкуруч прочитав: “До-рога і мила моя матусю!!!” і три знаки оклику. Другий аркуш було на-писано іншою рукою. На третьому виднівся той самий почерк, що й на першому, але вже з іншим зверненням і текстом: “Дорога і люба моя Галинко!!!” Так само три знаки оклику. Далі йшов текст:

“Цю записку я пишу тобі перед смертю. Я прощаюся з життям і з тобою. Прощаюся через свого товариша, яким і передаю ці рядки... Ти не уявляєш, як я хочу жити... Наді мною висить пекуче прощаль-не сонце... Чисте голубе-голубе небо. Не рідне небо — чуже... Як би мені хотілося зараз уже не жити, а вмерти. Але вмерти на рідній землі. У твоїх обіймах, Галинко!.. Це все, про що я зараз думаю.

Цього листа пишу на коліні свого товариша. Він бачив у мене твою фотографію. Я попрохав його, якщо загину, щоб він одружив-ся з тобою... На честь нашої спільної дружби. Він витяг мене з поля бою напівживого, і тепер я помираю у нього на руках. У цю критич-ну мить мого життя я, як більшість з нас, повірив у Бога. І я хочу вірити, що десь у безмежжі людські душі продовжують жити, тож і наші душі, може, колись зустрінуться, і я хоч у такий спосіб жити-му разом з вами.

Цілую твої нецілovані мною уста. Я так тебе соромився, бо дуже тебе любив. Прощай і будь щаслива з...”

— Афганістан? — поцікавився гравер.

— Я плачу і за мовчання, — відповів бородань. — Будете багато знати — зовсім посивієте, — він кивнув на сріблясто-сиву зализану голову гравера.

Безногий нічого не відповів, раптом згадавши, що у нього в ру-ках телефонна трубка. Він приклав її до вуха і крикнув:

— Ти мене чуєш?

— Ну!

— Не нукай! Одягай свої капці, чи що там ти носиш, і одна но-га там, а друга тут!

— У мене немає часу, — відповіла трубка.

— А в кого він є? Той, хто працює, ніколи не має часу, а той, хто байдики б'є, — не знає куди його подіти...

— Я байдики не б'ю.

— Займаєшся онанізмом! Кидай свою підзорну трубу й не підгля-дай, бо матимеш на горіхи! А отим молодятам у будинку навпроти я

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 117

ще покажу, як день і ніч займатися коханням. Бач, роботу знайшли! Ніби їм ночі мало. Ти що, знову витріщився у вікно? Облиш негайно, а то скоро й ліве око з орбіти вилізе.

— Ну, добре, добре... Скільки можна мораль читати? Ви б їм краще почитали...

— Прочитаю і їм, якщо й далі тебе від роботи відволікатимуть. Знайшов професію... Наглядач... Зв'язки з Росією порвали... Тепер де тих тюрем набереш... А поки свої збудуємо, то й забудеш, що то таке каліграфія.

Гравер поклав трубку й глянув на молодого бороданя. Очі його світилися словами: "Ну, як я дав?!" Юнак сказав:

— Отже, із стажистом, бачу, домовилися?!

— Стажист — мій син!

— Мене це не цікавить. Мене цікавить лист! Пишіть звичайним пером. У вас є таке перо?

— У нашому універмазі все є! Чого нема на прилавках — знайдемо в підсобках!

— Зараз друга. Гадаю, вам дві години для двох десятків слів вистачить?

Гравер кивнув головою, не відриваючи очей від листа.

— Ви не те читаєте. Писати вам доведеться ось це, — показав бородань на записку, де невідомий звертався до дівчини Галі. — А почерком ось цим, — показав на листа, в якому той самий невідомий писав до мами.

— Все зрозуміло, — відповів гравер. — Не треба розжовувати. Чим писати?!

— Я вже казав — пером. Звичайним пером! — повторив бородань. Він раптом витяг із задньої кишені ножа й натис на кнопку. Ніж вистрілив гострим лезом. Гравер ледь помітно здригнувся, але й вигляду не подав, що його охопив страх. — Писатимеш пером і ось ще цим. — Бородань присунув до себе маленьку фарфорову чашечку — очевидно, для кави — і полоснув по пальцю ножем. Кров затемніла на місці порізу. Він натис на долоню і червона рідина повільно почала скапувати у фарфорову посудину.

— Можете починати, поки не засохла. Ну! — глянув бородань на гравера. Гравер сидів блідий як мрець.

— Ви що, крові не переносите? Чи боїтесь?

— Я важко переношу кров. Після операції...

— Уявіть, що це червона туш. Тушшю пишете! Тушшю! Тушшю!

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 118

У голові гравера шуміло: “тушшю, тушшю”, у скронях бився пульс. Бородань узяв ручку, сам вмочив перо у кров і мовчки подав його граверу.

Той почав писати: “Дорога моя Галинко!”... — проте рука не слухалася його. Літери виходили ніби й такі, як у листі, але були якісь спотворені, скалічені... Хоча загалом скидались на почерк оригіналу.

Поступово літери почали вирівнюватися, слова ставали чіткішими і більш схожими на каракулі, надряпані бороданем.

Бородань зазирнув граверу через плече і промовив:

— Коли хвилюєтесь, — правдивіше виходить. Він також хвилювався, коли писав.

— Хто він?! — вихопилося у гравера, який зразу ж і пошкодував про своє запитання. Знав наперед, що бородань може відповісти: “Не твоє діло. Узяв зелененькі й краще мовчи”. Та молодик, тримаючи правою рукою долоню лівої, з якої цівкою струменіла кров, відповів:

— Друг написав коханій перед смертю. А я той лист загубив... Вкрали разом з дипломатом. Ось і відновлюю в пам'яті зміст листа, а ви відновіть почерк оригіналу. Я вас дуже прошу. В ім'я товариша. Загиблого товариша.

Гравер підвів очі й глянув на бороданя. Той дивився на нього відкритим поглядом голубих очей. “Начебто говорить щиро”, — подумав гравер і в черговий раз вмочив перо у кров відвідувача.

РОЗДІЛ ДРУГИЙ

Вона була ще зовсім молода. Давно змирилась із смертю сина. Незнайомець, який так несподівано підійшов до неї, коли вона стояла біля рідної могили, був, здалося їй, саме тим, кого вона чекала все життя. Він зупинився позаду неї, тримаючи в руці червону троянду, і вона, відчувши всім своїм єством, що за її спиною хтось стоїть, повернулась і глянула великими очима на нього згори вниз. Він тихо привітався, схиливши перед нею свою уже сиву голову.

— Прийміть мої найглибші співчуття, — стиха мовив невідомий, прочитавши ще раз напис на дешевому пам'ятнику з гранітної крихти, і напруживши мізки, визначив вік покійника, віднявши роки дня народження від дня смерті.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 119

— Йому ще не виповнилося й двадцяти!

— Так. Усього місяць! Рівно місяця не вистачило, щоб відзначити двадцятиріччя.

— У вас ще є діти? — запитав він, поклавши троянду до підніжжя пам'ятника.

— Дякую вам, — сказала вона. — Ні, в мене більше немає дітей.

— Я вас тут бачу вперше. Я з тридцять другого сектора. У мене там донька похована. Донечка і дружина. Загинули в автомобільній катастрофі. На моїх очах. Солдат нас розбив. Стажист. Виїхав на головну, не пропустивши нас... Врізався на повному ходу. Я дивом уцілів і вижив. — Він показав на костура. — З того часу й накульгую.

— Отже, ви вдівець?

— Тепер вдівець. А ви? Пробачте за нескромність!

— Я також вдова! — вона присіла на лавочку, запросила його. Він опустився поруч, витягнувши ліву ногу. Вона здогадалася: нога в коліні не згинається. Шукала подумки, що казати далі. Він теж мовчав, зовсім забувши, що коли нема чого казати, треба говорити про погоду. Про те, що цього року рання і тепла весна. Щоб, як торік, не вдарили квітневі морози. Не оббили цвіту. Бо знову не буде врожаю ні на яблука, ні на груші.

Першою порушила мовчанку вона, глянувши на його сиві скроні й зажурені очі, в яких, неначе у весняних озерцях у дні повені, стояли сльози, що, здавалося, ось-ось виллються через край. Гарні загнуті брови над озерцями очей нагадували мирних птахів, що піднялися в польоті над голубуватим плесом. Під рівним носом лежала чисто виголена верхня губа, яка своїми контурами повністю повторювала вигини брів. Не тонка і не товста, саме така, як треба. Трохи повнішою була нижня. В підборідді відчувалась якась лагідність, і їй раптом захотілося взяти його двома пальчиками і, співчуваючи незнайомцеві в горі, притягти до себе й поцілувати. Не від закоханості з першого погляду, а від співчуття.

— Мій помер від інфаркту. Серце не витримало смерті сина. Дуже вже любив його. Одержали похоронку в день батькових іменин. "Подарунок" з Афганістану. Наступного дня і помер, — вона провела рукою по ще чорному волоссі, що де-не-де вже переплелося ледь помітним сріблястим павутинням. Молоді й пишні її коси були зібрані ззаду у вузол, як це робить багато хто з жінок строгого виховання. На ній усе було строге і в міру. Стриманого покрою темна

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 120

сукня, чорна шовкова хустинка, опущена на довгу гарну шию, чорні серйозні очі, рівненький носик і пухкенькі губи... Чи то від сліз, чи то від природи. Під очима трохи набрякло, але це зовсім не псувало її вроди, а, навпаки, надавало якоїсь зажури і мало таку притягальну силу, яку незнайомий одразу мимоволі відчув.

Він, здавалося, був зовсім вибитий з колії і не знав, що сказати. Спробував підтягнути під себе скалічену ногу й підвестися. Вона тихо мовила:

— Посидьте ще трохи зі мною... Якщо нікуди не поспішаєте.

Він хотів сказати "З великим задоволенням", але вчасно зрозумів, що такі слова на кладовищі не зовсім доречні.

— Тепер уже мені нікуди поспішати... Якщо й поспішаю кудись, то тільки до них, — кивнув він на сусідній сектор могил.

— Туди не треба поспішати. Грішно, — мовила вона. — Бог сам знає, коли нас до себе забрати.

— Але чому такий несправедливий Бог? Якщо він є на світі...

— А ви не вірите в Бога? — вона подивилась на його опущені долу очі.

— Тепер зневірився, — спокійно мовив він, колупнувши палицею землю. — Бога нема. Принаймні справедливого Бога. Якщо ж він є, то дуже жорстокий.

— Чому ви так думаєте?

— А ви думаєте інакше?

— Саме тепер я повірила в Бога.

— Саме тепер?! — підвів він голову і пильно глянув на неї.

— Так, саме тепер! А чому ви дивуєтесь?

— Бачите, якби Бог забрав раніше мене, потім молодшу від мене дружину... Вона, мабуть, була ваших років... І подарував життя не мені, а доньці, я на тому світі сказав би йому: "Ти справедливий, Боже! Ти розпорядився так, як розпорядився б я".

— Я так не думала!

— А як думали ви? Мені здається, що я мислю логічно.

— Можливо, якщо брати нашу земну сутність. А якщо наші близькі вже в іншому світі живуть? Кращому, справедливішому, не такому брехливому, як ми? То хіба ж у такому разі Бог може бути несправедливий? Хіба ми не йому маємо дякувати за те, що він забрав на небо наших дітей? Мого доброго і чуйного чоловіка? Бог благословив їх по-своєму, щоб вони не мучилися так в своїй земній

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 121

тимчасовості... Може, сам Бог, а не ми з чоловіком, подарував синові велику вічність — вічність його душі.

— Ви набожні?! — чи то запитав, чи то ствердив. Вона сприйняла за перше.

— Ні. Я невіруюча. Була. Виховувалась у піонерах, у комсомолі. Тепер я вірю в Бога. А не вірю в людей. У цих брежнєвих, андропових, черненків... В усіх, хто від жиру божеволіє, і коли їм уже зовсім сумно стає на старості літ, вони придумують війни. Я проклинаю Афганістан. Що ми на тій далекій землі загубили?! Що?! Ще кілька медалей і орденів для майбутнього генералісимуса треба було здобути?! Хіба ж це можна назвати життям?! Хіба ж тут Бог винен?

— Я не знаю! Не знаю, що вам і сказати... Мабуть, ви маєте рацію. Я також так не думав. У вас своя логіка.

— Може, ви зі мною пообідаєте?!

— Дякую, але я...

— Не соромтесь, будь ласка. У мене в термосі кава. З молоком. Є бутерброди з ковбасою й сиром, — вона взяла чорну сумку, що стояла по другий бік надгробної плити. — Я взяла й оцю пляшечку, — витягла чвертку коньяку "Тиса".

— Знаєте, я не п'ю.

— Я не пила також. Але після смерті сина і чоловіка, щоб трохи забутися, іноді випиваю, — чесно зізналася жінка. — Ви мене не осуджуйте. Я, на жаль, не вмію молитися. Але так хочеться забутися в молитвах. А я їх не знаю. У церкву йти соромлюсь. Боюсь, що сприймуть це за нещирість. І я щодня по-своєму молюся своєму богові. Ви не повірите і, мабуть, сміятиметеся з мене, але своєму Богові я склала молитву сама. Саме тут, на кладовищі. І ця молитва належить тільки мені. Ви не вірите? — вона розстелила на столику чисту скатертину, складену вчетверо, виклала бутерброди, варені яйця, нарізану ковбасу, пляшку "Фієсти". — Ось тільки виделок не взяла. Але бутерброди можна їсти і так... Наступного разу я виправлю свою помилку. Ви тут часто буваєте?

— Майже щодня, — відповів він. — Здебільшого після роботи.

— Ви ще й працюєте?!

— Так, я бухгалтер. На автопідприємстві. Треба ж якось на хліб заробляти... Пенсія по інвалідності мала.

— Відкоркуйте, будь-ласка, коньяк.

— Може, не треба!

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 122

— Давайте вип'ємо за дітей наших. За вашу дружину, за мого чоловіка.

— Ну, якщо ви так наполягаєте, то...

— Ви щось не доказуєте. По очах бачу.

— Я вам зізнаюсь. Але тільки вам. О, Боже, — сказав він. — Мій Боже! Ви не повірите, але їх убив я...

РОЗДІЛ ТРЕТІЙ

На розі 42-ої стріт і Першої авеню висіло три щити з написами англійською, афганською і українською мовами. Йшов 1984 рік. Два молодих українці і афганець, очевидно їхній ровесник, у супроводі невеличкої юрби людей прибули на набережну Іст-Рівер саме тоді, коли закінчилось денне засідання в штаб-квартирі ООН і дипломати з усіх країн висипали на двір, сідаючи в свої лискучі "Форди" й "Кадилаки"; старший з прибулих, українець, заговорив про Афганську війну як авантюрну. Як війну, в якій не хочуть брати участі ні афганці, ні українці.

— Ось перед вами два сержанти Радянської Армії. Російська імперія, яка одягла тогу Радянського Союзу, прикриваючись облудним гаслом про єдиний радянський народ, продовжує дурити всі свої закабалені народи, які насправді перебувають в колоніальному рабстві. Росія, як і сімдесят, і сто років тому, все розширює свою територію. Сьогодні вона претендує на вільнолюбну країну Афганістан. Завтра їй захочеться загарбати Пакистан. Потім — Індію і, нарешті, пробити ще одне імперське вікно — вікно до Індійського океану, щоб після цього заявити усьому світові, що Індія — споконвічна російська земля, яка свого часу була захоплена британськими загарбниками, які принесли в цей чудесний полуденний край тільки горе, злидні і дике визискування.

Потім узяв слово другий українець — сержант Радянської Армії. Він прочитав написаний кимось текст і повторив майже те саме, тільки своїми словами. До сказаного додав:

— Тільки наївні політики тих країн, які не стикалися з підступною політикою загарбницької Росії — цієї останньої на землі імперії, можуть довіряти їй, вірити в її месіанство, вірити в те, ніби вона несе всьому людству у вигляді комунізму і дружбу народів, і рівність, і братерство. Це порожні слова, за якими приховується підступність,

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 123

хитрість і вічна зрада інтересів усіх народів, які ходять у радянському ярмі. Ми, солдати, які пройшли пекло Афгану, знаємо, що криється за лицемірним обличчям імперії. Народи світу! Згуртовуйтесь навколо великої Америки, ім'я якої — справжня свобода і незалежність представників усіх народів. Дайте відсіч всесвітньому імперському блазню, що удає з себе в штаб-квартирі ООН благочестиву овечку, час від часу показуючи вовчі ікла. Згадайте південнокорейський літак. З яким цинізмом і жорстокістю він був знищений! Афганістан — також смерть. Смерть усьому людству І віковічне рабство тим, хто ще вірить Росії... Кого ще не навчила історія Росії. її підступність, її ненажерливість і її чінгісханська жорстокість. Пам'ятайте: там, де ступив російський чобіт, з того часу там уже російська земля... Це їхнє кредо, це їхня політика... Політика, яка йде від хана Батия — "Там, де ступив мій кінь, — там моя земля". Не вірте ні слову нащадкам хана Батия і Чінгісхана...

Третім на імпровізовану трибуну вийшов афганець. Він казав, що Росія забула уроки історії. Вона забула, що вже силкувалася завоювати Афганістан... У XVIII і на початку XX століття. Тоді їй, як тепер, не загрожували ракети США, чим вона нині виправдовується. Чим колись це скінчилося для російських імперіалістів — відомо. Закінчиться цим і тепер. "Ми свято віримо і клянемося своєю кров'ю!" — Афганець розірвав на собі сорочку, полоснув себе по грудях ножем і, взявши щіточку, на високій білій стіні кров'ю написав: "Афганець не стане російським рабом!" Поруч нього, очевидно, представник Югославії, виводив червоним фломастером:

"Свободу Косову".

Натовп поступово розходився. Охоронці пильно стерегли двох українців і афганця. Хтось просив автограф, підставляючи куплену у кіоску-візку листівку, хтось фотографував. Водій з представництва української місії за вказівкою якогось опецькуватого типа залишив кермо автомобіля і попрямував прямо в натовп. Він підійшов до одного з українців, привітався. Сказав, що також з України. Що втік нещодавно з корабля і попросив тут політичного притулку. Запитав, як прізвище. Колишній сержант відповів:

— Дізнаєшся з преси!

— Може, земляки?

— Якщо з України, то земляки, — колишній сержант відвернувся. Супроводжуючий щось йому сказав, обидва українці з афганцем пішли до автомашини. Водій з української місії з офіцерською виправ-

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 124

кою пройшов повз сержанта-оратора і з спритністю одеського кишенькового злодія непомітно засунув йому в кишеню записку. Хтось клацнув фотоапаратом. Один з журналістів, помітивши дії водія, щось сказав сержантові. Той засунув руку в кишеню і витяг звідти записку. Українською мовою там було написано: "Сука! Не здох на полі бою — здохнеш, як пес, під американським парканом. У нас довгі руки. Дотягнуться і до твоєї шиї".

Сержант спалахнув і віддав її старшому, звертаючись до американця українською мовою. Американець, мабуть, українського походження, спокійно прочитав записку і голосно сказав:

— А ми ті руки скоро вкоротимо! І отямитися не встигнуть! Їх покарає і Бог, і світ! — він пропустив попереду себе супутників, зачинив дверці, і авто, розвернувшись, покотило по набережній Іст-Рівер.

РОЗДІЛ ЧЕТВЕРТИЙ

Кабінет № 19 на другому поверсі Спілки письменників України нагадував всесвітній географічний центр. Ще на першому поверсі стрілка, різко піднята на щиті вгору, вказувала: "Оргкомітет у кімнаті № 19". Така ж стрілка дублювалася і на другому поверсі.

Чисто виголений чоловік велетенського зросту зі шрамом на лівій щоці чи то від фінки, чи то від кинджалу, переступив поріг цього живого людського вулика.

— Я хотів би бачити когось із членів оргкомітету Всесвітнього форуму українців, — голосно заговорив він.

Дві миловидні жіночки, які сиділи біля столика, що притулився до кафельної грубки, мовчки показали на великий стіл, де сидів середнього зросту чоловік; волосся в нього, здавалося, вкрило все обличчя, а не тільки голову.

— Який саме? — перепитав чоловік зі шрамом, нахилившись до однієї з дівчат.

— Он той, з чорною бородою! Він співголова оргкомітету.

— Як його звати?

— Пан Павло!

— А як по-батькові?

— В українців не прийнято називати по-батькові. То від Росії до нас прийшло. Кажіть: пане Павле!

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 125

Велет зі шрамом підійшов до столу: привітався. Співголова попросив його зачекати хвильку — саме приймав делегацію американських українців з штату Флоріда.

— А ось наші з Мюнхена, з Гонолулу, Коста-Ріки, — говорив тим часом співголова, звертаючись до якогось журналіста. — Навіть з Нової Зеландії є. З острова Фіджі. З шістдесяти п'яти країн світу прибули українці. Найбільше — з Штатів, Канади, Австралії і Німеччини. Словом, охоплена вся планета. Обидві земні півкулі. Мені важко сказати, в якій країні не живуть українці. До вчорашнього дня гадали, що немає їх в Японії. Та є й там. А український поет-мандрівник Василь Єрошенко свого часу став навіть класиком японської дитячої літератури.

— Дякую за інтерв'ю, — мовив журналіст, тримаючи невеличкий магнітофон перед самісінькою бородою співголови оргкомітету.

— Будь ласка. Яку ж ви газету репрезентуєте? — потискуючи руку журналістові, перепитав пан Павло.

— "Санді-таймс".

— О, дякую! А ви звідки? — підвівся він, подаючи руку людині зі шрамом.

— Ми ваші сусіди.

— Сусіди? Польща, Румунія, Угорщина, Росія, Білорусія?

— О, ні, ні, — посміхнувся ніби самим шрамом велет. — Ми ваші інші сусіди. Засідаємо в колишньому приміщенні колишнього Центрального Комітету компартії України...

— Колишньої компартії, — уточнив співголова. — Ви сидите там, де Комісія Верховної Ради України?

— Ні, ми — афганці. Комітет воїнів-афганців. — Чоловік зі шрамом поклав перед співголовою папірець, надрукований на машинці. — Ось прочитайте, будь ласка. Ми всі протестуємо.

— Протестуєте? Проти чого?

— Проти виступу на форумі Миколи Мазура!

— Не зрозумів? — подивився на велета співголова оргкомітету. — Поясніть конкретно.

— Там у листі все сказано!

Юнак, що сидів за третім столом ліворуч від співголови Всесвітнього форуму українців, підвів голову і пильно почав придивлятися до відвідувача зі шрамом. До його насуплених брів, злих очей і трохи скривленого хижого рота. Прислухавшись до його гортанного

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 126

голосу, він зрозумів, що десь колись уже чув його. Може, юнак нічого й не згадав би, якби несподівано не блиснув у руці людини зі шрамом папірець... Звичайнісінький білий аркушик паперу, на якому стояло: "Всесвітньому форуму українців. Ми, учасники афганської війни, сьогодні дізналися, що з Сполучених Штатів Америки на Всесвітній форум українців прибув Микола Мазур, який збирається виступати з промовою. Ми, афганці, розцінюємо його виступ як провокацію і у випадку надання йому слова оголосимо протест і проведемо пікетування палацу "Україна", де проходитиме цей форум у День Незалежності нашої держави..." Далі йшло п'ять чи шість підписів.

— Нічого ве розумію! По-перше, ще ніяких списків на виступ в оргкомітеті немає. За винятком доповідачів. По-друге, я не розумію, чому не може наш воїн-афганець з Америки виступити на форумі.

— Він зрадник! — коротко кинув молодик зі шрамом.

— Зрадник?! Зрадник чого? Наскільки нам відомо, він виступав у штаб-квартирі ООН з протестом проти авантюрної війни в Афганістані ще тисяча дев'ятсот вісімдесят четвертого року.

— Не в штаб-квартирі ООН, а біля штаб-квартири ООН.

— Припустимо. Але він протестував проти тієї злочинної війни. Протестував нарівні з Сахаровим, українськими дисидентами, політв'язнями...

— Він зрадник! Він кинув нас на полі бою і перебіг на бік ворога...

Імпульсивний і гарячий співголова оргкомітету спалахнув, як сухий порох:

— Давайте з позиції сьогоднішнього дня з'ясуємо, хто кого зрадив: імперія його, чи він імперію. Російська імперія обдурила його, кинула на афганську землю, запевняючи, що там вони виконують священний інтернаціональний обов'язок. Чи не так? Але наша Вітчизна тут, на Україні. І на тих рубежах ми нічого ні тоді, ні тепер не загубили!

— Але військовий обов'язок... Якби ми всі перейшли на бік ворога... Опинилися в Америці... Живі, здорові, не скалічені, вступили в Гарвардські унівеситети... Що сталося б тоді?..

— Нічого! Сталося б те, що й сталося. Тільки раніше. Обдурені, розстріляні, скалічені — лишилися б живими і хоча б з того берега Атлантики зрозуміли: афганська війна — авантюрна війна душевнохворого кремлівського каліки.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 127

— Як знаєте. Ми свій протест подали. У випадку виступу Миколи Мазура ми...

Співголова уже не слухав його. Знервовано схопившись із місця, він міряв кабінет і повторював: "Ти бач, зрадник. Мізки поперевертались. Вони ще й досі воюють в ім'я неіснуючої імперії. Раби, покидьки, грязь Москви... Обдурені, скалічені, нещасні, психічно травмовані..."

Несподівано до пана Павла підійшов юнак, що мовчки прислухався до їхнього діалогу. Він торкнувся руки співголови і тихо сказав:

— Пане Павле, я, здається, цього типа знаю... Власне, мій батько знає. Тоді у нього шраму на щоці не було. Він був з бородою. Мій батько гравер. Добрий гравер. Найкращий у Києві. Афганець тоді був з бородою.

— Ну й що. Мені яке діло: з бородою чи без бороди... І до чого тут твій батько?

— Але ви послухайте...

— Мені ніколи слухати... Ви краще сувеніри карбуйте і не робіть помилок. У мене он засідання розпочалося півгодини тому, а я ще тут діалоги проводжу.

Співголова хряпнув дверима і вийшов. Стажист безногого гравера поглянув йому вслід і взявся за електроперо. Увімкнув його в розетку, і воно сріблясто побігло по сувенірах, залишаючи ще більш сріблястий слід у вигляді гарних каліграфічних літер.

РОЗДІЛ П'ЯТИЙ

Над Нью-Йорком повисла багряна осінь. Таку осінь тут можна було бачити тільки в районі Рівердейлу, де тимчасово знайшов пристанище Микола. Маленька кімнатка на першому поверсі безжально підігрівалася електромереживним сплетінням під підлогою. Сухе і гаряче повітря начебто піднімалося крізь підлогу й маленький штучний килимок, проходило крізь нього і повисало під стелею.

Микола дивився у вікно. Смуток і ностальгія, що не давали йому останнім часом спати, переплелися у сірих і довірливих очах.

На деревах багряніло листя. Таке червоне й таке тремтливе, як ніде в світі. Він ніколи не думав, що тут, на околицях Нью-Йорку,

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 128

стільки зелені. Стільки цього яскраво-багряного листя. Він зовсім іншим уявляв Нью-Йорк. Саме таким, з яким зустрівся на розі 42-ої стріт і Першої авеню, куди його колись привезли представники українського уряду в екзилі. Він не знав тоді цього слова — "в екзині". А що воно означає, питати чомусь соромився. Хоча інтуїтивно здогадувався. Уряд у вигнанні. Він тут вперше про це дізнався: український уряд в екзилі! Ще з 1918 року. Отже, наша держава існувала. Уряд її жив. А як же тоді Радянський уряд? Чому наша преса мовчить, що й у нас два уряди? Як у Китаї, Камбоджі, Афганістані... Виявляється, в ООН є тайванський уряд, що представляє уряд Чан-Кайші, є уряд камбоджійський — Пол-Пота, є афганський — не комуністичний уряд, і є український уряд в екзилі.

Чому ж мовчала про це наша преса? Чому він ніколи про це не чув? Багряне листя манило до себе. Приваблювали високі могутні дерева, що, мабуть, зустрічали ще Колумба. Він підійшов до газової плити, зняв з центральної конфорки завжди гарячий чайник, взяв склянку, насипав кілька ложечок розчинної кави в гранулах. Він раніше також ніколи такої не бачив. У Союз привозили найдешевшу. Таку, яку тут п'ють тільки індіанці. Залив її гарячою водою, додав з пакетика солодкого молока. Випив.

Голі стовбури дерев, що росли прямо під його вікном, чимось нагадували роздягнених дівчат на Атлантичному узбережжі. За вікном стояла пізня осінь. Було холодно. Дерева тремтіли на вітрі, і їм, особливо голостовбурим, хотілося, здавалось, покритись корою, вкутатись і заснути на зиму. Цікаво, яка тут, у Нью-Йорку, зима. Чи така ж як у нас? Чи інша? Він прибув сюди рано навесні. Дерев тоді навіть не бачив. Тільки на Манхеттені, коли його везли з іншим колишнім воїном-афганцем до штаб-квартири ООН, він помітив кілька дерев, осяяних електричними лампочками. Стовбури їх обтягувала гумова сорочка. Згодом він дізнався, що ці рідкісні дерева, посаджені у великій нью-йоркській скелі, у такий спосіб оберігають від собак і пізніх перехожих. Але все одно вони всихають. Проте їх і після цього не викорчовують, не зрубують, а чіпляють гірлянди золотавих або срібних лампочок і ввечері засвічують. Дерева тоді стають надзвичайно своєрідними і начебто живими, хоч і мертвими. Або, навпаки, мертвими, але живими.

— Як я! — зітхнув він. — Як я, мамо! Як я, Галинко! Він підійшов до ліжка під самим вікном, зняв з тумбочки фотографію мами.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 129

— Як дівчинка. Така, як Галинка. Ровесниці. Смішно. Мама і наречена. Моя наречена. Ровесниці.

На цій фотографії мамі саме виповнилося вісімнадцять років, стільки ж зараз років його... ні, вже не його Галинці... Невже-таки вислали похоронку? Невже вислали? Він поставив фотокарточку мами на тумбочку. Накинув на плечі голубу курточку і вийшов з дому.

Над Рівердейлом згущалися хмари. Важкі, сіро-темні і страшенно густі, як брудна вата з їхніх солдатських бушлатів, яку виривали, пробиваючи тіло наскрізь, афганські кулі. Пам'ятав, що самому йому виходити категорично заборонено. Що саме тут, у районі Рівердейлу, живуть цілими сім'ями представники радянських посольств: України, Білорусії, Союзу...

Росії тоді не існувало. Формально не існувало. На Росію казали — Союз, а преса писала про Союз просто — Росія. Насправді так воно і було.

Він завернув подалі від майдану біля чотирнадцятиповерхового будинку. Представники Радянського Союзу при ООН, які в ньому жили, називали його Білим домом. Там була також російська школа, в якій навчалися не лише російські, українські, білоруські діти дипломатів, "прикордонників", як тут називали працівників кадебе, а й діти усього соцтабору — монголи, чехи, болгари, поляки... Усі вивчали російську мову. Мову, яка має витіснити з планети англійську і заполонити весь світ. Єдину мову, єдиний народ, який переможе усіх в цьому світі. Світовий соціалізм. Експортовані революції з вищих партійних шкіл Москви розсипали ті іскри разом з доларами по всій планеті і ті революції спалахували, як порох, витрушений з гільзи патрона на гарячу плиту, в Азії, в Африці, в Латинській Америці.

Вулиця Філстона, якою йшов Микола Мазур, називалася тут ще вулицею Зодчих. Так само називалася і його вулиця в Києві, на Південній Борщагівці. Тільки він бачив і різницю. Там, у Києві, на вулиці Зодчих, як гриби після дощу, виростали багатоповерхові негарні будинки з примітивними інкубаторними вікнами, однотипними балконами, увішаними кальсонами, трусами, різною білизною, що звисала над трамвайною колією. Інша справа тут, на вулиці Філстона — два ряди одноповерхових будиночків. Одноповерхових і всіх різних, неначе конкурсних — чий кращий... Тут жили, казали, багатії. Кожний з них оригінальничав. Таких чепурних і таких гарних будиночків Микола раніше не бачив навіть у сні. Якби й хотів побачити.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 130

Просто він ніколи такої краси не зустрічав. Як же вони могли відбитися в сновидіннях? А поки що сняться якісь химери... Привиди, химери, потороча... Раптом йому захотілось оглянутися. На тихій вулиці, де не було жодної живої душі, йому здалося, що він чує кроки. М'які, кошачі, підступні... В Афганістані його вчили дивитися смерті в очі. Він різко повернувся і майже ніс у ніс зустрівся з вишкіреними прокуреними зубами й скривленим ротом. З маленькими очицями й чорним беретом. Він запам'ятав цю облізлу голову. Спітнілий рідесенький чуб непевного кольору, що злипався від поту. Вони уже зустрічались. Так. Під час його виступу на розі 42-ої стріт і Першої авеню. Шофер. Землячок. Це він тоді непомітно підсунув йому в кишеню записочку. Одеський злодюжка. "Сука!" Шофер повторив це слово, додавши:

— Ну що, сука, попався? Я за тобою не одну добу слідкував. Ти гадав, що сховався? Від мене не сховаєшся, — вишкірив він прокурені зуби, показуючи з-під поли куртки з навмисно прорваної кишені пістолет з глушником.

— Цього ти ще, здається, не куштував, га?

Миколу пойняв не страх. Він уже не одному дулу дивився в очі. Пойняла лють. Він пам'ятав очі "друга" зі шрамом на щоці. Вони тоді стояли перед його поглядом такі самі — хижацькі. "Друг", коли вони були в секреті, вистрілив йому прямо в живіт без глушника. Вистрілив раз, другий, третій... Микола відчув, як його обпекло, потім відкинуло назад. А тоді сонце в небі над Афганістаном попливло за горизонт і за горизонтом упало. Після того випадку життя для нього втратило сенс. Він і тепер не дуже ним дорожив. Микола зціпив зуби, стис кулаки і ступив крок уперед...

— Ах ти, жовта вонючко... Паскудо каґебістська... Я таких, як ти, уже бачив... — Він ступив ще крок назустріч своїй черговій смерті. У душі молив тільки про одне — щоб перед пострілом встигнути схопити цього гнилозубого за горлянку і в смертній агонії задушити. Аби тільки вистачило сил устигнути. Одна, дві, три секунди... Як вічність і як мить. Він зробив ще один крок... Ще секунда... Чи не схиблю... Чи схоплю за шию чорний берет... Берет упав з голови... До Миколи дійшло...

— Ну-ну, ти, божевільний! — почув він голос. — Ви там в Афгані всі подуріли. Стій! Ще крок і стрілятиму! Останнє попередження!

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 131

Кров відхлинула в Миколи від скронь. Стало важко дихати. Свинцем налилися повіки. В очах потемніло... По листю дерев ударили перші важкі краплини. Впали на плечі... Микола глянув на "шофера". Маленький, миршавий, плюгавий, підлий... Здатний на все!

— Де вас підбирають таких? Підгодовують! Дають у руки ножі, пістолети, автомати!

— Ти от що — затули писок, якщо хочеш жити, — тихо мовив чорний берет, оглядаючись на темно-синій "Кадилак", що виїжджав із сусідньої брами, обладнаної дистанційним управлінням. Висунувши маленький квадратик, затиснутий у руці, господар, не виходячи з автомашини, зачинив ворота.

Миршавий запропонував пройтися. Микола знав, чим усе це скінчиться. Тим, чим і в Афганістані. Пострілом у живіт, у спину, в голову. От тільки коли? Він не схотів тікати, але й стрибнути на цього плюгавенького також не міг. Берет тримався на відстані.

— Тобі наказали передати, — повів "шофер" далі, коли "Кадилак", обминувши їх, повернув у напрямку Нью-Йорка, — якщо ще раз розтулиш свого дурного рота — затулимо ось цією штукою, — показав він пістолет. — Врятувався від Афгану — сиди й не рипайся! Бо твоя мамочка... Чуєш, мамочка одержить похоронку наступного ж дня. Зрозумів?

— Так, мама...

— Так, мама думає, що ти захищаєш честь Вітчизни у горах Афганістану.

— Це правда?! Ви не повідомили її про мою смерть?

— Не повідомили, але повідомимо. Якщо... Якщо не затулиш свій писок.

Миколі раптом стало страшно. Невже це правда? Невже вони здатні на таке? Невже не повідомили матір про мою смерть?

"Не повідомили... Не повідомили, чуєш, не повідомили", — вистукував пульс у його скронях. Він брів до свого будинку наче крізь туман, з секунди на секунду, з хвилини на хвилину чекаючи пострілу в спину. Коли, де, за яким рогом?

... Пострілу Микола не почув. Відчув тільки якийсь удар. Точнісінько такий, як тоді, в Афганістані. Тільки цього разу не в живіт — у спину... Ударило тільки раз, другий раз він ударився об голий стовбур платанового дерева... Отже, всього кілька кроків не дійшов до свого порогу... А чи до свого? Вдруге свої розстріляли на чужій землі...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 132

РОЗДІЛ ШОСТИЙ

Вона розглядала себе в дзеркалі. Тіло, смагляве, гарно налите, здавалося їй надто жіночим:

— Я все-таки ще гарна...

“Дуже гарна. Ти просто красуня! Ти подивись, яке в тебе тіло. Які в тебе стрункі ноги, повні стегна, тонка талія, тугі груди. Якби не сивина, то зійшла б ще за двадцятип'ятирічну дівчину”.

— Мене й так приймають за дівчину, — вголос відповіла внутрішньому голосу. — Пам'ятаєш той вечір, коли я поверталася з кіно і тих троє хлопців казали так, щоб я чула: “Давай переженемо ту дівку. Подивись, яка в неї пичка, фігурка, які ніжки!” І вони перегнали. Та засоромились. Хтось із них упізнав мене і сказав: “Це ж Миколина мама!” “Якого Миколи?” “Ну, афганця... Мазура... Того, що загинув в Афганістані. А ти — дівка... Ходімо швидше... Микола ж мій ровесник”. “То й що? Он я читав, в Англії, здається, в Бірмінгемі, оголосили конкурс на кращі жіночі ноги”. “То й що?” “А нічого. Думаєш, хто в тому конкурсі виграв? Сімдесятирічна бабуся”. “По фотографії? Як була ще дівкою?” “Сам ти дівка. По натуральних ногах”. “Цього не може бути”...

Вона повернулась боком, глянула на себе і поставила ще одне дзеркало. Ззаду.

“Ти збожеволіла чи закохалась?! — запитала сама себе. — Мабуть, і те, й друге, — відповіла. — Ну чому таке тіло пропадатиме?! Ну чому? Чому вона не може приносити комусь насолоду? А якщо він і справді кохає мене? Кохає по-справжньому?”

“Ти віриш чоловікам? Не встиг своїх поховати — уже й закохався. Але ж минуло більше року... Минуло півтора року... “Чекають і довше?!” І я чекала б, якби знала, що повернуться... Але ж знаю, з того світу не повертаються. Кого ж чекати? Кого? Ну скажи мені! Чого ж ти мовчиш?”. “Мамо, я не мовчу. Я не мовчу, мамо!” — Раптом у її два внутрішні голоси вплівся третій, синів. Їй зробилося так моторошно, що аж коси заворушились від страху. Хтось наче обпік її своїм поглядом.

Кров ударила їй в обличчя. Поза шкірою сипонуло морозом. Стало нестерпно душно і ніяково. Вона швидко вимкнула світло і глянула у вікно. Хтось припав обличчям до нижньої шибки і не спускав з неї погляду. Вона так і вклякла на місці. Тіло забилось у лихоманці.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 133

Поволі підійшла до вікна. Силует не щезав, намагаючись вловити її порух, її тінь. Вони дивились одне на одного: силует невідомого і вона, гола посеред кімнати. Раптом почулось вуркотіння мотора. У двір в'їжджала автомашина. Тінь біля шибки ворухнулась і раптом... і раптом... Боже, що це з нею?! Раптом золотий сніп автомобільних фар вихопив з темряви обличчя біля шибки... Це обличчя належало її синові... Вона заплющила очі, зойкнула, впала, як підбита птиця, і знепритомніла.

Постать відійшла від вікна. Пропустила повз себе автомобіль і, тихо ступаючи по покоробленому від дощу і морозів асфальті, побрела у ніч.

Мати лежала біля розбитого дзеркала, кілька осколків товстого скла упало їй на обличчя, залишивши глибокі порізи, з яких цебеніла кров, збираючись маленькою калюжкою на персидському килимі, подарованому їй після смерті сина його афганцями-однополчанами.

РОЗДІЛ СЬОМИЙ

У двері тихо постукали.

— Заходьте! — запросив мешканець номера. Потім підвівся і голосно гукнув: — Пробачте, будь ласка, пліз. Я й забув, що двері вже зачинив. Задумався. — А внутрішній голос прошепотів: “Не відчиняй”. “Як не відчиняй, я уже обізвався”. “Але дванадцята година ночі”. “Та це ж свої. У радянські готелі після двадцять третьої години сторонніх не впускають”. Микола прибрав зі столика обгортки жувальних гумок, щоб не подумали, ніби він грається жуйками, — вкинув усе разом з банановими шкурками в кошик для сміття й гукнув ще раз:

— Я вже йду. Йду! — відчинив він двері.

— Хай! — мовив середнього зросту бородатий чолов'яга непевного віку зі шрамом на щоці. Другий позаду нього, високий, кульгавий, з побитим віспою неприємним і злим обличчям, тільки кивнув і підозріло оглянув кімнату.

Микола дивився на них спокійно. Зачинивши двері, він намацав у кишені пістолет. Куплений уже тут, на Україні, за сто доларів. Хоч той і був газовий, але все-таки надавав якоїсь впевненості. Запросив непроханих гостей сісти. Сам сів на бильце крісла, щоб почуватися

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 134

"... Вони дивились одне на одного: силует невідомого і вона, гола серед кімнати... і раптом... Боже, що це з нею?! ... Це обличчя належало її синові..."

(До стор. 133)

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 135

господарем і дивитися на них згори вниз. Кульгавий сів на стілець. Той, що зі шрамом, потонув у м'якому фотелі.

— Непогано, бачу, влаштувався, — почав він. — Номер люкс. Платиш доларами? Чи дерев'яними? Пізнаєш?

— Я тебе, мерзотнику, все життя пам'ятатиму.

— Спокійніше. Воно може виявитись не таким довгим, як ти гадаєш. Мене, між іншим, звати Альберт. Алік, як ти мене колись називав.

— Не діждеш.

— Сенк'ю! Здається, так у вас там, в Америці, кажуть? Бачу, упізнав. Дуже радий. Тоді без вступу й поговоримо... У тебе скільки разів стріляли з короткої відстані? Мовчиш? Можу нагадати: двічі. А Бог, знаєш, любить трійцю. Так от, як третій раз стрілятимемо, тоді точно уже ляжеш у свіжовикопану могилу... З тебе ж узяли в Нью-Йорку слово, що ти ніколи тут, на Україні, не з'явишся. Ні тут, ні там не розтулиш пащеку. Чому ж з'явився?

Микола мовчав, не виймаючи руки з правої кишені штанів.

Альберт це побачив, але вдав, що нічого не помітив.

— Ти дав слово!

— Кому?

— Чорному Берету! — нагадав Кульгавий. — В районі Рівердейла, недалечко від вулиці Філстона.

Микола зміряв Кульгавого поглядом, що аж світився від гніву. Страх, як і минулого разу, в нього як рукою зняло. Ще мить — і він не ручається за себе. Зараз полетять стільці, перевернеться стіл, тріснe ця палиця з собачим набалдашником, розколеться рама вікна і один за одним непрохані гості вилетять прямо на Хрещатик з восьмого поверху... Він навіть вийняв руку з кишені, випустивши пістолет. Кульгавий зробив спробу підвестися, підтягнув ногу трохи до себе. Він уперше побачив в очах афганця блиск ненависті...

— Кому я дав слово? — Микола випростався на повен зріст.

— Спокійно! Пліз! — попросив Кульгавий. — Не дав, то, може, нам і збрехали.

— Не збрехали! Не збрехали! Отже, це ти, виходить, так підло вистрелив тоді мені в спину! Ти! Чорний Берет не був здатний на це. Ви хотіли ним тільки прикритись.

— Що було, те загуло, — знову заговорив Альберт. — Я хотів би, щоб ти зрозумів одне. Тепер на твоїй шиї зашморг затягнеться ще

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 136

дужче. Щоб ти не гарячкував, одразу скажу: твоя мама і твоя колишня Галя — в лікарні. В одному відділенні. І винен у цьому ти! Зрозумів? Ти з'явився, як привид. Ти зазирав до матері у вікно!

— А ви мене в цей час підло освітлювали. Першого разу, я гадав, автомашина в'їхала в двір випадково, а вдруге зрозумів... Фари — це ваших рук справа.

— Розумний ти... Нічого не скажеш. Здогадливий. Недаром кажуть, тепер у Гарварді навчаєшся. А оскільки здогадливий, то здогадаєшся, чого ми й зараз до тебе прийшли. На форумі ти виступати не будеш. Убивати тебе ми також не збираємося. Нам твій труп не потрібний. Живеш ти тепер під іншим прізвищем. Після того, як твої бендерівці виходили тебе в своєму госпіталі, ти з обрію давно щез — для мами, для Галі. Тільки не для нас... Як, на твою думку, хто цей чоловік із жовто-блакитним значком на лацкані піджака? — показав він на свого товариша.

— КаДеБе.

— Помиляєшся. Служба безпеки України. Він навіть присягу прийняв на вірність Україні. Старі кадри зберігаються. Досвід, професіоналізм...

— Здогадуюсь!

— Отже, ти здогадливий... Труп твій, як я вже казав, нам не потрібний. Живий ти нам тут, на Україні, теж не потрібний, навіть тимчасово. Ще почнеш коники викидати... Оце, до речі, ти правильно зробив, що витяг руку з кишені. У тебе там що, кольт, браунінг? Ну, це твоя справа. Так от, ми тобі прийшли нагадати: мама, твоя мама, і Галя в лікарні в одному відділенні. У мамочки відібрало руки й мову. Ось до чого твій непослух довів... Привида з себе корчити... Воскреслого з мертвих! У Галі передчасні пологи.

— На одного негідника в Україні стане менше.

Борода пропустив це повз вуха. Заговорив Кульгавий.

— Чорного Берета ти пам'ятаєш?

— Пам'ятаю.

— Чорний Берет теж своєї давньої професії не облишив.

— Убивця?

— Ні, він тепер грає у більш благородні ігри. Видає себе за приватного сищика. Ми покажемо твоїй мамочці, як він розстрілював тебе, її синочка. Ти ще в афганській формі.

Кульгавий кинув на стіл кілька фотографій...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 137

Микола й бровою не повів. Він зрозумів усе.,.

— Так от, пане Привиде, — вів далі Кульгавий, — якщо ти хочеш, щоб твоя матуся розробляла язик і лікувала руки, візьми напам'ять ось ці фотографії. Автограф, якщо треба, ми від Чорного Берета привеземо. А ось квиток на твоє ім'я. Бачиш, ми його придбали, навіть не маючи твого паспорта. А що означає купити квиток у колишнього "Аерофлоту" без документа, сам розумієш. І хто його так може купити.

— Вилетиш уранці, — додав Борода. — "Люфтганза"... Гарна авіакомпанія. Надійна. У Франкфурті заправитесь, а там і до Майямі. У Майямі тебе зустрінуть наші земляки.

— Землячки!

— Хай так! Передаси їм привіт і ось цю валізу. Ну, а тепер бай-бай! Рівно о шостій ми будемо біля виходу з готелю. Тебе, як персону нон грата, один з нас супроводжуватиме до Франкфурта. Мабуть, тобі захочеться зателефонувати в товариство "Україна"?.. Знаєш таке товариство? Так от, кадри там, окрім їхнього голови, ніхто не поміняв. Я хочу сказати — наші кадри. Так що керівництву товариства "Україна" привіт у письмовій формі. Не хочеш писати? Напишемо самі... Знаємо, у кого почерк підробити. Щоб людина, яка закінчує Гарвардський університет, не сушила голову, подаємо зразок: "Шановні панове! У зв'язку... і так далі... вимушений негайно виїхати. Дякую за гостинність. Виступити, на жаль, на Всесвітньому форумі українців не зможу". Від себе додамо — і в пресі Америки також не зможеш. Зрозумів? А тепер бай-бай!

РОЗДІЛ ВОСЬМИЙ

Він чекав її біля центрального входу військового міського кладовища. Годинник показував двадцять хвилин на тринадцяту. Але її, завжди пунктуальної, не було.

Мабуть, купує квіти. Вона кожного разу купує на могилу синові квіти і він завжди їй нагадує, що не треба витрачати стільки грошей, переплачуючи спекулянтам. Адже в них на роботі, — справжнього місця роботи він не називав — є свої оранжереї, де він завжди випису є їх за собівартістю.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 138

Це її ображало. Особливо слова “не треба витрачати стільки грошей”. Адже це квіти на могилу її сина. Її єдиного сина... Вона, а не хтось купує квіти їй, щоб покласти на могилу. На могилу сина.

Він ще раз глянув на циферблат. Стрілка завершувала годинне коло. А вони ж домовились трохи раніше вийти з роботи, щоб усю обідню перерву посидіти з своїми родичами, які передчасно пішли з життя. Обоє дали на останній зустрічі слово: віднині і назавжди обідати разом з усіма... З усіма... З душами мертвих... Дивно... і чи правильно? Ні він, ні вона не були в цьому впевнені.

— Ми зовсім забули звичаї свого народу, — казала вона. — У нас тепер ні традицій, ні звичаїв, ні історії, ні державності...

— У колоній завжди так! Імперія диктує своє! — кривив він душею.

При цих словах вона оглянулась і подивилась навколо. Чи ніхто не чує їхніх слів. Злякалась за нього. “Це ж бо яку треба мати сміливість таке сказати. Он він який.” У їхньому секторі кладовища сиділа тільки маленька, висушена роками і життям згорблена бабуся. Вона часто просила біля центрального входу милостиню, а обідала на чиїйсь могилі. Мабуть, там лежала близька їй людина. Можливо, чоловік, а, може, син чи донька. Одного разу вдова хотіла підійти до неї, дати чогось смачненького і заодно подивитися, хто ж у тій могилі, але засоромилась, подумавши, що це було б нещиро: даю хліб, аби дізнатися, біля чиєї могили сидить бабуся. Так і не підійшла... Він відчув, що розболілася в коліні нога. Присів на лавочку, але через кілька хвилин підвівся, потім знову сів. Прибув катафалк, за ним два невеличкі автобуси. Привезли покійника. Розпорядник вистрибнув з попереднього автобуса, про щось запитав копачів і попросив назвати сектор. Адміністратор, точніше черговий по кладовищу, назвав. А коли розпорядник узяв чорну з білими літерами табличку з прізвищем небіжчика, черговий, сівши на лавочку поряд з чоловіком, який чекав удову, поскаржився:

— Ви уявляєте! Сьогодні вночі розкопали могилу! Розкопали і розкраяли цинкову труну. З воїном-афганцем усередині. Ну, не зовсім з афганцем. Кажуть, його взагалі там не було. А перетрусили те, що там лежало. Що від нього залишилось... І це через стільки років! Уже другий рік, як закінчилась війна в Афганістані. Це вже четверту могилу розкопали...

— У якому секторі? — зовні байдуже поцікавився чоловік, поглядаючи на годинник.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 139

— У цьому ж самому, куди катафалк поїхав. Тридцять другому. Ми б оце нічого й не виявили, коли б не копачі... Прийшли, кажуть, а для чого копати. Там уже хтось викопав. Я туди, а там свіжовикопана могила... Плиту зсунуто, а з труни щез покійник. Ну, прямо Ісус Христос... Воскрес із мертвих! Уявляєте?

Кульгавий промовчав, підвівся. Відчув, що права нога зовсім затерпла. Не можна було ступити й кроку. Знизу вгору наче електрострумом ударило.

— Та це ще не все. Ми подзвонили вдові додому. Хотіли сказати, що мертвий синок з труни утік. А вона не відповідає. Ми сусідам зателефонували. Сказали воїнам-афганцям. Вони ж у своєму секторі влаштували чергування, і ось тобі маєш. У день якоїсь їхньої річниці викрали з труни афганця. А його могилку ще й якась бабуся доглядала. Так ту хтось отруїв. Ніби з'їла щось не те.

Кульгавий хотів був піти геть. Кров у нозі, здалося, знов запульсувала рівномірно, але черговий з червоною пов'язкою не вгавав. Йому, мабуть, хотілося хоч комусь розповісти незвичайну новину.

— Ви послухайте далі... Ми взяли телефон сусідки. Подруги, чи хто вона там їй, і сказали; передайте, мовляв, мамані, що злодюжки могилу її сина розрили, викрали труп з труни. А ви послухайте, що нам відповіли! "Що ви, це неправда! А у нас тут сторож та й водій "Швидкої допомоги" з сусіднього під'їзду запевняють, що вчора сина її живого бачили". Клянуться. Так і кажуть: "Воскрес із мертвих". Інші твердять, що він з Афганістану повернувся. В полоні перебував. У моджахедів. Ще дехто говорить про летаргічний сон. А треті твердять, що в труні ніякого покійника не було, а тільки вата, папір і зброя... Хто розкопав могилу — зараз дошукуються. Кажуть, військкомат. Тільки дзуськи, — вів далі черговий. — Якби військкомат, то ми б знали. Та й чого той військкомат без вашого дозволу серед ночі могили розкопував би? Але тут ще й інше... Мамуля щезла... Уявляєте: ні на роботі, ні вдома. Разом із синком.

А один материн сусід синка вранці у Борисполі зустрів... Подумав: "От схожий на Миколу". А що це сам Микола — і думки не припускав. А приїхав додому — почув від сусідів, що Микола воскрес, і підтвердив: "Я його сьогодні на власні очі в аеропорту бачив. Його аж двоє незнайомців супроводжували. Мамусі з ними не було. Один високий, а другий кривий, як оце... — черговий затнувся.

Кульгавий більше його не слухав. Він ступив на стерплу ногу і, не поспішаючи, подався до сектора номер тридцять два.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 140

Там над свіжовиритою могилою ще виступали промовці. Хтось схлипував. Промовцю спазми перехопили горло. Йому піднесли води і він насилу закінчив: "Земля тобі пухом і царство небесне".

Кульгавий обминув натовп. На нього, здається, ніхто не звернув уваги. Він підійшов з іншого боку і глянув на могилку сина знайомої вдови. Паралелепіпед-плита справді лежав зсунутий з місця. Лавочку, на якій вони сиділи, було повалено, столик розломано. Цинкова труна стояла вертикально з розпиляним віком. Половина землі, яку відкопали, осунулась назад і складалося враження, що хтось лазив у могилу, щоб пересвідчитися, є там покійник, чи він несподівано щез.

Кульгавий ще трохи постояв, поглянув на чергового міліціонера, і його напівзгорблена спина зникла серед надгробків кладовища. Він переконався, що діло зроблено.

РОЗДІЛ ДЕВ'ЯТИЙ

Звертатися до міліції він не міг. Але знав, що після перебудови, після того, як Україна проголосила Акт про незалежність, багато чого змінилося в ній, навіть з'явилися приватні детективи. Буквально вчора ввечері він бачив відеокліп, де рекламувалося краще експрес-бюро приватного сищика Кублея і його компанії. Запам'яталась адреса. Борщагівка, вулиця Зодчих... Подумалося: "Чому зодчих, чому не вулиця сищиків? Чому?" Ніякого значення цій рекламі він не надав. Тим більше, говорилося в ній про те, що його вже не стосувалося: "Якщо ви вже неуважні до своєї дружини, а більш уважний до неї її друг або приятель і вас тільки тепер охоплює таке почуття, як ревнощі, і ви, щоб заспокоїти свою душу і напіврозбите серце, хотіли б знати, що ж насправді коїться, звертайтесь до нас за послугами... Фірма не згірше від індійських гробниць і єгипетських пірамід — на екрані йшли каравани повз єгипетські піраміди — вміє зберігати свої таємниці, отож попасти вони можуть лише на той світ, де за свідка вам будуть тільки Бог, ви самі і приватний сищик Кублей".

Кульгавий зайшов у двір свого будинку, відчинив гараж і викотив інвалідський "Запорожець" із боксу. На розі вулиці Кульгавого чекав високий стрункий юнак зі шрамом на щоці. Він сів в авто і почав розповідати Кульгавому, як на вантажівках перевозив в Афганістані не

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 141

тільки зброю, а й продукти, медикаменти, пальне, живу, як він казав, не навчену молоду силу, яка незабаром ставала гарматним слов'янським м'ясом.

— Найбільше там воювало наших і росіян. Азіатів останніми роками уже не посилали. Усі переходили на бік афганців. Близька релігія. Розмовляли на фарсі...

Коли Кульгавий переступив поріг, сищик Кублей, як завжди, по-собачому спав, поклавши голову на руки. Сищик спочатку побачив пряму, що не згиналася в коліні, ногу відвідувача, потім, трохи підвівши заспане обличчя, глянув на самого власника скаліченої ноги і дерев'яної палиці з набалдашником у вигляді собачої голови.

— Шерше ля фам? — посміхнувся Кублей, показуючи разок жовтих, з чорними дуплами, зубів.

— Я вас не розумію! — відповів Кульгавий.

— Шукаєте жінку?

— Так. Ви вгадали.

— Я не циган, — остаточно підвів голову Кублей з правою червоною від спання щокою. — Я сищик, і по очах бачу. Ви шукаєте жінку! По ваших стривожених очах бачу: не ночувала дома.

— Я цього стверджувати не можу! Може, й ночувала, може, й ні!

— Виходить, ви не ночували!

— Бачите, вона мені не дружина. Я так зрозумів, що в слово "жінка" ви вкладаєте саме цей зміст.

— Не обов'язково, — почав викручуватись приватний сищик, спіймавши сам себе на думці, що до цигана йому ще далеко. Той так легко не опростоволоситься. — У слово "жінка" я вкладаю... Ну, як вам делікатніше сказати, щоб ви не образилися... Приміром, коханка...

— Вона мені й не коханка.

Кублей зрозумів, що зовсім запутався і далі удавати з себе нового Мессінга йому немає смислу, якщо він не хоче втратити в настороженних очах відвідувача свій рейтинг, що падав немов ртутний стовпчик на морозі. Тому Кублей, начепивши личину суцільної ввічливості, що за ним майже не водилося, лагідно мовив:

— Ви сідайте, будь ласка... Нога — Афганістан?

— Ні. Автомобільна катастрофа.

"Тьху, — подумки лайнувся сищик. — Що це сьогодні зі мною? Ще кілька таких проколів, і відвідувач щезне так само раптово, як і з'явився".

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 142

— Давно?!

— Десь два роки тому.

— Слава Богу, що так обійшлося... А могло б скінчитись і по-іншому, — на цьому Кублей хотів був закінчити речення, але чорт смикнув за язика. — А якби, не дай Боже, гірше, то сищик Кублей вам уже й не знадобився б. Не було б кого сьогодні вам розшукувати. Чи не так?

— Не так! — просто відповів Кульгавий. — Ви краще не вгадуйте, а то, я бачу, ви нічого вгадати не можете. Ви початкуючий сищик. Якщо це не ваша професія, для чого ви за неї взялися? Може, вам краще відкрити кооператив чи фірму за спеціальністю?

— Шановний, — підвівся Кублей із свого місця і, наслідуючи комісара Мегре, свого улюбленого літературного героя, взяв для чогось у руки люльку. — Я професіонал. Я тридцять років віддав КаДеБе. Це вам про щось говорить?

— Ну, КаДеБе віддавали свої роки різні люди. Одні десятки років сиділи в тюрмах. Інші взагалі втрачали життя, треті служили фіскалами, сексотами, дезинформаторами... По якій лінії ви там проходили, мене не цікавить, — зауважив відвідувач, простягаючи папірець з адресою.

Якби в сищика Кублея під шкірою було хоч трохи зайвої крові, його пергаментне обличчя стало б червоним, як розрізаний столовий буряк. Але воно, зморщене і жовте, не змінилося. Тільки очі, молоді ще в гніві очі, кілька разів спалахнули ненавистю, але на думку, що відвідувач зараз піде й розпочне провадити антирекламу, змінив свій гнів на милість і навіть на певну запобігливість.

— Я вам, шановний, от що скажу, — відказав сищик, ховаючи в шухляду адресу. — Людей треба судити не за їх слова, а за їх діла. Ви краще покладіть, як вам зручно, ногу і спокійнісінько розповідайте. Я ж вам тим часом знайду анкету, яку треба детально заповнити. — Кублей підвівся і підійшов до настінної шафки, праворуч від його столу. Зняв з цвяшка чорний берет, поклав його на стіл прямо перед відвідувачем і знову, повернувшись до нього спиною, заходився нишпорити в паперах. Коли ж нарешті знайшов те, що шукав, обернувся. Відвідувача перед ним не було. Той, як ефір у повітрі, немов випарувався. Здається, навіть двері не скрипнули.

“Кульгавий, а така спритність! Кульгавий!” — задумався Кублей. “Якщо не впораєшся, то чого ж братися!” — чисто механічно повторив він фразу Кульгавого. “Якщо не впораєшся, то чого ж братися!”

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 143

"Десь колись я ці слова уже чув", — подумав Кублей. Він витяг шухляду і поглянув, чи є хоча б записка з адресою жінки, яку розшукував Кульгавий. Записка, на щастя, лежала на місці. Кублей схопив її і помчав за тією адресою...

РОЗДІЛ ДЕСЯТИЙ

Адреса, зазначена в записці, ні про що Кублеєві не говорила. Тут не було навіть прізвища. Адреса — і все.

Кублей сів у свій "кадилак", як він жартома називав "Запорожця", і покотив до центру. Потім, проїхавши бульваром Лесі Українки через Печерський міст, спрямував свій "кадилак" у напрямку Ботанічного саду, до приватних будинків Печерська, які чекали своєї черги на знесення.

У затишній вуличці зупинився. Відчув, як забарахлило серце. "Невже це він? Невже та фраза належить йому, майору Марченку?" Кублей поїхав далі, уже не дивлячись на номери будинків. Де стояв той будинок, знав напам'ять... От тільки номер забув. У дворі під старим осокором і липою з кублами омели уже зібрався народ. Говорили про привид Миколи... Привид Миколи Мазура... Приходив уночі, заглядав до матері у вікно...

Усе стало на своє місце. Кублей усе згадав... Згадав двотижневі курси англійської мови... Запрошення поїхати в ООН у складі української делегації на 39 сесію Генеральної Асамблеї ООН. Возити делегата з України. Тоді Україна називалась "УРСР". "Господи, це ж Марченко — майор служби безпеки Марченко... Це ж він мені тоді сказав ту фразу — "не впораєшся сам, підстрахуємо. Тобі головне поговорити з ним. Затулити йому писок"... Інструктували довго. Сказали тільки пригрозити пістолетом і відійти. Якщо раптом упаде — тікати. Сісти в автобус, таксі і змиватися. Вручили пістолет. З глушником. Прямо там, у підвалі... Майор Марченко вистрілив у мішень, почеплену на оббитій гумою стіні...

— Все в порядку. Можеш не сумніватися.

"Але ні за які гроші не стріляти. Тільки пригрозити і піти. Ти мене зрозумів, Кублей?.. Сказати: "Сука, продався", — згадав сищик ту давню розмову. А тепер! Господи, майор! Хто б міг подумати! Конопатий, як і тоді, тільки тепер з вусиками і кульгавий. Цікаво, хто

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 144

йому перебив ногу... Отже, тоді вистрелив у Мазура він! Мною просто жертвували! Я тільки погрожував. А прибирав Мазура майор Марченко... Ідіот... Який я ідіот... Я ще тоді думав: "Чого він упав? Злякався? У нього розрив серця? Чи спіткнувся?" Кублей після того спокійно сів у таксі і поїхав у готель "Лайден-Гарден". Яка ж це вулиця? Здається, Третя авеню, 54 стріт... Сказали, трохи побути там у холі... Хвилин двадцять-тридцять... Пістолет викинути в каналізацію... Посидівши в холі, вийти на Другу авеню, взяти квиток у порнотеатр і спокійно сидіти. Якщо ніхто до одинадцятої вечора не підійде, повернутися в місію... Він все так і зробив. Ніхто не підійшов. Ні в готелі, ні в барі, куди він по дорозі зайшов перекусити. Правда, дещо порушивши інструкцію, але не надав тому значення... Сказали чекати в кінотеатрі. Чекав... Разів п'ять передивився одне й те ж. Про трьох волейболісток і трьох волейболістів. Які спочатку грали у м'яч, а коли набридло, поїхали на чиєсь ранчо і там почали займатися скотизмом... Принаймні він так тоді думав. Кублею все це було гидко. Звикав до порнофільму, звикав до темноти. Бачив у залі моряків і старих китайців. Кілька останніх спали... Двоє їли бутерброди і, мабуть, сиділи тут з першого денного сеансу. На задньому сидінні парочка дублювала те, що відбувалося на екрані. Кублей сидів і думав про своє. Його почав проймати страх. Йому здавалось, що хтось зараз зайде і розрядить у нього пістолет... Раптом він зрозумів, що афганець убитий. Ну, звичайно ж убитий! Як він не допетрав одразу... Його просто поставили на роль убивці... Якщо помітять, що Мазур не просто упав, а що в нього вистрелили з якоїсь зброї з глушником...

Так, у той час ішов дощ. Розривалося небо від блискавок... Сліпучі зигзаги краяли його на шматки. Гриміло... Під час удару грому Мазур і впав. Як підтятий... Господи, тепер зрозуміло, чому майор у підвалі вистрілив у мішень... У випадку затримки Кублея перше, що зробила б поліція, — це перевірила б пістолет — чи з нього стріляли. Стріляли, і зовсім недавно... Стріляли один раз... Отже, в афганця всадили також одну кулю і з такого ж пістолета, як у Кублея... Наволоч. Так підставили... Ось як вони мною дорожать! Моїми інформаціями! А наступного дня, згадував Кублей, у нього була розмова з майором Марченком. Прямо там, у місії. На третьому українському, поверсі.

"Вам, Кублей, платитимуть, як і делегатам. 25 доларів за добу. Це вам не п'ятнадцять. І вивезти ви зможете 60 кілограмів барахла. На рівні дипкорпусу".

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 145

Він тоді ще й подякував. Щиро подякував. Це була плата за вбивство афганця. Власне, не за вбивство — за імітацію вбивства.

“Виїдете завтра ж. Разом з міністром. Він повертається до Києва. Будете його супроводжувати. Квиток вам уже взяли”.

“Але я хотів би ще трохи побути тут”.

“Ми це врахували. Вам виплатять авансом за додаткових десять днів. Міністр повертатися сам не може. Долари, які одержите, здасте в касу на першому поверсі. Вам видадуть довідку... У Союзі одержите в чеках... Один до чотирьох... Матимете доступ до чекових магазинів Києва і Москви. Там усе й купите”.

“Але я б хотів дещо тут...”

“Опустіться в підвал. У нашому магазині є все необхідне. Багато не беріть. Не більше 60 кілограмів”.

... І от сьогодні він знову переступив поріг Миколиної хати. Тут він був і раніше. В ролі посильного з військкомату... Приносив звістку про смерть сина на полях Афганістану... Загинув при виконанні своїх обов'язків... Не знав, що й сказати... Мовив просто: “Я з військкомату...” Мати зрозуміла одразу... Загинув Микола. Упала на ліжко з кількома подушками-пірамідами і затулила своє молоде і дуже гарне обличчя руками.

Кублей вийшов з місії. Він виконав завдання, яке дав йому майор КДБ Марченко, а наступного дня поміняв долари на чеки.

РОЗДІЛ ОДИНАДЦЯТИЙ

До вуйка Василя довелося добиратися пішки. Автомашину залишили біля підніжжя гори, а далі йшли гуцульськими стежками. Представник фірми “Едельвейс” пан Ярослав рекомендував вуйка Василя і вуйну Марію як кращих народних майстрів по розмальовуванню писанок. Що ж до їх поїздки до Києва, то він майже не вірив у таку можливість, хоч запевняв двох високих молодих легінів і художника з Києва, що все зробить, аби вони тільки згодилися.

— Та гуцули вперті. Гуцули, як усі гірські народи, особливі люди. Вони люблять свої полонини, гори і дівчат!

— Дівчат любимо й ми, — сказав молодик зі шрамом на обличчі. — Та все ніколи. Міжнародна виставка на носі.

Пан Ярослав на хвильку зупинився перепочити. Оглянули пройдений шлях...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 146

— Мабуть, кілометрів зо три зробили.

— Мені до гір не звикати, — сказав молодик з густою бородою.

— По вашій фізичній формі бачу, брали участь в афганській війні.

— В афганській авантюрі.

— Тепер так воно називається. Нас колись теж називали бандитами, тепер — героями. Уже й преса так пише. Світ змінюється, змінюється й політика. Петро Перший, — спершись на гуцульський топірець, вів далі пан Ярослав, — вважався великим російським імператором, ледь не батьком усіх народів, як Сталін. А гетьман Мазепа зрадником. А тепер? Чого тільки один Батурин нам коштує... А хто ще вчора про це знав? Може, оці гуцули, які боялися тримати в хаті будь-яку літературу? Діти кидали школи. Батьки казали: нас, гуцулів, не голова, руки годують... То ми є усі майстри.

— Пане Ярославе, — перебив його бородань. — А чи чули ви про книжку "Українська писанка"? Вона вийшла у Києві ще за часів Маланчука.

— Чути чув. Але не бачив. Бігме... А то чого вас тая книжка зацікавила?

— Вона з нами.

— То файно. Доберемося до світла, то я ту книжку побачу...

— Їй за часів Маланчука пришили націоналізм і зняли з продажу...

— А що за Маланчука не називалося націоналістичним, то ж друг Суслова — у них тоді все називалось націоналістичним...

Вони рушили далі. На полонинах де-не-де спалахували тьмяні вогники. Гуцули запалювали свічки, гасові лампи...

— Електрики нема?

— Та де?! Задля одного гуцула, який не хоче перебиратися додолу, та щоб радянська влада провела йому дроти? А гуцул ліпше ноги протягне, ніж полізе вниз.

— А як же вони без світла працюють?

— Їм допомагає Господь Бог! Для цього він і створив сонце. Удень працюють, уночі сплять, а коли не спиться — дітей роблять.

— А у вуйка Василя багато дітей?..

— Та слава Богу... Настругав... Марічка-чічка до себе притягує не лише вуйка Василя, а ще й молодих легінів здатна привабити. Та ви зараз самі побачите...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 147

У дворі завалували пси. У горах відгукнулась луна. Потім поверх потічка загавкало ще кілька собак. У горішній хижі спалахнуло світло.

Вуйко Василь, тримаючи в руках "летючу мишу", вийшов у двір. Крикнув на псів, щоб затихли. Велика чорна німецька вівчарка заскавучала і стала коло господаря, вивчаючи непроханих гостей. Другий пес, напівдворняга, напівкавказька вівчарка, господаря не слухав, продовжуючи гавкати і гарчати.

— Агов, вуйку! — гукнув від воріт пан Ярослав. — Слава Йсу!

— Навіки слава! А ну, замовкни... Кому сказав, — вуйко нагнувся, щоб узяти якусь палюгу і пожбурити нею в неслухняного пса.

— То я, вуйку Василю...

— Пан Ярослав?

— Так, так!

— То дуже прошу або, як кажуть на великій Україні, ласкаво просимо до господи, — він зачинив у величезній, як погріб, буді, — може, й справді погребі, — обох собак і накинув поверх клямки величезного замка.

Пан Ярослав ступив першим на подвір'я, подав руку.

— Знайомтесь. Гості з Києва. З київського художнього салону. Спеціально до вас приїхали.

— Чим же ви до нас приїхали?

— А машиною. Машина там, у долині.

— То дуже прошу до хижі! Ми зараз вечеряти зібралися... Свіжий банаш... Бринза, молоко... У нас усе свіже. Узвар тільки з торішніх груш. Та він смачніший і корисніший від того індійського чаю, що ви так не великій Україні любите... То у вас уже від москалів... Перепрошую — серед вас москалів нема?..

— Нема!

— Слава Богу... Шляк би їх трафив... От завойовницький народ! Це тепер через них стільки крові у світі ллється... А скільки ще проллється... Їх би поселити поруч з німцями, і хай би все життя воювали один проти одного... Хай би інші народи трохи мали від них спокою...

— Вуйку Василю, тутка київські гості принесли вам книжку.

— То мені нащо книжка... Дякувати Богові, ми тепер маємо свобідну Україну, свобідно читаємо свобідні книжки... То ми уже не ховаємо їх у схронах... Ставимо на полиці. То коли таке у гуцула було,

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 148

щоб свобідно книжка стояла на полиці?! Щоб могли діти читати, і їх за те ніхто не бив... Слава Україні!

— Героям слава! — відповів за всіх пан Ярослав.

— То книжка не історична.

— Це брошура, — подав голос афганець. — "Українська писанка" називається.

— То та в мене є! Я її за великі гроші купив. То вона ще за того проклятого Маланчука видана. Агов, Марічко! А ходи-но сюди! До нас гості приїхали... Та накривай на стіл. А потім уже книжки роздивлятимемось. Чи то не так?

Через високий поріг увійшла молода і вродлива гуцулка з обличчям Матері Божої. Принаймні усім отак здалося. Бо всі троє спочатку глянули, підхопившись з лави, на вуйну Марічку, а тоді на образ у кутку, що його освітлювала лампадка...

— Яка ви божественна, — мовив київський художник, який весь час мовчав. — Чи не з вас малювали ікону?

— З мене! — посміхнулась вона. — То ще один київський маляр у нас ціле літо жив.

Усі повернули голови до ікони. Вуйко Василь, з того надзвичайно гордий, підніс гасову лампу над головою, освітив діву Марію. В золотавому ореолі на голубому тлі. З шовковою хусткою, вишитою гуцульським червоним і чорним шитвом по берегах, з розчісаними навпіл чорними косами, Марічка дивилась з будь-якого кутка на них великими і чистими очима. Високе чоло аж ніби світилося. Стрічки дугастих брів переходили у лінію продовгуватого носа з тонкими ніздрями, з товстою нижнього губою. Афганець уважно дивився на це трохи видовжене овальне обличчя з такими рівномірними контурами і думав: "Окремо взяти — нічого особливого, але в гармонії — яка ж це краса! Зовсім нетипове обличчя для сьогоднішніх міс Америк і міс Україн".

— Ви божественна! — повторив київський художник. — Я хотів би вас намалювати в своєму стилі... Дещо реалістичнішому... Хоча вся ви божественна. І ця ваша мережана сукня, і ця накидка, розквітчана на плечах, і ці загадкові гілочки яскраво-червоних квітів. І ваше серце... — він підійшов ближче і глянув на намальоване серце, що висіло у неї на грудях, обплетене гірляндою червоних квітів і пробите наскрізь мечем з руків'ям у вигляді хреста... Серце утворювало навколо себе малий золотавий ореол на блакитній сукні.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 149

— У неї серце не тільки на грудях, а ще й добре серце у грудях, — мовив щасливий вуйко Василь, коли пані Марія вийшла на кухню.

Порожня і простора хижа з образами і лавами дихала пахощами торішнього сіна, ароматами гірських квітів і ще чимось таким щемним і невловимим для людей асфальту...

РОЗДІЛ ДВАНАДЦЯТИЙ

Коли капітан Дубль переступив поріг цієї невеличкої, але гарно прибраної кімнати, приватний сищик Кублей був уже тут.

— Що ви робите в цій кімнаті? — замість привітання кинув у заросле вухо Кублея фразу капітан Дубль.

— Те, що й ви, капітане. Милуюся цією вродливою жінкою, якій власне дзеркало скалічило таке миле моєму оку обличчя...

— У вас, здається, два ока... І не корчте з себе адмірала Нельсона.

— Так, два, — відповів Кублей. — Але коли я бачу таких гарних жінок, друге від задоволення заплющую.

Жінка, яка щойно стогнала і, називаючи медсестру лікарем, скаржилася, що її болить, мило і вдячно посміхнулася. Капітан Дубль дуже коротко запитав:

— Ну як?!

Замість лікаря і медсестри, що перебували в кімнаті, відповів Кублей.

— Житиме. Для жінки головні антибіотики — це компліменти. Чи не так, медсестричко? Ви мені також подобаєтесь...

— Вам подобаються всі, що в спідницях, — кинув капітан і присів на вільному стільці напроти скаліченої жінки.

— Пробачте, — сказав він. — Ви можете говорити?

— Так. Але в мене дуже болять щоки. При кожному порухові біль прямо вистрілює в скроні...

— Пане комісаре, — звернувся лікар до капітана Дубля. — Якщо ви хочете розпочати... — він раптом затнувся, шукаючи якесь інше слово замість слова “допит”. — Якщо справа терпить, то, може, через кілька днів... Ми забираємо пацієнтку з собою. Вона ще в шоковому стані. А потім... А потім... Якщо можна, давайте вийдемо в кухню і не заважатимемо медсестричці промивати їй обличчя. В ранах можуть бути осколки скла.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 150

Вони вийшли на кухоньку, присіли за невеличкий столик, біля якого стояли дві табуретки. Дві інших стояли під самим столиком.

— Нам подзвонили у відділ по розслідуванню убивств, що вночі загинула жінка. Двірничка — так було сказано, — ніби знайшла її сьогодні вранці мертвою.

— Це не зовсім так, не знаю, як вас величати... Ваше звання, комісаре...

— Комісари у нас на Україні тепер не в моді. Хоч совєтська влада й залишилася...

— Так, так, я знаю.

— Звертайтесь просто: капітан.

— Так от, пане капітане! Жінку щось страшенно вразило. У неї шоковий стан і найстрашніше... Вона ще й сама не усвідомлює. Ви бачили її руки?

— Так! Вона чомусь прикриває ними обличчя. Соромиться себе, чи що?

— Важко сказати. Але таке в медичній практиці трапляється. У неї заклякли руки...

— Не зрозумів, — насторожився капітан Дубль.

— Ну, як вам пояснити... Вона не здатна своїми руками нічого робити. Вони в неї так і залишаться біля обличчя. Стискуватимуть скроні, чоло, прикриватимуть частково очі. Вона не може ними навіть ворухнути... Її щось неймовірно приголомшило, потрясло. Жінка лежала гола. Абсолютно гола. Двері, вікна — все зачинено. Ніхто у квартиру не проникав, проте раптом чогось чи когось злякавшись, вона впала. Так падають, бува, епілептики. Упала і вдарилась потилицею об дзеркало, що стояло біля стіни. Дзеркало розбилося і скалки посипалися їй на обличчя. Щастя, що вона затулила руками очі і скалки вп'ялися в руки. Інакше б осліпла.

— Скільки вона пролежала і коли це приблизно трапилось?

— Учора вночі! Але що ще дивніше — сусідки говорять, що вночі бачили її сина...

— Сина?! — перепитав капітан.

— Так, сина, який п'ять років тому загинув в Афганістані і похований на міському кладовищі. Там, де всі воїни-афганці...

Капітан підвівся. Такого повороту подій він не чекав. А втім зрадів, що жінка жива. Отже, сьогодні на одну смерть менше, менще й роботи. Але живий син! Син, на якого прийшла похоронка!

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 151

— Мабуть, був у полоні? Таких випадків сьогодні на Україні сотні.

— У тім-то й річ, що він п'ять років тому прибув у цинковій труні. Його з почестями поховали... Мати щодня доглядала могилку, там вартували друзі-афганці, і раптом ось таке...

— Я вам щиро дякую, — потис руку лікареві капітан. — У яку лікарню ви її везете? Залиште, будь ласка, свої координати. Бачу, робота тільки починається... Мертві не воскресають. Чи не так, лікарю?

— Хто його зна... У медичній практиці всяке трапляється. Он німці в старовину, перед тим, як класти небіжчика в могилу, клали його в погріб і тримали там, прив'язавши до руки дзвіночки. Як раптом прокинеться, у кімнаті дзвіночок і задзеленчить. Могила ж хлопця розрита... Труп щез з цинкової труни... Якщо він там був...

— Що?! — обернувся уже з порогу кухні капітан.

— Нам про все це розповіла бабуся — сусідка.

Капітан не сказав нічого. Він зайшов у кімнату. Тут вже нікого не було. Одягнувши сяк-так жінку, санітари віднесли її в карету "Швидкої допомоги". Сищик Кублей, аби безплатно не ділитися інформацією зі своїм конкурентом капітаном Дублем, щез у невідомому напрямку, не залишивши навіть кульгавого сліду. Капітан, оглянувшись, сплюнув в урну і сів в автомобіль.

— На кладовище! — наказав водієві. — На міське. Туди, де афганці...

РОЗДІЛ ТРИНАДЦЯТИЙ

Вуйна Марія подавала до столу гуцульські страви: знаменитий банаш з бринзою, саму бринзу, запашний — з різнотрав'я — чай. Бородатому не дуже смакував банаш, який він про себе назвав звичайною кукурудзяною кашею, або мамалиґою, але, хоч і трохи кривлячись, їв. На друге подавала курку в сметані з білими грибами. Такої розкоші він ніколи не куштував. Окремо поставила пані Марія й білі гриби. Вони були "затрохи солоні", як казала вуйна, "але то мій Василь такі любить".

"А я полюбив би тебе", — подумав бородань, мружачись і не спускаючи погляду з її гнучкого стану. Дивувався, чому її називають вуйною, коли вона ще зовсім молода, а київські перестиглі дівки взагалі в такому віці ще подають себе за недоторканих і якщо вже лягають з

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 152

кимось у ліжко, то тільки з тими, хто не збирається вести їх до загсу. Тому ж, хто обіцяє одружитися, згодні віддатися тільки після весілля, як то і належить порядній жінці.

Кульгавий витяг з чорної течки невеличку книжку і показав господарю.

— А то є "Українська писанка"?

— Чи ви б, вуйку Василю, могли ті писанки намалювати?

— А чому ні!

— І холмські, і курські?

— То так.

— А чому цю книжку вилучили з продажу? Назвали націоналістичною? — беручи до рук тоненьку брошуру, поцікавився афганець...

— А то та писанка, як програма УПА — велика Україна — від Сяну до Дону. То де є українська писанка, то там Україна... А де її нема, то вже Росія... Азія...

— Так, — підтвердив пан Ярослав. — Ви ж тільки погляньте на зміст: кубанська писанка, воронезька, білогородська, стародубська... То усе велика Україна... То ті землі, що Україна за Крим віддала Росії... Росія нічого не віддає... А потім ще й чужий Крим хотіла собі загарбати...

— То вам тих писанок багато треба? — подала голос пані Марія.

— Не менше тисячі! І то з різних областей...

— То для чого так багато?

— Для Америки. Для Канади.

— То пощо там нема тих писанок? То там стільки наших, що є кому ті писанки малювати.

— Бачите, — мовив пан Ярослав. — То ви маєте рацію... Але ми влаштовуємо першу американську виставку української писанки в штаті Невада. То є в Лас-Вегасі. Певне чули про таке місто?..

— А то чому не чував!

— От ми й хочемо показати все розмаїття української писанки: від Сяну до Дону, як ви кажете. Ми уже й контракт уклали. Вам платитимемо і карбованцями і... долярами.

— Шляк би їх трафив, ті доляри... То за них у Карпатах ще заб'ють. То там такі банди шастають. І з Великої України, і з Росії, і з Кавказу... Бігме... Такого ще в Карпатах не робилося. Був рух патріотичний. А щоб рух бандитський, то такого не було...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 153

— У нас ще до вас одне прохання: ми б хотіли, щоб ви ті писанки писали у Києві.

— Овва! А то чому?

— Ну, щоб вас ніщо не відволікало.

— А корова, вівці? Діти, то їх хто доглядатиме? Ви що, смієтесь, люди добрі?

— Ми найдемо людей. Ваших родичів, сусідів. Бо бачите, нас терміни підганяють.

— То ми одразу так вам сказати не можемо, — поглянув вуйко на Кульгавого.

— А ви подумайте. Ми вам заплатимо за кожну писанку... по два доляри. Самі підрахуйте, скільки то буде карбованців.

— А то... То великі гроші. Та робота не варта того...

— Ми вважаємо інакше, — мовив бородань. — То ж художні вироби. Не штамповка.

— То так... Але нам треба порадитися. А де ми мешкатимемо?

— До ваших послуг усі умови... Краща майстерня Києва... Наймемо у видатних майстрів. На вас ціла бригада працюватиме.

— Виставлятимемо в Лас-Вегасі. Ваші імена проставимо, — мовив Кульгавий. — Аякже. Контракт, якщо не заперечуєте, підпишемо хоч зараз. На всю сім'ю. І вам один примірник залишимо. З вами зв'яжеться пан Ярослав. Ви телеграфуйте. Ми зустрінемо.

— Я б то й вам відмовив. Але маю три причини на згоду... Перша — доньку восени віддаватиму заміж. То є раз. Ніколи не бував у нашій столиці — Києві, то є два. І мені потрібно триста три пляшки "Шампанського" на весілля доньки, а то де їх візьмеш і за що? То тільки за доляри.

— А чому саме триста три пляшки?

— А то є гуцульський гонор. У мого сусіда на весіллі стояло триста пляшок "Шампанського"... Я хочу наставити триста три. А якщо вдасться, то й триста п'ять!

— Вважайте, ви вже їх поставили, — підвівся Кульгавий. — Нам пора! Там нас автомашина чекає...

— То, може, заночували б у нас? То не такі апартаменти, але то на пахучому сіні... Бог милував нас Чорнобилем. Тою радіацією. У сіні, як у купелі. Та й, певне, дощ піде. Бо щось ноги крутить... А то чи є що краще, як спати у пахучому сіні, у квітах під гамір карпатського дощу!

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 154

— Дуже вам дякуємо. Але ми поїдемо.

— То як вам випадає, — вуйко Василь подав почергово кожному руку і додав на останок: — Чекайте телеграми... Але я вас прошу — про доляри нікому... Аби не весілля, то я сі не погодив.

РОЗДІЛ ЧОТИРНАДЦЯТИЙ

Літак з величезними літерами на борту "Мрія" і "Ейр Юкрейн" повис над штатом Невада. На зміну золотавому промінню сонця, що вже зникало за горизонтом, загорялись маленькі електросонця Лас-Вегаса. Авіалайнер, широко розставивши шасі, наближався до білих смуг летовища, орієнтуючись на яскраві сині електролампочки розміром з чоловічу голову і керуючись загадковими спалахами і електросигналами.

Вперше за всю історію понад сто п'ятдесят фірм України репрезентували у США молоду європейську державу — завдяки наполяганням могутньої української діаспори. Сам президент Буш, намагаючись виграти другий раунд у боротьбі за президентське крісло з молодим і вродливим суперником Клінтоном, почав загравати з українцями.

Помітно хвилюючись, один з пасажирів "Мрії" все допитувався попутників, чи треба проходити митницю. А тебе це чого хвилює? — запитав його сусід.

— Та хотілося б пошвидше в Лас-Вегас. Місто розкоші, гральних домів і притонів.

— Ти ж тільки вчора від молодої дружини. Бичок!

У переході аеропорта пана Ярослава зустрів колега — представник фірми "Едельвейс", що знаходилася у Лас-Вегасі.

— Але у мене в кишені ні цента. Запам'ятай, — нагадав йому пан Ярослав.

— То хай вас не хвилює, — мовив той пану Ярославу. — У нас є центи, і до центів. То ж не за совітів, що давали вісім літ Сибіру за два засмальцьованих долари... Тут, слава Богу, демократична країна.

Вони пройшли повз десятки сувенірних магазинів і двері яких просвітлювались наскрізь, а вітрини кликали до себе відвідувачів розкішшю та привабливістю.

— Наших жінок сюди запрошувати не можна. Вони від отих вітрин збожеволіють одразу, — мовив пан Ярослав.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 155

— То так, — наслідуючи стиль у мові пана Ярослава, сказав фірмач. — Я перепрошую, але я, бігме, щасливий бачити вас у нас, пане Ярославе!

— Я також, — механічно кивнув головою пан Ярослав, роздивляючись величезну залу, що виблискувала неоновими вогнями і хромованим металом. Вони зайшли за скляну перегородку аеропортівського бару. Вхідні двері, навстіж розчинені, ніби промовляли до відвідувачів: "Велкам, пане!" Тихо грала ненадокучлива музика. Невеличка тут і навпаки зі смаком освітлена зала виблискувала іскорками світильників, стилізованих під церковні лампадки і свічечки. Тут було близько десятка столиків і невеличкий прилавок з шістьма високими стільчиками.

За кількома столиками сиділи щойно прибулі пасажири, чекаючи, мабуть, родичів чи знайомих, що мали приїхати в Лас-Вегас. По цей бік прилавка на високому стільці в брудній майці і обляпаних білою фарбою джинсах сидів заросліий волоссям з ніг до бороди неохайний тип. Він нашвидкуруч випив гальбу пива і покинув бар. Біля самісінького краю прилавка сидів досить елегантний, ніби для контрасту джинсовому типові, містер в костюмі з білої саржі і при краватці-метелику, щедро поцяткованому золотом на її голубому тлі. Японські блискучі штиблети такого ж кольору, як і краватка, шкарпетки і носовичок у нагрудній кишені, золота шпилька на лацкані надавали господареві особливої привабливості і змушували затримувати иа цьому типові погляд подовше, ніж те дозволяв етикет. Пан Ярослав і фірмач підійшли до центру прилавка й сіли на табуретки поруч з чоловіком, з голови якого зсунувся афганський зелено-чорний берет. Одягнений він був у куртку й такого ж кольору штани. Цей ансамбль доповнювали великі чорні пропилені черевики.

Фарбована блондинка з чорною смужкою біля корінчиків волосся розливала за прилавком каву з молоком і подавала сендвічі. За протилежним кінцем прилавка метушився чоловік із засуканими рукавами, засипаючи в електрокавоварку зерна кави.

Пан Ярослав поклав перед собою газету "Голос України" і досить-таки голосно, як здалося, запитав:

— Що будемо пити, пане Богдане?

— Якщо можна, то мені мінеральної води. Надто ситим був обід...

— Як хочете... Але я вип'ю пива. Американське пиво — це не чеське, але й не наше українське.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 156

— Я бачу, ви невеликий патріот...

— Я просто не маю комплексів, як на ці дрібниці... На велику європейську державу треба й по-європейському дивитися. Чи не так?..

— Це ви правильно, пане, сказали, — раптом підвів голову афганський берет. — Ви з України?

— Так. А ви?!

— Я є американець...

— Американець?! — зробив круглі очі і дещо спантеличено запитав пан Ярослав.

— Так, американець українського походження. А чого ви дивуєтесь? Нас тут, в Америці, мабуть, кілька мільйонів. Тільки не всі українцями пишуться.

— Як і в нас колись на Україні... А ви тут когось зустрічаєте?

— Мене цікавить спецавіарейс "Мрія". Ви часом не з "Мрії"?

— З "Мрії", — відповів пан Ярослав. — А це представник нашої фірми в Америці. А ви випадково не Дмитро Палагнюк?

— Цілком випадково Дмитро Палагнюк. Показати посвідчення?

— Що ви? Нас пан Медведчук попередив, що ви зустрічатимете нас в аеропорту, в барі. Дуже приємно познайомитися, — подав руку пан Ярослав.

— Він тепер Медведчук пишеться? — криво посміхнувся Дмитро. — Ви з однієї компанії?

— А ви ні?

— Мене найняли, — просто мовив Палагнюк.

— Нам дуже приємно з вами познайомитися... Мене звуть Ярослав Степів, а це мій колега Богдан Лесів.

— Дмитро Палагнюк. По-тутешньому — Джим... Американцям так зручніше вимовляти... Дехто називає і Джіммі.

— Дуже приємно, — потис руку пан Ярослав. — Я з Косова, Богдан — вижницький.

— З Косова? О, то є дуже добре — український сувенір... Писанка, топірець, шкатулка, інкрустація. Порцеляна...

— Ви, очевидно, бізнесмен?..

— Не зовсім так! Я торгую українськими національними сувенірами. У мене є своя крамниця. Мене цікавить у Лас-Вегасі наша українська писанка. Я хочу закупити українську писанку...

Барменша подала пиво і мінеральну воду.

— Ви щось питимете? — запитав пан Ярослав.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 157

— Тільки з вами. Віскі. Шотландське віскі. Американське віскі то не є віскі... То є, як у вас кажуть... То є самогон! Три віскі...

— Але я не п'ю, — розгублено намагався відмовитись представник фірми "Едельвейс".

— Чому не п'єте? Економите доляри?

— Та ні, у мене виразка шлунку.

— Тоді трохи горілки. Горілка не зашкодить. Повірте мені, — і Дмитро звернувся до барменші англійською мовою. Вона кивнула головою і подала невеличкий штоф горілки. Дмитро розлив — мовляв, гулять так гулять. Тоді запитав, чи "Мрія" й справді найбільший літак у світі, і мовив: — Будьмо! — Він підняв склянку і цокнувся. — У нас на Україні люблять тости. І все кажуть "Будьмо". Один мій американський приятель, повернувшись з України, мене запитав: "Хто такий у вас "Будьмо!" Вождь, Бог?!" Я сказав, ні. Він тоді не повірив і запитав: "А чому так часто п'ють за цього "Будьмо"?

Пан Ярослав розсміявся. Глянув на Дмитра, але помітив в його очах не посмішку — смуток. Той жартував ніби через силу. Пан Ярослав ще раз глянув на Палагнюка, але запитав інше:

— І як ви йому пояснили?..

— Я пояснив, що то є найкоротший тост. Так українці бажають усім добрим людям довгого життя. Він мене запитав: "А багато долярів?"... Я йому сказав, що й долярів бажають мати багато. Він відповів: "О'кей... Вері гуд"... То є гарний тост і тепер він також п'є за "Будьмо".

— Коли ви забиратимете писанки? — повернув у своє русло пан Ярослав.

— Пан Медведчук мені сказав: як тільки ви пройдете митну службу, якщо ви її проходитимете. Чи для виставки не обов'язково? Мене просили цим поцікавитися.

— Митниця обов'язкова, — відповів пан Ярослав. — Як ви нам платитимете?

— Гадаю, добре, — відповів Дмитро.

— Вас цікавлять писанки якогось одного регіону України?

— О, ні. Нас цікавлять усі регіони України. Норд, вест, зюйд, ост... Як то буде по-вашому?

— Південь, північ, захід, схід... Ви уже й забули?!

— Я жартую!

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 158

— Щось ви сумно жартуєте, — глянув на нього пан Ярослав, а тоді додав, не чекаючи відповіді: — Скільки ж ви платите за штуку і скільки вам потрібно?

— Багато. Ми беремо оптом. За штуку три долари. Це гарна ціна.

— То є дуже мало! Наші писанки є мистецтво. Художній виріб.

— В Америці є писанки. Дерев'яні. Залізні. Золоті. Але мене цікавлять не дерев'яні і не залізні. Так мені наказав повідомити вас пан Медведчук, — відказав Дмитро.

— Я розумію... Але за чотири доляри... Я ж пану Медведчуку казав. За чотири.

— Він сказав, спочатку товар, потім гроші.

— Після митного огляду. Ми ще його не пройшли. А потім, ми одразу їх продати не можемо... То для виставки, — пояснив пан Ярослав.

— Мене запевнили, що там вистачить і для виставки, і для продажу. А втім, це ваша справа. Домовлялись ви, а не я. Я тільки посередник. Водій і вантажник. Зі мною ще один тип. Отой, що в робочій робі сюди заходив.

— Ми подумаємо, — мовив пан Ярослав. — Якщо нам не вдасться вговорити директора, то я просто не знаю... А як ти на це, Богдане? — звернувся він до свого представника.

— Я дам аванс... Йому ж тут доляри знадобляться. Для виставки з десяток досить. Не всі ж тисячі їх тут виставлять.

— Не всі, звичайно, але це ж наша творча знахідка...

— Я б не сказав, що дуже вже оригінальна, — Ярослав Степів збив його з курсу і повернувся до Дмитра. — Як тут до нас, українців, ставляться американці?

— Добре. Мають гарний рейтинг. Престиж. В Америці український народ то є грейт народ. Великий народ. Гарний народ.

— Слава Богу, що хоч в Америці. У нас його мають за другий сорт... Нема пророка в своїй Вітчизні.

— Що нема, то нема, — згодився Дмитро Палагнюк, подаючи пану Ярославу візитку. — А це мої координати. Ви можете зателефонувати по цьому номеру і надиктувати... Автомат їм передасть... Пробачте, нам...

— О'кей, Дмитре. Зателефоную. От тільки митницю пройдемо. Але запам'ятайте, за три долари писанку ми вам не продамо...

— О'кей, о'кей! Вони хочуть мати товар. Як ви кажете... товар лицем...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 159

— Ви так кажете, начебто той товар тільки їх цікавить, а вам то байдуже.

— А воно так і є, — Палагнюк подав їм почергово руку, криво посміхнувся і попрощався:

— Бай! Бай! — а про себе додав: “Усі ви, сучі сини, однакові, і ті, хто тут, і ті, хто там!”

РОЗДІЛ П'ЯТНАДЦЯТИЙ

Тієї ночі їх привезли обох у цю чергову по Києву лікарню. З одним і тим же діагнозом: переляк від привида... Випадок рідкісний і унікальний у практиці київських медиків. У селі, де так міцно ще зберігаються древні повір'я і живуть серед українських селян вії та вордулаки, домовики і потороча, таке ще можна зустріти. Особливо на Поліссі, Поділлі, у лісових селах... Але тут, у столиці України...

І перша, і друга знепритомніли... У першої заклякли руки і вона так і не може, ніби й досі чогось соромиться, відірвати їх від свого вродливого і ще такого молодого обличчя, яке за одну тільки ніч, видно було, осунулось і постаріло. У її сусідки по палаті Галини, яка так само побачила привид у вікні, передчасно почалися пологи. Вона ще й не знала, що дитя мертвонароджене... Передчасне.

— Ви мене, жінко, соромитесь?

— Що ви?!

— Чому ж закриваєтесь від мене руками? Соромитесь свого скаліченого обличчя? Та з ким цього не трапляється!

— Ні, зовсім ні... Як тебе звати?

— Галею. Галя...

— Мене — Лідією Андріївною. Я не тебе і не себе соромлюсь. Це така біда зі мною трапилась.

— А що трапилось?

— Ти не повіриш, але коли розповідаю, мене сприймають за божевільну... — вона тяжко зітхнула. — Але я бачила... Я бачила його живого... Ось так, як тебе. А мені ж повідомили... Він загинув...

— Боже милостивий, — вихопилося в Галі. — Невже й ви бачили?

— Що ти цим хочеш сказати?!

— Я також його бачила...

— Кого його?! Що ти говориш?!

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 160

— Миколу!

— Миколу?! Ти знаєш Миколу?! Мого Миколу!?

— Миколу Мазура. Це ж мій наречений... В Афганістані загинув... Мені повідомили...

— Хто тобі повідомив?

— Його друг. Вони разом у секреті перебували. Моджахеди напали несподівано... Миколу вбили одразу, Альберту перебили стегно, розсікли багнетом щоку. На щастя, наш вертоліт прикрив їх з повітря вогнем. Альберта підібрали, а Микола... Микола так і залишився в афганській землі.

— Неправда! Миколу я п'ять років тому поховала на нашому міському кладовищі!

— Як?! Ви поховали Миколу на нашому кладовищі? Ви мама? Миколина мама Лідія Андріївна? Чому ж мені ні слова не сказав про це Альберт? Вони ж разом служили. Учились разом. Пішли разом в армію. Попросилися самі в Афганістан...

— А хто ж ти така, доню?

— Я Миколина наречена... Я одержала записку... Її написав Микола кров'ю перед смертю. Він усього кілька слів написав. "Галинко, я уже одружився. Зі смертю. Якщо ти виходитимеш заміж, то тільки за Альберта. Він мій справжній друг. Він не раз мене виносив з поля бою. Цього разу нам не пощастило обом. Мені більше. Цілую твої нецільовані губи. Твій Микола!" Я напам'ять знаю цю записку. Ми одружилися з Альбертом, і от позавчора...

— Отже, ти Галя? Та сама Галя?

— Та сама!

— Що ж позавчора?

— Позавчора ввечері я побачила Миколу біля вікна. Він стояв під вікном і дивився на мене. Я не помилилась. Він стояв... Живий... Його раптом освітила машина. Я зойкнула і знепритомніла...

— Отже, ти бачила те саме... Ти бачила те, що бачила й я... І все так само. Мого також освітила машина. Під'їхала, освітила, і він побіг...

— Чому ви кажете "мого"?.. Микола також і мій.

— Пробач, доню. Але я мала на увазі... Мій привид...

— Це не привид. Це ніякий не привид. Під ранок прийшов Альберт. Я його запитала: "Де ти цілу ніч шлявся? Ти знову шляєшся... Он глянь на свої штани. На коліна. Усі в болоті, глині. Напився...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 161

Чому ти стояв на колінах? Перед ким? Яка ж ти брудна потвора! У тебе нічого святого... Де ти набрався цього болота, як жаба мулу?"

"Цить, бо задушу! — погрозив він.

"Уже не задушиш... А задушиш — мені все одно. Он твоя дитина... Наша дитина... Ти збрехав мені, що Микола убитий! Ти збрехав мені! Микола живий. Він сьогодні приходив"...

"Цить, — сказав, — сука! Цить! Видаси — прикінчу разом з твоїм недоноском".

"Це не мій, це й твій недоносок! Це тебе Бог покарав! За Миколу. За підроблену записку. Мабуть, червоною тушшю писав".

"Замовкни, записка писалася кров'ю!"

"Чиєю кров'ю?.."

— Я нічого не розумію, — не витримала Лідія Андріївна. — Ви, Галю, розповідаєте якісь страшні речі.

— Так, страшні... Він сказав... Ми уже труп прибрали... Приберемо й Миколу... Він довго уже не побігає...

Лідія Андріївна знепритомніла вдруге.

РОЗДІЛ ШІСТНАДЦЯТИЙ

Телефонний дзвінок цього разу був особливим. Може тому, що капітан Дубль його не чекав. А може тому, що задумався. Але телефон дзвонив — різко, довго, настирливо. Ледь не розривався. Капітан схопив нарешті слухавку, натис на вмикач, мружачись від світла, глянув мимовіль на годинник. Третя година ночі. Не інакше, як з управління. Але на його здивування в трубці почувся незнайомий жіночий голос:

— Алло! Алло! Квартира капітана Дубля?

— Так! — мовив грайливо капітан. "Невже якась сп'яніла дама засумувала за моєю парубоцькою квартирою і, мокнучи під дощем, хоче просушитися в теплій постелі?"

— Мені капітана Дубля!

— Капітан Дубль слухає вас.

— Слухайте мене уважно і нічого не питайте... Нас можуть підслуховувати.

— Ну, в цьому я дуже сумніваюсь. Якщо й мене підслуховують, то чи варто...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 162

— Вас, може, й не підслуховують, але я кажу про себе.

— Хто ви і як вас звати?

— Я вам нічого не скажу...

— Чого ж ви дзвоните?

— Ви маєте негайно приїхати у Жовтневу лікарню і знайти там Лідію Андріївну Мазур...

— Ту, що позавчора вночі привида побачила?

— Сам ви привид... Приїздіть негайно... Я більше не можу говорити!

У трубці почулися короткі гудки.

"Чортзна-що — привид у моїй трубці... Тільки цього разу, судячи з голосу, привид у спідниці... А я вже грішним ділом подумав... Зрадів... Ні — таки, мабуть, поки не пізно, зміню професію. Піду в бізнесмени. Ті хоч рано встають, але й рано лягають". Капітан Дубль натягнув штани, акуратно заправив за пояс сорочку. З-під подушки витяг пістолет, засунув його в кобуру під пахвою. Примірявся. Здається, муляє. Трохи зсунув наплічні ремені. Усе як треба. Засвітив світло в кухні. По ринві з приглушеним гулом бігла вода, дахом методично тарабанив дощ... Капітан Дубль і сам не знав чому, але він любив дощ... Особливо, коли їхав у теплій машині... А ще краще, коли стояв, чекав, вистежував. Дощ тарабанив по дашку автомобіля, навіював меланхолію, хилив на філософські роздуми й лірику.

Цього разу дощ періщив бігучий, з вітром, що траплялося досить рідко. Струмені жбурляв прямо в шибку і вода нерівними потічками стікала по склу... За вікном у сизому тумані тьмяно мерехтіли жовтаві ліхтарики... Десь містом бродив під дощем привид, лякав гарних жінок. Одні передчасно народжували, інші — закриваючи обличчя — клякли. Невже той шок не пройде?.. Капітанові раптом стало якось не по собі. Розігралась уява... "А що коли б зараз до нього на кухню зайшов привид... Привид воїна-афганця... У формі, з кобурою на боці... Чи з ножем днювального... і сказав: "Привіт, капітане. Ти тільки для себе вариш каву? Чи, може, й афганця Миколу пригостиш?" Що б ти зробив, капітане?! Стріляв, злився, відскочив би до вікна, вибив шибку і стрибнув у вікно? Тільки чесно. "Чесно — не знаю", — посміхнувся сам до себе капітан.

Налив у склянку води. Вона густо забуріла. Кава стовідсоткова. Без домішок. Розчинилась повністю. Грудочки на поверхні не плавали.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 163

Взяв баночку з буфету, насипав дрібно потовчених грецьких горіхів, сушених суниць... Кава пахла лісом, смакувала горіхами й медом. Кухня дихала свіжістю, не характерною для інших кухонь. Стерильна чистота. Пахощі липового цвіту, полину, м'яти і материнки, що він їх час від часу перемелював у кавоварці, а потім просто варив. Тоді холостяцьку квартиру заповнювали пахощі різноквіття, і життя здавалося йому зовсім іншим. Іншим від життя на асфальті. Кава легенько парувала. Над холодильником висів кнопочний телефонний апарат. Подарунок генерала Ситорчука. Капітан уже й не пригадує, у зв'язку з якою операцією. Дуже зручний. З пам'яттю. Натис на кнопку. Двічі. Апарат миттєво з'єднав з черговим.

— Черговий по відділенню слухає...

— Капітан Дубль...

— Слухаю вас, пане капітане.

— Негайно пришліть мені машину. Бажано з сержантом Голубеєм.

— Сержант Голубей сьогодні вихідний. Буде завтра. Точніше, сьогодні. Сьогодні вранці, пане капітане...

— Гаразд. Я чекаю автомашину.

— Через двадцять хвилин буде біля під'їзду.

Капітан допив каву. Приємний присмак горіхів і сушених суниць навіював невиразні незабутні спогади, викликав асоціації. Хотілося згадувати і мріяти... Та ось автомашина яскравим промінням фар пройшлася по його вікнах і завмерла в темряві біля під'їзду, ледь помітно освітлюючи матовими підфарниками свої контури.

РОЗДІЛ СІМНАДЦЯТИЙ

— Отже, ви вважаєте, що Микола живий? — спитав капітан Дубль, завітавши вранці в палату до Галини. Він з сержантом Голубеєм і черговим лікарем залишок ночі просидів в ординаторській, оберігаючи жінок і їхній сон від живих привидів.

— Так, — тихо мовила Галина. — Це я підтверджую. Це підтвердив і мій чоловік. Альберт Бордоніс... Миколин однополчанин. Вони разом воювали в Афганістані... П'ять років тому він передав мені від Миколи записку, яку той написав кров'ю... Нібито перед смертю... Сказав, що помер у нього на руках... Але я й тоді щось не дуже в те

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 164

повірила... Мені чомусь здавалося, що Альберт забрехався... Розповів, що стояли в секреті... На них несподівано напали моджахеди... Миколу вбили наповал, а його тільки полоснули багнетом по щоці... Шрам так і залишився. Він завів бороду — шраму соромився. І прострелили стегно... Але його врятував наш вертоліт... "Чому ж вони не врятували Миколу? Він же ще писав записку... Отже, був живий", — запитала я. Альберт почав тоді викручуватися. Я не надала цьому значення. У тому пеклі хіба щось розбереш. Можливо, і порушив якусь послідовність... Сказав, що Миколу ще раніше поранив снайпер... Рана уже була смертельна. В живіт. Тоді й написав. А вночі уже напали. Миколу непритомного добили, а сам Альберт відстрілювався. А тут наш вертоліт. Ніби стало трохи схоже на правду. Я й повірила. Заспокоїлась. Інколи поверталися до цієї розмови... Просила Альберта: "Все-таки розкажи... Як загинув Микола і як врятувався ти?.." Він все віджартовувався: "Я, очевидно, зробив помилку. І ти також. Нам не потрібно було одружуватися. Бачу, ти так Миколу й не можеш забути". Розповідати про його смерть не любив...

— А що трапилося позавчора?

— Це трапилося ще раніше. У День незалежності. Він прийшов додому. Злий. Роздратований. Незрозуміло чого почав кричати. Кидав ложкою. Погано їв. Я його запитала, чого він сердитий. "Та оці прокляті націоналісти. Спілка письменників України... Затіяли Всесвітній форум українців. Скликали недобитків з усього світу. Українці, єднаймося..."

"А тобі, — кажу, — яке до того діло? Люди приїхали на свято. Хто втік від сталінського режиму, а хто поїхав за шматком хліба за океан... Чого до всіх з однією міркою..."

Він трохи вгамувався. Взяв зо дві ложки борщу, випив чарку. Трохи спокійнішим став... "Та розумієш, — каже, — ми тут з Метлинським... Ну, це чоловік з об'єднання воїнів-афганців на Україні, порадились і вирішили зрадникам дати бій. Навіть лист у Спілку письменників занесли. З протестом. Зрадників афганської війни на трибуну форуму не допускати..."

"А до чого тут Спілка письменників України?" "Так вона ж, дурепо, цей форум проводить. Там їхній оцей оргкомітет. Я навіть підходив до одного із співголів. Казав, ми не дозволимо зрадникам виступати з високої трибуни форуму... А він відповів: "А ми вас і не питатимемо. Ви своє уже відстріляли". Бачила паскуду? Він хоче

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 165

перебіжчикам надати слово! “А якщо вони з поля бою непритомні були підібрані, — каже. — Ваш сталінський підхід до людей...” “Вони виступали перед штаб-квартирою ООН, — пояснюю. — Вони в Гарварди після цього вступили... Перебіжчики... А ми ще голови в Афгані клали... Втрачали ноги, руки...” А я Альберту й кажу; “А якщо співголова має рацію? Якщо солдата непритомного, тяжкопораненого, підібрали моджахеди. Виходили. А потім їм розкрили очі на цю авантюрну війну... Хіба вони неправильно робили? Хтось же мав сказати правду про ту ганебну війну. Сахаров же один. І того на заслання відіслали.” Він тоді як хрясне ложкою об стіл... “І ти заодно з націоналістами! От чому ти на мітинги бігала. От чому ти запізнювалася вечорами, сука”. Я й ляснула його по пиці. “Б'єш по шрамах афганця!” “Ти не афганець. Ти покидьок. І я тепер не вірю, що Микола загинув так, як ти розповідав...”

Він тоді насунув кепку і сказав: “Ти ось що, суко, якщо висовуватимеш свій поганий язик по цей бік зубів, то і язика вкорочу, і зуби повибиваю” — і пішов з дому... А наступного дня... Я Миколу у вікні побачила. Справді злякалась. Бо Альберт напередодні проговорився: “Микола твій на міському кладовищі гниє. Я тобі завтра могилу покажу. Там і портрет його. Напис, Тож заспокойся”. “Чого ж ти мені раніше цього не сказав? Чому від мене приховував?” “Щоб ти не бігала на могилку. На квіти грошей не витрачала. Все одно їх там крадуть і тут же таким, як ти, ліричним меланхолічкам продають”.

— Як прізвище вашого сина? — звернувся капітан Дубль до Лідії Андріївни.

— Микола Мазур! Капітане, знайдіть його, — крізь пальці, що міцно стиснули її лице, бризнули сльози. — Тепер я вірю, що Микола живий. Вони розкопали могилу...

— Хто вони?!

— Альберт і Кульгавий, — відповіла Галина. — Кульгавий приходив до Альберта. Вони часто за чаркою про щось змовлялись. Коли я питала, хто цей з перебитою ногою, Альберт казав: “Це наш майор. Командир батальйону. В Афганістані поранений.”

Капітан задумався. Тепер багато що ставало на своє місце. Але невідомого залишалося стільки ж, як і відомого.

— Де тепер ваш чоловік? — запитав капітан Галину. — Він приходив до вас у лікарню?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 166

— Ні. Я дзвонила додому. Але телефон мовчить. Мабуть. Мабуть... — Вона замовкла, глянула на капітана. Зустрілась з його поглядом і опустила очі.

— Ви щось не договорюєте. Що "мабуть"?

— Мабуть, десь переховують те, що взяли з труни. Адже труну нібито з Миколиним тілом вони викрали.

— Для чого?!

— Щоб ми не надумали розкопати могилу і поглянути, хто ж у труні насправді.

— Але ж труна цинкова?

— Так, цинкова, — підтвердила Лідія Андріївна. — Мені не дозволили її розкривати. Сказали, що тіло уже розклалось... І я повірила...

— Чому ви думаєте, що могилу розкопали Альберт і Кульгавий? — запитав капітан Галину.

— А хто ж інший? Хто злякався появи Миколи? Та й Альберт прийшов додому аж удосвіта. Весь у глині. Коліна в болоті. Я ще, грішним ділом, подумала... А потім здогадалася. Уже тут, в лікарні, коли Лідія Андріївна сказала, що хтось могилу розрив.

Капітан глянув на годинник. Ішла сьома ранку. За вікном пробуджувався світ. М'яко освітлювалось небо. За горизонтом білі кучугури ватяних хмар почали пробиватися золотавими променями невидимого сонця. Приходив на землю новий день.

Капітан, сівши в машину, подумав: "Чому ж Микола не прийшов до матері? Чому прийшов додому, як злодій? Чого злякався? Де він зараз живе? Під чиїм прізвищем збирається виступати на форумі? Чи є його ім'я серед делегатів? А якщо нема? Хто його впізнав? Хто дав інформацію Альберту — людині зі шрамом на щоці? Хто переслідував Миколу? Хто освітлював його фарами? І для чого? Це випадково чи це зумисно? Хто ж тепер вилікує матір? Хто і як?!"

РОЗДІЛ ВІСІМНАДЦЯТИЙ

Лейтенант Мур зайшов до кабінету останнім. Капітан Дубль мовчки кивнув головою і очима наказав сісти. Він не любив, коли підлеглі запізнюються. Це його одразу якось вибивало з колії, а в душі закипало обурення. Він і сам не радий був отому проклятому генові пунктуальності, але нічого з собою не міг вдіяти. Його

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 167

чіткість, буквально "фармацевтична точність", як він сам казав, доводили його до божевілля. У такі хвилини він згадував свою шкільну подругу Альбіну, яка "мала все": і личко, і ноги, і очі, і губи, і зріст, і стан... Все те, що так подобалося Дублю. Все те, що можна було назвати ідеальним, і тільки один недолік — звичка вічно запізнюватися: в гості, в кінотеатри, театри, на екскурсії і навіть на вокзали — виводив його із себе...

— Я належу до тих кіноглядачів, — казав Дубль, — які ніколи не бачать кіножурналів. До тих, яким шлях у кінотеатрі до свого місця освітлює черговий адміністратор. Якби мені освітлювали обличчя, люди бачили б, що маки цвітуть вічно... Тільки на моїх щоках...

Після таких запізнень він буквально хворів і, найстрашніше, на нього, молодого і дужого, нападало безсоння. Дубль ніколи не приймав таблеток. Вважав, що організм — це така складна лабораторія, яка сама виробляє все необхідне. Головне — знайти відповідні важелі. І він їх знаходив.

Коли від нього тікав сон, він читав свою "молитву". Його "система проти безсоння" діяла безвідмовно, як безвідкатна гармата. Він засинав уже на другому колі цієї процедури. Бо був твердо переконаний: потрібно думати, весь організм відірвати від того, чим у тебе забито на цей момент голову, і зосередитися на найголовнішому — сні. І він умикав свою до простоти, до примітивності геніальну систему:

"Мені не болить нічого, — так починалась "молитва": — Ну, абсолютно нічого. Мені не болять нігті цих пальців. Мені не болять п'яти. Мені не болять підошви ніг. Мені не болять литки ніг. Мені не болять коліна ніг. Мені не болять стегна ніг. Мені не болять..."

І так він піднімався аж до голови, перераховуючи на ній усі "атрибути" для життєдіяльності — вуха, ніс, губи, язик, піднебіння, горло, скроні, потилицю і завершував волоссям. Після цього у протилежній послідовності опускався донизу, перед цим не забуваючи сказати фразу:

— Отже, мені нічого не болить. Я можу спокійно заснути і бачити найчудесніші сни!

А напередодні він бачив дивний сон. Снилося йому, що безногий гравер, вмочуючи у власну кров перо, пише листа до коханої Миколи Мазура. Його до цього під дулом пістолета примушує чийсь голос. Власника того голосу не видно. Бо він повністю затулив своїми плечима світло, і гравер пише листа в темряві...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 168

Коли капітан Дубль прокинувся, він перш за все запитав себе: "Чому безногий гравер?" І тут же сам собі відповів: "Ну, звичайно, коли полковнику Ситорчуку присвоїли звання генерала, тобі порадили найкращого гравера Києва — безногого Артема і ти саме до нього й пішов, щоб "підписати" генералу традиційний золотий годинник від управління по розслідуванню тяжких злочинів".

У цю мить капітан Дубль навіть не здогадувався, який він близький до істини і що сон йому в руку. Навіть його незрадлива інтуїція ще й досі дрімала десь у глибині душі.

Він ще раз оглянув усіх підлеглих: старший лейтенант Хорт, лейтенант Дедюк, лейтенант Мур, сержанти Ягідка, Голубей, Душечка, Лантух і вічно сором'язливий Мак. Рядові Гай і Орендочка сиділи окремішно, як працівники, що тільки входять у курс справ.

— Київ розбиваємо на кілька ділянок. Умовних, безперечно, — нарешті взяв себе в руки капітан, подарувавши ще один красномовний погляд Муру. — Мені необхідно знайти гравера, який писав ось цього листа. Ксерокопії його вам роздасть зараз старший лейтенант Хорт. Ваше завдання — виявити київського гравера... Звичайно, якщо цей лист писався в Києві. І поцікавитися, коли, яким чином і хто змусив чи підкупив нашого гравера написати того листа. Як розслідувати цей момент — вас не треба вчити... Для наймолодших нагадую, — глянув він на рядових Гая і Орендочку. — Найпримітивнішим методом... Зайняти в майстерні чергу, якщо буде, й чекати... Як тільки звільниться і вийде перший замовник, поцікавитися: "Як почерк? Не каракулі? А то я був тут в одного... Кооператора. Так він мені зіпсував усю картину..." Зрозуміли? Щось у такому плані. Подивіться. Запам'ятайте почерк, яким написано листа.

Поки старший лейтенант Хорт роздавав червоні ксерокопії як нагадування про радянську владу і спогад про криваву бойню в Афганістані, капітан Дубль підкликав сержанта Ягідку і сказав, що вони поїдуть до безногого Артема.

— Чекайте мене в машині, — кинув він уже в спину здогадливому сержанту. — Старший лейтенанте! — звернувся він до Хорта. — Я також їду. На свій об'єкт...

— Я чув, пане капітане, і уже зі свого списку його викреслив... Дедюк поїде на Поділ...

— Гаразд, — капітан, наказавши сержанту Голубею не забувати здати ключі від кабінету черговому, вибіг з кабінету одним із перших. Його інтуїція раптом прокинулась і вистукувала в скронях: "А ти

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 169

перевір сам, А раптом сон в руку. Сон в руку. Сон в руку". "Гаразд, гаразд. Заспокойся. Перевірю", — відповів він інтуїції.

Коли він з Ягідкою піднявся на другий поверх універмагу і підійшов до фанерної перегородки, за якою завжди сидів безногий Артем, там виписував свої "курсиви" чорнявий кругловидий молодик, чимось схожий на підрум'янений пундик.

— Ви за безногого Артема? — запитав капітан.

— Артем сам за себе. А я сам за себе. У кожного свій почерк.

— Це правда, — погодився капітан і всунув у віконце посвідчення. Молодик схопився з місця і сказав:

— Я про все знаю. А ви заходьте, — він відчинив бічні двері, перевернув картонку з написом "Відчинено" на "Зачинено" і запросив капітана сісти. Сержант Ягідка трохи потупцював по той бік таблички, зрозумів, що капітан впорається й без нього, і побрів до авто, розглядаючи по дорозі виставлені в універмазі товари.

"Ринок перенасичується, — подумав сержант. — А ціни кусаються. Почекаємо, коли вони стануть трохи скромнішими".

— Як вас звати? — сідаючи на дерматиновий тапчанчик, поцікавився капітан.

— Артем!

— Ви теж Артем?!

— Я теж. Бо я син Артема, — а за хвильку додав: — Безногого, як ви кажете.

— А де ж батько?

— Батько тяжко захворів. Спився він. Талановиті люди часто спиваються. Тоді вже не контролюють себе і так талант гине... Який у батька почерк! А який талант — усі почерки міг підробляти! Не підкопаєшся.

— А ось цей? — показав Дубль листа до Галини Бордоніс-Медведчук.

— Це батькова робота. Такий почерк тільки батько міг підробити...

І тут раптом капітану Дублю стало ніяково. "Куди я послав людей? Як вони можуть знайти гравера, коли це почерк іншої людини? Підроблений. Олух царя небесного, — лайнувся про себе. — Треба негайно дати відбій".

Капітан аж почервонів. Відчув перевтому. Артем помітив зміну в його обличчі й запитав:

— Трапилося щось неприємне?

— Трапилось, — погодився капітан. — Людина, для якої твій батько підробляв цей лист, убивця...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 170

— Я знаю, — хто то був.

— Ви?

— Я!

— Звідки?

— Я тоді був присутній, коли батько підробляв цього листа. Високий на зріст чоловік з чорною бородою. Як афганець... Як моджахед! Навіть у чалмі і афганській формі...

— Ти його добре запам'ятав?

— Добре! Тільки ви за цими ознаками його вже не знайдете. Він давно поголив бороду... Але має іншу цяцьку. У нього на щоці... Чекайте, на якій... — гравер для чогось розвернувся корпусом, почав щось пригадувати. — Ага. На лівій! У нього на лівій щоці шрам. Хтось його полоснув чи то кинджалом, чи то багнетом. Я його днями бачив у Спілці письменників. Я там сувеніри підписував. Він прийшов в оргкомітет Всесвітнього форуму українців. Приніс лист-протест. Він не хотів, щоб на форумі виступав якийсь афганець. Ніби перебіжчик до американців чи що... Я не все зрозумів, бо спочатку й не прислухався. Писав. Але по голосу я його одразу впізнав. У нього такий голос, знаєте... Словом, не знаю, як сказати... Гортанний чи що... Дуже запам'ятовується. Я сказав співголові Форуму... хотів сказати, що я цього шрамковитого знаю. Та співголова, на ім'я, здасться, Павло, тільки махнув рукою і помчав на якесь чергове засідання. Сказав, що йому ніколи. Ось і вся історія...

— Я тобі, Артеме, сердечно дякую, — капітан підвівся і потис руку молодому граверу. — Бажаю ніколи не спиватись і не підробляти ніяких документів, окрім офіційно дозволених.

— Я вас зрозумів, пане капітане. Я...

Але спина капітана Дубля уже зникла серед універмагівського натовпу.

... Він мчав в оргкомітет Всесвітнього форуму українців. Його цікавив співголова по імені Павло. “Його так і називали — пан Павло. Він з густою чорною бородою. Де-не-де уже зі сріблястими струнами”... Він так і сказав, “струнами”.

Капітан їхав і посміхався сам собі в неіснуючі вуса. “Борода зі сріблястими струнами, — повторював він. — Гадаю, панів Павлів з такими бородами там небагато”.

І він не помилився. Пан Павло був такий один. Він сидів у своєму кабінеті і щиро посміхався капітану Дублю...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 171

РОЗДІЛ ДЕВ'ЯТНАДЦЯТИЙ

Коли сержант Ягідка підійшов до столу і віддав честь капітану Дублю, той навіть не підвів голови. Ягідка навшпиньки розвернувся і хотів був залишити кабінет мовчки. Капітан гукнув його з порогу.

— Ви куди, сержанте?

— Бачу, ви перевтомилися. Подумав, хай пан капітан трохи відпочинуть.

— Ви мені привели Кублея?

— Його ні дома, ні в бюро нема.

— У нього, якщо мене пам'ять не зраджує, є рація. Ви зв'язувалися по рації?

— Достеменно так, пане капітане! Але його рація, як і він сам, мовчить.

— Знайти з-під землі!

— Слухаюсь, — сержант так само тихо щез, як і з'явився.

Капітан Дубль думав. Багато чого ставало на місце. Але щоб заповнити певні прогалини у життєвій фабулі Миколи Мазура, потрібно було негайно зв'язатися з ним. Але як?! Він зв'язався з товариством "Україна"... З оргкомітетом Всесвітнього форуму українців... Проте ніхто не міг знайти в книзі реєстрації прізвища Миколи Мазура з США. Зв'язалися з чоловіком з об'єднання афганців майором Метлинським... Згадали про його лист до оргкомітету форуму... Виявилося, він нічого подібного не писав, а той лист, що взяли в співголови оргкомітету, виявився фальшивкою, надрукованою, щоправда, на друкарській машинці воїнів-афганців... Підписи було підроблено блискуче — Метлинського, Яценка та інших. Отже, справжнє прізвище знали тільки ті, хто не був зацікавлений у виступі Миколи Мазура.

Поява Кублея могла б пролити трохи світла на цю темну історію. Але Кублей мов крізь землю провалився. І раптом ці фотографії... Чорний Берет убиває людину і коротка інформація: "Колишній кагебіст прапорщик Кублей розстрілює афганського зрадника на околиці Нью-Йорка"... Це щось нове в біографії Кублея... Невже він був у Нью-Йорку? Коли? З яким завданням? З газет капітан Дубль знав, що колись кілька українських хлопців відмовилося воювати проти афганців. Про них часто писала преса. Потім раптово, так як і почалась, кампанія цькування вщухла. У нього ще тоді закрадалась думка... "Мабуть, КаДеБе прибрало". І от через п'ять років після

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 172

закінчення афганської війни у капітана Дубля в поштовій скриньці лист. Лист з чітким написом: “Не згинати — фото”.

Фото Кублея в чорному береті. Чорній куртці. Темних, мабуть, джинсах і чорних замшевих черевиках... З-під куртки спрямований у бік падаючої людини пістолет з глушником... Так прибирали зрадників... От чому тоді замовкла преса... Таємне рано чи пізно стає явним... Недаремно Сахаров говорив... Наші дострілювали і своїх офіцерів... Своїх солдатів... Якась депутатка, пам'ятає, на з'їзді кричала: “Я вас ненавиджу, Сахаров! Ви агент ЦРУ!”

Раптом двері скрипнули. На порозі кабінету стояв сам Кублей. Почуття гумору, вочевидь, покинуло його. Зморшкувате лице ще більш зморщилося і складалося враження, що приватного сищика хтось то занурює під воду, то витягує на поверхню, бо, судорожно зробивши кілька ковтків повітря, він раптом взагалі переставав дихати.

— Бачу, натрапили на слід, — привітав його капітан.

— На небесний! — відповів Кублей. — У вас нічого не трапилося?

— Давайте без зайвих вступів і хитрувань. У мене поки що одне питання. Відповісте ствердно, посиплються інші. Ви у Нью-Йорку коли-небудь були?

— Я вас вітаю, капітане... Бувши генералом Ситорчуком, представив би вас до майора.

— Я прошу вас відповідати коротко. Так чи ні?

— Я уже відповів. Метафорично. Так. У 1984 році.

— Що ви там робили?

— Відкривав 39 сесію Генеральної Асамблеї ООН. У складі делегації Української Радянської держави.

— Я вас серйозно, Кублею, питаю.

— Я вам, капітане Дубль, серйозно відповідаю. Я їздив у складі української делегації. Як водій КаДеБе. Возив делегата з України і щодня про кожний його крок і висловлювання писав рапорт майору Марченку. У ленінській кімнаті, де ми дивилися порнофільми і грали в більярд...

— Тоді дивіться мені в очі. Так, як би ви дивилися в дуло пістолета. Ви вбили воїна-афганця Миколу Мазура?

Кублей і оком не кліпнув.

— Справу про це мені мала пришити ще нью-йоркська поліція, якби впіймала. Але операція пройшла чисто. Я правив тільки за

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 173

загальний фон... Стріляли із-за моєї спини. Стріляв майор КаДеБе Марченко. Вистрелив тільки раз. Микола упав, а я змився, як наказали... Але я не знав, що так розправляються з тими, хто перебіг за лінію фронту...

— Чесно?

— Чесно, капітане. Як перед Богом... Я вчора зустрів майора Марченка. Він був у моєму бюро. Я спочатку не впізнав його... Тоді, у Нью-Йорку, він носив бороду і грав на балалайці. Виконував "Гоп, мої черевички..." Більше нічого не вмів.

Капітан Дубль підсунув фотографії Кублею і, не спускаючи погляду з сищика, запитав:

— Що ви на це скажете?!

— Є й таке. Отже, архіви не всі спалені...

— А ви розраховували, що їх спалять?

— Я ні на що не розраховував. Я своє відомство знаю. Але не розумію ось цього... Що ж виходить: там нічого не змінилося? Ні, мене цим не візьмеш... Я не стріляв у Мазура! Не стріляв! Це справа рук Кульгавого...

— Але яка мета підставляти сьогодні вас?

— Все дуже просто... Я був учора в будинку матері Мазура. На цих фотографіях моя нью-йоркська місія не закінчилась... Потім я ще приніс туди від імені військкомату повідомлення про сина. Що він загинув на полях Афганістану. А такі фото є і в мене.

— У вас? — підхопився Дубль.

— Так, капітане. У мене. І записка, — сищик поліз до кишені піджака і поклав перед капітаном кілька знімків — точні копії тих, що лежали на столі Дубля. — А ось і записка. "Тепер займися собою, сищик! Розкажи капітану Дублю, як ти убивав Мазура у Рівердейлі, а потім мамочці приніс власноручно повідомлення про смерть сина. Підготуйся... Завтра тебе капітан Дубль сам розшукає". — Кублей упав у крісло і обхопив голову руками. — Ось і все, капітане, — мовив він. — Я все вам розповів... Через п'ять років усе стало на свої місця... Через п'ять років. Рідна служба красненько мені віддячила. Ті ж самі методи: мавр зробив свою справу, мавр має вмерти...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 174

РОЗДІЛ ДВАДЦЯТИЙ

Того ж дня капітан Дубль наказав лейтенанту Муру провідати згадане Лідією Андріївною автопідприємство і завітати у відділ кадрів перевірити кілька особових справ. Серед них і справу Марченка. При найменшій нагоді зробити фотокопію, але так, щоб кадровик цього не помітив.

Коли лейтенант Мур повернувся, то приніс досить гарну фотографію, яку просто, як він висловився, "спер" з течки кадровика...

— Ви що, лейтенанте? — звів свої гарні брови капітан.

— Не хвилюйтесь! Усе нормально. Ця фотографія готувалася для дошки пошани. Але це тепер не модно і... Ви мене зрозуміли... Вона просто могла загубитися. А кадровик, старий кагебіст, з кабінету не виходив і на хвилину. Ще й досі боїться прихильників Руху і чекає відновлення компартії.

— Навіть так?

— Весь час промацував мене, чим я дихаю, пане капітане. Але я сказав, що мене політика менше всього цікавить, і він замовк, запиваючи бублики холодним чаєм.

— Дякую, лейтенанте! — капітан взяв фотографію і викликав по рації сержанта Ягідку. Коли той обізвався, наказав негайно прибути до управління.

— У лікарню, — зачиняючи дверці автомашини, наказав капітан.

Через десяток хвилин капітан Дубль знову переступив поріг палати Лідії Андріївни.

— Доброго дня вам!

— І вам такого ж... Доброго, — відповіла Мазур.

— Тому я й прийшов, щоб підняти вам настрій. Ваш син живий, — сказав. — Ви не привида бачили. Усміхніться. Не привида. Син живе у США. Навчається в Гарвардському університеті. Приїжджав на Всесвітній форум українців. Приїжджав інкогніто. Він не міг інакше...

— Боже! — скрикнула вона. — Я в це не вірю! Вона довго плакала. А коли заспокоїлась, запитала: — Але чому? Чому він не прийшов додому?

— На це "чому" ми ще не можемо відповісти. Розумієте, не можемо.

Капітан глянув на неї... Ватяні тампони медики вже зняли. От тільки шрами і незагоєні рани від гострих шматків дзеркала залишились на її колись чистому обличчі. Відтепер вона так і житиме — зі шрамами...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 175

— А де ваша сусідка?

— Її повезли на консультацію.

Лідія Андріївна плакала. Сльози текли крізь пальці.

— Ви так і не можете відірвати рук від обличчя?

Жінка заридала. Капітан підвівся. Взяв на тумбочці вату. Потім поклав назад. Взяв склянку, налив з пляшки води.

— Ви дозволите?

Вона кивнула головою. Він підняв її над подушкою і крізь руки, по-жіночому гарні руки, напоїв. Потім обережно опустив голову на подушку...

— Де тепер мій син?

— Він днями відлетів до Америки... З ним усе гаразд... Але я прийшов, щоб ви мені допомогли. Кожне ваше слово, кожна деталь... Для слідства дуже важливо...

— Я знаю. Я знаю. Заради сина я готова...

— Розкажіть мені детально саме про той вечір.

— У кімнаті стало темно-темно і раптом — це світло... Світло автомашини. Уздовж вікна, уздовж шибок, а в шибці — обличчя сина... Можете уявити мій стан...

— Можу, — механічно відгукнувся капітан Дубль.

— Ні, не можете... Хто такого не пережив, ніколи не зможе. Я, здається, щось крикнула тоді. А потім уже нічого й не пам'ятаю. А далі ви знаєте...

— А цього чоловіка, що запропонував вам руку і серце, ви могли б упізнати?

— Упізнати? Що ви таке кажете? Як упізнати? З ним щось трапилося?

— Ні, нічого.

— Чому ж ви так кажете?

— Скажіть, як його прізвище?

— Я вам уже казала, Марченко... Артур Марченко...

— Ви знаєте, де він працює?

— Звичайно. В автопідприємстві. Бухгалтером. Він мені сам в усьому зізнався. Він так і сказав: "Це я їх убив!"

— Кого убив? — здивувався капітан.

— Ну, дружину свою, доньку... Випив, сів за кермо і потрапив під військовий автомобіль... Хотів накласти на себе руки, але жива ще меншенька і заради неї він залишився жити... Що з ним? Ви щось не договорюєте... Я відчуваю...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 176

— З ним усе гаразд, — капітан зробив наголос на слові "ним". — Усе гаразд... Ви можете глянути на це фото?

— Піднесіть мені до очей і увімкніть настільну лампу. Я, здається, трохи й зір зіпсувала.

Капітан нахилився над нею, показав фото.

— Ви впізнаєте його?

— Я цю людину бачу вперше, — тихо мовила Лідія Андріївна.

— Ви не помиляєтесь?

— Ні.

— Але ж це Марченко!

— Це не мій Марченко... Не мій Марченко... — вона ще раз тяжко зітхнула.

Капітан так і думав. Тепер йому дещо почало прояснюватися. Багато що ставало на свої місця. А Лідія Андріївна, ніби відчувши лихо, зайшлася плачем... Видно було: далі говорити вона не може. І їй ще довго доведеться приходити до тями.

РОЗДІЛ ДВАДЦЯТЬ ПЕРШИЙ

Прийшла медсестра. Суворо, навіть осудливо глянула на капітана. Але вголос не сказала нічого. Дала заспокійливі й пішла. Лідія Андріївна якийсь час ще мовчала, капітан тихо сидів і чекав. Він умів терпеливо чекати. Нарешті жінка спитала:

— Ви будете з мене сміятись?

— Що ви, Лідіє Андріївно!

— Я збиралась вийти заміж...

— А чого ж... Ви ще молода, гарна. Належите до тих жінок, вік яких важко визначити по зовнішності...

— Я ніколи б на це не наважилась... Якби не син... Якби не могила сина і чоловіка... У мене чоловік помер від інфаркту, на другий день після того, як принесли повідомлення про загибель сина. А син з Афганістану написав: "Мамо, якщо я загину — хоча я в це не вірю: відчуття у мене таке — поховай мене у могилі з батьком. Такий мій заповіт", — сльози самі собою нестримно бризнули крізь її тонкі пальці. Лідія Андріївна довго плакала. Капітан хотів був викликати медсестру. Але жінка, нарешті, заговорила знову.

— Мені уже краще, — сказала вона. — А Марченко підійшов до могили. Поспівчував, поклав біля пам'ятника сина квіточку. Дуже

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 177

виявився уважним. Сказав, що вдівець. Що в нього в автомобільній катастрофі загинули дружина і донька. Я йому поспівчувала. Горе нас зблизило. Він майже щодня приходив на могилку мого сина. Поливав квіти. Я йому розповіла про синів заповіт. Сказала, що звертalась до військкомату. Там нагадала, що син воїн-афганець. А знаєте, що мені відповів на те комісар?

Капітан Дубль заперечно похитав головою.

— Він сказав, що мого сина туди не посилав, і зачинив перед носом двері... А Марченко відгукнувся... Напередодні з'яви Миколи показав мені документ-акт про поховання сина. І раптом зі мною така біда...

— Не біда — щастя. Що ж до рук, то все буде гаразд, — підбадьорив її капітан.

— А мати ж колись мені наказувала: "Не дивись, доню, перед сном у дзеркало. Це не на добро!" Я сміялася з неї. Нас же виховували атеїстами. Вчили не вірити ні в Бога, ні в прикмети. Забобони, мовляв, то все, а я підійшла до дзеркала і захотіла подивитися на себе... Як це у вас, військових, називається: перевірити, чи я у бойовій формі. Не знаю чому, але саме ці слова спали мені тоді на думку. Взяла і роздяглась. Як Єва. Почала милуватися собою, ще й примовила: "А я ж гарна! До біса ще гарна!" Раптом мені здалося, що на мене ніби хтось дивиться. Таке відчуття виникло. Я ще й сказала собі: "Не треба було проти ночі біса вголос згадувати". З вами такого у житті не траплялося?

— Траплялося, — посміхнувся капітан. — І не раз...

— Раптом мені стало страшно й моторошно. Здалося, хтось стукнув кватиркою. Я вимкнула світло, глянула у вікно — о, Боже! — у вікні Микола! Я знепритомніла... Далі ви знаєте...

— Так. Але я хотів би повернутися трохи назад — до Марченка... Чим він вас узяв?.. Завоював ваше серце... Ви мали серйозні наміри?..

— Серйозні, — хитнула вона головою. — Дуже серйозні. Я почала вірити в потойбічний світ. Марченко в усьому підтримував мене. Догоджав. Мені це дуже подобалося. Співчував. Мій покійний чоловік належав до гордунів. Мав про все свою думку. З моєю не часто рахувався. А цей! Коли я йому зізналась, що повірила в Бога, він приніс мені книжку про потойбічне життя. Потім приносив вирізки з газет і журналів про привидів та пришельців з інших світів і переконував, що життя після смерті тільки починається. Мені це імпонувало. Я

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 178

хотіла в це вірити і повірила... Коли до мене прийшов Микола... я подумала: "Після моїх молитов. Звернення до Бога..."

— Що він ще вам говорив? — поцікавився капітан Дубль.

— Він запевняв мене, що багато мертвих перебуває в стані анабіозу. Казав так, ніби натякав, що мій син воскресне. Доводив, що не треба впадати в розпач. Наводив приклад з мільярдером Онасісом і його сином, що загинув в автомобільній катастрофі. У вивчення проблем анабіозу, реанімації і повернення людини до життя він уклав усі свої кошти... — Лідія Андріївна тяжко зітхнула. — Смерть — це тільки народження. Ми переходимо із стану фізичного, загалом примітивного, у стан небесний, божественний. Бо вищий стан — це стан нашої душі. Стан інтелекту і моральних насолод. Він говорив мені це кілька днів поспіль і посіяв у мене сумнів, що він бухгалтер автопідприємства. Я почала схилятися до думки, що він представник якоїсь секти, і сказала йому про це. Він заперечив.

— Що ще вам запам'яталося? — капітан поправив на ній ковдру, що підступно опускалась додолу.

— Після того, як я побачила сина, мені хотілося померти. Я ночами аналізувала слова Марченка про нашу тимчасовість на землі. Що ми сюди прибули, як на одну із зупинок у Всесвіті. В таку собі своєрідну лабораторію, де в початковій стадії народжуються примітиви, запрограмовані на зло, заздрість, убивства, і вище Божество, вирощуючи цих примітивів, вивчає і відбирає для інших світів тільки інтелект, мудрість і добро, щоб засіяти ними безмежжя Всесвіту. Все інше є прах. Перебування на Землі — це тільки початкова мить нашого народження, а нашим справжнім народженням для вічності є саме смерть. Тому страшно не вмерти — страшно вмерти не гідно, не достойно Божества нашого...

Вона напружилась, захвилювалась. Дубль поклав свою руку на її, сердечно подякував і сказав, що їй пора відпочити.

— Ви мені дуже допомогли. Поки що в інший, божественний, стан не переходьте. Я вірю, що ви... А втім, я хотів би, щоб перша початкова мить нашого перебування на цій планеті тривала якнайдовше.

Він щиро посміхнувся і вийшов, твердо сказавши: "До зустрічі!"

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 179

РОЗДІЛ ДВАДЦЯТЬ ДРУГИЙ

З лікарні капітан Дубль поїхав прямо до Йосипа Кублея. Він зайшов мовчки, мовчки поклав фотографію перед Кублеєм і мовчки глянув на нього. Сищик у свою чергу глянув на фото, потім на капітана і запитав:

— Хто це?

— Саме це я хотів запитати у вас.

— Я його зовсім не знаю...

— Це Марченко... Майор Марченко! Ваш рівердейлівський приятель...

— Це не майор Марченко... Може, й майор, може, й Марченко, тільки не Артур...

— У такому разі сідайте в мою автомашину...

— І що буде? Повезете мене в управління, знову почнете допитувати, хто ж стріляв у Миколу Мазура? Потім візьмете підписку про невиїзд і знову накажете зняти вивіску "Сищик Кублей і комісар Мегре"?

— Ми поїдемо на кладовище. У тридцять другий сектор. Ви там уже були.

— А що я там загубив? Я загубив клієнта, який мене найняв. А жінку, яку він просив відшукати, я знайшов. Хто ж мені тепер заплатить?

— Я! Якщо ви допоможете встановити істину.

— Істина у Франкфурті-на-Майні.

— Ви певні?

— Абсолютно, капітане...

Машина, перетнувши трамвайну колію і розбризкуючи вчорашні калюжі, помчала вузенькою вуличкою з одностороннім рухом. Водій час від часу гальмував, боячись обляпати перехожих. В'їхали прямо у ворота з латинським написом на його сітці: "Memento mori". Капітан тільки висунувся з кабіни, показавши посвідчення. Черговий, очевидно, його упізнав, бо козирнув і не без іронії сказав: "Ласкаво просимо!"

— Цвинтарний гумор, — сплюнув у носовичок Кублей...

— А ви естетично виросли, — посміхнувся капітан. — Раніше плювали у вікно, а тепер...

— Та це ж кладовище...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 180

— І у вашій душі щось таке збереглось, Кублею. Подумати тільки — після стількох років служби в КаДеБе!

— Це у мене після вчорашньої фотокартки. До цього я думав, що всесвіт безмежний. Сьогодні дійшов висновку, що безмежна підлість.

— Повторіть, Кублею. — Капітан витяг блокнотик. — Знаєте, я хотів би цю фразу записати. Я виписую з літературних творів крилаті фрази. Поруч з ім'ям Френсіса Бекона і Франсуа Ларошфуко запишу і ваше ім'я.

— Щось ви веселий сьогодні, капітане.

— А у мене завжди так. Коли я розгадую ребус.

— І що ж ви розгадали?

— А те, що ваш нью-йоркський приятель мав великий інтерес до могили Миколи Мазура.

— До могили імені Миколи Мазура, бо там ні його самого, ні його останків ніколи не було.

— Можемо сказати й так...

— Заради того, що лежало в труні, Марченко готовий був навіть одружитися на матусі...

— На мамусі... Вона ще не така стара. І на чому ж грунтується розгадка вашого ребуса?

— На тому, що Марченко пообіцяв перенести труну сина в могилу батька. На Байкове кладовище... Вибивав уже там місце і найголовніше — вибив... Боюсь, через зв'язки у вашому колишньому відомстві.

— А що, не простіше було відкопати, як це він і зробив?

— Справа в тому, що останнім часом у зв'язку з переходом від соціалізму до ринкової економіки частенько почали грабувати могили і те, що на них лежить. Від квітів до плит. І ваш нью-йоркський приятель знав: ця могила — під наглядом. Та й, очевидно, вона просто чекала свого часу як плід, що достигає.

— Ну, це й справді для мене ребус, капітане. А як же їм вдалося пограбувати могилу тієї ночі? Що, не було сторожа, чи вони його підпоїли, підкупили?

— Ні те, ні друге, ні третє. Я ж вас питав: на кладовище ви їздили? Що ви мені відповіли: "А що я там загубив". А от ваш Марченко щось загубив. Афганська труна не вкрадена... Труна, Кублею, на місці...

— Нічого не розумію.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 181

— Не розумів і я. А потім зрозумів усе, — капітан і Кублей вийшли з автомашини. — Ви чули, що тепер не вистачає робочих рук? Усі вдарились у бізнес. Нікому і ями викопати.

— Ну, я не сказав би, — мовив Кублей. — Судячи з тих фотокарток, що підсунули вам...

— Я не в тому розумінні. Ваш колега найнявся копачем. Копали могилу звечора... Я все обстежив... Копали поруч з могилою, як ви сказали, імені Миколи Мазура... і викопали нішу, ножівкою розрізали цинкову коробку і витягли те, що там лежало.

— І що ж там лежало?!

— От цього я сказати не можу. Але можу запевнити вас в одному — покійником там і не пахло...

— Чим же все-таки пахло?.. Кавказом, Придністров'ям, Середньою Азією?

— Можливо... Можливо, там переховували зброю. Саме тепер, через п'ять років, вона їм і знадобилася...

— Але ви сказали, що плита з могили була зсунута... Могила розрита. А те, що було в труні, — зникло. Чи я щось не так зрозумів?

— Саме так, Кублею. Ви правильно зрозуміли. У тім і загадка. Ви читали, звичайно, про літаючі тарілки... Про прибульців... Ви б зайшли до Лідії Андріївни. Запитали б, що саме вона читала перед з'явою сина і що їй приносив Марченко... Він матері утовкмачував у голову, що прибульці можуть появитися у вигляді рідного чоловіка, сина... Він уже знав... Власне, вони уже знали — Бородань і Марченко, — що Микола Мазур у Києві. Розуміли, що вона може зустрітися з ним на вулиці, на майдані, навіть побачити по телевізору. Адже про делегатів форуму і гостей передавали цілі репортажі... Він жив у готелі "Хрещатик". Мати працювала в кафе "Червоні маки". Стовідсоткова вірогідність зустрічі!

— А чому він не зайшов до неї відкрито? Це ж не вчорашній день. Сьогодні його за те, що не схотів воювати проти афганців, ніхто б не засудив. Мабуть, ще й похвалили б.

— Не знаю. Боявся не тільки він, боявся і Бородань, теж афганець... Чомусь не хотів, щоб Микола на форумі виступив... Не розповів правду. Чомусь несподівано виїхав... Все це ще треба з'ясувати.

— Добре! Повернемося до розритої могили...

— Вони й розрили... Викрали те, що лежало в труні, а наступного дня — після того, як мати побачила сина — хотіли переконати її,

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 182

що син воскрес із мертвих... На що розраховували?! Не знаю. Може, на те, що нерви у неї не витримають і вона збожеволіє. Адже Лідія Андріївна сама казала: їй ніхто не вірить. "Невже й ви, капітане, гадаєте, що я божевільна?"

— Але ж ви привезли мене сюди не для того, щоб розповісти це, так?

— Ви здогадливі, Кублею... Не для цього. Мене цікавить тридцять третій сектор... І ось цей пам'ятник... Ви бачите?

— Ну й що?

— Читайте!

Кублей прочитав.

— Будь ласка, вголос. "Дружині і донечці Марченко А. М. і Марченко М. П. від люблячого тата і чоловіка". Ось за якого Марченка видав себе ваш Марченко, Кублею... Ви не припускаєте, що у Франкфурт полетів також Марченко, але інший? Одне прізвище — дві людини!

— Не припускаю, — твердо відказав Кублей. — Вони подалися за кордон не випадково і, боюсь, саме з тим товаром, що зберігався в могилі.

— Але що це за товар? І чи можна з ним подолати наш кордон?

— Наш кордон можна, капітане. Тим паче Марченку. З його давніми зв'язками і друзями.

Капітан Дубль задумався... "Може, це справді так, але є ще митний кордон у Франкфурті". І він сказав про це Кублею.

— Мабуть, ви маєте рацію, — погодився той. — Зі зброєю у Франкфурт вони не наважаться з'явитися.

— А з доларами?!

— А з доларами можуть... Якщо ту зброю у них закупили за валюту мафіозі... Тепер уже наші мафіозі...

РОЗДІЛ ДВАДЦЯТЬ ТРЕТІЙ

У Міністерстві закордонних справ капітана Дубля уже чекали. Молодий клерк, словесний портрет якого намалював заступник міністра, стояв біля входу... Клерк, білявий юнак з вишуканими манерами, чіткий, елегантний і аж занадто ввічливий, звичайно мріяв, з усього було видно, стати міністром закордонних справ.

— Закінчили Київський університет? — спитав капітан Дубль.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 183

— Так.

— Факультет міжнародних відносин?

Молодий клерк кивнув і, проходячи повз старшину міліції, що охороняв центральний вхід до міністерства, чемно сказав:

— Це до заступника міністра!

Старшина віддав честь.

— Мабуть, знає вас, пане капітане?

— А ви мене звідки знаєте?!

— Я вас часто бачу по телевізору. Читав про вас статті. Ви ж наша знаменитість...

Капітан подякував і переступив поріг високого, в прямому і переносному розумінні, міністерського кабінету. Заступник міністра вийшов з-за столу, подав випещену тонку руку, запросив сідати. Сам сів навпроти.

— Я вас уважно слухаю, капітане. Мені уже телефонували... Просили посприяти... Чим зможемо — допоможемо...

— Нам потрібно зв'язатися з американцем українського походження. Його справжнє ім'я і прізвище Микола Мазур. Він живе в Нью-Йорку під прізвищем Дмитро Палагнюк. Поїхати туди самим ми не маємо змоги.

— У вас є адреса Палагнюка?

— Так. Він приїжджав на Всесвітній форум українців, але раптово від'їхав, не дочекавшись навіть відкриття форуму...

— Що нам потрібно зробити?

— Як би вам це делікатніше сказати... Скажу, як раніше казали: завербувати одного чоловіка...

— Ви не за адресою, капітане.

Заступник міністра підвівся, даючи зрозуміти, що аудієнцію закінчено і що він сприймає слова капітана як провокацію.

— Пробачте, але там, до кого ви мені радите звернутися, порадили звернутися саме до вас. Я був у генерала Ситорчука... Це дуже серйозна справа...

— Але ми вербовкою агентів не займаємося.

— Ви мені пробачте. Я просто ляпнув дурницю. Коли довго підбираєш слова і намагаєшся сказати м'якше, виходить завжди навпаки... Я хотів, щоб ваші люди... наші люди з нашої місії, якомога тепліше поговорили з цим Палагнюком. Запевнили його, що йому нічого боятися. Зараз його шантажують, залякують... І якщо він і

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 184

справді відчуває вину перед Україною... Хоча особисто я так не думаю. Він мав виступити на форумі, але йому не дали такої можливості. Його змусили негайно залишити Україну... А нам потрібна правда... Хоч би якою вона була... Заради його матері... Мати тяжко хвора...

— У вас стільки запалу, капітане. Ви намагаєтесь переконати мене в чомусь. Але я, слово честі, нічого з усього того, що ви сказали, не зрозумів. Хто такий цей Дмитро Палагнюк і чому ви ним цікавитесь. Зверніться краще в товариство "Україна". Там зв'яжуться з вашим Палагнюком... Або запишіться в хор співаком чи в ансамбль танцюристом. Поїдьте самі... Ви ніколи не були в Америці?

Капітан зрозумів, що пан заступник міністра з нього просто кепкує. Сміється йому в очі. Він мовчки підвівся і пішов з кабінету, але раптом зупинився.

— О, ледь не забув найголовнішого, — проказав капітан Дубль. — Ви, прошу пробачення, випадково не пам'ятаєте агента КаДеБе майора Марченка? Аркадія чи Артура Марченка? Він у 1984 році їздив до Нью-Йорка в складі нашої делегації радником з економічних питань. Добре грав на балалайці. "Гоп, мої черевички, гоп"...

Заступник міністра сполотнів:

— Ви що, знущаєтеся з мене? Що це все означає?!

— Нічого, пане заступнику. Абсолютно нічого. Я просто хотів би почути вашу відповідь: знали чи ні?

— А яке я маю до того відношення? Я не належав до кураторів агентури.

— Але я, як ви помітили, не випадково вжив слово "завербував", яке вам дуже не сподобалося, — капітан удав, що збирається відчинити двері.

— Зачекайте. Речення можна докінчити і в кабінеті. Не обов'язково, щоб його чула моя секретарка.

— Безперечно, пане заступнику. Я й не ставлю перед собою такої мети. Я лише хочу вам нагадати, що майор комітету безпеки за вашою вказівкою завербував воїна-афганця, який не схотів воювати, в свої агенти.

— Це неправда. Мазура ніхто не вербував. Його просто прибрали. А хто саме, я не знаю. Казали, мій водій. Кублей його прізвище. Він нині на пенсії.

— Я вам дуже вдячний за інформацію.

— Ви задоволені?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 185

— Так! — мовив капітан Дубль.

— Я дуже радий, — заступник міністра спробував зобразити на обличчі ту радість. Але усмішка вийшла помітно кривою і, як здалося капітану Дублю, зовсім не щирою...

РОЗДІЛ ДВАДЦЯТЬ ЧЕТВЕРТИЙ

— Не розумію вас, капітане... Інколи зовсім не розумію, — мовив Кублей, коли капітан сів у його заржавілий "Запорожець". — Для чого ви йому ляпнули "завербувати"?

— А для чого ви мені, як ви висловлюєтесь, ляпаєте. Щоб роздратувати?

— Ну, вас роздратуєш. Ваш міністр постійно радить підлеглим: вчіться в капітана Дубля. Ось в кого сталеві нерви... І Чорнобиль їх не попсував.

— У Чорнобилі...

— А посвідчення маєте?

— Ні, не маю. Я ж не ви... Двічі по одному дню провели в Чорнобилі, зберегли бланки відряджень — і ви вже інвалід-чорнобилець...

— Документи про відрядження я здав у бухгалтерію для звіту, капітане.

— І взамін взяли довідку...

— Не докоряйте мені, капітане. Особливо зараз, бо "Запорожець" не заводиться.

— Так воно й краще. Менше чадітиме.

— То нам треба кудись їхати чи ні?

— Нам треба посидіти!

— Ще раз не зрозумів...

— Поговоримо про пана заступника. Ви ж його добре знаєте?

— А чому б не знати. Водієм у нього служив.

— От бачите, Кублею, як мені постійно доводиться витягувати з вас інформацію. Я немов спінінгіст, який розплутує "бороду". Було б сказати мені про це одразу. Ще тоді, коли я поклав перед вами ті фотографії.

— Якось у голову не стукнуло... Розгубився дуже... Шокували мене ті давні фотокартки.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 186

— Що він за людина — пан заступник? У побуті.

— Вічно чимось незадоволений. На нього в міністерстві казали "гюрза". Знаєте, що це таке?

— Знаю! Не ви ж в Афганістані були, а я...

— Ви, капітане, від скромності не вмрете.

— Після проголошення суверенітету ви з тим заступником міністра випадково не зустрічались?

— Це допит?

— Чому! Допомога з вашого боку. Бо колеги... Ми з вами... Ну як вам м'якше сказати, щоб ви не образилися?

— Після того, ще ви мені наговорили за всі ці роки, гіршого сказати просто неможливо, якби ви й хотіли... Так от, випадково зустрічався... Справді, випадково. У молочному магазині. Він любить молочні продукти. Йому дуже подобалося американське молоко. Він мене за ним посилав навіть опівночі, коли воно коштувало дорожче. Скупий він чоловік, але посилав...

— Для чого ви мені про молоко говорите?

— Для характеристики... Для повнішої картини... Я ж вас так зрозумів?

— Так, — погодився капітан.

— От бачите, і Кублей мислить... Тут, у Києві, я зустрів його якось у молочному магазині. В неділю чи суботу. Бо в будні дні він те молоко в міністерстві купує... А тут, мабуть, дуже кефірчику захотілося, сметанки. А у вільній і незалежній тю-тю — суцільна порнографія... Це не мої — його слова...

— Я не служба безпеки, Кублею, і на магнітофон не записую.

— Хто його знає. Я пройшов життя, дай Боже кожному. Від дня народження у тридцять сьомому до цих днів... І Йосифом Віссаріоновичем був — таке ім'я взяв собі ще зовсім молодим. Потім став Микитою Сергійовичем... От тільки Михайлом Сергійовичем не встиг — Союз розпався.

— Поспішіть, поки Чорновіл не зробив з України федерацію... Може, на Леоніда Макаровича перетворитесь...

— Я почекаю, капітане. У такій справі, як і в нашій, ніколи не потрібно поспішати. Придивися, поміркуй, зважж, а тоді уже й за діло. Так от, я про пана заступника міністра. Ностальгія у нього. Він мене навіть відвів у кущі. Присіли на лавочці і він мені й каже: "Хочете, я вам анекдота про Леоніда Ілліча розповім. "Заповіт" називається". Ну,

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 187

коли це в житті могло таке трапитися, щоб заступник міністра закордонних справ сів поруч з колишнім своїм водієм і почав анекдоти розповідати? Свобода, демократія... І продовжує: "Помирає Леонід Ілліч. Підкликає свою дружину і подає їй записочку. "Що це?" — питає та. А Брежнєв відповідає: "Це мій заповіт. Як умру, то хай у труну покладуть униз лицем". "Для чого?" — питає його дружина. А він каже: "Скоро прийде такий час, що мене захочуть у задницю поцілувати, а я не звик, щоб мене перевертали". І засміявся. Бачите, за якими часами сумує? А потім подав руку і сказав: "Було б мені стільки років, як вам, Кублею... Я ще показав би їм свободу і демократію". А в нас з ним тільки рік різниці... Та мене вже вигнали на пенсію, а його хтось ще тримає. І це ж без спецосвіти... Як ви на це?

— Так, як і ви, Кублею! Саме це. — Капітан не договорив. Вхідні двері Міністерства закордонних справ розчинилися. — А ось і ваш хазяїн, Кублею. Чи ви називали його в Нью-Йорку по-іншому?

РОЗДІЛ ДВАДЦЯТЬ П'ЯТИЙ

Десь близько одинадцятої години капітан Дубль приземлився у Франкфурті-на-Майні... Голубий костюм з короткими рукавами, голубий дипломат з чорною ручкою і злегка голубуваті туфлі без шнурків фірми "Саламандра". Ось і вся екіпіровка. Під костюмом лише майка і труси. Просто, красиво і модно. Капітан згадав генерала Ситорчука: "Де це ви такий імпортний костюмчик відірвали, капітане?" — "В закритому магазині Міністерства закордонних справ".

Капітан Дубль уже знав, що заступник міністра вилетів у терміновій справі до Женеви. Попросив про останнє відрядження перед виходом на пенсію. Сказав: "Невже я за сорок років з гаком не заслужив?" І його відпустили. Тільки тепер він летів не в Женеву, а до Нью-Йорка і, здається, цього разу назавжди.

Капітан подав паспорт. Рудий прикордонник мовчки поставив штамп і, кивнувши головою, показав на вихід. — Данке шон, — ляпнув капітан чи то через ввічливість, чи то для того, щоб продемонструвати перед німцем, що й ми не ликом шиті, і враз йому чомусь стало ніяково. "Перед фельдфебелем принижуєшся", — кинув собі докір і тут же спробував виправдатися: "Перед цим фельдфебелем і генерали схиляють голови. Якщо контрабанду везуть. А що везеш

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 188

ти? Харківську електробритву, зубну щіточку, пару шкарпеток, спортивний костюм, труси, майку і зубну пасту. Здається, все. Ні, ще два носовички, мильницю і улюблений одеколон". "О'кей! — погодився з ним внутрішній голос. — Тепер роздивись аеропорт. Такого ти і в Шенноні не побачиш".

Німецька акуратність відчувалася скрізь. Чорні м'які крісла з довжелезними спинками. Хочеш сиди, хочеш натисни на кнопку і, зручно вмостившись, спи... Яка розкіш! Бари, магазини, кіоски, усміхнені німкені... Беруть марки, беруть долари... Зайшов у туалет...

— Гутен морген! — привітався хтось з-під стелі.

"Ну, це вже, скажімо, зайве", — подумав капітан і прислухався. Йому подали інструкцію. Німецькою, англійською, французькою мовами. Короткий зміст її зводився до того, що в "нашому туалеті" ви не повинні ні до чого торкатися. У світі ходить СНІД... Унітаз сам все змиває, кран вам подає на відстані рідке мило, чисту воду, сушить повітрям руки... Данке, сенк'ю і таке інше... "Ну, й німці!" — з захопленням подумав капітан Дубль, який понад усе любив чистоту. Але те, що він побачив в аеропорту у Франкфурті, перевершувало всі його уявлення про стерильність.

Повернувши від туалета праворуч, капітан сів у перше чорне крісло-ліжко, оббивка якого скидалася за всіма своїми даними на натуральну м'яку шкіру... "Чудесна штука вичинка!"

Представник нашого посольства, з яким була телефонна домовленість про зустріч, не з'явився. Капітан почекав ще півгодини, підвівся, підійшов до бару, випив склянку апельсинового соку і пішов на реєстрацію. Літак на Нью-Йорк відлітав через годину. "Невже десь прокол? Чому ж не з'явився Демчук? Що трапилося?"

Високий цибатий німець, десь на голову вищий від капітана, провів по його спині індикатором, і ззаду засигналило. Капітан Дубль насторожився. Начебто ж нема пістолета під пахвою! Німець повернув його до себе обличчям. Глянув водянистими очима в капітанові очі, провів індикатором по грудях, по штанах. Кліпнув подружньому очима. Усе о'кей. "Отже, у них індикатор сигналить, коли в тебе нічого під одягом нема. У нас навпаки... Слава Богу... А то я уже..."

Капітан зайшов у маленьку залу чекання. Тут, власне, зал було кілька. З цієї вже йшли на посадку. "Боїнг", довантажуючи валізи, водночас заправлявся пальним. Небо висіло над Франкфуртом чисте.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 189

“Бути у Франкфурті і не побачити Франкфурта”, — подумав капітан. Перейшов на протилежний бік зали. Став біля вікна. “Хоча б звідси подивлюсь на Франкфурт. Адже це німецький Манхеттен. Саме тут найвищий у Європі хмарочос. Тут народився Йоган... ще ж у нього є якесь ім'я... Забув... Знаю, що фон Гете. “Німецький Манхеттен” — імперське місто... Тут вибирали і вінчали німецьких королів. Чи вінчався тут Гете? Чи, може, він, як я, жив холостяком?!” Капітан узяв бляшанку пива, обережно розкупорив, боячись, що піна вихлюпнеться на костюм. “Усе нормально... Не можна бути в Німеччині і не випити пива! Та й сімдесят пфенінгів — це не гроші”.

Хтось доторкнувся до його плеча.

— Гутен таґ, гер капітан!

— Пан Демчук!

— Власною персоною... Дем'ян Демчук.

На душі потеплішало. Стало якось затишніше, веселіше. Зовсім по-іншому сприймався навіть аеропорт, десятки темно-синіх авіалайнерів з жовтими колами на фюзеляжах і темними лелеками в центрі, що знімалися вгору. Авіакомпанія “Люфтганза”.

— Щось трапилося?

— Німці підпалили турків...

— Не німці — неофашисти...

— Так, німецькі неофашисти, — уточнив ще раз пан Демчук.

— Ви летите зі мною?..

— Так. У мене справи в Нью-Йорку. І мені хочеться якось вам полегшити роботу. Адже я знав Дмитра Палагнюка.

— Ви знали Дмитра Палагнюка?

— Так, пане капітане. Це Микола Мазур, як сказав мені один чоловік з діаспори. Я з ним зустрічався в Афганістані. Я там працював. Був підпорядкований нашому політичному раднику.

— Після цього скажіть, що світ не тісний!

— Тісний, пане капітане. Дуже тісний. Мабуть, тому й воюють...

РОЗДІЛ ДВАДЦЯТЬ ШОСТИЙ

Кульгавий одержав телефакс із Франкфурта. “Я вилітаю рейсом 2247. Дмитро Палагнюк повинен поміняти квартиру. Допоможіть йому до мого приїзду! Везу живого листа”.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 190

Він прочитав факс і поторсав за плече Бордоніса. Той протер очі і запитав:

— Що трапилось?

— Шеф вилітає і дає вказівку... Дмитру треба поміняти квартиру.

— Отже, наступили на хвіст?

— Мабуть, що так.

— А я ж пропонував... Лягавого могли б прибрати... За три сотні баксів.

— Може, шеф по службі вилетів...

— Його ж збиралися турнуть за скороченням штатів.

— Ну, не турнули. Факс із Франкфурта прийшов. Одягайся.

Вони сіли в таксі. У велику жовту автомашину. Водій сидів, як у клітці, в кабіні за сітчастою перегородкою.

— Ну, від ножа це врятує, а від нагана?

— А тут з наганів не стріляють.

— Ну, з кольтів. Чи ще з чогось там...

— У тебе своїх турбот мало — за американські взявся? — глянув на нього Марченко.

— Паузу чимось треба заповнити. Не їхати ж мені мовчки цілу дорогу.

— Ти краще думай про Лас-Вегас. Про пана Ярослава. І мову удосконалюй... Українську також. Поки що в діаспорі житимеш... І не "дакай". Це тобі не Одеса вонюча, а Нью-Йорк...

— Задрипаний, — додав Бордоніс. — А що ти мені пропонуєш взамін?

— Такати. Так-так... Як автомат Калашникова. Так-так... А то пам'ятаєш, як тебе пан Ярослав підловив? "Ви що, дома по-московськи, прошу пана, розмовляєте?" — перекривив Кульгавий. — А ти йому що?

— Я йому сказав, що ні... Українською мовою говоримо.

— А він тобі що?

— А він?! А він: "А чому ж ви по-московськи кажете "да", а не по-нашому "так"?" Пішов він у с...

— Вилазь, приїхали!

Піднялися на шістнадцятий поверх. Швейцар, дізнавшись, у яку квартиру вони йдуть, перемикнув телекамеру на шістнадцятий. Темно-синє око камери, що оглядало увесь коридор, мовчки стежило за несподіваними гостями.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 191

— Вони що, за всіма так стежать чи тільки за нами? — запитав Бордоніс.

— За всіма незнайомими, — відповів Кульгавий. — За всіма, хто не живе в цьому хмарочосі.

— А для чого? Перевіряють, чи ми правду сказали, що піднімаємося на шістнадцятий поверх і в тридцять другу квартиру?

— Перевіряють. Якби ми тут зараз не з'явилися, він би вже поліцію викликав, — озвався Кульгавий.

Бордоніс натис на кнопку дзвінка. По той бік дверей мелодійно заграв акорд: "А-ме-рі-ка". Через "і".

— Красиво. Це з їхнього гімну?

— З їхнього... Дасть Бог, казатимеш "з нашого".

— Твої б слова, та до Бога.

— З цього хмарочоса до Бога зовсім близько.

— До землі далеко. Що він там чухається? Чи знову вмер?

— Такі не вмирають. Добре, що я йому тоді всадив одну кулю. Всадив би більше, хто б нам сьогодні допоміг... А скільки ти?

— Я? Я чотири! І всі навиліт.

— Живучий.

— Тихіше. Він он розглядає нас. Бачиш, вічко у дверях заслонилось. Узяти б шило... Штрикнути... На одне око менше було б.

Двері прочинилися. На двох ланцюжках.

— Хто?

— Ніби не бачиш... Свої, — сказав Бордоніс. — Рідні. Твої хрещені.

— Ти ці одеські штучки облиш. Зрозумів? — зашепотів Марченко, як тільки Палагнюк вийшов на кухню. — Не дратуй його. Поглянь у вікно... Пам'ятаєш, який поверх? Довго летітимеш звідси, поки приземлишся.

— А ти?

— Я тебе питаю. І з якого це часу ми на "ти"?

— З того самого... Однією ниточкою пов'язані...

Зайшов Палагнюк, поставив перед непроханими гостями попільнички.

— До тебе як звертатися, — розпочав Марченко. — Дмитро, Микола? Чи ти на всі імена реагуєш однаково?

— Після ваших хрещень мені всі імена дорогі.

— Вдячні, що не забув... А як не забув, то знаєш: "хрещених батьків" треба слухатись... І як ти вже переконався, у нас, "хрещених батьків", руки довгі...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 192

— Я вас попередив, — підвівся Палагнюк, узяв запальничку й припалив. Жодному з них вогню не підніс. — Мене уже не треба лякати. Я ляканий... Мене цікавить одне: як мама? Хоча ви є покидьки... У вас давно немає нічого людського. Я хочу знати, як мама? І де від неї лист? Де доказ, що вона жива?

— Я тобі сказав: у неї заклякли руки. Ти її перелякав своєю мармизою, притуленою до вікна... Лікарі тут безсилі. Листа тобі привезуть... Завтра. Живого, Надиктованого на касету магнітофона. Ось телефакс. Читати по-українськи ще не розучився?

Палагнюк узяв факс. Мовчки прочитав. Віддав назад.

— Можеш добу перечекати? Чи нерви здають?..

— Куди ви мене збираєтесь переселяти?

— Поїдеш, побачиш... Візьми найнеобхідніше.

— У мене тут усе найнеобхідніше. Що мені робити?

— Чекати!

— Чого?

— Прийде товар. Приймеш. Одержиш свої бабки, і ми дамо тобі спокій. Якщо все пройде нормально, вистачить і мамочку підлікувати. Може, не доведеться давати оголошення по телевізору. Повідомлять рахунок. Усе оплатимо ми...

— Скільки благородства!

— Учимось в американців. Слово — закон... Слово джентльмена... Радянська влада сьогодні дає такі можливості. Займаємось скромним, але надійним бізнесом... Ми тепер, можна сказати, патріоти. Продаємо українські писанки, крашанки, гуцульські топірці, кептарики...

— Коли прибуває літак і куди?

— Багато знатимеш, ще більше посивієш. Мама тебе хоче бачити чорнявеньким. Збирайся!

— Для чого переїжджати? Мені тут зручно... Мене тут знають...

— А ми тобі кращу квартиру знайшли. І за наш рахунок.

— А як з цією?

— Швейцару скажеш, що виїхав назавжди. Ввічливо попрощаєшся, щедро подякуєш.

— З нашої кишені, — додав Бордоніс. — І гуд бай!

Палагнюк якийсь час роздумував. Тер підборіддя. Відчувалося, що думки, як човники в швейній машинці: то туди, то сюди... "Не знаю, що й робити. А треба щось робити. Куди вони хочуть мене відвезти? Для чого? І чи я взагалі повернуся сюди? Чи не початок

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 193

це третього і останнього хрещення? Цього разу обома "хрещеними батьками"!

— Я так просто не поїду.

— Що означає "так просто"? — запитав Марченко.

— Де у мене гарантія, що ви мене не ліквідуєте?

— Для чого? Чому?

— Тому, що я дуже багато знаю.

— Ти нічого не знаєш. Знаємо тільки ми, Палагнюк. Тобі поклястись?

— Не смішіть... Джентльмени з великої дороги... — І Дмитро раптом погодився.

— Уже довіряєш?

— Довіряю! — мовив і почав збиратися. "Аби тільки телефон. Аби тільки телефон не висмикнули. Не обрізали. Не відключили".

РОЗДІЛ ДВАДЦЯТЬ СЬОМИЙ

Всесвітньовідомий аеропорт імені Кеннеді не справив на капітана Дубля такого враження, як "Рейн-Майн". Зате Нью-Йорк буквально приголомшив.

— Фантастика! — вигукнув капітан, дивлячись на безперервний потік автомашин у два й три ряди. І жодного перехожого. Враження було таке, ніби тут всюди господарі — автомашини. І тільки на Манхеттені, прибувши туди десь через тридцять хвилин, він побачив натовпи людей.

Зустріли його нью-йоркські українці досить привітно. Чесно кажучи, капітан навіть і не чекав такої теплої зустрічі після київської аудієнції в пана заступника міністра закордонних справ... Чи то перебування людей на чужині по той бік Атлантики, чи то тривала відірваність від рідної домівки накладали на людей певний відбиток доброти й чемності. А, може, й те, що капітан просто привіз від рідних з України кілька листів, які тут вважалися найкращими сувенірами, нагадавши про подих розбурханої весни, і пахощі київських каштанів, і тихий плин древнього Дніпра-Славути... Хтось із жінок, щедро накриваючи стіл прямо тут, в українському представництві, навіть пустив сльозу.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 194

— Що будете пити? — запитала дружина одного з дипломатів.

— Усе, — посміхнувся капітан. — Усе, що наллєте...

Вона навіть розгубилася. Потім посміхнулася до нього і тихо мовила:

— Я не спеціалістка у цих питаннях. Сама нещодавно сюди приїхала. Замовляйте...

— Віскі з содовою, — сказав капітан.

— Одну хвилинку, — вона подала віскі.

Він налив. Потім содову. Тоді взяв кілька шматочків льоду. Кинув у брунатну рідину. Пахло мускатним горіхом і ще чимось незнайомим, невловимим...

Увечері капітан і Дем'ян Демчук оселились у приватному готелі. Тут же, на Манхеттені. Готель належав, як висловився Дем'ян, до розряду найпростіших, і ці слова "до розряду" викликали в капітана дивні асоціації. Він навіть посміхнувся. Уважний Дем'ян Демчук, високий на зріст, але добре збитий брюнет з чорними, аж занадто, очима і довірливим, відкритим поглядом, помітивши посмішку, запитав:

— Щось не так, капітане?

— Все так... От тільки готель... Ну, коли ви сказали "до розряду", я мало не закінчив фразу по-своєму.

— Я розумію. До розряду парнокопитних?

— Щось приблизне...

— Не сумуйте, пане капітане. От станемо багатою державою, багатими людьми і, повірте мені, житимемо в "Хілтоні". А поки що... А поки що нам і "Блакитні ночі" на Манхеттені — розкіш. Приготувати каву?

— Якщо вам не важко, я випив би чаю...

— З лимоном? Без? Міцний, середній, світлий?

— Гарячий!

— Це вже обов'язково...

— Я все хотів запитати вас, пане Демчук...

— Так, я вас уважно слухаю, — Демчук вистрілював словами, як з пістолета. Капітану Дублю навіть здавалося, що він бачить у голубому повітрі кімнати кожне його слово, що вилітає з круглого, як дуло, рота,

— Як ви познайомилися з Палагнюком?

— Миколою Мазуром? Ми з ним земляки. Він на лікуванні тоді перебував. У Кабулі. А я в профспілках. Ми провідували наших.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 195

Інколи й чергували в палатах. З автоматами в руках. Кожний по дві години.

— Який він із себе? Що ви можете про нього сказати?

— Чесний хлопець. Чесний і сміливий. Це йому шкодило.

— Чому?

— Говорив, що думав. Казав: не потрібна нам ця війна... Протестував. Не викручувався, як інші. Не симулював. А погубив його язик. Нестриманість. Ви знаєте, що таке профспілки в Афганістані?

— Здогадуюсь.

— Так. Це все працівники КаДеБе.

— Ви теж працівник?

— Так. Колишній. Позаштатний. Інакше за кордон не брали. Я закінчив юридичний. Вдень працював, ночами чергував. У готелях "Інтуриста".

— Доносили?

— Доносив, капітане. Всі тоді доносили. На Мазура не доніс. Любив я його. Просто попередив. Ляпатимеш язиком — одне з двох: не вб'ють моджахеди — наші вб'ють... Убили його наші... Так говорили. Смерть загадкова. Виписали з госпіталю і одразу в "секрет". З лейтенантом Бордонісом. Альберт, здається. Темний тип із Одеси... На цигана схожий... Писався українцем. Цей Бордоніс Миколу й пришив. Дуже вже вислужувався. Хотілось йому Київ завоювати. Ну і, ще так говорили, Галю.

— А хто така Галя?

— Наречена Мазура. Він постійно носив її фото біля серця. У госпіталі карточка стояла на тумбочці... Все милувався нею... Милувався і Бордоніс. Цинічно казав: "Уб'ють тебе, Колю... Я на Галі женюсь". Микола відповідав: "Не уб'ють! Я в Бога вірую! В маму! Мене не можуть убити"... "Тут уже не одного віруючого моджахеди поклали". "А мене не вб'ють! Я відчуваю". "Що, перетягнеш кордон?!" "Ні, — казав Микола. — І кордон не перетягуватиму. От вірю, і все. Чого пристав?" І вбили. Капітан Марченко вбив. Ну, не він власноручно. Убив таки Бордоніс. Але Марченко наказав... Вони не одного нашого поклали. За язики... Все вислужувались і вислужились... Марченко став майором. Лейтенант Бордоніс — старшим. Перший того ж року у Нью-Йорк поїхав. Другий у Київ... Далі я їхньої долі не знаю... Мене перекинули до Монголії. Потім в Анголу... Заробив на дві автомашини. На дружину купив "шестірку". На себе — ГАЗ

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 196

“2410”. Маю квартиру. Дачу. І одного сина... Ось і вся біографія. У давніх знайомих попросився в Німеччину. Незабаром узяли.

— Також із “профспілок”?

— З “профспілок”... Я, як юрист... Ну, у мене тільки диплом юриста... А так...

— Зрозуміло... Ви б Мазура зараз упізнали?

— А чого ж... Скільки б це йому зараз стукнуло... Двадцять вісім. Десь так. Загинув він улітку 84-го. У вісімдесят п'ятому я вже в Улан-Баторі жив... Ну, звичайно...

— І ви більше про Мазура нічого не чули?

— Чув... Але я в те не вірю...

— Що ж ви чули?

— Я ж ще й у Нью-Йорку жив. Ну, не жив, а приїжджав на три місяці. У складі делегації від УРСР на сорок першу сесію Генеральної Асамблеї... Нам не дозволяли тоді ще по Нью-Йорку самим прогулюватися. Ну, а я порушив... Пішов сам і водієві не сказав, яким маршрутом. Якщо чесно, то закохався. З Коста-Ріки делегатку примітив. Нам забороняли знайомитися. Ну, тільки на дипприйомах. Я просто захотів побачити її. І пішов слідом. Ну, як ходять за дівчиною... Знайшов би її — одружився б ще тоді. А так... Ну, як метеорит у небі. Пролетіла. Спалахнула зіркою... І залишила в серці слід... На все життя. Дивні ми люди. От я й пішов за нею. По набережній Іст-Рівер. І десь на повороті, здасться, 54 стріт мені зустрівся Мазур-Палагнюк... Можете уявити мій стан! Я аж оторопів. Він ще й глянув на мене. Я відвернувся. Боявся втратити костаріканку. Зайшов в аптеку. Взяв кави. Глянув крізь скляні двері... А на тому місці, де стояв Мазур-Палагнюк, дивлюсь — чорний пес на задніх лапах сидить. Я навіть очі протер. Галюцинація! Нікому про цей випадок не розповідав. Соромився. Оце ви перший, капітане. Треба ж таке. Воскреслий із мертвих!

— А про Палагнюка чули?

— Чув і про Палагнюка. Ніби виступав він перед будинком ООН. Разом з афганцем, його прибрали. Наші ж таки. Одні кажуть, водій заступника міністра. Теперішнього. Він тоді був завідуючим і членом колегії. Інші — майор Марченко. Десь у Рівердейлі. На площі Щаранського, здається. Був такий російський чи єврейський дисидент. Американці моду взяли по-нашому площі і вулиці називати. Іменами радянських політв'язнів.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 197

Чай охолов. Капітан підняв для чогось кружальце лимона, роздумуючи, їсти його чи взяти шматок шоколаду.

— Налити гарячого?

— Будь ласка, і трохи заварки...

Демчук підвівся.

— Ви що, й не підігріваєте...

— А тут цілодобово гаряча середня конфорка. В Америці час — це гроші.

— Може спробуємо?

— Що саме?!

— Піти в гості. Ще тільки восьма година вечора! Не заперечуєте?

— Ніскільки. І до кого, якщо не секрет?

— До вашого земляка. Киянина.

— Це ж якого?

— Дмитра Палагнюка!

Демчук ледь не випустив склянки з гарячим чаєм на підлогу.

— Ви жартуєте, капітане?

— У міліції не жартують, пане Демчук!

— Отже, це правда... Воістину воскреслий із мертвих! Коли ж вони приїхали за вказаною адресою, швейцар відчинив їм дверцята автомобіля, пропустив у хол і тільки там запитав:

— Ви у яку квартиру, панове?

Демчук назвав. Швейцар пильно глянув на нього і повідомив:

— Пан Палагнюк учора виїхав звідси назавжди!

РОЗДІЛ ДВАДЦЯТЬ ВОСЬМИЙ

Дмитро Палагнюк їхав разом з ними на таксі. Манхеттен він знав, як свої п'ять кульових ран на тілі. Чотири від автомата Калашникова і одна від пістолета Макарова. На довгу незабутню згадку. Їхали в Даун-Таун. У цей брудний торговий центр барахолок, кишенькових злодіїв і притонів.

— Житимеш тут. Але, як кажуть у нас в Одесі, не висовуйся... Сидітимеш тишком-нишком, як мишка. Під віником. А листа від мамочки завтра привеземо... Знав би ти, хто його тобі везе — ручки цілував би, — розпатякував Кульгавий.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 198

Дмитро мовчав. Байдужим поглядом дивився на вулицю, перехожих, йому нічого не потрібно було запам'ятовувати. Він неодноразово купував тут різні дешеві товари, коли жив на рівні колишніх радянських дипломатів, які скуповувались тут по дешевинці. У своїх колишніх громадян.

Кімнатка, в яку його поселили, розташувалась на першому поверсі. З двома заґратованими вікнами. Одне в двір із занедбаним басейном, в якому замість води валялось неприбране торішнє листя, а друге виходило на скверик.

— Тут тобі буде як у раю, — вів далі Кульгавий. — Бузок під вікном... Магнолії... Вишень, правда, нема, але, як бачиш, ростуть гіацинти, дім оповито диким виноградом. Це надає усьому свіжості і не нагадує Сінг-Сінг... Холодильник набитий різним добром і жувальною гумкою. Ти ж уже американізувався. Свіжість і чистота в роті тобі забезпечена... Телефону, на жаль, нема. Відрізали... Залишаємо тебе самого. Без ключа... Все, що потрібно — в туалеті. Під бузину ходити не треба... Та в цьому районі вона, здається, й не росте. Будеш гарним хлопчиком — побачиш маму. Будеш поганим — тебе побачить мама... Але цього разу тільки в труні... З відкритим віком. Затямив? А поки що — гуд-бай!

Кульгавий з Бордонісом вийшли й зачинили двері на два повороти ключа.

— Грати не пробуй знімати! Господарю це може не сподобатися! — кричав Бордоніс вже з того боку. — Ми сказали, що в тебе не всі дома, і просили його про всяк випадок прослідкувати за тобою... Усік?

Палагнюк на одеські штучки Бордоніса не реагував ніяк. Він їх вивчив ще в Афганістані. Балабон і там торохкотів, як висушений у стручках біб. Дмитро присів у крісло, роздивився. Останнім часом він бачив стільки американських фільмів, що й з ліку збився і майже не пам'ятав жодного з них. Запам'яталося тільки головне: герої цих низькопробних фільмів ніколи не розгублюються. Навіть тоді, коли їх у печері завалюють камінням. Все одно вони знаходять вихід. А він що, не зможе знайти? Ну, замкнули його ззовні. Ну, відрізали телефон. Апарат забрали з собою. Грати на вікнах... Поставили наглядача. Якщо поставили... Та який господар будинку буде сидіти і виглядати, коли його "божевільний" вибереться з квартири? Вішають на вуха спагетті. Граються в мафію "хрещені батьки". В усіх по одному, а в нього аж два. Наше-таки зверху...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 199

Він підвівся, зайшов у туалет. Над унітазом висіла шафа з господарським реманентом. Дріт, викрутки, шурупи, цвяхи, навіть новий замок з п'ятьма ключами. "Ось і вихід, — подумав Палагнюк, — викручу той замок, вставлю цей. Прийде хазяїн, скажу — міняю. Його для чого купили?!" Але це його не влаштовувало. Він узяв ще кілька ключів. Тут їх була ціла в'язка... Підійшов до дверей. Вставив один, другий, третій... Відімкнув чи то шостим, чи то сьомим. Аж серце забилось. Відчинив двері... Ні, в цих ширвжитківських американських фільмах теж щось є... Ще не вечір... Ключа з в'язки зняв, на його місце почепив той, що був від новісінького замка... А раптом порахували. Хоча кому це в голову прийшло?.. Просто найняли тимчасово чиюсь квартирку... Сів на тахту. Подумав. Куди заховати ключ? Згадав, що в плавках є кишенька. Поклав туди. Не роздягатимуть. Спробують — дасть по зубах. Приліг. Тоді встав. Пробіг очима по кімнаті. У стінній шафі подушки не знайшов. Лежали ковдра, покривало, кілька простирадел, наволочки... Подушки жодної... Повернувся до тахти. Підняв ліжник. Так і думав. Подушка є. Тут і ковдра... Стара скакалка, розбита Барбі, маленьке велосипедне колесо, старий телефонний апарат... Ще довоєнного випуску. Не скрикнув, не вигукнув. Взяв спокійно в руки. Оглянув. Є шнур, є вилка на кінці шнура... Ніде не розірваний... Не хотілося вірити і не хотілося загадувати. Знайшов проводку, збігав на кухню, взяв ножа. Зачистив два дротики, прикрутив до вилки. Підняв трубку. Вухам не повірив. Поклав трубку. Знову підняв. Набрав номер. Телефон працював справно. Почув свій власний голос. Звідти, звідки його забрали: "Ви телефонуєте до квартири Дмитра Палагнюка. Після третього сигналу прошу надиктувати текст. Залиште, будь ласка, свій телефон. Як тільки прийду, вам негайно зателефоную. Дякую". Слухав і не знав, що сказати. Набрав ще раз свій номер, продиктував. "Я вивезений в Даун-Таун. Ні номера будинку, ні вулиці не знаю. У дворі великий занедбаний басейн. Без води. Наповнений торішнім падолистом. Моє вікно з ґратами виходить на цей басейн. За ним дитячий майданчик. Карусель, гойдалка, чортове колесо. Усе занедбане. Я вийти з квартири можу... Але боюсь, що за мною слідкують. Знайдете, до квартири не підходьте, влаштуйте пункт спостереження. Мені загрожують двоє. Один високий, другий кульгавий на ногу. Перший — блондин. Другий — брюнет. Зі шрамом на правій щоці. Передав Дмитро Палагнюк. Дякую. Будьте обережні. Втретє не воскресають.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 200

Ще раз дякую", — Дмитро поклав трубку, від'єднав шнур, поклав телефонний апарат на місце. Приліг на тахту, Задумався. "А що, як послати їх к бісу? Втекти". "А якщо дістанеш кулю втретє? І знову не одну?" Встав. Підійшов до холодильника. Заглянув... Напхали по саму зав'язку. Отже, прибирати мене швидко не збираються. Узяв кілька бананів. З'їв. Захотілося чогось випити. Відкоркував пляшку мінеральної. Випив із задоволенням. Заглянув в аптечку. Ковтнув пігулку аспірину. Знову приліг. Настрій нікудишній. Увімкнув телевізор... Але нічого не розумів. Піймав себе на тому, що картинки бачить, а слів не чує. Вимкнув. Витяг подушку. Поклав під голову. Спробував заснути. Заснув.

РОЗДІЛ ДВАДЦЯТЬ ДЕВ'ЯТИЙ

Ухопивши голову в руки, капітан Дубль думав. Думки, як весняні крижини, нагромаджувались одна на одну. Фактів, подій, деталей, дійових осіб така кількість, що вони ніяк не вкладалися в одну стрункy фабулу. Не трималися купи. Але все вертілося навколо Мазура, його записок, його листів. Капітан спробував пройтися з перших кроків... З чого почалося? З Афганістану. Але саме цього епізоду він не знав... Перекинувся з Кабула на Київ, Розмова з молодим гравером. Той упізнав типа, який змусив батька писати записку, давши власну кров. Допитав старшого гравера... Признався одразу... Про валюту промовчав. Сказав, що взяв відповідно до прейскуранта, як по металу. По очах помітив, що бреше. Та капітана Дубля не так цікавило, чим платив замовник. Цікавив зміст листа. Лист писав Мазур до мами — Лідії Андріївни Мазур. Писав, що в нього все гаразд. Служба як служба... У те, що він загине в Афганістані, — не вірить. Відчуття у нього таке. Але якщо його відчуття, як і доля, зрадять, то він просить матір про одне — поховати його разом з батьком... В одній могилі... Про Галю не згадував. Отже, мати про наречену не знала. Або соромився, або... не був певним, чи вона залишиться йому вірною... У листі стояла адреса. Мама жила за київським Ботанічним садом, на Печерську. В приватному будинку. На схилах Дніпра.

Що ж у цьому листі важливе? Головне? Листа він не бачив. Але його читали двоє: гравер батько і гравер син. Зміст передали майже дослівно. Передали і зміст записки, написаної кров'ю Бордоніса...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 201

Капітан підвівся. Виглянув у вікно. Манхеттен прокидався. Прокидався пізно. Десь приблизно о другій годині дня. О другій, щоб завмерти приблизно о другій годині ночі. Зсунута доба, зсунуті мізки. Капітан опустив білі пластикові штори. У кімнаті стало темно. Засвітив настільну лампу. Створив свою маленьку ніч. Уночі думалося краще... Що виділяється в цьому загалом банальному солдатському листі? Чим він відрізняється від інших листів, яка його особливість? І чи є вона тут? Він вимкнув світло. Заплющив очі. Уявив лист Мазура ... Ніби жирними літерами виділилось в уяві речення: "Але якщо мої відчуття, як і доля, зрадять мене, то поховай мене разом з татом". Він розплющив очі, увімкнув світло... Його осінило... Ось воно що! Як я не здогадався раніше?! Майор Марченко... Майор Марченко і агент КаДеБе Бордоніс! Авжеж вони. Чи відіслали вони цього листа Лідії Андріївні? А якщо відіслали, то коли: до чи після?! Ось питання. Хотів би я це знати...

Він підійшов до телефону. Набрав номер місії. Попросив Демчука. Демчук відгукнувся одразу.

— Нам за будь-яку ціну потрібно потрапити в квартиру Палагнюка. За будь-яку ціну... Шукайте представників діаспори, шукайте поліцію. Я хочу бачити покинуте приміщення.

— Я спробую, — промовив Демчук. — Ви з номера? Чекайте!..

Чекати довелося довго. Капітан спробував читати Біблію. Шукав місце про Ісуса Христа. Те, де описується, як Ісус Христос воскрес. Нарешті знайшов, але саме в цей час у двері постукали.

— Ви щасливчик, пане капітане! У тому будинку живуть наші люди. Знайомтесь... Пан Роман. До ваших послуг.

— Ми можемо потрапити до квартири пана Палагнюка?

— Ноу проблем! — посміхнувся пан Роман. Високий добродушний чолов'яга з уже помітним черевцем — багажем, зібраним за років шістдесят п'ять. — У тому будинку мені всі двері відкриті. Я господар того будинку. Як ви кажете, хмародряпа.

— Ми поки що кажемо хмарочоса!

— А то ще москальський вплив!

Пан Роман натис на педаль. Могутній темно-синій "кадилак" з такою ж темно-синьою оббивкою на шкіряних сидіннях, м'яко рушив і покотив на гору, як з гори. Без напруги, без звичного для вуха капітана Дубля стукоту пальців у наших двигунах і стогону під колесами. Знайомий уже капітану Дублю швейцар цього разу розплився в такій

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 202

посмішці, що складалося враження, ніби у нього й обличчя нема — сама тільки посмішка. На чистій натуральній гумі. Від вуха до вуха. Відчиняючи дистанційним управлінням шафу, за дверцятами якої висіли запасні ключі під відповідною нумерацією поверхів і квартир, швейцар, не гаючи й хвилини, вручив пану Роману потрібний ключ.

На поверх піднімалися з швидкістю ракети. Капітану здалося, що їх цього разу так швидко везуть тому, що вони їдуть з хазяїном.

Переступили поріг. Капітан Дубль оглянув невеличку кімнатку і навіть дещо розчарувався. "Ось звідки наші квартири, так звані хрущовки". Спарені кімнатки, спарені ванна і туалет. Маленька кухонька. На всю стіну в коридорчику стелажі. З книгами. Українською й англійською мовами... Українських більше... Більше і бідніших. Мабуть, виданих на гроші меценатів. У простих м'яких паперових обкладинках.

Посеред вітальні стояв журнальний столик. З штучними яскраво-рожевими трояндами. Із зеленим неприродним листям. Три попільнички. Усі з попелом. Але жодного недопалка. У кутку — телевізор. Відеомагнітофон. Три крісла в золотавій велюровій оббивці. Такого ж кольору пуфик. Під стіною тахта. На стіні фотопортрет Лідії Андріївни. На телевізорі фотокартка Лідії Андріївни на увесь зріст. Стояла біля яблуні у білопінні. Рання весна. На серванті портрет дівчини. Фотокартка прострелена. Капітан одразу впізнав Галю Медведчук... Тепер уже Бордоніс... А може, знову Медведчук?

Пан Роман як господар дому запросив усіх сісти. Капітан подякував і сказав, що він прийшов не за цим. Його цікавило все. Книги, письмовий стіл, тумбочка в спальні... Шухляди... Капітан щось шукав... Шукав ретельно... Тоді підійшов до телефону. Поглянув на пристрій, попросив пана Романа увімкнути. Сам не наважувався... В його кабінеті — трохи іншої конструкції. Пристрій раптом заговорив. Пан Роман здивовано глянув на капітана. Потім перевів погляд на Демчука.

— Даун-Таун... Я цей район знаю. Можна сказати виріс там. І де цей басейн, знаю. Знаю, чий це дім. Знаю, хто там живе з наших... Ноу проблем!

Дубль подвійно не вірив тому, що чув... Він аж ніяк не сподівався на такий успіх у Нью-Йорку.

— Можемо одразу й поїхати, — запропонував пан Роман. — Мені навіть цікаво, шляк би його трафив... Отже, комуністи живуть, комуністи діють. Були бандитами — бандитами й залишились.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 203

— Одну хвилинку, будь ласка. Мене цікавлять деякі папери, — мовив капітан. — Ви посидьте, а я з вашого дозволу...

— То дуже прошу. То ви тутка командуйте. Я тільки їм прислуговую. Мені то дуже цікаво. Хотів би я видіти тих вар'ятів. У моєму "кадилаці" такі шиби, що то ви все бачите, а вас ніц не бачать...

Капітан рився в паперах, перебирав течки... Нарешті, здається, знайшов те, що шукав. Він перегорнув кілька сторінок, прочитав. Потім з хвилюванням повернувся назад... Тоді забіг сторінками наперед... Потім закрив книгу, підійшов до пана Романа, обійняв його і розцілував. Той аж розгубився.

— То що то є? Мені сказали, що ви капітан поліції, і такі сентименти. У вас радість? Я дуже щасливий... Абись тільки не розчарувалися...

— Не розчаруюся...

— І в мені також... За такий поцілунок... Я вас, перепрошую, переводжу до своїх апартаментів... Пощо ви будете тому одеському вар'яту платити доляри... Україна ще не стала на ноги... То хай уже стане, тоді...

Капітан йому щиро подякував, потис руку і сказав, що згодний виїхати негайно.

— До того басейну!

— Так! Так, пане Романе. До басейну!

РОЗДІЛ ТРИДЦЯТИЙ

Важко знайти людей у цьому світі, які б сказали, що вони люблять чекати. Цього не міг сказати про себе і капітан Дубль... Але, сидячи в "кадилаці" пана Романа, він того вечора подумав про себе: "Я таки вмію чекати..."

Подумав і спіймав себе на тому, що ця фраза належить не йому. Що він механічно цитує свою добру знайому.

Саме вона йому часто казала ці слова: "Я таки вмію чекати..."

Чекати довелося недовго. Та й час біг, як наше життя. Точніше, життя Дмитра Палагнюка — Миколи Мазура. Недовге, але таке, як пишуть українці, карколомне. Він прочитав щоденник воїна-афганця і тепер, здається, все зрозумів. Одне тільки дивувало: чим вони його залякували? Здається, й це розгадав, і все-таки... Не міг повірити...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 204

Отже, його дурили... Подавали односторонню інформацію і він, як кожна чесна і довірлива людина, вірив. Вірив, незважаючи на кілька зрад і на... розстріли... Ось це капітану не вкладалось у голову...

Кульгавий ішов позаду. Стомлений. Зігнутий. Загнаний... А Циган, як про себе прозвав капітан Дубль молодика зі шрамом, викидав ноги вперед бадьоро, весело, самовпевнено. Отже, вони почувають себе тут у цілковитій безпеці. От тільки Кульгавий — майор Марченко — помітно втомився життям чи щось відчував як старий досвідчений чекіст. "Чекіст" — це колись романтичне слово швидко набувало зовсім іншого відтінку і викликало всуціль неприємні асоціації. Мало хто тепер міг би з гордістю сказати, що він чекіст, як і його близькі та й далекі родичі.

У під'їзд обидва зайшли не оглядаючись. Це додатково переконало капітана, що тут вони почувають себе поза підозрою.

— Вони? — запитав пан Роман.

— Вони, — відповів капітан Дубль. — Сучі сини!

— Москалі!

— Перевертні. Яничари!

— Від них усі наші біди... Горе наше, — зітхнув пан Роман. — Вилікувати б нашу націю від цього — їй ціни не було б.

— Ви, мабуть, їдьте, пане Романе. А ми уже з Дем'яном тут самі залишимось... У вас же інша професія, — посміхнувся капітан.

— Що інша, то інша... Але й мені цікаво... У мене ще трохи часу є...

— Ви ліпше скажіть, чи нема у вас другої автомашини і гарного водія?

— А то чому?! Ноу проблем... І водій файний є. Моя донця... Дорою звати. То якщо треба, то вона й зараз приїде. Може, ще й будемо родичі. У мене файна донця. У Києві по телевізору виступала, то купу листів з України привезла. Чи то тому, що гарна, чи тому, що багата. Тепер хіба зрозумієш? То треба вдавати з себе бідну, щоб зрозуміти правду...

Пан Роман узяв телефон. У трубці щось затріщало. Озвався жіночий голос.

— То є ти, стара? А де Дора? То дай-но Дорі ту слухавку. Донцю... Хай!.. Хай!.. То ти нині що робиш? А не хочеш з файними хлопами сі зазнайомитися? А то чому? То я жартую. То є з України. Їм тра показати Нью-Йорк... А то я відки знаю? Мо', й Нью-Джерсі. Бруклін, Бронкс. Куди скажуть... У Даун-Тауні. Дім Дорченка... Так...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 205

То не запізнюйся. Пальне є?.. То добре. Тоді простуй сюди. Поїж, доню. Бо ті хлопи гуляти майстри... Мо', не на цілу ніч, але до світання... Мамі скажи, що я дозволив. Най буде!

— Буде заміна, — пан Роман поклав трубку.

Вечоріло. Нью-Йорк спалахував світлом і справжнім життям. Чиновники залишали свої фірми, комп'ютерні системи, крісла, апарати, секретарок... А втім, секретарок, мабуть, не залишали... А тільки давали змогу переодягнутись, прийняти душ і запрошували на вечерю... Десь бурхливо оживала Сорок друга стріт, яскравореклaмний, як вогняний метеорит, Бродвей, осліплюючи вас своїми вогнями і несподіванками, перерізав по діагоналі Манхеттен. А тут, у Даун-Тауні, життя, навпаки, завмирало. Тихо спалахували вікна, загорялися вогнями — зеленими від зелених абажурів, які тут залюбки використовували, і темно-синіми від кольорових телевізорів. У тимчасовій квартирі Джима Пеленса сиділи в напівтемряві. Горів тільки нічничок, миготіла на шибках тінь. Вона то накульгувала, то присідала, то раптово схоплювалась. Ішов активний діалог. Щось накреслювалося, щось планувалося. Одна сторона того чекала з нетерпінням, друга — з острахом, третя думала: аби швидше...

Підкотило пошарпане "шевроле". Автомобіль зупинився там, де хотілося капітану — між будинком і "кадилаком". Так що з вікон квартири, де точилися суперечки, їх помітити не могли. Пан Роман потис "хлопам" правиці, вийшов до доньки і сказав:

— Парубки будуть з тобою. Дивись, поводься як слід... Що попросять — виконуй...

— Усе підряд?

— Но, но... Тільки не будь вар'яткою, — і попрощався.

РОЗДІЛ ТРИДЦЯТЬ ПЕРШИЙ

Дора виявилася й справді приємною дівчиною. З добрим почуттям гумору, весела, життєрадісна. Кругленьке, як на божественній іконі, личко. Пухкенькі привабливі губки. Кирпатенький носик і найголовніше — вічно усміхнені і водночас спостережливі очі. Капітан навіть не роздивився, якого вони кольору. В автомашині було темно. Та й несподівано вийшла з квартири братія, яка їх цікавила. Спочатку здавалося, що вийшло двоє... Але, уважно придивившись,

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 206

капітан помітив і Дмитра Палагнюка. Той тримався осторонь, бо, очевидно, мав завдання взагалі йти окремо. За вказаною адресою. З будинку він повернув праворуч. На вулиці зупинив таксі. Кульгавий з "Циганом" пішли ліворуч і сіли в автомобіль, який чекав їх у кінці кварталу.

"Отже, конспірація. Ми із своїм "кадилаком" мало не вскочили в халепу", — подумав капітан Дубль. Але Дора припаркувалася за всіма правилами. Її скромний старий "шевроле" нічим не відрізнявся від інших машин. Якщо ж дивитися збоку, то він і взагалі не виділявся з припаркованого загалу. "Рушили через раз", як висловився капітан. Спочатку пішла "тойота", в яку сіли Кульгавий з "Циганом", потім промчала дама на "форді", очевидно, останньої марки, бо автомобіль блищав ніби щойно з автосалону, тоді вже рушила своїм "шевроле" й Дора.

За рогом повернули різко праворуч, і покотили у протилежний від Даун-Тауна бік. У бік Іст-Рівера. За третім поворотом лягли на лівий курс, перетнули Сорок другу стріт по Четвертій авеню і повільно посунули в напрямку Централ-парку. Не доїжджаючи до Будинку-праски, розвернулися і, проїхавши ще кілька метрів, зупинилися недалеко від безрекламного, але не без слави "Жаблоту", Магазин ще працював. Неохайний, брудний, схожий на київські автомобільно-спортивні магазини. Від інших він відрізнявся тільки тим, що товарів у ньому було навалом і яких завгодно: від однодоларової колоди карт до автомобільного замка на педалі. Пахло мазутом, автомобільними дезодорантами, шампунем і людським пітним тілом. Десь угорі спокійно горлав гучномовець і, треба сказати, не без гумору:

"Пані і панове! Наші потенційні покупці! Наш супермаркет — це не філіал знаменитого одеського товчка. Але, милі пані, оберігайте свої сумочки з грішми. Достоповажні панове — тримайте свої кишені, як Радянський Союз свої кордони, — на замку. Союз розпався, але Одеса живе... Живе, як наш нью-йоркський безсмертний "Жаблот" — найкращий супермаркет Манхеттена і його околиць. Відвідуйте наш "Жаблот"! Тільки у нас ви можете за безцінь придбати всі необхідні вам речі. Купили ви, дайте можливість купити іншому. Ви не в Одесі — товарів вистачить усім. Ми нічого не ховаємо у підсобках. Тільки те, що не вміщається на прилавках. Сенк'ю! І, як кажуть в Одесі, щиро дякуємо!"

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 207

Останні два слова патріот Одеси вимовив в оригіналі, і закінчив наостанок англійською.

За прилавками жваво торгували італійці, негри, греки євреї. На дверях висів цілий список, якою мовою тут розмовляють. Українська стояла на третьому місці. "На рівні України!" — подумав капітан Дубль і, взявши Дору під руку, як свою давню знайому, роздивлявся товари, які його не цікавили. Але його цікавили бічні двері, в яких щезли Кульгавий і "Циган".

— Що вам купити? — запитав капітан Дубль.

Дора посміхнулася:

— Ми в такі магазини й не заходимо.

— Я розумію. А ми заходимо.

— Я вас не хотіла образити... У вас робота, — вони розмовляли українською мовою, як і домовилися. Хоча капітан Дубль добре володів англійською і вивчав її не тільки самотужки.

— Я вас теж...

Раптом капітан прислухався. Замовк. Здогадлива Дора кивнула: "Я, мовляв, зрозуміла. Ні пари з вуст".

— Таня, привєт! — почув капітан російську мову. — Как ти жівйош? В Адесу не тянєт?

— Тянєт, Аркаша, тянєт... В прінципє можна жіть... Єслі би нє еті чорниє морди... Воруют усьо. Хуже, чем в нашей Адєсє... Как я іх нєнавіжу, Аркаша! А как ти? Всьо замкі продайош, часікі?

— Пєрєшол на корєйскіє телефони... Атлічна йдут. Беру трі долара, спускаю па сєм... Оптом для украінцев даю па п'ять... Єхалі на какой-то свой Всемірний форум... Ти слихала а таком?.. Бралі на сувеніри.

— Пачєму у тєбя? Ти што, жівьош в іх діаспорє?

— Нє будь мішігєном, Таня. Раскрой свої красівиє чорниє глазкі... Ані же все патріоти... Ані любят сваю украінску мову...

— Аркаша, ша-а! Азохен вей! Азохен вей... Я знаю, што ти етім хочеш сказать: мой Жора вчера тоже поцепіл на дверях іхній язик... Гаварят, ані там харашо атносятся к євреям. Лучшє чєм в Маскве і, канєшна, Расіі... Скажу па сєкрєту... У нас здєсь тоже двоє. Мой Жора сказал: "Таня, ти нікагда нє відєла жівих агєнтов КаГеБе... Я севодня тєбє пакажу..."

— Ані што, таргуют аружієм?..

— Аркаша, ти такі да мішігєн! В Амєрікє таргуют аружієм... Каму ета нада. Ета тєбє што, Грузія, Єреван, Баку?.. Нє будь мішігєном, Аркаша... У тєбя же галава нє Саріна тухєс... Ані рєшілі прадавать яйца.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 208

— Какіє яйца?

— Крашениє, канєшна. Ані дєлают украінскій сувенірний атдєл... Я нічєво нє панімаю... Їх вєздє навалам...

Несподівано Таня замовкла. До неї підійшов покупець. Став у чергу і капітан Дубль, мовчки подав італійський замок вартістю в чотири долари. Червоний з жовтим. Таня так само мовчки вибила чек, подала капітану.

— Сенк'ю, — навмисне підкреслено мовив Дубль. Став осторонь. Взяв у руки пачку автодезодорантів. Хотілося почути ще хоч кілька слів. Таня мовчки вибивала чеки. Капітан підійшов, поцікавився, як користуватися цими автомобільними дезодорантами:

— Аркаша, ти єво панімаєш?

— Да. Он спрашівает, как імі пользоваться і в какіх машінах прімєнять.

— Скажі єму в любих. Я ні хачу ламать язик... Я ісчо плоха гаварю на англійскам, но пачті всьо панімаю. Скажі єму, што єсть спеціальний касєтнік. Он работаєт. Туда, как касети, вкладиваются пластікавиє дєзадаранти і падключаются к акумулятару... І в кабінє тагда арамат яблак, лімонов і кафейних дєрєв'єв, запах моря, джунглєй... Што он любіт? Скажі єму... Ета всєво десять доларов... Очєнь бєрут...

— О'кей! О'кей! — зупинив її Аркаша. І темпераментно почав перекладати, перескакуючи з одного слова на інше, зчинивши таку веремію, що якби капітан не зрозумів Тані, то Аркаші він точно б не зрозумів.

Він щиро подякував Аркаші, а Дора — її повне ім'я було Дарина — навіть похвалила Аркадія-одесита і сказала, що він гарно говорить англійською. Але дещо з італійським акцентом.

— Мілан, Рим, Тольятті? — почала валяти дурня Дора.

— Тольятті! Тольятті! — закивав кучерявою головою колишній одеський громадянин. — А ви звідки?

— Канада. Онтаріо! — відповіла Дора.

— Привіт Канаді... Там наших також багато...

— О так, — мовив капітан. — Спагетті, піцца!

Капітан Дубль далі не слухав. Подякував. Йому хотілося ще трохи затриматися, але він боявся насторожити "одеських земляків". Отже, тут одесити. Тоді зрозуміло, чому тут і "Циган". Дубль і Дора ще трохи постояли. Але Аркаша сказав, що йому пора, що зайде

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 209

іншим разом, і побіг. За ним вийшли й Дубль з Дорою. При вході Дора раптом стисла капітанові руку вище ліктя. У "Жаблот" входив Джим Пеленс.

РОЗДІЛ ТРИДЦЯТЬ ДРУГИЙ

Гаррі Стреснер розливав на трьох. Гарячу каву, що ароматно парувала, тут же охолоджував сержант Луїс Роджерс. Начальник поліції Френк Фебер сидів за своїм міцно збитим столом і, відсунувши волохатою рукою папери набік, з нетерпінням чекав, коли підлеглі кинуть чаклувати над буденним напоєм і подадуть йому шматочок ще теплого тістечка з дрібно нарізаним авокадо і склянку кави, яку він пив так само часто, як любитель пива — пиво.

Могутнього складу чоловік, Френк Фебер розсівся за столом так, що металевий стілець здавався під ним дитячою іграшкою, яку він мав намір роздавити своєю статурою ще до того, як доп'є свою улюблену каву з молоком і з'їсть три шматки торту з кремом, щедро посипаним дрібно посіченими горішками.

Коли Гаррі поставив перед своїм начальником склянку, вона одразу щезла в його величезній волохатій руці із засуканим рукавом.

У поліцейському управлінні Френка Фебера підлеглі хоч і називали позаочі "Два Фе", але любили. Цей могутній здоровань, волохаті груди якого аж пашіли здоров'ям і силою, завжди мило посміхався у свої акуратно підстрижені пшеничні вуса і дивився на співрозмовника навдивовиж темно-синіми очима, майже ніколи не кліпаючи. Сержант Гаррі Стреснер — середнього зросту, не позбавлений почуття гумору, як і більшість американців, був улюбленцем не тільки начальника поліції, а й всього поліційного управління.

Капітан Дубль у супроводі Дем'яна Демчука піднявся сходами і, помітивши начальника за скляною перегородкою, дещо розгубився, не знаючи, чи то стукати в скляні двері з табличкою, чи просто відчинити. Лейтенант Джеймс Коллінз, який щойно зробив перший ковток, щоб запити трохи засолодкий, як для нього, шматок торту, поставив склянку і з його уст ледь не вилетіло звичне: "Якого чорта!" Але Френк Фебер, застережливо піднявши могутню руку, вчасно зупинив його.

— Кемаль, — гукнув він і наказав Стреснеру подати для новоприбулих ще дві склянки і по порції торту. Капітан спочатку відмовився,

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 210

але, помітивши посічені горішки на шарі крему і желе, передумав відмовлятися так поспішно. Що-що, а горіхи він любив у будь-якому вигляді.

— Ми вас чекали, капітане! — дружелюбно посміхнувся Фебер, через стіл позачергово і міцно потискуючи гостям руки. — Ми працювали з німцями, французами, канадцями, колумбійцями... З ким ще працювали, Гаррі? — звернувся він до сержанта.

— З італійцями, китайцями і цілою армією дам, — посміхнувся Гаррі.

Френк мотнув рудою головою, що міцно сиділа на бичачій шиї, і додав, показавши на сержанта:

— Це наш поліцейський Марк Твен. Так, ми працювали з багатьма, але з українцями не працювали.

— Боюсь, Френку, — як до давнього знайомого, заговорив капітан Дубль, називаючи начальника поліції на ім'я, бо чув, що така манера імпонує багатьом американцям, і не помилився.

— О'кей, Алекс! — перебив той, простягаючи капітану на знак приязні руку. — О'кей, Алекс!

— Боюсь, Френку, — повів капітан Дубль далі, — спостерігаються деякі віяння з Афганістану через Європу в Америку.

— Є щось конкретне, сер? — втрутився в розмову лейтенант Коллінз.

— Так, є! — спокійно відповів капітан. — Я сказав би так: дуже конкретне і водночас дуже абстрактне...

— Це вже цікаво... Гніздечко в "Жаблоті"... Там ваші земляки... Одеса-мама, — посміхнувся Френк, показуючи не тільки міцні й рівні зуби, а й свої широкі міжнародні знання.

— Одеса-мама і Київ-тато, — додав своїх кілька слів Дем'ян Демчук.

— Нам потрібно проникнути у "Жаблот". Послухати, але не злякати Аркадія Свінцера.

— Ноу проблем!

— Мені здається, там розробляється серйозний план...

— О'кей, капітане. Гаррі, влаштуй викрадення сумочки. Бажано на солідну суму... Склади протокол і підсунь їм "колорадського жучка".

— Як казав один мій знайомий з Бродвею... — почав був сержант, але Френк його перебив.

— Гаррі, цитати потім, а зараз діло. Допивай каву і одна нога тут, а друга... Ти сам знаєш де!

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 211

— Як казав мій знайомий з Бродвею, нема нічого простішого, як закинути ногу, якщо дама не заперечує...

— Я б не сказав, — посміхнувся Френк.

— Дивлячись скільки та нога важить і який у неї вік, — посміхнувся Гаррі.

— Ти вважаєш, що я уже такий старий, що...

— Сер, мій знайомий з Бродвею завжди в таких випадках цитує слова однієї дами: не можеш — поможемо, і я повинен вам сказати, що у дами непогано виходило... Брати Фло чи Луїзу?

— Бери Фло... Вона все життя мріяла про Голлівуд. Хай доведе, що Голлівуд не має рації їй відмовляти... Хай зіграє так, щоб навіть ти, Гаррі, повірив, що у неї украли сумочку.

— О'кей! Як казав мій знайомий з Бродвею — нема нічого простішого, як засунути руку в електромережу під напругою у 360 вольт... Проблема тільки, як після того її витягти...

... Капітан Дубль і начальник поліційного управління Френк Фебер залишилися вдвох. Потрібно було детально розробити план операції і, головне, врахувати все, щоб Джіму Пеленсу не воскресати втретє із мертвих... А просто залишатися живим, поки ще є така можливість...

РОЗДІЛ ТРИДЦЯТЬ ТРЕТІЙ

— Можете писати рекомендаційного листа в Голлівуд, — посміхнувся Гаррі Стреснер, переступаючи поріг кабінету свого шефа. — Вона так зіграла, що... як сказав мій знайомий з Бродвею, усі наявні в "Жаблоті" євреї заплакали, і якби можна було довести, що Фло свого часу зробили обрізання, їй ту суму могла б компенсувати нью-йоркська синагога...

Френк Фебер, нахиливши свою важку голову, дивився на сержанта і думав, з чого почати. А починати потрібно було негайно. Вантаж у двох пікапчиках уже йшов з Лас-Вегаса до Нью-Йорку...

— Отже, яйця везуть сюди, а де звиватимуть гніздечко? — міркував Френк уголос.

— У Таймс-Сквері, — посміхнувся Гаррі. — Як казав мій бродвейський знайомий — травка найкраще росте у Таймс-Сквері. Чому б там не звити гніздечко і не викласти яєчка?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 212

— А якшо вони золоті?

— Якщо золоті — поїдуть оптом до Майямі... Із затримкою на три дні для акліматизації... Як казав мій знайомий з Бродвею, спочатку акліматизація, а потім уже все інше...

— Гаррі, — сказав Френк. — Ти станеш капітаном, як Алекс, — він поглянув на Дубля, який досі сидів і мовчки прислухався — Але скажи чесно, що тобі відомо?

— Сер. — Гаррі почухав за вухом, і капітан Дубль подумав, що цей жест властивий не лише українським сержантам. — Сер, коли ви мовили слово про яйця, я згадав симпатичну Таню з великими очима з "Жаблоту", Вона сказала Аркаші, а Фло мені переклала: "А куди я твої яйця кластиму, якщо ти їх сюди привезеш? Хоча вони й крашені..." Я б, звичайно, це сприйняв, як грім серед ясного неба, але я сприйняв це так, як сприймають усі незнайому месу... Але, як казав один мій знайомий з Бродвею, якби не апетитні стегна моєї дами, то у мене в роті й ріски не було б.

— Що ти цим хочеш сказати?

— Як казав мій бродвейський знайомий, замість того, щоб плакати, вона засміялась. Я запитав тоді Фло: "Чого ти ледь не пирснула із сміху, коли я тобі шепотів — плач?"

Начальник управління зірвався на свої ноги-тумби і з притиском мовив:

— Гаррі! У мене немає часу на твого бродвейського знайомого. Або ти розповідаєш, як сержант, або я зараз покличу Фло... Що вона тобі сказала?

— Фло сказала: "Я б не звернула уваги, коли б не та фраза: а куди я твої яйця кластиму, хоча вони й крашені?" Фло знає російську мову. І перед тим, як перейти до сумочки і заплакати, вона уважно слухала. Аркаша сказав: "Ми для них зів'ємо гніздечко в Таймс-Сквері". "Мішігєн, — відповіла Таня. — Ти хочеш загриміти і я щоб після цього тобі сушила сухарі з українського хліба, який ти тут купуєш за два долари буханець". Ні Фло, ні я не зрозуміли нічого про грім, сухарі і український хліб. Але Аркаша сказав їй: "Ша!" І це зрозумів навіть я без перекладу. У тому гніздечку сидітиме їхня пташечка, — сказала Фло. — Але не дуже довго... Як тільки яєчка знесуться, пташечка злетить у небо і душа її помандрує в рай, бо гріхів за нею немає. І тут Фло заплакала... Потім вона заплакала ще дужче, коли маленька Таня, схожа на теличку з великими сумними

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 213

очима, сказала до Аркаші на чистому одеському діалекті: "Забери звідси цю товсту корову, або дай їй кілька доларів за рахунок крашених яєць, бо її з приміщення так просто з цим бовдуром не виженеш". Вони образили й мою честь, сер. Честь мого мундира, але, як сказав мій бродвейський знайомий, їхнє щастя, що в цей час мій національний мундир висів дома в моїй імпортній шафі.

— Якби це мені розповіла Фло, Гаррі, я б тебе розцілував...

— Сер, — посміхнувся Гаррі. — Мій бродвейський знайомий казав: а ви спробуйте, і вам, може, сподобається...

— Знаєш що, Гаррі?.. Якщо вже кому й виступати в ролі "хазяйки", то гадаю — мені. Тобі цього не казав твій бродвейський знайомий? — посміхнувся задоволений Френк.

— Сер, якби він бачив ваш двухсотфунтовий зад, то залишив би альфонство і...

— Гаррі! — перебив його Френк. — Я, мабуть, поспішив, коли сказав, що ти будеш таким, як Алекс... Ти, може, коли-небудь станеш тільки таким, як Роджерс, бо й досі не розумієш різниці між сержантом і капітаном і гадаєш, що вона вимірюється тільки розмірами задниці...

Капітан Дубль щиро засміявся:

— Я хотів би поговорити з Фло, Френк!

— Ноу проблем. Гаррі, приведи сюди...

— Як казав мій бродвейський знайомий, дурневі досить, наливаючи йому замість сорока грамів — двадцять, — не втримався Гаррі, виходячи з кабінету.

РОЗДІЛ ТРИДЦЯТЬ ЧЕТВЕРТИЙ

До Лас-Вегаса летіли приватним літачком. "Індустрія розваг і насолоди" зустріла їх гарним сонячним днем, коли нічне неонове багатство Лас-Вегаса ніби припиняло своє існування. На митному складі, куди зайшли Френк Фебер і капітан Дубль, кипіла робота... Де лежать українські сувеніри, ніхто не знав.

Роджер Люїс, який тимчасово заміняв завідуючого митним складом, витягнув і без того довге обличчя з губами-ниточками, зробив свої великі булькаті очі за лінзами окулярів ще більшими, і запитав: "Як то можна? На сувеніри мені потрібна розписка, що я не привласнив".

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 214

— Цікаво, цікаво, — лагідно мовив Френк, закидаючи обидві ноги на стіл начальника митного складу. Капітану Дублю аж подих перехопило: йому здалося, що стіл під вагою цих ніг зараз розколеться навпіл, а коли ці ноги впадуть на підлогу, то розколеться й підлога. — Коли у мене розігрівається електрочайник, ти знаєш, що я роблю? — спитав начальник поліції.

— Ні, — чистосердечно зізнався Роджер.

— Я висмикую шнур з розетки. Ти мене зрозумів? Точнісінько так я висмикну з цього складу тебе. І ти ніколи більше сюди не повернешся. У тебе ящики начинені контрабандою, а не сувенірами для якихось виставок у Лас-Вегасі, а ти мені тут півгодини розпатякуєш про розписку, ніби я не маю ні жетона, ні посвідчення поліцейського. Ти, сине тата ховраха і мами лисиці, що хотів сказати, патякаючи про розписку? Якщо я тебе, заячий хвосте, правильно зрозумів, то ти чогось боїшся. Не бійся і принеси нам, і то негайно... Як воно називається, капітане? — звернувся він до Дубля.

— Косівський сюрприз у вигляді дерев'яної писанки, збільшеної від натурального яйця в кілька разів.

— А від твого у сто... Ти мене зрозумів, Роджерс Луїс? Без зв'язків, без батьків і багатої тітоньки...

— Ви й це знаєте...

— Я про тебе знаю навіть те, чого ти сам не знаєш... І як казав мій сержант Гаррі Стреснер, а йому, в свою чергу, його давній знайомий з Бродвею — одна нога там, де треба, а друга щоб трималась де треба і не заважала рухові вперед і назад. Ти мене зрозумів чи я дуже складно, як для тебе, пояснюю?

— Ясніше не скажеш, — огризнувся Роджер і щез по той бік порогу, звідки долинав живий гомін людських голосів. Митниця працювала на швидкому темпі.

Коли завідуючий складом приніс три сувеніри в поганій поліграфічній упаковці і ще з гіршою етикеткою на боці коробочки, Френк запитав:

— Як ти їх вибирав?

— Відповідно до інструкції, сер!

— О'кей! Можеш поки що погуляти.

— Ми тут не гуляємо, а працюємо.

— Поки що попрацюй, — багатозначно дозволив Френк.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 215

Коли за Роджером Люїсом зачинилися двері конторки, притишивши гул роботи в складських приміщеннях, Френк Фебер витяг з нагрудної кишені лупу і почав роздивлятися величезну, незвичайно розписану українську дерев'яну писанку, в якій — якщо вірити інструкції українською і англійською мовами — знаходилося ще чотири менших. Френк вийняв їх усі — одну від одної кращу — і замилувався. Прицмокнувши для чогось язиком, він мовив:

— Суперлюкс! Жаль і розламувати!

— Але що робити! — мовив капітан Дубль.

— Не хотілося б насторожувати наших ділків. — Він спробував зважити в долоні всі п'ять почергово. Здається, різниці не відчув. Пошкодував, що він не агент 007 на ймення Бонд, у якого під рукою і в кишенях завжди все є. Навіть дві стометрові капронові мотузки з чималенькими металевими павуками. А в начальника управління поліції Френка Фебера в кишені не знайшлося навіть простеньких ваг. Він передав писанки в руки капітану Дублю. Алекс по черзі зважив писанки, і одна з них здалася йому трішечки важчою від своїх сестриць. Чи то за рахунок вологи, чи то за рахунок іншої породи дерева.

— Що ж, — витяг ножа Френк. — Оцю й спробуємо.

— Вона складається з двох половинок. Треба їх покрутити в різні боки.

— Цементно склеєна. Боюсь, фарба злущиться...

— Нічого не вдієш. Треба!

— О'кей, Алекс! О'кей, — Френк взявся пальцями за півкулі писанки. Праву половину повернув до себе, ліву від себе. Писанка тріснула. Лак трохи злущився, але фарба збереглась. В долонях опинилось по половинці великої писанки. З середини прямо на могутні стегна Френка упало ще одне, так само пофарбоване дерев'яне яйце, але дещо меншого розміру...

— Як “Русская матрешка”, — показав на писанку Френк.

— Так, — погодився з ним капітан Дубль. — Принцип той самий. Тільки простіший.

Френк, здається, більше його не слухав, його погляд, вираз його обличчя говорили про те, що крім цієї писанки для нього нічого в світі більше не існує. “Є, чи нема? Помилився Алекс Дубль чи не помилився? Чи вартий він того, щоб незабаром стати майором?” — Френк піднатужився, щоб не прикласти зайвої сили. Про всяк випадок

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 216

під писанку він постелив свій носовичок. Писанка тріснула, і на носовичок висипався білий, як дрібно молота сіль, порошок. Френк послинив палець, підніс його до язика і сказав:

— Ти не помилився, Алекс! Це не цукор!

РОЗДІЛ ТРИДЦЯТЬ П'ЯТИЙ

Фло виявилася високою на зріст, могутньою дамою на тоненьких ніжках, які ніби аж деформувалися під чималою вагою, і з добродушним довірливим дитячим личком. Якимось дивним чином таке враження ще більше підсилювали її маленькі очі і ніс картоплинкою. З усього відчувалося, що вона наївна й смішна. Принаймні таким було перше враження у капітана Дубля.

— Фло, — сказав Алекс. — Я можу вас так називати?

— О, так, сер... Я уже чула про вас, — озвалась вона досить приємним голосом, а щоб у капітана не склалося враження, ніби вона чула щось погане, поспішила запевнити його в протилежному,

— Я вам дякую, Фло. Ви дуже люб'язні, — капітан глянув на неї і зрозумів, що такий м'який тон може призвести до того, що Фло розплачеться. Мабуть, її не часто тішили теплим словом. Особливо тут, в поліційному відділенні Нью-Йорка.

— Я вам теж дякую, сер... Я хочу сказати, що ви також...

— Скажіть, Фло, — перебив її Дубль. — Ви добре розумієте російську мову?

— Я навчалась у Москві, сер... Я хотіла стати артисткою... Але...

— Ви хотіли сказати, що мова в "Жаблоті", — повернув напрям її думок в інше русло капітан, — різко відрізняється від московської говірки?

— О так, сер!

— Я попросив би вас більш детально розповісти про те, що ви там почули...

— Коли ми зайшли з Гаррі до Аркаші... Його звали Аркаша... Там їх було троє. Чи то греки, чи то молдавани, чи то євреї. Не знаю. Але вони розмовляли не по-єврейськи.

— Ви розмовляєте й по-єврейськи?..

— Трохи, сер... Зовсім трохи... Я жила в єврейському кварталі, сер... Моє дитинство пробігло там, — вона так і сказала: пробігло.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 217

Капітан її не перебивав. Слухав мовчки, підійшов до бачка з гарячою кавою і тихо націдив дві склянки. У свою додав молока... Фло від молока відмовилась. — Потім вискочила ця малоприємна касирка. З такими великими короткозорими очима. Відштовхнула мене і крикнула, гадаючи, що я нічого не розумію... Так ведуть себе італійці і євреї... Вони кричать, метушаться... Ні на кого не звертають уваги, ні тобі соррі, ні тобі екск'юзмі... Що вона сказала? Вона сказала, що Аркаша мішігєн... Ви знаєте, що означає це слово, сер?

Капітан ствердно кивнув головою.

— Потім вона сказала, що "развод і дєвіч'я фамілія"... Я зрозуміла, що вона виступає проти якогось бізнесу...

— А фраза, Фло, фраза!..

— Ай, мені, знаєте, незручно її повторювати... Вона по-англійськи звучить дуже непристойно і водночас смішно...

— Але ми з вами розмовляємо не англійською мовою. І це, Фло, дуже важливо.

— Я розумію, сер. Вона сказала: "Куди я твої яйця, Аркаша, покладу... Навіть якщо вони розфарбовані". Тоді він сказав: "Таня, вони не будуть лежати тут. Пташечка зів'є гніздо в Таймс-Сквері. Воно буде тимчасовим. Три дні на акліматизацію, і яєчка відлетять у Майямі... А пташечка в небо, і кінці в воду... Ти, мене, Таня, зрозуміла"... Вона сказала, що вона "всьо харашо паніла! І даже слішком харашо і я возвращаюсь в Адесу". "Ти шукаєш причини, щоб улизнути з Жориком?" "А якщо й так. Я тобі не збираюсь носить сухарі з українського хліба за два долари буханка", хряснула дверима і вибігла в магазин...

— Ти все сказала, Фло?..

— Ця телиця назвала мене коровою... Але чи це вам потрібно?

— Мене цікавить усе, що зв'язано з Таймс-Сквером.

— Вона потім ще повернулась і сказала: "Ця корова ще тут. Забирай її звідси або скажи, що гроші їй виплатить синагога. Там тебе чекають землячки. Вони не можуть зайти через цих двох... У них щось термінове... Один переступає з ноги на ногу, ніби в туалет проситься. А другий взагалі кривий. З ким ти зв'язався, Аркаша? Ти про Льову подумав? Про Сару подумав? Про мене подумав?" Аркаша попросив її, щоб вона їм сказала, хай хвилинку почекають. Але помітивши, що з нами надовго, вибіг у магазин сам... Я вийшла за ним і кричала, сер, буквально вчепившись йому в плечі. А Гаррі чіпляв у його кабінеті "жучка". Якщо ту кімнату можна назвати

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 218

кабінетом... “Сер, хто мені поверне гроші?” “Ісус Христос, — цинічно сказав він і показав пальцем на небо. — Ти чула ось це радіо?” У цей час гучномовець горланив “Пане і панове! Тримайте свої гаманці на замку, як Радянський Союз”... Далі я не чула нічого. Я схлипувала... — А отим двом, високому і з ним кульгавому, Аркаша сказав: “Пташечка знеслася. “Мрія” у Лас-Вегасі”. Що таке “Мрія”, я не знаю. Мабуть, жаргон...

— Ні, Фло, це українське слово. По-російськи “Мечта”.

Фло продовжила:

— “Нам потрібний салон, сказав кульгавий. Якщо ти не хочеш їх тут виставити...” “Яйця? Виставити в “Жаблоті”? У мене ще дах не поїхав”. Я не все, сер, зрозуміла. Може й не все точно запам'ятала. Потім Аркаша запитав: “Де гарант?” “Гарант — митниця, — відповів Кульгавий. — Зелене світло... Частина у Лас-Вегасі, частина у нас, частина в Майямі... Щупальці мертві — гірський віск і фарба карпатських квітів убиває собачий нюх... Все о'кей, Аркаша... Бери яйця в руки... Не обпечешся — зігрієшся”. “Добре”, — погодився Аркаша. В цей час ввійшов Гаррі. Він сказав: “Фло, чого ти досі плачеш... Візьми у них товаром, бо ми просто так звідси не вийдемо”. “Дай їм що-небудь, Аркаша, і хай мотають звідси, — порадив Кульгавий. — Ми ж так і не домовились...” “А ми вже домовилися. Гніздечко я зів'ю з фанери. Для вашої пташечки не буде холодно”. “Пташечка скоро відлетить у вирій. Ти за пташечку не хвилюйся. Давай салон”. “Для чого ця парадність... Не простіше — Лас-Вегас—Майямі?” “Як ти не розумієш, Аркаша... Ми завойовуємо ринок... Виставка-продаж... Дали ж рекламу... Такі сувеніри ви можете сьогодні придбати у Нью-Йорку, Лос-Анджелесі, Кентуккі, Айові... Там дерев'яні. А ці з начинкою. Дерев'яні можеш взяти й в “Жаблот”. Хай заспокоїться Таня! Вони підуть і тут. Дай меншу ціну. Компенсацію матимеш. Ти ж хочеш ранчо”. “Я хочу бунгало”.

— А я хочу, щоб ви мені вернули гроші, — сказала я. Аркаша поманив мене пальцем, потім вивів на вулицю і сказав: “Оцю дорогу бачила? Колись вона вела нас до комунізму, а тепер до тухес... Іди звідси, щоб я її тобі не розцяцькував синцями... Треба не роззявляти рота, бо “Жаблот” — це тобі не музей Гухенхайма! І не Метрополітен-опера... Хочеш завивати — йди туди, там співають в оригіналі”, — і зачинив за собою двері, які до цього не зачинялись.

— А що ж ваш рицар, Фло?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 219

— Ви маєте на увазі Гаррі Стреснера? Він дуже сміявся і згадував свого бродвейського приятеля, який йому казав: "Якщо щось забудеш, Гаррі, то спробуй згадати, що саме ти забув і, головне, де саме".

Фло замовкла і витерла спітнілі руки. Відчувалося, що підготовка в голлівудські зірки не минула даремно.

Капітан Дубль підвівся і мовив:

— Ви феномен, Фло. Жаль, що такий талант пропадає в поліцейському управлінні. З такою пам'яттю вам би працювати на сцені. Не один імпресаріо зекономив би на суфлері.

— Дякую, капітане Алекс, дякую... Ви дуже люб'язні, — посміхнулася Фло і заплакала.

РОЗДІЛ ТРИДЦЯТЬ ШОСТИЙ

По дорозі до готелю капітан Дубль спробував вишикувати факти в один рівний ряд, а не нагромаджувати їх один на один. Вони мали стати так само рівно, як і 42-а стріт, по якій він брів під щедро розцяцькованими вітринами і грандіозними за своєю фантастикою і дизайном неоновими рекламами. На розі Третьої авеню і 42-ї стріт маленька дівчинка, схожа на ляльку Барбі, подала йому зелененьку, у вигляді долара, листівку. Капітан взяв, "Барбі" подякувала йому, мило посміхнулася і тут же, як механічна лялька, повторила все це з наступним перехожим.

Капітан у душі навіть образився. Він прочитав рекламу. В ній говорилося, що в кабаре "Дванадцять персиків" ви зустрінете ту даму, про яку мріяли все життя. Закуска безплатна. За випивку перший раз треба платити 50 відсотків. Після нічних і веселих розваг, які нададуть вам сил і оптимізму на цілий наступний день, ви можете вийти через чорний хід, де значно безпечніше, ніж вихід з центрального входу.

Він викинув рекламну листівку в першу ж урну, що стояла біля чорного зав'язаного мішка із сміттям, і пішов далі, у бік Іст-Рівер.

"Отже, давай усе спочатку", — сказав він подумки. — "З самого початку почнеш — не доберешся й до Емпайр-стейт-білдінгу", — заперечив сам собі. "Давай почнемо з "Жаблоту". "Краще з Києва!" "Давай з Києва", — погодився капітан. "З Києва на першу всесвітньо відому українську виставку в Лас-Вегас прибула "Мрія", на борту

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 220

якої представлено експонати 165 фірм України. Серед цих експонатів є український сувенір — "Косівська писанка". Це велике еліпсоподібне яйце, гарно розфарбоване у кілька кольорів. Переважає зелений... У п'ятьох ящиках таких писанок понад кілька сот, вони з усіх регіонів України, а також з Російської Федерації і Польщі, де жило чи живе українське населення, яке займається писанкарством. Саме з цього мистецтва й вирішили скористатися Кульгавий — він же колишній працівник комітету державної безпеки майор Марченко, і його колега — афганець Бордоніс за кличкою "Циган". Пан Ярослав — директор малого косівського підприємства "Едельвейс" — окрім писанок-сюрпризів привіз гуцульські топірці, шкіряні постоли і знамениті гуцульські ліжники косівських і вижницьких майстрів, а також кілька суконь з блискітками, робленими руками учнів з Вижницького училища прикладного мистецтва. Серед цих гуцульських сувенірів, у більшості писанок, закладено героїн і гашиш, який вибрано з труни, в якій нібито лежало тіло загиблого в Афганістані радянського солдата Миколи Мазура, підібраного моджахедами після того, коли вони побачили, як його розстрілював упритул "Циган" — він же Бордоніс... У США, куди його, хворого, вивезли представники української діаспори, Миколу госпіталізували і виходили. Потім вивели на майдан під час відкриття 39 сесії Генеральної Асамблеї ООН. Це було десь тут, — зупинився капітан Дубль, дійшовши аж до самісінької набережної. — І він виступив під прізвищем Дмитра Палагнюка, взявши про всяк випадок для конспірації мамине дівоче прізвище і батькове ім'я. Того дня йому агент КаДеБе і водночас водій заступника міністра закордонних справ, який тоді ще не був заступником, всунув у кишеню записку: "Сука! Якщо ти ще хоч раз розтулиш пащеку і виступиш проти афганської війни, ми тобі її закриємо нашою відкритою пресою: "Зрадник на боці нашого ворога", "Боягуз і перебіжчик"... І потім пам'ятай, у нас залишилася твоя мати... Без тебе, покидька, без батька, без допомоги. До пенсії ще далеко. А на роботі вона потрапить під скорочення штатів. Приватний куркульський дім на Печерську піде під знос. У мами вроджений порок серця", — цитував капітан Дубль щоденник Дмитра Палагнюка. І все-таки після цього постріл. Підлий. У спину. Чому його вирішили все ж прибрати? Він же дотримувався слова. Українська діаспора, як тоді писали, націоналістична, його зрозуміла... Допомогла

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 221

вилікуватися... Придбати паспорт на інше ім'я. Зняти квартиру. Допомогли з університетом. І все-таки знайшли і... прибрали. Прибрали сьомого листопада. У середу... У США робочий день. У Союзі велике свято — день Жовтня. Отже, так вони у своїй місії при ООН відзначили день Великого Жовтня. Убивством. Символічно і в стилі Радянської влади... Коли ж прийшло повідомлення про смерть Миколи Мазура в Афганістані?.. 17 листопада. Точно, сімнадцятого. Але чому ж не знесли дім вдови? Чому не скоротили її по штату? Чому не оголосили холодну і голодну блокаду? Залишили на роботі? Чи визріло інше? — голова у капітана йшла обертом. — Інше?! Ну звичайно, інше... Мати після повідомлення про смерть сина захотіла поховати його на Батьківщині, і тоді в когось з'явилась ідея... Ідея Бордоніса — "чорна труна". Труну переслали... Поховали символічного Мазура з почестями. Тоді ж після закінчення сесії ООН на Україну повернувся майор... Так, уже майор Марченко... Повернувся і... Чому ж тоді вони не переносили труни?.. Чому стільки чекали? А що коли? — думав капітан. — А що коли?.. Але коли? Коли ж увільнили заступника міністра від обов'язків представника в ООН? Точніше, не увільнили, а перевели на іншу посаду. Тоді цей заступник зустрівся з колишнім своїм водієм Кублеєм і сказав: "Перевели, щоб відправити на пенсію. Я ці переводи знаю... Я цього так не залишу. Останнє слово буде за мною"... І тоді я, капітан Дубль, наважився... Я поцікавився... Чи не міг би заступник завербувати Мазура-Палагнюка... Він зрозумів... Чому я прийшов до нього... У міністра он скільки заступників: п'ять чи шість... Але капітан вибрав саме його... В душі сум'яття, в душі переполох... Попіл стукає в груди. І тоді пан заступник зустрічається... не з Кублеєм. Кублей сказав правду... Пан заступник зустрічається з майором Марченком і нагадує йому про випадок 7 листопада 1984 року в Рівердейлі! А якщо йому не потрібно нагадувати?! Просто потрібно змитися і знайти "оптовика"? Знайти оптовика і реалізувати товар?.. Здається, все просто, як на Манхеттені. Тут ніколи не заблудишся... Але..."

В цей час капітанові на плече упала чиясь важка рука і болісно стисла його. Капітан обімлів. Над ним нависла могутня тінь...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 222

РОЗДІЛ ТРИДЦЯТЬ СЬОМИЙ

Домовилися про посередництво. Аркаша наполягав на десяти процентах. Кульгавий казав, що це грабунок на Манхеттені серед білого дня...

— Досить з тебе і трьох!

— Я за три ризикувати травичкою, навіть якщо вона не горить від сірника, не стану...

— Але ти нічим не ризикуєш... Ти ставиш нам павільйон на три-чотири дні. Ми в спокійній обстановці переглядаємо товар і чекаємо наших знайомих з Майямі... Ти розумієш, нам треба вибрати із цих кількох тисяч свою маленьку тисячу...

— Ви їх і вибирайте!

— Аркаша! — застеріг Кульгавий. — Ти мене знаєш. Я твій гарант!

— Альберт, у цьому світі гарант тільки твердий долар... Я сам собі не гарант... Я вчора тобі сказав: яйця візьму в "Жаблот"... Таня сказала: "Тільки через мій красивий труп". Я не можу втратити Таню. Я уже втратив Одесу... Я втратив Чорне море... А тепер втрачу Таню... Втрачу Нью-Йорк... Втрачу життя... Ти мене розумієш?..

— Гаразд! Гаразд! Ти Тані не втратиш... Ти нам будуєш павільйон. Павільйон "Український сувенір". Ми там два вечори працюємо... Ми... Не ти, не Палагнюк... Ми вдвох... Може, приїде пан-барон... Але він не захоче бруднити руки... Він їх забруднить, але коли після травки зашелестять зелененькі...

— Долари наперед!

— У нас їх нема! Розумієш, нема... Ми їх тільки робимо... Робимо твоїми руками.

— Тоді десять процентів! І щоб я вашої ноги у "Жаблоті" не бачив. Учора Жора знайшов "жучка". Ви здогадуєтесь? Не колорадського.

— Ти що?! — вихопилося в Кульгавого.

— Жора помітив випадково. У нас в столі ніжка давно зламалась... Трималась на чесному слові. А тут забігла одна товста дурепа... Посадила свою с... на стіл. Стіл набік, "жучок" додолу... Досі у нас такого не траплялося... Цей "жучок" цікавиться вашими яйцями... Я умиваю руки...

— Ти просто береш на понт, Аркаша!

— Я умиваю руки, — повторив той і підвівся. — При всій повазі до агентів КаДеБе! Вони тепер не в моді...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 223

Підвівся і Кульгавий:

— Ну, чорт з тобою. Десять, так десять... Але це ж сума набігає! Куди ти ці гроші дінеш?

— Покладу на синів... Хай ростуть роки і ростуть проценти... Це вже моя турбота... Але у Таймс-Сквер я й ногою не ступлю... На павільйон гроші виділяю. Завтра вам трейлер поставлять... Афішу зроблять... Дизайн також... Але це не в рахунок десяти...

— Аркаша! В Одесі...

— Альберте — це не Одеса. Це Нью-Йорк... Тут живуть і працюють ділові люди... А не одеські тріпачі з бульварним гумором... Зрозумів? У мене троє дітей і ще жоден не знає англійської мови. Жоден не ходить до школи і не дуже туди рветься. Я живу в кредит... Все, що ти в мене бачив, ще не моє... Від відео до Мондео. Зрозумів? Мені вкалувати треба від понеділка до понеділка. Мене питають, чого я не ходжу в синагогу... А я бутерброди їм на ходу... Запиваю холодним чаєм, бо раптом заходить вонючий негр і я відставляю чай і кажу: "Сер, я весь до ваших послуг". Він перебере півмагазина, нічого не купить, потім виявиться, що чимось таки набив кишені, а я п'ю вже холодний чай... А ти мені кажеш — шик, блиск, лоск... Що ти ще тут побачив?.. Усе в золоті, усе в галунах, усе при капусті...

— Аркаша! Ша! Чого ти шумиш! — втрутився "Циган". — Ти уже й справді не на Дерибасівській. Я не Дюк і я все чую! Ми домовилися і гуд-бай! — Він повернувся і вийшов. За ним вийшли всі інші. Пройшли з кухні через кімнатку і вийшли на двір. Біля басейна сидів Дмитро Палагнюк і спокійно докурював сигарету...

РОЗДІЛ ТРИДЦЯТЬ ВОСЬМИЙ

Та це була не тінь хмарочоса. Це була тінь Френка Фебера...

— Алексе! — стис капітана Дубля в своїх обіймах начальник управління поліції. — Ти гадаєш, що по Манхеттену ходиш ти один. По Манхеттену ходить за тобою тінь... І це тінь Френка Фебера. Могутня тінь...

Він ще раз притис до себе капітана і дихнув йому просто в обличчя духом гарного шотландського віскі з пахощами мускатного горіха.

— Алексе! — повторив він. — Усе буде о'кей! Пташечки знесуть яєчка в гніздечку... Гніздечко уже звивається... Але як тільки пташечки

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 224

там умостяться, кішечка їх цап-царап, Алекс... Бо на гніздечко вже опущено кліточку. А в капітана Френка ще жодна пташка з кліточки не вилетіла...

— Вони ще не в кліточці, Френк. Кліточка їм ще й не сниться. З ними майор Марченко — старий досвідчений агент КаДеБе...

Френк розсміявся і для чогось відтягнув і без того велику кишеню своїх штанів.

— Ти це бачив, Алексе? Це кишеня. Отож твої пташечки уже в мене в кишені...

— Тут є проблема, Френку!

— Ноу проблем! То в Совієт Юніон є тимчасові проблеми, які стають постійними. У нас ноу проблем!

— Бачиш, Френку, тут таки є проблема... Ми їх можемо затримати... Але не зможемо нічого довести. Вони все роблять відповідно до інструкції міністерства зовнішніх економічних зв'язків нашої держави. Але, як я розумію, люди, які везуть героїн, взагалі не знають про його існування! Вони щиро вірять, що везуть експонати в Нью-Йорк, Лос-Анджелес, Детройт... Розумієш, перевозять експонати люди, які ні сном ні духом не відають, що працюють на мафію... "Хрещені батьки" цієї операції навіть не доторкаються до товару. Вони тільки спостерігають збоку і спокійно збирають урожай доларів.

— Алексе, ти знаєш Фло?

— Ну!

— Алексе, вона тебе любить. По-вашому, кохає... Вона так і сказала. Чим ти її взяв, Алексе?

— Я? — здивувався капітан Дубль, — здається, нічим...

— Вона сказала, що ти найкращий капітан поліції, якого вона коли-небудь зустрічала. Сьогодні вона ходила в "Жаблот". Не перестає вимагати гроші, яких у неї ніхто там не витягав. Вона їм, Алексе, розвалила стіл... І з-під нього вилетів "жучок". Пташечки насторожилися. Фло "жучка" роздавила, Алексе. Але Фло почула те, чого ще не чув ти і не чув я. Говорив Аркаша. Він сказав: "Для чого їх сортувати. Продайте оптом". "Циган" сказав: "Ми повинні вилучити з хрестиками на животі"... Ти мене зрозумів, Алексе?.. Бачу, що не зрозумів... Ходімо вип'ємо по склянці чудового віскі і в тебе, як і в мене, просвітліє, Алексе...

— Отже, ті, що з "травкою", позначені?

— Так, Алексе. Тепер я розумію, чому тебе полюбила Фло... Хоч ти їй і не підходиш...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 225

— Чому, Френку?

— Ти для Фло дуже вродливий! Фло собі ціну знає... І знає тобі...

— Фло просто гарна людина і гарна артистка.

— Але для жінки цього мало, Алексе. Для жінки головне — це бути гарною і щасливою. Фло — нещасна... Ходімо вип'ємо, Алексе... Гаррі нас відвезе... Ти бачиш Гаррі? Оно наш "кадилак". Пішли. Я пригощаю.

"Отже, тепер у нас є всі шанси врятувати Дмитра Палагнюка і на місці злочину взяти сортувальників писанок", — подумав капітан Дубль по дорозі до забігайлівки.

— Нам знову потрібно вилетіти в Лас-Вегас, — сідаючи на високий стільчик, мовив він.

— Ластівочко ти моя, — посміхнувся Френк до кирпатенької барменші з великими чорними очима і ямочками на ліктях, — дай нам по віскі з содовою... Мені ще мінеральної і хоч один раз посміхнися так, ніби все життя мріяла побачити мене і нарешті побачила.

Маленька пухкенька брюнетка подарувала йому посмішку на замовлення і заходилась чаклувати над віскі з содовою.

— Тобі сподобалося в Лас-Вегасі, Алексе? Лас-Вегас подобається всім, у кого набиті кишені... Лас-Вегас не для нас, Алексе... От відірвемо на хрестиках премії і полетимо з тобою до Києва через Лас-Вегас на "Мрії"! А тепер спочатку віскі, а потім, Алексе, робота! Ластівочко, я правильно кажу?

— Правильно!

— Тоді все о'кей. Твоє здоров'я, Алексе!

РОЗДІЛ ТРИДЦЯТЬ ДЕВ'ЯТИЙ

Нарешті все ставало на свої місця. Все, здається, було враховано. Передбачено кожну деталь, кожний крок дійових осіб ще однієї життєвої драми. В цьому спектаклі грають не вигадані герої, а живі люди. Він, капітан Дубль, виступає — так склалося — в ролі головного режисера, щоправда, сцена для нього чужа, так він, попри все, повинен зробити фінал для нью-йоркських глядачів таким, яким може — переконливим і ефектним. Усе залежить від нього. Але що скаже Френк Фебер, другий режисер?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 226

Френк, слухаючи план капітана Дубля, безжурно посміхався.

— Але навіщо? — спитав він. — Навіщо стільки театральності, Алексе, і ризику? Америка любить усе просте. Чим простіше — тим геніальніше, Алексе... Але ти мій гість. Ти хочеш, щоб я тобі зробив, як ти кажеш, подарунок? О'кей! Ризикуєш ти, Алексе. Але це ж не цирк!

— У цирку ризикують всі! А наше життя — також цирк, Френку!

— О'кей! О'кей! — відказав той, натискаючи на кнопку.

За мить з'явився Гаррі Стреснер.

— Гаррі! — Френк відкинувся на стільці. — Ти давно ходив у театр на Бродвеї?

— Сер, як казав мій бродвейський приятель, спочатку життя, а потім театр.

— Так от, як казав твій бродвейський приятель арабського походження, якщо Гаррі не йде в театр, театр приходить до нього. Ти повинен зробити Фло сюрприз. Фло має зіграти свою роль. Перед тим, як перейде до Голлівуду... Запроси сюди Фло, запроси сюди Дору і запроси сюди Аркашу з "Жаблоту". Але останньому скажи, коли відрекомендується, щоб він взяв з собою запасну пару кальсон. П'єса у нас з Алексом з фейєрверком на Бродвеї. Точніше, в Таймс-Сквері... У присутності глядачів, які й справді люблять видовище і навіть не вимагають і не просять хліба. Як казав твій бродвейський приятель з приводу ніг... Здається, одна нога тут, а друга праворуч від неї... Так от, щоб усі дійові особи через кілька хвилин стояли в цьому кабінеті. Фло одержить не першу роль. Але зате в її житті це буде головна роль. Ти мене зрозумів, Гаррі?

— Сер, як казав мій нью-йоркський приятель...

— Бродвейський, Гаррі. Чи у тебе за останні дні з'явився ще один?

— Ще один, сер.

— О'кей! Так що він казав?

— Він казав: коли ти лягаєш з дамою серця і гадаєш, що першу скрипку граєш ти, то гадай так і далі. Якщо тобі подобається...

— Гаррі! — серйозно мовив Френк. — Я тебе тільки прошу — у "Жаблоті" без шумових ефектів. Запроси Аркашу на вулицю. Власне, все це може зробити Фло... Останнім часом він узяв моду проводжати її до самих дверей. Біля дверей ти йому скажи: "Друже, якщо ти колинебудь ще хочеш побачити Одесу, то сьогодні візи до Одеси видає

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 227

капітан Френк Фебер... І щастя в твоїх руках... Ми розуміємо, що синиця в руці трохи краще, ніж журавель у небі. Але пташечки покидають свої гнізда і, ми побоюємось, синичка тебе також покине. З солідарності. Разом з іншими птахами... Хоча в природі такого не трапляється. Синичка не відлітає у вирій. Але цього разу вона може зробити своєрідний виняток".

Години через три в управлінні зібралися всі. Френк сказав, що вони тут зібралися не в ігри гратися. Але нагадав, що життя — це також гра. І в цьому житті кожен з нас грає свою роль. Великий Бог дає її людині в день народження. Одні дограють свої ролі до кінця, інші в силу тих чи тих обставин передчасно сходять зі сцени життя. Сьогодні вночі з багатьма може таке трапитися... Від усіх вимагається одне: кожному запам'ятати свою роль і точно її зіграти...

— Фло, — мовив Фебер на закінчення, — як засвідчив мій київський приятель Алекс Дубль, ти зіграла свою роль чудово. Але, Фло, це не остання твоя роль. Ти маєш з Дариною підготуватися до останньої сцени.

Фло цвіла, як тільки можуть цвісти квіти за сприятливих кліматичних умов осені... На жаль, надворі стояла вже пізня осінь. Стояла вона і в душі Фло... Але сьогодні Фло відчувала, що в душі у неї квітує весна.

Павільйон "Український сувенір" було завершено. Він, поставлений на трейлер, приваблював перехожих Таймс-Сквера своєю свіжістю й новизною, а також яскравою і водночас абсолютно новою для Бродвею вивіскою. Назва "Український сувенір" чи не вперше писалася тут двома мовами: англійською і українською. Це також слугувало за своєрідну рекламу...

Колишній воїн-афганець, а нині продавець "Українського сувеніру", сидів у віконечку павільйону і щасливо посміхався.

РОЗДІЛ СОРОКОВИЙ

Арештовували на світанку. Спочатку взяли Кульгавого, потім запізнілого "Цигана", що повертався з вечірки від земляків, куди його запросили Аркаша і Таня за пропозицією одного з режисерів трагікомедії, яка в ту ніч ставилася на Бродвеї...

Лейтенант Джеймс Коллінз очолював групу оточення і, не випускаючи з рук мегафона, просив глядачів розходитися по домівках,

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 228

оскільки в павільйоні для продажу українських писанок знаходиться міна, яка, не виключено, ось-ось вибухне. Поліція, ризикуючи життям, поки що там працює, але досі серед майстерно зроблених писанок міни виявити не вдалося... Кульгавий і "Циган" сиділи біля Алекса Дубля, Френка Фебера і Гаррі Стреснера, скуті одним ланцюжком американських наручників. В сусідній автомашині переживали пан Роман з донечкою-красунею Даринкою і сержантом поліції Фло Перкінсон. Лейтенант Хедлі Холл запросив до свого автомобіля Ярослава Степіва, народного майстра з Косівщини, і його земляка Бодю Лесіва. Вони поглядали на одні, надіті на двох, наручники і питали один одного, за що і що це означає.

— Пане Ярослав! — казав, ледь не плачучи, Лесів. — Але ви мені наказали перегнати фургон з Лас-Вегаса до Нью-Йорка, той фургон я перегнав, але за що мене перегнали сюди?.. Підняли, коли я видів перший солодкий сон...

— Бодю, будемо вірити, що той сон у руку... Чи не так, пане Аркадію?

— А так, — мовив Аркадій Свінцер з Одеси, який згадав раптом, що він на дверях у вивішеному списку написав: "У нашому магазині окрім англійської говорять італійською, російською, українською мовами"... Саме зараз у нього випала нагода переконатися, що він ще не забув її, хоча в Одесі вона йому була ніби й ні до чого...

Шикарний "кадилак", навантажений ледь не доверху українськими писанками з спецпозначкою косівського майстра вуйка Василя і його милої пані Марії, стояв осторонь, виблискуючи начищеними до блиску боками... Ейб і Сем, які на Майямі звикли до золотих браслетів, цього разу натягли, не без допомоги цілої групи поліцейських, сталеві.

Вибуху чекали з хвилини на хвилину... Усі хвилювалися. Алекс і Френк думали про щасливий кінець, гадаючи, чи сподобається він глядачам. Кульгавий і "Циган" також, потай сподіваючись, що буде по-їхньому, запевняли присутніх у формі, що це непорозуміння, і час від часу нагадували американським поліцейським, що вони громадяни вільної і незалежної України, що вони будуть скаржитися в посольство і навіть міністерство закордонних справ. Незабаром у супроводі Дем'яна Демчука прибув і сам заступник міністра закордонних справ. Відповідно до свого високого рангу він піднявся в своїх погрозах аж до Організації Об'єднаних націй, вимагаючи негайно звільнити з-під варти громадян України Артура Марченка і Альберта Бордоніса.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 229

Френк Фебер, взявши ще одного поліцейського, підійшов до пана заступника міністра і сказав:

— Сер, там прикутий до ліжка ось такими наручниками, купленими в "Жаблоті", також громадянин вільної і незалежної України. Його прикували ваші ж громадяни Марченко і Бор... — він поглянув у папірець, на якому латинськими літерами було написано прізвища, і повторив: — Марченко Артур і Бордоніс Альберт... Чому ви не турбуєтесь про того громадянина, — Френк ще раз глянув на папірець, — Дмитра Палагнюка?.. Зараз він разом з павільйоном злетить у повітря як єдиний свідок операції "Український сувенір".

— Ми такого громадянина не знаємо...

— Якщо він воскресне з мертвих, сер, — мовив Френк Фебер, — я матиму честь познайомити вас особисто...

— Не воскресне! — відповів пан заступник, не спускаючи маленьких стривожених очиць з павільйону. А про себе подумав: "Утретє не воскресають!" Втішений такою оптимістичною перспективою і водночас явною безпорадністю прославлених американських поліцейських, він запитав:

— А чому ж ви не врятуєте його, якщо він там справді до чогось прикутий?

— Сер, ви знаєте, що таке український сувенір?

— Ні, вперше чую...

— Тоді я вам скажу, — відповів Френк, не спускаючи очей з трейлера-павільйону. — Це таке велике яйце, гарно розфарбоване і бозна-чим начинене. Воно має властивість вибухати... У нас, сер, в управлінні нещодавно пройшло скорочення штатів, і я дуже не хотів би, щоб штат мого управління скоротився ще на кілька чоловік за рахунок українського сувеніра... Ви мене зрозуміли, сер? Чи я не зовсім точно висловлююсь?

— Точно, але не дипломатично...

— Сер, у мене за плечима не дипломатична, а поліцейська академія і диплом.

Заступнику міністра хотілося сказати: "Воно й видно", але він не встиг. Вибух струснув навколишній світ. Вікна в сусідніх будинках хоч і не повилітали, але фейєрверк вийшов таки справжній. Дим і попіл ще довго не розвіювалися над тим, що ще вчора називалося павільйоном для продажу сувенірів. Залишився тільки поміст і чотири гумових шини, на яких той поміст стояв... Френк Фебер узяв у Джеймса Коллінза мегафон і сказав:

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 230

— Увага! Прошу нікого не наближатися до місця вибуху, окрім медперсоналу. За попередніми даними, всередині павільйону знаходилась людина, прикута наручниками. Я просив би медиків підійти до мене.., — Френк Фебер опустив мегафон. Алекс Дубль глянув на Кульгавого і Цигана. Очі їхні світилися тихою радістю. "Після такого вибуху ви могли б знайти хіба тільки золотий медальйон з портретом його милої мами, якби ми завбачливо не зірвали ту цяцьку у нього з шиї". Кульгавий навіть ледь помітно підморгнув Циганові, ніби кажучи: "Все о'кей, старий. Не дрейф. Ми ще з тобою поїдемо на Канарські острови..."

І раптом, під зойк натовпу, що виповз на вибух з найближчих будинків і розважальних закладів Бродвею, заворушились чорні від попелу і диму уламки вчорашнього павільйону. На помості на увесь зріст, з розірваними наручниками і в формі солдата афганської війни піднявся юнак. Він виріс з попелу і диму!

— Господи! — прокотилося по натовпу вічно довірливих і вічно наївних американців. — Воскрес із мертвих!

Фло, плачучи, кинулась в обійми до Дори, обняла і розцілувала її. Алекс Дубль глянув на Кульгавого і Цигана. Першому сказав:

— Се ля ві, майоре Марченко!

Підійшов Френк Фебер, згріб капітана Дубля в свої могутні ручища і, ледь не задушивши, сказав:

— Все о'кей, Алексе! Ти чудовий режисер. Перша п'єса і вперше на Бродвеї... О'кей!

— Сенк'ю, Френку... Сенк'ю!..

РОЗДІЛ СОРОК ПЕРШИЙ

Могутній "Боїнг", розтинаючи повітря, ніс їх на своїх мирних крилах до вільної і мирної країни. Микола Мазур у супроводі капітана Дубля і члена дипкорпусу Дем'яна Демчука тепер назавжди повертався додому.

— Воскреслий із мертвих! — тихо мовив Дем'ян Демчук. — Я все, капітане, здається, зрозумів, але останнє для мене так і залишилося загадкою. Розкажіть, як усе це трапилося... Як ви врятували життя Миколі?

— Бачите, Дем'яне. Якщо чесно сказати, ця ідея належала не мені.

— А кому ж?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 231

— Сержанту Фло Перкінсон. Ця мила жіночка все життя мріяла зіграти свою роль на Бродвеї. Просилась кілька разів у Голлівуд і, розчарувавшись, пішла в поліцію вивчати життя, щоб потім стати драматургом... Це її перша п'єса, Дем'яне. Вона дала мені слово, якщо вистава вдасться, поставити на Голлівуді фільм про Дмитра Палагнюка — солдата афганської війни. Я розповів їй про те, як Дмитра за його язик працівник КаДеБе, перебуваючи в "секреті", вирішив ліквідувати. Врятували хлопця моджахеди, випадково помітивши розстріл. Потім після госпіталю, вже під дівочим прізвищем матері — з метою конспірації — він виступив перед штаб-квартирою ООН. Тоді його вдруге спробували ліквідувати у Рівердейлі. Власне, ви все це знаєте...

— Так, капітане. Ну, а потім... А чому під час Всесвітнього форуму українців Палагнюк, який збирався там виступити і розповісти всю правду про афганську війну, раптом виїхав з України?

— Бо агенти КаДеБе погрожували, якщо він не буде слухняним, повідомити матір, що він зрадник Батьківщини, що її позбавлять роботи, хати і, врешті-решт, життя. Адже в Лідії Андріївни вроджений порок серця. Мати — це єдина рідна душа, яка залишалась у Дмитра на цьому світі.

— Але ж вони повідомили з самого початку про його загибель.

— У тім-то й річ, Дем'яне. Наші торговці наркотиками, перебуваючи в Афганістані, тягли з попелища війни все, що могли. Саме там вони закупили партію героїну. Вбивши, так вони вважають, Миколу Мазура, вони повідомляють матір про загибель сина і надсилають труну з наркотиками і зброєю на Україну...

— Зброєю?

— Так, зі зброєю! Труну, в якій нібито лежить Микола, закопують там, де ховають усіх убитих воїнів-афганців. Афганці день і ніч охороняють могили своїх побратимів. Прийшла перебудова, економіка повернула до ринку і почалося дике викрадання квітів, вінків і навіть табличок на могилах. Почалися осквернення могил воїнів-афганців покидьками, які не знали усього лиха афганської авантюри... Ні до наркотиків, ні до зброї, на якій можна заробити і тут, продавши її, доступу нема. Альберт Бордоніс одружується на нареченій Мазура. Дочекавшись кінця війни і переконавшись, що Микола так і не повернувся з Афганістану, вона дає згоду. Тим часом Марченко дізнається, що Микола заповів у випадку смерті поховати

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 232

його в одній могилі з батьком. У майора Марченка визріває план другого одруження. Вдаючи з себе вдівця і доглядаючи могилку свого однофамільця, він грає скорботну роль і цим самим викликає співчуття в Лідії Андріївни. Окрім того, він добивається дозволу на перенесення труни сина в могилу батька. Це ще більше розчулює її і вона, самітня жінка, яка втратила чоловіка і єдиного сина, дає згоду вийти заміж... І тут приїжджає Мазур. Злочинці дізнаються про це в товаристві "Україна", начиненій колишніми агентами КаДе-Бе, де працює останнім часом і Бордоніс. Він має усі дані про приїзд Мазура. Навіть наперед знає, в якому готелі той зупиниться. У день приїзду вони приходять до Миколи Мазура і заявляють: якщо він виступить на Форумі українців, вони, воїни-афганці, його викриють, як зрадника Батьківщини. Все це пахло скандалом. Мазур змушений був відмовитись від виступу на форумі. Але це ще було не все. Марченко і Бордоніс вперше сказали Мазурові про те, що вони повідомили матір про його смерть ще в 1984 році. Показали йому його власну могилу з пам'ятником, написом і скульптурою схиленої матері над цією могилою. Показали і фотографії з його вбивством на майдані Щаранського, в Рівердейлі. Нагадали йому і про вроджений порок серця у матері, сказали, що вдруге вона такого удару не перенесе, якщо вони розкажуть правду, і Мазур, жаліючи матір, здався. Вони йому вручили куплений до Нью-Йорка квиток і...

— Далі, здається, я уже знаю, — мовив Демчук.

— Далі починається найтрагічніше... Злочинці психологи і розуміють, що син не втримається, що він захоче побачити рідний дім після стількох років розлуки. І не помиляються. Мазур пізно увечері вирушає, щоб хоч крізь вікно побачити матір. Ні Кульгавий, ні Циган йому не перешкоджають. Вони навіть хочуть цього, бо розуміють, якщо мати побачить вночі сина, то в неї буде розрив серця. Тим більше, що Марченко до цього постачає її літературою про літаючі об'єкти, про людські душі, що бродять ночами, про привиди і потойбічне життя.

— Не розумію, а що б їм дала смерть матері?

— Вона дала б їм можливість надійніше сховати кінці. Марченко й не думав одружуватися на вдові і після перенесення труни і викрадення з неї начинки він збирався в поїздку до Америки, де пан заступник міністра уже знайшов для "українських сувенірів" оптовика.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 233

— А яку роль відігравали пан Ярослав і Богдан Лесів?

— Роль жертв... Ці люди щиро вірили, що вони продають українські сувеніри. Таких ще в США нема. Це новинка... І, до речі, винахід Кульгавого. Щоб перевезти у такий спосіб наркотики, він і зібрав команду майстрів Косова й Вижниці і посадив за писанки-сюрпризи... Решту начинили вони самі... Адже закупили їх за купони, доларами заплатили тільки народному майстрові вуйку Василю, а продати поклали за валюту...

— А як же з Мазуром? Як він втретє воскрес із мертвих?

— Я вам уже казав: ідея Фло... Аркаша, ви знаєте, категорично відмовився прийняти в "Жаблот" писанки... По-перше, вони в нього не користувалися попитом, а, по-друге, він зрозумів, що ці писанки пахнуть смаленим. Але, як кожний ділок, не хотів упустити свій шанс заробити на цій операції певний процент. Отож він і запропонував поставити в Таймс-Сквері павільйон на трейлері. Відповідно оформити... Аркаша також знав, що після вдало проведеної операції і павільйон, і продавець полетять у небо... Це знали і ми... З езопівських діалогів і з "жучків", які там ставив Френк Фебер... От тоді й викликали до себе Аркашу... Френк його запитав, де він цього року збирається проводити відпустку. Аркаша відповів, що в Одесі... Френк йому сказав, що трохи поламає його сімейні плани і запросить провідати Сінг-Сінг... Аркаша поцікавився, що треба зробити, щоб його життєві плани не мінялись... "У павільйоні-трейлері прорізати підлогу і зробити вихід. Все це вкрити товстим килимом. Порекомендувати Цигану прикувати Мазура наручниками до скоби в цій підлозі, а самому Мазуру вручити ключі від замка наручників... Запасні, або просто будь-які вручити Циганові... Аркаша Свінцер так і зробив... Міну, поставлену Кульгавим, ми замінили на вибухові пакети, які й імітували вибух. Мазур, піднявши за скобу ляду, мав щезнути у підземному лазі... А напередодні він, ніби відчуваючи, що бандити хочуть з ним покінчити, запитав: "Чи можу я попросити перед останньою зустріччю хоч що-небудь?" Кульгавий сказав просто; "Проси чого хочеш. Мамочці передати привіт з того світу?"... "Я прошу, принесіть мою афганську форму... Вона мені приносить щастя". "Забобони", — сказав Циган. Але Кульгавий заперечив: "Прохання засудженого — закон. Ми тепер уже живемо у вільній і демократичній державі. Тимчасово перебуваємо у такій же", — і принесли... Ну, а далі ви знаєте...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 234

— А чи знає Мазур, що з його мамою така біда?

— Ви маєте на увазі її закляклі руки?

— Так.

— Знає і, як каже Френк Фебер, віднині мій кращий приятель — ноу проблем! Ми зв'язалися з відомим американським лікарем австрійського походження. У його практиці такі випадки траплялися. Він обіцяє зняти цей шок...

— Яким чином?

— Оце вже секрет, пане Демчук... Його знають тільки професор, Микола Мазур і я...

ЕПІЛОГ

Осінній вітер рвав поли плащів і сік в обличчя. Враження було таке, ніби поряд з аеропортом "Бориспіль" несподівано з'явилося море і холодний вітер, піднімаючи з його поверхні крижинки і крапельки води, сипле їх на асфальт, на клумби, на саме летовище.

Капітан Дубль помітно хвилювався. Хвилювався і сержант Ягідка, набиваючи тютюном козацьку люльку, яку йому, як "український сувенір", привіз у подарунок капітан Дубль.

Важкий "Боїнг", сідаючи, здалеку нагадував величезну гуску, начинену шротом, яка змушена приземлитися, так і не дотягши до водного плеса.

Микола Мазур вийшов одним із перших. На прохання генерала Ситорчука його пропустили через депутатську кімнату і зустріли прямо тут, на летовищі. Капітан Дубль міцно потис йому руку, пан Демчук обійняв і вони розцілувалися, як давні знайомі...

Поруч з Мазуром дріботів на холоді маленький, висушений вітрами і часом чоловічок, і, якби не валіза, що здавалася більша за хазяїна, вітер би, мабуть, підняв би його і тоді, вважай, пропало б усе пропадом.

— Знайомтесь, — сказав Микола Мазур. — Професор Моріс фон Ланц...

— О, — похитав головою професор. — Можна без "фон". Просто, Морінс Ланц. Маю честь.

— З приїздом, пане професоре. Ми так вас чекали, — мовив пан Демчук. — Соромно зізнатися, але у нас цієї хвороби лікарі не лікують.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 235

— То все дуже просто: як кажуть у народі — клин клином вибивають. Усе геніальне — просте...

— Ви добре розмовляєте українською мовою.

— О, ви мені кажете комплімент... Я народився в Австрії. Там багато українців... Національний герой Австрії — українець... Кульчицький...

Капітан Дубль признався собі, що вперше про це чує.

— Я виїхав до Америки під час великої світової війни... Я не міг пережити окупації Австрії... Ми виїхали з дружиною... У мене дружина є українка...

— То ви наш? — посміхнувся пан Демчук.

— Так, я є ваш. Мене та хвороба дуже зацікавила. У вас в Україні кажуть: напав правець, відібрало мову, відібрало руку, відібрало ногу. То є шок... То є переляк... То є небезпечно... Але то не є не виліковно... Я вивчив природу шоку... І то є делікатний момент... Ви мене розумієте? То є дуже делікатний момент... Для американців то не є проблема... Для українців — то є проблема... Українська ментальність. Українська природня сором'язливість. То є проблема...

Усі інтелігентно мовчали, терпеливо вислуховуючи чи не першу медичну лекцію у депутатській кімнаті міжнародного летовища "Бориспіль".

— Тепер, — вів далі професор, — справа за делікатністю...

Хтось із Міністерства охорони здоров'я, здається, один з начальників управління, запропонував Морісу Ланцу присісти. Той відмовився, пославшись на те, що сидів більше десяти годин у повітрі...

— Чи є які від того ліки, пане професоре? — подав голос і другий представник Міністерства охорони здоров'я. На зустріч з професором Морісом фон Ланцом вони прибули цілим колективом.

— Ліки є, — посміхнувся сухенько фон Ланц у сиву-сиву борідку. — Природа. І цю хворобу лікуватиму не я... Її лікуватиме ось хто! — він, намагаючись дотягтися до плеча Мазура, поплескав його по руці трохи вище ліктя. — Він має воскреснути з мертвих. Перед очима мами. Але в нього не є стільки мужності... Але він збереться... Чи не так, Миколо? Тепер усе в твоїх руках, як кажуть на Україні... Ти мене зрозумів?

— Так, пане Моріс...

— Тоді все о'кей, як кажуть американці англійською мовою! Поїхали!

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 236

Кортеж із трьох автомашин вирушив у бік Києва...

Рівно через день після того, як операція воскресіння минула щасливо, капітан Дубль зустрівся з приватним сищиком Кублеєм. Їх шляхи знову пересіклися...

— Шерше ля фам? — спитав капітан Дубль.

— Шерше ля фам, — відповів сищик Кублей.

— Можете поділитися секретом. Боюсь, ми знову розслідуємо одну й ту ж справу...

— Боюсь і я, капітане. Але хто не ризикує, той не п'є "Шампанського". Як там вродлива мамочка Лідія Андріївна?.. Зустріла сина з того світу?

— Звичайно, Кублею!

— І як? Якщо це не секрет капітана Дубля?

— Це секрет професора пана Моріса фон Ланца.

— І в чому він полягає? Ви можете просвітити представника мас?

— Все геніальне у простоті. Клин клином вибивають.

— Хотів би я бути тим клином...

— Боюсь, Кублею, клином буде хтось інший...

— І все-таки?!

— Фон Ланц роздягнув, як ви кажете, мамань до одягу Єви. І попросив її зовсім розслабитися, а коли із-за ширми, за якою переодягаються, вийшов не професор Моріс фон Ланц, а її син, як воскреслий із мертвих, вона зойкнула і, як ви здогадались, прикрила свою святість руками...

— Отже, вона мала тепер чим його обійняти?

— Не те слово, Кублею. Не те слово...

— А яке ж?

— Воно ще в літературі не знайдене...

— Хеппі енд?

— Хеппі енд!

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 237

"... а коли із-за ширми, за якою переодягаються, вийшов
не професор Моріс фон Ланц, а її син, як воскреслий
із мертвих, вона зойкнула і, ..."

(До стор. 236)

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 238

Юркові Задої

КЛЮЧ ДО ВБИВСТВА

РОЗДІЛ І

— Батька вбили! — наполягав на своєму молодий чоловік, одягнений у теплий джинсовий костюм.

Статурою своєю він скидався на баскетболіста. Через плече звисала чорна спортивна сумка, що не дуже пасувала до розцяцькованих імпортних кросівок. Та, судячи з усього, юнак не надавав особливого значення одягові. Був він коротко підстрижений і чисто виголений. Густе волосся брюнета свідчило про його впертий і наполегливий характер. Це підтверджували круте підборіддя і короткий, трохи хрящуватий ніс. Проте м'які повні губи дещо пом'якшували тверді риси його обличчя.

— Батька, юначе, ніхто не вбивав, — упевнено заперечив капітан Дубль. — Він сам наклав на себе руки. Повір моєму досвідові і моїй практиці.

— Ні, батька вбили! Його повісили вже задушеного. Спочатку задушили, а потім повісили... Повісив хтось із його близьких знайомих...

Капітан Дубль посміхнувся:

— У тебе чудові дані слідчого. Де ти працюєш, якщо не секрет?..

— Ніяких секретів. Я журналіст. Якоюсь мірою ваш колега. Працюю у відділі листів. Веду рубрику: "Міліція повідомляє". Вас, пане капітане, добре знаю з преси. Саме тому й вирішив звернутися до вас, як до авторитета і професіонала.,

— Це комплімент чи аванс?

— Ні те, ні інше. Це об'єктивність...

— Ну що ж... Не буду приховувати, я тобі дуже вдячний. Журналістів, як і нас, міліцію, у народі недолюблюють. Так що, ми й справді колеги. Зате кожного разу, коли трапиться якась біда, саме до нас біжать по допомогу чи шукати справедливості... І ще одне: журналісти — це завжди популярність. Якщо не сказати — слава...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 239

— Вона вам не потрібна. Гадаю, капітане, і від тієї, що є, вам нікуди подітися. Чи не так?

— Мені важко сказати... До речі, як вас звуть? — капітан Дубль перейшов на "ви".

— Риф!

— Риф?! — спантеличено перепитав капітан Дубль. — А повністю?

— І повністю Риф. Батько дуже любив Джека Лондона. Особливо його "Оповідання Південних морів"... От і назвав мене Рифом... А що, мені подобається. Вельми оригінально.

— Батько в тебе, мабуть, дивакуватий був?..

— Можливо. Загалом же романтик... Нереалізований геній...

— Чому ж?

— Важко сказати. Та й не годиться про небіжчика погано... А втім, це й не зовсім погано... Його мало хто розумів. У нього особливий склад характеру, розуму. Людина сама по собі важка. Мати йому не підходила, ніколи не розуміла його. Він мені нагадував собаку на прив'язі, який усе життя намагався зірватися з ланцюга... Врешті-решт, бувало, вирветься на волю, погуляє трохи — а потім знову повертається до своєї конури... Може, порівняння дещо грубувате, але точне.

— Ти гадаєш, у цій справі замішана жінка?.. Пробач, я дещо втратив орієнтацію. То на "ти" до тебе, то на "ви"...

— Байдуже, я не ображаюсь. Звертайтесь, як вам зручніше.

— З вами, журналістами, треба бути обережним, зважувати кожне слово. А то, дивись, ще й напишеш: капітан Дубль — маловихований тип і таке інше.

— Не напишу. Я прийшов до вас довідатися правду. Я не хочу, щоб батькова таємниця пішла разом з ним у могилу... Я абсолютно впевнений, що батька вбили. От тільки за що...

— Він належав до багатих людей. Шикарна дача, престижний автомобіль...

— Ні. Усе це нажито ним ще до розпаду імперії... Він скульптор. На жаль, виявився кон'юнктурником — весь свій геній уклав у вождя світової революції. Вважав, що Ленін — це назавжди. Цілі ансамблі творив... Ленін і ходаки. Ленін і революція. Ленін і робітничий клас. Ленін і селянство. Ленін і діти. Жінки у Леніна... Закомплексованість якась. Сотні його пам'ятників стояло по Україні. 7 листопада, якраз у день смерті і в день народження батька знесли останній витвір його

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 240

рук. Іронія долі. Можете уявити, який це був удар. На схилі літ — і жодного сліду на землі. Усе. стерлось... Усе...

— Ти гадаєш, це й привело його до петлі?..

— На перший погляд, така думка напрошується... Але я знаю батька... Він і сам позносив би свої пам'ятники, коли дізнався про все, що творив Ленін, що принесла нам його революція... Батько вмів розібратися, де полова, а де зерно. Просто стало жаль змарнованих літ, каторжної праці... Але все-таки сьомого листопада його хтось...

— Можливо, крайні, радикально настроєні?..

— Не думаю, капітане... Батько брав активну участь у мітингах, хоч ніколи не примикав до жодної з партій. Партіям він взагалі не вірив. Вірив більше в людей. Дуже довіряв їм... Боюсь, у всьому винна ота його довірливість. Адже добро завжди поруч зі злом...

— Батько належав до добрих людей?..

— Як вам точніше сказати, капітане? Батько був добрий, довірливий, щедрий і... егоїстичний. Він любив те, що любив. Та чи не найбільше любив себе... і трохи жінок.

— Може він мав ворогів? Обіцяв і не дотримував слова?..

— Щодо останнього, не можу сказати: був він педант і навіть зануда. Акуратист. Скидався на фармацевта. Слова завжди дотрнмував. Мені так здається. Любив гарних жінок. Спочатку ліпив їх у натурі. Далі в уяві обожнював, а потім страшенно закохувався. Ось тоді ставав щедрим — нічого не жалів для чергової повелительки серця... Але й так само швидко охолоджувався... Мав талант ладити навіть з тими, кого кидав: не поривав дружби, допомагав у важкі для них хвилини... Ну геть спростовував оту сакраментальну формулу: під кохання до ненависті — один крок...

— Може, слід шукати таємницю твого батька у якійсь не відомій ще нам жінці?..

— Не знаю... Я ж кажу, з жінками він ладив навіть після чергового розриву. До того ж, хочу підкреслити, батько любив саме гарячих жінок. У нього їх не так і багато було. Він на дрібнички не розмінювався, за кожною спідницею не бігав... Міг роками обходитися без жінки, щоб тільки жити з вродливою. Залицявся довго. Одержував більше насолоди від залицяння, ніж од підкорення. Підкоривши жінку, він швидко розчаровувався. Таке враження, що вона йому одразу набридала... Тоді йшов через роки до іншої... У цій справі ніколи не

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 241

поспішав. Коли вже закохувався, то залицяння тягнулося роками, буцімто він збирався прожити кількасот років.

— Він мав досить мінний організм. Зберігся... — зауважив капітан Дубль.

— Так. Але не беріг себе. Він ніколи не вживав таблеток, ліків. Мав певність, що все це закладено Богом в організм. У цій складній ходячій лабораторії, казав він, є все, головне — навчитися тільки регулювати.

— Я відчуваю, ви дуже любили батька...

— Як вам сказати... Я пишався ним. З батьком завжди було цікаво. За що б він не брався — усе оповивав ореолом романтики. Прісного він не любив. Життя опоетизовував, робив його кращим, доповнював, прикрашав. Хоч ніколи не шкодив природі — зберігав її первісність. Як я вже казав, обожнював жінок. Вважав їх, а точніше — хотів бачити, божественними істотами. Не міг спостерігати, як вони при ньому їли, та ще якшо багато й пожадливо... У нього це викликало нездорові асоціації... Одразу розчаровувався і кидав... Йому постійно ввижалося, що вони живуть тільки з повітря, божим духом... — Риф рішуче взяв сумку, перекинув її на плече. — Ну, я піду... Я й так забрав у вас багато часу своїми розповідями...

— Навпаки, — підвівся капітан Дублін — Мені все цікаво. Для мене важлива кожна деталь... Я не думаю, що ви спираєтесь тільки на інтуіцію. Може, ви щось не домовлясге?.. Чому ви все-таки переконані, що батька вбили?

— Я й справді, капітане, забув про одну важливу річ. На перший погляд, начебто так, дрібничка, а втім... Коли я піднявся в його кабінет... У нього бібліотека не така вже й багата. Батько вважав, що кожна людина має тримати на книжкових поличках твори тільки улюблених письменників, зате знати їх достеменно. Так от, книги його були розкидані по кабінету. Видно, хтось знав про його маленьку таємницю... Він ніколи нікому не позичав жодної книжки. За винятком тих, що не мали твердих обкладинок. Цінні папери, гроші він часто ховав (навіть від матері!) за корінцями книжок. Книжку треба було поставити пірамідкою, щоб помітити, чи є щось за корінцем. Саме оце хтось і проробив з його книжками... Якби я не сидів зараз перед вами, то ви могли б подумати, що це зробив я... Що то я шукав щось у батькових книжках.

— Це вже цікаво. В такому разі я хотів би ще раз поїхати з вами на дачу...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 242

— Я до ваших послух, капітане, але тільки завтра. У мене ще репортаж у номер...

— Сподіваюсь, не про нашу зустріч? — примружився капітан. — Щось на зразок: "Капітан Дубль ще сумнівається". Га?

— Ні, капітане. Дозвольте вам потиснути руку й відкланятися...

— У вас, Рифе, багато від батька... Я правильно зрозумів?

— Кажуть, більше від матері...

— Ви можете на секунду затриматися? Буквально на хвильку? До вашого приходу я не сумнівався, що ваш батько сам накинув собі зашморг на шию... Але тепер... — капітан хутко набрав номер.

— Судмедекспертиза?.. А, це ти, Максе? Привіт! Слухай, тут у мене синок повішеного... Він упевнений, що батька повісили... Ти в це не віриш? Я також, але він сгверджує. На чому ґрунтується підозра, питаєш? Та так, є кілька фактів... Аналізів ще нема?.. Жаль... Ти б забіг, Максе, я хотів дещо уточнити... У мене також сумнів закрадається... У тебе ні? Ну що ж, час покаже... Може, парі на ящик коньяку? Окей! — він поклав трубку. — Судмедексперт Максим Череватенко також певний, що ваш батько власноручно накинув зашморг на шию... У нього свої аргументи, і досить вагомі, щоб з ними не погодитися. Боюсь, Рифе, що ми з вами парі програємо...

Риф витягнув записничок, мовчки подав капітанові свою візитку:

— Телефонуйте. У будь-який час я до ваших послуг, капітане.

РОЗДІЛ ІІ

— У стилі Людовіка Тринадцятого, — задумливо мовив капітан Дубль, ще здалеку оглядаючи оригінальну будову, чимось схожу на знаменитий київський будинок химер і водночас на древню фортецю: з вежею, з геральдичним гербом у вигляді флюгера.

Будинок ховався між старими соснами, акуратно підстриженими під евкаліпти і зонтикові акації, стіни його обвивало пожовкле листя австрійського плюща. Між чотирма бійницями, на яких так бракувало хоча б бутафорських гармат, виструнчився у плавному вигині золотавий штахетник. Він надавав дахові маленької фортеці особливого колориту. Фортеця сиротливо стояла на пагорбі над невеличким озером.

— У стилі Людовика Чотирнадцятого, — по хвилі поправив Риф. — Принаймні, батько сам так казав...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 243

— Не сперечатимусь, — погодився капітан. — На Людовіка я не дуже розуміюсь. Хоча вони також мертві... Але це вже справа Макса...

Судмедексперт криво посміхнувся, щось занотовуючи до свого блокнотика.

— Рифе, — звернувся він до сина небіжчика, — у вас випадково не збереглися креслення батькового будинку?

— Випадково збереглися... Хоча батько категорично відмовляв усім, хто його про те просив. Хотів, аби хоч дача залишилася оригінальною. Якщо вже пам'ятникам не судилося... Він дуже пишався будинком, казав, що це його найкращий останній витвір. Так воно й вийшло...

— Після вас, — посміхнувся судмедексперт Череватенко, вкладаючи в свої слова ледь помітну іронію.

— Звичайно! — підтвердив Риф, навмисне не помічаючи іронічного змісту. — Це він також казав. Ви його майже процитували. Але я дещо раніше створений...

Подарований міліції американцем українського походження німецький "опель", за кермом якого сидів сержант Ягідка, буквально влетів під арку, що повисла у плетиві пізнього осіннього винограду, досі не зібраного. Риф вийняв з сумки ключі від дачі й пішов зеленою алеєю між низькорослим самшитом (також акуратно підстриженим, як у ботанічних садах), тисом і туями.

— Скажіть, Рифе, — зупинив його капітан Дубль. — У батька є автомобіль?

— Так.

— Але я не бачу гаража...

— Це ще одна витівка батька: його навіть слідчому тут нелегко знайти... Але це саме той аргумент, який свідчить, що батько не сам повісився...

— Цікаво, — знову посміхнувся Максим Череватенко.

— Цікавого мало, — спалахнув Риф.

— Пробач, синку, — розвів руками судмедексперт. — Слово-паразит. Вилетіло — не впіймаєш.

Риф відчинив двері. Вони увійшли до передпокою. Саме тут Панчук-Ковалевський-старший накинув собі на шию зашморг і вибив сам або хтось допоміг йому вибити з-під ніг табуретку, яка так і залишилася лежати перекинутою. Риф зняв шкіряні рукавички й недбало кинув їх на крісло-гойдалку, що стояло перед каміном. Але не попав. Капітан Дубль підняв їх з підлоги і поклав у крісло...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 244

— Ви завжди ходите в рукавичках? — раптом запитав він.

— Тільки восени і взимку. А що ви цим хочете сказати?.. Не знайшли відбитків пальців?..

— Не гнівайтесь, Рифе, Ви так легко запалюєтесь... Асоціативне мислення. Це моя радість — і моя біда...

— Не можна, капітане, усіх підряд підозрювати. Невже ви припускаєте, що вбивця сам просить знайти вбивцю? Якщо припустити, що батька повісив я... Адже людина, яка його повісила, була йому чимось близька, принаймні, він їй довіряв. Спокійно сидів... Навіть писав прощальну записку, прохав нікого ні в чому не звинувачувати, не шукати злочинця. "Злочинець я". Але ці два слова з батькової записки...

— Ви даремно гарячкуєте, Рифе. Саме в цьому полягає маневр злодія, який кричить: "Ловіть злодія!"

— Це ви серйозно?

— У принципі — так. Конкретно? Конкретно ще нічого не можу сказати. Я просто відповідаю вашій молодості: у нашій справі не можна нічим нехтувати. У моїй практиці були й такі вбивці... Убивці, які потім звертаються до слідчого, щоб із самого початку на них не впала підозра...

— Припустимо, ви підозрюєте мене. Припустимо, що я злочинець, котрий приходить на місце злочину. Яку ж мету я ставлю перед собою у даному випадку? Де логіка? Адже я вже знаю, що ви не збираєтесь порушувати кримінальну справу, бо майже на сто відсотків упевнені, що батько накинув зашморг на себе сам...

— Так! Я це й зараз стверджую. Рифе. Так, сам. Але не виключено, що під тиском дорогої йому людини... Людини, для якої йому не жаль навіть власного життя... Такою людиною у цьому світі, наскількі мені відомо, є тільки ви, Рифе... Ви ж, якщо не помиляюсь, одинак?

Вродливе обличчя юнака вкрилося плямами, пухленький рот скривився, очі запалахкотіли ненавистю.

— Ви багато собі дозволяєте, капітане! Я вас зараз викину геть з батькової дачі і не подивлюсь на ваш авторитет. Я сам займусь слідством і доведу вам, що...

Капітан підійшов до молодого журналіста, заспокійливо обняв його за плечі і чисто по-батьківськи сказав:

— Синку, ти мене питав про мою практику. Я тобі спокійно відповідав. Якщо ти стверджуєш, що це вбивство, а я тепер також схильний думати, що це так...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 245

— А я не впевнений, — перебив Череватенко. — Я зараз вам обом доведу протилежне.

— Що ж, викладай! Ось стіл перед тобою. Як бачиш, також у стилі Людовіка XIV...

— Одержали аналізи, Алекс, — звернувся він до капітана Дубля. — Я б не хотів говорити при синові...

— Вважай, ти вже сказав.

— У нього був... СНІД! Ота чума двадцятого віку й примусила його накинути зашморг на свою шию. Перев'язати спокійно собі рот, щоб не вивалився язик. Він же належав, ти сам кажеш, до естетів... Він волів навіть після смерті мати привабливий вигляд... Що ти тепер скажеш на це?.. Ти любиш себе ставити на місце інших. Поміняйся ролями, Алексе. Що б ти вчинив на його місці, якби тобі раптом, не доведи Господи, сказали: капітане Дубле, у вас СНІД? Га?!

— Важко сказати, — зітхнув приголомшений Дубль.

— І все-таки? У тебе ж асоціативне мислення, ти вмієш уявляти...

— Не знаю, Максе. Але боюся, що ти маєш рацію... Я, мабуть... повісився б...

Риф упав у крісло, затулив обличчя руками.

— Цього не може бути, — нарешті прохрипів він. — Але якщо, припустимо, й так... Звідки він міг знати? Він що — перевірявся?..

— Це завтра перевіримо ми. Принаймні, спробуємо... Хоча це й дуже важко... А ви, Рифе, й після цього факту наполягаєте на своїй версії? — сухо уточнив капітан.

— Так! Наполягаю, — істерично відповів Панчук-Ковалевський-молодший.

— Ви в усьому такі вперті? — майже глузливо запитав капітан.

— Це в мене від батька: довести будь-якою ціною усе до кінця...

— Що ж, валяйте... На нас чекає ящик коньяку... Ти не забув, Максе, про парі? — звернувся він до Череватенка. — Бо мені не так легко розкошелитися на ящик коньяку за нинішніх цін.

— Не поспішайте, капітане. Ящик буде наш. Я вам відкрию секрет, — підвівся Риф.

Нервово міряючи колишню батьківську світлицю з гарним французьким каміном — копією каміна президента Франції, яку Ковалевський-старший сфотографував з екрана телевізора. Сам сфотографував і сам зліпив його. Зовні камін мав нібито імпозантний вигляд, а ось кімната скидалась на музейний салон мистецтв, де замість оригіналів зібрані самі репродукції.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 246

— У чому ж полягає ваш секрет, Рифе, якщо не секрет? — скаламбурив капітан Дубль.

— У двох речах! — Риф розкрив сумку і витягнув звідти великого, як про себе назвав його Дубль, фортечного ключа. — Ось ключ до вбивства! Це — запасний ключ від батькового гаража. Він зберігався у мене вдома. Другий ключ — у батьковій автомашині, в гаражі. Гараж тут, під нами. А ви питали, де ж гараж...

— Тут? — перепитав Череватенко.

— Так, тут! Ви, до речі, сидите на ньому. Ну, не зовсім на ньому, але над входом. Відсуньте крісло й відкиньте килим, лікарю!

Максим Череватенко слухняно взявся виконувати його пораду.

— Бачите отвір у підлозі? — нетерпеливився Риф.

— Так.

— Це отвір для ключа...

— Для того, що у ваших руках?..

— Ні, для того, що на в'язанці, де й усі ключі — від брами, од вхідних дверей, від решітки на другий поверх, яка на ніч зачинялась. Проведемо експеримент?

— Ви нас заінтригували, Рифе. У вас таки є щось від батька...

Відкинули ляду, до якої були прикріплені сходи у вигляді гармошки. Риф повернув чорну ручку вмикача — у підземеллі спалахнуло світло. Вони опустилися в коридор з добрим десятком ніш, в яких зберігалися яблука на зиму, картопля, буряки і кілька ящиків червоного вина. Г-подібним зигзагом пройшли по підвалу — і раптом помітили у його кінці бокс, посеред якого стояв чисто вимитий автомобіль марки “форд”.

Риф відчинив дверцята автомашини. Потім узяв принесений з собою ключ, поклав його у бардачок автомобіля.

— Ось тут, на цьому місці, мав лежати такий самий ключ... Його тут нема. Він зберігався завжди тільки в цьому місці...

— Чому ж не в кишені батька? — недовірливо гмукнув Дубль.

Я вам поясню, капітане. Ви бачите оцей внутрішній замок з труб поперек дверей? У ці труби входить металевий засув. Ось так. Берете за цю ручку і зсередини зачиняєте двері гаража. А коли авто виїжджає, засувом ззовні ви аж ніяк не зачините дверей гаража... Бачите? Вам потрібен саме той ключ, що я приніс. — Вони вийшли на вулицю і опинилися на протилежному боці від центрального входу...

— Це “чорний” хід? — уточнив Череватенко.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 247

— Можна сказати й так... Батько заходив на дачу і міг у будь-яку хвилину непомітно вислизнути з неї. Тепер спробуйте зачинити двері гаража. Вам без цього ключа не вдасться. Хіба що підкладете під двері камінь. А ці двері зачинялися тільки ззовні ось оцим ключем... Щоб вийти з гаража і залишити автомобіль, що й зроблено злочинцем, потрібно забрати ключ із собою. Інакше ви гараж не зачините. Я зрозуміло пояснюю?..

— А чому не можна увійти в гараж і вийти з центрального входу?

— Це неможливо, лікарю. Розумієте, тут односторонній рух. Для того, щоб увійти на дачу через гараж, потрібно або ззовні перепиляти сталевий засув з нержавіючих труб, або його міг вам відчинити тільки зсередини господар чи гість. У цьому випадку не треба користуватися ключем. Зсередини ж гараж відчиняється руками...

— Зрозуміло! — після довгої мовчанки й міркувань обізвався капітан Дубль. — У батька було два ключі?..

— Ви мене знову підозрюєте? Так, два. Не один. Ключі мають властивість губитися...

— У гаражі ви шукали?

— Я перевернув тут усе догори дном... У автомашині також. Я перевірив усі сидіння, килимки — ключа ніде нема... Ключ, швидше за все, он у тому болоті. Злочинець вийшов, зачинив за собою двері, а ключ жбурнув у воду. А може, викинув десь по дорозі... Шкода, що надворі осінь — я порадив би вам знайти того ключа, якщо ви хочете повірити в мою версію. Ви її, мабуть, уже в душі охрестили журналістською?

— Чому ж, логіка в цьому є... Варто б пошукати відбитки пальців і тут. Я бачив, у ящику з вином бракує однієї пляшки... Годилося б пошукати ще й порожню пляшку з етикеткою “Старий замок”. Батько любив добрі вина чи гарні етикетки?

— Швидше за все... етикетки. Але найчастіше він любив поєднання того й іншого...

— Наскільки я зрозумів, — вів далі капітан Дубль, — ви збиралися показати нам ще один “ключ до вбивства” вашого батька...

— Так, капітане. Але він не у мене... І не на дачі!

— Де ж, якщо знову ж таки не секрет?

— Десь у вас, капітане.

— У мене?! — капітанові брови здійнялися аж на чоло.

— Так, капітане!

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 248

— Рифе, — посміхнувся, оговтавшись, Дубль. — Якщо ви й далі так зі мною будете бавитися, боюсь, що я почну агітувати вас іти до мене в підручні. Стажером ви ж не погодитесь, правильно я кажу?

— Чому, капітане? Погодився б. Але в мене інша професія. Я журналіст — і найближчим часом не збираюся її міняти...

— І що ж за ключ у моєму кабінеті, Рифе?

— Петля, капітане. Зашморг, який задушив мого батька... Мого батька і мою матір.

— Матір?! Давайте пройдемося. Бо мені стає жарко на цьому холоді, — капітан, підходячи до озера, рвучко обернувся до Панчука-Ковалевського. — Ви сказали — матір?

— Так, капітане, матір...

— Ми маємо повернутися тим самим шляхом назад. Максиме Івановичу, — звернувся Риф до лікаря. — Якщо батько брав автомобіль, то він зачиняв ключем двері, а тоді назад так само в'їжджав і потрапляв на дачу тільки через чорний хід...

— Я нічого не второпав! Це не для мене, — промимрив Череватенко і похитав головою. — Алексе, ти все зрозумів?

— Щодо входу і виходу, то все... А от щодо смерті вашої матері, Рифе... Чому ж ви досі про це мовчали?..

— По-перше, капітане, — Риф зачинив зсередини двері гаража на засув, ключ поклав у батьків автомобіль. — Ви мене про матір не питали: є вона у мене чи нема?

— Я гадав, що та жінка, котра була на похороні, — дружина вашого батька... Отже, ваша мати...

— Та жінка — коханка, капітане. Коханка мого батька... Він тільки мав узяти шлюб з нею. То Катерина Дашкевич. Мати ж моя повісилась десять років тому, коли мені виповнилося п'ятнадцять. Так само 7 листопада — і на тій самій мотузці, яка десять років тому щезла з нашої дачі і, мабуть, тільки батько знав, де вона. І рівно через десять років, так само 7 листопада, на ній повісили його самого...

Капітан витер піт з чола. Ще вчора він був переконаний, що ця справа його зовсім не цікавить, навіть дещо дратувався, що цей настирливий журналіст, як і більшість родичів у таких випадках, намагається довести, всупереч очевидним фактам, що небіжчик — зовсім не самовбивця, а жертва зловмисників. Психологічніше легко пояснити: якщо людина з власної волі йде з життя, тінь громадського осуду мимоволі падає на близьких — довели, мовляв... Ось знайдеться

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 249

заповіт скульптора Панчука-Ковалевського (якщо, звісно, його не знайшов син), Макс Череватенко дасть висновки судмедекспертизи і всі крапки над "і" будуть розставлені, можна закривати справу... Однак події набували несподіваного, ба! — навіть карколомного розвитку, мов у детективному романі. "Ну що ж, попрацюємо...", — зітхнув капітан Дубль і сів у авто, ще не знаючи, що за кілька годин йому знову доведеться повернутися на відлюдькувату дачу, але вже без сина небіжчика...

РОЗДІЛ ІІІ

Жіночий санаторій "Лель", куди під вечір прибув капітан Дубль, розташувався у сосновому гаю, недалечко від дачі Панчука-Ковалевського. Головного лікаря санаторію він зустрів біля першого ж корпусу. Молодий, закоханий у себе й свою посаду, Едуард Аркадійович зустрів його не зовсім привітно. Пильно і безцеремонно розглядав відвідувача своїми сірими маленькими очицями, в яких, крім нахабства і пихи, капітан не прочитав нічого. Крізь густу бороду і вуса, що закрили майже все обличчя головлікаря, воно й не піддавалося описові. Перше враження капітанове: ця бородата істота без носа, рота і вух трохи нагадує людину, але точніша їй назва — начальник. Капітан Дубль з практики знав, що з такими краще одразу вести розмову відверто. Інакше тебе довго сприйматимуть за чергового прохача і замість того, щоб уважно вислухати, міркуватимуть, яку ж вигадати причину, щоб заздалегідь відмовити. А капітан Дубль і справді дещо збирався попросити у головлікаря. А саме: зібрати відпочиваючих — грибників та любителів лісових прогулянок поза межами санаторію. Ще точніше, тих, хто одразу після сніданку, десь приблизно до обіду 7 листопада, прогулювався чи намагався знайти гриби у районі дачі скульптора Панчука-Ковачевського. Таких виявилось майже півсанаторію.

Слідчий нічого не приховував від санаторників. Він розповів про трагічний випадок на дачі, про те, що господар, на думку судмедекспертизи, повісився близько одинадцятої години ранку. Але є й інша версія: його могли спочатку задушити, а потім уже груп підвісити до гачка на стелі, імітуючи самовбивство.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 250

Зала гула. Все це свідчило про те, що для них смерть скульптора — новина. Голосно почали пригадувати, хто кого бачив, але конкретно ніхто нічого не міг сказати. Капітан Дубль припускав, що невідомий, вийшовши з дачі Панчука-Ковалевського, піднімався до траси через пагорб від озера, міг, видудливши пляшку вина, пожбурити її в кущі. Він у деталях намалював цю картину — і не помилився.

Несподівано піднялась уже немолода жінка. Власне, вона підняла високо руку, разом із своєю не середньої ваги статурою, ніби намагаючись зірватися з місця і вискочити з одягу.

— Я бачила цього хлопця. Високий, худий, чорнявий... У рукавичках, без шапки. З випнутими татарськими вилицями і великими опуклими очима...

Зала затамувала подих. Усі, як на екскурсії, не приховуючи вогників заздрощів ув очах (от, мовляв, пощастило) дивилися на свою колегу-курортницю, яка так пізно збиралась народжувати і тут нині виходжувала майбутнє дитя під наглядом спецлікарів, аби не почалися передчасні пологи з небажаними наслідками.

— У що він був зодягнений?..

— На ньому була яскраво-голубого кольору куртка-плащовик. На шиї — червоний шарфик... Джинси, кросівки... Високий, худий... Руки довгі... Долоні широкі, лапаті... Пив з пляшки на ходу. А випивши до дна, викинув пляшку... Вийшов на трасу і проголосував. Автомашини довго не зупинялися. А потім пригальмувала якась іноземна автомашина — у марках я не розбираюся, але номери у неї червоні, та ще й не по-нашому написані...

— Хоч одну цифру чи літеру запам'ятали?..

Жінка заперечливо похитала головою:

— Ні. Тільки мені здалося, що він з кабіни озирнувся і так зле подивився на мене. А, може, мені й привиділося. Може, все це я собі надумала. Не знаю... Тільки його очі навіть наснились мені... Такі великі, опуклі. Ніби він хворий на зоб... Чи при яких там хворобах очі майже на лоба вилазять і блищать?..

— Де викинув пляшку — можете показати?..

— Аякже! Він закинув її за кущ глоду...

Капітан подякував усім і вийшов з Анастасією Іванівною за територію санаторію “Лель”. Пляшка з етикеткою “Старий замок” київського горілчано-винного заводу справді лежала ціла і неушкод-

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 251

жена: хоч бери і до пункту прийому склотари... Капітан вийняв носовичка, хоча наперед знав: слідів ніяких. Та все ж служба є служба...

Дубль перехопив погляд Анастасії Іванівни й озирнувся. Від дачі Панчука біг, якщо цю імітацію можна так назвати, сержант Ягідка. У завжди стриманого капітана несподівано почастішав пульс: знавбо, що сержант так просто не бігтиме.

— Невже знайшли?!.

— Достеменно так. Ви не повірите... З першого заходу! Тільки закинули "зонт", підняли — і я одразу помітив знайомий ключ. Точно такий, як синок показував.

— Я вас вітаю, сержанте, і дякую!

Капітан присів на переднє сидіння автомобіля, дверцята якого були відчинені, й замислився. "Йду начебто по сліду Рифа. Так, дивись, недовго й на мілину сісти. Щось дуже все легко і просто. Ніби не я розслідую, а розслідує за мене Риф.., а мені тільки підказує, куди йти і що робити. Я нібито його сліпий виконавець... Підозріло все це..."

— Ну що, сержанте, збирайте бригаду — і поїхали... Поки що нам тут робити нічого, — наказав капітан.

Троє хлопців-міліціонерів, які у вільні від служби дні, за деякою інформацією, час від часу закидали сітки у дикі озера, закинули таку сітку і цього разу, і досить успішно: "ключ до вбивства" лежав на колінах у капітана.

— А ви молодці! — похвалив їх Дубль.

— Ми й не таке, шеф, витягуємо, — похвалився один з них. — У моїй практиці траплялося, як золоту обручку з Дніпра витяг. З самісінької глибини...

— Парасолькою, Лантух? — поцікавився Дубль.

— Що ви, пане капітане... — ображено мовив міліціянт. — Спінінгом!

— Золотий у тебе спінінг, Лантух! — посміхнувся Ягідка.

— Руки золоті, пане сержант!

— З мене кожному по пляшці, якщо ви усі троє зараз сядете на телефонні апарати і ударите по кількох міжнародних дзвінках. Маю на увазі усі київські посольства. Мене цікавить одне: чий автомобіль іноземної марки з червоними номерами 7 листопада зранку, ближче до обіду, повертався до Києва з боку Обухова... Переможцю — сувенір за принципом "американки", тобто сам замовляєш марку коньяку...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 252

— Ви сьогодні щось щедрі, пане капітане...

— Ти мене знав скупим, Лантух?..

— Та ні... Але, кажуть, якщо у вас успіх на роботі — ви половину своєї зарплатні на преміальні витрачаєте.

— Правильно, Лантух. Але це поки що слова. Я хотів би, щоб ти сам пересвідчився в цьому...

Повернувшись до управління, капітан Дубль насамперед зателефонував до Спілки художників. Трубку зняв відповідальний секретар спілки.

— Мене цікавить два питання, — відрекомендувавшись, чітко рубонув капітан. — Де розташована майстерня, якщо така існує, скульптора Панчука-Ковалевського?..

— Ковалевського-Панчука, — чемно поправив відповідальний секретар. — Нині вже, на жаль, покійного.

— Абсолютно правильно, пане...

— Ви що, гадаєте, цей дивак не сам повісився, що йому "допомогли"?..

— Де мортус аут бене, аут нігіл! — холодно зауважив у трубку капітан Дубль.

— Пробачте, пане Дубль... Я, звичайно, не маю рації... Беру свої слова назад. Ваше друге прохання?..

— Ви мені не відповіли на перше...

— Вулиця Перспективна, — мовив секретар, уточнюючи номер будинку.

— Чи не могли б ви назвати людину, з якою він мав найближчі стосунки? Маю на увазі на даному етапі жінку...

— Найближчі стосунки він таки мав з жінками... Так що "шерше ля фам", пане капітане...

— Дякую за підказку, — капітан Дубль серйозно образився. Жовчний секретар, очевидно, нездара із чинуш, належав до виразкових єхидних типів. — Ви часом не хворієте на виразку шлунку?...

— А що, через ваші телефонні апарати шлунки представників мистецтв просвічуються?..

— Якщо мати на увазі ваш, то так... Можу порекомендувати непоганого лікаря-гомеопата, пане секретарю...

— Ви це серйозно?! — вражено перепитали в трубці.

— У міліції не жартують!

— Ви дуже люб'язні, пане капітан...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 253

— Намагаюсь. Користуйтесь, поки я добрий. А поки що...

— Так, так... Я думаю... Мабуть, Поліщук... Так, Герман Поліщук! Здається, вони найближчі по духу... В одній стильовій манері... Романтики, вигадники... І трохи диваки...

— Дякую!

— Будь ласка, пане капітане, я завжди до ваших послуг... А адреса вашого гомеопата?..

Та капітан уже не слухав його: біг сходами вниз.

Вулиця Перспективна привела його в глухий кут. Він ще й не здогадувався, що прибув до самісінького під'їзду майстерень художників, скульпторів, архітекторів... Його перепинив на першому поверсі доволі літній опецькуватий чоловік — черговий і, відклавши ложку, підозріло поглянув поверх окулярів, що сповзли на ніс, обережно запитав:

— Вам кого?

— Поліщука!

— У нас їх кілька! Художник, архітектор, скульптор...

— Мені Поліщука Германа!!!

— Герман у себе. Хе-хе! — затряслись на носі окуляри. — 373-тя кімната... Можете пішки, можете ліфтом. Техніка у нас справна...

Черговий не вимагав посвідчення — очевидно, щойно підігрітий на електроплиті борщ і виділення шлункових соків призвели до втрати пильності... А, може, тут і справді демократичне братство пензля і різця.

Зате Герман виявився абсолютною протилежністю людині з окулярами на носі. Він свої тримав на величезному лобі із залисинами і, судячи з ланцюжка на дверях, не збирався просто так впускати непроханого гостя. І окуляри, й очі здивовано дивилися на капітана. Перші поблискували вогниками від свічок, що горіли в майстерні, а другі — очевидно, від першої стограмівки.

— Ви до мене? — запитав Поліщук захриплим чи то пропитим голосом.

— Так, саме до вас.

— До Германа Поліщука?

— До Германа Поліщука...

— Я вам призначив саме цей час?

— Ні, просто цей час вибрав я.

— У такому разі...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 254

Капітан миттю зорієнтувався. Він знав, чим це зараз закінчиться: перед його носом двері зачиняться, і скільки б він не стукав, окрім вигуків "Якого чорта ти там стукаєш?", нічого іншого він не почує. Але капітан Дубль прийшов не по цю фразу, а тому хутко встромив ногу в шпарину між дверима й одвірком. Поки Герман розглядав гарно вичищений носак капітанового черевика, капітан Дубль тицьнув йому під самісінького носа посвідчення.

— Мілі..., — затнувся Поліщук і зовсім тихо закінчив: — ція. Він зняв ланцюжок і, щільно прикриваючи за собою двері, вийшов у коридор.

— Радий познайомитися...

— Не думаю, — відповів капітан.

— А що, мені щось загрожує?..

— З мого боку нічого... Але у вашій радості я сумніваюся. Та вже пробачте, у мене нагальна справа... Дівчатка можуть трохи потерпіти. Їм, гадаю, до цього не звикати...

— Я вам потрібен надовго?..

— Гадаю, що ні.

— Тоді я тільки на два слова... Хай там уже без мене... Ви не заперечуєте? — і, не дочекавшись відповіді, щез так само раптово, як і з'явився.

— Все в порядку. А що у вас?.. Яка до мене справа?.. У міліції?.. Дивно!

— Ви, кажуть, добре знали Панчука-Ковалевського...

— Ковалевського-Панчука!

— Пробачте, мене сьогодні уже поправляли... Що ви можете про нього сказати?

— Залежно від того, що вас цікавить. Багато і мало.

— Мене цікавить практично все. Але, враховуючи таку пікантну ситуацію...

— Ну, це не зовсім так... Яке у вас звання?

— Капітан.

— Це не зовсім так, пане капітане... То що ж конкретно вас цікавить?

— Ви зустрічалися сім'ями...

— О, звичайно! Під Новий рік... На Різдво... На іменини... На свята Великого Жовтня... Ну, тепер це свято не дуже відмічають. Цього року не бачились... Він усе, знаєте, на дачі... У нього тепер

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 255

одні інтереси, у мене — інші. Та й моя дружина, знаєте, забороняє... Я хотів сказати, забороняла з ним зустрічатися...

— Чому?

— Боялась поганого впливу на мене... Ну, як вам делікатніше сказати, щоб ви зрозуміли...

— Я вже зрозумів, — кивнув капітан. — Це делікатне питання пропустіть і розкажіть мені про його першу дружину.

— Першу? Та в нього тільки й була перша...

— От про неї і розкажіть.

— Це довга історія... Але я спробую коротко... Виросла вона в селі... Як вам пояснити простіше?.. Українською пуританкою була: вірила в кохання до гробової дошки, у вірність подружжя, класичну, чесну сім'ю... У нашому колі це сприймалося... Ну як вам сказати? Дещо іронічно... Вона належала до "білих ворон": гарна, чесна і до безтями закохана в Рафаеля... Любила самотність і — його. Одруживши... Ні, брешу, ще перед одруженням взяла з нього слово, що він ніколи її не зрадить... Сама належала, здається, до Союзу Українок. Патріотка. Одне слово, щира українка. Любила релігійні та народні свята. Як тільки чула російську мову серед нас, демонстративно залишала товариство. Казала, що ці, даруйте, чінгісханівські зайди занесли нам московські матюки, "тикання" на старших, неповагу до батьків, пиятику, розклали наш інтелігентний, освічений народ... На цю тему краще з нею було не заводитися... Вона тоді уся спалахувала, як свічка... Надзвичайно освічена жінка, виховувала й сина в українському дусі. Була невдоволена, що Рафаель назвав його Рифом — просто обурювалась... Вона його називала по-своєму: Романом, Ромцьою... Здається, так і записала. Я, мабуть, не те щось кажу? Бачу, ви втратили інтерес до моєї розповіді...

— Ну що ви, що ви, продовжуйте...

— Так ось, їхня сімейна обітниця... Сміялися ми усі поза очі з цього, а Рафаель нітився. Але вона таки наполягла. Дав слово — дотримуй. Казала: хочеш зняти, отже, хочеш порушити дане мені слово... Дехто з наших дружин її вважав... ну, трохи того...

— Зрозуміло... Тільки ви не сказали, що то за обітниця...

— Та мені й тепер про це незручно говорити... Ви навіть не повірите, я про таке зроду не чув... Вона казала, що це наша національна традиція... Одне слово, петля вірності... Ви чули колинебудь про таку?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 256

— Не чув, — щиро признався капітан.

— І я не чув. А Ярина, коли вони розписалися з Рафом, повісила у спальні петлю. Над ліжком. Звичайну петлю... По очах бачу, не розумієте, що то за петля...

Капітан удав, що й справді не розуміє, хоч йому аж подих перехопило.

— Петля як петля, — знизав плечима Поліщук, — призначення її відоме. Хто кого зрадить — той вішається. "Поклянись!" — сказала вона йому. Він поклявся. "Я зраджу — повішусь... Ти зрадиш — повісишся ти. Чи не певний в собі? Боїшся..." Ну а який чоловік признається в боягузтві, та ще перед своєю дружиною? Ніякий. Отож він і поклявся. Сам мені розповідав. Петля так і висіла в їхній квартирі. Років з п'ятнадцять. Не менше... Ну, ви, напевне, знаєте, що він був закомплексований на вождеві світового пролетаріату, одержав за пам'ятники не одну премію. Жив у розкоші... А вона жила досить скромно. Носила класичну зачіску — заплетену назад косу... З першого погляду видно, що українка... На плечах квітчаста хустка, гарна постава, бюст, статура хрестоматійної жінки. Хоч бери і на обкладинку журналу "Україна" фотографуй. Він любив таких жіночок. Казав: "Такі рідко зраджують!" Працював він тоді над композицією "Ленін і Крупська". Халтура, безперечно. Але... але... Заради грошей, автомашини, дачі свідомо на цю халтуру йшов... І він запросив на натуру студентку з Інституту культури... Дружина бачила її, не ревнувала. Нічого не казала. Вірила йому. Петля вірності висіла собі спокійно над їхніми головами. Напередодні Великого Жовтня він якраз одержав свою чергову премію — Ленінську... Самі розумієте, 6 листопада гульнув...

Поліщук витер руки об поли фартуха, винувато зиркнув на капітана. А Дублеві так і кортіло докинути: "Як оце ти зараз гуляєш"...

— Гуляв до ранку... — по паузі продовжив Поліщук. — Уранці прийшла Ярина... Це його дружину так звали: Ярина... Майстерню він не зачинив — чи то п'яний був, чи то вірив, що дружина не стежить за ним... Вона й справді не стежила, вважала це нижче своєї гідності... Одне слово, застала вона його з натурницею в досить пікантній позі... І вранці, 7 листопада, на день його народження — він саме 7 листопада народився — піднесла йому подарунок на іменини... Свою смерть... От, здається, і все... Тепер і він у свій день народження повісився... Він таки був романтиком і трохи диваком...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 257

"... А Ярина, коли вони розписалися з Рафом, повісила у спальні петлю. Над ліжком..."

(До стор. 256)

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 258

Але щоб 7 листопада... Чи совість заїла?.. Чи сумління пробудилося?.. Та це, власне, одне й те ж. То я так, до слова... Важко сказати... А що, капітане, щось не так?..

— Ви сказали, що за їхньою обітницею мав повіситися той, хто зрадив. Я правильно вас зрозумів?..

— Правильно. Так говорили... Але повісилась вона... Кажуть, не витримала. Для неї зрада коханої людини — все одно, що смерть...

— Це так гадаєте ви, чи...

— Так пояснював він, Рафаель. Після того ніяк не міг одружитися... Хоча жінку мав. Також гарненьку. Дещо легковажнішу, правда. Якщо не сказати — легковажну... Але кохав її. Здається, по-справжньому... Вона чудово грала свою роль... Вловлювала усі його примхи, дивацтва. Швидко вивчила їх і зорієнтувалась. Рідкісного розуму жінка... Він довго їй голову морочив і, бач, так і не розписався...

— Ви не знаєте її імені, прізвища? Де живе?

— Тут я нічим не можу вам зарадити, капітане. Вона, здається, згодом спилась, а він продовжував її любити... Намагався виховувати... Та Макаренка з нього не вийшло... Я так і не знаю, чим скінчилась їхня дружба... У вас до мене все, капітане? Якщо все, — він почув за дверима п'яний спів колег і заспішив, — то ви мені пробачте... Де мене знайти, ви вже знаєте. Я до ваших послуг. Але, з вашого дозволу, іншим разом...

— Дякую вам, пане Герман... Велике вам спасибі і теж пробачте...

— Я вам чимось допоміг?

— Гадаю, що так...

— Якщо це не службова таємниця, я хотів би...

— Настане час, і ви, пане Герман, про все дізнаєтесь. Ще раз дякую. На все добре! Бажаю вам творчих успіхів! — Капітан енергійно потиснув скульпторові руку.

Герман Поліщук підозріло глянув на нього і, здається, у словах "Бажаю вам творчих успіхів!" не відчув іронії, заспокоївся. По той бік дверей недружними голосами завели "Де ж ти, хмелю..."

РОЗДІЛ IV

Панчука-молодшого капітан Дубль знайшов у редакційній курильні. Риф помітив його одразу й хутко тицьнув цигарку під кран, з якого, видно, постійно текла вода. Кинув недопалок до урни...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 259

— Вітаю, капітане! Я до ваших послуг. Судячи з вашого сяючого обличчя, ви вже виграли ящик коньяку?.. Чи не так, капітане?

— До коньяку ще далеко, Рифе. Але дещо я вже знайшов...

— Ви ще й досі сумніваєтесь...

— Сумнівається Макс...

— А, цей флегматичний судмедексперт... А ля Бальзак з ланцетом у руках... і з черевцем, що нависає над паском?..

— Так, він не вірить, що вашого батька вбили...

— А ви, капітане?

— Я також. Боюсь, що доведеться мені купувати ящик коньяку для Макса...

— А я боюсь, що ви цього разу помиляєтесь, капітане Дубль, або розігруєте мене, маючи уже щось на оці.

— Я не можу зрозуміти, звідки все-таки у вас така впевненість, Рифе? Ви про вбивство батька говорите так, ніби були при цьому присутні...

— Ви сказали цікаве слово: "присутні"... А я все чекав фрази "ви брали в цьому участь"...

— Не треба іронізувати, Рифе, — жестом зупинив його Дубль. — Маю до вас кілька запитань... Перше, чому ви мені не все доказуєте, а тільки подаєте факти маленькими дозами? Я б сказав факти у кредит...

— Що ви маєте на увазі?..

— Скажімо, смерть вашої матері. Адже вона також повісилась?.. То було вбивство чи самогубство? Як на ваш погляд?

— Як на сьогоднішній мій погляд, убивство, капітане!..

— Також убивство?!

— Так!

— Хто ж кого убив?

— Батько убив матір...

— Але ж мати сама накинула зашморг на шию?

— Так. Вона зробила точно так, як це зробив мій батько. Вона зав'язала собі рот... Щоб не вивалився язик... Мати моя — красуня. Нині б сказали "міс Україна". Хоча, може, жила-мріяла досить-таки старомодною Україною... Епохи просвіти чи епохи цнотливості. Коротше, епохи минулих століть. Принаймні, тоді матері мало б виповнитися всього тридцять років. А мені й тоді, і тепер здається, що вона прийшла у цей світ в епоху останнього гетьмана України... Так ось: батько її вбив. Морально вбив! Батько належав світові...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 260

Точніше, світ батька належав світові, а світ матері належав тільки Україні...

— Ви все намагаєтесь відволікти мене у глиб історії, а я вас питаю про сьогоднішній день. Чому ви мені не сказали про сімейну обітницю, наприклад? Не сказали й про жінку, яку покохав після смерті матері ваш батько...

— Я не знав цієї жінки, батько приховував від мене. Чи, може, просто соромився... Його все життя мучила совість, він не міг одружитися, хоча й хотів... Але він дав мені слово, на могилі матері... Це його друге слово, котре він так само порушив... Я знаю — він мав жінку, я це відчував, бачив... Я помічав на його дачі жіночі шпильки... Недопалки із слідами губної помади... Таку ж помаду на вінцях чашок і чарочок... Мені здавалося, що він водиться з якоюсь вульгарною дамою, хотів її хоч раз зустріти, але це мені ніяк не вдавалося. Чи вона завжди виходила через чорний хід, чи він умудрявся зустрічатися з нею тільки тоді, коли я їздив у відрядження? Сказати не беруся.

— Ще одне запитання, Рифе. Коли народився ваш батько?

— У день своєї смерті, капітане. Вам здається це дивним?

— Сьомого листопада?..

— Так, сьомого... Сьомого листопада він народився, сьомого листопада він зрадив матір, сьомого ж листопада...

— Ви щось не домовляєте, Рифе?

— Ви мене весь час збиваєте. Я досі був переконаний, що його повісили, а ви мені знову доводите, що він повісився сам...

— Ви не допускаєте, що його заїла совість?..

— Через десять років?.. Саме того дня, коли він збирався одружуватися?.. Знаєте, капітане...

— Це щось нове для мене, — перебив молодика Дубль. — Факти воістину в кредит...

— Що саме? Що він мав того дня одружитися? Та я просто забув... Ви б на моєму місці не забули?.. Чи ви вважаєте, що я належу до тих синів, для яких смерть батька і смерть матері...

— Я бачу, Рифе, як ви переживаєте, але... — знизав плечима капітан.

— Але, — підхопив Риф, — чому я не сказав, що батько мав одружитися? Бачите, я зосередився на вбивстві... Розкидані книги, петля, принесена кимось і звідкись, ключ, яким відчиняються усі двері

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 261

дачі... У тому всьому могли розібратися тільки батько, я і... і не знаю, хто ще... Хтось такий, про чиє існування я не чув, не відав...

— Це могла бути жінка... Ви не припускаєте, Рифе?..

— Я гадаю, що то мав би бути чоловік. Я не знаю, хто він. Але відвідувач, який того дня прийшов до батька, аби подарувати йому на іменини власну смерть... То могла бути тільки знайома людина, до того ж, дуже сильна. Отже — чоловічої статі... Мій батько не любив високих чи великих жінок... Він завжди говорив, що великі жінки створені для роботи, а маленькі — для кохання...

— Нам вдалося встановити, що того дня й справді його провідував чоловік. Швидше за все — юнак... Вашого зросту... І одяг, до речі, схожий на ваш. Ось тільки куртка, хоч і голуба, але не джинсова... І очі... Лице квадратне, з випнутими вилицями, монголоподібне... Це засвідчила одна з пацієнток санаторію "Лель".

— Ви мені також деяку інформацію, капітане, як ви висловлюєтесь, подаєте в кредит... Знайшли пляшку з-під вина. "Старий замок"... Відбитків пальців, я певний, нема...

— Як не прикро, але є, Рифе...

— Ви мене інтригуєте, капітане! Сподіваюсь, вони не збігаються з моїми? Чи ви прийшли, щоб підсунути мені склянку і взяти мої відбитки?

— Не іронізуйте, Рифе... Ваших відбитків цілком достатньо на дачі: на ключах, на ручках дверей, на кермі автомобіля...

— І що ж?

— Ви можете заспокоїтися, ідентичності не виявлено...

— Може, я в такому випадку ставив відбитки пальців відрубаної руки?.. В примітивних детективах і таке трапляється...

— Рифе, давайте по щирості. Ми повинні допомогти один одному. Мені потрібна ширша інформація. У вашого батька була жінка...

— Я про неї нічого не знаю! — категорично відрубав журналіст.

— Не знаєте чи нічого не хочете сказати про неї?

— Не знаю...

— А що ви можете сказати про жінку, з якою він хотів одружитися?

— Для мене це також загадка. Ви бачили цю жінку? Вона йшла оддалік від батькової труни.

— Вона мені здалася височенькою...

— Так, капітане. Я б сказав, просто висока... Батько ніколи таких не любив. Довгі ноги, сильна статура, гарне, трохи дрібнувате, але

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 262

досить вродливе обличчя... Батько любив спочатку обличчя. А потім уже дивився на зріст, талію, ноги...

— Ви непогано вивчили батькові смаки...

— Він часто ділився зі мною своїми роздумами. Навіть, знаєте, просив дозволу на одруження.

— І що ж ви?..

— Я йому сказав: тільки через десять років після смерті матері...

— Чому через десять, а не вісімь чи дванадцять...

— Ви ж помітили, капітане, ми, Панчуки, усі закомплексовані. Втім, тут я просто назвав навмання круглу дату...

— Отже, ви дали згоду на батькове одруження?

— Так. Але хтось його таки не дав. Якщо не сказати...

— То ви вважаєте, — поспішно перебив капітан, — що в цій загадковій справі слід шукати жінку?

— Поки що вам слід шукати юнака з випнутими вилицями. Куртку він може поміняти, якщо не поміняв... А от вилиці...

— Спасибі за підказку, Рифе, — іронічно закивав головою Дубль. — Ми так і зробили. До речі, знаєте, той юнак зупинив на трасі іномарку з дипломатичними номерами...

— Цікаво, хто цього бандюгу підібрав? — пробурмотів Риф. — Тепер так важко зупинити й простий автомобіль, щоб кудись під'їхати. Мені як журналістові це дуже добре відомо. Але щоб зупинився автомобіль, та ще й з дипломатичними номерами?.. Дивно!..

Раптом двері кабінету рвучко відчинилися. Не привітавшись, поріг переступив опецькуватий чоловік років під п'ятдесят. З усього відчувалося, що це — господар кабінету, що він не дуже задоволений несподіваними гостями за його столом.

— Рифе, що це означає?

— Знайомтесь, — спокійно мовив Риф. — Це наш редактор... А це, Юрію Максимовичу, знаменитий капітан Дубль. Власною персоною...

— Дуже радий, — вмить подобрішавши, кивнув редактор. — Якщо вам потрібний кабінет, то будь ласка, я можу вийти...

"Не редактор, а сама люб'язність", — подумки гмукнув Дубль і підвівся:

— Може, ми з паном Панчуком трохи пройдемося? Якщо не заперечуєте, — чемно вклонився у бік редактора.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 263

— Ми не в міліції і не чиновники, — замість шефа поспішно запевнив Риф і додав явно не для капітана: — Я матеріал здав... Тепер у пошуках нових тем...

Коли вони опинились на вулиці, запобігливо запропонував:

— Давайте зайдемо до "Максима"? Я пригощаю... Ви що п'єте: горілку, коньяк, шампанське?

— Я п'ю все, Рифе. Тільки не зараз — я ж за кермом...

— А де ж ваш автомобіль? Де ваш сержант Ягідка? — Риф знову осідлав іронічного коника.

— Ягідка надзвонює. По дипломатичному корпусу...

— Зрозуміло... Посадили на телефон. Знайома картинка: ми також часто просиджуємо біля апаратів. Редактор цього не любить, але що поробиш... У такому разі — по чашечці кави?

— Якщо з молоком...

— Ну, капітане... Тут ви чимось нагадуєте мого батька... Втім, хай буде по-вашому: з молоком, то з молоком. Спеціально для вас замовлю...

Вони сіли за окремий столик. Капітан за звичкою любив сідати у дальні куточки — звідти видно увесь зал: як хто входить, як виходить, як обслуговують знайомих, що виносять з кухні, що обмінюють і що пропонують... Адже в кафе, як і в усіх ресторанах, життя подвійне, якщо не потрійне...

Підійшла офіціантка, пофарбована у колір, який до вподоби, очевидно, її коханому чи, швидше, коханцю.

— Дві кави, — звелів Риф. — Мені — як завжди: сто грамів, бутерброд, а для мого нового шефа — шматок фірмового пирога з маком і горішками... А каву обов'язково з молоком.

— Молока немає, Рифе.

— Я так і знав. Долий вершками... Шеф і вершки любить.

— Ну, ти даєш...

— Даю не я — я тільки беру... Інтерв'ю.

— У вас це так називається? — гмукнула офіціантка.

— А у вас? — Риф лагідно поплескав її по округлій сідниці.

— Ну й нахаба ж ти, Рифе...

Він випив свої сто грамів, закусив бутербродом, не забувши перед тим виголосити тост:

— За тих, хто не п'є, капітане. За кермом!

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 264

— Тільки закусіть, Рифе. Щоб потім на мілину не сісти... Я гадаю... — Капітан раптом замовк: поріг "Максима" переступав приватний сищик Кублей.

"Шерше ля фам", — подумав капітан Дубль і підніс до рота чашку уже з прохололою кавою...

РОЗДІЛ V

Погода змінилася різко. Після перших приморозків, першого інею на ще зеленому листі несподівано пішов дощ зі снігом. Температура повітря дещо підвищилася, зате температура настрою у капітана Дубля упала до нуля. Все, що здавалося простим і зрозумілим, раптом вкрай ускладнилося, ніби потонуло в безпросвітньому тумані. Чорт би його побрав, отого Панчука-Ковалевського чи, як його підправляли знайомі покійного скульптора, Ковалевського-Панчука...

На пляшці з етикеткою "Старий замок" — жодного сліду. На п'яту добу розшуків, нарешті, вдалося знайти водія посольства.

Ним виявився Яма-сан, уже немолодий, довірливий японець, який постачав посольству рибу з села Таценок, що під Києвом. Японець підтвердив, що підвозив високого хлопця, молодого, але от обличчя він зовсім не запам'ятав.

— Ви, європейці, усі на одне лице. Очі великі, круглі — і більше нічого...

Що ж до випнутих вилиць, то сказав, що "може бути", але він не певний... Принаймні, чогось японського Яма-сан у ньому не помітив. "Чому він саме мав щось японське?" — розгнівався капітан і відпустив водія.

Через кілька днів виїхали ще раз на місце вбивста чи самогубства. У спокійнішій обстановці перевірили усі деталі. Капітан придивлявся до кабінету покійного. Тут хтось уже навів порядок. Книги, як птиці, що до цього стояли на підлозі з розкриленими палітурками, уже попіднімались і постали у своїх попередніх гніздах на стелажах.

— Ви щось шукали, Рифе? — не спускаючи очей із сина скульптора, прямо запитав його капітан.

Той, навіть не моргнувши оком, спокійно відповів:

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 265

— Шукав.

— Якщо не секрет, що саме?

— Ключ до вбивства, капітане!

— Під час попередніх розшуків ви уже один знайшли. Як цього разу?

— Поки що я знаю те ж саме, що й ви, а далі ні на крок не просунувся...

— У чому ж полягає отой ваш "ключ до вбивства"? Адже один ключ ви уже мені показували, якщо не сказати — два...

— Два, капітане. Перший — це й справді ключ, другий — наша сімейна петля вірності з ініціалами "КаПе", а третій... А третього поки що нема. Боюсь, що він не в озері, не під кущем глоду і навіть не у вас у кабінеті, а в кишені вбивці, якщо не у сейфі...

— Де ви бачили ініціали на петлі? Що ви мені морочите голову? — розсердився капітан Дубль.

— А звідки б я дізнався, що це саме та петля?

— Звідки ж ви дізналися?

— На ній є чорна гумова наліпка.

— Так, я знаю. Ну й що? Назва якоїсь артілі, що випускала мотузки, артикул...

— А як поглянути зсередини, — перебив капітана Риф, — якщо відгорнути трохи краї наліпки, то можна побачити дві великі літери: "К-П". Гадаю, не так і важко здогадатися, що вони означають...

— Неважко, — капітан підвівся, покликав сержанта Ягідку. — Принесіть мені, будь ласка, з ящичка в багажнику петлю і ключ. А втім, краще принесіть сюди сам ящичок...

Коли сержант приніс, капітан поставив його на стіл, вийняв петлю і ключ. На ключі також стояли вибиті ініціали: "К-П". На петлі було виведене хімічним олівцем: "КаПець". Капітан прочитав, сторопіло поглянув на Рифа.

Це я дописав, — пояснив той. — Проставив між заголовними літерами кілька менших.

— Навіщо?

— Хлопчачі забавки... Коли повісилась мати, мені стукнуло всього п'ятнадцять. Тоді ще вірьовка лежала у туалетній шафці. Батько написав: "К-П". Він усе любив прикрашати ініціалами. Навіть власні руки. Ви помітили, мабуть, у нього на правій руці виколото те ж саме "К-П". Ніби його рука мала належати не Ковалевському-Панчукові...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 266

Я тоді й дописав: “КаПець”... Це маленький дитячий протест. Я тоді вважав, що старий з глузду з'їхав, догрався зі своєю дурною петлею... Я йому про це сказав, навіть пообіцяв, що я туди пізно чи рано також засуну свою голову... Він перелякався не на жарт: “Синку, ніколи не роби цього. Ніколи! Ця петля й справді наша смерть... Але в цій петлі...” Він не доказав. А вже потім додав: “Але матір не я повісив... Не я, синку...” Я тоді хряснув дверима, розплакався і вибіг геть з квартири... Пізніше до мене раптом дійшли його слова: “Не я повісив”... Що він хотів цим сказати? Що не він повісив матір?.. Чому він так сказав, ніби виправдовуючись? Я й так знав, що мати повісилась сама, це всі знали... Навіть судмедексперти підтвердили. Приїжджали материні батьки... Вони уже померли... Дідусь, бабуся... Дідусь наполягав на розслідуванні... Дійшли висновку: мама повісились таки самі...

— Ви називали її на “ви”?

— Так. І маму, й тата. Як колись водилося в Україні... Цього вимагала мама. Вона казала, що в цьому закладено багато людської мудрості, повага до старших... Це Московщина навчила нас на всіх “тикати”...

— Вона ненавиділа, як ви кажите, московщину?..

— Вона народилась у таборі для політичних в'язнів. На Печорі... Батьки її, мої дідусь та бабуся, були репресовані, не хотіли до колгоспу. Мама народилась у 1942 році... Мала потім клопіт на роботі, бо їй часто допікали партійці: як це так, усі воювали, а твій батько у цей час спав з матір'ю й зачинав тебе. Та ще й під час окупації... Вона нікому нічого не пояснювала. Оце і вся історія, капітане... Мій дикий жарт став чорним пророцтвом для батька. Батько, видно, злякавшись моїх слів, прибрав мотузку з дому. Я гадав, що він її кудись закинув... Але тепер зрозумів: він її комусь віддав. Не думаю, що її вкрали... Віддав, і ось вона рівно через десять років після смерті матері опинилась на шиї у батька... Хто її приніс, звідки? Ось вам другий ключ до вбивства...

— Я зрозумів так, що є й третій? Чому ви не все одразу викладаєте, Рифе? Ви щось хитруєте... Чи кудись мене спрямовуєте...

— Не забувайте, капітане, я журналіст...

— Я це, приміром, знаю.

— Я хронікер...

— І це знаю.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 267

— Як і ви, капітане, я щодня й щоночі аналізую. Мені не байдужа смерть мого батька. Рана після смерті матері уже загоїлась, та й, не забувайте, мені тоді було лише п'ятнадцять літ... Але коли тобі вже двадцять п'ять, коли ти ще не дорослий і вже не дитина, то раптом відчуваєш себе серед цього люду, що претендує на цивілізованість, як на дикому острові смерті... Я хочу докопатися до істини, як і ви, капітане. Тільки мені набагато важче, мені боляче... Я напиваюсь вечорами... Знаєте ви це чи ні?.. Ви хотіли списати вбивство в архів... Щоб убивця вільно ходив по світу... Я вас не хочу образити, але вам цього не зрозуміти...

Капітан не образився. Він мовчки слухав, не перебиваючи. Тут є логіка. Мозок Панчука-молодшого працює інтенсивніше, він швидше дійде до істини, бо краще знає свого батька. Капітан Дубль намагався поставити себе на місце сина, як це він часто робив у своїй практиці, але цього разу таке перевтілення йому не вдавалося.

— Я знаю: є третій ключ до вбивства, але ніяк не можу його знайти, — втомлено зітхнув хлопець.

— Що то може бути за ключ, Рифе? — обережно поцікавився Дубль. співчуваючи юнакові і водночас прислухаючись до зміни його настрою.

— У вигляді духівниці, капітане. Заповіту тобто...

— Чому ви певні цього?.. А якщо батько не написав. Не встиг... Адже він не збирався помирати, навпаки — хотів одружитися. Звідки ж заповіт?

— Я уже його бачив... Він давно написаний, капітане... І згорнутий у трубочку... Ця паперова рурка має лежати в одній із цих книг, капітане. Але я вже перерив, здається, усі фоліанти, а духівниці нема... Її хтось забрав раніше за мене... Але для чого? Що вона дасть тому, хто її взяв?.. Заповіт написаний на моє ім'я. Ви мене розумієте, капітане?

Капітан його розумів. Тепер і він схилявся до думки, що смерть Ковалевського-Панчука — то таки вбивство... Але де ж і справді ключ до вбивства? Де його шукати? Де сам убивця? Хто він?

РОЗДІЛ VI

Портрет уявного убивці, за словами жінки з санаторію “Лель”, вийшов на славу.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 268

— Точна копія, — запевнила Анастасія Іванівна. — Я його як живого бачу...

Наступного дня портрет показали по телебаченню у хроніці новин. І майже одразу посипалися повідомлення — дзвонили й на телебачення, і в міліцію, безпосередньо капітанові Дублю. Складалася типова картина, яка буває завжди після показу фотографій на телебаченні: одні запевняли, що бачили злочинця там і сям, аноніми зводили рахунки зі своїми знайомими чи намагалися допекти сусідам, називаючи їхні адреси...

Серед трьох десятків юнаків, з якими довелося зустрітися сержантові Ягідці, жоден під описи Анастасії Іванівни не підпадав.

І раптом — дзвінок. Голос знайомий, іронічний, єхидний...

Я вас вітам, капітане, як кажуть у Польщі! Шукаєте вбивцю?.. А я щодо нього вже справу закінчив... Одержав "бабки" і завтра виїжджаю, капітане Дубль. Куди б ви думали?.. На відпочинок, за кордон! Ні, таки вільна і незалежна Україна і вчорашньому агенту кадебе щось таки дає... Коли це міг я, звичайний агент, фіскал, або, як ви кажете, сексот, потрапити у Варну, на "Златні п'ясци"?..

— Кублей?

— Власною персоною.

— Чорт би вас побрав, Кублею!..

— Ну-ну, тихіше на поворотах, капітане... Бачу, без мене вам у цій справі не розібратися.

— Що, знову замішана жінка?

— Як завжди, капітане, ви здогадливий... Але цього разу я вас маю розчарувати: і так, і ні. У нас, як мені пояснив сьогодні сержант Ягідка, і, якщо я його хоч трохи зрозумів, усе навпаки... Ви шукаєте жінку, а я шукав чоловіка... І що я знайшов?.. Ви не повірите, капітане Дубль... Ви там стоїте, я вас попрошу сядьте... Сіли? Тепер візьміться за бильця вашого улюбленого крісла для роздумів...

— Не блазнюйте, Кублею, — стомлено зронив у трубку Дубль.

— Ви мені не відповіли: взялися за бильця чи ні?

— Та взявся, взявся...

— Прив'яжіть пояс... Підв'яжіться своєю петлею...

— Ідіть ви до біса, Кублею!..

— Мене, між іншим, звати Йосипом Віссаріоновичем і, на відміну від усіх вас, я свого імені не соромлюсь.

— Ви б ще назвали себе Ніною Андрєєвою.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 269

— Поки що називайте мене Йосипом Віссаріоновичем... Я починаю прислухатися... Слухаю. Чому ж ви мовчите, капітане Дубль? Важко вимовити подвійний збіг в іменах з колишнім тезком? Ми з ним обидва диктатори. Тільки він великий тиран, а я, Кублей, маленький. А тепер слухаю, як ви називаєте мене моїм іменем.

— Йосипе Віссаріоновичу...

— А тепер додайте ще "будь ласка"...

— Чорти б вас забрали, Кублею! Ну, будь ласка...

— Без чортів і без "ну", капітане Дубль. Ви ж інтелігентний чоловік... Кажуть, пальці на ногах посипаєте французькою пудрою, не те, що завжди спітнілий приватний сищик Кублей, якого ноги годують. Завжди у милі, завжди, як хорт... І так усе життя — і за часів кадебе, і за часів вільної та незалежної...

— Я вас прошу!.. — урвався терпець у капітана.

— Ну гаразд, гаразд... Тільки тримайтесь, щоб головою стелю в кабінет Ситорчука не пробили. Не підскакуйте на місці. Той, кого ви шукаєте, прийшов до мене сам. Він розшукував убивцю своєї матері... І хто, ви гадаєте, убивця його матері?..

— Рафаель Ковалевський-Панчук? — байдужим тоном, сам собі дивуючись, спитав капітан.

— А ви здогадливий, капітане Дубль! Але мені пора, літак на Варну рівно через дві години... Справу я закрив, клієнт повністю зі мною розрахувався і залишився задоволений. Я йому сказав усього кілька слів: "Убивця вашої матері покінчив життя самогубством того ж самого дня, коли повісив вашу матір — 7 листопада".

— Що?! Ви з глузду з'їхали, Кублею... Цього не може бути!

— Я б сказав точніше, капітане Дубль: не я з глузду з'їхав...

І приватний детектив Кублей з Борщагівки поклав трубку.

Капітан зірвався з місця. Натис на кнопку, аж вказівний палець побілів.

— Слухаю вас, пане капітане!

— Ягідко, зв'яжіться негайно з Кублеєм! Його звати Йосип Віссаріонович...

— Я знаю, пане капітане.

— Він, очевидно, вдома. Скажіть, якщо він не жартує і справді летить до Варни, ми його підкинемо в аеропорт. Проведемо через депутатську кімнату, обійдемо митницю... Я знаю його. Він усе одно щось перевезе через кордон і там продасть за леви... Хай тільки скаже, куди й коли до нього під'їхати...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 270

— Я миттю, пане капітане... Пробачте, слухаюсь, пане капітане!

— Давай, давай!

Капітан узявся за голову: що ж це виходить? Убивця заявляє сам на себе?.. Убивця звертається до приватного сищика, щоб знайшли його самого... Для чого?! Але чи не те ж саме вчинив Риф і зі мною? Адже й він наполягав на вбивстві... Звідси — один почерк...

— Кублей на дроті! — несподівано з'явився на порозі кабінету сержант Ягідка.

— Де саме?

— У кімнаті чергового...

— Що він сказав?

— Сказав, що можете спуститися донизу й розтрясти свій... гм... А ні — то прямо приїжджайте до експрес-бюро... У нього в запасі рівно година.

Капітан зв'язався з черговим по селектору:

— Покладіть, будь ласка, трубку міського телефону. Панові Кублею я зараз зателефоную сам... Так, я знаю його телефон, дякую.

Дубль, нервово сіпаючи диск апарата, набрав номер:

— Пан Кублей? Мені конче потрібно побачитися з вами.

— І провести в аеропорт? — лукаво уточнили в трубці.

— Так...

— Через депутатську кімнату?..

— Так...

— А як з митницею?..

— Я знаю, ви давній спекулянт... Скажіть хоч, що перевозите? Що тепер з наших товарів котується в Болгарії?..

— Скажу при зустрічі... Вас, я так зрозумів, не Болгарія ж цікавить? Я чекаю...

Нахабний Кублей поклав трубку. Він торжествував. Але торжествував і капітан Дубль... Йому й справді стало радісно на душі. Так, як він любив часто казати чиюсь фразу... Не знав тільки, чию. А може, в управлінні хтось вигадав: "Так радісно, ніби щойно знайшов труп". Чорні кримінальні жарти...

Розминувшись з автомашиною генерала, який саме повертався з обіду, капітан удав, що не помітив її, і це ж саме порадив зробити сержантові Ягідці. Автомобіль Ситорчука засигналив, але капітан наказав не звертати на те уваги.

— Нам ніколи. Ми нічого з тобою, сержанте, не бачили і нічого не чули... Вперед!.. На Борщагівку...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 271

Кублей стояв у наполеонівській позі, щасливо посміхався. На ньому незграбно висів картатий костюм і на голові сиділа така ж кепочка-аеродром... Стояв на черевиках з високими, нещодавно підбитими каблуками і скидався на задеркуватого попелястого півня, що, знайшовши зерно, збирався поділитися ним з ближніми курками... Але за певну плату.

— Ви стовідсотковий денді, Кублею! Якби не контрабанда у двох валізах... — Капітан окинув оком чемодани під натуральну шкіру. — Вам, до речі, личив би дипломат голубого кольору, набитий зеленими купюрами...

— Капітане, — безцеремонно перебив його Кублей. — Спочатку автомобіль, а потім слова. Бо в дорозі усяке може трапитися... Жаль, що ви не у формі. На форму ще зупиняються легкові авто. А на таку, як у мене... Тільки таксі.

— Не переживайте. У нас в автомобілі й форма є.

— Тоді поїхали. Тільки покличте, будь ласка, Ягідку. Не можу я сам, такий маленький, тягти дві великі валізи...

— Додайте: з горілкою та ікрою, — гмукнув капітан. Кублей промовчав.

Капітан Дубль, який горів від нетерпіння почути Кублеєву розповідь, задоволняв усі примхи нахабуватого сищика, тільки бурчав при цьому:

— Ну й нахаба ж ви, Кублей!

— Не забувайте, капітане, при цьому додавати: Йосипе Віссаріоновичу...

— Гаразд, гаразд. Я хотів би сісти з вами поруч.

— Мені сьогодні випало подвійне щастя, яке так рідко трапляється у моєму житті. По-перше, їду відпочивати в Болгарію...

Додайте: за рахунок ревнивих дружин...

— Не зовсім так, капітане... Цього разу за рахунок людини, яка розшукувала вбивцю. А друга половинка цього щастя — мене везе в аеропорт — сам капітан Дубль! Ви знаєте, я почуваю себе фельдмаршалом.

— Кожний фельдфебель, як свідчить історія, почував себе фельдмаршалом...

— Можливо, капітане. Але ви не замислювалися, чому? Вам і це потрібно знати... Внутрішній світ людини — перша справа для справжнього сищика. Збагатити вас, капітане?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 272

— Що ж, валяйте, Кублею. — Дубль удавано байдуже глянув у вікно.

Ягідка якраз виїжджав на проспект Перемоги, аби піднятися бульваром Шевченка, перетнути Хрещатик і бульваром Лесі Українки лягти на курс Київ — Бориспіль.

— Але за умови... Скажіть, ви часто проводжаєте свого генерала у відпустку чи у відрядження?

— Інколи мені випадає така честь, — знизав плечима Дубль.

— Сьогодні, капітане, вам випала честь проводжати мене... Ягідка мені шепнув, що ви навіть на генерала Ситорчука не звернули уваги. Так мчали до мене, що ледь колеса у міліцейського автомобіля не повідлітали. Кублей — це вам не якийсь там міліцейський генерал... Я розумію, вам кортить швидше про все дізнатися. Але ж ви знаєте, я природжений терорист із садистським ухилом. Я люблю жертву мучити... А потім, кожний ставить перед собою певну мету, капітане... Ну, уявіть, я вам зараз усе розповім, а ви зі своїм темпераментом, про все дізнавшись, викидаєте Кублея на півдорозі до Борисполя...

— Пане Кублею...

— Ну, не викидаєте... Ви ж благородна людина... Просто пересаджуєте на попутку, одягнувши перед тим форму... А мені ж, плебеєві, так хочеться потрапити до зали патриціїв! Посидіти в депутатській кімнаті, випити чашечку кави, поглянути на себе у дзеркало, пройтися по пухких килимках... Он депутати з жовто-блакитними значками сидять і гадають: кого ж це сьогодні сам капітан Дубль проводжає до Болгарії?.. Чоловічок маленький на вигляд, миршавий, як ви кажете поза очі, а, видать, велика птиця...

— Ну ви й самокритичний... Але несправедливий...

— У чому ж моя несправедливість?..

— Я на вас "миршавий" кажу не поза очі, а у вічі, Кублею... Але ради Бога, не мучте... Горять же нервові клітини... Повірте, у моїй практиці такої цікавої справи ще ніби й не було...

— Все детально розповім, капітане. Але — у кімнаті українських лордів!

— А якщо не встигнете?

— Я спробую бути лаконічним, як Чехов...

— А якщо нам хтось завадить?..

— Матимете шанс, капітане, провідати приватного сищика Кублея на "Золотих пісках" у Болгарії, побачите Варну, оксамитових

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 273

дівчат і перезрілих скандинавок похилого віку, які подають себе за цнотливих шведок першого сорту.

— Перезрілих чи похилого?..

— Скандинавок похилого віку, які видають себе за перезрілих старих дів.

Капітан мовчки поклав руку на праве плече сержанта. Ягідка добре пам'ятав цей умовний сигнал: праве плече — натискуй на акселератор, ліве — скинь швидкість...

Подарований приватною американською фірмою німецький "опель" не примусив себе чекати: рвонув уперед, притиснувся до асфальту лівої крайньої смуги, і дерева обабіч автостради тільки замиготіли...

Кублей повернув свою маленьку голівку до капітана і, неприємно дихнувши йому прямо в обличчя, нагадав:

— Я відлітаю в Болгарію, капітане, а не на небо... Покладіть ще раз руку на плече сержантові. Я не росіянин — і не люблю швидкої їзди... Я тільки пам'ятаю російську поговірку: "Тихіше їдеш — у Болгарії будеш". А ще маю власну: швидше ідеш — на небо піднімешся. Запишіть, капітане, у вашій роботі знадобиться. Повісьте її перед носом Ягідки... Тільки прохання: не забудьте вказати авторство...

РОЗДІЛ VII

Кімната для депутатів, на щастя, була порожня. Капітан Дубль, якого зустрів сам начальник депутатської кімнати, від коньяку рішуче відмовився, а щодо кави — то, кинувши скоса погляд на Кублея, промовчав. Начальник миттю розпорядився:

— Дві кави і пляшку мінеральної!

Кублей і капітан Дубль сіли в куточку під великим фікусом, подалі від сторонніх очей, якщо раптом такі з'являться.

— Розповідайте, будь ласка, — попрохав капітан голосом, який раптом здався йому чужим.

— Це трапилося 8 листопада. Поріг експрес-бюро "Приватний сищик Кублей і комісар Мегре" переступив високий юнак з опуклими вилицями... Я лежав, як завжди, у своїй позі...

"Собачій", — вертілося на язику в капітана Дубля, але він, зрозуміло, промовчав.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 274

— ...на рукаві правої руки, — уточнив Кублей, ніби вгадавши думку співрозмовника. — Кросівки, джинсові штани, тепла голуба куртка, замість шарфика на шиї пов'язана піонерським галстуком, по-піжонськи вовняна червона хустинка... Юнак, не питаючи дозволу, сів. Відчувалося, що хвилюється. "Ви сищик Кублей?" — дихнув на мене перегаром. "Я сищик Кублей, а комісар Мегре поки що у Франції", — відповів йому. Він на мою репліку не звернув уваги. Тоді я, щоб показати йому, що я таки справжній сищик, кажу: "Шерше ля фам?" Він на мене лупатими очима глянув, лупнув двічі, а вже потім, як дійшло, закивав своєю великою головою. Зняв рукавички, поклав переді мною на стіл, показуючи свої величезні, як у гусака лапи, тобто руки з вузлуватими пальцями. "Я шукаю убивцю моєї матері".

— Не зрозумів, — перебив його Дубль. — Матері, чи...

— Матері, сказав. Я й запитую його: "Коли ваша мати загинула?" "П'ять років тому, 7 листопада, її знайшли повішеною у себе в кімнаті". Може, вона сама повісилась? "Я не думаю, — відповів він. — Мама любила життя. Дала мені слово, що б у її житті не трапилося, вона поставить мене на ноги... Мені тоді виповнилося 13 років".

— Нічого не зрозумів. Давайте уточнимо: не п'ять, а десять років, і йому тоді було не 13, а 15, — заговорив капітан.

— Хто кому розповідає? — розгнівався Кублей. — І хто кому розповідав: він мені, чи вам?

— Він розповідав це й мені! — гарячкував капітан.

— Вам? Тепер моя черга дивуватися, — стенув плечима Кублей. — Ви ж його тільки розшукуєте. Даєте портрет... Нічого не розумію. Краще ви мене уважно слухайте, капітане, тут щось не те... Я його й питаю: "Ви когось підозрюєте у вбивстві вашої матері?" — "Так! Підозрюю, — відповів він. — Скульптора Ковалевського-Панчука... Петлю, на якій повісилась мама, саме він приніс у наш дім..."

Капітан Дубль затамував подих, а Кублей вів далі:

— "Якщо бути точним, петлю цю приніс у дім я, — сказав відвідувач. — Мені скульптор Ковалевський подарував німецьку вівчарку... У нього не знайшлося повідка і я взяв замість повідка оту злощасну петлю... Петля так і лишилась у нашій квартирі. Напередодні жовтневих свят мама поставила мене перед фактом: що вона збирається виходити заміж... За скульптора Ковалевського... Питала, чи я не буду заперечувати... Я, чесно кажучи, скульптора недолюблював.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 275

Трохи по-дитячому навіть ревнував. Мама ж його, здається, кохала по-справжньому. І я дав згоду. Ковалевський мав імпортний автомобіль, дачу-фортецю, моторний човен... Ми часто виїжджали на його човні на Дніпро, ловили на спінінг щук, окунів... Він мене в принципі ніколи не ображав. Одне слово, я погодився... Мама говорила, що 7 листопада відсвяткуємо потрійне свято: весілля, день народження Ковалевського і свято Жовтня. Напередодні мали розписуватись. Мама наполягала на цьому, хоч він казав, що печатка ще нікого не стримувала... Та все ж погодився. Але ні 5, ні 6 листопада він не прийшов... Шостого увечері мама вийшла з дому, її довго не було... Повернулася пізно, напідпитку. Співала, крутилася перед дзеркалом, а потім дуже плакала... Я її заспокоював, питав, що з нею... Вона відповідала, що я вже дорослий, усе зрозумію. Мовляв, хтось там, письменник Гайдар, чи що, у мої роки вже командував полком... Я тоді ні про що не здогадувався... А вранці 7 листопада я востаннє побачив її... у петлі... І тоді я поклявся знайти маминого вбивцю... Вона залишила записку"... Записки він мені не показав, — поспішно додав Кублей. — Гадаю, збрехав, коли сказав, що вона десь загубилася... Того ж дня я пішов слідами Ковалевського-Панчука. Я приїхав на дачу, несподівано помітив ваш "Опель" і стривожився: щось уже трапилося... Потім на ґанок вийшов син. У санаторії "Лель" мені сказали: "Ковалевський повісився. А он його син". Я обімлів. Це ж треба: 7 листопада покінчив життя самогубством, мабуть, совість заїла. Але чому аж через п'ять років?

— Через десять! — уточнив капітан.

— Через п'ять! — відрубав Кублей.

— То у вас був не син Ковалевського? — спантеличено запитав Дубль.

— Звичайно, не син. Інший. Чимось подібний, але не він. Я й сказав йому наступного дня: "Убивця вашої матері повісився. Оце і все, про що я дізнався за цих три дні. Така ж версія і в капітана Дубля, і в судмедексперта Максима Череватенка..." Він, здається, зрадів... Перепитав, чи це точно. Я йому сказав, що у мене є свої люди в управлінні, що це така ж правда, як мене звати Кублей, а його Вадим...

— Вадим?

— Так, Вадим! — відповів Кублей. — Він мені сердечно подякував і попросив ще про одне: аби я точно перевірив: Ковалевський

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 276

повісився сам, чи його повісили, бо дуже хоче, щоб убивцю таки розшукали... Ще спитав, скільки винен мені. Я назвав суму... Він запитав, у якій валюті і за яким курсом я хотів би одержати гроші...

— Ви, звичайно, сказали, що за найнижчим курсом і, звичайно, у валюті... — гмукнув Дубль.

— Зрозуміло! Інакше б мені не бачити, капітане, Болгарії...

— У чому ж конкретно полягало його прохання?..

— Я вже сказав: він хоче, щоб я знайшов вбивцю Ковалевського, якщо це можливо... За це він платить потрійну суму від прейскуранту. У доларах. За будь-який результат, але остаточний і достовірний...

Капітан замислився:

— Тепер я щось трохи починаю розуміти...

— Йому абсолютно однаково — це вбивство чи самогубство, аби тільки він знав правду... Ось і все, капітане. Ще запитання будуть?..

— Мені потрібна адреса Вадима... Як його прізвище?

— Іщук. Вадим Іщук, капітане. Адреса: Київ, вулиця Петропавлівська... А втім, ось його візитка, я вам її дарую. Якщо більше нема запитань, то я з вашого дозволу...

Дубль зиркнув на годинник:

— У вас ще море часу...

— Дуже щасливий, що сьогодні я не так швидко вам набрид, — лукаво примружився Кублей.

— Я вас уперше бачу пристойно одягненим, Кублею, і ви, здається, почали користуватися дезодорантом...

— А ви б мені порадили частіше митися, чи не так?

— Не гнівайтесь, Кублею. Самі ж бачите, я вам хочу тільки добра. Хочу, щоб ви стали кращим хоч у вільній і незалежній... Треба ж вам колись відмитися, ви ж стільки боролися проти її незалежності...

— Не раджу вам дратувати мене, капітане. У мене є й свої якісь міркування. Може, вони не збігаються з вашими, але я мовчу...

— Йосипе Віссаріоновичу, ради Бога...

— Ви, наскільки мені відомо, вважаєте смерть скульптора самогубством. Так?

— Припустимо, але звідки у вас така інформація, Кублею?

— Коли людина несподівано стає багатшою... Я не кажу — багатіє, просто стає багатшою. Так ось, вона може дозволити собі розширення своєї мережі... У мене ж досвід. Невже ви гадаєте, я не можу дозволити

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 277

собі маленької розкоші мати хоча б одного свого агента у вашій конторі?..

— Ви його завербували, Кублею?..

— Ні, ми працюємо з ним за контрактом. Гадаю, це не зашкодить ні вам, ні мені. Адже, сподіваюся, ви переконалися, що ми служимо одній і тій же справі?

— Ваші припущення, Кублею?..

— Після потрійної ставки Іщука у мене закралася думка, якась така туманна думка... Але після вашого оголошення по телевізору, після того, як я побачив портрет того, кого ви підозрюєте в убивстві, я подумав: Іщук — убивця...

— Чому ж ви досі мовчали?

— Я до оголошення по телевізору не думав, що у вас раптом поміняються погляди на одну і ту ж справу. Тепер самогубство ви розглядаєте, як убивство. Після того, як я дізнався про це, мої сумніви розвіялися: Вадим Іщук повісив Ковалевського... Тепер я впевнений у цьому!

— Через п'ять років?

— Так, через п'ять... Він мене попросив розшукати убивцю матері — я убивцю розшукав...

— Хвилинку, Кублею... У вашій гіпотезі дещо не сходиться...

— Що саме?

— Ви знайшли убивцю мертвим дев'ятого листопада, так?

— Так.

— Убивця ж прийшов до вас із заявою і проханням восьмого, тобто уже після смерті Ковалевського! — майже вигукнув Дубль.

— Чорт забирай! — лайнувся Кублей. — Справді, не все сходиться. І все-таки, що ж звідси випливає?..

— А звідси випливає одне, Йосипе Віссаріоновичу: вбивця розшукує сам себе...

— Убивця розшукує убивцю?! — витріщився Кублей.

— Так, Кублею...

— Це щось нове... Принаймні у моїй практиці... Для чого це йому?

— Для певності! Адже ви самі казали, він готовий заплатити потрійну ціну за достовірність фактів. Він хоче знати правду. А правда його полягає в одному: йому потрібно знати, підозрюють його в убивстві чи ні... Якщо справа припиняється — йому назавжди гарантовано спокій. Він за свій спокій вам платить потрійну ціну.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 278

Якщо ж ви іще подвоїте ціну, то він усе одно погодиться, аби тільки мати певність. Він хоче, аби ми з вами розглядали цю смерть саме як самогубство. Ось його мета...

— Бо в іншому випадку? — не зрозумів Кублей.

— В іншому випадку — він рватиме, як ви висловлюєтесь, кігті... Скажіть, Вадим перед вашим від'їздом не телефонував? Ви з ним після того, як одержали гонорар, не зустрічались?

— Він мені вчора дзвонив, — признався Кублей.

— Звідки?!

— Сказав, що з дому... Але це у мене одразу викликало підозру: мені здалося, що телефон міжміський...

— Що він сказав? Чим цікавився? — нетерпеливився капітан Дубль.

— Він повідомив, що бачив по телевізору фоторобот убивці Ковалевського.

— Не додав, що портрет убивці дещо схожий на нього?

— Він цього не уточнював. Чекав, очевидно, що це скажу я... Запитав тільки: "Так що, самогубство — уже не самогубство? А як же ваш платний агент, ваші достовірні факти?.." Я відповів йому, що для мене це така ж сама несподіванка, як і для нього, і що він не має ніякого права розмовляти зі мною таким тоном, я за хамство не одержував авансу... Іщук вибачився й сказав, що готовий, як ви й передбачали, капітане, ще раз подвоїти ціну, але тільки за точну інформацію. Я спитав, як з ним зв'язатися, на що він відповів: "Ніяк. Телефонуватиму сам. Прошу тримати мене в курсі усіх подій, я маю знати усе. Я маю знати, хто убив убивцю моєї матері... Ви мене зрозуміли?.. Вважайте, контракт продовжено... Незабаром вам вручать ще один аванс". І поклав трубку...

— І ви після цього ідете, Кублею, у відпустку?..

— Я вже сім років не відпочивав... Вам це число про щось говорить чи ні?

— Тільки те, що це — щасливе число... Я просив би вас, Кублею, відмінити відпустку...

— Я це зроблю лише за однієї умови, капітане...

— Я до ваших послуг!

— Якщо ви сьогодні спробуєте відмінити рейс до Варни. — Він рішуче підвівся, потиснув капітанові руку й додав: — Побажайте мені гарної погоди, трохи теплого моря і гарячих обіймів болгарських дівчат...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 279

Капітан Дубль дивився на мокрі сліди від великих черевиків, що залишив після себе Кублей. Він, як завжди, вступав у калюжі і, як завжди, лаявся. Капітан Дубль дивився на сухий асфальт і думав: "Мокрі сліди від великих черевиків маленької людини на сухому асфальті..."

РОЗДІЛ VIII

Катерина Дашкевич належала до старовинного українського аристократичного роду. Вродлива жінка строгих правил і міцних консервативних поглядів, вона викликала до себе повагу і нагадувала певний психологічний релікт, якого не вдалося зруйнувати навіть радянській владі. М'які, вишукані манери, літературна вимова, незвичайні звороти — все це витворювало імідж української інтелігентки, котра дивом збереглася на острівному регіоні Хрещатика. Образ доповнювала класична українська зачіска (принаймні саме так чомусь думав капітан Дубль): коса заплетена, закручена тугим вузлом на потилиці, та ще й пришпилена золотавою шпилькою з блакитним відливом аквамарина. Накинута на округлі плечі типово українська хустка надавала їй якоїсь особливої привабливості і, здається, впевненості. У неї все було мініатюрним: пальчики рук, самі руки, невеличке обличчя, до речі, дуже моложаве, живі зеленаві очиці, рівний, акуратно відточений носик над маленькими округлими устами...

Капітан Дубль чомусь зосередив свій погляд на її маленькому ротикові й подумав, що вона усе їсть тільки чайною ложечкою. Незважаючи на свій середній зріст, вона мала досить міцну статуру, надзвичайно звабливу. Такі жінки, як Катерина Дашкевич, чомусь був певний капітан Дубль, ніколи не старіють і до останніх днів подобаються чоловікам. Не полишала його й та думка, що він її десь стрічав раніше: бачив на сцені чи в кіно, а, може, на голубому екрані телевізора. Такі жінки сходять зі сторінок хрестоматій і поселяються саме в таких, зі смаком умебльованих квартирах. Старовинні меблі в стилі ампір, мабуть, розмінювали свою третю сотню. Принаймні, високе дзеркало місцями вже полущилось, сервант, секретер і незвичайної конфігурації стіл також були добряче облуплені. Про неабиякий смак господині свідчили й кілька оригінальних картин Самокиша, Васильківського та Дерегуса. На підвіконні — традиційні калачики, гіацінти, а в кутку біля вікна — лапатий фікус...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 280

Капітан Дубль спершу навіть розгубився, не знав, з чого й розпочати розмову. Знічев'я поглянув на стінку з книгами, на фотографії, портрети. Обкладинкою до відвідувача, можливо, дещо й нав'язливо, стояло кілька дореволюційних книжок, серед яких виділялись фоліанти А. Модзолевського "Малоросійська аристократія". Капітан наблизився до стелажа:

— Дозволите подивитися?

— Прошу вас. — Дашкевич розсунула скло і подала грубенький фоліант у м'якій обкладинці.

— Соромно признатися, але я вперше бачу і вперше чую про цю книгу. Ніколи не знав, що у природі існує таке видання — "Малоросійська аристократія", та ще й чотири томи!

— Нічого дивного, пане капітане. Адже нас, українців, завжди зображували гречкосіями... А те, що у нас багатий аристократичний рід, свідомо замовчувалося, або все краще, найрозумніше відносилося до російської аристократії. Нашу літературу, особливо такі книжки, одну з яких ви тримаєте в руках, тільки приймали букіністи, але її вже ніколи звідти не повертали до народу. Такі книжки просто знищувались...

— Ваш рід, пані Катерино, тут зазначений?

— Так, так! Це вас цікавить?

— Звичайно. Адже це для мене відкриття...

— Але, наскільки я зрозуміла, ви до мене завітали зовсім не за цим?

— Так, пані Катерино, — знітився капітан.

— Вас, очевидячки, цікавить, як, коли і за яких обставин я познайомилася з нині вже покійним Ковалевським-Панчуком? — холодно примружилася Дашкевич.

— Саме так, пані Катерино... — чомусь зітхнув Дубль.

— Що ж, сідайте, будь ласка. Краще ось сюди. Гадаю, у цьому кріслі вам буде зручніше. Та й мені хочеться бачити ваше обличчя. Я не люблю, коли зі мною лукавлять...

— Ви в цьому підозрюєте й мене? — здивувався капітан.

— Я в цьому ще не переконалась. Та й не це головне у нашій розмові, бесіді, допиті... чи як там ще назвати цей малоприємний для мене діалог...

— Пробачте, пані Катерино, але, знаєте, служба...

— Дякую вам за інтелігентність. Але полиште свої вибачення. Я не настільки вбита горем, як вам може здатися, я просто розчарована...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 281

— Розчаровані? Але чим?

— Поєднанням благородної зовнішності й внутрішньої підлості... Я, знаєте, вихована на певній гармонії душі і тіла, мені здавалося, що кожне вродливе обличчя віддзеркалює прекрасну душу. Я помилилась... Ковалевський, при всій своїй вроді, належав до розбещених — духовно і морально — людей. Про це я могла й раніше здогадатись... Але, на свій сором, не знала його творчості. Ви ж знаєте, яке гіпертрофоване самолюбство в людей мистецтва?.. Їхнє марнославство часто-густо не знає міри... Я довго не хотіла торкатися його ахілесової п'яти. Пізніше, власне, саме того дня, коли він накинув собі зашморг на шию, я дізналася від Панчукових колег, що знято його останній пам'ятник "вождю пролетарської революції", і цього мені було досить, аби скласти повну уяву про небіжчика... Я щаслива, що він пішов із життя. Вам це здається жорстоким? Але, як на мене, це справедливо! — Вона жестом зупинила капітана, котрий хотів був укинути бодай слово, й заметушилася: — Даруйте, ви ж, мабуть, голодні... Якщо не заперечуєте, я пригощу вас чаєм. Нашим чаєм! З травами, з медом, з варенням, з тістечками...

— Мені б не хотілося вас затруднювати, але... — Капітан раптом відчув, що червоніє й нічого не може вдіяти з собою.

Катерина Дашкевич буквально гіпнотизувала його, приковувала до крісла, всі приготовлені заздалегідь фрази й запитання геть повилітали з голови. Він начебто потрапив в інший, досі не бачений світ. Усе його єство, зачерствіле в міліцейських буднях, сколихнулося, обличчя пашіло вогнем. "Невже мені подобається оця жінка? Якщо я коли-небудь одружусь..." Він не встиг домислити, що ж буде, коли нарешті одружиться, бо шпарко підхопився назустріч Катерині Дашкевич, котра, накривши сервіровочний візок, уже котила його попереду себе з кухні у світлицю.

— Дозвольте вам допомогти...

— Щиро дякую. У мене все завжди напоготові... Я жінка, знаєте, самотня... Чоловік мій, історик, давно помер., Перенапруження, знаєте, серце, інфаркт... І ось уже десятий рік я вдова... Люблю випікати, знаєте, тістечка. З горіхами... — Вона говорила тихо, лагідно, але владно, й тим часом спритно розставляла яскраво-зеленого кольору розеточки з медом, варенням, з лущеними горішками. — Ви любите горіхи?..

— Дуже! — по-дитячому вихопилося в капітана.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 282

— Я чомусь так і подумала. Мама моя казала: ти, доню, людей по очах читаєш...

— А воно так і є...

— Ні, не подумайте, я не екстрасенс, хоч це тепер у моді... Я за професією педагог. Але педагогіку давно залишила. Моя драма в тому, що я не можу бути нещирою. Ви знаєте, ця суто українська риса характеру нас, українців, і погубила. Щирість, довірливість — наша трагедія. Ми можемо цим пишатися, але ж від цього завжди й страждали. Тепер нема ні щирості, ні довірливості, залишилися тільки страждання... А нам сьогодні потрібно лише одне — терпіння. Україна має піднятися з руїн. І встати над цими руїнами на весь світ. Погубити нас сьогодні може тільки два фактори: зовнішній і внутрішній. Зовнішній — це наш північний сусіда-завойовник. Внутрішній — наші національні чвари, амбітність, отаманство... — Вона розлила чай по чашках, посміхнулась: — Даруйте... Це в мене від покійного чоловіка. І трішки — від колишнього педагога... Ви любите міцний чай?

— Який наллєте...

— Не треба соромитися. Ви гарна людина, пане капітан, у вас славна душа. Я люблю розгадувати людей. Гадаєте, я випадково посадила вас на світлі? Люблю дивитися у вічі, вивчати їх... Дивно, така у вас служба — і стільки нерозтраченої доброти...

— Ви перебільшуєте, — ще більше почервонів Дубль.

— Не доведи Господи, аби ви подумали, що я з вами фліртую... Я кажу те, що думаю. Звісно, можу помилятися, але не можу лицемірити... Втім, ви прийшли не за цим... Ви ж мені маєте щось сказати, чи не так? До того ж, не вельми приємне...

— Чому ви так гадаєте? — розгубився капітан.

— Я відчуваю. А ви чомусь не наважуєтесь... Беріть, будь ласка, мед, горішки, варення... Моє улюблене — з вишень. Ще одна наша національна страва. Дивні ми люди — українці... Скільки нас убивали, знищували, руйнували, а ми відроджувалися з попелища — і знову за своє: за свої звичаї, традиції, символи... Хоча, власне, в цьому наша невмирущість!

Катерина Дашкевич граціозно присіла на край крісла, закинула мініатюрну ніжку на ніжку, сліпучо зблиснувши округлими знадливими колінцями, взяла в руки чашку, ледь торкнулася золотого обідочка рожевими губками. Потім звела на капітана розуміючий погляд і швидше констатувала, аніж запитала:

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 283

— Ви обожнюєте жінок...

Капітан зовсім розгубився, запалав обличчям, немов міліцейський погон.

— Не треба цього робити, — по-материнськи порадила пані Катерина. — Вам буде важко, ви довго не зможете одружитися... Ви ж не одружений, правда?

— Не одружений, пані Катерино... — жалібно зізнався Дубль.

— Не обожнюйте жінок. Принаймні не до такої міри... Безумовно, жінка — це особливий світ, значно тонший організм, але... не гіперболізуйте. Можете це робити тільки тоді, коли одружитесь. Малюйте її в своїй уяві, тоді ваше кохання постійно підігріватиметься на полум'ї вашої фантазії...

— Дякую за дружні поради... — бовкнув геть зніяковілий Дубль.

— Дружні поради й настанови — то прерогатива старих занудних дружин. А я... Оця моя балакучість — перша ознака наближення до переправи Харона... Пийте, пийте чай. І не намагайтесь переконати мене в протилежному, бо я сприйму це за нещирість... Не розчаровуйте мене, не кажіть, що я ще зовсім молода чи юна...

— Що ви, я не хотів...

— Ви хотіли, пане капітан, повідомити мені щось дуже неприємне?

— Так. Але не тільки.

— Я розумію. Ви хочете, щоб я розповіла вам про людину, яку знала в останні дні її життя?

— Як ви з ним познайомилися? — нарешті видобув капітан із геть захмелілої голови заготовлене запитання.

— Це дещо смішна історія, мені й самій соромно її згадувати... У мене є знайома письменниця... Я не дуже люблю це коло знайомств, просто мені цікаво з такими людьми. Прикро тільки, що серед них дуже мало справжніх українських інтелігентів... Та й де тим інтелігентам узятися?.. Адже всі вони — вихідці з простих селянських родин... Їх рятує хіба що вроджена інтелігентність народу від землі: сором'язливість, чесність, цнота... Це надає їм певного ореолу аристократичності, але, на жаль, при розподілі найменших благ їх тут же видає з головою дріб'язковість, лайливість, нестримність... Даруйте мені такі довгі відступи... Так ось, моя добра знайома — назвемо її письменницею Ен... Сподіваюсь, ви її до справи не пришиєте?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 284

— Поки що такої потреби нема, — поважно сказав капітан Дубль і одразу ж спохопився: — Гадаю, що нема...

— Як тільки з'явиться, я назву її ім'я... Вона мені сказала, що один знайомий художник працює над картиною "Сучасники". У ній він змальовує групу видатних письменників нашого часу. Щоправда, не могла сказати, як це він визначав: за посадами, чи за талантом. Поміж них і дві жінки. Одна з них — поетеса, дуже схожа на мене, отож, мовляв, є потреба попозувати. А заодно... Не приховаю від вас, ми обидві — удовиці. А заодно, каже, я познайомлю тебе з гарним художником і гарною людиною. Досі парубкує... Щирий українець, хотів би познайомитися з милою українкою... Як у газетному оголошенні... Я й пішла... Людина він і справді добра, вихована. Але мені чомусь здалося, що йому подобаються жінки трохи іншого плану. Він не дуже й звертав на мене увагу... Але жінка є жінка, це таки зачепило мене за живе. Подруга й каже мені: "Ти зовсім не сучасна жінка. Він же пише картини про сучасників. А твоя коса, хустка, обереги, національна спідничка, кофтина — то все атрибути минувшини. Одягла б джинси, джинсову куртку, взяла б цигарку в зуби..." Я з усього того щиро посміялася: коса — і джинси, коса — і цигарка в зубах... Нонсенс! Але чого в нашому житті не трапляється... Вам ще долити? Ви зовсім не п'єте...

— Я вас уважно слухаю.

— Ви не повірите... Я й сама досі не вірю... Якось на день його ангела ми трохи випили... Я, ніби хто мене смикнув за руку, потяглася до цигарки і — вперше у своєму житті — запалила. Відчувала всю штучність ситуації, власну незграбність, хоч подруга потім казала мені: ти так класично курила, що скульптор, який завітав на цю вечірку, не спускав з тебе очей... Отой скульптор, гість художника, і звався Ковалевським-Панчуком. Він мені не сподобався, але було в ньому щось таке... Як вам сказати... Щось особливе в очах. Чи то смуток, чи то зажура, чи то вічна трагедія і незахищеність душі... Я просто пожаліла його. Ми познайомилися... Кілька разів сходили до театру, в оперу, бували на літературних вечорах, ювілеях, на прем'єрах кінофільмів. Одного разу він з жалем мені сказав: "Чому я вас не зустрів раніше?" Це тоді я дізналася, що й він вдівець... У цьому вже була певна спільність, бо не любив він театру, надто опери, не кохався в кіно... Просто ходив зі мною, бо треба було кудись ходити... Багато в ньому було дитячого. Складалося враження, що

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 285

він збирається прожити ще не одне століття: стільки планів, стільки прожектів, ідей, задумів... З ним таки цікаво було, оригінальний він чоловік. Саме це, видно, й вабило мене до нього... Бувала я в нього і на дачі. Там він поводився якось насторожено, ніби боявся когось...

— На квартирі ви у нього також бували? — діловито уточнив Дубль.

— Ніколи. Я чомусь соромилася сина. Син у нього такий серйозний — критичний, допитливий, розумний. Але дещо запальний і впертий. Це йому шкодить...

— Де ви познайомилися із сином?

— На дачі.

— Він до вас ставився з симпатією, антипатією, неприязно, з ненавистю? Він не хотів, щоб ви одружувалися? Чи ревнував? — висипав капітан оберемок заготовлених запитань.

— Гадаю, ставився до мене із симпатією... Мені навіть здавалося, що я йому подобалася... У гарному розумінні цього слова...

— Як би син поставився до вашого одруження? Батька він любив чи ставився байдуже? Ваші міркування?

— Гадаю, безболісно. Мені здавалося, він навіть хотів, аби ми одружилися. Я ніколи не набридала йому... Ми часто з ним розмовляли, знаходили спільні теми. Був досить відвертий, багато в чому поділяв мої погляди, здається, поважав мене... Хоча... Іноді мені здавалося, ніби він щось приховує... Отак, знаєте, наче поривається щось сказати, або чимось поділитися зі мною, але не наважується. Особливо коли ми залишалися наодинці... — Вона раптом лукаво усміхнулась. — Ну, от як ви зараз... Я вгадала? Вгадала чи ні?

Капітан знову знітився під її пожадливим поглядом, втопив очі у чашку з чаєм.

— Що вас тривожить, капітане? Я ще не зустрічала такої делікатності у ваших працівників...

— А вам часто доводилося з ними зустрічатися? — насторожено підвів очі від чашки капітан.

— Якщо не мати на увазі вас, то, на щастя, даруйте, що так кажу, не дуже часто... Переважно на мітингах перед референдумом та під час арешту депутата Степана Хмари. Траплялися різні: добрі, співчуваючі, навіть приховані патріоти, але були й не вельми виховані, навіть грубі... Залишки тоталітаризму...

— Ми знову відхилились, — сухо нагадав їй Дубль.

— Пробачте... Я вас слухаю. Яке у вас запитання?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 286

— Ви ночували у нього на дачі?

— Ви хотіли запитати, чи я з ним спала? Чи не так?

— Так, — червоніючи, вичавив із себе Дубль.

— Я відповім, — посерйознішала Катерина Дашкевич. — Тільки, певне, розчарую вас, як і його... Я з ним не спала. Я педагог-психолог, для мене ліжко — лакмусовий папірець. Ще з шкільної парти відомо: хлопець, який по-справжньому закоханий у дівчину, в ліжко чи під кущ кохану не потягне. Для повного щастя йому досить бути з нею поруч... Взятись за руки, обійняти, несміливо поцілувати... Я не сучасна, так?

— У Ковалевського-Панчука, як показали аналізи, був... СНІД, — раптом повідомив капітан Дубль, пильно дивлячись на Катерину Дашкевич.

— У нього була жінка? — спокійно уточнила вона, ніяк не реагуючи на несподіване повідомлення.

— Нам важко сказати, чи була тоді, коли стрічалися ви... Але до цього він зустрічався з багатьма... Хоч, можливо, саме в цей час обіцяв вам руку і серце...

— Так, обіцяв. У досить оригінальний спосіб... Я ж вам уже казала, він належав до романтиків... Уявіть собі, хотів мене собі подарувати на свій день народження. Він народився 7 листопада. Але, як бачите, на свій день народження подарував собі смерть... Отже, він покінчив з життям через СНІД? Так я зрозуміла?

— Нам поки що важко на це відповісти... П'ять років тому, також напередодні 7 листопада, він запропонував руку і серце іншій жінці. Тоді повісилась вона...

— Я не вірю своїм...

— Але це так! — з притиском наголосив капітан.

— Я постійно відчувала його нещирість... Він належав до безвольних істот, людина без характеру...

— Вам варто було б перевіритися... — обережно натякнув Дубль.

— Ви сумніваєтесь у моїй добропорядності, пане капітан? — ображено закопилила губки Катерина Дашкевич.

— Ні. Але, як кажуть у народі, обережного й Бог береже... У нас, щоправда, є й інша, ще неперевірена версія: чи йому перед смертю або одразу ж по смерті не ввели бацили СНІДу...

— Але для чого?!.

— Щоб збити нас із правильного шляху, нав'язати версію... Людина, яка збирається одружитися з коханою жінкою, раптом дізнається, що у

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 287

неї СНІД... Що вона чинить з розпачу? А, звісно, накидає на шию зашморг...

— Боже! — сплеснула мініатюрними долоньками Катерина Дашкевич.

— Є й ще одне припущення... досі не перевірене і не підтверджене медициною: чи може мікроб СНІДу жити в організмі упродовж п'яти років?.. Якщо так, то Панчук міг отримати цей подарунок від попередньої жінки, з якою збирався одружитися так само, як і... Але та жінка напередодні одруження про всяк випадок перевірилась. І що ж? Вона накладає на себе руки...

— Я вам дуже вдячна, пане капітан! — Дашкевич підвелась. Блідість надала її обличчю ще більшої привабливості, й Дубль тоскно подумав: "Я хотів би мати саме таку дружину..." Катерина Дашкевич подала йому руку. Він легенько потиснув її мініатюрні пальчики, ніби боявся зламати чи пошкодити, а жінка по-своєму розцінила той обережний потиск...

РОЗДІЛ IX

Будинок на Петропавлівській капітан Дубль знайшов одразу: він стояв самотнім на невеличкому пагорбі. Типовий київський будинок приватників, збудований ще до війни, під чорною бляхою, з облупленими стінами, з дерев'яними віконницями, які останнім часом чи то через лінощі господарів, чи через пізніше вмонтовані грати уже не зачинялися.

З тихого вечірнього неба сіявся лагідний сніжок і танув на мокрому асфальті, розпливаючись темними калюжками, у яких тьмяно мерехтіли вогники від поодиноких вуличних ліхтарів. Із сусіднього будинку, що стояв оддалік, у темінь тихо лилася журлива музика, налаштовуючи капітана Дубля на меланхолійний лад. Йому кортіло заглянути у вікно розшукуваної хати прямо з автомобіля, але дім стояв на узвишші, до того ж на високому підмурівку. Так завжди оберігали оселі, з одного боку, від вологи чи повені, а з другого — від цікавих парубків, що люблять заглядати у вікна, особливо коли там є дівчата на виданні...

З чотирьох вікон, що виходили на вулицю, в будиночку світилося тільки одне. Капітан попрохав "провітритися" сержанта Ягідку, і

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 288

той, спинаючись навшпиньки, намагався заглянути до середини. На вулиці — жодної душі. Тільки на переповнених ящиках зі сміттям мовчки порпалися троє котів.

— Ну що? — нетерпляче поцікавився Дубль, коли сержант Ягідка повернувся.

— У кімнаті якась баба Яга дивиться телевізор. Ніс гачком, волосся стручком. Худа, видно, злюща й самотня... Що накажете робити?

— Вона ж не відкриє. Побоїться, зчинить ґвалт, або скаже, щоб прийшли завтра... якщо наш об'єкт уже вклався спати.

— Як накажете, — знизав плечима сержант. — Може, я спочатку сам спробую...

— Ви краще спробуйте знайти дільничного, або в крайньому випадку — двірничку. А я візьму будинок під пильне око...

— Слухаюсь, пане капітан!

— Давайте, Сидоровичу, без "пана" й "капітана". Не лякайте серед ночі гусей. Гуси дуже чутливі...

— Слухаюсь...

— Отак краще... Он йдіть до того ґаночку, де класику слухають — Бетховена там чи Баха, і поцікавтесь, де кімната дільничного. Ще рано, має чергувати. Саме настає ніч — початок активного подружнього життя: сварки, бійки, зведення рахунків, випуск пари і неприязні на своїх ближніх...

Сержант, зсутулившись, побрів у засніжену ніч...

Сонний дільничний, товстий і важкий внаслідок слабкої життєвої активності навіть не приховував свого невдоволення тим, що його так пізно потурбували. Він якраз сів грати в карти, збирався повісити приятелям "генеральські погони", а тут на тобі... На позивні рації не відповідав. Десь украли авто, залізли в чужу квартиру, когось підрізали, а дільничний лиш коментував перед картярами тривожні сигнали: "А чому я маю підставляти голову? Немає молодших, чи що?" Капітан Дубль не терпів цей тип людей, які, не соромлячись, носили національну форму української міліції.

— Спали, лейтенанте?..

— Грав у дурня! — відповів за нього сержант Ягідка, прагнучи цим підкреслити перед дільничним свою міністерську зверхність: мовляв, не забувай, хто тут дільничний, а хто — з центру...

— Капітан Дубль! — офіційно відрекомендувався капітан. — Нас цікавить ось цей будиночок.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 289

— Аскольдова могила? — озирнувся на темні вікна лейтенант.

— Що значить "Аскольдова могила"? — отетерів Дубль.

— Так по-вуличному прозвали Аскольда Іщука... Скритний він хлопець, відлюдькуватий... Ні з ким не дружить, ні з ким нічим не ділиться... Йому можна довіряти свої таємниці, секрети. Кожний з нашої вулиці скаже: Аскольд — могила. Так і будинок прозвали: "Аскольдова могила".

— Тепер, у Києві, виходить, дві Аскольдові могили? — гмукнув капітан.

— Виходить, що так, — підтвердив лейтенант. — Це з ним трапилося після смерті матері...

— А мати давно померла? — капітан удав, що нічого не знає.

— Та років п'ять тому.

— У вас феноменальна пам'ять, лейтенанте!

— А що ж тут запам'ятовувати — тут кожний дорослий житель пам'ятає... Може, не рік, але число — так це точно: 7 листопада мати Аскольдова повісилась... Одні кажуть, що сама, інші подейкують, що її повісив коханець. На СНІД вона була хвора, від нього вхопила... У цьому вся й загадка. Одні стверджують, що сама, інші — що коханець за інфекцію відплатив... А що там насправді — ніхто не знає. Наші справу закрили, прокуратура не наполягала... Гарна була жіночка, красуня! Її у нас називали "Міс Поділ"...

— Чому "міс Поділ"? Поділ часто піднімала чи це регіональна назва? — скаламбурив Дубль.

— До зустрічі зі скульптором було те й друге. Попередній коханець її обдурив: обіцяв одружитися, але, замість печатки в паспорті, залишив їй одну кімнатку в цьому домі та плід у її череві, що таки зіпсував її привабливу статуру, — вульгарно реготнув лейтенант.

— Господарку будинку ви добре знаєте?..

— Ще б пак, хто ж не знає Белу Мойсеївну Вакслер? Пережила Бабин яр і німецьку окупацію. Зовні вона мало схожа на єврейку. Наші не видали, а німці не розстріляли...

— А вона вас також добре знає?

— І вона мене знає...

— Двері вам відчинить увечері?

— А чому ж ні? — здивувався лейтенант.

Бела Мойсеївна, яку сержант Ягідка змалював як бабу Ягу, не мала нічого спільного з казковим персонажем. Якщо дивитися на неї

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 290

у профіль, ніс таки й справді гачкуватий, але анфас — досить миловидне, трохи іронічне обличчя жінки похилого віку, у якому вгадувалися риси колишньої привабливості.

— Іване! — сказала вона дільничному, стоячи на освітленому порозі. — Мене одразу бере за живе інтерес... Як це ти сьогодні не граєш у карти, що тебе привело до Бели Мойсеївни на старості її літ? Мене шибеники ціле літо постачали сусідськими вазонами, у тому числі й з твоїм фікусом, але ти не прийшов. У тебе ж за картами ніколи нема часу! А фікус розцвів. У тебе він усох — а в мене розцвів...

— Бело Мойсеївно, запитання тут буде задавати капітан Дубль!

— Капітан Дубль? Що може бути у капітана Дубля до Бели Мойсеївни? Капітан Дубль молодий і вродливий. Чи можете ви це саме сказати про Белу Мойсеївну і пояснити їй, що є в капітана Дубля і Бели Мойсеївни спільного?

— Мене, наприклад, — посміхнувся капітан Дубль, зачиняючи за собою двері, — цікавить, чи вдома зараз Аскольд Іщук?

— Запитання на запитання: чи в такому віці бувають юнаки вдома, коли по Києву ходить стільки самотніх дівчат і молодиць?

— Отже, його вдома нема?

— Хіба я не зовсім ясно висловилась? — Бела Мойсеївна присіла і показала пальцем на стільці непроханим нічним гостям. — Чи вам потрібні особливі запрошення?

— Скажіть, ви давно живете у цьому будинку разом з Аскольдом Іщуком?

— Якщо я вам скажу, що я живу з дня його народження — не будинку, а Аскольда Іщука, — ви мені повірите?

— Хто його батько?

— Я б хотіла запитати вас: а хто його батько? Чи на це можна відповісти, коли уже п'ять років, як у могилі мати?

— Які у вас стосунки з Аскольдом?

— А які можуть бути стосунки між майже онуком та його майже бабусею? Якщо я вам скажу, що теплі, ви засумніваєтесь?

— Аскольд єврей?

— Вас що — це шокує?

— Ні, я просто хочу знати.

— Це потрібно для слідства чи для анкети?

— Для слідства. Він єврей?..

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 291

— Якщо його мама українка лежала дуже близько біля знайомого молодого єврея, він єврей чи українець?

— Бело Мойсеївно, батько Аскольда — ваш син, чи просто родич?

— Якщо ви питаєте, чи мій син — родич Бели Мойсеївни, то ви мені скажіть, хто ж у такому випадку не родич?

— Ваш син — чоловік покійної Ірини Іщук?

— Я сама це хотіла б запитати у вас. Якщо мій син каже: "Мамо, ти їй віриш, що я батько її сина?" Що каже мати-єврейка? Вона каже: ні! А ви б сказали по-іншому, будучи євреєм? А потім, ви мені скажіть: коли усі до одного євреї братимуть в дружини українок, хто виїжджатиме в Ізраїль?! І хто тоді одружуватиметься з єврейками? Ясір Арфат і його сини? Я вас питаю, капітане!

— І коли ж ваш син виїхав до Ізраїлю?

— Ви думаєте, що він виїхав до Ізраїлю?.. Він таки да, виїхав до Ізраїлю, але тільки для того, щоб потрапити до Америки... Ви мене зрозуміли, капітане? Він мені сказав: "Мамо, я тебе візьму..." Він візьме маму... Дав би мені Бог! Ви запитайте маму, чи мама туди хоче їхати після того, як пережила Бабин яр? У такому віці в Америку? Я вас перепрошую, капітане. Ви у це вірите?

— Скільки тепер вашому синові років?

— А скільки, капітане, вам?

— Сорок п'ять!

— Якщо я скажу, що ви ровесники з моїм Ізею, по-вашому Ігорем, ви мені повірите?

— Чи підтримуєте ви зв'язки із сином?

— Чи я підтримую зв'язки із сином? А ви підтримуєте зв'язки з Німеччиною, Америкою? Хто вам надсилає гуманітарну допомогу? Америка. А хто мені? Також Америка. Жмеринка не присилає... Чи вам, може, присилає Жмеринка і Козятин? — Бела Мойсеївна лукаво схилила голову до лівого плеча, пронизуючи капітана чіпким поглядом.

— Чи знає ваш син, що Аскольд Іщук — його син?

— Капітане... Вас можна так називати?

— Ви ж уже називаєте...

— То я вас питаю: який батько, котрий по молодості літ ускочив у гречку, а по старості одружився на мультимільйонерці, навіть якщо вона бездітна, признається, що в нього є позашлюбна дитина?

— Але ви про це знаєте?

— Ви бачите мої очі? Я також ними бачу, Аскольд Іщук — велика копія мого маленького сина. Ви в це повірите?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 292

— Скажіть, що трапилося 7 листопада?

— Як я скажу, що трапилася велика революція і пролила велику людську кров? Що ви мені на це скажете?

— Я маю на увазі 7 листопада рівно п'ять років тому, коли померла ваша невістка, чи хто вона вам...

— А хіба, ви уже не відповіли на своє запитання? Тільки ви хотіли сказати не "померла", а повісилась. Чи ви вважаєте, що її повісили? Якщо я вам скажу, що її ніхто не вішав, ви мені повірите? Що вона сама залізла в петлю, яку звідкись приніс Аскольд, ви також не повірите?..

— На чому базується ваше припущення, що громадянка Іщук сама повісилася?

— Я хотіла б у вас запитати: ви у привиди вірите? Чи у ці... як їх... НЛО?

— Не вірю, — похитав головою капітан, трохи стомлений від характерного торохтіння господині.

— Чому ж ви думаєте, що в них маю вірити я, Бела Мойсеївна? Ви мені тоді дайте відповідь на таке запитання: коли заґратовані вікна, коли з вечора до ранку Бела Мойсеївна нікуди не виходила, то хто ж повісив уночі маму мого онука? Я? Чи Аскольд? Чи, може, домовик з Петропавлівської вулиці?

— Які причини самогубства? Ваша думка? Ваші припущення?

— Ви мене питаєте, які припущення? Якщо вас, чоловіка, зраджує на очах жінка... Що ви робите? Б'єте її, б'єте пику залицяльнику. А якщо жінка, яка збирається завтра вийти заміж, у цікавому положенні, удруге з животом і вдруге обдурена — що робить вона? Вона думає тієї хвилини про дитину? Вона думає про стареньку, хоч не матір, а все-таки родичку? Скажіть, вона думає про це?

— Вона що — була вагітна?! — аж підскочив капітан. — Ви мене потрясли...

— Я потрясла вас? А вона не потрясла усю Петропавлівську? Іване, — повернулася вона до дільничного. — Ти вже спиш? Ти тоді вже працював чи ще рогаткою вибивав Белі Мойсеївні вікна?

— Я тоді ще не працював, — буркнув дільничний.

Дубль зупинив його нетерплячим жестом і знову звернувся до господині:

— Скажіть, як пізно Аскольд повертається додому?

— Якщо я вам скажу, що Аскольд уже не повернеться, ви мені повірите?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 293

— Не повернеться? Чому ви так думаєте?

— Я не думаю, я знаю. Я хочу вас запитати: чи може повернутися той, хто уже не думає сюди повертатися?

— А що, Аскольд кудись виїхав? І далеко?

— Якщо я вас запитаю, скільки кілометрів з Києва до Бердичева, ви мені приблизно скажете. А якщо я вас запитаю, скільки кілометрів з Києва до Америки, ви мені також скажете?

— Ви хочете сказати, що Аскольд Іщук виїхав до Сполучених Штатів Америки? — ахнув Дубль. — І коли — вчора, сьогодні?

— Я б хотіла у свою чергу поцікавитися, — знов схилила голову набік Бела Мойсеївна, — коли ви заходили до мене, то хіба на моїх дверях висіла табличка "Бюро довідок"? Може, Іван повісив, поки шукали четвертого дурня? Так ні, не повісив. Ось я й питаю: невже ви думаєте, що Бела Мойсеївна — бюро довідок і все може знати?..

— Він виїхав назавжди?

— А хто тепер бере квиток туди й назад? Нормальні люди беруть тільки туди, навіть тоді, коли вони напів'євреї. Чи я кажу щось не так, як за радянської влади?.. Слава Богу, у нас самостійна Україна! Легше вам, легше й нам...

— Скажіть, Бело Мойсеївно, ваш онук... — Капітан на мить зам'явся. — Він цілком нормальний? Ви розумієте, про що я...

— Якщо дівчина віддається уперше... як ви кажете, палкому коханню, віддається темпераментному єврею, то скажіть, хіба може від такого палкого кохання народитися ненормальний?

— Бело Мойсеївно, у вас є ключі від кімнати Аскольда?

— А в кого вони тепер мають бути? У дільничного Івана?

— Відчуваю, ви недолюблюєте лейтенанта?

— А ви б його любили, якби вам у вікна постійно кидали вазони, а дільничний Іван спав би собі під деревом?

— Що ж ви так, лейтенанте...

— Бела Мойсеївна, як завжди, жартує...

— Ви чули? Ви десь бачили, щоб вам розбивали голову горщиками з червоними калачиками, а Іван казав — то жарт, дитячі забавки, хай дітки граються? — Бела Мойсеївна подала капітану ключ.

"Ключ до вбивства? А чи до вбивства?" — подумав Дубль і увійшов до невеличкої кімнатки з чорно-білим телевізором на тумбочці та фотографією Ярини Іщук із сином. Вродлива жінка з коротко підстриженим волоссям, як здалося капітанові, загадково посміхалася усмішкою

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 294

Мони Лізи. “Чи розгадаю я коли-небудь цю посмішку? — подумав капітан Дубль. — А, може, вона вже й розгадана, може, саме так і трапилося, як сказала Бела Мойсеївна... Хто його зна... Але ж десь залишилася записка. Передсмертна записка... Отже, на смерть йшла свідомо... Щось сину заповіла? Що саме? Де цей заповіт? У кого? В Аскольда? У Бели Мойсеївни?” Ось запитання, відповіді на які й збирався знайти в цьому будинку капітан...

Прощаючись, він запитав:

— Аскольда до Америки викликав ваш син, Бело Мойсеївно?

— Якщо я скажу, що його викликав президент Клінтон, ви мені повірите?

Капітан Дубль їй, звичайно, не повірив.

РОЗДІЛ X

Коротка нарада, яку скликав у себе капітан Дубль, зводилася до одного: коли виїхав за кордон Арнольд Іщук і куди саме? Старший лейтенант Лупеник, лейтенант Хорт, який успішно перебрався з Одеси до Києва, сержант Ягідка і сержант Лантух дружно сіли на телефонні апарати. А капітан Дубль іще раз подався на Петропавлівську. Дільничний лейтенант Іван детально, але не зовсім чітко пояснював:

— Це ще зі школи у нього. Він, наскільки я знаю, не любив своє ім'я — Аскольд. Белу Мойсеївну по-вуличному кличуть “Голда”. Кажуть, за високий зріст, а, може, за щось інше... Онука, якщо це таки онук, прозвали спочатку Гольд... Від Аскольда, але поміняли літеру “г” на “к”.

— Навпаки, — поправив капітан.

— Ну да, навпаки... Був Кольд... А він навіть поправляв однокласників, казав: “Кольт”. Потім його називали “Гольд”, дізнавшись, що його сусідку... Про те, що це його рідна бабуся, довго ніхто не знав... А тоді, дізнавшись, що бабушенцію прозивають “Голда”, і його стали кликати “Голд”. Кажуть, з єврейської — це золото. А інші — що довгий... Мати ж називала його Вадиком.

“Так ось звідки Вадим, — подумав капітан. — Кублеєві саме так він і відрекомендувався. Вадим Іщук. А я вже був запідозрив, що сищика водять за носа...”

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 295

— А як за документами, лейтенанте?

— За документами він Аскольд.

— По-батькові?..

— По-батькові... Здається, Ярина Антонівна... Так, Ярина Антонівна...

Капітан ледь не вибухнув:

— Я вас не розумію, лейтенанте... Ви що, почали заговорюватись? У карти переграли?

— То в мене така звичка, пане капітан, я люблю міркувати вголос... Мати — Ярина Антонівна... Це я згадую. Сина вона записала по імені свого батька... Тобто Аскольдового дідуся, по маминій лінії...

— Зрозумліло. Але чому Ярина, а не Ірина? Бела Мойсеївна...

— Бела Мойсеївна так її називала по-городському, а в паспорті у неї Ярина... Її у нас усі дуже любили, — лейтенант важко зітхнув, — і дорослі, й малі... Вона всім подобалася... Коли йшла з роботи, чоловіки з вікон випадали... — Лейтенант Іван ще раз важко зітхнув.

— Вам також вона подобалась?..

— А як ви здогадалися, пане капітан?

— Я не здогадався, я бачу.

— А кому вона могла не подобатися?..

— Це вплив Бели Мойсеївни — на запитання відповідати запитаннями?

— Та ні, мабуть, подільська звичка... Нав'язалося з вулиці...

— Я вас попрошу, лейтенанте: все-таки уточніть, як записано Аскольда, як його по-батькові, національність... Як писалася мати, національність... Втім, її національнісь мені уже не потрібна... І якщо можна — куди виїхав Аскольд: до Ізраїлю чи в Сполучені Штати?

— Якщо євреєм — то в Ізраїль, а якщо українцем — то в Сполучені Штати? Я вас правильно зрозумів? — наморщив м'ясисте чоло Іван.

— Приблизно... Ми вже третій день не можемо знайти ніяких його слідів. На Іщука Аскольда не відрито візи — ні в ізраїльському посольстві, ні в американському... Коли ви його останній раз бачили?..

— Тиждень тому. Сьогодні у нас 19 листопада... А я його зустрічав наступного дня... Так, наступного, це я точно пригадую. Вони поверталися з Белою Мойсеївною з кладовища. Я ще запитав: чого це ви порушили традицію — завжди їздите на цвинтар сьомого листопада, а цього року — восьмого?

— Де він працював? — перебив лейтенанта Дубль.

— На "швидкій допомозі". Називали його медбратом, а він страшенно ображався. Завжди хотів видаватися кращим, ніж був...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 296

— А яким був?

— Якийсь озлоблений, мовчазний, відлюдькуватий... Завжди спідлоба на всіх дивився... Ріс фактично сам. Навіть Бела Мойсеївна не признавалася, що вона — його бабуся, казала — сусідка. Доглядала, правда. Говорила знайомим, що дитина з тієї сім'ї, в якій її переховували під час окупації. Євреї, мовляв, уміють бути вдячними.

— Квартира це чия? Ярини Іщук?..

— Ні, вона наймала... А потім син Бели Мойсеївни... пристроївся... А що, молода, гарна дівчина. Сільська — таку легко обдурити... На пам'ять начебто залишив їй кімнатку, постійну прописку і... Аскольдика...

— Вона написала перед смертю духівницю... ну, заповіт?.. Відвідайте іще раз Белу Мойсеївну, пошукайте в книгах, за картинами, в шухлядах... І зателефонуйте мені...

— Обов'язково, пане капітан!

— Дякую, лейтенанте. Ви загалом не дурний хлопець. А в дурня часто граєте?

— Траплялося. Влітку... Я без форми... Он під тією грушею. А Голда... Пробачте, Бела Мойсеївна побачила мене — ну й узяла на язик... А того дня їй хтось запустив у вікно вазон з квіткою... У вікні — грати... Горщик розбився, але осколки влетіли у відчинене вікно... Потім виявилося, що вазон з мого кабінету... Хто його вкрав і коли?..

— Дивіться, лейтенанте, а то колись і вас украдуть... І ще одне: ви маєте звичку не відповідати по рації... Мовляв, є дурніші, хай вони й підставляють свою голову під ніж чи під кулю...

— Ягідка накапав?

— Я вже казав вам і Белі Мойсеївні: тут запитання ставлю я. А цього разу моя порада вам: не кидайте тінь на міліцію... Ви вважаєте, що я можу підставляти свою голову під кулю, а ребро під "перо", а ви?

— Пробачте, пане капітан, я обіцяю вам... Тільки прошу, не подавайте рапорт начальнику... Я про все дізнаюсь, до дрібниць!

— З пам'яттю у вас гаразд?

— У мене гарна пам'ять...

Капітан тільки махнув рукою і сів в авто. Дорога до Борисполя випала слизька, тож їхав повільно. Ризикувати не хотілося, та й спішити нікуди. Капітан, міцно тримаючи кермо, розмірковував, видобувалися гіпотези, поступово виструнчувалися в одну лінію факти...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 297

Макс Череватенко — судмедексперт і приятель — нічого конкретного не міг сказати щодо СНІДу, про його інкубаційний період. Летаргічний сон СНІДу (якщо можна так сказати) — чи є він? Якщо є, то чи прокидається він у зараженій людині? Через скільки? Чи зберігається у мертвому тілі? А якщо зберігається, то скільки? Чи живе у людини, скажімо, п'ять років? Або, наприклад, таке: чи може він передатись мертвому і певний час зберегти свою клінічну картину? А якщо зробити ін'єкцію за кілька годин чи хвилин до смерті? Чи приживеться мікроб у мертвому?.. Макс цього не знав. Макс думав. Макс розумів капітана Дубля...

Знайомі обриси аеропорту "Бориспіль" вимальовались на тлі блакитного неба. Капітан зайшов до давнього знайомого — начальника митної служби майора Назаренка. Той привітно зустрів його, розрізав пачечку імпортних підсмажених горішків, запропонував кави. Капітан не відмовився.

— І швейцарський шоколад, — поклав начальник митної служби плитку в яскравій обгортці.

Капітан розламав, надкусив.

— Молочний, і теж з горішками... Якщо ти мене так балуватимеш — приїжджатиму через день...

— Ласкаво просимо! — картинно вклонився майор і поцікавився: — То що ж все-таки привело тебе цього разу до нас? Убивство скульптора?

— Ти не помилився.

— Я, до речі, регулярно дивлюсь телевізор. Отой тип, що показували, — убивця скульптора?

— Важко сказати. Макс сумнівається...

— Хто такий Макс?

— Я ж тебе минулого літа на риболовлі знайомив. У Яготині. Максим Череватенко.

— А, лікар? Пригадую. Товстий такий... А ля Бальзак.

— У тебе ж і пам'ять...

— Інших тут не тримають... То чому сумнівається Макс?

— Не бачить слідів боротьби перед смертю. Скульптор спокійно написав записку синові..

— А чим же ми тобі допоможемо? Віз на той світ ми, як сам знаєш, не видаємо і не перевіряємо — це функції Божії...

— Людина, яку ми розшукуємо і яку ти бачив учора по телевізору — Аскольд Іщук. Курортники із санаторію "Лель", що поруч з

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 298

дачею скульптора Ковалевського, бачили його там у день смерті скульптора... Адресу, місце його роботи ми вже встановили. Виявилося, що він терміново виїхав за кордон — до Америки або до Ізраїлю...

— Він що — єврей?

— У паспорті пишеться українцем. Батько нібито єврей, а мати — українка. Батько буцімто живе у США, а мати... Свою таємницю вона забрала з собою в могилу... Вона також повісилася, і так само, як і скульптор, 7 листопада. Тільки з різницею у п'ять років...

— М-да, й справді загадка. А яке відношення має мати цього, кого ви розшукуєте, до скульптора?

— Вона була однією з коханок скульптора...

— Він що, ловелас?

— І так, і ні. Дружив завжди з однією жінкою. З цією, що повісилась, зустрічався років з п'ять. Потім зустрів іншу, а ту кинув... Напередодні одруження.

— І та повісилась?

— Так! — Капітан нетерпляче зиркнув на годинника:

— Мені потрібні дані, Ром!

— Я ж тобі вже казав: через Бориспіль у напрямку Ізраїлю чи США жоден Іщук за останні десять днів не піднявся у повітря. Навіть жодного Аскольда не траплялося. Що ти ще з мене хочеш?..

— У мене з'явилася думка... Ти щойно її сам і підказав.

— А саме?

— Ти сказав: “Навіть жодного Аскольда...” Ти мене зрозумів?

— Починаю здогадуватись... Ти за кермом? — Роман Назаренко піднявся, підійшов до сейфа, вийняв звідти відкоркована пляшку, взяв дві чарочки.

— За кермом не п'ю!

— А я тебе за кермо й не саджаю — випий за столом...

— Стривай! Але ти знаєш моє правило... Ні на службі, ні на риболовлі...

— Ну що ж, у такому разі я грамів двадцять п'ять перехилю за того, хто за кермом. А то мене аж у піт кинуло...

— Я привіз тобі кілька фотографій, Ром! Аскольда Іщука. Розпитай своїх дозорців, чи ніхто з них не бачив ось цього хлопчину. Обличчя ж неординарне...

— Я це зроблю при тобі.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 299

Він поставив пляшку в холодильник, заховав чарочки у сервант, натис на кнопку. Ввійшов молодий лейтенант.

— Захаре, — звернувся до нього Назаренко. — Хто там з прикордонників і митників вільний, хай забіжать на хвильку до мене.

— Слухаюсь...

— Почекай, давай почнемо з тебе... Ти ж у нас також належиш до спостережливих. Алекс, викладай свої репродукції!

Дубль розіклав на столі кілька фотографій.

— Ти не бачив цього обличчя?

— Бачив, Романе Івановичу!

— Де?

— Учора по телевізору!

— Тьху! По телевізору бачив і я... Мене цікавить, чи цей тип не перетинав нашої митниці?

— Я зараз покличу хлопців...

Капітан Дубль залишав начальника митної служби розчарований.

— Не вішай носа, Алексе, у мене є ще кілька змін — усіх перевірю... Коли що — подзвоню... Окей?..

РОЗДІЛ XI

Надворі стояла типова для пізньої осені погода — дощ упереміж з лапатим снігом, пронизливий вітер. Капітан Дубль не терпів такої погоди поетів. Поетів він розумів: за такої сльоти тільки й сидіти біля каміна і снувати риму за римою, поки на кінчику твого золотого пера сидить маленький Бог і веде тебе в казковий світ метафор, несподіваних знахідок і образів.

Капітан стягнув рукавички й потер долоні. У квартирі було тепло й затишно. На душі йому враз потеплішало. Поставив на плиту чайник, щоб приготувати каву, сів і замислився...

Жодна установа в Києві не зафіксувала ніяких документів щодо перевтілення Аскольда Іщука в когось іншого. Не дуже збагатився він на факти й на станції "швидкої допомоги", де до 7 листопада працював медбратом Аскольд Іщук... Лейтенант Іван також не знайшов нічого: ні заповіту, ні виклику, ні копії запрошення на поїздку за кордон. Єдине, що він підтвердив, так це те, що мати справді писалася

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 300

Яриною Антонівною, Антоновичем на честь діда й сина записала. Ще, правда, повідомив, що Ярина Антонівна родом з Житомирщини, з Коростишівського району. Спасибі й на тому...

"Поїхати чи зателефонувати? — гадав капітан. — Не може ж людина провалитися крізь землю... А Бела Мойсеївна — ох і лукава ж, подільська жартівниця! Хитрує, хитрує... Цікаво, хто за професією її син? Де він, у яких краях?.." Допив каву, усівся в крісло-качалку, потягнувся до телефону, набрав номер. Лейтенант Іван мовчав... "Це вже невдача", — скрушно зітхнув Дубль. З досвіду знав: тепер краще нікуди не дзвонити — не пощастить...

Зненацька телефон задзеленчав сам, капітана аж підкинуло з крісла до трубки.

— Сержант Ягідка... Щойно дзвонили з Борисполя, пане капітан. Один з митників, якому показали сьогодні фото, упізнав його... Ось тільки не затримав, каже, не мав права, бо документи в порядку... Та й потім, може, просто схожий? Хіба мало схожих людей на світі...

— Де той митник?

— Їде до нас, в управління.

— Сержанте, не в службу, а в дружбу... Страшенно перемерз... Ви ж знаєте, я такої погоди не витримую. Мені це гірше, ніж мороз. Алергія у мене, аж обличчя синє...

— Вам доставити його додому?

— Попросіть якомога лагідніше. Він не зобов'язаний, але я...

— Пане капітан, не хвилюйтесь. Чогось гарячого прихопити?..

— Дякую, у мене все є... Хіба що півбуханця хліба, якщо свіжий...

Дубль поклав трубку — і тут же знову вхопився за неї і набрав по коду Коростишів. Знайомий начальник міліції сидів, на щастя, на місці.

— А, капітан Дубль! Уважно слухаю вас...

— У мене прохання... Розумію, така погода... Але можна й по телефону. Зв'яжіться, будь ласка, зі Стрижавкою, поцікавтесь у секретаря сільради, чи не міняв чолов'яга на прізвище Аскольд Іщук документи. Я вдома, ви ж мій телефон знаєте...

— Ніяких проблем! Правда, телефони у нас... Але я зараз сам туди мотнуся, ще з учорашнього дня збираюся — справа є... Через годину зателефоную. — Начальник райвідділу поклав трубку.

Капітан підійшов до серванта, дістав з бару пляшку молдавського коньяку, дрібно порізав лимон, додав меду. У цукерницю насипав

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 301

облущених горіхів... Потім подумав, вийняв з холодильника на кухні шмат сухої ковбаси, акуратно порізав на дерев'яній дощечці.

Раптом різко подзвонили у двері. "Хто б це міг бути? — здивувався капітан. — Для сержанта ще й ніби ранувато..." Пішов відчиняти. На порозі стояв молодий чоловік у формі працівника митної служби, із-за його плеча виглядав сержант Ягідка.

— Проходьте, — привітно запросив візитерів, — давайте знайомитися. Капітн Дубль!

— Я вас знаю, пане капітан. Якщо не заперечуватимете, я тут прихопив книжку... Про вас пишуть... Хотів би мати автограф.

— Ви мене поставили в незручне становище, — зніяковів Дубль. — Я ж не кінозірка, не футболіст... Скромна професія, скромні успіхи... До слави не звик...

— Будь ласка, — приклав митник книжку до грудей.

— У мене й ручки нема...

— Ось візьміть мою. Це вам за автограф...

— Хабар капітану міліції під час виконання службових обов'язків?

— Ну що ви, — почервонів молодий митник з дівочим обличчям і таким самим голосом. — Нам ручки дозволяється брати — багато ж пишемо... Ручок не вистачає... Як виняток... Якщо дають... А так абсолютно нічого!

— Це для мене новина: молода держава, виявляється, бідна й на авторучки... Що ж вам написати?.. А, може, після чарочки? Коли у вас зміна кінчається?

— Уже закінчилась.

— Тоді усе гаразд. Спочатку вип'ємо... Ви ж з вулиці... А до мене, може, як до поета, й натхнення тим часом прийде. Уперше ж книжку підписую... Чесне слово...

— Ви такий знаменитий — наш український Мегре...

— Ні, ви таки мастак... Такі компліменти... Ще два слова — і телефоную вашому начальнику: хай переводить вас до мене.

— Я б із задоволенням...

— А хто ж контрабанду виловлюватиме?

— Там є кому!

— Беріть ковбаску, лимон, закушуйте... Я тим часом чайник на плиту поставлю... Каву, чай?

— Якщо можна, каву.

— Можна все... А тепер розповідайте. У мене чайник із свистком, коли закипить — відгукнеться.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 302

— Це трапилося у понеділок, о восьмій ранку... Напередодні я якраз телевізор дивився — у мене така звичка... Запам'ятовую обличчя й номери авто. Сам не знаю, як це виходить. Механічно фіксується. Колись так зорову пам'ять тренував, от і звичка залишилась... По телевізору я точно його бачив. Хоча й засумнівався... Усе з жарту почалося. Я поглянув на нього — і раптом випалив: "А це не вас часом міліція розшукує?" Гадав, розгубиться, видасть себе... А він так спокійно: "Мене... Тільки міліція розшукує якогось Аскольда Іщука. Ось і газета пише, я їх тут цілий десяток купив. Показуватиму родичам, хай і вони посміються, що в Україні живе моя копія... Не один же рябий собака на світі, чи не так?" Та так, відповідаю. Зиркнув на його дипломат, поцікавився: "Ікри нема?", "Якби й хотів, то де її тепер візьмеш? Може, вам газету з моїм портретом подарувати?" Ну ніби загіпнотизував мене. Прочитав прізвище, ім'я — навіть близько не схожі...

— Не пам'ятаєте прізвище?

— Не пригадую... Здається, якесь німецьке. Так, німецьке. У Франкфурт він летів...

— А квиток куди?

— От цього вам не скажу. Чи не до Америки часом... Точно, до Америки. Я ще й здивувався: прізвище німецьке, живе в Україні, вилітає до Америки, а сам схожий на єврея...

— Він не доказав — задзеленчав телефон. Капітан зірвався з місця:

— Дубль слухає!

— Говорить начальник Коростишівської міліції!

— Слухаю вас... Так, так... І що ж паспортний стіл? Півтора місяці тому? Видали?.. Зачекайте, візьму ручку... От бісова личина, щойно ж тримав у руці... Хоч бери і прив'язуй ці ручки біля телефону... Ось олівець... Пишу! — Дубль, хвилюючись, записував. — Національність не вказав? Це важливо... Ну спасибі! Ви мені дуже допомогли. А то я вже стояв перед глухою стіною. На все добре. Дякую... Дякую!

Капітан не приховував своєї радості. Аж ляснув долонею об долоню, потер їх азартно.

— Ось так!.. На чому ми закінчили, шановне товариство?

— Я вже й забув, — відповів митник. — Ви питали...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 303

— Ви закінчили на тому, — перебив його капітан, що здивувалися: прізвище німецьке, живе в Україні, вилітає до Америки, а схожий на єврея.

— Так, це мені добре запам'яталося...

— А прізвище?

— Пане Дубль, я вже вам казав... Я добре пам'ятаю обличчя і номери автомашин. А прізвища — хоч убийте...

— А якщо я вам його назву, відновите в пам'яті?

— Аякже, воно в мене й зараз в голові крутиться: Кеслер... Мекслер...

— Вакснер! Вадим Ігоревич Вакснер.

— Точно, Вакснер! Я ще подумав...

— Куди квиток, до якого міста?

— Гадаю, Нью-Йорк...

— Гадаєте чи точно?

Не буду вам казати неправду — треба перевірити... Гадаю, Нью-Йорк...

Провівши митника й сержанта Ягідку до ліфта, капітан Дубль повернувся до кімнати, став біля вікна, за яким сипав і сипав густий лапатий сніг. Захотілося раптом вийти на вулицю, зліпити сніжку, пожбурити у найближче дерево, залишивши на чорній корі стовбура біле тавро. "Я зараз — як Прометей біля вогню, — оглянувся на палаючий камін. — Тільки прикутий не до скелі, а до звичайного телефона". Власне, незвичайного — то час і звичка зробили його звичайним. Адже це — подарунок Френка, Френка Фебера... Чорт забирай, це ж ідея! Френк Фебер — його давній приятель по справі афганця Джіммі Пеленса... А, може, Джона? Ні, здається, таки Джіммі...

Дубль підійшов до телефону. "Америка — не Жмеринка", — зронив свою улюблену фразу. Цікаво, котра там у них зараз година? Різниця — сім-вісім годин, Френк ще спить. Доведеться зателефонувати пізніше... А поки що — дочекатися дзвінка від митника. Оригінальний хлопчина — душевний, сентиментальний, наївний і доброзичливий. Все-таки сам поїхав у Бориспіль, можна сказати, на третю зміну, аби перевірити, куди вирушив Аскольд-Вадим Іщук-Вакснер. Капітан уже навіть не сумнівався, що таки до Америки...

Отже, Аскольд Іщук і Вадим Векснер — одна й та ж особа. Капітан мав задоволення від поїздки до його бабусі Бели Мойсеївни. Хоч вона лукавила, дещо приховувала, але не все — ананас, наприклад, ще свіжі

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 304

банани, апельсинові й мандаринові соки з прозорою трубочкою... Бела Мойсеївна, видать, не встигла делікатесів приховати від несподіваних гостей, через те й помітно хвилювалась. Ось чому вона з такою радістю вручила капітанові ключі від кімнати Аскольда, а сама хутко накрила імпортну екзотику з валютного магазину яскравою розцяцькованою серветкою з кольоровими папугами. Також, до речі, імпортною, як і скатертина за п'ять доларів... "Якщо я вам скажу, що мені надсилають гуманітарну допомогу, ви мені повірите?.." Отож на те він і служить у міліції, щоб не вірити, а перевіряти.

Нарешті пролунав очікуваний телефонний дзвінок.

— Так і є, пане капітан, я не помилився! — не без гордості доповідав митник. — Ми розшукали корінець і копію квитка... Ось усе в мене в руках! — Він говорив так, ніби в квартирі капітана Дубля уже встановили відеотелефон. — Вадим Ігоревич Вакснер, Київ — Нью-Йорк...

— Дякую тобі, Олег, щиро дякую! Матимеш час — забігай. По-перше, забереш свою ручку...

— То я вам залишив. За автограф!

— Спасибі. По-друге, у мене вийшла брошура — отримаєш іще один автограф. Я вже навчився, завдяки тобі, писати їх... Тепер мені залишилося тільки до Нью-Йорку злітати.

— Пане капітан, ласкаво просимо! Я спеціально вийду на зміну...

— Дякую, Олег, дякую, я тебе заздалегідь попереджу. Але одразу кажу: я нічого недозволеного із своєї країни у той світ не вивозитиму...

— Ну що ви, я такого й на гадці не мав... Просто хотілося б вас провести до літака.

— Я не хотів тебе образити... Ще раз дякую!

Капітан мало не пританцьовував біля апарата. Ех, оце побачив би генерал Ситорчук, як він по телефону "розкручує" таку складну справу... Втім, ні, краще хай не бачить, за це від нього ще одну "зірочку" на погони не дочекаєшся... Та-ак, тепер би дещо уточнити в Івана. Набрав номер дільничного.

— Лейтенанте! Я бачу, ви справно несете службу... Це після рапорту Ягідки чи критики Бели Мойсеївни?

— Я й до цього її ніс...

— Чудово! Понесіть так іще... Скажіть, будь ласка, ви з свого підвалу будинок на пагорбі бачите?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 305

— Який будинок?

— "Аскольдову могилу", як ви кажете.

— А-а! Звичайно, бачу!

— Куди Бела Мойсеївна ходить за продуктами?

— Вона останнім часом змінила маршрут. По молоко та булочки ходить у наш магазин, як і раніше. А от по делікатеси — униз, на Поділ...

— А на Подолі що — делікатеси продають?

— Там найближчий валютний магазин. Тепер вона там соки, банани, ще якусь дурницю купує...

— А раніше ви за нею таке помічали?

— Раніше не помічав.

— Ще одне моє спасибі вам, лейтенанте, як каже ваша сусідка Бела Мойсеївна. А також бажаю вам дослужитися до чергової "зірочки".

— Це вже від вас залежить...

— Від мене не залежить — я не генерал.

— То будете! Ви ж все-таки там, нагорі працюєте. Зірочки ж там видають. Чи тепер тризуби видаватимуть?

— Поки видаватимуть тризуби, приходь, я тобі свою одну зірочку подарую. Обидва станемо старшими... лейтенантами...

... Пополудні капітан зателефонував до Нью-Йорка. Френк, на превелику радість Дубля, ще ніжився у постелі.

— Алекс, окей! — гукнув весело колега. — Травичка, героїн, Афганістан? Український сувенір?

— Ні, Френк, цього разу, здається, вбивство...

— Убивство — це завжди погано. Сліди убивці на тротуарах Нью-Йорка?

— Важко сказати — вбивці чи співучасника. І чи в Нью-Йорку. До Нью-Йорка з Києва він вилетів 10 листопада.

— Алекс, но проблем! Я тобі знайду цього чортового сина. Чи у вас так не кажуть?

— Не так, Френк, але у нього мама була гарна й нещасна жінка. Ти правильно сказав, Френк. Як завжди...

— Комплімент, Алекс? Не треба перебільшувати моїх можливостей. У мене також три не розкритих убивства. Це багато, Алекс... Приїжджай, допоможеш. Ти ж там, в Україні, я чув, місцевий Шерлок Холмс!

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 306

— Перебільшення, Френку, не вір чуткам...

— О'кей! О'кей! Сподіваюсь побачити тебе на Бродвеї. Я обіцяю тобі віскі. Не героїн — віски! Бай, бай!

РОЗДІЛ XII

— Це він убив батька! — Риф буквально влетів до кабінету Дубля. — Він... А ви мені не вірили...

— Не так швидко, Рифе... Так недовго й на мілину сісти... Знайомтесь, це доктор медичних наук.

— Максим Череватенко, я знаю... Він стверджує, що батько повісився сам. А я стверджую, що батька повісили! Ви на чиєму боці, капітане?

— Сідайте, Рифе, заспокойтесь... Каву з молоком питимете?

— Питиму!

— Я ні на чиєму, Рифе. Я десь посередині — між вами й Максом.

— Ваш Макс не має рації!

— Час покаже, — спокійно відповів Череватенко.

Капітан Дубль подав Панчуку-молодшому чашку кави.

— Як ви умудряєтесь її так швидко й так смачно готувати?.. А що це? — показав Риф на шматочки, що плавали у каві.

— Горішки, Рифе. Звичайні молоті грецькі горішки. Вони надають каві з молоком неабиякого смаку. Власний рецепт — можете занотувати. Ваш журналістський записник із собою?

Молодик стенув плечима:

— Я це можу надрукувати хіба що у розділі: "Поради домогосподарки".

— Тільки не це, Рифе, — капітан Дубль розсміявся. — По-перше, я не господарка, а господар...

— Я на вас не посилатимусь.

— По-друге, Рифе, і головне — я б не хотів, щоб моя фірмова кава стала надбанням міщанського світу.

— Тоді питань нема...

— Зате у мене є. Чому ви з таким вітром увірвалися до мого кабінету, здули капелюх пана Череватенка, навіть не підняли його і так упевнено почали відстоювати свою точку зору? Ви що — знайшли ключ до вбивства?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 307

— Не тільки знайшов — я уже майже все знаю! Він, чорт забирай... А втім — постривай, — скомандував він сам собі.

— Доказуйте, доказуйте...

— Тут ще нічого доказувати...

— І все ж поділіться своїми припущеннями.

— Якщо це так, то вам, капітане Дубль, свого ящика коньяку не бачити...

— Ось тобі й на! Щойно сам стверджував, що знайшов убивцю батька, а тепер, бач, засумнівався. Що ж трапилося?..

— Не можу розібратися... Я одержав сьогодні листа з Америки. Авіапоштою. Від Вадима Іщука...

— Вадима Вакснера? — уточнив капітан.

При чому тут ваш Вакснер?!. Я одержав листа від Вадима Іщука!

— Гаразд. Я вам потім поясню... І що ж Вакснер пише? Пробачте, Іщук...

— Він що — взяв батькове прізвище? — раптом запитав Риф.

— А як ви здогадалися?

— Що ж тут здогадуватися... Я був там, де й ви, у цієї Бели Мойсеївни. Вона мене запитала: "Що, Бела Мойсеївна уже не бандит? Вона вже телезірка? Ви тільки подумайте: учора у мене сиділа міліція, сьогодні у мене стоїть у квартирі журналістика. Що це все означає? Ви хочете описувати біографії Бели Мойсеївни?"

— Зрозуміло, — підморгнув капітан. — Давайте далі.

— Зрозуміло, та не все... Він виявився не таким негідником, як я уявляв, — Ковалевський-молодший раптом змовк, переводячи погляд з капітана Дубля на Максима Череватенка.

— Ну, чого ж ви замовкли, як у рот води набрали? — підбадьорив юнака Дубль. — То що ж пише Вакснер... чи то пак Іщук?

— Я одержав листа... Вадим пише... Уявляєте нахабу?!. Ми з тобою, Рифе, майже родичі... Твій батько з моєю мамою дружив понад сім років... Він це називає делікатно: дружив... А далі, далі! Пише: ти такий самий нещасний, як і я, ти ріс із батьком, який займався моєю мамою, а не тобою... А матері наші через твого батька-негідника повісились... Вони зробили це, щоб допекти йому, причому обидві — в день його народження... — Риф поставив чашку з кавою на стіл, чоло його зросилося бісером поту. — Я поклявся... Я поклявся ще тоді, коли мені виповнилося 13 років, знайти вбивцю... Я поклявся собі, що в його день народження я йому також піднесу подарунок —

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 308

його власне життя. До того ж — у такий самий спосіб... — Риф зупинився й втупився у Череватенка: — Тепер ви зрозуміли, що батько не сам повісився?

Макс промовчав, а капітан Дубль вів своєї.

— То чому ж ви щойно засумнівалися?

— А засумнівався тому, що я Вадима Ішука досі називав злочинцем, але тепер... Тепер я не знаю... На його місці, я, певне, так само вчинив би!

У кабінеті повисла тиша. Дубль мовчав. Мовчав і Череватенко. Думали кожен про своє.

— Він не такий уже й поганий хлопець. Я знайшов те, що шукав: заповіт і... частину батькових доларів. Вадим пише, що ділиться зі мною по-братськи. Частину доларів я забираю — мені так хочеться поїхати у Тампере... Якщо колись розбагатію, я також поїду туди. І за будь-яку ціну викуплю пам'ятник "вождю і учителю усіх пролетарів світу"...

Максим Череватенко демонстративно відкопилив нижню губу: мовляв, ще одна новина! Капітан, як і раніше, мовчав. Удавав, що він усе знає. Хоч Риф на сто відсотків мав певність, що тут нічого не розуміє навіть капітан Дубль.

По довгій паузі Риф продовжив хрипким голосом:

— А ще Вадим пише... мені... Якщо ти, мовляв, не вдався у свого батька, а в матір, то продай ту кляту дачу, продай автомобіль — продай усе, що з його пам'яттю пов'язано... Я висилаю тобі його заповіт, сам бачиш, що в ньому написано... Я не за цей заповіт убивав твого батька. І не за гроші його... Я просто не хотів, щоб така людина далі жила на цьому світі, коли такі гарні люди, як твоя і моя мами, передчасно злягли в могилу й залишили нас напівсиротами...

Риф замовк. Капітан Дубль підвівся, відкоркував пляшку мінеральної, мовчки подав склянку Панчуку-молодшому. У того по щоках котилися сльози... Десь за вікном завивали міліцейські сирени, хтось на когось кричав — життя йшло далі своїм руслом, до своєї безконечності чи закономірного кінця.

— Він написав: продай усе те барахло, — оговтавшись, продовжував Риф. — Ми з тобою не так багато жили, щоб тепер потопати у розкоші... Продай, а на виручені гроші ми маємо поставити своїм матерям пам'ятники... Я не можу повідомити, де я, чого сюди приїхав. Про це — пізніше, як усе перемелеться... Долари від останнього батькового

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 309

пам'ятника я поділив порівну... Кладу їх у трубку карниза батькової спальні... Решту забрав собі і частину віддав Белі Мойсеївні та сищику Кублею. Бела Мойсеївна все-таки виховувала мене... Я цілих п'ять років чекав цього сьомого листопада... Хотілося б, аби ти мене зрозумів, прислухався до моїх порад... Замов дві однакові плити на могили наших матерів, залиш місце для пам'ятників... І чекай від мене звістки... Оце й усе! — полегшено видихнув Риф. — Ні, там ще було дописано: "10 листопада, борт літака, рейс Київ — Нью-Йорк через Франкфурт".

Капітан рвучко простягнув до нього руку:

— Листа!

Риф на якусь мить завагався, потім розщібнув свою чорну журналістську сумку, подав конверт. Капітан мовчки перечитав, допив каву й запитав:

— Звідки долари? Чому саме їх ви шукали?..

— Долари від останнього пам'ятника "вождю"...

— Того, що знесли на майдані?

— Ні, батько його ще ніде не виставляв. Це цікава історія... Ви ж знаєте, ми дружимо з містом Тампере. Київ і Тампере — побратими... Я хоч і не працюю в журналі "Пам'ятки України", але до нас також часто приїжджають колеги-журналісти. Рік тому приїхав журналіст із Фінляндії, з Тампере... Ви знаєте, що саме в цьому місці "вождь пролетарів усього світу" у 1905 році керував 1-ою конференцією більшовиків у Таммерсфорсі... Нині — Тампере. Там є і його музей... Рік тому, у 75-річницю незалежності Фінляндії, мерія Тампере, чи хто там у них... може, управа, вирішила поставити у місті ще й пам'ятник вождю і вчителю... На знак того, що завдяки Жовтневій революції і йому, Фінляндія вийшла з-під орлиного крила Російської імперії і стала незалежною державою. Ось тоді й підійшли до мене хлопці з відділу культури: мовляв, твій батько скульптор і архітектор, хай допоможе фіннам із Тампере з пам'ятником — у нас же все одно їх зносять. Я знав, що у батька в майстерні є незавершений пам'ятник вождеві, він не встиг його ні виставити, ні продати... Ленін завжди приносив йому прибутки...

— Ви цей пам'ятник бачили, Рифе? — перебив капітан.

— Ні. Батько, як, мабуть, кожна творча людина, не любив передчасно показувати незакінчених творів. Казав, дошліфую — тоді подивишся... Він його так і продав. Я тоді якраз десь у відрядження

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 310

поїхав... Здається, до Румунії. Писав про нашу діаспору, коли саме українців виганяли з кращих земель на пустирі... Отоді фінни й заплатили батькові доларами... Він мав звичку ховати їх у книжкові корінці. Там десь лежав і його заповіт... Але все це раніше за мене знайшов Вадим, — скрушно зітхнув Риф і запитливо подивився на капітана: — Що ви тепер збираєтесь робити?

Дубль іще раз заглибившись у листа, тільки знизав плечима:

— Не знаю... Ось поїду в Нью-Йорк, знайду там Вакснера-Іщука, а тоді все стане на свої місця...

— Ти так говориш про Нью-Йорк, як про Шепетівку чи Козятин, — втрутився Максим Череватенко... Хто тебе туди пустить? Це що тобі — наркотики?

— Я за купони куплю квиток.

— За купони вже не продають...

— Я фінансую, капітане, — тихо промовив Риф. — Це долари батькові... Все-таки я маю знати правду про його смерть. Це він фінансує вас, капітане, не я, а батько, який забрав свою таємницю із собою... Правду на цій землі знає тільки одна людина — Вакснер, і ви маєте його знайти.

— Сьогодні у нас який день? — зиркнув на календар Дубль. — Середа? У понеділок я вилітаю. Віза у мене ще не закінчилась, так що затримка — за дозволом керівництва, квитком і валютою...

— Валюта є, капітане, — нагадав Риф.

— Ми не приватне бюро, Рифе, ми за гроші клієнтів не літаємо...

— Даремно. Я б на вашому місці...

— Усе залежить від генерала, від бухгалтерії і наявності валюти у касі, — рішуче перебив Дубль.

У касі валюти не виявилося. Після деяких вагань капітан Дубль все ж погодився на пропозицію Рифа Панчука-Ковалевського...

РОЗДІЛ XIII

В аеропорту імені Кеннеді капітана зустрічав інспектор поліції Френк Фебер — зустрічав як давнього приятеля.

— Я радий, що ти прибув, Алекс! Твого Вакснера ми уже взяли під "ковпак", як у вас кажуть. Він непоганий хлопець. Чистить каструлі, миє посуд, пробиває сміттєпровід... Одне слово, робить маленькі

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 311

гроші... До речі, чесною працею — ніяких грабунків, ніякої мафії... Може, це все прикриття? Як ти гадаєш, Алекс?

— Я гадаю, що це в нього щиро, Френк, — запевнив Дубль, трохи очманілий від тривалого польоту.

— Ти його будеш брати? На злочинця він таки схожий. Оті випуклі очі... Мої хлопці прозвали його "Краб". Могутні щелепи, руки професійного вбивці... Йому з такими п'ястуками до профі, у бокс — а він посуд миє... У Вакснера-старшого, до речі, то батько його?

— Можливо, — знизав плечима капітан Дубль, роззираючись навсібіч, намагаючись збагнути, до якого терміналу прибув і куди веде його балакучий Френк.

— Ти сумніваєшся...

— Цього, Френк, уже ніхто не знає... Це ще одна з численних таємниць нашого маленького світу... Хоч зараз я хотів би знати лиш одне: куди ти мене ведеш?

— О, я й сам хотів би знати, де я припаркував своє авто, — засміявся Френк, виставивши напоказ усі свої білі зуби.

— Авто — це добре, — схвалив Дубль. — Але мене цікавить, де я зупиняюсь...

— У мене, Алекс! — щосили ляснув його по плечу інспектор, аж капітан присів.

— Я б не хотів...

— Але ти, наскільки я знаю, тільки капітан, а не Вандербілд. Що ж, "Хілтон" — до твоїх послуг, але... за умови, якщо Вандербілд з того світу раптом оплатить його тобі. Ще можна попросити у живого Рокфеллера-молодшого або Форда, але, повір мені, не варто принижуватися. У мене не так шикарно, але стіл, Алекс, уже накритий! Наша американська індичка... У французькому соусі...

Вакснерів капітан Дубль та інспектор поліції Френк Фебер затримали вранці, наступного дня.

— Що за ниточка? — кричав Ізя в обличчя Вакснера-молодшого. — Що за ниточка?.. Ти її не зумів перерізати по дорозі?.. Ти в мій дім прийшов — і колишня моя міліція у мій дім прийшла. Це вам не Союз і навіть не Україна — це вам Америка!

— Я здогадуюсь, пане Вакснер, — зовсім мирно сказав йому капітан Дубль.

— Якщо ви такий здогадливий, то чи не здогадалися ви часом узяти з собою поліцейського Америки, якого я тут поважаю?..

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 312

— Здогадався, пане Вакснер...

— Тоді у мене запитань нема... Але я знаю: запитання будуть до Вадима...

— І не одне, — кивнув головою капітан Дубль.

— То уже ваші справи. Я ні з вами, ні з прокурором вашим не хочу мати ніяких справ... Дозвольте мені в моєму домі від вас піти?

Капітана Вакснер-старший уже не цікавив. Він узяв Вакснера-молодшого за рукав і тихо мовив: — Ведіть себе пристойно, Іщук... Америка не любить жартувати.

— Америка якраз любить. Це ми вже розучилися...

— Не все одразу — колись і ми навчимося. На все свій час...

Інспектор Френк Фебер надав кабінет у розпорядження Дубля, а сам рушив до дверей:

— Я все одно по-вашому не розумію, а щоб ти мені перекладав — то це тільки ускладнить роботу. Так що працюй сам, Алекс. Це, на щастя, ваш клієнт, у нас тут і своїх вистачає... — І вийшов...

— Так що, Вадиме? Ви, здається, це ім'я більше любите?..

— Ви вже й про це знаєте? — спідлоба зиркнув Іщук. І раптом істерично крикнув: — Я не вбивав Ковалевського-Панчука!

— А я вас про це ще не питаю...

— Знаю, за чим ви приїхали! Я ще встиг побачити газети, телепередачу, всі оті ваші оголошення! Я знав, чим це скінчиться, хоча я його не вбивав, не вбивав!.. Він сам повісився... Повірте мені...

— Припустимо, я вам вірю. Розповідайте далі, я уважно вас слухаю, — зручніше вмостився у кріслі капітан.

— Я виношував план помсти цілих п'ять років... Як тільки мені виповниться вісімнадцять, казав я собі, я повішу його того самого дня, коли він змусив повіситись мою матір... Так я думав, такі виношував плани... Я стежив за ним, знав, з ким він зустрічається, з ким збирається знов одружитися — цього разу, здавалося, без обману... Я навмисне приїхав до Катерини Дашкевич — під виглядом "швидкої допомоги". Приїхав у халаті, з фонендоскопом — ну геть чисто лікар. Запитав, чи вона викликала "швидку". Звичайно ж, відповіла, що ні. Поглянув я на цю вродливу жінку — й подумав, що то ще одна жертва Ковалевського-Панчука. Хотів було їй розповісти про все, але пожалів — подумав, що такого горя завдам їй... Попросив у неї вибачення, сказав, що це хтось із її сусідів, мабуть, жартує. Вона запевнила мене, що здогадується, мовляв, хто це робить, уже не перший виклик. Я її не став розчаровувати... На дачу до Ковалевського я

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 313

приїхав 7 листопада вранці. Він мене одразу впізнав. Хоч я за п'ять років дуже змінився, став акселератом, хоч до тринадцяти років низенький на зріст був. Мабуть, видали мене мої очі, бо він зблід, захвилювався. Я сказав йому без вступу — це прийшла твоя смерть! І вийняв оту зловісну петлю... Він колись мені подарував цуценя... Шворки не було, то дав замість неї оту петлю... На наше горе... Адже то з неї зробила зашморг моя мама... У нього почали тремтіти руки, попросив дозволу випити. Я дозволив, попередньо зачинивши усі двері. На дачі я знав усі входи і виходи, малим ще там бував. Малеча, знаєте, з цікавості всюди лазить... Ось і я — в гараж, з гаража... Він дозволяв тоді мені все. Бо мав серйозні наміри — збирався одружитися з матір'ю. Але потім зустрів одну художницю, закохався — і матір кинув... Втім, художниця так і не вийшла за нього заміж: зустріла якогось канадця українського походження, виїхала з ним у Торонто чи Вінніпег... А за півроку до 7 листопада він познайомився з Катериною Дашкевич, також закохався... Він закохувався поетапно, з двома одночасно не жив, як це часто трапляється з іншими чоловіками: з дружиною та коханкою чи паралельно з двома коханками... Я мав певний план: хотів налякати його СНІДом. Мати якось мені казала жартома, що він понад усе боявся захворіти венеричною хворобою... З художниці, кажуть, навіть довідку вимагав: мовляв, у вас натурщики і все таке інше... Одне слово, я знав, чим його лякати... Я показав йому довідку — фальшиву, звісно, — що у Катерини Дашкевич виявлено вірус імунодефіциту людини... Він за голову вхопився, зірвався з місця. Бігав по кімнаті й кричав: "Я з нею не спав!" А потім спинився вражено: "Так ось чому вона не допускала мене до себе!.." Я холодно зауважив, що мене зовсім не цікавить, спав він з нею чи ні. До того ж, СНІД може передаватися й через поцілунки, через слину, деякими вченими це вже, мовляв, доведено... "Якщо це правда, я покінчу з собою! — заскиглив Панчук. — Я не витримаю такої ганьби. Адже мене знають в усьому світі... Господи, за що ти мене караєш?!" Я його перебив: "А хіба немає за що?" Він випив ще чарку, весь обм'як і зізнався: "Є"... Я йому нагадав: на вашій совісті, якщо вона у вас є, дві жертви: ваша офіційна дружина і моя мама, це ви їх довели до того, що вони повісилися у день вашого народження. Ви обох обдурили... А тепер ви носій вірусу СНІДу, небезпечний тип для суспільства... "Що ти від мене хочеш? — знесилено простогнав він. — Скажи, я зроблю..." Ось тоді я й показав йому на петлю... Він мовчав, тільки очиці перелякано бігали. Зробіть і собі

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 314

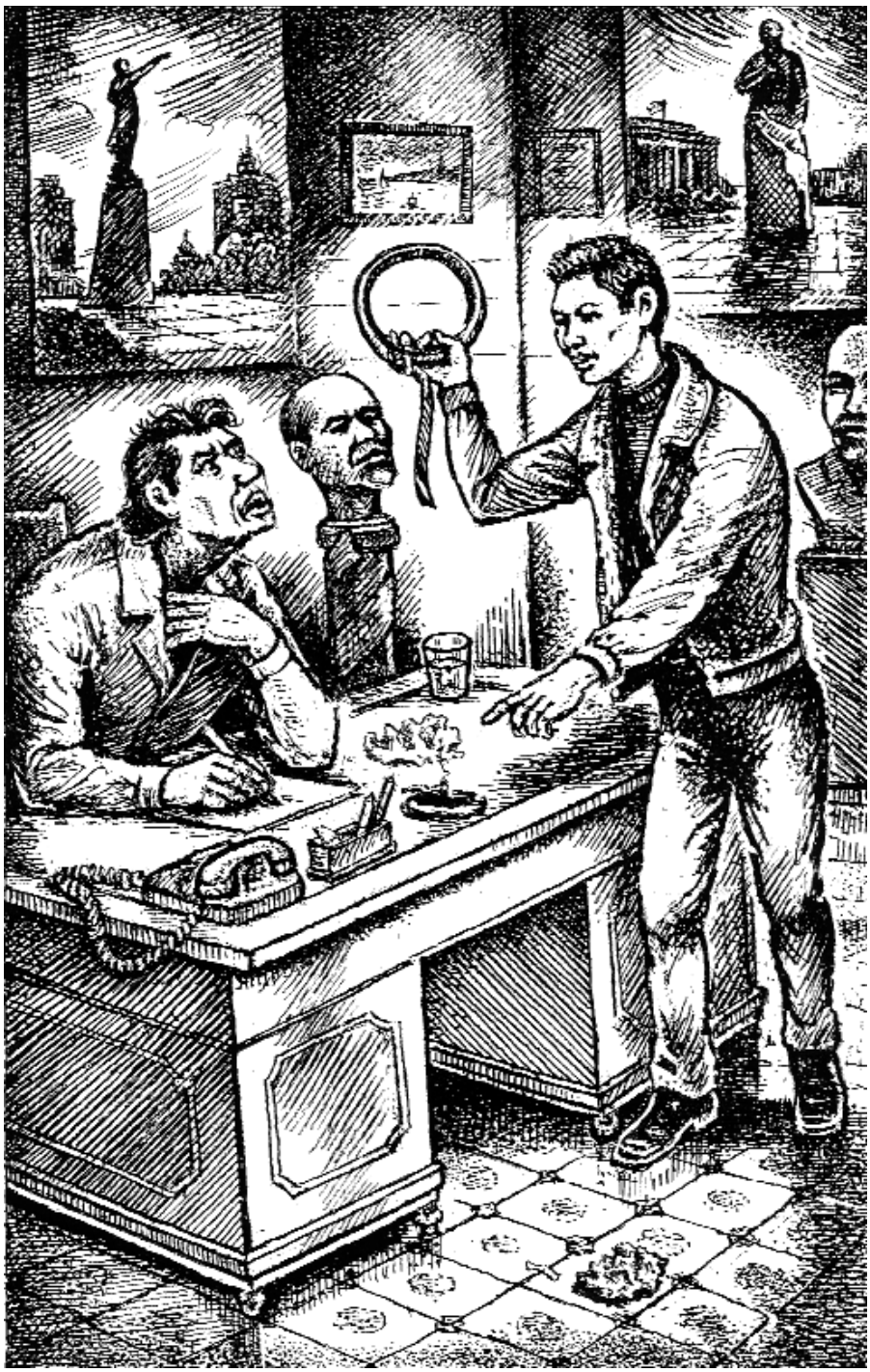

"... Я сказав йому без вступу — це прийшла твоя смерть!
І вийняв оту зловісну петлю..."

(До стор. 313)

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 315

подарунок на іменини, — порадив я йому, — дві жертви проти однієї, чи це несправедливо? Я хочу, щоб сьогодні, коли маєте розписуватися з Катериною Дашкевич, ви сповна відчували те, що відчувала моя мати у день свого одруження і в день своєї смерті, тобто у ваш день народження. Це справедливо, чи ні? Раптом він випростався, покірно кивнув: "Так, Вадиме, справедливо. Наказуй, що я маю робити — лізти у петлю одразу?" Ні, ось вам ручка, ось папір... Ви синові заповіт написали? Ще ні? Тоді пишіть, що заповідаєте синові Рифу дачу, автомашину і все майно. Перед смертю моя мати мені казала: попроси його, Ковалевського, хай хоч пам'ятник на могилі поставить... "На пам'ятник у мене знайдеться, — покірно згодився він. — Я торік одну скульптуру продав. Ти ж знаєш, тепер пам'ятники Леніна нікому не потрібні, а я все життя їх ліпив... Тут саме нагодилися фінни. А у мене уже не було за що цю дачу утримувати, автомобіль — усе подорожчало... Я фіннам і продав. Останній свій витвір... За долари. Ти візьми ті долари. Частина з них — у палітурках моїх книжок, частина — у трубці карнизу..." Він сів за стіл, заспокоївся. Розмовляв зі мною так, ніби збирався у далеке відрядження. "Тобі що заповісти? — питав. — Риф, звичайно, образиться, але потрібно й тобі частину... Все-таки твоя мати була мені як дружина..." Мені не треба нічого, відповів я, а Рифу накажіть, хай виконає вашу останню волю: продасть усе майно і замовить пам'ятник скульпторові, якого ви порадите. Тільки два пам'ятники — своїй матері і моїй... Втім, якщо він відмовиться... Заповіт віддасте про всяк випадок мені. Він написав. А тоді звелів написати записку, аби у смерті його нікого не звинувачували. Він і це покірно виконав... Потім попросив бинт і вату. Я взяв в аптечці, не розуміючи, для чого ж це йому. А він наклав пов'язку на рот — хотів, бачте, і в домовині мати привабливий вигляд... Тоді накинув зашморг на шию, кивнув мені головою. Що той кивок означав — так я й не зрозумів: чи щоб я вибив з-під ніг табуретку, чи просто попрощався... Знає тільки він і Господь Бог. Табуретку відштовхнув ногами він сам... А я..., не знімаючи рукавичок, увів йому порцію вакцини, зараженої вірусом СНІДу. Був певний, що цим спрямую слідство в інший бік... Видно, десь чогось не врахував, бо дуже швидко напали ви на мій слід. Після того, як він повісився, я піднявся на другий поверх, у бібліотеку, взяв кілька фоліантів, поставив їх "пірамідками" проти світла і одразу виявив, де саме заховані гроші, з-під корінців повиймав олівцем... Рівно п'ять тисяч. Решту — теж 5 тисяч захованих у карнизі, — за-

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 316

лишив Рифові. Деяку суму дав Белі Мойсеївні, бо її син з Америки хоча б коли посилку надіслав, чи що... Документи поміняв у селі, на батьківщині матері... Ось, здається, і все. Ви мене заарештуєте?

Капітан розвів руками:

— Як казала Бела Мойсеївна, якщо я скажу, що мені не видали візи до США, хто мені повірить. А якщо мені її видали, то відповідно й запитають, що я тут, в Америці, робив... Хоча дорогу сюди, аби я дізнався всю правду про вас у Ковалевського-Панчука, мені оплатив сам небіжчик... До речі, як і вам, Вадиме. Ви ж приїхали на його кошти?

— А ви?

— Я ж сказав. Мене фінансував син — Риф.

— З батькових грошей?

— Так, з батькових, але тут поки що запитання ставлю я. Перше: чому це ви раптом там обізлилися?..

— Тому, що ви мені не відповіли...

Капітан зітхнув...

— Я не можу перед вами лицемірити: злочин є злочин... Єдине, чим я зможу вас утішити, пане Ішук, то це те, що у вашій справі широке поле діяльності для адвокатури... Але щоб їй те поле надати, я маю знати усю правду, хоч яка б гірка вона була.

— Я вам кажу чисту правду, — заприсягнувся Іщук. — Я надіюсь, що моє чистосердечне... покаяння...

— Йдеться не про покаяння — йдеться, Вадиме, про правду! Мене цікавить ще кілька питань.

— Питайте, — зітхнув Вадим.

— Ви й справді син Вакснера, онук Бели Мойсеївни?

— Ні!

— Ви певні в тому? — іронічно примружився капітан Дубль.

— Абсолютно.

— Чому ж ви взяли прізвище Вакснера, з українця переписалися на єврея? Тільки для того, щоб виїхати за кордон?

— Не тільки. План убивства батька...

Що? Що ви сказали? — здивувався капітан.

— Те, що ви чули, капітане. Я сказав: план убивства батька я готував п'ять років... Я знав, що вбивство не минається безкарно, за це судять... Я думав... Я весь час думав, як зробити так, щоб батько покінчив із життям сам...

— Ви хочете сказати — батько Рифа Ковалевського-Панчука?

— Так, Рифа...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 317

— Ви мене заспокоїли!

— І тут трапилась нагода. Бела Мойсеївна одержала запрошення від сина з Америки. Він там нібито захворів, потребував догляду, ось і викликав матір. Бела Мойсеївна відмовилась їхати. Вона, бачте, народилася в Україні, все життя тут прожила, навіть під час окупації її врятували сусіди... І вона ще рік тому запропонувала цю поїздку мені. Так і сказала: ти мені — як син, скільки ще я проживу — не знаю, але їхати я не можу. А ти б, мовляв, поїхав, допоміг би моєму Ізі, та й світу побачив би... Я й погодився. Але в консульському відділі американського посольства підлегла пана Брауна заявила, що я потенційний емігрант, і візу мені не видали, відмовили... Я звернувся до одного впливового чиновника, він мені жартома й сказав, аби я був єврей і там у мене жив батько або якийсь інший родич, то не виникало б жодних проблем... Я розповів про це Белі Мойсеївні, вона замовила телефонну розмову з Америкою. Говорила з сином при мені. "Ізя, — казала вона. — У тебе є дорослий син..." Він, мабуть, її перебивав, а вона наполягала: "Ізя, коли твоя мама говорить, то її син мовчить". Він і замовк. "У тебе є син, Ізя, — повторила вона. Він здоровий і сильний, а твоя мама стара і немічна... Якщо ти забув уже його, то я тобі нагадую. Його звуть Вадим Ігоревич Вакснер... Надсилай йому те запрошення — і матимеш помічника..." Ось так я одержав запрошення на ім'я Вадима Ігоревича Вакснера. Хотів був поміняти документи на місці, на Подолі, але мені відмовили. Тоді я кинувся на Житомирщину, до маминих родичів, і там мені зробили документи...

— Я це знаю, — зупинив його Дубль. — Скажіть, чому ви звернулися до приватного сищика?

— Бачите, я хотів мати певність. Якщо почнеться розслідування... Хоча, якщо чесно признатися, я гадав, що батька сприймуть за самогубця. Записка, ніяких слідів боротьби...

— Тут ви досягли певного успіху, — погодився Дубль. — Але в іншому припустилися помилки.

— Якої?

— Ви не врахували, що Ковалевський-старший — педант. Ви вийшли через гараж і забрали з собою ключ від бокса, викинули його в озеро. Залишили розкидані книжки, шукаючи валюту... Все це насторожило Рифа. Якби ви вийшли через парадні двері — ніхто нічого й не запідозрив би. А ви — через люк у світлиці... Люк залишався відкритий, не застелений килимок, на нього не поставлено

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 318

крісло-качалку. Ви бачите, який ланцюг, якщо не сказати шлейф, помилок тягнувся за вами? Допитливий Риф одразу зрозумів, що тут щось не те. Ми й справді збиралися списати справу в архів. Але тут примчався до мене цей запальний журналіст — ось тут усе й почалося... Але ви мені не відповіли про Кублея.

— Я вже сказав: хотів мати певність — закрили справу чи ні? Кублей похвалився, що він дружить із знаменитим капітаном Дублем і матиме повну інформацію. Він комусь там і справді дзвонив. До речі, при мені. Відрекомендувався вашим приятелем. Йому відповіли, що Максим Череватенко — судмедексперт — радить списати справу в архів, що її нібито вже й закрили. Я розрахувався із слідчим, заплатив доларами... Він саме збирався відпочивати, казав, що їде на Канарські острови... Мабуть, блефував. Та мені що, не все одно? Уже від'їжджаючи, я побачив свій приблизний портрет по телебаченню. Злякався, звісно, думав, не виїду. Єдина надія — інше прізвище. А тут якраз і ранкові газети вийшли, де помістили мою справжню фотографію. На щастя, півторарічної давності, до того ж, фотографії на документах різко відрізнялися від газетних, від ретушованих... Мабуть, це мене й врятувало. Митник звірив ті і ту, що в паспорті, заспокоївся. Ну а ще гумор врятував. Я спитав митника: "А що, один рябий собака на світі?" Митник був дуже пильний і доскіпливий, а на жарт нормально відреагував: заусміхався, почав про ікру питати. Одне слово, проскочив. Тремтів до Франкфурта... А в Америці, бач, заспокоївся, втратив пильність. І саме тоді з'явились ви... Я вас одразу впізнав, капітане. Аж серце похололо.

— І останнє запитання: про батька ви обмовилися чи це серйозно? Ви знаєте, хто ваш батько? Справжній батько?

— Знаю.

— Хто ж?

— Панчук-Ковалевський!

— Ви збожеволіли, цього не може бути! — підхопився капітан Дубль.

— Ось! — Він подав золотий медальйон у вигляді серця. У таких медальйонах у минулому столітті, якщо капітан Дубль не помилявся, зберігали портрети коханих дам, духівниці, інші найдорожчі реліквії. — Це подарунок батька. Ви ж самі казали, що він був романтиком... Любив пригоди, твори Джека Лондона, Стівенсона, Дефо...

Капітан мовчки натиснув нігтем на золоту, ледь помітну пігулку. Золотий дашок в вигляді сердечка вистрілив — і на капітана Дубля,

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 319

посміхаючись, мов жива, глянула молоденька, надзвичайно вродлива жіночка. Взявши на столі у Френка Фебера пінцет, капітан перевернув фотографію, зазирнув на зворотній бік. Тим самим почерком, що й посмертна записка Панчука-Ковалевського, було написано: "Любій Яринці! З невимовною вдячністю за подарованого мені Аскольда-другого. Твій і тільки твій — Рафаель П-К." На зворотній стороні медальйону красивим почерком вигравіювано напис: "Милій Яринці від мене! Р.П-К."

— Тепер ви, капітане, відчули увесь його романтизм? Старшого сина він назвав Рифом, мене — Аскольдом-другим. Не випадково ж ні я, ні мати не хотіли й чути цього імені...

— Я сказав, що в мене останнє питання, але після появи вашої сімейної реліквії, пробачте...

— Прошу, капітане, — великодушно дозволив Іщук.

— Ох, і задали ви мені задачку... Коли й де ви знайшли цей медальйон? Я з практики знаю, що самотні жінки, матері-одиночки, як правило, заводять щоденники, роблять записи... Я перевірив, грубо кажучи, усі шухляди і книги вашої кімнати — жодного сліду... Втім, це й зрозуміло: медальйон ви не могли залишити... Але більше ніяких записів... Адже ж була передсмертна записка вашої матері?

— Я забрав її з собою. Як і медальйон...

— Що в ній було?

— Я знаю її напам'ять до словечка. Адже мати зверталася до мене. "Дорогий сину! Я сьогодні порушую дане тобі слово. Я так хотіла поставити тебе на ноги. Але дане мені слово теж порушила людина, котра ще вчора була мені дорога... Хто він — ти дізнаєшся, але тільки тоді, як помре Ковалевський-Панчук... Після його смерті поїдь до бабусі й візьми в іконі Богоматері золотий медальйон — він знадобиться тобі у важку хвилину. Можеш продати його, якщо буде дуже скрутно, але перед тим розкрий його — і тобі відкриється таємниця мого і твого життя..."

— Ви ікону також привезли до Америки? — уточнив Дубль.

— Ні, капітане, я боявся ризикувати на митниці. Адже то дуже стара ікона, наша сімейна реліквія... Вона залишилась у бабусі... Бабуся пережила маму. Але я, сподіваюсь, переживу бабусю і... Мені ще треба поставити пам'ятник на могилі матері... — Вадим затулив обличчя руками й затрусився в беззвучному плачі.

— Візьміть себе в руки, Аскольде... — підвівся, нахмурившись, капітан Дубль. — Ви до найменших подробиць розрахували, як

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 320

покінчити із своїм батьком, але зовсім не познайомилися з Карним кодексом нашої держави. У нас відмінено смертну кару, Аскольде. Ми не відправляємо на електричні стільці й не застосовуємо гільйотин. Хоча я й не знаю, чи нам слід цим пишатись... Будемо сподіватись, що правосуддя врахує усі пом'якшувальні обставини...

ЕПІЛОГ

Френк Фебер зняв з пояса останню американську новинку — наручники:

— Поліцейський сувенір, Алексе!

— Сенк'ю, Френку... Та він цього разу не знадобиться... Мій підопічний пообіцяв ні тобі, ні мені не завдавати клопоту. Гадаю, Вакснер долетить до Києва і без "браслетів".

— О'кей, Алексе! Сподіваюсь, ми ще зустрінемося?

— Я б хотів, аби ми з тобою на Дніпрі рибку половили...

— Неодмінно, Алексе. Як тільки вона переведеться у Гудзоні. А у вашому Дніпрі переведуться радіонукліди...

Капітан Дубль обійняв його.

— І сенк'ю за фінансову допомогу... Розцінюю це — як кредит Америки Україні...

— Пусте, Алексе, ми завжди допомагали вам у важкі для вас часи!

— Сподіваюсь, не залишимося в боргу, — плеснув його по плечу на прощання капітан Дубль.

Уже в літаку Вадим несміливо запитав:

— Ви взяли у них гроші на мене, капітане?..

— Ні; я взяв на тебе у них авіаквиток, — буркнув Дубль. — Ти ж забув, на відміну від мене, придбати його на зворотний шлях...

— Але у мене є долари, капітане! Я міг би й сам...

— Залиш їх, Вадиме, для себе. Тобі ще ж пам'ятник матері треба поставити. І найняти... адвоката. За американські долари твою справу будь-який український адвокат єврейського походження виграє. А тим більше, коли дізнається, що ти — єврей українського походження...

Вадим Ішук-Вакснер, чи то пак Панчук-Ковалевський, уперше за останні три дні посміхнувся. "Боїнг-747" набирав висоту, і ось уже білі прозорі кучугури хмар повисли під його крилами.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 321

Іванові Сіверку

ЄВРОПА-БЛЮЗ

РОЗДІЛ І

Приватний детектив Кублей, побачивши цю чарівну красуню із спокусливими колінками і неймовірно закрученими кучериками біля маленьких вушок, вперше подумав, що знамените гасло “шерше ля фам!”, яким він незмінно керувався, від цієї миті втратило свою актуальність.

“Невже цього разу мені доведеться шукати чоловіка?” — глянув він на неї, по-собачому поклавши голову на руку. Зміряв безцеремонно звабливу фігурку від високих каблучків, круглих колінок, фантастичних ліній частини дівочого тіла, що чітко окреслювалася темною спідничкою й закінчувалася тонкою талією, повільно дійшовши аж до високого бюста, де випиналися найспокусливіше дівочі перса, які, здавалося, ось-ось випорснуть з-під її білої блузки. Губки в неї посміхалися, але швидше від печалі й розчарування, ніж від чогось іншого. Злегка кирпатий носик, м'яке й ніжне підборіддя з ямочками навело Кублея на думку, що у неї такі ж ямочки і на ліктях, і на заглибинах-підколінках, коли довго й уважно придивитися ззаду, проводжаючи її і мріючи про таку красуню якщо не в погляді, то в уяві...

Кублей, по-собачому вивчаючи її, не зводив з неї погляду своїх маленьких очей, тонучи в її широко розплющених і з такими величезними й тремтливими віями очах, ніби спеціально замовлених для таких.

Він неспішно вивчав мінливий колір її обличчя і якийсь час розмірковував, чи підвестися їй назустріч, чи достатньо підняти голову, ніби показуючи цим, що він справжній приватний детектив і ця поза — його і праця, і відпочинок.

— Ви хочете, щоб я знайшов вам вашого чоловіка?

— Ні, — відповіла вона, — я волію, щоб ви негайно розшукали мені жінку...

— Я дуже щасливий чути ці слова, — мовив у відповідь Кублей, подумавши: “Ні, таки моє гасло ще рано знімати”.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 322

— Я можу довіритися вам, як сама собі?

— Цілком. Але з однією різницею...

— Якою саме? — насторожилась вона.

— З тією, що ви все ж таки можете поділитися чи порадитись зі своєю мамою, рідною сестрою, подругою, а я ні. Я, як єгипетський фараон-сфінкс. Мене навіть тортури не можуть оживити.

Вона досить скептично глянула на нього і подумавши, що він таки каже правду: "Навряд чи такого сфінкса, як Кублей, хтось у цьому світі вже може оживити", — вголос запитала:

— Я можу з вашого дозволу присісти?

— О, так... Ця моя, знаєте, невихованість... Я вам по секрету скажу, що придбав її в КаҐеБе. Адже я все своє життя до цього присвятив тій організації. Тепер ви розумієте, що маєте справу з професіоналом. А щодо інтелігентних манер, то ви знаєте, я працював трохи по іншій лінії. З жінками справ не мав. А якщо говорити про таких красунь, як ви, то взагалі зустрічаюсь оце вперше. Звичайно, якщо не брати до уваги кіна й телевізора... Тож чим можу прислужитися?

— Скажіть, а це буде коштувати дорого?

— О, щоб працювати з вами, я піду по лінії знижки...

Вона почервоніла і її милі в міру пухленькі щічки, залилися вмить рум'янцем.

— Що означає "працювати з вами"? — закліпала довгими віями красуня.

— Тільки те, що має означати — я розслідуватиму вашу справу, допоки не доведу її до логічного завершення. Я не кажу, що воно буде щасливим. У нашій практиці, як ви знаєте, усе навпаки: щасливий кінець буває для нас, а часто нещасливий — для нашого клієнта.

— Не зрозуміла?!

Кублей глянув на неї і подумав: "Таки природа жінки однакова. Коли нагороджує її такою вродою, про інтелект не дбає — ніби навмисно забуває покласти його під цей чарівний лобик і золоті кучерики..." А вголос промовив:

— Це дуже просто. Простіше, ніж порядок розташування сірників у їхній коробці. Я, скажімо, знаходжу коханку вашого чоловіка і одержую за це винагороду. Ви ж, дізнавшись, що факт зради таки підтвердився, стаєте подвійно нещасною жінкою: втрачаєте свої гроші, а водночас (як це, на жаль, часто трапляється) і своє

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 323

кохання. Так що вибирайте. У вас ще є час. Кублей не належить до тих людей, що будь-якою ціною намагаються заробити на нещасному клієнтові гроші. А тим паче, якщо в нього вперше така мила клієнтка, як ви, — він піднявся і вийшов з-за столу, несподівано спіймавши себе на думці, будь-що подивитися на її стрункі ноги і круглі достобіса коліна. Таких колін він ніколи не гладив своїми товстими й жовтими від нікотину пальцями. Йому ніколи не доводилося опускатися перед такими колінами. Вони йому просто ніколи не дозволяли цього зробити, скільки він себе пам'ятав. Це перепадало зовсім іншим. Тим, хто сміливо опускається перед ними, обіймає їх і, незважаючи на їхню збуджуючу принадність, сміливо йде до інших... Інакше чого б вона прийшла до нього.

— Тепер я вас уважно слухаю, — він кинув поглядом на її білу блузку, стрельнув оком в ледь помітний розріз над дівочим бюстом і, вхопивши стілець, ніби кота за хвіст, протяг підлогою, присівши навпроти майже поруч її ніг.

— Сьогодні я одержала анонімний лист.

— Лист? — чисто механічно перепитав він.

— Ну, не зовсім лист, а цидулку.

— І що в ній? Вона з вами?

— Так, зі мною, — вона потяглася не до сумочки, а до власного розрізу над бюстом, звідки й витягла клаптик паперу. Він узяв у руки. Довго роздивлявся його і тоді запитав:

— Так вас звати Ліліан?!

— Так, я Ліліан Шостакова. Але тепер, боюсь, візьму своє дівоче прізвище...

— Не поспішайте!..

— О, ви не знаєте, як я його любила... Понад усе...

— Тим паче не треба поспішати. Повірте моїй практиці. Моєму досвіду: найщасливіші люди стають нещасними в силу непередбачуваних обставин. Якщо ви щасливі і якщо це бачать лихі заздрісні очі, вони зроблять, Ліліан, вас нещасною.

— Ви гадаєте, що це наклеп?! — Ліліан аж підвелася й нахилилась до нього, ніби чекаючи ствердної відповіді.

— У нашій практиці ніхто нічого не гадає. Ми тільки розслідуємо і збираємо докази. Якщо ж це неправда, ми також докопаємось і доведемо, що це саме так.

— Скажіть, у вашій практиці щось подібне траплялось?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 324

Він поглянув на неї і вперше відчув, що в нього, Кублея, зародилася іскорка жалю до гарної людини, чого він раніше за собою ніколи не помічав. Він знав: правда — гірка, брехня ж завжди солодка, і Кублей підсолодив її.

— Траплялось і не раз!

— І що ж?

— Заздрість. Чорна завидюща заздрість, яка не давала спокою людині, що бачила щастя інших і від того нещасна ставала сама. Допоки не добилась того, чого хотіла — розбила зразкову, як ми колись казали, сім'ю і ощасливилась... Хоча й на якусь... Тільки на якусь мить.

Ліліан важко і водночас полегшено зітхнула.

— У вас є заздрісники...

— Я ніколи над цим не розмірковувала. Ми такі були щасливі у подружньому житті.

— Скільки ви прожили разом?

— Дванадцять років! — відповіла вона. — Цілих дванадцять років і ні разу жодної чорної хмаринки не пролетіло на горизонті нашого щастя!

— Ви так завжди гарно по-книжному говорите!

— Я коли згадую дні нашого кохання, трохи вдаюся до метафор...

— Я вам дуже вдячний!

— За що? — здивовано перепитала Ліліан.

— За метафори! Я не знав, що це називається метафорами. Гадав, що це чисто жіноча пафосність, романтизм.

— О, я й сама добре не знаю... Мені просто так здається...

Кублею закортіло підвестись, підійти до неї, обійняти її за м'які плечі і на маленьке й ніжне вушко прошепотіти: "У вас усе буде гаразд. Від таких вродливих дружин чоловіки не йдуть". Та вголос він запитав:

— Скажіть, а який у вас характер? Тільки самокритично. Мені це конче потрібно знати.

— Він завжди казав, що в мене характер золотий.

— Ви його вміли слухати? Не перебивали, не заперечували, не доводили протилежне його думкам?.. Критикували? Сміялись, іронізували?

— Ні, ні, ні й ще раз ні!

— О, як багато "ні", які можуть слугувати й слову "так". Це дуже похвально. Ви завжди користуєтеся цими духами? — запитав він раптом.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 325

— Так, а вони вам подобаються?

— Не про мене мова. Чи подобались вони вашому чоловікові? Чи не виникало у нього бува алергії? А може він просив вас використовувати трохи м'якші й не такі різкі?

— Ви вважаєте, що це занадто різкі духи?

— Я нічого не вважаю, — стримано відповів Кублей. — Тут мовиться не про мене. Я запитую тільки про реакцію ваших духів на вашого коханого чоловіка.

— Це його улюблені духи. Знамениті "Ночі Парижа"!..

"Цікаво, — подумав Кублей, — "Ночі Парижа", а надушилася ними зранку", — а вголос продовжив запитувати:

— Отже, його анти... Точніше, такого подразника, який би дратував його, ви не помічали?

— Йому в мені подобалося все... Він казав... — раптом вона замовкла.

— Що саме він казав? Ми ж домовились: у нас з вами ніяких секретів. Після цього могила. Могила для наших з вами тимчасових таємниць, які ми віднесемо на той світ, як відносять їх коханці й коханки, ніколи не розповідаючи своїм дружинам чи чоловікам.

— Але бувають випадки...

— Так, бувають завдяки приватним детективам. Так що казав вам ваш чоловік?

— Він завжди каже, що любить мене від ніг моїх до губ моїх, — і вона знов почервоніла. — Він каже, що в мені нічого такого нема, щоб його ... дратувало.

— Яка ви господиня? Чи смачно готуєте?

— Я люблю чистоту. Люблю готувати... готую все, що йому до вподоби. У нашому домі, як у зразковій аптеці — ідеальна чистота. Він закоханий у чистоту, а я в нього...

— Ви ідеальна дружина!..

— Нарцис так само каже...

— Вашого чоловіка звати Нарцисом?

— Нарцис Августович!

— Цікаво...

— Його батько і дід викладали античну літературу...

— А чим займається їхній син і онук?

— Він професор...

— Античної літератури?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 326

— Ні, зовсім ні. Він розробляє генну систему... Шукає "ключ" над загадкою людства... Його мрія розірвати у людства формулу добра і зла...

— Він медик?

— Не зовсім так. Але дуже близький до цього. Він б'ється над цією формулою уже дванадцять літ. Те, що він пережив у своїй юності, цього ніколи не забуде. Він хоче удосконалити світ... Він каже, що людство любить і живе тільки двома поняттями — життя й смерті. Але якщо, мовляв, глянути на всю літературу людства, починаючи з античності і до наших днів, від "Дафніса і Хлої" до "Трістана й Ізольди", від "Ромео і Джульєти" до... — вона на мить замовкла.

Кублей також замислився, але дав їй можливість висловитися до кінця, не перебиваючи.

— ...до нас з тобою... Він так і сказав: "Я мрію також померти разом з тобою. На таку красиву смерть разом зі своєю вірною подругою спромігся тільки один учений з Санкт-Петербурга..." Я вже не пам'ятаю його прізвища... Я бачу ви не зовсім мене розумієте...

Кублей ствердно кивнув головою.

— Нарцис... Пробачте, Нарцис Августович каже, що людство любить тільки життя і смерть. Більше нічого. А ви погляньте на його інстинкти, які демонструє література. Тепер — кіно й телевізія. Люблять тільки секс і вбивства... Без цього не обходяться ні одні бестселери, вестерни. Світ жорстокий. Він вважає, що світ слід переробити, заклавши в людство тільки елементи життя, радощів, щастя, але не за рахунок смертей і нещасть та іншого... І ви раптом одержали оцю нікчемну цидулку?

— Так! Я другий день сама не своя. Я ненавиджу його! Він мене підло обдурював, читаючи щовечора й щоночі свої теорії про чистоту, вірність, а сам...

— Я вас чудово розумію, але... — Кублей сів за стіл і взяв авторучку та картку для досьє. — Але все це може бути жорстоким жартом ваших сусідів, його співробітників... Ваших подруг...

— У мене немає подруг...

— Тим більше... А поки що мені потрібна ваша адреса. Адреса вашого чоловіка. Де працює, ким, а ще мені конче потрібна його фотографія. Я волів би познайомитися з ним ближче, але поки що через окуляр фотоапарата...

Десь приблизно через годину Ліліан залишила незатишну конуру Кублея. Він довго дивився услід чарівній відвідувачці і думав: "Невже і таку жінку можна зраджувати?!"

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 327

РОЗДІЛ ІІ

— Шерше ля фам, — посміхнувся капітан Дубль і поклав на худеньке плече Кублея свою важку і міцну руку, водночас легенько наступивши йому на ногу.

Приватний детектив Кублей, помітивши в проході переодягненого в цивільне карітана Дубля, удав, що ретельно вивчає вітрину інвалютного магазину, даючи цим зрозуміти, наче в нього у кишені не звичайнісінькі "дерев'яні" купони, а американські долари.

— Шерше ля фам, — повторив капітан. Кублей обернувся і спопелив своїм поглядом Дубля. Запахло у повітрі смаленим.

— Якщо ви так на мене дивитиметесь і надалі, Кублею, боюсь, що моє волосся закучерявиться на скронях так само, як і у вас...

— Чому ви мені постійно наступаєте на п'яти? — замість конкретної відповіді кинув Кублей, відступивши від вітрини.

— Боюсь, що навпаки. Чи ви забули справу з Сусанною Скипень?

— Це ви переадресуйте собі... Якби ви прискіпливо розібралися в тій справі, мені б не довелося зривати й міняти вивіску та сидіти у вашій дурнуватій каталажці...

— Якби не професор Зуєвський... Його чесне зізнання... Боюсь, ви б витирали своїми худенькими сідницями нари ще й досі...

— Не корчте з себе всезнайку.

— А ви не створюйте комедій, які переростають у трагедії...

— Ви, здається, не для цього мене тут піймали?..

— Не піймав. Натрапив на слід і мене одразу зацікавило — чим цього разу цікавитесь ви? Невже й цього разу ми йдемо по сліду паралельно. Тільки різними шляхами... Признайтесь, Кублею, поки у мене гарний настрій: ви шукаєте жінку?

— Я все життя шукаю жінок...

— І не можете знайти. Не з вашими даними, Кублею.

— Знаєте, що я вам скажу, — спалахнули знову маленькі очиці Кублея. — Не наступайте мені на п'яти!

— Я знаю, що вони у вас ахілесові.

— Ви, ви просто... Просто... Капітан!

— З якого це часу звання "капітан"... Гм-м, воно набуло, як вам сказати, з вашої ласки негативного відтінку?

— З того часу, відколи я вас знаю... Капітаном.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 328

— Ви мені дорікаєте... Але, чоловіче добрий, якщо мені пам'ять не зраджує, ви на пенсію вийшли прапорщиком?

— Старшим прапорщиком, — уточнив Кублей.

— Хай старшим. Але це все одно не вище навіть молодшого лейтенанта.

— Молодших лейтенантів ліквідували, як клас...

— Ну, гаразд, гаразд... Скажімо, воно не вище простого лейтенанта...

Кублей хотів розтулити рота, але капітан йому не дав:

— Не гнівайтесь на мене, Кублею. Просто в мене сьогодні гарний настрій. Я завершив успішно чергову операцію. Одержав преміальні і гумор сам по собі поселився в моїй душі. Мені кортить трохи повеселитися... Я пригощаю... Ви ще п'єте шампанське, коньяк, віскі з содовою?..

— Звідки така раптова любов до Кублея? Ви ж завжди ненавиділи мене...

— Не перебільшуйте, Кублею. Я раніше, і ви це знаєте, любив вас... Звичайно, якщо ви від мене нічого не приховували і не стояли поперед дороги. Чи, скажімо, третій варант: не пробували передчасно злякати пташку, за якою ми полювали...

Вони піднялися нагору. Ресторан з іронічною назвою “На сьомому небі” був напівпорожній. За окремим столиком неподалік бару сиділа купка офіціанток і почергово позіхали. Одна з них щось мляво розповідала решті про минулий вечір, і вся її поза, розповідь свідчили про те, що й у неї вечір минув досить спокійно, як для її віку і навіть нічого цікавого не приснилося. Інша офіціантка, вийнявши нехотя міні-калькулятор, маніпулювала з цифрами, розраховуючи поодинокого клієнта. Тому здалося, що вона нарахувала йому зайве.

— Ой, — нарешті безсоромно посміхнулася дівчина, коли номер з раннім склерозом не пройшов, — я й забула, що то замовлення клієнта з сусіднього столика. Ви й справді нічого не пили. Окрім компоту...

Кублей з капітаном умостилися поруч за сусіднім столиком.

— Це ризиковано, — кивнув Дубль вбік офіціантки з калькулятором.

— Не я ж ризикую — ви.

— Це правильно.

Офіціантка зміряла Кублея вивчаючим поглядом і нічого цікавого в ньому для себе не знайшла, тож пропливла повз столик вигина-

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 329

ючи стегнами, на горішній частині яких можна було сміливо ставити келих вина, не боячись, що він з неї раптом упаде.

— Ну й тумба! — ошкірився Кублей.

— Я вас розумію. У неї за столиком сам комісар Мегре, і така зневага до його персони.

— Давайте без претензій на жарт.

— Пробачте, я й справді не правий. Не комісар Мегре, а тільки його тінь.

Офіціантка не йшла. Вона склала компанію купці офіціанток і жваво щось розповідала. Здається, трохи розважила своїх колег. Кублей вибухнув:

— Ей ти, красуне, з нафарбованими губами! Може, тут теж люди сидять.

Та огризнулася, відповівши коротко:

— Не бачу!..

— Ти ба, вона не бачить!

— Вона каже, що вас не бачить, Кублею. А мене чудово побачила, але хоче ще трохи здалеку роздивитися. Їй одразу з першого погляду не вдалося...

— А капітана ти бачиш? — знервовано кинув Кублей.

— Капітана я бачу. Непоганий був би капітан, аби йому хтось погони ще б позичив...

— Він справжній капітан!..

— Не заводьтесь, Кублею. Для чого оце базікання? — тихо мовив Дубль.

— Ти чуєш? — гукнув Кублей.

— Та чую. Не в твоєму ж віці. Ще не глуха...

Маленький Кублей аж вибухнув. Він за звичкою підскочив на стільці і поліз до кишені за посвідченням.

— Чого ти кип'ятишся? Це ж не мій столик, а Любин...

— Ти ж тільки-но ось тут клієнта обслуговувала...

— А там якраз мій кордон проліг. Автономія — зрозумів, голубчику? Це вже Любин столик...

— А де ж тоді та Люба?

— Вона якраз обідає. Їй теж треба пообідати, як і тобі...

— Так ви ж щойно відкрили ресторан!

— Ну і що?..

Кублей перегоряв і знову накалявся як електрична дуга.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 330

— Аякже, вона обідає... Напевне внизу привезли босоніжки, тож вона пішла приміряти. А ця мені мізки пудрить... Старому розвідникові. Ти чуєш, капі...

— Візьміть себе в руки, майоре, — вирішив підіграти йому капітан Дубль.

Почувши сказане Дублем, "тумба" знехотя підвелася з місця.

— Валю, — звернулася вона до своєї сусідки, що провела бурхливу ніч. Рот у неї сам по собі розтулявся, показуючи відвідувачам ресторану, які сиділи обличчям до неї, низку золотих зубів. — Обслужи тих типів...

— Сходи сама, поки Любка прийде. Та міряти буде довго. Ти ж бачиш, я ледве на ногах стою...

"Тумба" повернула важко корпус, ніби він тримався на якихось особливих шарнірах і, ще раз глянувши на капітана Дубля, тихо промимрила:

— Це ж треба, таке миршаве, а таке зле, як старе щеня...

Капітан посміхнувся і подумав: "Щастя твоє, що оте "щеня" заглибилось у вивчення "продовольчої програми", як Кублей називав меню, а то б він тобі показав, яке він старе щеня..."

— Ви також з ним? — запитала вона, звертаючись до капітана, ніби між іншим хотіла запитати: "Як це ви такий молодий і гарний, а водитесь з отаким засушеним і маленьким опеньком під цією величезною кепочкою?"

Дубль кивком голови підтвердив.

— Ви б у ресторані хоч кепку зняли б. Це ж вам не церква...

— Ти краще помовч... Не зачіпай мене за живе, бо я за себе не ручаюсь...

— Я бачу, — глузливо мовила офіціантка. — У вас, мабуть, і довідка є?

— Є й не одна... Після кожної чергової пиятики дають. Зрозуміла, кізонько перезріла? Записуй, що тобі скаже капітан і одна нога в буфеті, а друга тут. Ясно?

— Так уже й побігла...

— У мене побіжиш! Може трохи розтрусишся... Бач, як обросла вся жиром?..

Офіціантка раптом вишкірилась, як тигриця, трохи зігнулася і, дивлячись прямо в очі Кублею, просичала:

— А дулю не хочеш викусити? Не хочеш... Ти мене краще, майоре, не зачіпай. У нас тепер свобода й демократія. Хочу — обслуго-

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 331

вую, а хочу — відпочиваю від таких, як ти. Та й до того ж це не мій столик. Збігай у підсобку, вижени Любку і хай вона тебе сама обслуговує. Зрозумів, жевжику засушений?..

— У мене літак...

— Полетиш на голодний шлунок. Може це тебе і врятує. Коли падатимеш, то десь вітром і на кущі віднесе. Ще виживеш і своїй жінці печінки далі їстимеш...

— А в мене нема дружини...

— Авжеж... Де вона в тебе візьметься? Хто за такого заміж вийде...

Тут Кублей раптом рвучко встав і попрямував до виходу. Здоганяючи його вже у залі для транзитних пасажирів, Дубль кинув:

— Не думав, що ви такі образливі, Кублею. Працюючи в органах провокатором, вам так і не вдалося навчитися терпінню. Де ж ваша форма?

— Я завжди без форми ходив!

— Знаю. Я питаю про вашу психологічну форму.

Кублей несподівано посміхнувся.

— Ось тепер ви мене, Кублею, не дивуєте. Ви справжній кадебіст-провокатор. Щойно вас боляче вдарили по ваших ахіллесових п'ятах, а ви тепер так почуваєтесь, неначе вам за вдалу операцію почесний приз вручили, бо на той час у касі грошей не було...

— Тепер вас пригощаю я! — посміхаючись, мовив Кублей і витяг цигарку. — І не в цьому задрипаному ресторані з такою гучною назвою. Я вас запрошую у валютний бар...

— Піду з задоволенням. Хоча б заради того, щоб подивитися, як аристократ з Борщагівки в дрібних доларах здачі не братиме.

— Вистачить з них і центів. Ми ще не такі багаті, щоб чайові залишати доларами.

— Ви кажете про себе, державу, народ?

— Я кажу про все разом.

— Похвально, Кублею.

Бармен зустрів їх професійною посмішкою і Дубль зрозумів, що американські долари — це не купони багаторазового використання. Долари варті посмішки. Навіть на адресу такого жалюгідного типа, як Кублей, подумки розводив Дубль.

Вони всілися на високих стільчиках навпроти бармена. Кублей від задоволення крутнувся на стільчику і, пославши легко й з природною елегантністю цигарку до рота, звернувся до капітана:

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 332

— Що будемо пити, пане капітан?

— Не вигадуйте! — посміхнувся у відповідь Дубль. — З якого часу це я капітан?

— У мене чудовий настрій, і я вас можу назвати й генералом. Чи не так, пане бармен?

— Авжеж! — відплатив йому широкою посмішкою бармен. — Можна навіть лордом.

— Окей! Мені лорд більше підходить...

— Не вам, Кублею, а мені. Саме це пан мав на увазі? — звернувся Дубль до молодого бармена з вуглистими вусиками і пухкенькими щічками та носом над припухлими губами.

— Ні, не так, — вивчаючи глянув бармен на Кублея. — Ви обидва схожі на лордів.

"Як віслюки на жеребців", — чомусь подумав про себе Дубль.

— Так що питимемо, лорди? Віскі з содовою, шампанське, аквавіту?

— Мені порцію віскі. Якщо можна, з "голд оранж", — прочитав на етикетці банки капітан Дубль.

— А чого ж, у нас усе можна. Тут не бутафорський бар. А вам? — звернувся бармен до Кублея.

— Моє вічно улюблене іскристе шампанське. Мускатне!

Бармен подав напої і поставив касету з записами популярних мелодій. Тихий бар наповнився м'якою музикою з еротичного відеосеріалу "Емануель".

— Музику замовляли ви, лорде?

— Я замовляв віскі з апельсиновим соком, Кублею. А музику замовляло мені серце Емануель. До речі вам подобається цей фільм?

— Я порнофільмів ніколи не дивлюсь.

— Це не порно, а еротика...

— А для мене воно все одно.

— Пробачте... Це й справді так. Ви мені постійно про це нагадуєте і застерігаєте, що я скотився в західноєвропейське болото... Але зараз мене, Кублею, не це цікавить. Звідки такі переміни на фронті?! Тільки чесно. При ваших скупощах і така щедрість!.. Ви помітили те, що шукали?

— Яке ваше діло?! Я у вас хліба, капітане, не відбираю!

— Не хліба — доларів. І, по-друге, ми ж домовлялись: звертаємось один до одного "лорд". У крайньому разі "сер".

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 333

— Кепсько звучить. Особливо в гармонії з вашим прізвищем, сер Дубль. Вам куди йде краще "Дупель пусто".

— Не "дупель", а все-таки Дубль, Кублею. Дубль.

— Прийду додому, обов'язково звірю в словнику...

— Звірте, Кублею, звірте!

— Ще по одній!

— Дякую, розумному досить!

— Дурневі також, — Кублей, глянувши на папірець з рахунком, кинув на шинквас три долари.

— А здача? — запитав уже на виході Дубль.

— Здачі не беремо. Особливо, коли її нема.

— Я так і думав, Кублею. А могли б випити й ще.

— Могли б, якби долари пустив по курсу купонів. Але сьогодні і мені захотілося розіграти інтуриста...

— Так може спробуєте на таксі... Європа-люкс! — капітан Дубль пильно подивився в очі Кублею. Той навіть бровою не повів. Отже, у нього було на думці щось інше. — То як, Кублею?

З бару вийшов останній відвідувач, якого вони залишили один на один з барменом. Не звертаючи ні на кого уваги він пройшов повз них.

— Що як? — задумливо кинув у відповідь Кублей.

— Може на таксі? Подасте себе за туриста. А я вас біля готелю "Либідь" зустріну.

— Краще спробуйте ви. Мені це ні до чого. Та й хто мене без імпортної валізи і яскравих нью-йоркських ярличків сприйме за інтуриста? Смієтеся, чи що?

— Ви спостережливий, Кублею...

— Отож-бо й воно. Тому й відкрив експрес-бюро з надання послуг населенню.

— Так ви залишаєтесь, ідете, стрічаєте, проводжаєте, слідкуєте?.. Яке найбільш точне з усіх цих слів слово?

Кублей оглянувся. Взяв капітана під руку і повів під синь бориспільських кленів. Навколо них і поруч нікого не було. Кублей сів на давно не фарбовану лавочку і мовив:

— Капітане, я ж у ваші справи не влізаю. Це ви чогось сюди приїхали. І не для того ж, щоб за рахунок бідного Кублея випити...

— Ну, не такого вже й бідного. П'є в барі для іноземців. Розраховується доларами. Здачі не бере...

— Там здачі не було!

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 334

— Я бачив, Кублею, рахунок. Два долари і десять центів!.. Не замилюйте мені очі. Звідки раптом такі гроші? І чому аеропортівська зала для інтуристів? Знайшли клієнта американця?

— Ви угадали. Але це професійна таємниця. Хоча й досить банальна...

— Шерше ля фам?

— Шерше ля фам... — кивнув Кублей. — Я шукаю жінку.

— І ви її знайшли?

— Я її побачив, — відповів Кублей.

— Покажіть фото!

— Повірте мені на слово. Таку чарівну жінку треба, як корову, тримати на прив'язі... А він її відпускає...

— Фу, Кублею! Скільки у вас натуралізму. Кажете, що красуня — і таке порівняння.

— Любий мій капітане! Я вам хочу нагадати одну сентенцію. Можливо і ви колись та одружитесь... Як я мав нещастя це зробити у ваші роки...

— Я готовий вислухати, якщо це не довго...

— Зовсім коротко: хочете мати клопіт — одружуйтесь на красунях. А побравшись, одразу наймайте сищика Кублея і час від часу бийте її. По чому хочете. Або ви з красуні зробите таку відбивну, що окрім вас на неї ніхто не захоче дивитися, або вона своєчасно втече до іншого. Так і не давши вам можливості і щастя деформувати її гарненьке личко у звичайнісіньку пику. Втямили? Одружуйтесь на негарних, якщо хочете мати спокій і добрі сни. Послухайте людину з досвідом. А тепер, якщо ваша ласка, злізьте мені з "хвоста". Я надіюсь на вашу порядність, — Кублей зіскочив з лавочки і попрямував у бік аеропорту "Бориспіль".

РОЗДІЛ ІІІ

Серед численних пасажирів міжнародного аеропорту "Бориспіль" важко було помітити приватного детектива Кублея. І все таки інтуіція капітана Дубля підказувала, що він десь тут. Капітан вибрав зручне місце і прострілював поглядом вхід до ресторану, де минулого разу вони сиділи разом з Кублеєм і офіціантка Любка, яка мала обслужити їх, так і не прийшла. Якщо його гіпотетичний здогад не

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 335

підводить, то саме сьогодні її чергування. І радість, несподівана радість після пам'ятної дикої образи Кублея навела на думку, що об'єкт слід шукати саме тут.

Капітан Дубль не помилився. Кублей м'яко, як кіт, що намітив здобич, ні на кого не звертаючи увагу, зосереджено йшов до мети — не поспішаючи наближався до ресторану. Капітанові з цієї засідки було видно не лише вхід у ресторан, а й саму його залу.

Переступивши поріг, Кублей усівся за той же столик, за яким вони сиділи минулого разу. Наразі до нього підійшла офіціантка-тумба і, очевидно, впізнавши його, почала прискіпливо допитуватись. Кублей викручувався, розмахував руками і все це кінчилося тим, що вона безцеремонно показала йому на вихід, ніби ресторан належав їй і розташовувався не на території аеропорту, а в її власній квартирі.

Засівши якийсь час у засідці, подібну операцію вирішив проробити й капітан Дубль.

— О, і ви тут, як тут! Той нічого не добився, так прислав дружка. Я вже сказала вашому зачуханому партнерові — Любка звільнилася. І квит! Вона виїхала. Надовго і далеко. Ви вже третій, хто цікавиться нею. Що ще треба від мене? Перше, друге, третє чи я вам підходжу на десерт, капітане?

— Я не капітан, то все жарт мого зачуханого партнера, як ви назвали мого знайомого...

— Не треба тут пудрити мені мізки... Досить і того, що я попудрила сьогодні свої щоки. А вам, капітане, не личить взагалі брехати... Ви, видно, совісний чоловік. Не такий, як ото ваш нахаба. Я в людях розбираюся краще, ніж міліція. Зрозуміли?

— Зрозумів!

— Зі мною можна тільки так. Ви відверто, і я відверто. Чи мо' будемо й далі гратися в піжмурки?..

— Ні, будемо відвертими. Я й справді капітан.

— Авжеж, я знаю... Ви знаменитий капітан Дубль. А хто отой зачуханий — не відаю...

— Гм, звідки ви знаєте мене?

— Ви смішний, їй-богу! Хочете стати невідомим — надягніть маску, або більше ніколи не висовуйтесь з екранів телевізора. Я цю вашу кримінальну хроніку кожного разу дивлюся. І вас, капітане, знаю, як облупленого. Дайте автограф, а то нічого не скажу, — вона присіла поряд. Вийняла блокнотик, у якому записувала замовлення

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 336

і надавала рахунки відвідувачам. Капітан взяв його і своїм гарним почерком написав: “Кращій офіціантці України з її чарівних околиць на усміхнене щастя!”

— Здорово! — посміхнулась вона, прочитавши. — Хай дівчатка позаздрять. Вони всі в вас закохані. Любка також. Знаєте, як її прозвали? “Ферарі”!

— Чому “Ферарі”?

— Цього я не знаю. Одні кажуть, що вона з італійської мафії, тому й “Ферарі”. Інші кажуть, що є така італійська машина, і в неї фари заплющуються і розплющуються. У Любки також. Боже, які в неї очі, а які вії!.. Ви б тільки побачили, як вона ними, бісова, кліпає і притягує тих мужчин, як пітон зайчиків, — вона підсунулася до нього ближче. — Ви сьогодні вже третій. Приходив тут перший. Також мужик — те, що треба. Може, трохи з лиця і не такий, як ви, капітане, але ... статура я вам скажу... Наші дівчатка з кухні аж з ножами повискакували. Теж усе допитувався, і я йому чесно сказала. “Любці нічого не загрожує”, — так він відповів. Гарний чортяка!.. Я йому також одразу повірила... Люблю гарних мужчин... На десерт... Ха-ха-ха! А ви, капітане, ... любите десерт? У нас тут дівчатка... О, бачу — ви не з тих... Ще й досі ото червонієте... Де ви росли?

Дубль дивився на неї і мовчав. Він знав: жінці потрібно дати висловитися до кінця.

— Так, я тому красеню розказала... Можливо, то її рідний чоловік.

— А що бувають і не рідні?

— Скільки завгодно. У Любки їх було, як огірків у діжці. Гарна ж!.. “Гарні — не для сім'ї”. Так я йому сказала. “Твоя “Ферарі” — тютю. За кордон поїхала. На гастролі... Зрозумів, артисте?”

— А він артист?

— Не знаю. Але дуже схожий на артиста. На оцього, знаєте, Задніпровського[1]... Дуже я люблю цього артиста. Високий, стрункий. А які в нього очі! Також, як у “ферарі”.

— А мені що ви скажете?

— І вам кажу: Люба поїхала за кордон. На гастролі. Вона так і нам по секрету сказала: “Дівчатка, я уклала контракт і на цілий рік відбуваю до Америки. А там і до Канади подамся. Чоловік дав зго-

[1] Очевидно, йдеться про одного із Задніпровських — сучасних популярних українських акторів, але про якого саме, на жаль, нам невідомо *(прим. упоряд.)*.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 337

ду". Як на мене — хай погуляє. А ще завважила, мовляв, не вміє чоловік заробляти бабки, їх заробить його "бабка". Й при цьому ляпнула недвозначно по своєму кругленькому задку. Задок у неї, я вам скажу, хоч печатки став чи відмічай або пиши: "Тут був Вася!"

Капітан Дубль не стримався і посміхнувся.

— Що ви розповіли моєму зачуханому?

— Сказала, щоб мотав звідси, бо в неї дуже ревнивий чоловік і ... як його... каратист... Кістки в один момент переламає... Ну й що сам сьогодні за нею також приходив. Так що я йому не раджу приставати до такої дівки... Та й вона його не підпустить навіть на відстань простягненої руки. Ви ще не знаєте нашої "Ферарі".

— А прізвище? Ви можете назвати її прізвище?

— Яке прізвище? Хіба в Любки було прізвище?.. Вона ж у нас ніколи не працювала. Смішний ви... Просто заплатила нам і все. Сказала, хто питатиме Любку, Любку "Ферарі", кажіть, що працює... Але сьогодні, мовляв, не її зміна... Її тут ніколи й не було. Вона жодного клієнта не обслужила... Я маю на увазі за столиком... А щодо ліжка, то я вам уже сказала. Все, капітане, інтерв'ю закінчено. У мене до вас останнє питання: хто платитиме гонорар?

Дубль поліз до кишені і витяг звідти стокупонну купюру.

— А зачуханий мені долара сунув, — буркнула невдоволено "тумба".

— Він спеціаліст по імпорту, а я...

— Зрозуміло, капітане. Вам преміальні тільки фантиками кидають... То може хоч кави? Людей, бачите, скільки в нас? Усе дорого! Пасажири до нас не йдуть. Жують свої бутерброди і соплі... Пробачте... Бачу, до таких слів ви не звикли... Ще раз пробачте... Так кави подати? Безплатно... За автограф.

Капітан ще раз відмовився, підвівся, щиро їй подякував і навіть поцілував у щічку. Вона зашарілась і капітан зрозумів, що таку жінку готувати довго до постельних баталій не треба... Вона, як піонерка, сама завжди готова. Спалахує, як зірка і згоряє, як метеорит, проте її дуже рідко запалюють, зважаючи на її чималенькі габарити.

— Спробуйте перевірити її прізвище в Печерському ОВІРі. Але я вам нічого не казала, а ви від мене нічого не чули... За це з вас ще один поцілунок, капітане, і в ліву щічку. Хай дівчата побачать... Скажу, що брат, якщо бармен питатиме... Він...

Капітан не дав їй докінчити фразу й поцілував тричі, сказавши, що Бог любить трійцю.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 338

У Печерський ОВІР він прибув одразу за Йосипом Кублеєм. Зустрівши його тут, він водночас зрадів і розсердився. Отже, "тумба" йому збрехала. Вона підказала й Кублею звернутися до ОВІРу. "То що ж виходить? Вона й його пустила по цьому сліду? А якщо сказала всім однаково? Виходить, що "тумба" зацікавлена в тому, щоб я йшов по сліду Кублея. Але, питається, для чого мені "Ферарі", коли я розшукую ресторан — підпільний ресторан "Європа-блюз"? Ресторан з чотирьох осіб. Приватний ресторан".

Поки начальник ОВІРу шукав неіснуюче прізвище "Ферарі" у своїй картотеці (так думав капітан), Дубль підсів до Кублея і запитав:

— Хто вас сюди послав?

— Я прийшов сам!

— Неправда! Ви були у "тумби". Вона вас спрямувала сюди?..

— "Тумба" мене ледь не викинула за поріг. Я в неї викликаю алергію, капітане. Я, на жаль, не ви.

— Хто ж у такому випадку той регулювальник, що спрямовує нас обох на одне й те ж перехрестя? — він глянув у Кублеєві очі. Його чоло густо заросло волоссям, хоча позаду почало, як колосся, вже висипатися, оголюючи поле й утворюючи виразну лисину, навіть не залишаючи стерні. "Якщо так і далі буде, — химерно й подумки малював Дубль незавидне майбутнє свого візаві, — то невдовзі зарослі сповзуть на самісінький лоб, поповзуть до кучматих брів та заросло-го перенісся і повністю вкриють маленьке обличчя Кублея, залишаючи від нього тільки кінчик маленького носа, якщо й він не заросте, і дві дірочки в ньому".

— Що ви мене так розглядаєте?! — спалахнув раптом Кублей.

— Не відволікайтесь від головного, Кублею.

— Це ви не відволікайтесь... Адже ви мене про щось питали, а тепер розглядаєте мою голову, наче бачите її вперше... Ви питали про регулювальника?..

— Так! Хто він?

— Її чоловік!

— Оцей міцний і кремезний красень? — капітан Дубль показав фото.

— Так. Він мене і найняв...

Увійшов начальник Печерського ОВІРу.

— Дама, що вас так зацікавила, паспорт у нас не оформляла. У списку нагороджених її також нема...

— Дякую, я так і думав, — відповів Кублей.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 339

— Слухаю вас, капітане, — звернувся начальник до Дубля, глянувши на його погони, що вигравали золотом на новенькій формі, яку капітан натяг на себе, аби уникнути зайвих питань та формалістики.

— Я відносно тієї ж дами, що й сищик Кублей...

— Мені шкода, капітане, але я все ретельно перевірив — ні заявок, ні паспорта...

Вони подякували і вийшли.

— Але ж ви її бачили в очі, Кублею? — запитав капітан, облюбувавши й сідаючи на лавку в затишному скверику.

— Так, бачив.

— Тоді, коли ми з вами обідали?..

— Тоді, коли ми з вами, капітане, збиралися пообідати, але нам ніхто не дав.

— Отже, Любка... Так умовно назвемо її...

— Чому умовно? Її так і звуть. Любов Коро...

— Не годуйте мене недомовками, Кублею, доводьте вже до кінця.

— Для чого? Я просто стверджую те, чого ви, бачу, не знаєте... Її так і звати...

— А прізвище?

— О, ви, бачу, і прізвища не знаєте! Що ж ви тоді знаєте?

— Я знаю те, чого не знаєте ви... А ви знаєте те, чого не знаю я, Кублею. Давайте порозуміємося. Ви знаєте текст, припустимо, а я — підтекст. Якщо це об'єднати, вийде пиріг з начинкою... Ваш верх, а мій низ. Ну, то як — піде?

— Я маю кілька хвилин ще подумати... Я розумію, що вам її чоловік не довіряв слідкувати за його дружиною. Це справа приватного детектива, а не міліції. Отже, у нас даних про неї ніяких. Ви вийшли на сліпий слід. Я б сказав, що інтуїтивний. Але нас обох об'єднує те, що одного з нас інформованого, а іншого навіть дезінформованого привела одна й та ж справа до одного й того ж перехрестя... Що ж, валяйте, капітане.

— Спочатку фотографію... Ви ж без фотографій не працюєте...

— Капітане, ви вже бачили одного разу цю красуню. Заплющили б очі, і вона перед вами стояла б усе ваше життя, яке вам відвів Бог. Ви мене зрозуміли?

— Гаразд, гаразд... Її очі, її вії, які закриваються і розкриваються, як у італійського автомобіля, і коли ви потряпляєте в проміння її фар, ви вже безсилі що-небудь зробити з собою. Правильно я кажу?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 340

— Правильно, капітане.

— Тоді давайте все по порядку.

— Порядок простий, як стрій солдатів відділення. До мене прийшов її чоловік — красень, і сказав: "Мене обдурює дружина". Покажіть мені того мужчину, капітане, у якого дружина красуня, і він не рогоносець?! Покажіть мені його, і якщо ви такого покажете, то плюнете в мої маленькі поросячі очі, як кажете частенько позаочі про мене ви, і я вам розповім усю правду...

— А конкретніше можна?..

— Я вам уже майже все сказав. Він зустрів її режисера і запитав: "Як там моя артистка — грає?" Режисер глянув на нього і відповів без еківоків: "Грає, але не в мене". "А де ж? От саме про це я й хотів у вас дізнатися". "Вона від мене пішла того ж дня, коли з'явилася... Подала заявку і більше не з'являлася". Згодом, коли чоловік її запитав про це, вона відповіла, що працює в ресторані бориспільського аеропорту, а точніше, в барі для іноземців. Звідти в неї і валюта. Вона також імовірно збрехала, що тижнями бувала за кордоном. Паспорт з різними візами у неї й справді є. Але чи гастролює вона десь, чи ні — ніхто цього достеменно не знає. От саме ця інформація і привела мене до ресторану. Очевидно, як і вас... Тільки я не знаю, у якій справі вас...

— Далі! — майже наказав капітан.

— Далі? Ну, що ж... Сьогодні чоловік прийшов утретє до ресторану й запитав, де ж усе таки його Люба Король. Йому відповіли, що вона на гастролях за кордоном. Підписала угоду на рік з якоюсь чи то американською, чи то канадською фірмою. Саме це вона сказала і чоловікові. У ресторані йому підтвердили. Мене ж "тумба" викинула за поріг, не надавши ніякої інформації...

— Її прізвище Король?

— Це його прізвище, а її дівоче я не знаю... А що у вас, капітане?

— Я знаю, що її прізвисько "Ферарі". Прізвисько їй таке дали або за її великі очі та вії, що закриваються й відкриваються як фари іномарки, або вона пов'язана з італійською мафією, яка діє десь у районі Бориспіль—Київ, — капітан Дубль витяг свого улюбленого шведського сірника і приклав його до губ. Імітуючи куріння неіснуючої сигари. — Судячи з усього, вона нікуди не виїжджала. Гастролює тут. Не виключено... Не виключено...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 341

— Ми ж домовилися, капітане. Усе начистоту...

— Але це мій тільки здогад...

— Ви хочете сказати, що вона підписала контракт з якоюсь іноземною фірмою, яка тут відкрила підпільний притон... і час від часу її випускає на повітря... адже вона дома останні дні регулярно з'являлася. Доти, поки не сталася ота випадкова зустріч її чоловіка з режисером. Після домашнього допиту, вона заявила, що підписала контракт з американською фірмою і днями виїжджає на гастролі. Обіцяла повернутися і, пішовши з дому, більше не прийшла. Тоді чоловік прийшов до мене.

— Тепер для мене дещо прояснюється. Дякую, "комісаре Мегре" з Борщагівки.

— А де ж ваша взаєм...

— Хіба вам цього замало? Її звуть у тому підпільному світі "Ферарі". Ось мій підтекст. І ще одне, Кублею, якщо захочете... А втім, у мене виникла геніальна ідея... У вас долари є?..

— Ну?

— Ви б хотіли переспати з "Ферарі"?

— Не відмовився б. Але моя професія...

— А якщо врахувати, що ви стаєте жертвою і потрапляєте в обійми "Ферарі"... Підкреслюю — "Ферарі", а не Любки Король... Її близнючки. Її двійника...

— Ви хочете сказати, що їх дві сестри і вони близнята?.. Любка і ваша "Ферарі"?!

— Вашу руку, сищику Кублей! Руку з пачкою доларів перед барменом з бориспільського аеропорту.

— Я подумаю.

— Подумайте. Подумайте, Кублею. Думання ще нікому не завадило. Окрім великих учених, які за своє думання часто йшли на плаху... Зате ви потрапите в рай... Хоч один раз у вашому житті ви зустрінете те, про що мріяли все життя. Те, що мають усі повноцінні мужчини, окрім вас, Кублею...

— Ну і хам ви, капітане!

— Ви переплутали... Я перший син Ноя... Хам, кажуть, мав дещо іншу вдачу, яка майже не відрізнялася від вашої, — капітан Дубль підвівся й потис Кублею руку, на прощання додавши: — Не ображайтеся, Кублею... Інколи в гарному настрої можна образити також загалом гарну людину... Я маю на увазі вас... Ви мені сьогодні допомогли... Я в боргу не залишусь...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 342

РОЗДІЛ IV

Нетиповий одесит лейтенант Хорт — стрункий білявий блондин, схожий на скандинава, того дня приїхав до Києва фірмовим потягом "Чорноморець".

Він щиро і мило посміхаючись, дивився на капітана Дубля, ніби кажучи:

— А от і я!..

— Ти проїздом чи як?

— Я ж у відпустці, пане капітан. Соромно зізнатися, але я так і не вивчив Київ як слід. Тож хочу ознайомитися з цим чудовим містом докладніше.

— Ну що ж, я тобі покажу Київ. Ти ж мені свого часу показував Одесу і навіть катакомби, райські катакомби.

— Не перебільшуйте, пане капітан. Тоді ви якраз мене познайомили з підземною Одесою. Її земним раєм.

— Не відмовляюсь... Круто заварили тоді кашу одесити. Я й досі згадую знамениту операцію "Золотий апельсин", — він пильно поглянув на Віктора і подумав: "Типовий іноземець. Швед, фінн чи норвежець. А що, як спробувати? Власне, ризику тут майже ніякого. Окрім втрати цнотливості. Але чи маю я на це моральне право? Чи погодиться лейтенант Хорт?.." Останній, як завжди, глянувши в злегка зажурені й аналізуючі очі капітана, запитав:

— Знову якась операція?

— Ти вгадав.

— Я б з вами з великим задоволенням взяв у ній участь.

— Так уже й з великим... А якщо ризик? Постріли, смерть, петля на шиї і все таке інше?..

— Хто на що вчився...

— Я перебільшую, — капітан присів. Підсунув до себе чашечку кави, другу поставив перед лейтенантом. Коли секретарка полковника Ситорчука залишила його кабінет, він продовжив, звертаючись до лейтенанта: — Ти надовго до нас? Де зупинився?

— На кілька днів. А зупинився в жіночому гуртожитку мед-інституту.

— Ти — і в жіночому?! — здивувався капітан. — І що, тебе отак вільно й без проблем пропускає комендант? Чи ти одягаєш спідничку?

— Там є сімейні кімнати, — запиваючи ледь не кожне слово кавою, не поспішаючи, відповів лейтенант.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 343

— Ага, ти одружився!

— Не зовсім, — почервонів Хорт. — У мене тут подруга. Одеситка. Вона запросила в гості. Я живу в її кімнаті, а вона в своєї подруги...

— Сімейність не проходить...

Лейтенант заперечливо закивав головою.

— Сувора дисципліна... Ну і ми тільки придивляємось одне до одного. Вона моя однокласниця... Колись у сьомому класі я її за коси смикав...

— Зрозуміло, — капітан поставив чашку на блюдечко. — Ти мені скажи, лейтенанте, іноземну мову знаєш?

— Яку?

— Будь-яку, крім російської.

— Англійську, трохи французьку...

— А як з англійською? Для анкети, з словником?

— Ображаєте... Я ж себе готував для контррозвідки. Свого часу мріяв стати розвідником.

— Звичайно, резервним.

— Чому ж? Можливо й головним резидентом. Та побачив, що ця професія не знадобилася. Україна і США — країни-друзі.

— Дай Боже... Але сьогодні мова не про політику... Давай від Америки перейдемо до Європи. У нас тут одна пікантна операція намічається. Ми її охрестили "Європа-блюз". Власне, охрестили її не ми, а самі власники цього підпільного кабаре, готелю, притону, але от де вони знаходяться — ми ніяк не можемо вийти на їхню адресу, — Дубль підвівся. — Ми вже вшосте закидаємо блешню і результат — нуль цілих і нуль десятих. На нашу блешню щука не йде.

— А в чому суть справи?

— Розумієш, в аеропорту "Бориспіль" діє група по виловлюванню приїжджих іноземців. Часто в сіті цієї злочинної групи потрапляють і наші ділки, бізнесмени, вчені. Чи то їх приймають за імпортних українців, чи просто у них один критерій — валюта. Операція, на перший погляд, проста. Як нам стало відомо з газети "Нью-Йорк таймс", прилітаючи в "Бориспіль", ви сідаєте в таксі, щоб їхати там у своїх справах до Києва. До вас підсідає по дорозі пасажир, обкурює вас якимось дурманом, ви засинаєте і розплющуєте очі вже у обіймах двох чарівних юнок. Вас повністю тут обслуговують: годують, поять, купають і подають себе "на десерт". Потім кладуть перед вами рахунок, і ви змушені виплатити вельми кругленьку суму...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 344

— Це вся сума з наявних купюр у гаманці клієнта? — перебив лейтенант капітана і від того почервонів.

— У тім то й річ, що не вся. Беруть по максимуму відповідно прейскуранта чи меню. Як хочеш, так і називай. Після цього відвозять туди, куди тобі треба. Але це вже на другу чи третю добу. Як тобі таке унікальне "обслуговування"? Розповідь очевидця й потерпілого від такого "обслуговування". Ось таку інформацію ми отримали через міністерство закордонних справ та від представника нью-йоркської місії при ООН.

— Але це може бути й вигадка.

— Так. Цілком можливо. Але ти ж знаєш, земля слухом повниться. Про це сьогодні говорить весь Київ.

— А заявники?

— Жодного! Або вони там дають підписку про мовчання, або... Або їм гідність не дозволяє про таке говорити... Словом, для нас це поки що загадка. Загадка мовчання. А може там не такі вже й великі бакси беруться, що про них бити в дзвони чи бігти до міліції — зайвий клопіт...

— Я зрозумів...

— Валіза в нас є. Власне, кілька контрабандних валіз з етикетками Копенгагена, Амстердама, Осло, Льєжа... Знайдеться і валюта для операції... Хочеш погуляти?..

Лейтенант посміхнувся. А по хвильці додав:

— Міліція, як і мистецтво, також вимагає жертв.

— У цьому випадку, гадаю, моральних. Убивств, Вікторе, не зафіксовано. Ми кілька днів проводили уже операцію. Кинули на неї приватного сищика Кублея... Та ти його знаєш по Одесі. Він же кругом суне свого носа. Тут він також його висунув і довелося його прищемити...

— І як?

— З нього іноземця не вийшло. Не клюнули ні на нього, ні на мене. Боюсь, ми обидва вже засвітилися. Або в ресторані, або в барі. Тебе проведемо через депутатську залу. В інвалютному магазині купиш щось там солідне. Звичайно, не "Панасонік" чи "Шарп". Цих товарів там, як сміття. Придбаєш якусь нашу петриківську шкатулку, може кілька баночок ікри. Іноземці це люблять. Наш гарний чи вірменський коньяк...

— Словом, випивку і закуску...

— Як аванс за перемогу в "Європі-блюз"... То як?

— Я погоджуюсь...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 345

Капітан Дубль на мить заплющив очі. Задумався. Перед ним пропливла вчорашня картина, як вони запускали в операцію "Європа-блюз" приватного детектива Кублея. Він ледь стримував сміх, коли той з імпортними валізами в картатому костюмчику з краваткою-метеликом вискочив на бориспільський тротуар і закричав з невідомо яким акцентом: "Таксі!"

До нього одразу підскочило кілька приватних перевізників, і він зовсім розгубився. А потім оговтавшись, почав кожного почергово допитувати: "Ти таксі?"

— А тобі що тільки на таксі треба?

— Тільки на таксі...

— То мотай у чергу... Чого тут розкричався? Ми приватники... Простовбич кілька годин у черзі, тоді й на таксі до Києва доберешся...

Сищик, переодягнений в інтуриста і з фотоапаратом на грудях поплентався в чергу, де чекали люди таксі. Простояв там довгенько, його намагалися підібрати на підсадку, але Кублей не погоджувався...

— Я люблю їхати сам.

Не врятувало становища й наступне. Його підібрав зрештою таксист з третього таксопарку і благополучно довіз до готелю "Хрещатик", де на нього уже чекав розчарований капітан Дубль...

— Ніяка сволота на мене не вийшла й не зупинила... Ви, капітане, комуніст?

Дубль посміхнувся і сказав у відповідь:

— Не зрозумів!

— Обіцяли, як більшовики в сімнадцятому році, рай на землі, а що я одержав взамін? Обіцянку-комедію з цим імпортним чемоданом і краваткою-метеликом... Де ж ваші знамениті блондинки, шатенки, брюнетки? Де ж ваша "Ферарі", капітане, і де її чарівні очі?

— От саме про це ми й запитаємо її, як тільки зустрінемо.

— Окей, капітане! Валюту, яку я щедро розтринькав на зло вам в кав'ярні, барі і за столиком ресторану, ви вже не отримаєте від мене. Вона вся ось тут, — він показав на свій живіт, який від того так і не збільшився.

— Пили маленькими дозами?

— Маленькими. Як ви наказували... Як іноземці п'ють. Ніякого подвійного віскі... Не більше сорока грамів з содовою... І після цього ви чекаєте змін?..

... Дубль, розплющивши очі, продовжував посміхатися.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 346

— Комедія, — мовив капітан. — Оце згадав учорашню операцію за участі Кублея, яка зазнала повного фіаско. Щоправда, ми в цьому майже не сумнівалися... Але інтуїція... Ота дурнувата нав'язлива інтуїція, яка завжди підштовхує: "З Кублеєм вийде. Він щасливчик. На цього дурника обов'язково клюнуть..." Підвела інтуїція...

Щиро у відповідь сміявся і лейтенант.

Паспорт на ім'я шведа Карла Свенсона з столичного управління по боротьбі з контрабандою привезли того ж вечора. Кращі криміналісти фотокартку підклеїли так, ніби вона там існувала з дня народження документа.

— Маєш стати знаменитим Карлсоном, — посміхнувся капітан Дубль. — Але шведи в своїх паспортах повідомляють ще й колір своїх очей. У Свенсона, як і в тебе, очі голубі, лейтенанте Хорт. А все решта, як кажуть американці англійською мовою, окей... Вночі і виїжджаємо... "Європа-блюз" працює цілодобово...

Лейтенант Хорт ще раз ретельно оглянув себе. На ньому був гарно зшитий голландський костюм голубуватого кольору, модна краватка, чорні замшеві черевики сорок другого розміру, світло-солом'яна зачіска з лівим пробором. Довелося і над цим попрацювати. Хоч фотокартку й поміняли, але вирішили все таки лейтенанта Хорта трохи загримувати під справжнього комівояжера Свенсона.

— Європа-люкс, — поплескав його по плечу Дубль. — Цікаво тільки, які носи у шведів? Такі ж, як у тебе — короткі, м'ясисті і з веснянками, чи хрящуваті, тонкі і обтягнуті біленькою ніжною шкірою, що й сонця не бачила?..

— Мені пригадується, що в шведів носи обсипані веснянками.

— Сонця нема в природі, сонця навколо носів. Ти це хотів сказати? Ну, гаразд. "Рено" подано. Номери французькі. В'їжджаємо прямо на аеродром. Сьогодні останній рейс "Люфтганзи" з Франкфурта-на-Майні... З цією групою і вийдеш... Тримайся поважно і трохи розгублено... Так, ніби тебе мали зустріти, але не зустріли, і ти опинився один на один у невідомій тобі країні.

Виїхали вчотирьох: капітан Дубль, сержант Квочка, водій Голубей і, звичайно, переодягнений лейтенант Хорт.

Голубей вів машину вправно. Трьохлінійна автострада на Бориспіль бігла перед їхніми очима, освітлена дорожніми ліхтарями у вигляді авіалайнерів, що піднялися у небо, і щезала під передніми колесами.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 347

Обабіч дорожніх смуг простягся густий мішаний ліс. Степняку і людині, яка народилася на чорноморському узбережжі, лейтенантові Хорту здавалося, що він не в Україні, а й справді десь у Швейцарії чи Німеччині. Все йому тут подобалося. Як цю гарну трасу, так і Київ він бачив уперше. Їх переганяли "Тойоти", "Мазди, пролетіло повз них і кілька машин знаменитої фірми "Вольво".

— "Вольво" у нас не знайшлося. А то провезли б тебе у "Вольво" з вітерцем. Якщо пощастить, фірма "Європа-блюз" тебе на "Вольво" підвезе...

— А вони що саме цією маркою перевозять своїх "клієнтів"?

— Якби ж то знати... Ні вони, ні марка нам невідомі... Відомо тільки те, що ми тобі сказали...

— А може це все вигадки?..

— Та ні... Є підтвердження, що така "контора" існує. Ми знаємо, здається, навіть ім'я однієї з героїнь...

Раптом Голубей різко загальмував. Лейтенант ледве не вдарився у вітрове скло, а капітан Дубль тільки дивом не опинився у нього на плечах.

— Там щось трапилося, — мовив капітан, коли вони виїхали на узбіччя, майже впершись у металеву сітку-огорожу, що захищала автостраду від лісових тварин: лосів, косуль, оленів, кабанів, які часто намагалися вибігати на автостраду.

— Попереду вбили... Здається... Господи!.. — майже прошепотів Голубей. Капітан Дубль вийшов з автомашини, відчинив передні праві дверцята і запитав лейтенанта:

— Вікторе, як ти? Все гаразд?

— Здається. Хоча могло б бути й гірше...

— Казав, що треба пристібатися... Не слухаєш старших... Ану покажи! О, та тут нема чому до весілля й заживати... От тільки боюсь невдачі... Я страшенно забобонний, як усі подоляки...

Підійшов сержант Квочка.

— Дозвольте доповісти?

— Ти ще мені тут козирни, — прикрикнув на нього Дубль. — Глянь на себе — ти ж не у формі.

— Достеменно так!

— "Достеменно", — перекривив його капітан. — Сідайте в автомашину. Що там?

— Іноземці лося вбили чи збили...

— Що значить "убили" чи "збили"?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 348

— Лось збив іноземців, — виправився сержант Квочка, переодягнений у костюм дипломатичного представника. — Тварина перебігала дорогу, а іноземці в нього на повній швидкості машиною...

— Жертви є?

— Один лось постраждав і автомобіль у ... гармошку...

— Гаразд, у нас мало часу... Працівники ДАІ разом з ветеринарами розберуться... Поїхали!

Вони з'їхали з бровки автостради і лягли на попередній курс — Київ—Бориспіль...

Біля величезної брами, що закривала в'їзд до аеродрому, їх уже з нетерпінням чекали. Згодом вони під'їхали до депутатської кімнати (так за звичкою називали обвите плющем приміщення, сховане від простого людського ока. Увійшли до зали, устеленої дорогими килимами та доріжками, в яких ноги м'яко втопали...

— Тут сам Президент ходив зі своєю свитою, — шепнув капітан Дубль лейтенанту Хорту. — Проведемо успішно операцію, у Київ переведу. Не дадуть квартири, одружимо на багатій киянці, щоб одразу міцно став на ноги... Чи ти хочеш по любові?

— По любові, пане капітан...

— Тоді доведеться жити в Одесі... А з тобою мені хотілося б попрацювати... Що ж, викликатиму під час чергової відпустки чи за рахунок майбутньої відпустки, якщо ти так любиш романтику... В Одесі на роботі відпочиваєш, у нас, під час відпустки, працюєш. Іде?..

— Іде!

Миловидна жіночка в білосніжному халаті подала справжню гарячу каву.

— Якщо вам з цукром, він на столі... Можемо запропонувати вершки, молоко. Багато хто ласує з вершками...

— Нам також з вершками, — попросив капітан, а коли молодичка відійшла до холодильника за вершками, він вивчаючи оглянув її і задоволено констатував для себе, що "вона ще у віці сунички з молочком" і, хитро примруживши, додав: — Посмакуємо кави з вершками, якщо не як депутати, то хоч як дипломати...

Квочка цвів, як весняна півонія... Він не спускав очей з гарненької, стрункої ще молодички з прямим і невеличким носиком, з такими ж живими, усміхненими очима, з надзвичайною люб'язністю та приязню і думав: "Цікаво, а за кого вона мене сприйняла: за аташе, дипломата чи дипкур'єра? А більше тих посад, хто працює в посольствах, я, на жаль, і не знаю".

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 349

Дубль думав зовсім про інше. Він дивився на цю вродливу жінку і сам про себе міркував, дивуючись: "Чи вони тут у аеропорту конкурси краси влаштовують? Або в них традиція така... Де вони підбирають таких красунь? Дамочка вже не першої стиглості, але... але..." Словом, вона належала до тих жінок, які, здається, ніколи не старіють і навіть у похилому віці зберігають свою привабливість і жіночність... "Хотіли б мати таку "бабусю"? — так і підбивав зсередини чортяка капітана Дубля запитати про це в лейтенанта. — Нічого, матимеш "Ферарі"..." Йому вкотре кортіло сказати Хорту цю фразу. Він уже готовий був повторити її, та в цю мить до зали стрімко ввійшов службовець у формі і коротко повідомив:

— Літак приземлився!..

РОЗДІЛ V

У барі для іноземців перебувало не більше шести чоловік. Усі чекали переважно своїх запізнілих знайомих чи родичів. Останній нічний рейс, що мав прибути з Франкфурта, запізнився на годину. Саме тому лейтенант Хорт зайшов сюди одразу після "проходження митниці" і присів за стійку бару. Молодий бармен, схожий на цигана вправно витирав білою серветкою високі склянки і привітно всім посміхався в свої чорні вуса. Кругленькі й темні очі бігали, ніби придивлялись, де ж сховався кіт. Ніс картоплиною дещо у ніздрях розпух чи то від пахощів спиртного, чи то від звички принюхуватися буквально до всього.

— Що будемо замовляти? — ковзнув він своїми очицями по статурі лейтенанта Хорта, натреновано міряючи й вивчаючи його з голови до ніг. Хоча ніг Хортових і не було видно. Вони надійно сховалися під високою стійкою бару.

— Віскі з содовою, будь ласка! — чітко вимовив Хорт англійською мовою. Принаймні так йому здавалося. Він кинув обережний косий погляд на сусідів ліворуч, що сиділи через дві тумби від нього, але в їхніх очах нічого не помітив підозрілого. Закоханій парі було не до нього. У найвіддаленішому кутку біля самого вікна, що виходило на площу перед фасадом будівлі аеропорту, звідки добре було видно автостоянку і клумбу, щедро засаджену квітами, сидів бравий молодик з такими ж чорно-смоляними вусиками, як у бармена, тільки вертикаль-

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 350

ними й тоненькими. Дві ледь помітні їх смужечки росли, здавалося, з кожної ніздрі хрящуватого носа і зупинялися над обривом верхньої тонюсінької губи, ніби роздумуючи чи зазирати їм далі, чи зупинитися прямо тут. Очі, в яких відбивалися блискітками нічні прожектори, що освітлювали аеропорт, неоново поблискували й, здавалося, ні на мить не випускали зі свого поля зору бармена. Кошлатість його брів надавала йому якоїсь чи то злості, чи то зосередженості.

Бармен продовжував протирати бокали. Потім помітивши ще двох іноземців, раптом голосно запитав спочатку українською мовою, а тоді англійською:

— Панове, у кого знайдеться розміняти сто не фальшивих доларів? — при цьому він так щедро посміхався, ніби оті долари збирався в цю мить комусь дарувати.

Кілька чоловік йому відповіли, що у них валюта на картках, молодята навіть не підвели голови, а Хорт наче відчув, що саме він зараз має подати себе мільйонером і показати всій цій братії купу доларів готівкою в кишені.

— Я, сер! — тихо повідомив Хорт, оскільки бармен найближче стояв до нього.

— О, сенк'ю, містере...

— Свенсон, — підказав йому не задумуючись Хорт.

— Сенк'ю, містере Свенсон! Ви скандинав!

— Ієс, швед!

— О, жовто-блакитний прапор, Полтава, Карл XII...

— Не Полтава, не Карл XII. Свенсон — Київ. Комівояжер. Комерсант. Бізнес.

— Окей, окей! — посміхнувся бармен. — у нас усі подають крупні купюри... Нема дрібних!

— Ієс, я розумію, — посміхнувся у відповідь лейтенант Хорт, відраховуючи дрібні купюри з товстенької акуратно перев'язаної пачки. — Можете взяти і за віскі.

— Окей, — продовжував посміхатися бармен і раптом той бокал, що так ретельно витирав, поставив на місце, а з буфету взяв високу склянку, розцяцьковану під африканського папугу. На ній урізнобіч розліталися такі яскраві метелики ти маленькі папужки, що, здавалося, здатні осліпити своїми фарбами любого відвідувача.

— У нашому барі шведів ще не було. Ви перший, — не переставав посміхатися бармен. — Нам дуже приємно. Україна — Швеція.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 351

Дружба, фройндшафт, — закінчив він чомусь по-німецьки. Тоді налив у високу склянку віскі, додав содової і запитав чи не вкинути йому ще й шматочок льоду.

— По-вашому криги? — показав свою обізнаність в українській мові лейтенант Хорт.

— Криги, криги, — посміхнувся вкотре бармен. — Але то переважно кажуть у Західній Україні. У нас кажуть здебільшого лід. Крига то весною. Повінь. Крига, крижини...

— Ви є філолог? — потягуючи віскі, поцікавився Хорт, все глибше, як йому здалося, входячи в роль інтуриста, чи точніше шведського бізнесмена. "Хоча б цей бармен не знав шведської чи німецької, — раптом стрільнула в лейтенантовій голові думка. — Пий віскі і мотай звідси. Тільки не по-нашому — одним залпом". На щастя, до бармена підійшов бровастий і французькою мовою запитав:

— Скільки?

Бармен назвав суму і Хорт помітив, як незнайомець дав десять доларів замість трьох.

— Здачі не треба! — і не бармен на прощання подякував йому, а він бармена.

Бармен, повернувшись широкою спиною до "Свенсона", уже не звертав на нього уваги й ретельно перераховував валюту, вочевидь думаючи про свої щедрі чайові, а не про суму, яка складає денний прибуток фірми. Лейтенант Хорт подякував, поставив розцяцьковану склянку і вийшов. Бармен навіть плечем не повів. Лейтенант зрозумів, що бармена він більше не цікавить. Лейтенанта Хорта тепер цікавлять інші люди...

Він переступив поріг задушливої зали для транзитних пасажирів і увійшов прямо в освітлену аеропортівськими прожекторами ніч. Небо висіялось зорями, як у серпні. Пахло медункою і незабудками та навіть росою.

Пасажирів було небагато. Таксі стояли вільні, і лейтенант Хорт наблизився до першої машини.

— Зайнято! — буркнув йому водій, висунувши голову, покриту величезною грузинською кепкою. Лейтенант підійшов до другої. На його запитання така ж коротка й лаконічна відповідь. Це повторилось і біля наступної машини і тільки з четвертої вже знайомий по бару "француз" посміхаючись мовив:

— Мій німець не приїхав, тож можу підвезти. Ви франкфуртським прилетіли?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 352

— Ієс! — відповів радісно лейтенант Хорт. “Отже, я...” — та він не договорив. Раптом йому здалося, що біля сусідньої автомашини опинилась Надійка... Його Надійка Ферарі. Вона була чимось стривожена і начебто всім своїм поглядом й часто кліпаючи довгими віями казала: “Не сідай, не сідай. Тікай звідси швидше. Пересядь в іншу машину...” До нього підійшов водій таксі, взяв валізу й закидаючи її в багажник, запитав:

— Ви швед?

— Так, Свенсон...

— Чув, чув... Я в барі сидів.

— Ієс!

— Вам куди?

— Київ, “Лебідь”!

— “Либідь”, — поправив його “француз” із бару.

— Ієс, “Либідь”.

— Так наш готель називається.

— Готель, готель!

— По-вашому також готель...

— Готель, — механічно відповів лейтенант Хорт і подумав, чому тут з'явилася раптом Надійка. Його Надійка Ферарі. Ця мила його серцю дівчина, яка відмовила йому, а проте постійно обнадіює. Ось уже третій приїзд до Києва лейтенанта Хорта. Він з першого разу (розуміє, що необачно) запропонував їй руку і серце, а вона у відповідь:

— Ну куди ти поспішаєш? Ти молодий, гарячий вродливий... Ти ж мене зовсім не знаєш. Охолонь, обдивись... А може я не гідна тебе...

— Ти та, про яку я мріяв усе своє життя, — казав їй Хорт.

У відповідь вона тільки посміхалася.

— Ти ще зовсім не знаєш жінок, Вікторе. Жінки, як валізи. Усі вони з подвійним дном, якщо не потрійним...

— Ти не така...

— Чому ти так вважаєш?

— Раз ти так кажеш, то ти не така...

— Я хочу бути такою!

— Зі мною ти будеш, Надійко!

Вона заперечливо кивала головою з гарною зачіскою і казала:

— Ні, Хорте. Тільки не зараз. Тільки не тепер... Давай ще трохи позустрічаємось. Придивимось один до одного. А тоді вже... Я...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 353

— Але чому, Надійко? — запитував він.

— Ти ж знаєш, Вікторе, я напівіталійка, напівукраїнка. Мій дід італієць. З тих італійців, що воювали на боці фашистів у сорокових роках. Мій дід стояв на квартирі в моєї бабусі. На Вінничині... І в бабусі знайшовся під час війни син. Бабуся не соромилась свого кохання. Незабаром мій дідусь загинув, здається, від рук німців. Італійці начебто відмовилися воювати на боці Третього рейху. Їх усіх розстріляли. Хоч мою бабусю й переслідували вже за совєтської влади, але вона від прізвища Ферарі не відмовилася й записала мого батька під цим прізвищем. І я Ферарі! Вийду за тебе заміж — запишусь: Ферарі-Хорт. Це заповідала моя бабуся. Прізвище будь-якою ціною зберегти.

— Збережемо! Народимо хлопчиків, і всі будуть Ферарі... Такі ж чорноокі й з такими ж носиками та чорним волоссям...

— Ні, очі в них будуть голубі, Вікторе. Такі, як у тебе. Ти ж у мене блондин!..

Несподівано машина загальмувала. Лейтенант Хорт усім корпусом подався вперед і краєм ока непомітно поглянув у дзеркало. Позаду них світилися вогнями дві автомашини, які йшли одна за одною на невеликій відстані. "Цікаво, а в якій з них капітан Дубль?" — подумалось лейтенантові.

— Нічний пасажир! Візьмемо? — звернувся українською мовою до Хорта водій. Лейтенант удав, що нічого не зрозумів, хоча ледве не випалив українською: "А чого ж!" Та своєчасно стримався. "Шпигунам не позаздриш, — чомусь подумалося йому. — Одне необережне слово і каюк. Амба!" Машина зупинилася. До них підсів довготелесий молодик, одягнений у чорну футболку з написом на грудях: "А твої діти розмовляють українською мовою?" "Мабуть, канадська", — промайнуло в Хорта.

— Він не розмовляє українською, — тихо мовив водій.

— Ти певен?

— Я сидів з ним у барі!

— Ти помиляєшся. Ферарі сказала...

Далі лейтенант Хорт нічого не зрозумів. Пам'ятає тільки, як довготелесий різко повернувся до нього й спрямував пістолет прямо йому в обличчя.

— Ну що, лягавий? За шведа себе видаєш? — і вистрілив... Лейтенант відкинувся назад і сильно вдарився головою об щось тверде,

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 354

що лежало на поличці заднього скла авто... Таксі різко повернуло праворуч. За ним мчала і задня машина. Ускочили в якусь глуху сільську вузеньку вуличку, в якій, здавалося, дві підводи не розминуться.

Піднімаючи приспану росою нічну куряву машина мчала на повній швидкості. Задня тільки наблизилася до повороту у вуличку, як прямо із ночі напереріз у світло фар та туманну куряву виринув п'яний чоловік і підняв руку.

— Ідіот! — ударив по гальмах водій задньої машини. — У таку пору!

— Дай закурить! — спокійно попросив у робочій спецівці п'яничка і ледь не впав на капот.

— Ану мотай звідси! Дай проїхати!

— А тобі далі не треба. Сказано ж було — до першої пригоди.

— Ага, я зрозумів! Тоді відчалюй від борту! — сказав уже спокійніше водій. — Моя місія виконана? Так?

— Мабуть, так. Як і моя... — чолов'яга, який щойно грав п'яничку, відійшов спокійно від авто, сказав на прощання "гуд бай!" і поплентався у напрямку саду.

Водій дав задній хід. Але тут же загальмував. Його засліпили фарами з потужним світлом.

— Якого біса! — лайнувся він, висовуючись з вікна автомобіля. — Повилазило?

— Міліція! — тихо повідомив капітан Дубль і приклав до скроні водія дуло пістолета. Відчувши холодний доторк дула, водій обм'як і весь його агресивний запал почав угасати разом з нічною курявою. — Документи!

Водій мовчки подав.

— А тепер розвертайтесь і за нами. А втім, одну секунду. За ними!

— Куди за ними?

— Ти знаєш! — сердито мовив капітан, ховаючи пістолет.

— Я так знаю, як і ви.

— Не прикидайся дурником!

— Чесне слово, як вас там?

— Можеш називати капітаном.

— Чесне слово, пане-товаришу капітан! Той з вусиками підійшов до мене і спитав: "Хочеш заробити п'ять доларів, не беручи з собою жодного пасажира?" "А хто не хоче?! Але що робити? Якщо автом

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 355

задавити людину, то мені твої п'ять доларів не потрібні". "Нікого давити не будеш. Просто поїдеш за оцим таксі з четвертого таксопарку. Зрозумів? До першої пригоди". "Якої пригоди?" — запитав я. "Там побачиш. Нічого страшного. Тільки будь уважним. А тоді мотай додому чи продовжуй зміну... Твоя печаль"...

Зі світла фар випірнув сержант Квочка з незнайомим чоловіком.

— Дозвольте доповісти?

— В автомашину його, — наказав капітан. — Здай назад автомобіль і на кілька хвилин зупинись отам подалі від села, — продовжив Дубль. — А ти слідуй за нами, — кинув таксистові. Коли вони зупинилися біля молодого колективного саду якогось товариства, капітан наказав таксисту пересісти в їхнє авто.

— Це все чесно? — грізно запитав капітан Дубль переляканого таксиста.

— Ось п'ять доларів!

— Водія того таксі знаєш?

— Уперше бачив! Там ще молоденька баба коло нього крутилася. Її бачив не раз. На неї кажуть Ферарі.

— Ферарі?! — вихопилося в капітана.

— Ферарі, — спокійно відповів таксист. — Вона в аеропорту часто вештається. Її майже всі таксисти знають. Файна дівка!

— Чим вона займається?

— А хто її знає? Кажуть, ніби з іноземцями тільки діло має. Один мій приятель зустрічав її в готелі "Русь". Бачив у неї на коліні напис: "25 доларів, 50 марок, 200 грн., 1000 рублів"...

— Ось до якого рівня впав російський рубль! А ти? — звернувся капітан до затриманого Квочкою чоловіка.

— Що я?

— Чого ти тут вештався на дорозі?

— Мені запропонували... Підійшла до мене в селі дівиця кілька годин тому. Може й ця, про яку тут ішла мова. От вона й запитує: "Хочеш випити?" А хто ж не хоче?.. Маєш — наливай. Вона й налила. "Це тобі, — каже, — аванс. А решту доп'єш, коли одну справу зробиш". "Яку справу?" "Простеньку. Через годину з'явиться там то й там дві автомашини. Може й три. Вони в'їдуть на тихій швидкості. Як тільки пройде перша повз хвіртку, на фари другої вийдеш і вдасиш, що тобі море по коліна... Одержиш повну пляшку і сотню гривень. Чи ти доларами береш?" Я й кажу: "Баба Мотря доларами за самогон не бере. Мені краще гривнями".

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 356

— А що далі?

— А далі? Далі вона сказала, мовляв, можеш іти спати до своєї молодиці, якщо вона тебе допустить... Ну, я так і зробив...

— Усе?

— А! Ще мав щось водію нагадати. Ага, повинен сказати: "Оце і є твоя перша пригода. А тепер мотай"...

Капітан відпустив таксиста, записавши всі свідчення. Перед цим запитав:

— Номер і серію таксі ви випадково не запам'ятали?

— Чому ж? Це у нас професійне. Четвертий таксопарк. Номер 42-12 КІЄ.

Усе збігалося. Саме ці номери записав і капітан.

— Водія не знаєте?

— Ніколи не бачив.

Вони розпрощались.

— А ви, дядьку, проїдете з нами.

— Але я все сказав!

— Куди поділась ваша дівка?

— Яка вона моя? Я її вперше бачив. Я ось і цю пляшку іноземну...

— Гривні при вас?

— Так, але я їх чесно заробив! Ризикував життям!..

— Що ризикував, то ризикував, — посміхнувся презирливо капітан. — Аби в цій куряві наїхали...

— Дівиця сказала, їхатимуть повільно, тож встигну. І все вийшло по її...

— Куди вона поділася?

— Здається, сіла до тих, хто їхав у першому авті. По-моєму, біля воріт Харитоновича, мого сусіда, машина й зупинилася...

— Отже, поїхали й покажеш, де Харитонович живе. Може він випадково не спав...

— Харитонович не спав, кажете? Він ще звечора ковтнув оковитої і тепер його й атомною бомбою не збудеш... Таке скажете! Харитонович не спав... Хе-хе-хе!.. Це я не спав, бо дурень... А ви кажете, що Харитонович не спав...

— Слухай, ти довго крутитимеш свою платівку? — подав свій голос сержант Квочка.

— Сержанте, — озвався капітан, — у нас свобода і вже демократія. Хай виговориться чоловік. Що ви йому рот затуляєте?..

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 357

— От, от. Це вам не за совєтської влади. Зараз усі говорять. Майже всі, тільки мільйонери працюють...

— А чого ж ви не працюєте?

— Так у нас же свобода, як ви сказали, капітане. На капіталістів я працювати не буду...

— Будете за пляшку під колеса автомобілів кидатися?..

— Це перший такий випадок. Зупинив машину і взяв зароблене. Тільки квитанції не видав, але гроші в кишеню. А хіба це погано? Я б щодня так зупиняв...

Капітан подумав посміхнувшись: "А що — ідея гарна. Може й справді влаштуватися автоінспектором?.."

Раптом фари їхнього авта вирвали під кущем фігуру людини з зібганими до живота ногами в картатому костюмі, з краваткою-метеликом на обірваній шнурівці...

— Лейтенант Хорт! — вихопилося в сержанта. Водій Голубей різко загальмував. Капітан вискочив з машини й торкнувся чола лейтенанта. Воно було холодне, як лід...

РОЗДІЛ VI

Рівно через добу лейтенанта Хорта спіткало ще одне нещастя. Ледь оклигавши від пострілу газового пістолета, яким довготелесий вистрілив йому прямо в ніс, він зустрівся зі своєю Надійкою Ферарі і вийшов на прогулянку. Вона вела себе так, ніби вчора нічого такого й не трапилося. Безтурботно сміялася, була щаслива. На натяки про аеропорт не реагувала. Він витяг брунатний клаптик паперу, обірваний з якогось вантажного мішка і показав Надійці. Там було написано попередження: "Лягавий, наступного разу стрілятимемо по-справжньому, якщо й далі видаватимеш себе за шведа-комівояжера. Європа-блюз!.. *P.S.* Валюта пішла на дітей-сиріток. Гуд бай! Свою смердючу валізу, напхану ватою та макулатурою, можеш пошукати в кущах. Паспорт приватизовуємо. Пригодиться й нам".

— Що ти мені показуєш? Це тобі писали? — спитала вона, коли прочитала папірець.

— Мені, — відповів Хорт. — Після того, як мене викинули з машини, я його натрапив у кишені піджака.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 358

— Тебе викинули з машини? Хто викинув?

— Так, мене викинули з машини по дорозі з аеропорту.

— Коли це трапилося?

Віктор пильно глянув у її великі круглі очі. А вона в свою чергу дивилася на нього так щиро й відкрито, нібито питала, чого ж це він не розповів їй про цю прикру пригоду вчора.

— Якщо бути точним, то ця пригода сталася ще позавчора вночі. А ти хіба нічого не знала?

— Я? — ще ширше округлила від здивування свої круглі очі дівчина. — Звідки? Чи може по радіо передавали?.. Вибач... Так я його ніколи не слухаю...

Вони повернули в Протасів Яр. Надійка Ферарі любила ці місця. Знамените Байкове кладовище... Знамениті люди, що давно і недавно жили тут, у столиці... Виступали на її театральних сценах, трибунах, мітингах. Декого дівчина ще пам'ятає. Тих, що зовсім недавно відійшли в кращі світи. Палких патріотів, що згоряли щохвилини за волю України. Хто в тюрмах сидів, хто був у вигнанні... В екзилі, як кажуть українці з-за кордону. Ферарі любила прогулюватися центральними алеями кладовища. Інколи просиджувала там біля могил, над якими височіли гарні пам'ятники, що увіковічнювали знаменитих і не зовсім людей. Часто зовсім молодих і вродливих людей, яких вона, здається, тільки тепер по-справжньому побачила й оцінила. Ферарі дивилася на них своїми великими очима й думала, що й ці люди колись так само закохувалися, розчаровувалися, плакали й сміялися... Раділи своєму земному щастю і ніколи не задумувались тільки над одним, що все тут на цьому світі скороминуще. Все тут тимчасове, і до них, як до всіх інших, прийде невблаганна смерть, і всі ми там, на тому світі, будемо... Вона взяла Віктора за руку. Їй хотілося йому щось сказати. Сказати про те, щоб люди часто приходили на кладовища. Вони, як і театр, людей роблять іншими. Театр благороднішими, а кладовище — добрішими, задумливими, філософами...

Їй хотілося й самій бути добрішою. Вона хотіла поцілувати лейтенанта. Свого лейтенанта. Але не наважувалася. Їй здавалося, що цілуватися на кладовищі розцінюється як святотатство... Й цього ніяк робити не можна. Що подумає про неї бабуся?.. А її дідусь? Дідусь-італієць... Чи зустрілися вони там на небі? Чи є в ним там своя Італія, Україна?.. Свої кордони... Чи там одне тільки чисте й голубе прозоре небо, в якому пурхають, як невидимки, людські душі,

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 359

добрі, сором'язливі... А злі просто згорають у полум'ї пекла, добрі ж навічно залишаються у безмежному всесвіті потойбіччя. У всесвіті, де нема ні кінця, ні краю і в якому всім поколінням вистачить місця. Всім добрим душам, а не злим... Може саме тому Бог закликає і просить бути милосердними, терпимими і не вкорочувати один одному віку...

— Давай підемо звідси, — тихо мовила Надійка Ферарі. — Вже вечоріє. Скоро ніч. Душі вийдуть зі своїх домовин і розпочнуть вічний танець життя і смерті...

— Що ти кажеш, Надійко?!

— Так, так, я бачу ці танці щоночі. Я бачу ці душі — гарних чоловіків, жінок... Вони виходять зі своїх могил і виконують щоночі ритуальні танці...

— Не вигадуй! Це все тому, що ваш гуртожиток біля самого кладовища. Ти собі навіюєш... Мені здається... — лейтенант Хорт раптом осікся...

— Що тобі здається?! — вона спробувала до нього пригорнутися, обхопивши обома руками його лікоть.

Несподівано він відчув, як хтось його з силою шарпнув за іншу руку. Відірвав від нього Надійку. Це був кремезний незнайомець.

— Ти що — на цій сучці женишся? Це я тебе питаю! — і щосили заїхав лейтенантові в обличчя. Хорт похитнувся і від несподіванки впав на кущ чи то глоду, чи терену. Та над цим було ніколи роздумувати. Молодик, який був на кілька років старший за лейтенанта, намірився нанести черговий удар йому в пах.

— Василю, Василю! — кинулася до нього Ферарі. — Василю, ти помилився. Це я — Надя, а не Любка.

Та Василь видно цих слів або не чув, або ще не вгамував своїх емоцій. Він ударив удруге, але удар прийшовся на стегно лейтенанта, який вивернувся і в свою чергу так ударив молодика, що Василь не зчувся, як опинився на землі, прооравши носом чорнозем і випльовуючи землю разом з травою, що потрапили в рот. Відчув присмак крові. Нижня губа була розсічена об камінь чи скло.

— Отак буде краще, — мовив Віктор, сидячи на спині свого противника.

— Василю, — нахилилась над вухом молодика Ферарі, який розпластався на землі під великим кущем. Віктор, заломивши руки його за спину, клацнув наручниками й наказав:

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 360

— Тепер можеш встати. Будеш брикатися, опинишся знов на тому місці, де щойно лежав. Зрозумів?

— Василю, ти помилився. Це ж я, Надя. Ти переплутав!..

— Надю, пробач. У цю халепу мене втравив плюгавий. Я тепер і сам бачу! — він повернувся до лейтенанта. — А ти мені пробач і зніми наручники. Я думав, що це Любка. Чортзна-що...

Віктор переглянувся з Надійкою. Очима спитав: "Можна йому вірити?" Вона мовчки кивнула. Лейтенант зняв наручники...

Капітан Дубль негайно розпорядився знайти сищика Кублея. У кабінеті вони сиділи вчотирьох: капітан, лейтенант Хорт, Надя Ферарі й Василь Король — сестри чоловік.

— Дещо я вже знаю про вашу дружину, — не поспішаючи заговорив капітан Дубль. — І хто вона за професією...

— Акторка! Але театр збанкрутував і вона опинилася на вулиці. Держава на культуру дотації не виділяє і їх розігнали. Потім вони утворили артистичну групу і начебто виїхали на гастролі...

— Днями ви зустрічалися з режисером, і він вам сказав, ніякої групи не існує. Тож Люба в театрі не працює, бо його просто нема, і ви запитали в дружини, де ж вона працює. Так?

— Саме так, пане капітан. Вона мені відповіла, що працює в аеропорту "Бориспіль" у ресторані. Я відвідав ресторан, але й там мені сказали те ж саме. Коли я про це повідомив дружині, вона мені сказала, що звільнилася з ресторану і уклала контракт на кілька тисяч доларів. Тож виїжджає за кордон...

— І що ж ви?

— Я її не відпускав. Забороняв. Кричав, що розлучусь, покину. Вона відповідала: мовляв, твої турботи. Якщо покину, у неї є коханець, який її по-справжньому кохає і не зраджує...

— Ви часто зраджуєте свою дружину?

— Я б не хотів на це питання відповідати при Наді...

— Надю, вийдіть, будь ласка...

— Та хай каже. Ніби я не знаю... Я ж скільки разів його підловлювала з іншою, а проте все одно Любці нічого не казала. Знала, що всі чоловіки однакові, — і глянула на лейтенанта Хорта. — Принаймні після того, як одружаться...

— Що ви на це скажете?

— Справді, як усі чоловіки, поступав... Майже, як усі... Потім відчув, що й Любка до мене охолола...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 361

— Не Любка, а Любчик, — вибухнула раптом гнівом Надя. — Ти ж її завжди Любчиком називав! Мій Любчик, мій цьомик...

Василь почервонів.

— А Любчик дійсно охолола. Я відчував, що вона збайдужіла до мене. Коли я лягав з нею в ліжко, казала: "Ти знаєш, я морально не готова. Не зачіпай мене, я тебе прошу". Або у неї нібито піднімався раптово тиск. Словом, я зрозумів — у неї є також інший чоловік. Вона завела й собі коханця. Я ревнував, не міг цього навіть собі уявити. Уявити, що моя дружина в обіймах чужого чоловіка. Чужому віддається, з чужим спить. Чужі руки глядять її чудове тіло, чужі уста цілують її руки, її великі очі...

— Ви що — близнята з Любою? — запитав капітан Надю Ферарі, перебивши молодика.

— Так, близнята, — відповіла та. Нас тільки по голосу розрізняють. Бачите, навіть Василь помилився.

— Як же це трапилося?

— Я ж вам уже казав. Я пішов до приватного детектива. Цього Кублея... У мені щось жило і підказувало, що Люба, пробачте, Любчик нікуди не виїхала. Вона живе в Києві... У свого коханця... А ті долари, ті долари, що вона мені залишила нібито від угоди, підписаної з якимось канадським чи американським імпресаріо, все це не що інше, як вигадка... Вона сказала: "Я даю тобі останню можливість отямитися. Або ти перестанеш бути бабником, або я більше до тебе не повернуся... я виїжджаю на гастролі. Побудемо трохи окремо, відпочинемо один від одного. Або розлучимось назавжди, або, якщо ми справді не можемо один без одного, повернемося назад і розпочнемо життя таке, про яке ми з тобою мріяли побудувати й закінчити..."

— І що ж далі?

— Я дав сищику фотографії. Дві. Заповнив анкету, де вказав звички дружини, її слова-паразити, улюблені місця, страви, родимі плями, якщо є... Ну, все, що в тій анкеті зазначено... Відповів на всі питання. Сищикові заплатив аванс. Він кілька днів нишпорив в аеропорту. А вчора повідомив мені, що Любка... Пробачте, Любчик зустрічається з якимось одеситом, і він на них натрапив на алеях Байкового кладовища. Вона вже кілька днів поспіль зустрічається з тим хлопцем біля могил, — він важко зітхнув.

— Але ви ж знали про існування сестер-близнючок?

— Звичайно, знав. Але мене той плюгавий сищик запевнив, що то моя дружина. Розумієте, в них до того ж ще й однаковий одяг.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 362

Купують усе на себе разом, не зважаючи на те, що Любчик одружена, а Надійка ні. Хто що з них натрапить на оригінальне в магазині, той і телефонує іншій, а тоді вже купують все однакове. Відкладають завжди одна одній дві пари. А коли сукня чи спідничка одна в магазині — ніхто з них не бере.

Надя ствердно кивнула головою, мовляв, це справді так.

"Так от кого я бачив в аеропорту! — подумав у цей час лейтенант Хорт. — Але звідки могла знати Люба, що я не швед? Чому вона мене попереджала? Це завдячуючи їй я сьогодні живий і здоровий... А не по-справжньому розстріляли"...

— Дозвольте одне слово, пане капітан?

— Будь ласка, лейтенанте...

— Надійко, скажи, ти маєш зв'язок з Любою?

— Про це ти міг би запитати мене сам на сам! — вибухнула раптом Надійка.

— Але я не знав, що в тебе є сестра близнючка. Я гадав...

— Досить, лейтенанте... Ви ж просили одне слово, а скільки поставили?.. Я вас далі слухаю, пане Король, — звернувся капітан до Василя.

— Ну а далі вже вечоріло... Я глянув на цю пару, — він показав на Надю і Віктора. — Очі в мене загорілися ревністю і ненавистю. Та ще й сищик цей мене запевнив, переконував: "Я знайшов, знайшов... Ми даремно гроші чужі не переводимо... Давайте решту — і бувайте щасливі! Тільки не дуже бийте... Таке личко треба берегти... а особливо подаровані Україні очі на довгу згадку від братньої Італії..." Словом, з'єхидничав. Загалом малоприємний тип... Але нахабний, як мінібульдозер...

— Гарно ж ви характеризуєте сищиків...

— Не ображайтеся, пане капітан, але ви й мене зрозумійте...

— Ну а гуляти ви вже кинули?

— Кинув! Аби тільки Любчик Ферарі повернулася до мене...

— Вона носить прізвище Ферарі?

— Король-Ферарі!

Лейтенант Хорт про себе подумав: "А інша — Хорт-Ферарі"

— Он як! Отже, ви вважаєте, що вона не за кордоном?

— У Києві?

— Ви когось підозрюєте? Її близьких, друзів, залицяльників?..

— Вона була по-італійськи сувора до всіх. Вона не любила чоловіків... Принаймні в цьому вона завжди запевняла мене. Вона любить дивитися на жінок...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 363

— Василю! — вихопилося в Наді.

— Надійко, — лагідно мовив капітан, — я вас прошу. Нам усе потрібно знати. Це у ваших і наших інтересах... Якщо ви соромитеся за сестру, чи просто вам ніяково, ви можете з лейтенантом вийти...

— Ні, я тут посиджу, поки ви мене не виженете...

— Гаразд, продовжуйте, пане Король.

— Вона тримала цілу колекцію жіночих фото. Останніч часом вона купила кілька великих дзеркал, розмістивши їх у кімнаті й розставивши під кутом так, щоб вони вихоплювали всю фігуру з усіх боків. Роздивляючи себе, приміряла панчохи, міняла трусики, одягала різноманітні пеньюари...

— Василю, для чого ти це всім розповідаєш?

— Надійко, цього разу я накажу вам вийти з кабінету...

— Гаразд, я мовчу... Але ж це інтимне...

— Нас цікавить усе...

— Найчастіше Любчик тренувалася зранку. Я вдавав, що сплю і крадькома спостерігав за нею. Вона милувалася своєю фігурою. Приймала ті чи інші пози... Роздивлялася чужі фотографії, а тоді копіювала зображених на світлинах... Присідала на низенькі стільчики, пуфики... Я закипав, розумів, що в неї є інший мужчина... І вона хоче йому сподобатися. А одного разу вона мене несподівано викрила й присоромила: “Ах ти безсовісний! Ти підглядаєш?..” Тоді я накричав на неї, мовляв, вона має хахаля і викаблучується перед дзеркалом, готуючись до зустрічі з ним. Вона відповіла, що ще не знайшла, але коли я буду з нею так поводитись і надалі, то обов'язково негайно знайде. “А ці пози для чого?”, — я запитав. “Не забувай, що я артистка. Мені потрібно тренуватися, щоб не втратити форми. Й до того ж мені дали грати роль повії з кабаре. Я маю виконувати стриптиз”, — відповіла вона. “О Господи!” — тільки й вихопилося в мене. “Не треба! Вибрав артистку собі в дружини, то примирися...” І я продовжував удавати, що примирився... Я втовкмачував собі в голову, що ніякого кабаре не існує в Києві, де б демонстрували подібний стриптиз. Принаймні мені так хотілося думати. Я обходив усі нічні клуби й еротичні театри. Ніде нічого подібного не зустрічав. Але не зустрів там і свою Ферарі. Вона ніби крізь землю провалилася...

У двері постукали.

— Прошу, заходьте! — гукнув капітан.

На порозі з'явився сяючий як начищена мідна копійка сержант Квочка з обкуреними цигарковим димом величезними вусами.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 364

— Дозвольте доповісти — привів!..

— Не привів, а я сам прийшов. Добровільно!.. — огризнувся приватний детектив Кублей.

— О, знаменитий наш детектив "Мегре" з експрес-бюро і самовдоволений сержант Квочка! — вихопилося в капітана Дубля. — Що ж ви так необачно зганьбили себе, пане сищик? Знову "дупель пусто", як ви любите висловлюватися? "Тепер гроші на бочку! Фірма гарантує...", — покепкував з Кублея капітан. — А проте "фірма", як бачу, нічого не гарантує і ледь не скалічила мені лейтенанта. Знайомтеся: лейтенант Хорт і його подружка Надійка Ферарі...

— Нічого не розумію! — чесно признався Кублей і кілька разів закліпав своїми очима-мишками. — Чудасія, та й годі! Ви ж Людка!..

— Нічого подібного, я Надія! А хто така Людка, я не знаю, — відповіла дівчина.

— Але ж "тумба" сказала в ресторані: "Людка в нас уже не працює"...

— Це вона так усім відрекомендовується. Я ж вам казав! — спалахнув Василь. — Вона соромиться свого імені... Тому при знайомстві називає себе Людкою. Читати уважніше заповнену мною анкету потрібно, — дорікнув Кублея молодик.

— Отак-то, "сищику" Кублей! Така важлива деталь у ланцюзі ваших пошуків, і ви її раптом так бездарно обірвали... Гай-гай, молодший сержанте Кублей!

— Я старший прапорщик!..

— Це після інфляції... Все ж зросло у десятки, якщо не сотні, разів. Та ви не соромтеся так. Он Наполеон, Гітлер також мали ці почесні звання. Маршальський жезл у вас маячить перед очима... Що ви на це скажете?

— Я скажу, що знайду вашу Людку-Любку, якщо ви мені дасте ще кілька днів і якщо вона дійсно перебуває в Києві чи його околицях... В яке б вона глибоке підпілля не пішла...

— Мені подобається ваш оптимізм, Кублею. Але є одне-єдине застереження. Якщо раптом мені для експерименту знадобиться прогулятися з Ферарі, ви не будете натравлювати на мене вашого клієнта — тренера по тенісу, щоб він і мені деформував мою фізію? Бо якщо так і далі піде наше співробітництво, то ми змушені будемо невдовзі значно скоротити наш штат і кілька людей піде передчасно на пенсію по здоров'ю...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 365

— Ну, поки що цього не трапилося. Лейтенант живий і здоровий. Як ви кажете, абсолютно не деформований, чого не скажеш про мого клієнта, який, очевидно, з цих хвилин стане пацієнтом медслужби, — Кублей іронічно і нахабно глянув на розсічену й набухлу губу у Василя Короля та його сильно подряпаний ніс, на якому запеклася кров, водночас зловтішно подумавши: "А гроші я тобі не поверну. Якщо ж таки доведеться віддавати, то поверну за банківським курсом у гривнях. Долари ж твої тю-тю! У бармена... Точніше не твої, а твоєї колишньої Ферарі. Долари — це твій останній спогад про неї..."

Василь буквально спопелив своїм поглядом Кублея.

— Я з цієї хвилини розриваю з вами угоду! — твердо заявив Коваль.

— Не поспішайте, — нахабно продовжував посміхатися Кублей. — Ви ж самі винні. В своїй анкеті забули вказати, що у вашої колишньої дружини є сестра-близнючка...

— Сестри-близнючки, — уточнила Надійка, якій не сподобалася така інтерпретація.

— Хай будуть і близнята. Але ж не вказав і сам пустив мене по хибному сліду. Чи не так?. А потім у мене всі козирі в руках... Я знаю, де шукати вашу ...сестру (він хотів сказати: шлюшку, але не наважився, глянувши на Ферарі молодшу). Ви ж і справді молодша?

— Звідки ви взяли?

— Ну, раз не одружені...

— Не корчте з себе блазня, — гнівно мовив Василь. — Моя Люба старша за Надю всього на якусь там хвилину.

— Яке це має тепер значення? Я знаю, що ваша Ферарі є таки старша, а ця Ферарі — молодша. Оце й усе. Капітан цього не знав. Чи не так, капітане? Тільки чесно.

— Авжеж, не знав, — посміхнувся Дубль, здогадуючись куди він гне.

— Бачите, Василю. А ви отак одразу: "Розірву угоду!" Нашу угоду, як і дружбу, слід лише зміцнювати. У нас і так чимало міжнаціональних конфліктів.

— На що ви натякаєте? На те, що я єврей?

— А чого поганого в євреїв? Що це ви всі відхрещуєтеся від єврейства? Євреї — найрозумніші люди на всій планеті. Принаймні вони самі так стверджують...

— Я не єврей!

— Знаю, ви абісінець. Тож судячи з вашого характеру я б не хотів, щоб через якогось випадково уцілілого абісінця спалахнула

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 366

раптом війна між мирними державами — Україною та Італією. Та ще й із-за ба... Із-за молодиці. — Кублей підвівся. — До мене, капітане Дубль, ще питання будуть? А то в мене роботи по горло...

— Лейтенант і ви поки що залишаєтеся. Ви ж, — глянув на Надю і Василя, — зачекайте на нас у коридорі. Ми тут дещо порадимось...

РОЗДІЛ VII

— Ну що, Кублею, — розпочав капітан Дубль, коли вони залишилися втрьох: він, Кублей і лейтенант Хорт, — ваша халатність, як не дивно, привела нас до позитивного результату і дещо полегшила нашу роботу. Звузила, так би мовити, до мінімуму. Ми вам вдячні Кублею!

— Йосип Віссаріонович, — уточнив Кублей.

— Ви досі не соромитеся носити це ім'я по-батькові? Чи не краще вам, скажімо перейменуватися на Леоніда Макаровича?.. Ну, в крайньому випадку, на ... Леоніда Даниловича... Тепер це також модно...

— Ближче до тіла, як казав колись мій знайомий, розповідаючи про свої подвиги на жіночому "фронті"...

— Ви, як завжди, вірний собі, вульгарний і цинічний, Кублею...

— Ви гадаєте, що шлюшка, за якою ви ганяєтесь, варта чогось іншого?

— Давайте без художніх відступів...

— І ліричних...

— Авжеж, Кублею! Що ми сьогодні маємо? По-перше, дві сестри Ферарі. Одна з них, хочеться вірити, добропорядна... Будемо так вважати, лейтенанте, але яка може стати також шлюхою, якщо вийде заміж за чоловіка, якого вона також любить, та який раптом після одруження стане ловеласом, що погониться за першою ліпшою спідницею... Так, лейтенанте? — звернувся капітан Дубль і виразно глянув на лейтенанта Хорта.

— Так точно, пане капітан!

— Ферарі старша, як визначив сищик Кублей, пустилася берега. Знайшла тепленьке гніздечко у підпільному притоні. Назвемо його умовно "Європою-блюз"... Принаймні саме так вони себе називають... Члени цього "клубу" чи...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 367

— Я б сказав, притону, — наполіг Кублей.

— Так, це більше підходить до вашого стилю... Члени цього притону виловлюють в аеропорту іноземців з готівкою в іноземній валюті і щезають у невідомому напрямку. Ставши "клієнтами", вони обирають його, але не до нитки і відвозять за бажанням постраждалого. Цікава деталь, Кублею, ні один клієнт чи відвідувач цього "закладу" не заявляє у міліцію про притон і навіть не звертається до приватного детектива. Чи не так, Йосипе Віссаріоновичу?

— На жаль, так воно і є. Заяв від постраждалих не поступало, і це мене наводить на певну думку...

— Про ваші думки потім... Напавши, припустимо, на їхній слід, що ми бачимо? Ми бачили машину для прикриття. Авто береться вибірково. Просто за чайові, і вона супроводжує членів "Європи-блюз" до вузесенької вулички села Велика Олександрівка... Там з'являється начебто випадковий п'яничка і перетинає машині прикриття дорогу, в такий спосіб зупиняючи її та перекриваючи шлях для подальшого переслідування нами головних винуватців... І ми залишаємося з носом...

— Є ідея! — вигукнув збуджено Кублей.

— Що ж давайте, "Архімеде"! А то ваш склероз...

— Вертоліт!

— Згода! Я вже й сам про це подумав. Можна перекрити й вихід із села, але там вуличок більше десятка... В'їжджають, приміром, вони в одну вуличку, а вирватись можуть усіма п'ятнадцятьма. Ось питання. Вертоліт підходить... У кого ще які думки? У вас, лейтенанте?

— Ви певні, що люди, котрі начебто переслідували і перекривали шлях одній з їхніх машин, випадкові люди?

— Абсолютно, лейтенанте! У чому тут фокус? Їхні люди розкололися б на першому допиті. Тож своїх їм пускати в діло ризиковано. Це все одно, що віддати на поталу міліції. А тут ніякого ризику, лейтенанте: вони нічим не жертвують. Окрім десятьох доларів і пляшки горілки. Перший водій за п'ять доларів супроводжує головну машину, інший випадковий чоловік перетинає дорогу... Цим він збиває нас зі сліду, а злочинці вискакують назад на автостраду і знову в потоці машин...

— А номери, пане капітан?

— У тім то й річ, що номери — пенал!

— Що значить "пенал"?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 368

— Це означає, що в них повний набір фальшивих номерів. Вони їх спритно міняють, як рукавички, десь на узліссі і вискакують на шосе вже з іншими номерами...

— А номер таксопарку?..

— Боюсь, і тут усе просто. Спеціальними фарбами нашвидкуруч пишеться на кузові, а потім легко стирається... Ясно одне: вони на "Волзі" жовтого кольору їздять. Найпоширеніший колір серед наших київських таксі...

— Мені цікаво знати: хто міг видати мене як офіцера міліції?

— Лягавого, — посміхнувся капітан, згадуючи записку в кишені лейтенанта. — Це мене також наводить на думку, яка вам, лейтенанте, може не сподобатися...

— Ви хочете цим сказати, що я бачив в аеропорту Ферарі Надію, а не Людку-Любку?

— Ні, лейтенанте. Я так далеко, як сищик Кублей, ще не зайшов...

— Бачу, ви мене ніяк не можете залишити в спокої...

— Ви куняєте, Кублею... Не можу ж я дозволити вам перетворювати мій кабінет у готельний номер... Йосипе Віссаріоновичу!..

— Не наголошуйте мені на цьому так часто... Це вже вчорашній день.

— Тому прохання — не проспіть сьогоднішній, — капітан взяв один з олівців, що скидались на маленькі різнокольорові козацькі списи, які стирчали тонко загостреними в теракотовій псевдоантичній вазочці. — Я так зовсім не думаю, — повторив капітан Дубль. — але чомусь певний, що зв'язок між Надійкою і Любою тут існує. Не може не існувати. Втративши чи покинувши свого чоловіка, людину, яка була їй найближча в цьому майже тримільйонному місті, вона не могла так само легко залишити сестру, котра стала відтепер їй чи не найближчою... Звичайно, за умови, що вона не вийшла заміж... Але це відпадає. Вона подала б на розлучення і зажила б мирним життям. Вона ж навпаки — дала можливість отямитися своєму чоловікові, якого, очевидно, ще кохає, проте поки що чисто по-жіночому платить йому тією самою монетою. Тобто мстить, лягаючи в ліжко з іншими чоловіками.

— І ці інші...

— Цими іншими могли б стати і ви, Кублею. Якби пощастило і ви, лейтенанте, могли б потрапити в обійми рідної сестри своєї нареченої. Тож моліть Бога, що вам вистрілили в ліву ніздрю з газового пістолета і залишити спати під кущем бузини.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 369

Лейтенант мовчки хитнув головою.

— Я вас розумію, лейтенанте. Якщо у вас серйозні наміри до Ферарі-молодшої, як визначив сищик Кублей...

Кублей знову прокинувся, перед цим таки міцно клюнувши своїм кирпатим носом письмовий стіл.

— Що ви робите вночі, Кублею?

— Шукаю Ферарі. Вони ж, як сови — на полювання з'являються опівночі!..

— Ви маєте рацію!

— Маю, а що?

— Вам доведеться поспати під звуки рації кілька днів у дворі нашого п'янички з села. Проведемо операцію "Траса".

— Вертоліт! — повторив Кублей.

— З гелікоптером устигнемо. Та й де гарантія, що вертоліт уночі не втратить слід?

— Прожектор над лісом, селом...

— Ваші думки, пропозиції, ідеї, Вікторе? — повернувся капітан Дубль до лейтенанта-красеня.

— Гм, по-перше, я хочу поцікавитися в Надійки про її зв'язки з сестрою.

— Припустимо, але й не забуваймо про таке: він односторонній. Тобто Ферарі-старша телефонує молодшій... Що далі?

— Так, тоді це відпадає.

— Ну, не зовсім... Можна запеленгувати телефон. Влаштувати чергування і т.д. і т.п. Ми це не виключаємо. Які ще пропозиції, думки?..

— У мене спостереження...

— Так, лейтенанте, я вас уважно слухаю.

— З ними тісно пов'язаний бармен. Я чомусь у цьому впевнений.

— Підстави? Хоча ми здогадуємось. Нам про це з Кублеєм також говорила "тумба" — офіціантка з ресторану...

— Це вам говорила, — огризнувся Кублей. — А мене вона просто послала до ... моєї мами...

— І це правда. Мені говорила... А ваші спостереження, лейтенанте?

— Їх кілька! Бармен спочатку збирає необхідну інформацію. Вираховує потрібного іноземця. Він трохи знає англійську, французьку, німецьку... Потім виявляє, в кого є наявна валюта і в достатній кількості... Просить розміняти крупну доларову банкноту... На що я відгукнувся... Тоді міняє склянку і подає спиртне тому, хто розміняв

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 370

йому купюру. Тільки вже в кольоровому бокалі. Той, хто сидить у барі і слідкує за всім, що діється, одразу визначає, кому подано кольоровий і яскравий, як папужка, бокал. Водій "таксі" (з банди "Європа-блюз") платить йому втричі більше, ніж зазначено в рахунку і йде геть...

— Гаразд! Як вони потрапляють саме в авто "Європи-блюз"?

— Дуже просто! Перші три машини, як правило, пасажирів не беруть, поки не від'їде "Європа-блюз" разом з машиною прикриття...

— Ну й діла, що пахнуть прокурорською справою, — позіхнув Кублей.

— Я це помітив, — мовив капітан, не зреагувавши на репліку приватного детектива. — Але як вас викрили, що ви лягавий?

— Вам не соромно, капітане? Така самокритичність! — посміхнувся Кублей, не приховуючи своєї іронії.

— Я цитую записку на згадку, залишену в кишені лейтенанта, — відповів капітан Дубль.

— Гадаю, їх попередила Люба Ферарі! — висловив своє припущення лейтенант.

— Звідки вона взнала?

— Ось цього я й не знаю як. Я сам сьогодні дізнався, що вони сестри-близнючки. Тобто я знав про сестру. Справді старшу. Так принаймні Надя казала. Але щоб вони були близнята...

— Чим же ви викрили себе? Розміром купюри? Можливо, іноземці не клюють на такий гачок?! А мо' вас бачили в депутатській кімнаті? Невже й там у них "своя" людина?..

— За долари у нас тепер усі "свої", — кинув в'їдливу репліку куняючий Кублей.

— Не будьте фіглярем, Кублею! Не треба по собі міряти усіх інших людей.

— Обережніше, капітане! А не то я за гривні ночувати один у селі не буду.

— З вами ми сусіда Харитоновича посадимо. Для компанії. На цьому й розійдемось... Вас, лейтенанте, за дверима чекає Надійка Ферарі. А ваше, Кублею, розчарування — Василь-абіссінець. Обніміть його і заспокойте... Ну й змастіть йому там губи йодом. Такий інструмент і на ремонті, а людині працювати треба...

— У теніс можна і з побитою пикою грати!

— Ну й вислови ж у вас, Кублею. І це про ваших небагатьох клієнтів, що щедро підгодовують вас, дякуючи своїй ревнивій вдачі...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 371

Таких клієнтів леліяти треба. Тримати у формі... А проте судячи з того, що зробив з нього худорлявий на вигляд лейтенант Хорт, ваш останній клієнт надовго її втратив і перейшов з однієї вагової категорії в іншу... Значно більшу...

— Ви помиляєтесь, капітане... Він якраз втратив вагу, а не перейшов...

— Уявляю тоді його у вищій вазі і нашого молодого лейтенанта під ним, — перебив капітан Кублея, посміхаючись...

Вони залишили капітана одного в кабінеті сам на сам. Дубль, поклавши перед собою свіжий журнал з кросвордами, замислився. Він ніколи не заповнював клітинки кросвордів. Просто дивився на них і механічно проглядав питання як по вертикалі, так і по горизонталі і думав: "Що нам відомо і чого нам не відомо?"

Нічого нового до того, що було сказано вдень, він не міг придумати. Увечері виїхали в черговий раз до Борисполя. Дорогою не забули залишити в хаті п'янички сищика Кублея.

Лейтенант сидів перед відеомонітором, на який надходила з бару відеоінформація від камери спостереження. Знайомий йому бармен прямо з екрана посміхався йому в обличчя, ніби щось питав чи відповідав, пересипаючи свій український суржик поганенькою німецькою і французькою мовами. Інколи переходив на іспанську, італійську, але з останніх двох мов він знав по одному слову: "аміго", "грація"...

— Грація, грація! — повторяв він найчастіше.

Бровастого "француза" з Європи-блюз" Віктор не помітив у барі. Капітан Дубль, переодягшись і натягнувши на голову чорний берет та начепивши на ніс чорні окуляри, крутив на вказівному пальці ключі від машини і всім своїм виглядом демонстрував, що нетерпляче чекає на клієнта. Коли до нього підходили пасажири, він відповідав:

— Зайнято. Чекаю рейс, — і називав номер рейса, літак якого ось-ось мав приземлитися. На щастя, надокучливих клієнтів було обмаль. Це йому давало можливість якнайкраще роздивитися водіїв таксі (свою увагу він зосередив саме на них). Бачив мерзенні пики, милувався приємними на вигляд водіями переважно похилого віку, але ще кремезними й міцними. Дивився і на третій сорт і скрушно шкодував, що таких допускають до керма. Їм би, мовляв, тримати в руках ножі-фінки і виходити на Житомирський тракт. До таких пик небезпечно й у авто сідати. Хоча знав, що серед них чимало відчайдушних

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 372

і гарних водіїв. Чимало їх накладає головою. Особливо останнім часом, коли в столиці з'явилися цілі, м'яко кажучи, загони кавказців. Перестрілки, вбивства, угони автомашин... З розтрощеними головами таксисти в кюветах чи прямо на обочинах шосе. Все це ставало відомо капітану наступного дня, і управління з розслідування вбивств працювало майже цілодобово. Доводилося й йому нерідко підключатися до цієї справи.

Аеропорт жив своїм життям. Одні кудись бігли в пошуках швидкого транспорту, інші навпаки, нудьгували, очікуючи своїх рейсів, які з невідомих причин затримувалися. Треті вештались просто так чи з надією підробити, піднести валізи іноземцеві за один-два долари, щоб тут же пропити їх. Четверті гнали їх утриші, мотивуючи свої дії зоною їхнього впливу. П'яті здирали дань зі столиків-розкладок з різноманітним крамом: з дешевою пригодницькою російськомовною літературою, еротичними альбомами, українським "Ковбоєм" — з ліричною назвою "Лель", начиненим голими красунями. Хтось, напікши у себе вдома біляшів, пончиків і пиріжків викидав на "тимчасовий ринок", заробивши кілька десятків гривень. Комусь перевертали лотки, столики, які ще не знали правил поведінки в аеропорту... Сутенери шукали клієнтів для своїх дівчаток і в барі після вдалої "операції" пропивали свої проценти...

Все це йшло у своєму потаємному, прихованому від сторонього ока, руслі життя. Капітан відав про це, але на все не вистачало рук. Та й не у всіх його колег чисті були руки. Особливо "старалися" працівники дорожньої автоінспекції, які постійно полювали на іноземні авто з іноземними номерами, нахабно вициганюючи в їхніх власників марки, долари, крони, імпортні цигарки, запальнички, жувальну гумку та інші дрібнички. Капітана огортав від того сум. Йому ставало соромно за цих "жебраків" у погонах. Він навіть заочно червонів і казав:

— Віднесли багату Україну до країн третього світу. До Гвінеї-Бісау, Анголи, Сомалі і ще Бог зна до яких країн... — Від цього йому ще більше пекло від сорому...

Раптом він помітив автомобіль "Москвич"-комбі. Крізь заднє скло промайнула знайома мармиза. "Хто б це міг бути?" — подумав було. Здається лише вчора він бачив це лице. Капітан підійшов ближче, але вдав, що його зовсім не цікавить, хто там знаходиться в салоні авта. Водій у картатій кепочці — пикатий брюнет з товстими

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 373

губами й пластирем на верхній губі — пильно вдивлявся в натовп біля таксі, перебираючи, очевидно, очима жіночі обличчя.

“Василь! Король Василь — чоловік Ферарі-старшої. Що він тут робить? Розігрує комедію, призначив побачення чи висліджує свою колишню кохану?..” Капітан зайшов у аеропортівський скверик і сів на свіжопофарбовану лавочку. Звично завертів у руці ключами. Авто “комбі” розташувався позаду його автомобіля. До одного з водіїв таксі, що сидів у салоні, підійшов сержант. Наказав показати документи. Водій йому подав. Потім щось подав Василь. Сержант козирнув і відійшов геть.

“І цей узяв подачку! Цікаво, в чому: в гривнях, доларах?” На землю опускалися сутінки. Василь вийшов з авта і пішов прямо на капітана. “Невже пізнав?” — перше, що майнуло в голові капітана. Але Король пройшов повз капітана і зупинився під густим кущем. “Слава Богу, лише приспічило. Тепер йому не до мене...” Через мить Василь вийшов з гущавини, навіть не глянувши на Дубля і знову сховався в свій “комбі”. На горизонті знову без змін. “Щось потрібно робити”, — подумав Дубль і несподівано сам собі сказав: “Бармен! Треба запросити бармена. Ні, спочатку “тумбу”. А й справді краще її”... Капітан Дубль почав пригадувати її прізвище. Якесь морське чи кавалерійське. Згадував свою звичку запам'ятовувати прізвища асоціативно. Це завжди йому допомагало. Не треба й у записник заглядати. “Меч? Риба-меч? Ні, наче не меч. Яке ж прізвище? Спис, Шабля. Точно, Шабля! І риба така є, і зброя. Анюта Шабля”.

На капітанове щастя цього дня Анюта Шабля чергувала. Директор ресторану — молодий, бородатий і вгодований молодик — належав до тих ласунчиків, які не тільки люблять висококалорійні страви, а й повненьких жіночок, сидів як кіт на сонці і мружив від задоволення очі. Капітан Дубль йому одразу сподобався. А коли той показав посвідчення, й поготів.

— Мене цікавить одна ваша підлегла, — мовив капітан і не чекаючи запрошення, всівся на стілець перед маленьким приставним столиком з голубою гвоздикою у жовтій вазочці, що стояла посередині столика.

“Корчить із себе патріота. Гвоздику й ту вифарбував у жовтий колір. Червоний революційний, бачте, вже став йому символом тиші і неба”, — подумки зловтішався капітан.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 374

— Хто саме? У мене їх багато, — запитав молодик.

— Анюта Шабля.

— О, цікаво, що вона там скоїла? Образила вас, нагрубила, викинула з зали?! Ох мені ця Анютка! Одні клопоти мені з нею. Якби не справлялася з роботою, я б її викинув...

— Отже, при таких даних ви вважаєте, що вона справляється з роботою?

— Вона ж ніколи не хворіє, не знає, що таке бюлетень. Що таке маленька дитина, дитсадок — і постійно на роботі... Навіть тоді, коли не її зміна... Живе рестораном...

В останньому капітан Дубль не сумнівався.

— Вона вас образила? Не вірю... Таких нарцисів, як ви, вона не ображає. Каже: "Страшенно люблю гарних мужчин". Тож якщо вона вас образила, ви в її списку перший...

— Ні, я просто її знайомий, — мовив капітан.

— О, навіть так!.. Цікаво. Вона ніколи мені не розповідала, що серед знайомих має лягав... Пробачте! — він несподівано запнувся на початку невдалого жаргонізму...

— Продовжуйте, продовжуйте... Цим слоганом ви багато чого сказали... Звичайно, про себе...

— Пробачте, я й справді не люблю міліціонерів. Дріб'язковий ваш брат... То поїсть нашармака, то відкупишся від нього через якусь дрібничку. Замість порядку, постійні безпорядки, провокації через них... Особливо від переодягнених...

— Надіюсь ви не на мене натякаєте?

— Боронь Боже, ви — виняток. Щасливий виняток, пане капітан!

— Я вам вдячний хоча б за це... А зараз покличте на кілька хвилин Анюту.

Анюта-"тумба" не примусила довго себе чекати.

— Привіт, — по-дружньому привіталася вона. — А мені директор так і сказав: "Там красунчик на тебе чекає. Правда, з міліції..." А мені яка різниця звідки красень?.. А це мій капітан. Чим можу служити? Подати каву, бутерброд з ікрою паюсною, склянку з шампанським чи коньячком?.. Директор натякнув... Мовляв, ти його там спробуй пригріти...

— А хіба за директором якісь грішки завелись? — запитав капітан, легко підхопившись зі стільця.

— А за яким директором вони не водяться? — питанням на питання відповіла Анюта. — Директори, як жінки. Всі грішні. І ті, і другі...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 375

— А ви, Анюто?

— Ви вже знаєте, як мене звати. А прозивали тумбою.

— Я не називав...

— Ви може й ні. Бо ви культурний. А от той миршавий... Той так і казав: "Ти, тумбо, я до тебе ще доберусь..." А це, слава Богу, ви добралися... Тож що вас привело до нас?

— Відверто?

— Відверто! Начистоту.

— Скажіть, Анюто, ви маєте якісь зв'язки з Ферарі?

— З Ферарі? Людкою? — вдала здивований вигляд Анюта.

— З Людкою, хоча її звуть Любою. Але вона чогось цього гарного імені соромиться...

— Ну, то її клопіт, — Анюта чогось почала м'яти колись свіжовибілений фартушок. — Можна присісти?

— Можна, прошу пані! — капітан галантно вклонився і сам нарешті присів на стілець.

— Це ж не в міліції. Там, кажуть, сідати небезпечно. А тут... Все таки кабінет директора.

— Тож розповідайте, будь ласка, Анюто...

— А що тут розказувати? Я її не знаю, хто вона й що. Кажуть, Ферарі... Одні кажуть, що повія, інші — агентка. Хто її знає? Влаштувалася до нас на роботу. Але жодного дня не працювала. Директорові, кажуть, заплатила доларами... Аби у відомості писав, що така то й справді працює, справно виходить на роботу... А виходить, що за неї працюю я. І все... Здається, все. Ага, іще! Чоловік останнім часом прибігає. Вчиняє напідпитку скандали. Ревнує. Директор йому каже, що дружину треба біля себе тримати, а не пускати по чужих руках... Що він і сам би хотів її бачити. Так вона ж на роботу не з'являється... У нас, кажуть, і її книжка трудова лежить...

Капітан узяв олівець у руку, відірвав аркушик паперу з записної книжки і намалював хатку. Більше, здається, нічого і не вмів. Ну, ще хіба там сонце чи соняшник. Так і те в нього виходило однаково.

— А у вас з нею ніяких зв'язків? — з байдужим виглядом повторив удруге капітан Дубль.

— Спритна вона дуже! Інколи сама телефонує... А свого телефона не дає. Питає, що тут у нас, як ідуть справи... Чи багато іноземців обідає в нас. Як розплачуються — валютою чи нашими гривнями... Я їй завжди кажу: Здебільшого гривнями, на які міняють

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 376

свою валюту на чорному ринку. Їм це вигідно. Обід за сімдесят центів!..” Вона лається. Каже: “Ну і паскуди!” А я їй кажу, що не всі такі. Є і порядні люди — доларами дають. Беремо на око. Хто три, хто п'ять доларів за обід. А в касі обміну валют міняємо потім на гривні...

— А як бармен?

— А ви й про нього знаєте? Що ж вам розповідати, коли ви знаєте більше, ніж я?!.. Бармен... — раптом двері відчинились і на порозі з'явився директор з тацею в руках.

— Дозвольте?

— Я прошу пробачення, пане директор, якщо ваша ласка, але ще кілька хвилин, і я вам дам змогу пообідати чи вже повечеряти...

— Що ви? Я не за себе турбуюся... За вас... Знаю, ваші завжди голодні...

— Дякую, я не голодний, — відповів капітан, ледь стримуючи своє обурення.

Директор, задкуючи з тацею, зачинив двері з того боку...

— Невже підслуховував?

— Ну що ви?! Тут подвійні двері. Та й він мене все одно питатиме, чим ви цікавилися. Я йому все розповім, бо брехати не вмію...

— А якщо я вас попрошу?..

— Ну, якщо попросите, то не все скажу...

— А якщо я вас дуже попрошу?..

— То зовсім йому нічого не розкажу. Скажу тільки, що то була державна таємниця...

— Чудово!.. Так от, що там у нас із цим барменом?

— З Володькою Калужинським? То їхній холоп. Інформатор. Як тільки яка “торба” з'являється, він одразу папугу підіймає...

— Не зрозумів?

— Що ж тут розуміти? “Торба” — це іноземець з купою грошей. А папуга — особлива й велика склянка червона в барі... Він наливає в неї тільки тому, хто в кишені має туго набитий гаманець валютою...

— А не простіше когось конкретно проінформувати?..

— Кому повідомити?.. Володька навіть не знає, чи є хтось з хлопців Ферарі в цей час у барі...

— А “француз”?

— Який француз?!

— Ну той, що видає себе за француза...

— Нема в нього ніякого француза...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 377

Капітан Дубль розповів їй коротенький епізод, коли лейтенант Хорт бачив, як "француз" підійшов до бармена і дав йому пристойні чайові...

— Це напевне випадковий відвідувач чи знайомий. Володька і справді не знає нікого з хлопців Ферарі. А може той кілька разів і сидів у барі. Володька й запримітив. Але все одно, хто той француз, Володька не знає... Вони йому дають чайові тільки за "торбу" і "папугу". При цьому вони не "світяться" перед Володькою...

Капітан Дубль підвівся і подякував Анюті за інформацію.

— І все? — кокетливо й з докором запитала Анюта. — Скільки голову тут мені морочили і ... спасибі...

Капітан поліз до кишені.

— Дурненький, — Анюта з викликом наставила щічку і вказала товстим пальчиком на ямочку лівої пухкенької щічки. — Ось сюди один поцілунок — і я два тижні не змиватиму.

Капітан охоче задовольнив її бажання. Анюта засяяла, як щойно начищена срібна чи золота монета...

РОЗДІЛ VIII

Через чотири дні, коли лейтенант Хорт збирався вже покинути не зовсім гостинний для нього Київ, Надійка повідомила йому, що об'явилася Люба. Між сестрами відбулася телефонна розмова. Люба зателефонувала під вечір:

— Передай, сестро, своєму лягавому, щоб мотав звідси, поки живий! Ми закриваємо лавочку, і хай він спробує щось довести...

— Так ти в Києві?

— Будеш багато знати — скоро постарієш і не вийдеш заміж навіть за лягавого.

— Любо, я тебе не впізнаю! З ким ти зв'язалася? Для чого все це тобі?

— Слухай-но, не корч із себе Макаренка в спідниці і менше лящай язиком. А то ти мені не сестра!..

Відчувалося, що Ферарі-старша добряче напідпитку. Та й говорила очевидно в присутності когось із своєї "компанії", явно граючи "на публіку"...

Наступного дня в одній з київських підворітть у самому центрі капітан Дубль, лейтенант Хорт і сержант Квочка натрапили на відо-

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 378

мого українського бізнесмена. Він був п'яний як чіп. Сидів прямо на асфальті і варнякав, ледве повертаючи язик.

— Ви, любі мої мусора, можете мені тільки позаздрити. Європалюкс...

Аби не оці останні слова, капітан Дубль навіть уваги б не звернув на п'яного бізнесмена, пристойно одягненого, при краватці й з дорогим шкіряним "дипломатом" у руці... Він продовжував свій п'яний монолог:

— Я міг би їм утричі більше заплатити. Не обслуговування — люкс! Тобі, — звертався до капітана чоловік, — чуєш, тобі навіть у сні такого не снилося, — ледь зіп'явшись на ноги і обійнявши стовбур молодого каштана, говорив він. — У сні, чуєш?.. І все це за якихось триста доларів! Жаль, що не лишили своєї адреси... Одна ніч — і дві Європи!.. Одна — "міс Італія", а друга — "міс Європа"... Європа краща і ... ширша... Набагато ширша! "Міс України" не було...

Його взяли під пахви.

— А про решту я мовчу... Моє слово — закон... Мовчу як риба... Сказали тільки, якщо сподобалося, самі подзвонять мені і обслужать на дому... Зрозумів, мій генерале — на дому!.. — звернувся до сержанта Квочки чоловік.

— Я не генерал, а сержант...

— Такі вуса і лише сержант... А що тоді казати генералам?..

У кріслі, куди його всадили, він ледь тримався, щоб не впасти і, звертаючись до капітана, все промовляв:

— Слухай-но сюди, генерале!..

— Я вам не генерал!..

— Пробач — пане генерал!.. А чому в тебе вісім зірок на погонах? На етикетці з-під пляшки коньяка, гик-к-х, і то п'ять... Ти генерал армії?..

— Ви справді п'яні чи тільки прикидаєтесь?

— Я п'яний, генерале... П'яний від щастя, від кохання... Ти чув коли-небудь вірш "Так ніхто не кохав"?..

— Не святотатствуйте!.. Ви ж культурний чоловік, інтелігент...

— Я бізнесмен, генерале!.. Чесний бізнесмен... Глянь, скільки валюти в мене в дипломаті!.. Жаль, не пам'ятаю тільки зараз шифр від замка... Але тобі стільки і не снилося... А вони, дурні, взяли з мене тільки триста баксів. По прейскуранту, генерале!.. А я сказав... Як чесний бізнесмен. Український бізнесмен... Сентиментальний! І чайових

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 379

кинув їм по сотні! Хай знають наших... Таке обслуговування!.. Казали, якщо сподобалося, вони на дому обслужать, тільки щоб залишив телефон... Але вдома не вийде... Я приїду ще раз до них, а як ні, то можна і в офісі, моєму офісі. А чого — не можна?!.. Пообіцяли подумати, генерале... Тебе коли-небудь обслуговували отак?.. Дві дами відразу... "Міс Італія" і "міс Європа"... Європа краща... Ширша і ... краща...

— Е-е-е, генерале, цього я тобі не скажу!..

— А якщо ми примусимо?

— Не примусиш, генерале. По-перше, ти не гестапо, по-друге, не кагебе, по-третє, генерале, я не знаю... Доставка додому... Валюта і краватка — все на місці...

— Штани також!

— І штани, генерале, і трусики... Все на місці... Нічого не відірвано, не відкушено, ги-ги-ги, ... ги-к-к-х...

— Не блазнюйте!

— Я не блазнюю, — п'яно посміхався чоловік. — Обслуговування — люкс!.. Люкс-Європа і люкс-Італія!.. Тобі, генерале, і не снилось... Чесні благородні люди... Я спочатку напустив у штани, а коли вони мене помили — чин-чинарьом!.. Приготували ванну, сніданок... Ікорка там, банани, ананаси, коньяк, шампанське!.. І все таке інше... Благородно... Хай живуть... Чесно заробляють валюту. А чого?.. І головне — люкс-обслуговування... Знав би адресу, генерале, тобі, як другу, по секрету дав би... А так не знаю... Інквізиція не пройде, а пройде — не знаю, генерале... Навіть щоб хотів мамі рідній признатися — не признаюсь... Адресу там не дають... Кажуть, ми вашу візитку маємо... Самі подзвонимо... Тільки без хвоста... Слово бізнесмена, слово — закон... Чекаю дзвінка, генерале...

Клюючи об стіл носом чоловік продовжував п'яно варнякати одне і те ж. Капітан Дубль з його слів зрозумів усе. А головне, що бізнесмена захопили не в бориспільському аеропорту, а в Жулянах. Отже, все те, що Ферарі-старша передала молодшій — блеф!.. Усі зусилля, кинуті на Бориспіль, виявились марними, як і дні марно спливли. Вони знайшли запасний варіант...

Поки затриманий не прийшов до тями, сержант Квочка склав акт, перерахувавши речі і долари потерпілого бізнесмена в "дипломаті". Капітан Дубль перевірив наявність квитка, в якому був зазначений маршрут "Запоріжжя—Київ". Перевірив паспорт, де була

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 380

відмітка, що він одружений і мешкає в Києві по вулиці Генерала Наумова... "Може звідси в нього й звичка величати кожного генералом?" — припустив подумки капітан, а вголос запитав:

— Так у чому ж секрет вашого мовчання?

— У люксі, генерале! У люксі... Обслуговування — люкс, а головне, що живий лишився!.. П'яний, але живий... Європа-люкс. В Америці такого не зустрінеш... Їхній Президент, як там його, красеня?.. Ага, Клінтон! Так от, красень Клінтон може тільки позаздрити. І ти, генерале... Ти також заздриш мені...

Капітан наказав відвести затриманого п'яного бізнесмена в камеру попереднього ув'язнення.

— Коли завтра прийде до тями, поговоримо з ним на тверезу голову...

— Ображаєш, генерале, я не п'яний... Давай зараз. Я тобі все скажу... Хочеш, опишу італійку або "міс Європу"?.. Італійка — палаюча брюнетка, а "Європа" — блондинка. Не жінки — лебедині!.. Стрункі, довгоногі... Скрізь золоті ланцюжки — на шиї, на ногах, на руках... І руки, як крила лебедині!.. І вся ота небесна краса за триста доларів плюс чайові... Добровільно, ввічливо... Ніхто не примушував... Я почав було сперечатися, мовляв, даю чотириста, а вони ввічливо так: "Ні, пане, нам зайвих не треба"... Я дав їм по стольнику на ... бюстгальтери... Бюсти ж які!.. Пальчики оближеш!.. Не жінки, а тропічні орхідеї під пальмами... Пуховички, пальмочки, фрегат і все таке інше... Голуба лагуна... Джакузі... Плаваючі орхідеї, мій генерале... Позаздриш голубою заздрістю чи жовто-блакитною...

— Не блазнюйте!..

— Я український бізнесмен... Я патріот, генерале! Слава Україні! Героям слава!.. "Міс Європі" слава!.. "Міс Італії" також...

Сержант Квочка відволік бізнесмена в камеру. Капітан залишився з лейтенантом Хортом.

— Отже, лейтенанте, Жуляни! Запасний варіант знайшли, негідники... А завтра ж у нас ще й "Київ пасажирський". Нічний рейс — Берлін—Київ, Будапешт—Київ, Варшава—Київ... А кадрів конче не вистачає!.. Біда!..

— Тут і ще питання: там така ж схема? Свої бармени, свої інформатори. Чи також задіяні таксі з четвертого таксопарку?..

На ранок капітана Дубля викликав до себе "на килим" полковник Ситорчук.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 381

— Як там “Європа-блюз”? Зер шлехт?..

— Для мене зер шлехт, а для бізнесмена — люкс... Принаймні учора він почувався чудово.

— Я прослухав запис... Цікаво і все зрозуміло. Він уже очуняв?

— Очуняти то очуняв, але краще б він п'яним залишився... “Нічого не знаю, нічого не пам'ятаю, нічого не говорив...” Як папуга каркає...

— А з записом його знайомили?

— Прослухав той запис і заявив у знущальній формі: “І дурневі зрозуміло, що п'яне варнякання. Це не я говорив, а горілка в мені...”

— І все?

— Поки що все. Проситься додому! Готовий заплатити будь-який штраф. Не відмовляється й від меценатських послуг і таке інше... Про “Європу-блюз” більше ні слова. Каже, приснилося... Біла гарячки... Чого, мовляв, з п'яної голови не наплетеш...

— Цікаво. Вони ж йому не погрожували?

— Не погрожували, — мовив капітан. — Принаймні з його п'яної розмови відчувалося, що над ним якогось тиску чи насильства не чинилося. Все чисто, як він каже, благородно. Вилучили в нього триста доларів та щедрі чайові, які він зголосився сам по своїй волі заплатити. І будь ласка, куди, мовляв, його доставити?.. Щоправда, в добрячому напідпитку... Боюся, щось у спиртне додають, бо скаржився наш потерпілий, що в потилиці тупий біль... Ми дали йому “трійчатку” — каже, полегшало...

— Отже, давайте, капітане, дійте! Вертоліт у вашому розпорядженні. Піймати шахраїв за будь-яку ціну!.. Потрібна підмога?

— Так, хотілося б розставити більше своїх людей в обох аеропортах, на залізничному вокзалі...

— Що ж ми маємо? — запитав полковник Ситорчук і сам собі відповів: — По-перше, жовті таксі з начебто четвертого таксопарку й з повним набором номерних знаків... А мо' й намальовані. Сажею!..

— Сажею? — здивувався капітан.

— Так, звичайнісінькою сажею з газового котла. Ніколи не бачили, капітане? А ви спробуйте. Візьміть квач, розведіть сажу й нанесіть через трафарет... Виходить майже бездоганно. Ніби старі, вицвілі на сонці номери!.. Ми якось затримали одного такого автолюбителя. Всі номери в нього написані були сажею... Легко малювати, ще легше стирати! Пошліть сержанта Квочку, нехай перевірить номери. Особливо четвертого таксі...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 382

— Дозвольте йти, пане полковнику?

— Ідіть і виконуйте! У випадку чого негайно доповідайте...

На ніч виїхали з тією ж командою. У аеропортівському барі знайомий бармен був на своєму місці. Так само посміхався і також однаково наливав. Хотілося помітити "торбу" і "папугу". Не довго довелося й чекати: після приземлення літака австрійської авіакомпанії, бармен попросив клієнтів розміняти йому сотенку німецьких марок. Зголосився якийсь пастор, що забіг на хвилинку випити апельсиново-ананасового соку. Мовляв, не турбуйтеся, пане, нема проблем — розміняємо... Він вільно володів українською, оскільки був австріяком українського походження, тільки католиком.

Бармен нашвидкуруч протер склянку-"папугу" й охоче налив чоловікові соку. Пастор випив. Лейтенант Хорт шукав очима бровастого "француза", схожого на Брежнєва, одначе його в барі не було...

— Просто виконує свою звичну роботу, — мовив капітан, звертаючись до лейтенанта. — Якщо вірити Анюті Шаблі... На всяк випадок запам'ятовуйте якомога більше облич відвідувачів. Ви берете правий сектор, а я лівий.

— А чотири спини? — запитав лейтенант, вказуючи поглядом на відвідувачів, які сиділи спинами до них.

— Зверніть увагу на дзеркало! Вони чудово відзеркалюються в ньому, як живі...

Лейтенант Хорт поглянув у бік буфета. І дійсно було чітко видно обличчя відвідувачів, яких спочатку не міг ідентифікувати він. Правда, в кожного з них фрагментарно лише простежувалася та чи інша частина обличчя. Четвертою була дівчина з яскраво нафарбованими до неможливості губами. Товстими й противними.

Нічого особливого не кидалося в вічі. Пастор поставив "папугу" на стійку бара, подякував. Бармен, як завжди, навіть не обернувся. Пастор ображено гукнув до заклопотаного бармена. Той нарешті повернувся до нього й мовив, подарувавши стандартну посмішку:

— Данке шон!

Коли пастор-іноземець покинув залу, бармен звернув увагу на прилавок і побачивши купюру кинув услід гостеві:

— Бітте шон!..

— Я беру пастора на себе! — мовив поспіхом капітан і вийшов за ним. Пастор підійшов до купки жінок-черниць та чоловіків-монахів. Розчарований капітан Дубль зрозумів, що з пастором нічого не вийде.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 383

Шахраї "працювали" тільки з одинокими іноземними вовками-пасажирами.

"Отже, бармен про всяк випадок подав інформацію, чесно відробляючи свої дивіденди", — подумав капітан, збираючись іти до авта, коли несподівано підбіг сищик Кублей і щось показав йому на пальцях.

— Що ви мені хочете цим сказати?

Кублей так само мовчки вирвав один аркушик паперу з записника і показав капітанові.

— Де ви взяли цю сажу? — запитав Дублей, розглядаючи забруднений сажею вирваний аркушик.

— З номерного знака четвертого таксі. Австрієць-пастор уже вкладає свої валізи, а інші члени делегації їдуть автобусом.

— Пане Кублею, негайно беріть моє авто і мчіть на всіх парах до Харитоновича в село. Тільки ніяких випивок і вискакувань напереріз авта з пастором.

Він повернувся на сто вісімдесят градусів і, піднявшись до лейтенанта, наказав сісти за кермо "Пежо", що стояло осторонь.

— На капоті багажника авта нанесена мною спеціальна фосфорична пляма, — пояснив капітан. — Тож я сідаю у вертоліт і буду за вами слідкувати й контролювати з висоти. Зрозуміли?

Лейтенант кивнув ствердно головою і запитав дозволу йти.

— Не йти, а бігти, юначе! — наказав капітан.

Таксі з пастором уже вирулювало поза величезною клумбою. Інший таксомотор розвернувся за першим і поповз не поспішаючи аеропортівською площею. "Пежо" з пасажирами певний час вичікувало, а тоді пропустивши ще одну поперед себе машину, рушило за ними. Попереду йшла стального кольору "вольво" з дипломатичними червоними номерами.

Вилетівши на трасу, "вольво вирвалася вперед зліва, обігнавши два таксомотори і тільки видно було, як швидко зменшуються задні стопсигнали. Лейтенант з молоденьким водієм, який зовсім недавно повернувся з армії і вирішив продовжити службу в органах внутрішніх справ, мчали впевнено й легко. Хорт спробував було виглянути з вікна авта, але так нічого й не помітив. Вітер у вухах і гул автомашини заглушував шум гелікоптера, якщо той і летів десь там над ними.

А тим часом капітан Дубль, не випускаючи з поля зору "пежо" з фосфоричною міткою-плямою, йшов заданим курсом.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 384

От і село. Поворот таксі праворуч. Невдовзі і знайома капітану вуличка. "Чи встиг Кублей? — подумав Дубль. — Здається, встиг". Машини спокійно пересікли "гирло" вузької сільської вулиці і, злегка знімаючи куряву, повзли селом. Проминули хату Харитоновича, який у цей час спав, не відаючи, що коїться в його селі. І раптом що це? Несподівано зупинилися два задніх легковика. "Невже повторюється старий номер?" — захвилювався капітан. Пілот гелікоптера тримав машину над селом, зависнувши на якусь мить і вичікуючи, що ж буде далі.

Перший автомобіль з пастором, видно тимчасово паразізованим, благополучно вискочив на автостраду. Невдовзі влився в потік авто і непомітно загубився. Капітан будь-що намагався тримати його в полі свого зору, але це йому не вдалося, коли авто на мить зникло під мостом. Він втратив свій орієнтир. Передані номери на пости "ДАІ" нічого не дали, оскільки вони були фальшиві. Кілька машин затримали, проте ні пастора, ні водія-шахрая в них не було. Як крізь землю провалилися!..

Капітан наказав повертати назад. Автомашини задкуючи виповзали у бік автостради.

— Що трапилося? — запитав капітан лейтенанта Хорта, що підійшов до гелікоптера.

— Трактор, — скрушно мовив лейтенант. — Звичайнісінький сільський трактор, що перегородив вулицю...

— А що каже тракторист?

— А що може сказати той негідник? Те ж саме: попросили, найняли... Не міг відмовити. Сказали, що конче потрібно їм, щоб він перегородив вулицю...

— Саме в цей час?

— Так. А водієві таксі наказали відстати від першої машини і рухатися селом повільно. Трактористові дали п'ятдесят гривень і він, псяюха, перегородив нам дорогу. Водій першого таксі наказав заглушити мотор і чекати, доки не з'явиться ще якась машина... А наостанок сказав: "Ти зачекай, а я збігаю до хлопців!.."

— Отже, це була не Ферарі...

— Швидше за все "француз".

— Зрозуміло, — мовив капітан і підкликав до себе затриманого водія таксі.

— За п'ять доларів погодилися?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 385

— А що робити? Не кожен вечір заробиш, та ще й без пасажира... Водій у великій як аеродром кепці підійшов і попросив супроводжувати його до села, мовляв, без запаски їде. А потім порадив розвертатися і їхати в Бориспіль. "Поки митницю пройдуть, гляди й пасажира ще якось прихопити вдасться", — обнадіяв мене... А воно, бачите, як вийшло: цей трактор... Я мав проїхати ще метрів зі сто і повернути в найближчу вуличку...

— Водія першого таксі як слід знаєш? — запитав капітан подумавши: "Невже "француз"?.."

— Звідки? Вперше бачу такого! Принаймні такого в нашому таксопарку нема. А я своїх назубок знаю. Як і багатьох з інших таксопарків. А цього вперше зустрічаю...

— Який він із себе? — між іншим поцікавився Дубль.

— А ви хто? — поцікавився у свою чергу водій.

— А ти не здогадуєшся?

— Та здогадуюсь, але все-таки... Покажіть, будь ласка, посвідчення і все таке інше... А то в моїй практиці вже було. Прийняв за міліцію, а виявилося, що журналісти з газети...

Капітан показав посвідчення і попросив детально змалювати портрет водія першого таксі.

"Француз"! — одразу ж здогадався капітан. — Сто відсотків — це він!.. Але чому ні я, ні лейтенант Хорт не помітили його в салоні таксі?.."

РОЗДІЛ IX

Пастора в напівшоковому стані натрапили під готелем "Либідь". Він сидів на східцях ні живий, ні мертвий і клявся, що він перший і останній раз тут в Україні. Він любить її і любив, але ж не такою...

Коли його підібрала міліція, знайомий старший лейтенант зателефонував капітанові Дублю і повідомив, що затримано пастора з Австрії. Той негайно прибув до дільничного відділка міліції. Ознайомившись при яких обставинах було затримано пастора, він розпорядився відпустити нещасного.

— Усе гаразд, — мовив пастор, коли вони переступили поріг номера готелю. — Ми приїхали з місією миру і дружби... Сестри низько кланяються вам...

Капітан довго й терпляче слухав сповідь пастора і мовчав. Він знав, що люди, які потрапляють у такі екстремальні умови, намагаються виго-

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 386

воритися після стресу й навіть виправдатися в чомусь... Правда, в деталі і уточнення він не вдавався.

— Ви можете мені довіритися?

— З мене того, що я пережив, досить, — мовив пастор махнувши рукою й скрушно киваючи сивою головою.

— Це був рай?

— Навпаки, це було справжнє пекло! — ледь не закричав священик. — Ви з мене, мабуть, глузуєте, герр офіцір.

— Ніскільки, але я волів би знати деякі подробиці...

— Ніяких подробиць я вам не розповім...

— Вас били, погрожували, катували?.. Я хотів би оглянути ваші руки. Оголіть, будь ласка, ваші руки вище ліктя...

— Навіщо?

— Вас не штрикали, не робили ніяких ін'єкцій?

— Ні, в мене все гаразд. Просто мені насильно, мабуть, забагато залили вина чи горілки... А я ж зовсім не п'ю...

— Чи вам щось у склянку домішували?

— А хіба вони мені в цьому зізнавалися? Вони лише казали, щоб я нічого не боявся... Щоб був спокійний, як на сповіді... Вони блазнювали... Казали, є в них діва Марія, якій кортить від мене зачати... Я вам більше нічого не скажу! Я й так сказав забагато!.. Я сі прошусь негайно до Відня! Того мені Києва задосить, де я довго не був і ще довго до нього ся не спішитиму. Я вас прошу, герр офіцір... Скільки хочете, дам вам шилінгів. Мені зовсім не жалко. Слава Господу, вони хоч у цьому були люди чесні і взяли за послугу... Я вам віддам усі до одного шилінги і дуже прошу відвезти мене до аеропорту. І я буду вже за півтори години у Відні... Це був другий Чорнобиль... Можете мені повірити...

Капітан Дубль дивився на пастора і не знав, що йому робити: сміятися чи поспівчувати. Пастор безперечно викликав у нього співчуття, але як тільки капітан уявляв собі голого святенника-пастора перед двома "євами", його мимоволі розбирав сміх.

— Вам то напевно смішно, герр офіцір... Чи не так? І ви про те неподобство щось таки знаєте, але нічого не робите... А мені то є мука... Кара Господня... Господи, за що мене так? За які такі гріхи?..

"Ви пізнали неймовірні тимчасові земні радощі", — так і кортіло сказати капітанові, але він стримався, аби тільки не наражатися на міжнародний скандал.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 387

Він спробував було заспокоїти пастора і запевнив, що не сьогодні-завтра вони затримають шахраїв-здирників. Капітан з хвилини на хвилину чекав добрих вістей від сержанта Ягідки, який чергував на залізничному вокзалі. І Ягідка не забарився. Він урочисто повідомив, що на вокзалі затримав міс Ферарі власною персоною, і вона зараз спокійнісінько сидить у міліцейському "уазику" й нахабно усміхається, стверджуючи, що буде розмовляти тільки з капітаном Дублем.

— Так і каже?

— Саме так, пане капітан! — відрапортував сержант по телефону.

— Гаразд, везіть до відділку й чекайте на мене, — наказав капітан і, поклавши слухавку, глянув на пастора. "Даму "вашого" серця затримано", — висіло в нього на кінчику язика, але він повідомив по-іншому:

— Ми її піймали, пане пасторе!

— Слава тобі Господи!.. Горіти їй в гієні вогненній...

— Ви б хотіли її бачити?

— Якщо ваша ласка, тільки одним оком... Я б хотів її наставити на путь істинну... Це мій святий обов'язок...

Спускаючись ліфтом з дванадцятого поверху, капітан Дубль був уже не радий, що одягнув форму, бо відчував, як пронизують його десятки пар очей іноземців і очевидно вкрай здивовані та спантеличені тією обставиною, що він робить у компанії з пастором-іноземцем. Коли вони наблизилися до міліцейської машини, з автобуса-"мерседеса" повисовувалися з віконець ледь не всі пасажири.

— У нас, герр офіцір, коли йдуть на подібну операцію поліцаї, форму, перепрошую, не одягають...

— У нас також! — різко відповів капітан. — Але я не на операції. Я прибув до вас як офіційна особа, щоб принести вам наші співчуття, а також висловити свої вибачення...

Пастор, поклавши Біблію на свої гострі коліна, що стирчали з-під сутани з чорного ситцю, не сказав у відповідь нічого. До відділку приїхали за сім хвилин. На подвір'ї відділку міліції, почуваючи себе героєм дня, стояв гордий з хвацько закрученими вусами сержант Ягідка і сяяв обличчям, як новий срібний п'ятак. Йому хотілося, аби всі бачили тут, у відділку, як капітан Дубль потисне руку й урочисто поздоровить з успішно завершеною операцією. Сержант повів бровою, потім скосив свої карі очі на вікна другого поверху, оповиті зелено-багряним, як восени плющем і не побачив жодної зацікавленої

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 388

пики його побратимів. Капітан і справді підійшов до сержанта Ягідки, потиснувши мовчки йому руку. Згодом запитав:

— Де вона?

— В камері номер тринадцять!

— Як це вам, сержанте, вдалося?

— Дуже просто! Я побачив, як вона запізнювалася на поїзд. Вибігла на перон, комусь помахала квітами, що купила в переході. Поки чекала на здачу, поїзд — тю-тю!.. Коли поверталась, я її й затримав. Вона навіть не пручалася. Тільки заплакала і сказала спересердя: "Тільки вас тут не вистачало! Я ж йому мала сказати все..." "А ти скажи нам!" "Дзузьки!" — і тицьнула мені, щоб ви думали? — дулю! І це при виконанні службових обов'язків... Образа честі мундира!..

— Гаразд, гаразд. О котрій годині це трапилося?

— О 19 годині 30 хвилин за київським часом, пане капітан!

— Тоді все зрозуміло, сержанте, — капітан навіть не потиснув руки і повернувся до пастора, запитуючи: — Ви б хотіли поговорити з Ферарі?

— Її прізвище Ферарі? — здивувався пастор.

— Так, отче, якщо сержант Ягідка не помилився.

— Так вона італійка?

— Не зовсім. У неї дід був італійцем, а вона вже українка, правда, з італійськими очима. Так ви бажаєте з нею поспілкуватися? — перепитав капітан.

— Перепрошую, герр офіцір... Ні, ні... Я вже на неї надивився... Хіба що одним оком, — розгублено мовив нещасний пастор.

"Там якраз і вийде одним оком", — усміхнувся подумки капітан, згадавши одне-єдине вічко в сталевих дверях тринадцятої камери, а вголос запитав:

— А ви її зможете впізнати?

— О, звичайно... Звичайно... Я її запам'ятав на все життя. Її і пані... Перепрошую, ну ту, що звати Юля...

— Юля?!

— Так, герр офіцір!.. Блондинка Юля... Неперевершена краса і така ницість... А ту, яку ви назвали Ферарі, звати Люда...

— Там ще хтось був?

— Двоє чоловіків...

— Ви б могли і їх назвати?

— Прошу, герр офіцір... Одного звали начебто Борисом, а іншого — Захарієм. Так, то був Захар...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 389

— Гм, — капітан аж зупинився на порозі і глянув уважно на пастора обмацуючи своїм чіпким поглядом згори донизу. — Цікаво! Чому ж ви мені одразу не сказали?

— О, герр офіцір, так ви мене про їхні імена й не питали... А потім... Ніхто ж з них не був затриманий і я, перепрошую, боявся... Вони так і без жартів попередили: "Будеш патякати, ми тебе й у "Либеді" чи Відні дістанемо..."

— Отже, ви згадали їхні імена: Борис, Люда, Юля, Захар... Так от звідки дивна назва притону — "Європа-блюз"!.. Ось воно!.. Театр чотирьох акторів! — розмірковував уголос капітан Дубль...

Опустившись у напівпідвальне приміщення, де знаходилися камери попереднього ув'язнення, капітан, сержант Ягідка і пастор зупинилися біля масивних металевих дверей, пофарбованих у білий колір, з закритим наглухо вічком. Дубль наказав відкрити вічко. Сержант Ягідка негайно виконав наказ і попросив пастора підійти ближче, щоб той подивився у вічко. Святий отець статечно підійшов і припав до отвору. Наче прикипів... Нарешті неохоче відірвав свій погляд і ствердно ледь не вигукнув:

— Вона! Грішниця!.. Людмила... Боже, а яке воно, на перший погляд, невинне ягнятко!.. Проте якою вона фурією була там... Прости і не згріши, Господи!..

— Треба казати: "Прости і помилуй, Господи", — м'яко поправив капітан Дубль пастора.

— Перепрошую, герр офіцір! У мене знову запаморочилося в голові. Бачили б ви її в одязі Єви...

Вони повернулися знову в кабінет капітана. Дубль мовчки вказав на стілець пастору і той сів. Попросивши вибачення, капітан вийшов на хвилину й причинивши за собою щільно двері, звернувся до сержанта Ягідки, який стояв як вкопаний біля кабінету свого начальника:

— Я вам, сержанте, виношу догану. Поки що усну. Наказую відпустити Ферарі, та не забудьте попросити вибачення в неї за свою невдалу витівку з затриманням, від мого імені і від усіх нас... І навіть за лейтенанта Хорта...

— Але пане капітан!..

— Ви мене чули, сержанте? — грізно глянув капітан Дубль. — Ви бачили в неї на сукні золотого жучка?

— Достеменно так, пане капітан!

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 390

— Це подарунок лейтенанта Хорта з Одеси своїй нареченій. Так, це його наречена Надя, а не Люба. Це вона не встигла на поїзд, який мав відходити з нашого вокзалу до Одеси в дев'ятнадцять тридцять. Це фірмовий потяг "Чорноморець". Чи ви й цього на його фірмових вагонах не помітили, сержанте?

— Помітив, пане капітан!

— Тож якого біса ви тримаєте наречену — можливо майбутню дружину лейтенанта Хорта?.. Можна сказати, нашого майбутнього колеги... Вона ж йому так хотіла сказати... Сказати те слово, про яке він скільки днів і ночей мріяв... Негайно відпустіть!.. Посадіть її у моє авто і відвезіть додому. Передайте їй вітання і скажіть, що я з лейтенантом Хортом зв'яжусь і все поясню. Хай не хвилюється. Виконуйте!..

— Єсть! — хвацько відкозиряв сержант Ягідка і миттю щез у проймі напівпідвальних дверей...

— У мене до вас буквально кілька слів, ваша святість, — зайшовши до кабінету, звернувся капітан до незвичного гостя і в незвичний для себе спосіб та присовуючи до пастора ближче свій стілець. — Ми зараз негайно накриємо всю групу. Я вже надав наказ сержантові Квочці доставити сюди всіх чотирьох шахраїв...

— Чотирьох? — схвильовано запитав пастор. — Ах так, цілком можливо! Їх таки, мабуть, там четверо. Правда, четвертий не з'являвся в кімнаті, але я постійно відчував його присутність у сусідній кімнаті...

— Ви мені детальніше тепер можете описати, що ж з вами сталося і як? І де ви ту драматичну добу перебували? Вас шантажували, залякували, били?..

— О, ні! Не били... Погрожували... Але не били... Перепрошую, здебільшого просили... Я заявив, що у мене, перепрошую, піст... Вони питали... Питала власне пані Юлія... І не сміялася... Мовляв, якщо у вас, батюшко, піст... На це я відповідав, що не батюшка, а австрійський пастор. Ні в якому разі не московський батюшка... Вона сміялася й казала, що їй все одно... А далі допитувалась: "Якщо у вас піст, то чи можна тим, хто не поститься їсти нескоромне?" Я відповідав, що то є великий гріх... "А якщо ми атеїсти? — питала ота Ферарі. — Якщо нас так виховала совєтська влада й марксизм-ленінізм..." Вони безсоромно сміялися... Обидві, перепрошую. При цьому перебували, перепрошую, в чому мама їх народила...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 391

— Що ж було потім?

— Ви мене, перепрошую, змушуєте розповідати про те, що я тяжко пережив...

— Ваша святість!..

Пасторові, очевидно, подобалося таке звернення капітана Дубля, і він не заперечував.

— Ваша святість, але для загального добра. Для вашої справи. Ми маємо їм висунути звинувачення. Ми зовсім не знаємо, для чого ці люди затримували іноземців, що вони з ними роблять і чому ці іноземці мовчать... Не подають скарги в міліцію...

— Пане капітане... А як ото таке скажеш?.. Як то воно зовні виглядатиме? Ну, як би вам про це сказати?.. Благопристойніше... Це було насильство... Вони затягують вас насильницьким чи заманливим методом в те лігво... Вони його, перепрошую, називають "театром чотирьох". "Європа-блюз"... Стверджували, що матиму втіху і задоволення. Вони спочатку, перепрошую, купають вас у ванні... Можна було, звичайно, відмовитися, але вони заявляють, що ванна вам уже приготовлена і це входить в рахунок. Вони проводять медобстеження... Пані Юлія є лікар. Саме вона оглядає. Тоді після ванни вам подають білий махровий халат, шапочку, капці... На ваш вибір зубна паста, парфюми, дезодорант... Усе, як в кращих австрійських готелях... Потім... Я перепрошую, потім вас запрошують до сніданку... То, я вам скажу, є вишуканий стіл... Банани, ананаси, трускавки (по-вашому суниці)... Ікра різна... Є царська риба, різноманітні салати, соуси, тістечка, морозиво, кава... Вишукані напої... То є як у дорогих ресторанах... Вас обслуговують, перепрошую, у чотири руки. Пані Юлія каже, що Монте-Карло і Ніцца можуть відпочивати... Що то означає, я не знаю... Пані Люда говорить, що їм заздрить навіть президент Клінтон... То я не можу стверджувати чи пан президент США був там... То є напевно самореклама... Ходять вони лише в коротеньких фартушках, одягнених на голе тіло, що прикривали сороміцьке місце, і все то подають на дуже файно розмальованих тацях... Чорних з червоним і зеленим... То є петриківський розпис, я вам скажу, — пастор попросив води. Капітан Дубль подав пасторові склянку популярної мінеральної води "Миргородська".

— Знаєте, пече з учорашнього дня... Вони щось у воду додають... А потім примусили мене ще й випити... Я їх запитав: "Пані Юліє, — кажу, — ви мене за ці шилінги не вб'єте? Може я вам віддам

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 392

шилінги, а ви мене відпустите?" А вона у відповідь, посміхаючись: "Ми не грабіжники якісь і ні в кого не зароблені копійки не беремо. Ми хочемо, щоб ви, вперше приїхавши в Україну, трохи відпочили, розважилися. Запам'ятали, що ми не якась там дика країна. Ми є Європа... У нас такі традиції і ми дуже гостинний народ. Ми бідні, бо дуже багаті". Вона сміялася мені прямо у вічі. Вона постійно підкреслювала, що то не є Центральна Африка, а Центральна Європа і наголошувала: "У нас, перепрошую, канібальства нема... Убивств також. Ми надаємо лише солодке задоволення"...

— І що ж далі?

— Далі, коли я вже випив і мені почало паморочитися в голові, вони поклали мене в ліжко... Та я, перепрошую, ще міг опиратися, бо мав сили... Вони казали, що то обов'язково входить у їхній прейскурант і шилінги за це дійство все одно вирахують... Ферарі стверджувала: "Так що, батюшко, ліпше скоритися..." Вони мене знов обізвали батюшкою... Мені це московське звернення в печінках, шляк би їх трафив!.. То дуже мені не сподобалося, і я сказав, що рішуче протестую... Вони тоді почали до мене звертатися шанобливіше, як ви, герр офіцір: "Ваша святість!.." І я дещо заспокоївся. Але в ліжко лягати не погодився. Тоді Ферарі мене запитала, що було несподівано: "Ви імпотент чи алкоголік?" Я дивився їй прямо в великі її й лупаті очі, а проте вона не сміялася... Тож змушений був відповісти, що я імпотент, аби хоч якось від них відкараскатись. Та вона сказала, що ця обставина для них також вельми цікава, і вони можуть мені допомогти перебороти імпотенцію. І тут у ту гидотну гру вступила лікар Юлія... Вона мені сказала, що мають випробувати ефективний "живий журнал" і цим перевірять, чи я насправді імпотент... Перепрошую, але дайте мені ще води! — звернувся пастор до капітана. Дубль подав склянку з мінералкою, і австрієць випив залпом. Але навідріз відмовився продовжувати свою розповідь...

— Я вас дуже прошу! — спробував капітан Дубль умовити пастора.

— Ви їх нині затримаєте, тож ліпше розпитаєте у когось із них... Я перепрошую, але розповідати про ту гидь у мене язик не повертається...

— Ваша святість, якщо ми не будемо знати всієї правди про їхні діяння, то вони так і не зізнаються. Адже жодній нашій людині так і не вдалося проникнути в їхнє лігвисько...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 393

— О, так! Вони дуже хитрі... То є лисиці! У них є талановитий режисер. То є Борис. Це найцинічніший фантазер! То є талант. Нереалізований ... Йому і ставити п'єси, кіно, а він...

— Ваша святість...

— Я мушу розповідати все?

— Так, ваша святість, — підлив єлею капітан Дубль.

— Я перепрошую, але вони мені показували той мерзенний "живий кіножурнал". Пані Юлія викликала Захарія, чорного як циган і на моїх очах роздягла його, а Феррарі в свою чергу демонструвала своє гріховне тіло. Потім... Потім вони вживали мильний порошок...

— Як це? Для чого? — вихопилося в капітана Дубля.

— Та я хіба знаю? — відповів пастор, закотивши очі до стелі. — Потім Захарій входив ... у неї... Відбувався страшний суд... Пані Юлія повзала по килиму в екстазі і кричала: "Отче, ну як там у вас тепер з імпотенцією?" І все намагалася впіймати мене, оте капосне й сатанинське поріддя, за грішне місце...

— І скільки тривав отой ганебний "спектакль"?

— Бачите, так продовжувалось аж до вечора... На сніданок, на обід і на вечерю... Я змушений був передивитися, перепрошую, всі три "живі кіножурнали"... Тоді вони змусили мене передивлятися численні фото, з зображеннями любовних богохульних оргій... Потім пред'явили рахунок і сказали, що за сніданок, обід і вечерю, дві ванни, за три перегляди "кіножурналів" і фотографій я винен їм п'ятсот доларів. Сюди входить і доставка в готель "Либідь"... Я їм відраховував у шилінгах і запропонував їм ще трохи, аби вони мене відпустили якнайшвидше... "Чайові — ваша добровільна справа, — відповіла пані Юлія. — Ми вас довеземо до готелю, як і домовлялися. Гаманець, документи, коштовності, валізи — все у повній цілості. Бережи вас Бог, отче!" Ви бачили, скільки то є блюзнірства, герр офіцір?..

Задзвонив телефон. Капітан Дубль схопився з місця, попросив вибачення і взяв слухавку.

— Говорить полковник Ситорчук!

— Слухаю, пане полковнику!

— Щойно мені передали запис телефонної розмови з офісу бізнесмена...

— Орендочки?

— Так, Орендочки. Ну й чудернацьке прізвище, Господи прости! Так от, ви знаєте, що ми встановили з дозволу прокурора прослухо-

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 394

вування в кабінеті постраждалого бізнесмена. Півгодини тому зателефонували. Очевидно, Феррарі. Вона запитала, чи той не має наміру знову відвідати їх, якщо він запевняв їх у тому, що йому дуже сподобалося попереднє "обслуговування". Він охоче дав згоду і попросив передзвонити. У нього, мовляв, гостює американський колега, і він хотів би й його взяти з собою, якщо той, звичайно, погодиться. Просив певних гарантій від різних неприємностей, наприклад, не споювати їх до "білочки". Вона запевнила, що буде все на вищому рівні і за їхнім бажанням. Жодного насильства. Окрім одного: вони мають їхати із зав'язаними очима, щоб не здогадалися, де вони і в якому районі перебуватимуть... Щойно зателефонували знову. Рівно о 22-й нуль-нуль авто стоятиме біля під'їзду офісу Орендочки. Вони попередили, що у випадку заяви до міліції, на нього очікує серйозна неприємність, тобто вони мають повний компромат на Орендочку (фото в непривабному стані, телефон, домашня адреса, ім'я дружини Орендочки, негативи), який зберігається в надійному місці... Що ви можете сказати, пане капітан, з цього приводу?

— Якщо ваша ласка, пане полковнику, я відвезу пастора до готелю, переодягнуся й до операції готовий...

— О'кей! — кинув улюблене слівце по-англійськи полковник Сидорчук і зв'язок перервався...

РОЗДІЛ X

Орендочка вийшов з власного офісу рівно о десятій вечора. Спускаючись з високих сходів, що вели з офісу, оповитого молодим виноградом і повзучими трояндами, він подав руку трохи вищому на зріст молодику з залисинами, що стояв на ґанку й чекав на нього з нетерпінням і мовив:

— Обережно, тут яма. Так недовго і ноги зламати. Казав, щоб залатали, але віз і нині там...

Американець українського походження Бодьо Михлик, а простіше Богдан, розкрив велику парасольку і обережно ступив на освітлену єдиним тьмяним ліхтарем місцину. Дощ лив як з відра. Асфальт, покрившись маслянистими калюжами, пузирився бульбашками, що беззвучно лопались, як маленькі гейзери і свідчили: цей дощ надовго.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 395

— У таку погоду хочеться теплого затишку, трохи вина чи віскі, і ... жінок, — прицмокнув своїми товстими губами Орендочка.

— То може не поїдемо? Та й люди вони якісь загадкові... Все це нелегально...

— Це вірно: в нас проституція ще не легалізована. Але ми їдемо не до проституток, а до моїх гарних знайомих. Таких дівчаток в Нью-Йорку, Бодьо, ти не знайдеш. Тож не переживай. За мій рахунок!..

— А де гарантія?

— Гарантія повна! Це я тобі заявляю. Фірма — вищий клас! "Європа-люкс!" Це тобі не якийсь там задрипаний американський бордель...

— Ти сказав "люкс"?

— Обслуговування люкс, а "театр чотирьох" називається "Європа-блюз".

— Чудасія, та й годі!.. Це що — духовий квартет?

— Там є все, — загадково відповів замріяний Орендочка.

— Може взяти з собою якісь сувеніри — цигарки "Мальборо", "Кент", віскі?..

— Дорогий Бодьо, у них є все!.. Нам лише залишиться заплатити баблом. Про що ти говориш? Які ще сувеніри?.. Облиш... Там такі дівчатка — пальчики оближеш!.. Пахнуть ароматами Всесвіту... Райські кущі у вигляді пальм і орхідей. Єви без фігових листочків!.. Побачиш, сам захочеш стати Адамом... Ранчо "Багаті також плачуть". Сльоза прощання і таке інше...

За зеленою живою брамою блимнули фари авта, осліпили Орендочку й американця, а потім раптово потухли. Вони оминули велику калюжу, перестрибуючи через малі й наблизились до легковика. Назустріч, також перестрибуючи калюжки, в яких віддзеркалювався ледь помітно жовтавий блиск ліхтаря, до них підбігла граційна Ферарі, цмокнула Орендочку в щічку, як свого давнього знайомого і, глянувши своїми великими очима на американця, защебетала:

— А ваш гість нічого! Губи самі просяться до поцілунків, — Вона безцеремонно взяла того за підборіддя своїми довгими музичними пальчиками і поцілувала американця прямо в товстенькі вуста, залишаючи слід від помади. — Це для першого знайомства. Я жартую. Побігли, мої солоденькі хлопчики! А то ще хтось сяде нам на хвоста, та й ллє як з відра, — Ферарі взяла американця за руку, і вони побігли до машини.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 396

Сіли в авто і машина тихо рушила.

Капітан Дубль, ковзнувши поглядом по номерах таксомотора, наказав комусь по рації:

— Зв'яжіться з черговим по ДАІ. Негайно дізнайтесь, кому належить автомашина під номерами 66-66, серія КИТ!..

Жовта "Волга" виїхала на освітлену вулицю, але вже без ознак таксомотора, і взяла курс у напрямку печерських пагорбів. Вискочила на знамениту Набережну біля фунікулера, минула річковий порт і помчала на всіх парах вздовж Дніпра. Ось уже далеко позаду залишилась древня Лавра, "баба" з мечем, міст Патона, Видубецький монастир... Їхали обухівською трасою. По рації попередили пост ДАІ біля села Чапаєвка, щоб не зупиняли ні в якому разі жовту "Волгу" КИТ 66-66.

По шосе їхали не швидко. Капітан Дубль тримав дистанцію і не спускав свого пильного й професійного погляду з авта, що рухалось попереду, водій якого дотримувався всіх правил дорожнього руху й ніде не порушив. Повз черговий пост ДАІ проїхали зі швидкістю сорока кілометрів на годину...

"А вони навдивовижу дисципліновані злочинці", — ні до кого не звертаючись і посміхаючись подумав капітан Дубль.

Минули Кончу-Заспу, Кончу-Озерну, а за санаторієм "Жовтень" повернули ліворуч і в'їхали в рідкий ліс. Лісовою дорогою вискочили на дніпровську дамбу і рухались по ній. Потім знову повернули ліворуч і опустилися вниз до дачного селища, що розкинулось на берегах притоки Дніпра.

Дощ, що так щедро поливав вулиці Києва, тут не йшов. Над дніпровським горизонтом висіло освітлене небо. На його тлі виднілась гарна двоповерхова дача з незвичним для цих місць дахом. Машина проминула кущі верболозу, в'їхала в сосняк і зупинилася. Освітлена з усіх боків дача була чимось схожа на ластів'яче гніздо тільки без гостроверхих куполів і веж. Вона розташовувалась біля озерця одразу за сосняком. Жодне вікно в ній не світилося. Тільки відблиски від нічних ліхтарів переливались у великих вікнах ранчо.

"Ранчо!" — зблиснув здогад у голові капітана. Невже це і є те ранчо, дорога до якого часто обривалась для машин оперативників. Він глянув нагору. На даху у вигляді чотирикутника, гарно обрамленому жовтавим, очевидно, щедро прооліфленим штахетником, ріс молодий карликовий ліс. Рожевий і білий цвіт дерев ставав ще яск-

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 397

равішим під яскравим світлом від неонових ламп, і скидалось на те, що то не цвітіння молодого саду, а деревця, усіяні маленькими новорічними лампочками-гірляндами й пофарбованими у жовто-золотий та срібно-білий колір.

Автомашину переслідувані поставили під трьома могутніми соснами, серед яких одна нагадувала велетенську ліру. Вийшли з авта четверо і відчинивши ключем замкнену хвіртку, попрямували до ґанку будинку. Це були вже знайомі для капітана бізнесмени, Феррарі та незнайомий чоловік — чи то водій, чи просто супутник — важко було стверджувати однозначно. Отже, невідомо чи хтось залишився в машині. Капітан і цього підтвердити поки що не міг.

Спостерігали здалеку, щоб не настрахати переслідуваних шахраїв. Тож чекали, коли у вікнах спалахне світло. На ґанку вже нікого не було. По боках його звисали вазони, схожі на розрізані навпіл кулі: знизу одна півкуля з квітами, а друга над нею з ліхтарем.

"Збудував якийсь дивакуватий естет, — подумав капітан. — Ніколи б не міг припустити, що тут такі архітектурні шедеври є..." З нетерпінням чекали спалаху світла, та вікна продовжували грати відблисками зовнішніх ліхтарів, миготінням двох високих і крислатих горіхів, які час від часу кланялись вітрові, і знову все затихало на мить довкруг. Ліворуч і праворуч у більшості з дач світилося у вікнах, що свідчило про перебування господарів. Десь чулася музика. Хтось уже відмічав суботній день або якесь своє свято, затягуючи п'яними голосами популярну пісню "Хмелю, ти мій хмелю..."

Капітан почав було хвилюватися. "Мабуть, оте дійство проходить у них при щільно зашторених вікнах", — чомусь подумалося настороженому, як завжди, капітану Дублю. Він наказав сержанту Ягідці вийти з машини і, вдавши з себе запізнілого дачника з палицею від собак, пройтися повз машини шахраїв до найближчої сусідньої дачі. Той нашвидкуруч переодягнувся в спортивний костюм і рушив у бік ранчо.

Потріскувала під ногами пересохла хвоя, тріщала в кабіні рація...

— Сьомий, сьомий! В районі Червоного Хутора бійка. Лунають постріли. Всім, хто чує мене, — лунало з рації. — Негайно на Харківський масив... — далі подавалася докладна інформація про адресу... Повідомляли про дві зухвалі крадіжки: на Печерську пограбували квартиру, а в Старо-Київському районі хтось поцупив дорогий автомобіль — "Форд-каравеллу". Капітан чекав повідомлення про

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 398

жовте авто марки “Газ-2410”, що стояв у кількох метрах від нього. Нарешті старший лейтенант Гайдай відгукнувся.

— Тринадцятий, тринадцятий, ви мене чуєте? Прийом...

— Третій тебе чує чудово! Доповідай!

— Автомашина належить професорові математики Зулуському. Номери, марка і колір — усе сходиться. Професор запевняє, що його авто стоїть під вікнами його квартири, і він його бачить через вікно.

— Чортівня якась! Автомобіль-двійник, дівчата-двійники... Нічого не розумію! — вихопилося в капітана. — Негайно їдьте до професора і з'ясуйте на місці особисто. Як мене зрозуміли? Прийом...

— Я вас зрозумів. Прийом...

Повертався сержант Ягідка. Він підійшов до напіввідчиненого вітрового скла з боку капітана й пошепки повідомив:

— В автомашині ні душі! Машина відчинена. Ключі і все причандалля на місці. Навіть документи в “бардачку”. Ось, будь ласка, техпаспорт, права водія...

Капітан присвітив ліхтариком і присвиснув. Документи були на ім'я професора Зулуського Вікентія Павловича...

— Нічого не розумію! Щойно Гайдай повідомив, що автомобіль професора стоїть під вікнами його квартири. Зв'яжіться негайно з Гайдаєм, — наказав капітан сержантові. — Що далі в ліс, то більше дров, — він вийшов з автомашини. — Таке враження, що авто вони полишили. Голубею, — звернувся капітан до свого водія, — підеш зі мною. А ви, сержанте, коли зв'яжетеся зі старшим лейтенантом, приходьте на підмогу...

Перелазили з боку глухої й без вікон стіни будинку. Прислухались. Причаїлися на мить під вікнами, куди не проникало проміння від ліхтарів.

— Схоже на те, що в будинку взагалі нікого нема, — прошепотів Голубей.

— Схоже, — погодився капітан. Десь тихо продовжувала грати музика. “Блюз”, — здогадався капітан Дубль і сам не знаючи чому. Але музика грала десь у крайньому сусідньому будинку чи на озері. Враження таке, ніби в човні рибалки грає тихо транзистор, який сидів посеред темного плеса в надії все таки піймати сома чи якусь іншу хижу рибину, що клює й серед пізньої ночі.

Над головами висіло небо, всіяне міріадами зірок. Гасли вогні у вікнах дач. У деяких з них мерехтів голубий вогник — працював ко-

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 399

льоровий телевізор. Ті, хто не спить, дивилися еротичні чи пригодницькі фільми. А тут відбувається жива драма-феєрія. А чи відбувається?.. Бізнесмени бавляться за якихось кілька кроків з вродливими дівчатками, віддаючись земним гріховодним утіхам...

"Земним, — повторив машинально про себе капітан. — Земним... А може тут у них і справді втіхи ті проходять під землею? Без вікон, без дверей, повна хата людей", — згадав він дитячу загадку ще з шкільних літ, а то й ще почувши дошкільням.

Підбіг, зігнувшись у три погибелі, захеканий сержант Ягідка.

— Ну що?

— Караул, пане капітан!..

— Давайте тільки без ваших ребусів і кросвордів...

— Професорова "Волга" і справді викрадена!

— А що ж він нам голову морочив, мовляв, вона стоїть у нього перед вікнами квартири?!

— Клявся, божився, що й без грама бензину... Вона під брезентом... Підійшли, розкрили брезент, а там жовте таксі... Ось і весь ребус...

— Ох і артисти!. Відмички з вами?

— Так точно, пане капітан!

— Пістолет?

— І пістолет, пане капітан!

— Ось вам ще й маска!

— Не зрозумів, пане капітан!..

— Одягайте і слухайте. У мене є підозра, що оргії відбуваються десь у підвалі. Під землею! Тут, мабуть, є підвал, де й знаходиться підпільне кабаре, чи що там у них... Кінозал, готель, притон... Як хочете, так і називайте... Відчиняйте вхідні двері й одягніть маску. У них газові пістолети... Ви ж знаєте. У випадку чого стріляйте вгору... Судячи з їхніх інтелігентних штучок, тут усі "артисти". Усі... І "режисер" Боря, і "сценарист-драматург" Захар чи Захарій і "артистка" Ферарі, і "лікарка" Юлія Грецька... Я вже тут дещо розвідав про них. І ніхто з них на ніякі гастролі до Канади не поїхав... Валюту вони "заробляють" тут, не відходячи далеко від дому... Василь Король гуляє... А Ферарі затялася віддячити йому тим самим. Урешті-решт, як усі жінки...

Капітан замовк. Десь запрацював автомобільний мотор на всю потужність. Позаду ранчо, трохи внизу аж між верболозами, де придніпровська дамба, вони побачили, як від'їжджав легковик. Він

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 400

блиснув тільки своїм лискучим кузовом, піднявся на дамбу і покотив у бік траси, приглушено стукаючи шинами коліс, як по рейках, цементними плитами, викладеними на поверхні дамби.

— Хтось уже відгуляв, а ми тут нидіємо, — мовив солодко позіхаючи Голубей.

Капітан не звернув на його репліку уваги.

— Можете діяти сміливо, сержанте, хоч і обережно. Тилові вікна ми прикриємо... Хай тільки-но хто з них сюди поткнеться, — підбадьорив Ягідку капітан.

Сержант пішов виконувати операцію. Чекали довго. Було тихо, як у порожній коробці з-під сірників. Нарешті спалахнуло світло у вікнах ранчо, освітивши все довкруг. Капітанові Дублю та Голубею не залишалося нічого іншого, як випростатися на землі на весь зріст, щоб не видати себе. Та вікна не розчахувались, лементу й крику ніякого не було чути, а також ніхто нівідкіля не вискакував. На ґанок вийшов сержант, тримаючи в одній руці маску, а в іншій пістолет.

— Агов, капітане! — гукнув він. Ідіть-но сюди!..

У капітана Дубля мимовіль щось під лівою лопаткою йокнуло. Він уже про все здогадався. “Ну, режисер!” — лайнувся подумки капітан, а вголос мовив:

— “Агов” — це у вас нове звертання до старшого по чину замість “пан капітан” чи як?

— Прошу пробачення, пане капітан! Але в будинку нікого нема!..

— Як? — вихопилося в Голубея. — Я ж сам бачив своїми очима, як вони заходили в ці двері...

— Як зайшли, так і вийшли, — відповів сержант, криво посміхнувшись. — Давні маленькі хитрощі... Ви коли-небудь натрапляли на авантюристів-шахраїв в універмагах, магазинах? Легковірних обробляють, обіцяють дістати дефіцитний товар, беруть з вас гроші і ... вислизають через чорний хід на сусідню вулицю. Тобто залишають вас з носом, але без грошей...

— Досить, сержанте... Це відомі речі. Доповідайте...

— Ніякого підземного бару-кабаре тут нема. Є підземний перехід до гаража. Вони зайшли в цей будинок, зачинилися зсередини, пройшли через кухню, спустилися в гараж і вийшли собі спокійно по той бік будинку, залишивши нас з носом... Зате авто нам залишили на згадку, а професорові на радість...

— Ми можемо пройти по їх слідах?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 401

— Ні, пане капітан. Гараж зачиняється з того боку. Тож нам треба обійти садибу і вийти на нижню дорогу, що також веде до дамби.

— Це туди, звідки від'їхала машина...

— Достеменно так, пане капітан! Існує також виїзд з того боку.

— Ну й фокус! — вилетіло в Голуюея.

— Поки що викличте професора. Нехай забирає свою "Волгу", а ми з молодшим лейтенантом проїдемо від гаража нижньою дорогою і далі...

Голубей сів у свою машину і вони з капітаном рушили. Під'їхали до гаража. Освітили його зелені металеві двері і помітили свіжі сліди авта, що йшли з гаража.

— Легковик викотили вручну і покотили далі не заводячи двигун. Бачите чіткий слід на піску?

— Так, і не один, — відповів Голубей.

— На жаль, не один. Пройшло кілька машин.

Вони повільно, на другій швидкості, освітлюючи піщану дорогу, котили в напрямку притоки Дніпра. З верболозів і вільх ударило світло. Вони зупинилися. Голубей двічі блимнув фарами, переходячи на дальне світло. З-за вільх повторили сигнал. Капітан Дубль вийшов. Підійшла машина. Дубль про всяк випадок намацав руків'я пістолета й заспокоївся. Авто зупинилося. Хтось, не відчиняючи дверці, висунувся з машини і гукнув:

— Якого біса?

Капітан Дубль підійшов ближче і спокійно мовив:

— А ввічливими вас не назвеш. Добрий вечір!

— Так ви ж стали посеред дороги... Нема як і розминутися.

— Ми заблукали, — спокійно відповів Дубль, помітивши в автомашині чотири силуети. — Ви не підкажете нам, куди ця дорога веде?

— Якщо вам на Київ, то повертайте назад і за нами. Ми вас виведемо. Ось сюди на дамбу і праворуч, — махнув рукою водій. — А там Обухівське шосе, і ще раз праворуч...

Це був явно не знайомий голос.

— А якщо ми поїдемо прямо?

— Воля ваша. Виїдете прямо до води, а далі вплав... А ваш "Москвич" хіба плаває? — поцікавився єхидно водій.

— А до води далеко? — запитав капітан, проігнорувавши шпильку водія.

— Ви що, братани, хочете рибку половити? Я вам не раджу, — почули з салона також чийсь чужий голос. — У нас тут кілька членів

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 402

Партії зелених. Можуть швидко продірявити дубельтівками шини. Краще розвертайтеся й мотайте звідси! У нас цей номер не пройде. Окрім як вудками і спінінгами тут не ловлять. Інші снасті заборонено. І до того ж не сезон.

— Один тут ятерами ловив, так його швидко з кооперативу виключили, — хтось інший кинув з салону авта.

— А чиї тут дачі?

— А ви що не знаєте?

— Ми тут уперше...

— Київські чи обухівські? — запитав капітан Дубль.

— Київські!

— Працівників Міністерства закордонних справ... Тут самі дипломати, — кинув водій-незнайомець.

— А є дачі, що пустують?

— Авжеж! Але ті, що пустують, доглядають колеги чи родичі. Мій сусіда он до Женеви з сім'єю відбув. А деякі здають знайомим або тим же родичам, — подала голос і жінка з салону авта.

— Дякую, — кинув капітан Дубль.

— Будь ласка. А ви з міліції? — перепитав водій.

— А що — невже видно?

— Так, бо професійно ставите питання. Видно, когось шукаєте? Бачу, що не заблудилися...

— Приятелів своїх шукаємо, — мовив лукаво посміхаючись капітан. — Десь сюди заїхали, а ми знайти не можемо...

— Якщо сюди вже заїхали, то звідси вони і виїздити будуть обов'язково. Тільки я щось не бачив тут ніяких машин...

— А нам відомо, що одна десь з годину тому проїжджала — імпортна...

— А-а, так це з дачі Пересунька... Полила родичка квіти й поїхала... Ну, може чай попили, біля каміну погрілись чи ще щось... З хахалем! — засміявся хтось із пасажирів авта.

— А до неї далеко?

— До дачі? Так до них уночі ви не потрапите... Удень потрібно і то з родичкою, — хихотнув хтось басом із салону машини. — Доступ там закритий, панове. А тепер дозвольте проїхати!..

Голубей підрулив аж під самі кущі. Правий бік "Москвича" вгруз у болотяну траву і авто перекосило, але лівий бік твердо стояв на вже злежалому піску, перемішаному з дрібним щебенем, що залишився тут після будівництва дачі.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 403

Дачу-острівець відомого дипломата Пересунька, що бовваніла на фоні темно-голубого неба, як маяк, вони визначили одразу. Вона стояла високо, мов чапля на тонких ногах — довгих палях. Довкола неї скрізь була вода — з чотирьох боків. Відокремлена від суші широким триметровим штучним ровом, вона виглядала неприступною фортецею. На маленькому острівці росли якісь кущі — чи верболози, чи смородина — біс його розбере в темряві... Дорога до дачі обривалася прямо перед рівчаком, через який перекинуто дерев'яний підйомний місток, як у старих фортецях, схожий на звичайну кладку. Про це свідчили два глибоко вкопані металеві стовпи з двома лебідками та тросами. Лебідки під металевими куполами від дощу і сторонніх очей були під замком. Судячи з усього на дачі хтось був, хоч світла у вікнах і не було видно.

— Панство полягало спати, — тихо мовив Голубей.

— Швидше за все панство виїхало, — заперечив йому сержант Ягідка.

— Але кладку не прибрали, значить там хтось таки є, — уточнив капітан Дубль.

— А таки хтось залишився, інакше б уплав, — вставив своє слово здогадливий Ягідка.

— От ви, сержанте, і проробите цю операцію, — мовив в'їдливо капітан. — Я пожартував. Не вплав...

— Скидай штани, — посміхнувся і собі молодший лейтенант Голубей. — Заодно й перевіриш яка температура води...

— Досить, зараз не до жартів, — перебив капітан. Голубей замовк.

Майже зневірившись капітан Дубль уже втратив упевненість, що й у цьому будинку, схожому на маленьку фортецю, вони когось знайдуть. Мовчала, приспана ранком і втомою його знаменита інтуїція. Зате солов'ї не вгавали і здавалось, що змагалися з "духовим оркестром" болотяних жаб, які, надуваючи свої повітряні кульки-тромбони, сповіщали про гарну після дощу погоду.

Сержант Ягідка не довго вовтузився з замком і невдовзі тихо покликав своїх колег. Капітан ступив на вологу й слизьку кладку, оббиту гумою і подумав: "А чи це той дім? Невже саме тут проходять ті п'яні оргії з сексом-ґвалтуванням товстосумів?.. А чого — безлюдне місце... Поблизу ніяких зайвих очей. Суцільні болота, усіяні неопалимою купиною. Б'ють у свій нічний бубон бугаї, ніби цим зайвий раз підтверджуючи — нікого поблизу. Аби не це раннє пробудження

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 404

весни, можна собі легко уявити “безлюдний острів” з пустим будинком, давно покинутим його господарями і розкладеними часом та хробаками трупами...”

Капітан піднімався крутими металевими сходами в американському стилі, що йшли до вхідних дверей. Сержант Ягідка стояв і чекав на капітана, тримаючи міцно в правій руці пістолет напоготові, а лівою притримуючи важкі металеві двері. Думалось, що й на цей раз вони нічого тут не знайдуть окрім бридкої вогкості. Будинок мертвий і давно покинутий своїми господарями...

Надворі світало. Десь за обрієм виповзали нагору червоні плями на світло-голубому небі. Піднімалося сонце і ось-ось наступить день. “Отак прийде і Ісус Христос, — чомусь подумалось капітанові Дублю. — Серед темної ночі освітить раптом усю землю з усіх чотирьох сторін світу і ступить на неї, грішницю, вдруге, щоб покарати всіх нас”.

Скрипнули двері, що вели до передньої кімнати. “Як у “Волзі” полковника Ситорчука”, — подумав удруге капітан. Зайшли в передпокій, де тихо грала музика, що лунала з радіоприймача. На диво в кімнаті вогкістю не пахло, а лише парфумами, дезодорантом, фруктами й каміном... У каміні й справді ще ледь жевріли зотлілі дрова. Музика стихла і голос диктора повідомив останні новини, розраховані для слухачів Канади, США та Австралії: “Росія в черговий раз грубо порушуючи Ялтинські домовленості провокує Україну на військовий конфлікт”, — повідомляє анонім з Міністерства закордонних справ...”

Знов скрипнули двері в інше приміщення, куди ввійшов сержант Ягідка. Капітан помітив, як на підлогу впав деформований квадрат жовтавого світла. Потім він вирівнявся і освітив усю широчінь прочинених навстіж дверей. Перед очима капітана постали тисячі й сотні тисяч мерехтливих свічок, що догоряли в якомусь неймовірно казковому зеленому саду з екзотичними деревами. І поміж цих кипарисів, пальм, тису, орхідей, гіацинтів блукали сотні сержантів ... Ягідок з пістолетами в руках... Догоряли свічки, пахло гарячим воском і ладаном, хвоєю і димом від імпортних цигарок та сигар, губною помадою, коньяком та цитрусовими... На великому столі валялись розкидані й надкушені помаранчі, банани, ананаси... Багато неприбраної шкірки від екзотичних солодких делікатесів. Ще здавалося була теплою недопита й запашна кава в маленьких філіжанках...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 405

Сержант Ягідка проминув велику дзеркальну кімнату і вийшов на балкон через розчинені скляні двері, що погойджувалися на двох маленьких петлях і також скрипіли. Здавалося, вони ось-ось зірвуться з петель і полетять униз, де панувала вода. Сержант підійшов до ажурної огорожі, глянув униз і ледь не обімлів. Широко розплющеними очима на нього дивилася молода і надзвичайно вродлива жінка, що лежала розкинувши руки, як крила, на м'якій шовковистій траві, наче хотіла злетіти, але передумала. Вона була гола і ... мертва...

РОЗДІЛ XI

Уранці бізнесмена Орендочку запросили до управління внутрішніх справ. Наш знайомий спочатку обурювався, обіцяв поскаржитися прокурору і все запевняв, що міліція, мовляв, як за совєтів, так і сьогодні дозволяє собі все, що їй заманеться. А щодо порушення прав людини, то взагалі це питання гідне підняття у штаб-квартирі ООН — і не нижче. Однак дешевий шантаж не пройшов.

Коли "кип'ятильник" його душі охолов, капітан Дубль спокійно запитав:

— А тепер розкажіть нам, будь ласка, де ви були вчора вночі, починаючи з двадцять другої години?

— Вам потрібно моє алібі?

— Так, — незворушно відповів капітан.

— Я когось убив, підрізав, отруїв, задушив, повісив?

— А якщо я скажу, що утопив?

— Утопив?!

— Авжеж, утопив! Спочатку переспав з вродливою дівчиною, потім, щоб не було свідків, напоїв і утопив...

— Я утопив?! Кого, де? Ви що, капітане? Український бізнесмен?.. Та ви знаєте, що мене знає вся Європа, Америка...

— "Європа-блюз"? Ви це хотіли сказати?..

Бізнесмен Орендочка при словах "Європа-блюз" несподівано вкляк. На його чолі з ледь помітними залисинами виступили краплини поту, і біляве волосся навіть трохи потемніло від вологи, як солома після сильного дощу.

— У вас цигарка знайдеться?

— Я не курю і вам не раджу.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 406

Орендочка роздумував. Він крутнувся в один бік на стільці, крутнувся в інший, наче шукав допомоги. Потім схопився з місця, потер свої зволожені долоні, відчув, що раптом пересохло в горлі. Знову сів, намагався ще раз для чогось схопитися, тоді повернувшись до капітана запитав:

— Мені хоч тут вставати, ходити можна? Чи в міліції тільки сидять?

— Сидять, чоловіче, в тюрмі, — відповів ледь усміхнувшись капітан. — А в міліції...

— Я розумію... О Боже, а душа ж відчувала моя: щось таки має скоїтись!.. Але щоб так... Мені Бодьо казав: "А може не треба?" Так ні, я його запевнив, що все буде о'кей... Мені так хотілося, знаєте, по-європейськи... Ну, як у Європі... Здивувати Америку. Я його й справді здивував. Він мене запевнив, що нічого подібного не мав, не відчував... Як випив, казав: "О романтика!.. Кір смайлінг! Геньо, посміхаймося!.." А тепер що мені накажете — плакати?! Накажете плакати? — в Орендочки перехопило в горлі, і він схопився з місця.

— Ми нічого не наказуємо. Ми вас просимо поки що сісти...

— Ага, поки ви просите сісти, а тоді посадите невинного. Коли ж знайдете того, хто вбив чи утопив, мене якраз випустять із тюрми. Я вже таке десь читав у газетах... А хто мені поверне молодість? — Орендочка аж схлипнув. — Ви кажете, алібі... А де ж я його в біса для вас дістану? Де?.. Стільки зараз? О Боже... Рівно дев'ять двадцять!.. Зателефонуйте в Бориспіль, я вас дуже прошу!.. Тільки запізнення літака мене може врятувати... Бодьо летить літаком "Люфтганзи". Спочатку до Франкфурта, а потім далі, на Маямі... У Флориду... Я прошу вас, пане капітан! Чи я маю казати тепер: "Громадянине начальник?" — Орендочка спробував було підхопитися. Та щось згадав, присів, протер руки носовичком, витер спітніле чоло, шию. — Бодьо полетів на Франкфурт. Може літак запізнився? — прошепотів наче в маренні.

— Німецькі літаки не запізнюються. Німці — пунктуальний народ...

— Я розумію, і все ж таки, я вас дуже прошу... Зателефонуйте... Дозвольте я...

— Гаразд, — погодився капітан Дубль і натис на кнопку виклику.

На порозі кабінету з'явився сержант Ягідка.

— Сержанте, зателефонуйте, будь ласка, в аеропорт "Бориспіль" і дізнайтесь чи не вилетів рейсовий літак німецької авіакомпанії "Люфтганза" курсом "Київ—Франкфурт—Маямі. Якщо він ще там, то

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 407

розпорядіться, щоб негайно зняли з рейса громадянина США Богдана Михлика і затримали без пояснень...

— Єсть! Дозвольте йти?

— Йдіть, сержанте!

Бізнесмен Орендочка здивовано глянув на капітана і водночас перелякано, шморгнувши своїм м'ясистим носом.

— Ви й про Богдана знаєте?

— Ми тут усе знаємо. Ви краще давайте, Орендочко, відверто й щиро зізнайтесь про вчорашнє. Ви з ким були в ліжку — з Ферарі чи Юлією?

— З Юлією, — він опустив очі.

— Сьогодні її вранці знайшли мертвою...

— О Боже, пане капітан!.. Як же це могло статися?

— Ось про це я й хотів би від вас почути...

— Ви сказали, що це я її втопив?

— Я такого не стверджував. Але ж ви мене запитували: "Я когось убив, підрізав, отруїв, задушив, повісив?" Я вам у відповідь кинув: "А якщо я вам скажу, що утопив?!"

— Прошу пробачення, капітане... Чи я можу так до вас звертатися?

— Можете, тільки давайте все по порядку...

— Я з радістю... О п'ятій вечора... Може це було й трохи пізніше... Ні, таки о п'ятій мені зателефонували... Я почув жіночий голос... Так, це був приємний жіночий і бадьорий голос... Жіночка пояснила, мовляв, турбують із театру "Європа-блюз"... Це був своєрідний пароль. Вони мені так сказали, коли я був у них раніше... Ну, ви розумієте про що я... Завважте, що того разу я не був у них по своїй волі... Ну, як повернувся з Лондона...

— Ви уже це мені розповідали минулого разу. А нас цікавить тільки вчорашній вечір, ну і ніч відповідно... Розумієте?

— Так, так!.. Мені запропонували відвідати "Європу-блюз", як і домовлялись тоді... Я сказав, що з радістю і запитав чи можна прихопити з собою американського приятеля. Бодьо, та ви вже все про нього знаєте... Вони не заперечували... Він мав сьогодні відлітати на Маямі. Тож я хотів йому встигнути хоч щось зробити приємне, на згадку... Ну, щось таке приємне, яке б йому запам'яталося надовго... А тут "Європа-блюз"... Я попросив, щоб вони мені передзвонили, а я пораджусь з Бодьо. Той же жіночий голос пригрозив: "Тільки не з міліцією. Бо компрометуючі матеріали і негативи в нас зберігаються

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 408

ви знаєте де”... Я запевнив, що все буде о'кей... Через півгодини той самий голос повідомив коли й де їх треба чекати... Знаєте, такий доволі приємний ввічливий... Контральто чи скоріше меццо-сопрано... — Орендочка поглянув на капітана. Дубль щось за звичкою малював олівцем і склалося враження, що він бізнесмена й не слухає. — Я щось не таке кажу?.. Вам не цікаво?

— Нам цікаво все, — підвів на нього колючі й холодні очі капітан Дубль. — Продовжуйте. Але якщо можна, то без меццо-сопрано...

— Я спробую... Так от, Бодьо не хотів їхати. Я бачив, що він не наважується... Тож підбадьорив його... Мовляв, це театр одного глядача — “Європа-люкс”... Перепрошую, “блюз”... Ну, “блюз” для нього поняття зрозуміле... І він зрештою погодився... Я його запевнив, що він там може брати участь у грі, а може просто дивитися, як грають інші актори... Це профі... Вони потрапили під скорочення, бо держава не дала дотації і вони заснували свій приватний театр і грають...

— Це ви кому розповідаєте? — перебив його нетерпляче капітан Дубль.

— Бодьо... Пробачте, Богданові... Це я йому розповідав про театр. А вони мені минулого разу пояснювали... Мовляв, вони ніякі не повії, а артисти... Закінчили всі театральний... Держава не платить, от вони й змушені... Живемо ж у ринковій системі... Словом, вовка ноги годують... Це я все Бодьо, перепрошую, Богданові розповів... Він сказав: “О'кей!” І ми вийшли на вулицю. Рівно о 22-й годині. Йшов дощ як з відра. Я встиг ще трохи й намокнути. Сорочка до спини аж прилипла. Боді сказав, просушимось біля каміну. Він запропонував прихопити щось з їстівного та питва з собою, але я заперечив. Мовляв, там усе є попити й поїсти... Ну, ви ж знаєте, він не дуже хотів... Усе повторював, що через день уже буде вдома... Біля любої дружини, діток. У нього троє діточок... Мовляв, де гарантія?.. Чи нічого не привеземо такого звідти? Якусь заразу... Я запевнив, що все буде люкс...

— Звідки у вас була така впевненість?

— Пані Юлія не лише акторка, а ще й доктор медичних наук...

— Це вона вам таке казала?

— Так, вона. Перевіряла. Роздивлялася, допитувала. А вже тоді... Ну, ви здогадуєтеся...

— Ви сіли в автомашину...

— Так... Я вже це вам казав... Зелена “Волга”. Номерів не пам'ятаю, вірніше, не звернув на них уваги... Ми вирушили... Феррарі сиділа з

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 409

нами в салоні. Щебетала, як пташка небесна... Вона запитала, чи мій американський друг розуміє українську мову. Бодьо сам відповів, що він українець американського походження. Батьки йому дали файну освіту. Він знає кілька європейських мов... Тепер він успішний бізнесмен...

Хтось постукав у двері. Капітан кинув: "Заходьте!" Ввійшов сержант Ягідка.

— Рейсовий літак "Люфтганзи" півгодини тому, як піднявся в небо. Пасажир Богдан Михлик відлетів до Франкфурта. Уточнили в регістратурі!

— О Боже! — тільки й видихнув розпачливо Орендочка.

Сержант Ягідка козирнув і вийшов, щільно зачинивши двері.

— Що ж тепер буде? У мене тепер нема алібі...

— Розповідайте далі! — коротко наказав, як відрубав, капітан.

— Так от, пані Ферарі тоді сказала, що це добре, тобто не доведеться перекладати. А ще запитала, чи Бодьо орієнтується в Києві. Він дав зрозуміти, що в Києві вперше, а я підтвердив... Одначе панянка наполягла одягти чорні пов'язки на очі, пояснюючи це тією обставиною, що вони не хочуть розголошувати адресу та рекламувати свій театр. Боді це не сподобалося, він хотів протестувати...

— Хотів чи запротестував?

— Запротестував, але його Ферарі попередила, що він, мовляв у чужій країні і тут закони, писані й неписані, диктують господарі, а не гості... Проте запевнила, його ніхто не образить і все буде о'кей. Запропонувала випити з одноразових стаканчиків коньяк, щоб заспокоїтись. Бодьо випив і я не відмовився. Це був таки гарний коньяк... Пані Люда потім піднесла нам по дольці лимона. Нігтики такі довгі й лаковані у ніжний колір...

— Гм, а як це ви помітили нігтики, коли очі були зав'язані?

— Бачите, коли вона подавала, машина трохи загальмувала й пальчики її разом з долькою попали в мій рот... А потім уже, коли приїхали на місце, я побачив ті казкові пальчики... Смію запевнити вас, що ними посуд ніколи не мили...

— Тільки без меццо-сопрано та художніх відступів, — зморщив чоло капітан. — Я ж вас уже попереджав. Конкретно про маршрут і що було далі...

— Пробачте... Приїхали ми у сосновий бор. Нам зняли пов'язки і сказали, що ми можемо виходити з авта. Я роздивився і побачив, що зупинились біля якоїсь модерної будівлі у стилі ретро, схожої на фортецю. Дуже гарна! Я ще подумав: "Мені б таку!.." Хоч я її й не

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 410

встиг як слід розгледіти... Вона освітлювалась з усіх боків ліхтарями. Ми піднялися на ґанок... Пам'ятаю, що з обох боків там висіли вазони-люстри й також світили дивним світлом. Зайшли в просторий холл. Світла не вмикали. Як пояснила нам чарівна пані Люда, господарів нема, бо вони за кордоном, тож світло відключили. Присвічував нам Борис (водій) маленьким але потужним ліхтариком. Трималися за руки... Так пройшли одну кімнату, другу, здається, пройшли через простору кухню, потім спустилися по вузьких і крутих сходах та вузькому покатому коридорчику в підвальне приміщення. Це був власне гараж. У боксі стояв досить великий автомобіль. Принаймні більший за нашу "Волгу". Це був "форд" чи "мерседес", а втім я в автомашинах не розбираюся. Борис присвітив, відчинив двері гаража і викотив авто на вулицю. Перед нами зблискувало якесь невелике озерце... Потім водій зачинив гараж, а ключ від дверей поклав у "бардачок" авта. Ми сіли в салон і Борис вижав педаль зчеплення. Не вмикаючи мотора безшумно покотили вузенькою дорогою кудись униз і без світла. Над нами висіло небо, усіяне міріадами зірок. Було тихо, лише жаби кумкали та солов'ї заливалися десь поблизу в кущах. Подавав зрідка свій голос і бугай у болоті... Я пригадую, запитав: "А як же з "Волгою" буде?" Мені відповіли, щоб я не переймався цим, мовляв, машину заберуть, кому слід... Якщо чесно, я нічого не розумів. Бодьо втаємничено шепнув мені: "Конспірація!.." Та я й сам уже здогадувався, але не надавав особливого значення. Зате Бодьо знову стривожився. Його запевнили, що все буде гаразд. Сказали, це на той випадок, коли лягаві, пробачте, міліція, — сяде їм на хвіст... Чарівна Люда знову запропонувала нам випити коньяку. Ми не відмовились і охоче випили, закусивши дольками лимона... Лише за поворотом Борис запустив мотор, увімкнув світло і ми поїхали піщаною дорогою. Обабіч були як збудовані, так і недобудовані дачі. Я спробував було визначити наше місцезнаходження, але вгадати не міг. Навіть не можна розгледіти чи ми знаходились біля якогось озера, чи річки — притоки Дніпра... Одне було ясно: це не Дніпро... Доїхали ми до кінця піщаної дороги і вперлись у дачу, надійно захищену з боку в'їзду досить широким і напевне глибоким штучним каналом. Борис вимкнув двигун, пригасив фари і, вийшовши з машини, підійшов до двох стовпчиків, від яких на той бік було перекинуто тонкі сталеві тросики, натягнені як струна. Щось там недовго помудрував і через хвилину-другу подав

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 411

дощату кладку, оббиту зверху гумою. Потім він замкнув машину і ми перейшли на той бік, ступаючи обережно по слизькій від вогкості кладці, де стояв дерев'яний двоповерховий будиночок на залізобетонних палях, що стояв на острівці серед безмежжя річкового плеса, оточений кущами й очеретами. Так мені здалося. Крутими сходами піднялися на другий поверх будиночка, пофарбованого, здається, в зелений колір. Уночі було погано видно. Бакенів на воді я не помітив, тож остаточно зрозумів, що ми не на березі Дніпра. Хоч річка чи озеро були широкими, і протилежний берег губився десь далеко, — Орендочка зітхнув. — Нас зустріла пані Юлія, випромінюючи чарівну посмішку. Прикрашена лише одним картатим фартушком (тобто була ... гола-голісінька!), вона піднесла нам на таці чарки з коньяком, а також ківі, банани, ананаси... Борис повернувся вниз, прибрав кладку... Отже, ми були надійно відірвані від цивілізації... Розповідати далі? — запитав Орендочка. Було видно, що він трохи стомився.

— Ви хотіли, щоб я надалі розповідав вам? — кинув єхидно у відповідь капітан Дубль.

— Що ви, пане капітан... А далі нас примусили прийняти душ у присутності Бориса й Захарія — режисера й оператора. Так принаймні нам сказали. Потім вони вийшли і спустилися кудись униз, а ми ... розділили між собою "ролі": право вибору я залишив за Бодьо. Він вибрав Ферарі... А мені дісталася Юлія...

— А минулого разу? Тільки чесно...

— Минулого? Я не пам'ятаю, пане капітан...

— А якщо гарно попорпатися в пам'яті?

— Мене.., мене "обслуговували" по черзі обидві...

— Гаразд. Що трапилося потім?

— Потім дівчата покликали Бориса й Захарія. У мене склалося враження, що вони нікуди й не виходили. Спостерігали за нами... Вони зайшли оголеними. "Оператор" згріб одразу Ферарі, і вони почали показувати нам "живий спектакль". Так у них це "дійство" називається... Юлька... Він її кожного разу називав Юлькою... Він наказав їй ставати в партер, але вона відмовилася... Ми попросили дозволу вийти... Боді стало гидко...

— А вам?

— Мені навпаки, ... цікаво...

— Отож представник загниваючого капіталізму засоромився, а ви, будівничий широко розвиненого соціалізму, почали на очах Феррарі і Юлії швидко і остаточно розкладатися...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 412

— Я був п'яний, пане капітан... Стояв, як стовп і дивився... Раптом до мене підскочила Юлька і закричала: “Ну чого вилупився?.. Треба було на себе дивитися. Навколо тебе були ж дзеркала...” Я вийшов...

— Так то була дзеркальна кімната?

— Дзеркальна... Багато дзеркал!.. Від підлоги до стелі... Під пальмами, туями, капарисами... Не кімната — мініатюрний ботанічний сад... Кавові дерева, лимонні, апельсинові. Тільки бананових не було... Від дзеркал таке враження, наче перед тобою безмежжя всесвіту, рай і тисячі пар в сексуальному екстазі...

— Досить, пане Орендочко, — капітан поморщився. — Що трапилось далі?

— Далі ми одяглись. Юлька винесла рахунок — по чотириста доларів... Бодьо накинув ще п'ятдесят. Юлька їх одразу заховала за фартушок і повернулася до дзеркальної кімнати... Там щось трапилося... Скидалося на сварку... Очевидно, Борис знайшов ту куп'юру, що дав Бодьо, бо він кричав: “Ти що, суко, від колективу чайові ховаєш?” “Це мені американець дав”, виправдовувалася Юлька. “У загальну касу і всім порівну!” Але Юлька відмовлялася віддавати і тоді я почув зойк... Очевидно, “режисер” вдарив її сильно або так штовхнув, що вона не втрималася і вилетіла через відчинене широке вікно, полетівши вниз, у рівчак... Ми всі вийшли і попрямували до кладки. Борис перекинув кладку. Ми перетнули рівчак і сіли в авто. “Режисер” прибрав кладку на місце, замкнув і кинув “оператору”: “Поїхали!” Бодьо здивувався: “А пані Юля?” “Пані Юля трохи в воді охолоне і тверезішою стане... Перебрала наша пані Юля сьогодні, — мовив Борис і засміявся. “Бунт на кораблі”, — і собі засміявся Захар-”оператор”. “Але ж вона може втопитися! — заперечив Бодьо. “Такі не тонуть, — відповів “режисер”. — Та й це не вперше з нею. Вона до такого душу вже звикла. От коли навчиться поводити себе, як Ферарі, отоді й холодну ванну відмінимо...” Ферарі обійняла Бодьо й заспокоїла: “Не хвилюйтеся, сер, Усе буде о'кей. Ієс! Жаль, що у вас мало часу. Я б також хотіла мати чайові”. На що “режисер” пожартував: “Мабуть, колись казала, що хотіла б дитину, а тепер волієш отримати чайові”, — і засміявся. “Я завтра вилітаю до Маямі”, — мовив Бодьо. “Візьми й мене з собою. Я там ходитиму, як Єва. Тільки одну квіточку начеплю. Навіть останній листочок зірву. Візьми мене, Адаме!” “Я не Адам, а Бодьо.” “На Маямі я тебе називатиму Адамом”...

Поверталися тією ж дорогою. Повз ту дачу, схожу на стару фортецю... “Оператор” запитав у свого дружка: “Візьмемо “Волгу”?” Але

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 413

“режисер” рішуче заперечив: “З краденою “Волгою” треба кінчати. Щастя наше, що в країні паливна криза і в того професора нема бензину... А то б уже давно набрав по 02 і викликав міліцію”... Потім нам знову наклали пов'язки на очі. “Пардон, таке се ля ві, — мовив оператор. — Менше знатимете, менше відповідатимете”. “Хоч більше питатимуть”, — засміявся “режисер”... Оце і все, пане капітан...

— Куди вас привезли і о котрій годині?

— Десь о другій годині ночі чи трохи пізніше. Доставили прямо в мій офіс. Я зателефонував дружині і сказав, що заскочимо на кілька хвилин додому. Бодьо хоче попрощатися. Вранці літак... Я його просив відкласти на два-три дні свій політ, ніби моя душа щось відчувала... Але він категорично відмовився. Злякався... Тепер мені дійшло: він теж щось відчував!.. Адже в аеропорту так і сказав: “Боюсь, що пані Юлія втопилася...” Я його спробував заспокоїти, мовляв, її щоразу залишають стерегти дачу і поливати ботанічний сад у дзеркальній кімнаті. Коли б вона утопилася, вони труп нізащо не залишили б просто в каналі...

— На жаль, у рівчаку знайшли труп Юлії. Вона впала невдало вниз головою і вдарилась об колесо вагонетки. Хтось викинув той металолом у канал... Ви можете йти, пане Орендочко. Давайте вашу перепустку — я підпишу...

— Ви мене відпускаєте?

— Не надовго... До суду, пане Орендочко. Поки йтиме слідство, займайтеся своїм бізнесом. Але бізнесом, а не...

— Я вам клянусь, пане капітан! — вигукнув перебиваючи капітана Дубля бізнесмен. — Я вам клянусь... Більше ніяких зальотів... Сп'янів від успіхів... В мене добре пішли бізнесові справи. От я й вирішив розслабитися... Якщо вашому управлінню потрібна допомога, я можу виступити вашим спонсором... Ви не соромтесь... Захочете в конвертованій, а ні, то в карбованцях. У карбованцях я більше дам... Але я Юлії не топив... Можете мені повірити. Затримайте “режисера”, — Орендочка вже переступив поріг. Тоді повернувся і нахилившись над столом Дубля, заговорив чомусь тихо, прямо в капітанове вухо:

— А я про головне забув вам повідомити. Це й буде моїм алібі, пане капітан...

— Я вас слухаю уважно, — Дубль підвів голову і глянув прямо в очі Орендочці.

— Юлька сказала... Так, вона сказала тоді, ну, перед тим, як він її штовхнув чи вдарив: “Борисе, це тобі не молодіжний театр. Ти там

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 414

командуватимеш. А тут ми всі рівні...” І все... Я тільки почув, як шубовснуло її тіло у воду...

— Гаразд, дякую... Ми негайно перевіримо. Усіх Борисів, Захарів чи Захаріїв. Усіх режисерів і операторів...

Орендочка зачинив за собою двері, але раптом знову відчинив їх і висунув у кабінет свою квадратну голову:

— Пане капітан, — несміливо звернувся бізнесмен, — ще одна деталь! “Оператор” запитав у Бориса: “А тепер куди?” “Їдемо в Святошин!” — відповів коротко “режисер”.

— Може ви все-таки зайдете й сядете? Ще щось згадаєте...

— О, тільки не це, пане капітан! Я сказав вам уже все...

— А чого ви цього разу так усе детально почали описувати?! Раніше ви називали їх чесними людьми, вимагали легалізації проституції... Казали, бізнесмени також мають право на відпочинок, як їм заманеться... Погрожували навіть Організацією Об'єднаних Націй...

— Я був неправий, пане капітан... Я тоді боявся... Фотографій боявся. Вони погрожували надіслати фотографії моїй дружині... Тепер не боюсь. Я хочу допомогти слідству... Це ж моє алібі... І ті фото вже не скомпрометують мене... Тепер я впевнений, що ви їх візьмете. Впевнений!.. — Голова Орендочки зникла і двері зачинились...

ЕПІЛОГ

— Ви встановили, кому належать ці обидві дачі? — запитав капітан Дубль, коли сержант Ягідка переступив поріг кабінету.

— Достеменно так! — приклав руку до козирка сержант. — Дозвольте доповісти?

— Ну і кому ж? — ігноруючи міліцейський етикет запитав капітан.

— Двом дипломатам, пане капітан. Перший працює в Аргентині, другий працює в нашій постійній комісії при ООН. Дачі доглядають родичі. Першу — фортецю — доглядає режисер Борис. Він племінник дипломата. Дачу-острів уже ніхто не доглядає...

— Вона належала родичам покійної Юлії?!

— Достеменно так, пане капітан! “Аргентинці” приїжджають, а місіонери ... ще житимуть у Нью-Йорку.

— Не місіонери, а член комісії з дружиною. Очевидно це ви мали на увазі, сержанте? — посміхнувся капітан.

— Достеменно так!

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 415

— А дипломат з Аргентини їде на похорон?

— Ні, у відпустку. Тому вони й стверджували про кінець своєї "закордонної поїздки".

— "Закордонні поїздки" в район кордону між Києвом і Обуховим?

— Достеменно так!

— Ну що ж, сержанте, очевидно, будемо їх брати! Адреса у вас точна? Чи така ж точна, як у випадку з Феррарі-молодшою? Знову арештуємо наречену лейтенанта Хорта?

— Ні в якому разі! Я особисто перевірив, — почервонів сержант.

— Тоді передайте Голубею, щоб готував автомобіль...

— Беремо "Волгу"?

— Ні, поїдемо "газиком" або, як ви кажете, "бобиком", — хитро посміхнувся капітан. — З закритими вікнами-решітками. Це простіше, ніж зав'язувати очі чорними пов'язками...

— Достеменно так!..

З двору управління виїхали десь пополудні. Сержант Ягідка швидко й оперативно встановив прізвища "режисера", "оператора" та загиблої Юлії. У відділі кадрів дали й адреси "гастролерів"-шахраїв. Обидва мешкали в районі Святошина. В приватних будинках. Колишній режисер Борис жив сам у великому будинку, а його дружок — удвох з мамою. Як доповів сержант усі троє — Борис, Захар і Люба Ферарі — зібралися в режисера на Четвертій просіці. Про вбивство вони, очевидно, й не здогадувались. До обіду вони відпочивали. Ніхто з них нікуди не виходив і ні з ким не зустрічався.

— Певно, відсипаються "сови", — мовив сержант, обходячи пости спостереження. — Дивіться, не проморгайте. Я поїхав доповідати...

Через півгодини вони підкотили до білого особняка, що потонув у царині саду. Цвіли запаморочливо жасмин і таволга. Пахла після вчорашнього дощу по свіжому трава, ледь не на очах зеленіючи... Під'їхали впритул до густих чагарників з глоду, терену й дикого винограду, що видрався на квадратні сітки паркана і не давав змоги як слід роздивитися давно не білений будинок. Фасад будівлі з напівкруглими вікнами дав помітну тріщину. Вікна зі ставнями давно вочевидь не бачили петель, тож і не відкривались. Усе поржавіло, облупилося, лущилося і гойдалося на чесному слові... Трухляві дошки ледь висіли

"Молодик займається коханням, а сад дичавіє. Здичавів сад і здичавів господар", — з сумом подумав капітан Дубль.

Раптом за поворотом промайнула чиясь тінь. Маленька зсутулена і підступна. Чоловічок (а це був саме мужичок) начебто вискочив

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 416

з-під капоту автомашини і перетнувши дорогу, сховався в одному з густих кущів.

“Кублей! — промайнула думка в капітана. — Чортів Кублей тут як тут... — він не міг помилитися. Чоловічок оглянувся, ошкірив свої жовті зуби і приклав свого жовтого пальця до тоненьких губ, ще нижче присів, даючи зрозуміти капітанові, щоб і він повторив те ж саме. Мовляв, тихо, злякаєш пташок у гнізді. Вилетять — не піймаєш...

— У чім справа, Кублею? — просичав капітан, буквально вивалившись з авта.

— Спокійно, капітане. Концерт розпочинається. Перші акорди оркестру. Слухайте.

— Що ти з себе Езопа корчиш? Говори в чому справа, — вже спокійніше звернувся до приватного сищика Дубль.

— А ви прислухайтесь...

У дворі особняка кричала жінка.

— Міліція! Рятуйте!..

— Це щось новеньке в їхній оперетці, — усміхнувся Кублей, випроставшись на повний зріст. — Тепер можна не ховатись, капітане. Це “меццо-сопрано” вашої улюбленої “співачки” Ферарі-старшої. Знала б вона, яка до неї міліція завітала, одразу б язика прикусила і дала дьору, — вишкірився Кублей. А вона, бач, вірить у благородство нашої української міліції. Ніби там не ті ж самі кадри, що й за совдепії і не той самісінький стиль...

— Стуліть пельку, Кублею, а не то я сам вам закрию рота.

— Я ж і кажу — стиль точнісінько той самий, а цукор в Україні і досі по талончиках.

— Там же бійка!..

— Ви не помилилися, капітане. Скажу більше, там якраз подаються запізнілі уроки пізнього виховання заблукалої овечки, що раптом відбилася від отари... Наступив початок навчального року. Зараз перший урок по вихованню і вибиванню дурощів з голови через досить-таки звабливий задок, капітане... Ви її бачили зблизька?..

— Хто кого б'є?

— Тренер Василь Король надає перші ази любителям, які збираються стати профі... Якби не ми з вами, капітане...

— Але Василь один на один проти двох... І Ферарі...

— Василь не сам... З ним його кулаки, кохання і ненависть...

— Не забувайте, Кублею, що він ваш клієнт, який може стати пацієнтом “швидкої допомоги”. Він же тренер по тенісу. Здається, ще й до того ж з настільного.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 417

— А він перекваліфікувався, капітане. Два місяці тому зайнявся ретельно боксом. Кажуть, подає великі надії на майбутнє. А втім, нам недовго доведеться чекати, капітане. Тож не поспішайте. Вашим людям слід економити сили для майбутніх баталій. Тут Василь упорається сам. Вони ще не в нокауті, але близько до цього. У Василя гарний удар лівою знизу в щелепу. Ваш лейтенант Хорт міг би засвідчити персонально при зустрічі...

— Не зачіпайте лейтенанта Хорта, детективе. Аби не ви...

— Аби не я, ви б чорта з два дізналися про те, що Феррарі близнючки... Ви погляньте на цей талант, капітане, — повернувся Кублей убік двору. — Кожному з них нокаут забезпечений. Дивіться, який чудовий аперкот!.. Вашим хлопцям нічого не залишиться, як попідбирати їх, ніби старі й гнилі груші на землі і повкидати до кузова. Ах, у вас "бобик"!.. Ну, нічого, вони й туди влізуть. Одну секунду, капітане... Заради Бога, не поспішайте!.. Чому ви не приїхали на п'ять хвилин пізніше?.. Ви подивіться який черговий аперкот!.. Ну, Василю, ростеш на очах... А от вам і нокаут... Те ж саме буде і з другим. Ваш Ягідка — не Ягода[1]... Йому залишиться тільки клацнути на зап'ястках наручниками, і ви в дамках, капітане. Гарно вам: Кублей іде як пес по сліду, а Дубль — по сліду Кублея...

— Йдіть ви до біса, Кублею... Не приписуйте собі того, чого не можна приписати, — капітан повернувся до сержанта: — Можете приступати, сержанте...

— Ягода, — зле пожартував Кублей.

— Ягідка, — м'яко поправив Дубль.

— Так, часи міняються. Колись був Ягода, а тепер тільки Ягідка-квіточка...

— Ви й тут не можете обійтися без свого відомства...

— Колишнього, капітане... На жаль, колишнього. Приємні спогади. Ми тоді з такими, як ви, не церемонилися...

Та капітан Дубль його не слухав.

— Зв'яжіть обох одними наручниками: і "режисера", і "оператора".

— А що ж з Ферарі?

— Ферарі нам приведе сам Василь Король, — капітан посміхнувся. — Чи не так, Кублею? Чи може ви знову скажете: дупель пусто?..

— Навпаки, капітане. Я скажу — ри-ба! І цього разу на вашу користь, капітане Дубль...

---

[1] Наш герой, очевидно, натякає на кривавий каральний орган — НКВД СРСР та на одного з його керівників — наркома Генріха Ягоду *(прим. упоряд.)*.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 418

ПРИЧИНА СМЕРТІ — ЩАСТЯ

(Модерна повість)

РОЗДІЛ І

Діда, здається, до цих подій у селі ніхто не знав. Чували, що живе такий, але й то непевно. А може, вже й помер, хто його зна. Насправді дід жив. Сам. У нього ні внуків, ні правнуків.

Жив дід у селі Полягайло. Колись ще в давнину осіла тут сім'я Полягайлів. Від них і пішли всі прізвища. Проте, щоб не було плутанини (як село розрослося), дехто змінив своє прізвище. Аскольд Іванович — голова сільради став Поганяйлом, голова колгоспу Сидір Харитонович — Небувайлом, секретар сільради Харлампій Свиридович — Придибайлом, Максим Галушович, лісничий, — Посягайлом, Петро Семенович, головлікар, — Простягайлом, начальник філії зв'язку Іван Кирилович — Побігайлом, голова споживчого товариства Кирик Тодосович — Напувайлом. От тільки достоту ніхто не знав, як дідове прізвище.

РОЗДІЛ ІІ

Голова колгоспу пригадує: колись дід не раз заходив до контори і, здається, просив пенсію. А голова відповідав:

— Мій батько у ваші літа, діду, хури сіна перевертав, а ви пенсії хочете. Ідіть і працюйте, діду.

РОЗДІЛ ІІІ

Пригадує й голова сільради діда навіть краще, ніж голова колгоспу. Бо він пам'ятав: діда по-вуличному звали Каленик. От тільки

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 419

забув, як дідове прізвище. А що приходив дід, пам'ятає точно. Просив, аби вплинув на голову колгоспу, бо хату й досі не підремонтували.

— Вплину, Каленику, вплину, — так і звав, не соромлячись, Поганяйло.

РОЗДІЛ IV

Згадує його і лісничий. Дід колись просив у нього обаполів.

РОЗДІЛ V

Нещасливий був дід. Не везло йому. Та найщасливіший день у діда все ж настав — у день його смерті. Бачив би він, що робилося в селі! Хто тільки не був на його похороні?! Чи міг будь-коли навіть мріяти про таке старий? Ніколи!

РОЗДІЛ VI

Крім усіх смертних села, таких як дід, на похороні були присутні особисто голова сільради, голова колгоспу, голова сільського споживчого товариства, завмаг. Навіть піп, і той прийшов, хоч дід був безбожником з безбожників і просив сусіда Прокопа замість хреста поставити на його могилі коцюбу.

РОЗДІЛ VII

Прибув і лісничий. Привіз дідові на домовину найкращих дощок. Колись той просив обаполів. То на тобі, та не згадуй мене лихом. Це ж ти, здається, до мене приходив по дерево. Ну, звичайно, ти. По бороді впізнаю. Це ж ти, дотепнику, тоді й казав мені: “А дощок на мою смерть ви хоч випишете? Всього чотири штуки, та й не довгих, бо, на ваше щастя, короткий вродився”.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 420

— Випишу, діду, випишу. Не хвилюйтесь, ідіть спокійно.

І пішов дід. І ось діждався. Лісничий йому сам привіз не чотири дошки, як просив дід, а п'ять.

РОЗДІЛ VIII

Приїхав на похорон і працівник райцентру. Він теж тепер пригадав старого по бороді. Дід приходив до нього, скаржився, здається, що соломи не виписали, підводи не дали. І він тоді запевнив діда:

— Порадимось, обговоримо.

РОЗДІЛ IX

Знає діда "в лице" і начальник філії зв'язку. Точніше не все лице знає, а тільки половину (у віконечку на пошті бачив). Просив старий написати за нього кудись супліку, бо за царату не навчився грамоти. Часи були не ті.

— Допоможемо, діду, обов'язково допоможемо. Тільки паперу глянцевого дістаньте. Бо на такому папері писати незручно.

РОЗДІЛ X

Шукав дід глянцевого паперу у сільраді, в секретаря. (Він теж на похорон прийшов). Просив, бо вельми треба. Відмовив секретар.

— Не вистачало, — сказав, — щоб на нашому папері ще й ти скарги на нас писав. Йди, діду, бо ми тебе, мабуть, впишемо!

РОЗДІЛ XI

Нема вже діда. Нікому тепер не завдаватиме він клопоту.

Помер дід від щастя. Дали йому в районі пенсію, а так, як дрібних не знайшлось, то загітували старого взяти лотерейну картку. І треба ж такому статися! Ніколи дідові не таланило, а тут на тобі — виграв!

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 421

РОЗДІЛ XII

Дід не хвалився. Про виграш не казав нікому. Бо й сам не знав. Але Прокопова Зінька — сусідка дідова, приносила газету, то геть усі цифри в газеті і ті, що у дідовій книжечці, сходяться. І номер, і серія, і навіть зірочка. А проти отого номера надруковано: автомашина "Москвич". І ще Зінька сказала, ніби їй так у школі вчителька пояснювала (Зінька до третього класу ходила), коли не хочете "Москвича", діду, то візьміть гроші. Це аж цілих... І назвала дідові величезну суму. Як почув таке дід, то в ту ж мить і помер. Від щастя.

РОЗДІЛ XIII

Перелякана Зінька вибігла з хати.

— Дід Каленик помер, — на все село заголосила.

— Нарешті дочекався дід щасливого дня, — говорили чи то всерйоз, чи то жартома люди.

РОЗДІЛ XIV

Лежав дід, як і жив, один як палець. Не було поруч нього ні голови сільради, ні його секретаря, ні голови колгоспу, ні членів правління, ні начальників, ні представників, і, звичайно, піп не приходив, що тишком інколи в селі хрестив ще немовлят і ховав старців, у яких були родичі.

РОЗДІЛ XV

Відійшла Прокопишина Зінька від переляку і шепнула на вухо Ванькові — синові Аскольда Івановича:

— А дід Каленик на лотерею машину виграв і помер. Смішний...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 422

РОЗДІЛ XVI

Того ж вечора до Зіньки прийшов сам голова.

— А що це ти, дівко, язиком про машину плещеш?

— Бо правда. Виграли дід і померли. Можете самі пересвідчитись.

— Ну, то показуй, де той дід живе.

РОЗДІЛ XVII

Повела Зінька Аскольда Івановича до дідової хати. Дід лежав задубілий на табуретці біля столу. Поруч нього валялася газета (Зінька забула) з таблицею розиграшу і книжечкою діда з номером лотереї. Дід лежав. Очі були розплющені, а губи сміялися. І Зіньці стало страшно. Голова заглянув у книжечку, потім в газету і, остаточно пересвідчившись, що й номер і серія сходяться, сказав, щоб Зінька про це нікому ні слова. Та вже було пізно.

РОЗДІЛ XVIII

Про дідову смерть і лотерею все село знало. Того ж вечора сюди завітали і голова колгоспу, і секретар сільради, і начальник філії зв'язку, і головлікар, і лісничий, і члени правління, і... і... і...

РОЗДІЛ XIX

Тієї ж ночі майже в усіх світилося в вікнах. Навколо дідової смерті точилися мрійливі розмови.

— Коли тобі вдасться вирвати того квитка, — казала головиха перша, — то тоді я зможу на базари іздити на власному "Москвичеві", і ніяка автоінспекція мене не зупинить.

РОЗДІЛ XX

Голова сільради думав про інше: "Для повної гармонії на його обійсті бракує тільки гаража з голубим автомобілем".

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 423

РОЗДІЛ XXI

Менш егоїстичні думки свердлили голову секретаря, сільради. Він ладен був "Москвича" подарувати тому, хто одружиться на його 29-річній Дуньці.

РОЗДІЛ XXII

Радився і начальник філії зв'язку зі своєю половиною: — чим доставляти тепер пошту — на власній машині, а конюха звільнити і на цю посаду взяти свою дружину, чи й далі возити кореспонденцію кіньми.

РОЗДІЛ XXIII

Сільський піп допитувався в попаді, чи не розбіжаться останні парафіяни, коли він їздитиме на нечистій силі — автомашині.

РОЗДІЛ XXIV

І тільки журився лісничий. Чи зможе він цим "Москвичем" пересуватися в лісі!

РОЗДІЛ XXV

Потім згадані товариші села посхоплювалися, залишаючи теплі постелі. А що, коли хтось у цю мить викраде дідову картку?

Вперше в дідовій хаті було сумно. Дід лежав, як король, а над ним, схлипуючи, сиділи згадані товариші.

РОЗДІЛ XXVI

Вранці діда ще не ховали. Голови розпорядилися негайно відремонтувати хату, особливо дах (на випадок дощу) і сволок. Чого

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 424

доброго, ще впаде комусь на голову і вб'є. Дідові все одно, а тут живі люди ходитимуть. Секретар сільради разом із лісничим надумали поголити діда, головлікар дільничої лікарні — переодягти в штани й сорочку, що принесли голова споживчого товариства і завідувач сільмагу, а начальник філії пообіцяв написати промову.

РОЗДІЛ XXVII

Ховали діда по обіді. Біля його труни в п'ятихвилинному мовчанні стояли голови, їх зміняли представники та інші почесні люди. Потім діда винесли і поставили його труну на машину (голова колгоспу виділив). Попереду йшла молодь з вінками із зворушливими написами на чорних стрічках.

РОЗДІЛ XXVIII

Такого похорону у селі не пам'ятали навіть старі люди. Музики грали траурні марші, колгоспний шофер Марко вів машину дорогою, засипаною напередодні похорону жорствою. Позаду кузова, час від часу поправляючи кімнатні квіти і втираючи скупі чоловічі сльози, йшли керівники села. Дехто з членів правління озброївся мисливськими рушницями, збиралися салютувати. Та представник райцентру відраяв — дід, кажуть, ніколи в партизанах не був.

РОЗДІЛ XXIX

На цвинтарі біля свіжовикопаної ями читалися промови. Найкращу промову виголосив начальник філії зв'язку. Вона розпочиналась так: “Дорогі товариші, гості, шановні представники району! Сьогодні нас спіткало ще одне непоправне горе — від нас назавжди пішов усіма поважаний і люблячий, незабутній і мудрий, веселий жартівник і життєлюб — дід Каленик”.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 425

РОЗДІЛ XXX

У лавах чується голосне схлипування: плаче жінка голови колгоспу; почувши промову, ще голосніше заводить жінка голови сільради. За ними обережно, щоб не перекричати: лісничиха, попадя, жінки членів правління.

РОЗДІЛ XXXI

“Ми кажемо, — продовжує начальник філії, — дід пішов від нас назавжди. Та чи можна так сказати про цього діда? Не можна, товариші!” Знову ридання. “Цей дід, не як всі діди, 55 літ самовідданої праці, всі як один день, віддав на здобуток колгоспові, віддав все, не беручи натомість нічого. Будучи навіть на заслуженій пенсії, можна сказати, на відпочинку, я особисто пригадую, як він не раз приходив до мене і просив, з слізьми на очах просив дати йому можливість розповсюджувати пресу на громадських засадах. В діда є псалтир. Та, якщо він ним і користувався коли-небудь, то тільки для того, щоб вщент рознести носіїв опіуму народу — попів. Скільки разів дід, а тепер небіжчик, пропонував свої послуги голові сільради. Хай не ображається на мене всіма поважаний у нашому селі батюшка Євлампій, але дід Каленик не визнавав його, тому й просив поховати його з музикою. Що ми й робимо”.

РОЗДІЛ XXXII

Над могилами журно висне траурна мелодія похоронного маршу. “Ви знаєте, що дід Каленик заповів нам замість хреста поставити на його могилі ступу... Кахи, кхи... Вибачайте, коцюбу. Але ми не пожаліємо своєї зарплати і скинемось на пам'ятник. Слава справжньому атеїстові — активному борцеві з дурманом і релігією в усій її сектантській суті. Дід був атеїстом, як і ми. Тільки дід помер, а ми живемо. Але прийде час, і ми підемо його шляхом, і тому, не порушуючи народної традиції, проводжаючи в останню путь діда Каленика, ми кажемо: “Вічна пам'ять тобі, діду.. Спи спокійно, наш любий. Хай земля буде тобі ліжком. Амінь!”

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 426

РОЗДІЛ XXXIII

Вже діда було поховано, прочитано всі промови, програно похоронні марші, а хату дідову ніяк не могли залишити ні голова сільради, ні голова колгоспу, ні інші представники. Навіть переночувати всі надумали в цю ніч у дідовій хаті. Сюди ж перенесли засідання виконкому, а вдосвіта написали ухвалу: речі дідові продати.

РОЗДІЛ XXXIV

У діда було три книги: псалтир, Біблія і книжка про смачну і гарну їжу. Кажуть, найбільше дід любив заглядати до останньої. Книги оцінювались найдорожче (найбільш вірогідно, що лотерея була в них); Потім йшли образи: Миколи Угодника і Варвари Великомучениці. За ними дід тримав квитанції по страховці, самообкладанню, бездітності і ще якісь дуже важливі папірці. (Поміж них теж могла бути лотерея).

РОЗДІЛ XXXV

На ранок продавали все. Один з образів вдалося купити голові сільради, а другий — представникові району по атеїстичній пропаганді. В діда був ще патефон з платівкою “Вихри враждебные...” Його придбав піп. Лісничому дісталися дві старі табуретки і стіл з однією шухлядою. Начальник філії зв'язку дістав оббиту залізними обручами трухляву скриню (у ній також могла бути схована лотерея). Залишилась тільки стара ступа. В ній колись баба дідові товкла мак до коржів. Вона випала головлікарю. Та він від неї відмовився (у ній не могло бути лотереї). Секретаря примусили купити надщерблену макітру, голові споживчого товариства продали старі штани, завмагу — піджака, кишені яких були в ту ж мить вивернуті. Домовилися хатину без копійки передати колгоспові і зробити з неї тимчасовий курник. А ступу віддати на вічне користування Прокопові — дідовому сусідові.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 427

РОЗДІЛ XXXVI

Та ні в старих дідових штанях, ні в піджаку, ні в скрині, ні в Біблії, ні в псалтирі, ні в шухляді стола, ні за образами Миколи Угодника, ні Варвари Великомучениці лотерейної картки не було.

РОЗДІЛ XXXVII

І тоді надумали послати до району делегацію. Чи правда, що дідові у соцзабезі на додачу лотерею дали? І ось що виявилось. Дід справді у соцзабезі був. Одержував пенсію. А по радіо на той час передавали: "Машина "Москвич" випала на долю власника картки"... І назвали номер та серію. От тоді дід і попросив записати ці цифри до його книжечки.

— А для чого вам, діду? Що, у вас лотереї є? — запитали у соцзабезі.

— Нема. Але, може, колись і буде, то, чого доброго, і на мою долю випаде щастя...

РОЗДІЛ XXXVIII І ОСТАННІЙ

Така історія трапилася по дідовій смерті. Для чого все це він вигадав, і досі ніхто не знає. От тільки керівники села впевнені, що дід по смерті надумав покепкувати над ними. І тоді вперше вони щиро пошкодували, що дід помер.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 428

РЕПОРТАЖ

(Американське оповідання)

Джеймсу Люсу страшенно хотілося потрапити до в'язниці. Гаррі і Джо — його друзі, запевняли, що таку нагоду незабаром Джеймс матиме. Йому ж хотілося потрапити туди негайно. Редакція газети, в якій працював Джеймс Люс, до дня в'язня якраз готувала святкову сторінку. До цієї сторінки він і повинен був здати репортаж під назвою "Вуркагани в години дозвілля". Звичайно, Джеймс міг би зайти просто до начальника в'язниці, розпитати про життя і побут ув'язнених, взяти пару цікавих фактів, пару вигадати, і репортаж готовий. Але йому заманулося чинити по-своєму: все, про що пише, відчути на собі. Тому квапно й почимчикував до прокурора, постукав до його кабінету і сказав:

— Хелло, сер! Мені хочеться сісти до в'язниці!

— Ви що, когось вбили, підрізали, пограбували?

— Ні те, ні друге, ні третє, сер.

— Берете чи даєте хабарі?

— Не беру і не даю, сер.

— Маєте досвід за долі секунди відчиняти найсекретніші державні сейфи?

— Ні, сер. Я хочу просто сісти ненадовго, сер.

— Ненадовго всі просяться, а ми вас посадимо рівно на стільки, на скільки треба.

— Але я добровільно, сер. За власним бажанням.

Прокурор підвів голову, довго й уважно дивився на Джеймса, потім дістав цигарку й запитав:

— Ви безробітний, гангстер?

— Ні перше, ні друге, сер.

— А ви знаєте, що ви мене штовхаєте на злочин, — несподівано розгнівався прокурор. — Ви хочете, щоб я вас посадив, не маючи на те ніяких підстав?

— Але мені необхідно, сер. Коли ви цього не зробите... — Джеймс Люс хотів додати, що у нього зривається репортаж.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 429

Та прокурор його перебив:

— Так от що, любий, якщо вже тобі так приспічило, то біжи підпали пожежне депо чи пограбуй державний банк, обкради Форда чи Рокфеллера, або хоч затопи в писок судді чи прокурору і тоді приходь. Іншого виходу в цій ситуації я не бачу.

Джеймс Люс щиро подякував і хотів було залишити кабінет, але тут в коридорі його осяйнула думка. А чи не почати з нього? Він повернувся. Сміливо відчинив двері, переступив поріг і щосили заїхав прокуророві у вухо. Прокурор аж підскочив. Потім кинувся до дверей, міцно причинив їх і тоді, обхопивши Джеймса за плечі, промовив:

— Так от чого ти приходив. Значить, ти і є той самий брат. То ти вважаєш, що я посадив його за нізащо. Факт, безперечно, не доведений. Можливо, й він не винен. Але, любий мій, куди ж ти?..

Джеймс вилетів з кабінету як очманілий. В цьому приміщенні містився і суддя. Люс Джеймс підбіг до дверей, смикнув їх так, що табличка, пригвинчена до дермантину, відлетіла, і з вигуком: "О'кей!" навідліт заїхав судді в лице.

— Ви що? Перш ніж бити, вислухайте мене. Я десять тисяч доларів не просив. Мені достатньо було п'яти. Ось вони всі лежать. Причиніть, будь ласка, двері, — випльовуючи два зуби, благав він. — Можете забрати хоч усі...

Джеймс більше не слухав. Через дорогу знаходився кабінет комісара поліції. У кабінеті його не було. Шкодуючи, що йому й тут не поталанило, Джеймс хотів було йти. Але. в цю мить розчинилися навстіж двері, і дебелий чоловік басом запитав:

— Ви до мене?

— А ти хто?

— Я комісар поліції Генрі Робінсон...

— Тоді до тебе, — гаркнув Джеймс і врізав комісара в сонячне сплетіння. Комісар лише похитнувся і, розпростерши обійми, кинувся до репортера:

— Так от ви який. Ви ж справжній чоловік, чорт забирай. Я, безперечно, зробив би з вас відбивну по-американському, але я шаную в людях хоробрість. Ану, вріж іще раз. Бий, не бійся. Витримаю. — І він підставив Джеймсові щоку.

Джеймс, зрозуміло, не міг образити людину і зважився задовольнити її прохання, вліпивши з усього маху в масивний ніс. Юшка потекла тут же.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 430

— Так у тебе чудовий удар, хлопчику, — комісар сів, витираючись хустинкою. — А тепер поговоримо. Так от слухай, як все це було. Вона сама прийшла до мене. Розумієш, сама. Прийшла раз, другий, третій... А потім почала тебе гудити. Мовляв, який ти чоловік. А ти он який. Тепер я пересвідчився, даремно ганила.

Сплюнувши, Джеймс Люс вискочив на вулицю. Чи не спробувати щастя в начальника в'язниці, подумав він. Але нараз помітив, як вулицю переходив мер міста. Ну, цьому дати по морді йому давно хотілося. А тут іще така нагода. Пришвидшивши ходу, Джеймс пішов йому навперейми. Бити, так бити тут, бо до нього на прийом все одно не доможешся. Довго не думаючи, він дав мерові доброго носака. Мер від несподіванки впав, але тієї ж миті підвівся. Джеймса тут же схопив полісмен. "Ну, подумав Люс, нарешті щастя посміхнулося". Та як він здивувався, коли мер міста підійшов до капрала і, лагідно усміхаючись, сказав:

— Капрале, все гаразд. Це мій друг. Ми все життя так вітаємось. О'кей!

Капрал козирнув і пішов геть.

— Ви збожеволіли, сер. Отак у білий день на вулиці носаком? Не могли це в кабінеті зробити?

— До вас же не доб'єшся!

— Подзвонили б, додому прийшли, — розгнівався мер. — Ну, гаразд. У чому справа, сер, я вже здогадуюся. Можете мені не розповідати, але вислухайте мене. Я нічого не міг зробити. Так вийшло. Був дзвінок... Від Боббі... Гадаю, вам усе ясно...

Джеймс належав до тих людей, котрим жувальну гумку до рота не клади. Він спересердя сплюнув і нещасний поплентався у бік в'язниці.

Невдача спіткала його й там. Більш того, вдаривши по тім'ї начальника в'язниці, Джеймс вивихнув собі руку, до редакції повертався без репортажу і зліг. Його відвідували Гаррі і Джо, які весь час іронічно посміхалися.

За три дні, після видужання, Джеймс вимушений був залишити редакцію. Кращий репортер газети Джеймс Люс вперше не виконав свого завдання — не написав репортажу. І як сказав шеф: з-за своєї неоперативності. А Джеймс так старався, сер.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 431

РОЖЕВА ФАНТАЗІЯ

(Фантастичне оповідання)

Це, звичайно, був єдиний ресторан на всю республіку. Я чув про нього багато дивовижних речей, проте мало в те вірив. Може, саме тому мені захотілося одного разу відвідати "Рожеву фантазію". Таку ліричну назву мав цей ресторан.

Не встиг я переступити поріг, як назустріч мені під'їхала автоматична вішалка, надзвичайно ввічливий робот-швейцар допоміг зняти пальто й капелюх і, подаючи рожевого кольору папірець, сказав:

— Прочитайте, будь ласка!

"Відвідуйте наш ресторан! — закликала рекламка. — Ви тут зможете замовити обід, на який тільки здатна ваша фантазія. За п'ять хвилин вас обслужать, за десять — приготують будь-які страви з фауни чи флори. Якщо чогось не зможемо виконати, адміністрація негайно виплачує вам неустойку. 10 карбованців — середня вартість наших обідів. Відвідуйте наш ресторан! Не пожалкуєте!"

"Мабуть, зараз поженуть за столик для двох осіб", — подумав я, сідаючи за столик на шістьох і не спускаючи очей з робота-офіціанта, що наближався до мене.

— Добрий день! — привітався він. — Я до ваших послуг, товаришу. Що ви бажаєте?

— Меню!

— Будь ласка, — робот подав мені фоліант завтовшки з потрійний том УРЕ. — Ви можете замовити будь-яку страву з цієї книги. Але це у вас забере багато часу. Тому я раджу вам назвати все те, на що здатна ваша фантазія. Продукти — в межах нашої планети.

— В такому разі принесіть мені холодних акридів на китовій оливі з липовим медом та морськими коралами.

— Дуже прошу вас, свіженькі акриди, — за дві хвилини промовив робот, ставлячи переді мною закусочку.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 432

— На перше, — продовжував я, — мозок живої мавпи з оцтом і наливочку "Дракон по-сайгонському" з живих анаконд, марабу та гірських орлів.

— З орлів стерв'ятників чи голошийок?

— Голошийок.

— Пробачте, а мозок яких мавп найбільше вам до вподоби: шимпанзе, орангутанга чи макаки?

— Молодої горили.

За п'ять хвилин переді мною красувалась фіолетова карафка, наповнена наливкою "Дракон по-сайгонському", і верещала молода горила, голова якої, міцно затиснута у лещатах, стирчала з невеличкого верстата, схожого на герметично закупорену тумбочку. На моїх очах робот поголив горилі голову, легенько зняв верхню частину черепа і, поливши оцтом, підсунув мені теплий мавп'ячий мозок.

— На третє, — голосом розчарованого скептика, який, одначе, ще не втратив надії на обіцяних 10 карбованців, сказав я, — хрустики з слонячого вуха з полтавськими пампушками на часнику.

— Пробачте, з вуха якого слона: індійського чи африканського? — за хвилину примчав робот.

— Африканського.

— Але з вуха самця чи самки?

— Самки.

— Не сердьтесь, будьте ласкаві, я забув вас запитати, з якого саме вуха: лівого чи правого?

— Правого, — лагідно відповів я, впевнений, що десять карбованців у моїй правій кишені.

За п'ять хвилин переді мною виріс шеф-повар. Цього разу не робот.

— Слухай, ти! Візьми свої десять карбованців і котися звідси, щоб я й духу твого не чув, — по-моєму, трохи брутально почав він. — Часнику і полтавських пампушок у нашому ресторані не було і немає.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 433

ВОНА БУЛА НІЖНА, НІЖНА...

(Новела)

Я вперше її зустрів на узбережжі моря. Вона лежала на розпеченому піску майже гола і плакала. Я не міг відірвати своїх очей від її тендітного тіла. Вона була ніжна, прозора і така м'яка, як тісто в діжі. Я несміливо торкнувся її своїм мозолистим пальчиком. Вона здригнулася, як в передсмертній агонії.

— Хто цей негідник? — запитав я. — Хто в наш час так підло вчинив з тобою? — кричав я на все узбережжя, і від того крику чайки падали в море. Без пам'яті.

А вона мовчала, не відриваючи очей від пінястих бурунів, які, здається, як і я, бачила востаннє. Тоді я не витримав, сміливо взяв її на руки, ніжно заглянув в її прозорі, як чорноморська вода, очі і викинув у море.

Медуза не ворухнулась. Вона була мертва.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 434

ТВОРИ ПЕРЕЖИЛИ АВТОРА

(Некролог)

Жахлива смерть передчасно вирвала з наших лав одного з найвідоміших письменників епохи. Багато є письменників, які ще за життя вважаються покійниками. Але є й такі, які живуть і після своєї смерті. Саме до таких письменників належить той, кого сьогодні оплакує вся Україна і світ. Це справді був великий сатирик нашого часу. Єдиний, який мав державні премії.

З-під його невмирущого пера вийшло понад тисячу фейлетонів, гуморесок, сатиресок, десятки сатиричних повістей і романів. Останні ще не надруковані, але чекають на свого дослідника і безсмертя по смерті, як всякого генія.

Його межи нас немає. Він помер. І ми сумуємо, що більше не зможемо побачити цього вічно радісного, з добрими і лагідними очима, майже з дівочим обличчям, дотепника за нашим столом.

Він помер. І тепер ми твердо впевнені: він більше не повернеться. Але його вічно пам'ятатимуть ті, кому він був дорогий і незабутній. Дізнавшись про його смерть, не одна посивіла голова. Він пішов від нас великим боржником. Так і не віддав людям того, що заборгував. Ще більше сліз проллється завтра, коли вийде цей некролог. Плакатимуть друзі, плакатимуть знайомі, плакатимуть читачі, які ніколи не пробачать йому цієї передчасної смерті. Море сліз заллє вулиці, провулки, майдани. Ручаї виллються в одну вселюдську ріку горя і печалі.

Автор помер. Але твори його живуть. їх і досі ви можете побачити на полицях будь-якого книжкового магазину. І можна вже зараз сказати: вони пережили автора. Він пішов від нас повний сил, енергії і задумів. Пішов у розквіті творчих сил. На зорі свого другого полудня. Спи вічним сном, чарівник веселого слова, влучного жарту і дотепу.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 435

ПЕКТОРАЛЬ

(П'єса-версія)

Дійові особи:

Журналіст.

Павлович, він же Лаврентій Павлович Рудь — президент холдингової компанії.

Миколаївна — дружина президента холдингової компанії.

Гелен Корженко-Рудь — донька Лаврентія Павловича.

Данилко — онук Лаврентія Павловича.

Люба, Бікіні, монахиня, офіціантка — одна й та ж особа.

Сашхен — Олександр Харитонович Бевзюкін-Свістунов — радник Рудя.

Орел-Сердюченко — охоронець Сашхена (Бевзюкіна-Свістунова).

Антип — водій Бевзюкіна-Свістунова.

Фіксюк — директор музею коштовностей.

Людина під знаком питання.

Сав Савич Мерзлюк — претендент на папаху президента.

Невідомий — Морзюк-Пильниченко — агент невідомо якої розвідки.

Ковпак — власник "Піцерії".

Офіціантка шашличної "Останній шанс".

Велика кепка — кельнер шашличної "Останній шанс".

Орел 1 — кілер № 1.

Орел 2 — кілер № 2.

Повія Перша — Яна.

Повія Друга — Сюзанна.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 436

ДІЯ ПЕРША

Вхід до музею. Над входом — золота вивіска: “СКІФСЬКЕ ЗОЛОТО”. Праворуч від музею — рундучок “Піцерія”. На ній реклама по-російськи — “Піцца с раками”, піво — “Чернігівське”. На задньому фоні музею і рундучка видніються церковні бані Києво-Печерської лаври. Перед музеєм і рундучком, територією Лаври ходить різноманітна публіка: екскурсанти, екскурсоводи, монахи, попи, міліціянти, набожні офіцери, що постійно хрестяться, обертаючись до золотих бань церков.

До рундука підходять Сашхен і Гелен.

САШХЕН. Айн-момент *(випускає руку Гелен, підходить до віконечка. З віконечка “Піцерії” висуває голову молодик у кухарському ковпачку).*

КОВПАК. У нас широкий асортимент — піца с крабами, піца с грибами, піца с раками...

САШХЕН. Слухай, Ковпаку... Тут по святій Лаврі *(показує на Гелен)* святі дами ходять, офіцери різних родів військ... І ще живі монахи... А ти їх у мощі перетвориш, якщо вони начитаються твоїх вивісок. Ти що, в школі не вчився?.. Мені колись Неля Іванівна казала, мовляв, Сашко, неграмотно напишеш в зошиті — прощу, а на паркані — вуха виверну... Подивись, що ти тут пишеш: піца с раками, піца с крабами. Зішкреби це страшне перо... І переходь на державну мову. Не ті ж асоціації. Вловлюєш?

ГЕЛЕН. Сашхен, перестаньте. Ходімо вже...

САШХЕН. Гелен, над нами небесна аура. Янголи в небі літають *(повертається до Ковпака).* А ти в такому святому місці “с раками” торгуєш... На тебе ж не прості боги, а скіфські з тисячоліть дивляться і згорають у червоне золото від сорому *(заходять у музей, Сашхен кілька разів повторює одні й ті ж слова).*

САШХЕН. Піца с раками, піца с раками, а нас цікавить пектораль. Чи не так, моя люба Гелен? *(Ковпак щезає за рундуком, потім з'являється перед фасадом, роздивляється вивіску на “Піцерії”).*

КОВПАК. Піца с раками. Що цей товстозадий з мене хоче?.. Все ж понятно...

Повз рундук проходить монахиня. Вся в чорному. Хреститься на Лаврську дзвіницю. Тоді дивиться на власника “Піцерії”, читає вивіски і знову тричі хреститься, потім шепоче те ж саме сороміцьке — піца... с ра...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 437

КОВПАК. Матушко, щось не так? Чого ви лаєтесь?

МОНАХИНЯ *(з надзвичайно вродливим лицем і гарним дівочим станом)*. Сину мій, чи ти в школі не вчився?.. Чим ти оце торгуєш? Хто ж такі сороміцькі слова на харчах пише?..

КОВПАК. Не писатиму ж "піца з лобстерами". Не всі знають англійську.

МОНАХИНЯ. Краще напиши "піца з лобстерами", або прибери цю літеру "ес"... Постав "зе"...

КОВПАК. І що ж вийде?

МОНАХИНЯ. А ти прибери. Мирянин тобі правду сказав... Хоч і грубу...

КОВПАК. Ходять тут усякі — святі і грішні... Тільки зауваження роблять... Нема, щоб купувати... Тільки соплі жують... *(Картинка пересувається крупним планом до музею. Там Сашхен і директор музею. Заходить монахиня. Сашхен обертається до монахині)*

САШХЕН. І ти, матушко, знову тут як тут.

ФІКСЮК *(до Сашхена)*. Це і про вас можна сказати. Знову ви тут. У котрий уже раз?

САШХЕН. Кожного разу — в перший...

ФІКСЮК. Пане, не знаю хто ви і хто вам таке в голову вбив, але з того дива не буде пива...

САШХЕН. То може зваримо, пане директоре, медовуху?.. *(Підходить до монахині, яка щось роздивляється під музейним склом, торкає її за плече)*. Ти б, матушко, йшла звідси. Богу б молилася. Нічого тобі, святій, робити в цій грішній обителі...

МОНАХИНЯ. Грубий ти, мирянине...

САШХЕН. Не такий грубий, як товстий...

МОНАХИНЯ. Про духовність твою кажу... Та й тіло, мабуть, грішне...

САШХЕН *(безцеремонно її розглядає)*. З таким божественним оригіналом на святому личку, тобі б у нічному кабаре служити, а не в ближніх чи дальніх печерах... Там би я тобі, матушко, показав, що таке тіло і що таке дух...

МОНАХИНЯ. Грубий ти, сине Божий... Грубий і духом своїм, і тілом...

САШХЕН. Іди, матушко, йди. Помолись за грішника... Постав свічку за живого... Ось тобі зелененький папірчик... Майже святий... Візьми і помолись за Сашхена... Тільки сильно поклони не бий...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 438

Дуже гарна голівка в тебе... Можуть синці з'явитися на божественному личку...

МОНАХИНЯ. *(мовчки роздивляється скіфське золото, Сашхен намагається покласти їй в руки долар, але та відстороняє його руку)*. Не богохульствуй, раб Божий...

САШХЕН. Ну, як тобі ясніше сказати?... У нас санітарний день... Музей тимчасово закрито... На ремонт. *(Бере її за плечі і якийсь час нахабно роздивляється)*. Матушко, тобі слід хрестики носити, а ти пів сердечка на грішних грудях носиш. З таким личком і з таким бюстом треба українське населення збільшувати, а ти в святі записалась... Нас уже й так сорок вісім мільйонів...

МОНАХИНЯ. Не гріши, раб Божий, не бери тяжкий гріх на безвірну душу...

САШХЕН *(до монахині)*. Матушко, повторюю — тобі слід хрестики на шию чіпляти, а ти сердечка на грішних грудях носиш...

МОНАХИНЯ. Не богохульствуй, не богохульствуй. Це вже не сердечко, а тільки мирська половинка його... Я давно відреклась від світських радощів і диявольських насолод. Це там, у миру, друга моя половинка-грішниця віддається гріхам сатани і словоблудства, а ми смиренні і зреченні тихо Богові молимося і служимо вірою і правдою йому...

САШХЕН. Йди вже, йди, матушко... Краще на кліросі меццо-сопрано псальми виспівуй. А сердечка викинь з голови... *(Повертається до директора музею)*. Ну, й монахині пішли... Валютою їх не виженеш...

ФІКСЮК. Ви знову за своє?

САШХЕН. Ви цю красуню коли-небудь бачили?

ФІКСЮК. До нас щодня сотні людей заходять... Усіх красунь не запам'ятаєш...

САШХЕН. Я не про монахиню. Я про наречену свою.

ГЕЛЕН. Перестаньте, Сашхене...

САШХЕН. Так от, я вже вам казав і ще раз кажу — їй подобається царська пектораль...

ФІКСЮК. Пектораль усім подобається...

САШХЕН. А моїй Гелен особливо і я хочу її купити...

ФІКСЮК *(зупиняється на ходу, розтуляє від здивування рота, деякий час мовчить, як карась, якого викинуло на сушу)*... Ви сміється з мене... Це є історична, унікальна знахідка... Знахідка віку... На-

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 439

ша національна гордість... Всенародне надбання. Національний скарб... Минулого разу, ви...

САШХЕН. А без гасел і транспарантів можна?.. Я плачу мільйон...

ФІКСЮК. Їй ціни нема...

САШХЕН. У твердій валюті...

ФІКСЮК. Слухайте, чоловіче добрий. Я не хочу вас образити... Але експонати в музеї... Це не товари в супермаркеті...

САШХЕН. Не треба мене просвіщати...У мене горішня освіта... Я над входом прочитав...

ФІКСЮК. Але це музейна рідкість... В одному екземплярі...

САШХЕН *(бере за плечі Гелен)*. Погляньте сюди... Погляньте на Гелен...

ФІКСЮК. Поглянув.

САШХЕН. Ви бачите ці блакитні очі? Це миле з ямочками личко? Ці червоні — вишеньки-вуста? І цей розмах брів. Як чайки над срібним морем під промінням сонця...

ФІКСЮК. Бачу, бачу...

САШХЕН. Ви бачите до чого я торкаюсь своєю грубою і грішною рукою, як сказала щойно матушка...

ФІКСЮК. Бачу... Але пектораль в одному примірнику...

САШХЕН. Я зараз кажу не про пектораль. Я запитую — до чого я торкаюся? *(Робить паузу)*. До якої неповторної святині...

ГЕЛЕН. Перестаньте, Сашхене...

САШХЕН *(не слухає)*. Ви що, гадаєте, вона в двох примірниках? Вона теж єдина в цьому світі, як і ця пектораль, і їй так само нема ціни... Ви знаєте кому належить її серце?

ФІКСЮК. Кому б воно не належало. Я хранитель історичної спадщини... Я...

САШХЕН. Знаю... Давайте поговоримо серйозно... Гасла залиште для рухівців. Нас цікавлять гроші. Хто має гроші, той володіє світом. Навіть скіфським... Мені потрібна пектораль... Це моя наречена... Донька самого Бога-царя... І їй до цього вродливого личка так само пасує царська пектораль, як тій монахині сердечко замість хрестика...

ФІКСЮК. Я вам сказав...

САШХЕН. Ми можемо домовитися *(Показує на вікна)*. Гляньте, які у вас решітки!.. Пектораль можуть украсти... Разом з цими

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 440

гратами... Скажімо, монахи... Ті ж святі перед золотом не зупиняться... Хіба не вони неодноразово обкрадали святу Лавру?..

ФІКСЮК. Я ніяк не можу зрозуміти вас: ви це серйозно чи розігруєте комедію?..

САШХЕН. Дорогий пане...

ФІКСЮК *(директор підказує)*. Як і в минулі рази мене звати — Фіксюк...

САШХЕН. Дорогий пане Фіксюк! Яка може бути комедія, коли йдеться ж про кохання?.. Це моя остання віра, надія і любов...

ФІКСЮК *(тре руки)*. Я вас розумію. Вас, здається, звати Сашхен... Але ви зрозумійте й мене...

САШХЕН. Ви знаєте, що я за людина?..

ФІКСЮК. Не знаю...

САШХЕН. Я належу до тих типів, які коли щось хочуть, то беруть... Чого б то їм не коштувало... Я вам палац збудую на березі Дніпра... З кухні ноги у воду встромлятимете... Поставлю яхту під порогом... Цього вам мало?..

ФІКСЮК. Я не хочу сідати до в'язниці...

САШХЕН. Це не надовго... У мене зв'язки. Вам такі й не снилися... Через рік-другий випустимо... Президент оголосить амністію...

ФІКСЮК. Не морочте мені голови... Я викликаю охорону... Ви ж не хочете скандалу?..

САШХЕН. Гаразд, гаразд... Прийміть з тієї кнопки свою праву ногу і не натискуйте на сигнал... Я спробую з вами домовитися...

У цей час знову заходить монахиня. Сашхен ще її не бачить. Вона стоїть позаду нього. Сашхен веде далі.

САШХЕН. Я беру у вас за два мільйони. Зелених...

ФІКСЮК. Тільки через моє тіло... Або хіба що вб'єте мене...

САШХЕН. Я вас і пальцем не зачеплю, пане Фіксюк... Ви заслуженого діяча культури і мистецтв хочете?..

ФІКСЮК. Ну...

САШХЕН. Орден Ярослава Мудрого?

ФІКСЮК. Ну...

САШХЕН. Орден Святого Володимира?..

ФІКСЮК. Ну...

САШХЕН. Не поганяйте мене... Які у вас проблеми?.. Я можу все... Повірте моєму слову і присутності Гелен...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 441

ФІКСЮК. Я вам вірю...

САШХЕН. Це добре. А тепер давайте проявимо трохи мудрості за принципом вовка і овець. Аби обоє були ситі... У вас проблеми є ж?

ФІКСЮК. А в кого їх нема?

САШХЕН. Давайте їх розв'яжемо... Гелен, вийди на хвильку, будь ласка... За вікнами святі місця. У святій Лаврі людей не викрадають... *(Сашхен повертається, зустрічається поглядом з монахинею)*. Господи, Боже мій... Ти знову її спустив на грішну землю. Матушко, вийдіть... Я вас Господом Богом молю... Я для вашого монастиря закуплю всю піцу с ракамі, підтримаю ваш дух і вітчизняного виробника, аби тільки мої світлі очі тебе більше не бачили в цій обителі. Іди, матушко, йди... І молись за скіфських богів і трішки за мене. А я що обіцяв — виконаю. Скіфським богом клянусь. (Гелен сміється, бере монахиню за руку).

ГЕЛЕН. Ходімо, сестро. Подихаємо святою аурою святої Лаври. Подалі від цього грішника *(показує очима на Сашхена)*. Він жартує, сестро моя. Не звертайте на нього уваги.

МОНАХИНЯ. Богохульствує.

САШХЕН. То Ковпак богохульствує — продає піцу с ракамі. А я соромлюсь її для вас купити *(монахиня і Гелен виходять)*.

ФІКСЮК. Ковпак такий самий упертюх, як і ви... Скільки я йому не казав: "Українською мовою треба писати "піца з раками", — а він мені все торочить: "Я української школи не кінчав. У мене московська освіта".

САШХЕН. Повернемося до наших овець... Ви гляньте на стелю цього, з дозволу сказати, закладу...

ФІКСЮК. На ремонт Міністерство культури не дає грошей...

САШХЕН. А гляньте на це сміття поруч із золотом скіфських богів...

ФІКСЮК. Технічка залишила роботу... Нема зарплати.

САШХЕН. У стелі тільки одна лампочка... Її обсіли мухи. Епохи Столипіна...

ФІКСЮК. Ви все самі бачите...

САШХЕН. Тепер погляньте на мене...

ФІКСЮК. А що на вас дивитися... Я й так знаю, хто ви...

САШХЕН *(розтуляє рота в свою чергу)*. О! Навіть так...

ФІКСЮК. А хто вас не знає?! Ви ж не раз нашу Лавру відвідували... В супроводі... Вам тут вручали орден Святого Станісла...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 442

САШХЕН. Не будемо уточняти... Вважайте, ми домовилися... Мені пектораль не назавжди.. А напрокат... Я їду до Парижу... До кращого учня Фаберже... Чули про такого?

ФІКСЮК. Та чув... Діамантові яйця доставляв з Франції до царського двору імперії...

САШХЕН. Вважатимемо, що майже так... Я збираюсь одружуватися на баченій вами принцесі... Я їй сказав — у цьому світі нема нічого такого, щоб я не купив. Не купив і не подарував коханій свого серця. Принаймні, в нашій країні... І як ви гадаєте, що мені відповіла Гелен? Моя майже царська особа...

ФІКСЮК. А царську пектораль зможеш дістати?..

САШХЕН. Точно... Ви попали в очко... Я хочу пектораль у взамін на моє серце... І я їй сказав: "Якщо ти не насміхаєшся з мене, буде тобі пектораль"... І я сьогодні беру її у вас...

ФІКСЮК. Але...

САШХЕН *(піднімає руку стоп-сигналом)*. Стоп, пане Фіксюк! На прокат. Тут уже я кажу... Я даю вам високу зарплату. Наймаю двох технічок... Хай пилюку віків зі стін стирають... Хай жодна пилинка не впаде на скіфське золото... Завтра починаємо ремонт... Не простий — європейський... Вам з родиною вручаємо путівки в круїз. По Середземному морю... Забажаєте — з коханкою на Канари...

ФІКСЮК. Я з коханками справ не маю.

САШХЕН. Не будемо уточнювати... Захочете, поїдете самі. На розкопки скіфських могил. З цілою командою археологів... На святу могилу... На Кам'яну... Можете жереб не кидати... Часу для роздумів нема... Вибирайте, що вашому святому духу і вашій святій душі припадає до серця у супроводі молінь монахів і монахинь. Наказуйте, пане Фіксюк... Живемо тільки раз... Мене чекає Париж. Різець кращого учня покійного Фаберже і серце принцеси Гелен... Беру на прокат... Під заставу...

ФІКСЮК. Серце — на прокат, чи пектораль?..

САШХЕН. А ви, пане Фіксюк, бачу весь у мене — не позбавленні почуття гумору. Давайте розподілимо функціональні обов'язки — я жартую, ви — смієтесь.

Директор. Я швидше за все буду плакати...

САШХЕН. Хіба що за мною. Але я не надовго. Тільки в Париж. Одна нога там, а друга у Києво-Печерській лаврі. А ви тим часом по Середземному морі. Ви ж там ніколи не полоскали... Вибачаюсь, не полоскались.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 443

ФІКСЮК. Ніколи.

САШХЕН. От бачите, як вам пощастило. Я сьогодні для вас — свята ікона матері Покровительки і не менш святі мощі канонізованого Сварожського. Вони зійшли ніби з небес на ваші славні очі і щойно перед вами представились...

ФІКСЮК. На мові церковній слово "представились" має зовсім інше значення, пане Сашхен.

САШХЕН. Я духовних академій не кінчав. Головне — ви мене зрозуміли. Ось вам кілька золотих кредитних карток... Можете користуватися ними, пане Фіксюк, у супермаркетах, у ресторанах, нічних кабаре. Як за кордоном, так і вдома. Ось моя офіційна розписка... З круглою золотою печаткою власної адміністрації. Сашхен все передбачив. Можете загортати. На кон поставлене серце і не просте — царське, як пектораль, пане Фіксюк...

ФІКСЮК. Це я беру, як заставу. Все вам поверну назад. А пектораль?! Пектораль в головного хранителя... І ключі в нього... Все це утрясіть з головним хранителем і *(показує на стелю)* з тими, що вище нас...

САШХЕН. Зі скіфськими богами?

ФІКСЮК. Швидше за все з хозарськими.

САШХЕН. Гаразд... Це нам під силу. Я сам напівхозарин...

ФІКСЮК. Але пектораль даю тільки на місяць...

САШХЕН. Не на місяць, пане Фіксюк, не на місяць, а ближче — у Париж... Ми на місяць ще не летимо... Там не сезон... Сезон кохання розпочався щойно в Парижі — столиці любові і насолод...

ФІКСЮК. А не конфіскують?..

САШХЕН. Що?

ФІКСЮК. Пектораль.

САШХЕН. Хто?

ФІКСЮК. Паризькі власті.

САШХЕН. Ви забуваєтесь, пане Фіксюк... Персональний літак і власна митниця на борту... Як казала Неля Іванівна, мерсі і адью, пане директоре... А це вам гроші на харчі і все таке інше. Одне тільки прохання до вас — бережіть себе — не купуйте "піцу с раками"... Ви нам потрібний живий і здоровий. Без медичних процедур із застосуванням клізм у виді груш з червоногарячою марганцівкою.

ФІКСЮК. Грошей я з ваших рук не візьму. На ремонт перекажете через бухгалтерію... Про все домовитесь у головного хранителя... У головного.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 444

САШХЕН. Ви що, виходите з тіні?

ФІКСЮК. З якої тіні? Ви про що?

САШХЕН. Економічної. Не берете на руки готівки. Тоді ви перший у нашій республіці *(відступає крок назад)*, хто від готівки відмовляється... І від... конвертів. Дайте можливість мені вас роздивитися як слід. Вас вітає українська влада і весь український незалежний від грошей народ...

ФІКСЮК. Це ж ви, бананові королі, довели Україну до такого...

САШХЕН. Не треба спати... Рухівцям рухатися треба було. А вони гасла пишуть...

ФІКСЮК. Я не рухівець і не партієць. Я чесно виконую свої обов'язки...

САШХЕН. Дайте хоч одну чесну руку потримаю у своїх руках і потисну її від імені всього українського соборного народу. Обіймаю вас, як найкращого представника нашого вічно довірливого і вічно наївного електорату.

ФІКСЮК. Гроші на ремонт музею перекажете через бухгалтерію... Я у вас грошей не візьму...

САШХЕН. Не треба повторюватись. Ви розумний чоловік... Вам видніше... *(Залишає музей і сам до себе каже: "Тоді відремонтуємо за рахунок держави. Мої гроші моїх кишень не обривають. Хай майбутній міністр і розраховується").*

Сашхен піднімає вільну руку над головою і гордо проходить повз "Піцерію". Бере під руку Гелен. Підморгує. Потім на мить зупиняється перед вивіскою "Піцерії".

САШХЕН *(до Гелен)*. Піцу с ракамі хочеш?

З будки висовується Ковпак.

КОВПАК. Піца с ракамі, піца с крабамі, піца...

САШХЕН. Піцу с ракамі ніколи не їв. Сам особисто їм ротом. Бувай, філолог у ковпаку...Дама від піци с ракамі відмовляється...

КОВПАК *(услід Сашхену скорчив міну, плюнув на асфальт і висунувшись з віконця, поглянув ще раз на свою вивіску)*. Що вони всі з мене хочуть? *(І до натовпу закричав)*. Піца с ракамі, піца с ракамі. Під наше і під чернігівське пиво...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 445

ДІЯ ДРУГА

Просторий кабінет. Диван, м'які крісла, пальма, стіл. За столом Лаврентій Павлович Рудь. Позаду нього його власний портрет. Майже на всю стіну. Кольоровий.

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ *(встає, прогулюється кабінетом, зупиняється напроти власного портрета, милується)*. Мда... Копія значно краща за оригінал. Цікаво, хто цей художник? Мабуть, вручу йому орден нашої компанії "За заслуги". Найвищого ступеня. Цікаво — п'ятий ступінь це вищий, ніж перший чи навпаки? Знаю, в інвалідів так — перша група — це найвища. Третя група — найнижча. Мабуть, дам йому Ярослава Мудрого. Чортзна-що в голові робиться!.. Після відвідин цього Сашхена... Сашхен, Сашхен. Справжнісінький шаш-хрен... Собачий. М-да... *(У двері хтось стукає, Павлович посилає портрету повітряний поцілунок, сідає за стіл, обсмикує лацкани піджака і всім своїм виразом, поставою копіює власний портрет, а тоді вже гукає)*. Двері відчинені. *(Сам до себе)*. Ти ж у двері кабінету стукаєш, а не в двері дачі... *(спльовує, про себе лається)*. Сашхен, Сашхен. Бачу, що мерзота, але... приємний... *(Тоді майже кричить)*. Відчинено. Це ж не на дачі...

Входить, озираючись на всі боки, чоловік невизначеного віку. В профіль нагадує знак питання.

ЛЮДИНА ПІД ЗНАКОМ ПИТАННЯ. Ви ж самі вчили — без стуку не заходити...

ПАВЛОВИЧ. Вчора читав протокол... По... по... як казав Діма Тютюнник, по... етикету. Там сказано: "У службові двері не стукають" *(трясе головою)*. Сашхен приніс... Вибачаюсь, Олександр Харитонович... Все просвіщає мене... Філософ... Як каже на нього Діма Тютюнник — Фейєрбах домашнього розливу... *(Сміється)*. Що у тебе?

ЛЮДИНА ПІД ЗНАКОМ ПИТАННЯ. Пакет з Москви. Від партнерів... По газу...

ПАВЛОВИЧ. Давай. *(Бере в руки пакет, оглядає його з усіх боків, обурюється)*. Сургуч це, а не газ і не нафта. Цього добра, бачу, не жаліють. Поналіплювали...

ЛЮДИНА ПІД ЗНАКОМ ПИТАННЯ. А ви візьміть ножиці...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 446

ПАВЛОВИЧ *(несподівано гнівається)*. Ти що, гадаєш, я комсомолець? З ножицями ходжу... Розріж. Чого ти мені не розрізаний тикаєш під ніс?

ЛЮДИНА ПІД ЗНАКОМ ПИТАННЯ. Без вашого дозволу, Лаврентію Павловичу, не маю права розрізати. Може, пакет великої державної ваги.

ПАВЛОВИЧ. Якої ваги? *(Зважує конверт на долоні)*. Хвіст це собачий...

ЛЮДИНА ПІД ЗНАКОМ ПИТАННЯ. Але сургучу?.. Чи не так? Чимало сургучу наклали?..

ПАВЛОВИЧ. Вони що хочеш накладуть і підкладуть. Я вже сказав: сургуч — не газ... Тому й конверт важкий... Бери й розрізай. Не бійсь — не вибухне...

ЛЮДИНА ПІД ЗНАКОМ ПИТАННЯ (хапає пакет зубами, намагається розірвати). Міцний!..

ПАВЛОВИЧ. Ти що, в житомирському лісі виріс? Ніколи ножиць не бачив? Ножицями розріж. Ножицями!

ЛЮДИНА ПІД ЗНАКОМ ПИТАННЯ. Я під руками у себе не бачу... Під вашими руками ножиці, Лаврентію Павловичу...

ПАВЛОВИЧ. Отакі кадри тримаю. Правильно казав Діма Тютюнник — "кадри вирішують все"... *(Бере зі столу дерев'яного ножа для різки паперів і подає його помічникові)*. На, розрізай. Ріж і читай.

ЛЮДИНА ПІД ЗНАКОМ ПИТАННЯ *(розрізає конверт, витягує листа, про себе читає)*. Лист особисто до вас. Можна сказати — не державної ваги...

ПАВЛОВИЧ *(бере в руки листа, переглядає, повертає назад)*. Переглянь і скажи своїми словами, що він цього разу від мене хоче. А то я ніяк не второпаю...

ЛЮДИНА ПІД ЗНАКОМ ПИТАННЯ *(ще раз швиденько перечитує, тоді відривається від тексту)*. Сам *(тикає пальцем кудись у стелю)* просить взяти на роботу до нас кремлівського спеца....

ПАВЛОВИЧ. А в них що там — скорочення штатів?

ЛЮДИНА ПІД ЗНАКОМ ПИТАННЯ. Тут щось сказати я безсилий... Нічого не можу порадити...

ПАВЛОВИЧ. Ну раз сам просить... То й влаштуй куди-небудь... того спеца...

ЛЮДИНА ПІД ЗНАКОМ ПИТАННЯ. Так він не простий, а кремлівський і сам *(знову показує на стелю)* просить вас залишити його при собі...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 447

ПАВЛОВИЧ. При мені? *(Дивується)*. У мене що, своїх спеців не вистачає?..

ЛЮДИНА ПІД ЗНАКОМ ПИТАННЯ. Так він особливий спец... Можна сказати спец спеців... А потім у нього тут мама, тато... Під Києвом. І він нібито дуже засумував за мамою, татом і... *(робить паузу)* ненькою Україною...

ПАВЛОВИЧ. І оце московський бос пожалів його і присилає до мене... З якого це часу Москва стала така сентиментальна, коли вона навіть сльозам не вірить?.. Як казав Діма Тютюнник — "в історії такого факту не зафіксовано"... На її скрижалях.

ЛЮДИНА ПІД ЗНАКОМ ПИТАННЯ. Пише, що ви не пожалкуєте. Залишив би у себе, але дуже вже виявився хох... вибачте, українець... упертий...

ПАВЛОВИЧ. Чого ти заїкаєшся?.. Так і написано "хохол"?

ЛЮДИНА ПІД ЗНАКОМ ПИТАННЯ. Так і написано. Але у вічно дружньому до нас тоні...

ПАВЛОВИЧ. Хіба-що... Тоді й влаштовуй...

ЛЮДИНА ПІД ЗНАКОМ ПИТАННЯ. Так він проситься під вашу високу руку...

ПАВЛОВИЧ. Я йому що, за тата буду? В мене вже є один такий синок. Каже, що я йому рідніше рідного тата. А якщо цей ще й до мами захоче?..

ЛЮДИНА ПІД ЗНАКОМ ПИТАННЯ. Хоче тільки до вас... В особисту президентську охорону. Як не як, а пройшов кремлівський вишкіл... Цифровик.

ПАВЛОВИЧ. Що означає "цифровик"?

ЛЮДИНА ПІД ЗНАКОМ ПИТАННЯ. Мабуть, спец, який з сучасним цифровим приладдям, можна сказати, на "ти".

ПАВЛОВИЧ. Гроші швидко лічить?

ЛЮДИНА ПІД ЗНАКОМ ПИТАННЯ. Мабуть, ні... Це щось, здається, інше...

ПАВЛОВИЧ. Гаразд, бери. При нагоді ти мені покажеш того спеца... Хоч чесно тобі скажу — не дуже я вірю, щоб Москва так легко з кращими спецами прощалась... Такого факту, як казав Діма Тютюнник, в їхній історії ще не зафіксовано...

ЛЮДИНА ПІД ЗНАКОМ ПИТАННЯ. Так він же додому захотів, до мами...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 448

ПАВЛОВИЧ. То ти гадаєш, що всі українці, які з Кремля просяться до мами, мають до мене переходити?..

ЛЮДИНА ПІД ЗНАКОМ ПИТАННЯ. Може, це вам своєрідний подарунок Москви.

ПАВЛОВИЧ. Як Діма казав: “Сюрприз московський... українського походження”.

ЛЮДИНА ПІД ЗНАКОМ ПИТАННЯ. Можна сказати й так. А може — знак особливої поваги до вас. В ім'я вічної дружби між двома великими братніми народами...

ПАВЛОВИЧ *(зривається з крісла)*. Слухай, як тебе звати?

ЛЮДИНА ПІД ЗНАКОМ ПИТАННЯ *(розтуляє рота, щось починає мурмотіти)*. М-м-ми-р...

ПАВЛОВИЧ *(перебиває)*. Не треба слів... Я й так знаю, як тебе звати... Це, як казав Діма, до розумного слова, як гарнір до котлети покиївськи. Ти що, з комсомолу вийшов? Як казав Діма: “Коли воно само не може двох слів зв'язати, то зі мною партійними гаслами говорить”... Зараз ще не передвиборна кампанія. Тож щезни з моїх очей, поки я цим пакетом тобі в твої комсомольсько-партійні очі не запустив.

ЛЮДИНА ПІД ЗНАКОМ ПИТАННЯМ. Дозвольте йти...

ПАВЛОВИЧ. Я вже сказав *(потім раптом пом'якшав)* ... Йди. І не тримай зла за душею... Я не на тебе розлютився... А на ці директивні, як казав Діма Тютюнник, кремлівські пакети. Що я для них і досі, як казав Діма, київський генерал-губернатор? Я ніколи не стану їхнім, як казав Діма, васалом...

ЛЮДИНА ПІД ЗНАКОМ ПИТАННЯ *(уточнює)*. Філіалом...

ПАВЛОВИЧ. Слухай, я тобі п'ять хвилин тому наказав іти. А ти ще й досі тут?.. Вносиш президенту поправки... Я сказав те, що сказав... Чуєш, ніколи не стану, як казав Діма, московським васалом. Це тебе не стосується. Це я на тобі тільки злість зганяю... Бо під рукою нікого рідніщого від тебе нема. Ти мене зрозумів?..

ЛЮДИНА ПІД ЗНАКОМ ПИТАННЯ. Зрозумів, дякую, ваша...

ПАВЛОВИЧ. Кинь ти ці придворні штучки... Будеш їх вживати в Московському патріархаті, коли з митрополитом зустрічатимешся і ордени одержуватимеш... Там і скажеш: “Ваше преосвященство...” Чи як ти там висловлювався?!..

Людина під знаком питання тихо задкує і залишає Лаврентія Павловича сам на сам, причиняє за собою двері.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 449

ПАВЛОВИЧ *(ходить по кабінету туди й назад, ніби когось імітує, тоді бере сувенірну люльку і голосно обурюється)*. Кремлівський спец... Кремлівський спец... У мене таких спеців, хоч Кончу-Заспу гати... Я своїх не знаю куди діти... Цифровик знайшовся *(сідає за стіл, обхоплює рукою голову)*. Ні, цього Сашхена я більше на поріг до себе не пущу... Так чого доброго і державну голову можна надірвати... Сто грам нещасних. Добрих мені сто грам...

ДІЯ ТРЕТЯ

Скверик. На лавочці двоє: Люба і Сав Савич. Над ними яскраво горить електролампочка, що сховалася під іржавим капелюшком. Сав Савич піднімається, щось шукає за лавочкою. Нарешті знаходить і виходить із-за кущів на світло з палицею в руках. Він з нею підстрибує і б'є палицею по металевому капелюшку.

ЛЮБА *(схоплюється з лавочки, дещо перелякано)*. Сав Савичу, що ви робите?

САВ САВИЧ. Намагаюсь розбити лампочку.

ЛЮБА. Для чого?

САВ САВИЧ. Світ закоханих має належати тільки двом.

ЛЮБА. Ви хочете мати неприємності від міліції?

САВ САВИЧ. Теперішня міліція боїться темноти. Світ такий настав — усі пішли в тінь...

ЛЮБА. І вам цього забажалося?

САВ САВИЧ. Тільки з тобою, люба, тільки з тобою.

ЛЮБА. А може ви боїтесь за своє реноме?

САВ САВИЧ. Не кажи так.

ЛЮБА. Тоді хай усі бачать, як ви мене кохаєте. Чого соромитись?.. Тепер це модно...

САВ САВИЧ. Я не з-за моди тебе кохаю... Я тебе люблю усім серцем *(щось виймає з коробочки)*. Ось, люба. Це для тебе. Золоте сердечко.

ЛЮБА *(бере в руки коробочку, відкриває, роздивляється і сміється)*. Це ви намагалися розбити лампочку, щоб я не бачила, що тут не серце, а тільки пів серця? Можна сказати розбите серце? Як моє.

САВ САВИЧ. Ні, люба. Це не розбите серце. Це пів сердечка. По-теперішньому кажучи, ноу-хау...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 450

ЛЮБА. І ви вже англомовністю заразилися? Незабаром забудемо свої слова. Уікенд замість неділі чи вихідних, або святкових. Боже, яка убогість цей популізм. Скільки рабства у наших душах! Коли ж ми станемо гордими і незалежними?

САВ САВИЧ. Скоро, люба, скоро.

ЛЮБА. Як прийдете до влади ви, Сав Савичу. Чи не так?

САВ САВИЧ. Як ми прийдемо *(намагається почепити їй пів сердечка на шию)*.

ЛЮБА. Ви спочатку поясність, що це означає, як ви сказали, ваше ноу-хау...

САВ САВИЧ. Сучасна новинка... Така нова традиція у вільній і незалежній Україні. Наречений купує нареченій і собі по пів сердечка, а якщо їхні мрії збуваються, вони відносять це до тієї ж ювелірної крамниці і їм дають взамін по одному сердечку. Цілому Замість оцих двох половинок.

ЛЮБА. І тут бізнес?

САВ САВИЧ. Не знаю, але в цьому щось є.

ЛЮБА *(сміється)*. Так може одразу підемо і поміняємо дві половинки на одне ціле? Чого тягнути? Ви ж уже зі своєю першою коханою розлучилися. Чи не так?

САВ САВИЧ. Ти без жартів не можеш.

ЛЮБА. Які жарти, коли йдеться про кохання. У коханні не до жартів. Чи ви мене любите, як партнера не по загсу, а як партнера по партії?

САВ САВИЧ Люба, ну й в тебе ж і гумор. Він мене уже добиває.

ЛЮБА. Який же це гумор? Я серйозно кажу.

САВ САВИЧ. Серйозно, але постійно з усмішкою...

ЛЮБА. А що ж мені виходити заміж і плакати? Моя мама казали: “Якщо він тебе бере, доню, то хай він і плаче...”

САВ САВИЧ. Ти неможлива, люба.

ЛЮБА. В якому розумінні? Чи ви вже мене не любите? У вас спочатку партія, потім мама, а тоді вже я.

САВ САВИЧ. Яка мама?

ЛЮБА. Ваша мама... Я ж не знаю, як вашу дружину звати... Тому й називаю мамою.

САВ САВИЧ. О, Господи... З тобою і легко, і важко...

ЛЮБА. Важко, це коли я у вас на руках. А як на лавочці... То важко лавочці...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 451

САВ САВИЧ. Коли ти вже станеш серйозною?..

ЛЮБА. Ви ж присягалися, що вам у мені все подобається... Чи вже якась частина не дуже?..

САВ САВИЧ. Ну, для чого ти так? Ти ж не автомобіль.

ЛЮБА. Це правда... Автомобіль чоловічого роду. А я машина... Як вийду за вас заміж, то на мені можна буде вам їздити вздовж і впоперек. Як і на машині...

САВ САВИЧ. Ти мене ображаєш, кохана.

ЛЮБА. Все, все... Я вже кінчила, як казала моя знайома з кабаре "Піднебесна втіха"... жартувати.

САВ САВИЧ. Я так за тебе переживаю...

ЛЮБА. Чого, дурненький?

САВ САВИЧ. Оця твоя робота, це нічне кабаре... Замовлення повій для віп-персон. Я так боюсь...

ЛЮБА. Щоб і мене для віп-персони не замовили?

САВ САВИЧ. І тебе.

ЛЮБА. А гумор для чого? Гумор — це щит і меч, і блискавка. З гумором від будь-якого нахаби відіб'єшся.

САВ САВИЧ. Я розумію.

ЛЮБА А хто мене туди влаштував?

САВ САВИЧ. Я.

ЛЮБА. А хто казав — це для справи потрібно?

САВ САВИЧ. Я.

ЛЮБА. А хто казав — це для народу? І в ім'я народу?

САВ САВИЧ. Я.

ЛЮБА. А хто казав — і там має бути наша людина, аби тільки нам перемогти?

САВ САВИЧ. Я.

ЛЮБА. А хто казав — я вірю в тебе?

САВ САВИЧ. Я, люба, я (намагається її обійняти).

ЛЮБА. А лампочка?

САВ САВИЧ. Що лампочка?

ЛЮБА. Лампочка ж не розбита... А ви ж так боїтесь за свій імідж... Чи щоб мама, бува, не дізналася...

САВ САВИЧ. Люба...

ЛЮБА. Ось ваша палиця... А може вам камінь подати?.. Який з вас стрілець, перевіримо... Чи в ціль з першого разу попадаєте?.. Чи вам допомога потрібна?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 452

САВ САВИЧ. Люба, у мене немає слів...

ЛЮБА. А в цій справі слів не потрібно... Потрібно діло... У вашої партії як сказано — "Не словом, а ділом"...

САВ САВИЧ. У мене після твоїх гасел все натхнення пропало.

ЛЮБА. О, тепер ви нарешті можете і народ зрозуміти. Не я ж, а ви їх гаслами щоденно годуєте... І трохи одноразовими подачками... Під час виборчої кампанії...

САВ САВИЧ. Люба... Я, як на пероні перед відходом поїзда... Стільки тобі хотілося сказати, а ти з мене своїм гумором усі думки повибивала...

ЛЮБА. А ви напишіть... Як перед виступом партії... Тоді все й скажете... А я вже розмріялась... Примчала. Гадала, ви до мене з серйозними намірами, а ви з серйозними словами... От і зв'язуйся після цього з партійцями.

САВ САВИЧ. Мені й справді вже час *(дивиться на годинник)*.

ЛЮБА. А ще кажуть, що закохані за годинами не...

САВ САВИЧ. Я вже завтра... У мене зустріч з журналістами... Я маю дати інтерв'ю.

ЛЮБА. Жаль... А я вважала, що давати інтерв'ю — це моя, як ви кажете, прерогатива...

САВ САВИЧ. Ну й слова у тебе!

ЛЮБА. З ким поведешся, в того й політики наберешся.

САВ САВИЧ. Я тебе цілую, люба. Міцно, міцно *(пригортає її до себе)*.

ЛЮБА. Оце і все?.. Ну, зовсім по-партійному. Ви за цією роботою і кохання, Сав Савичу, запустите... І втратите таку гарну дівчину, яка оце перед вами під ще не розбитою лампочкою сидить і про щось мріє... Таки доведеться до віп-персон податися. У тих часу, як грошей... Накрадених...

САВ САВИЧ. І не подумай... Я тебе цілую *(біжить алеєю, посилає їй повітряний поцілунок)*.

ЛЮБА. А я надіялась, хоч сьогодні лампочку розіб'єте... Видно, не з моїм талантом, Сав Савичу. А може не з моїм...

САВ САВИЧ. Завтра, люба... Завтра, я тобі обіцяю...

ЛЮБА. Почалося. Як на виборах. Колись обіцяного три роки чекали, а тепер їх обираємо на цілих чотири... Таки вийду за якогось з тих віп-персон... З цими ідейними каші не звариш і дітей не народиш *(піднімає палицю і зі злості б'є по металевому капелюшку)*. Ну, я пішла... Пішла і, певне, подалі...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 453

ДІЯ ЧЕТВЕРТА

Заміська дача. На передньому плані хлопчик років п'яти-шести грається м'ячиком разом з рудим песиком. Позаду них за кущем розквітлої магнолії в альтанці сидять Лаврентій Павлович і його дружина — Миколаївна. Крізь рідко посаджені декоративні дерева виблискує голубе плесо озера, в якому тоне золоте вечірнє сонце. Лаврентій Павлович чимось схожий (принаймні, кольором поріділого чуба) на власного песика, з яким бавиться його онук Данилко.

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ *(поглядає час від часу на годинника, тоді не витримує, піднімається і нервово ходить по алеї)*. Де його досі чорти носять?! Мене вже на вечерю і сон тягне...

МИКОЛАЇВНА. Потерпи. Телефонував, їде. Мабуть, у "Мегамаркеті" затримався. Ти ж знаєш, він без гостинців і делікатесів не може.

ПАВЛОВИЧ. То ти Данилка хоч піди нагодуй і поклади спати. Он уже сонце пішло на спочинок...

МИКОЛАЇВНА. Так він тобі й піде... Він же брав слухавку... Ти ж бачив, як підстрибував... Дядько Сашко приїде, дядько Сашко приїде...

ПАВЛОВИЧ. Добра сволота, цей дядько Сашко...

МИКОЛАЇВНА. Що ж ти з ним возишся? Другом сім'ї зробив?..

ПАВЛОВИЧ. Я зробив? Він сам себе таким зробив. Знає, як у душу діда через душу онука пролізти, а тепер збирається ще й через серце дочки. Невже Гелена його досі не розкусила? Увійшов у сім'ю, немов зеленим коридором крізь митницю...

МИКОЛАЇВНА. А чого ж ти його своїм радником узяв? Невже він такий незамінимий?..

ПАВЛОВИЧ Через мою ж слабохарактерність ... і взяв...

МИКОЛАЇВНА. Не дури себе, діду. Через свою пристрасть до подаруночків *(перекривлює)*. "Сашхен мені костюмчик подарував! Хамелеончик..." А я тебе ж тоді питала: "Хто хамелеончик? Сашхен чи ти?" А ти що мені відповів? "Костюмчик. Ні в кого такого нема. Сидиш на фоні синьому — костюмчик синій. Сидиш на фоні зеленому — костюмчик зелений. Сидиш на унітазі — костюмчик...

ПАВЛОВИЧ *(вдає, що гнівається)*. Це залежно від кольору унітаза... І того, що в унітазі...

МИКОЛАЇВНА. Я й кажу. На унітазі ти біленький. А від Сашхена почорнієш. Пам'янеш моє слово...

ПАВЛОВИЧ. *(уже по-справжньому гнівається)*. Не каркай, ба... *(Він не договорив, бо підбіг онук)*.

ДАНИЛКО *(кричить)*. Дідусю, дідусю, дядько Сашко приїхав...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 454

На алеї з'являється опецькуватий чоловічок. Це довгожданий Сашхен. Він іде, перевалюючись, ніби в його чималеньке пузо, що щедро спадає з пояса, хтось налив гарячого олова і воно його хилить то в один, то в інший бік.

САШХЕН *(широко посміхається, нахиляється, підхоплює Данилка на руки, цілує і щось загадкове витягує з-під піджака)*. Це тобі, але запам'ятай, Данилку, я не просто Сашхен, а веселий дядько Сашхен і за це мене всі люблять. А ще я директор...

ДАНИЛКО. Директор чого?

САШХЕН. Директор і касир такого магазину, де все є: і для тебе, і для твоєї мами, і для твоєї бабусі, і для твого дідуся... Зрозумів?

ДАНИЛКО. Зрозумів. А тепер я побіг. Покажу бабусі твій подарунок. А для мами ти щось приніс?

САШХЕН. І для мами приніс. А де вона?..

ДАНИЛКО. На побачення пішла...

ПАВЛОВИЧ. Ну і язичок у тебе, Данилку.

ДАНИЛКО. Як у тебе, дідусю. Ти ж сам казав... Я весь — корпія діда...

МИКОЛАЇВНА. Не корпія, а копія діда.

САШХЕН. Вже все одно. Передай це мамі *(виймає темну оксамитову коробочку з нагрудної кишеньки і передає Данилкові)*.

ДАНИЛКО. Таке маленьке?

САШХЕН. Маленьке, але золотеньке...

ДАНИЛКО. Як яєчко?..

САШХЕН. Від курочки ряби *(звертається до бабусі)*. А ось і сама курочка ряба *(повертається до водія, витягує з кольорової торбини щось велике у сріблястій упаковці, і подає бабусі)*. Улюблена курочка вашого дідуся... Називається фазан...

ДАНИЛКО. Ти її засмажив!.. А хто ж тепер золоті яйця носитиме?

САШХЕН. Дядько Сашхенко... Бач, який у нього живіт великий... У мене там чимало того золота... Звичайно, якщо нас не випотрошать...

ПАВЛОВИЧ. А що, є надія? *(Подає руку Сашхену)*. Ну, привіт!

САШХЕН. Надія завжди є у того, на кому шапка горить, Лаврентію Павловичу.

ПАВЛОВИЧ. Ти ж дав слово більше до мене так не звертатися.

САШХЕН. А ви, Павловичу, поміняли б своє ім'я.

ПАВЛОВИЧ. На яке?

САШХЕН. Ну, на Лавріна, наприклад.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 455

ПАВЛОВИЧ. Ти що? Це ж таке архаїчне.

САШХЕН. То взяли й замінили б на Леоніда. У нас президенти всі Леоніди — Леонід перший, Леонід другий. І ви ж президент?!

ПАВЛОВИЧ. А чим тобі Лаврентій не подобається?

САШХЕН. Так страшно ж вимовляти. Лаврентій Павлович... Лаврентій Павлович... Сидиш і трусишся.

ПАВЛОВИЧ. Це що, жарт?

САШХЕН. І жарт, і серйозно. Асоціації неприємні. Весь час вгадуєш: посадять чи розстріляють... У наш неповторно-бурхливий час.

ПАВЛОВИЧ. Ми живемо в інші часи.

САШХЕН. Це правда. Тоді садили без слідства і суду, тепер — відстрілюють без слідства і ліцензій...

ПАВЛОВИЧ. Не каркай, а то накаркаєш. А щодо Лаврентія, то я тобі так скажу. Мій дід був Лаврентій Павлович і я залишусь Лаврентієм Павловичем.

САШХЕН. І звідки воно у вас?

ПАВЛОВИЧ. А я тобі скажу звідки *(бере його під руку, відводить убік)*. Батько мого діда належав до дуже ідейних. І на честь Лаврентія Павловича Берії назвав і свого сина Лаврентієм, тобто мого діда. А це ще до війни мого діда арештували, незважаючи на ідейність. Слідчий сів...

САШХЕН. Сів слідчий?

ПАВЛОВИЧ. Ти слухай... Слідчий сів і питає діда: "Ім'я?" Дід відповідає: "Лаврентій". Слідчий: "По батькові?" Дід відповідає: "Павлович". Слідчий з місця зірвався, діду честь віддає. Ти ж знаєш, тоді тіні Лаврентія Павловича боялися, казали, що він у народ переодягнений ходить, і слідчий відпустив діда. А між своїми, ну чекістами, розмови почалися. Що, мовляв, чекіст... ну отой, що мого діда арештував, хотів самого Лаврентія Павловича посадити. Дійшов той жарт до вищого начальства, а ти знаєш, що в ті роки не дуже жартували і того слідчого замість мого діда таки посадили. А ти кажеш поміняти ім'я та по батькові.

САШХЕН. То я тоді вас, Павловичу, шефом називатиму. А ще краще — патроном, або паном президентом. Зовсім інші асоціації виникають. Та й президентів у нас ще не садять...

ПАВЛОВИЧ. Ну, ну, кажу — не каркай. Слідчий мого діда таки докаркався... Кажи цього разу, за чим прийшов? Щось хочеш?

САШХЕН. Нічого не хочу... Тільки б поїсти з вами...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 456

ПАВЛОВИЧ. Так я тобі й повірю... Ти порожняком до мене не ходиш... У нас що, проблеми?

САШХЕН. Вчора, пане президенте, в інтернеті курочка ку-курікнула. І досить таки прозоро...

ПАВЛОВИЧ *(Сашхена відводить ще далі від столу, біля якого почали вже хазяйнувати бабуся і водій)*. Щось серйозне?..

САШХЕН. Не те слово, мій патроне... За словником це називається...

МИКОЛАЇВНА *(перебиває, гукаючи від столу)*. Сашо, любий ви наш, дорогий! Ну ви зовсім нас не жалієте... Хіба ж від цих божественних страв навіть перед сном відмовитися можна...

САШХЕН. Не можна, Миколаївно, не можна... Господь Бог з неба все бачить. Он гляньте, він уже й свій нічник запалив *(показує на місяць)* і особисто слідкуватиме за вами, чи ви сьогодні їстимете, чи переводитимете...

ПАВЛОВИЧ *(звертається до Миколаївни)*. Добре, добре... Ти накривай... А ми тут покалякаємо... Як усе буде готове, гукнеш *(повертають за кущі магнолії)*. Ну, розповідай... Все перевірив?.. Чи одна баба казала...

САШХЕН *(виймає з кишені вчетверо складений папірець, подає Павловичу)*. Копію власноручно з інтернету зняв. Сьогодні вся нічна Україна читатиме. А завтра заговорить не тільки Бессарабка, а й Житній, Сінний, Володимирський... Та що там базари — вся Східна і Західна знатиме... Не знаю, як вам, а мені точно капець...

ПАВЛОВИЧ *(бере в руки папірець, підходить до ліхтаря на стовпі, розгортає і читає, тоді відривається від папірця)*. Чекай, ти казав, що тобі капець... Але я тут бачу, все про мене написано...

САШХЕН. Тому й вам приніс.

ПАВЛОВИЧ. А чому ж тобі капець, коли тут мені личаки плетуть?..

САШХЕН. Мною матеріал ілюструють, як одним з наближених до вас, як вони пишуть, ... олігархів.

ПАВЛОВИЧ. І що вони про тебе там, точніше про мене пишуть?

САШХЕН. А ви читайте!

ПАВЛОВИЧ. Ти що, приїхав мені влаштовувати у неділю на моїй дачі хату-читальню?.. Не можеш розповісти коротко своїми словами?.. Чи вже кебета не варить?

САШХЕН. Кебета варить. А мозок переварити цього всього не може... Хто, звідки? Яка розвідка? Де той козачок, що бігає поміж

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 457

нас і все винюхує, і за які-такі гроші інформацію їм зливає?.. І все в той незалежний інтернетівський казан...

ПАВЛОВИЧ. Ти гадаєш, ця гнида серед нас?..

САШХЕН. Любий ви наш і неповторний, тут такі речі, про які знають тільки ви і я... Про те, що прибуткові державні заводи і фабрики штучно банкрутами робимо. А після цього собі і своїм друзям, родичам за копійки приватизовуємо. Про наші з вами рахунки натякають... Про те, що дуже вже ви подаруночки від підлеглих любите...

ПАВЛОВИЧ. А ви не носіть і не давайте. Хто вас просить?

САШХЕН. Згоден. Але не віддаватимемо ж ми їм задарма. І про наші з вами акції пишуть... І золоті, і прості... Навіть про пекторалъ уже світ повідомили...

ПАВЛОВИЧ. А вона тобі була потрібна та пекторалъ?..

САШХЕН. Так для вашої ж донечки старався...

ПАВЛОВИЧ. Вона ж пожартувала. Сам же хвалився. Я все можу!.. От вона і поцікавилася: "А скіфську пекторалъ мені дістати зможете?"

САШХЕН. Так у мене ж бізнесова гордість... Гонорар крутого можна сказати. Сказав зможу і зміг... Ви ж бачили...

ПАВЛОВИЧ. Від розкошів жирієте... І що про пекторалъ пишуть?

САШХЕН. Що ми їздили з Геленою в Париж на ланч. А там у школі імені Фабурже копії скіфських пекторалей плодили...

ПАВЛОВИЧ. І це справді так?..

САШХЕН. Бізнес, пане президенте, є бізнес. А ще пишуть: "далі буде"...

ПАВЛОВИЧ. І що оте "далі буде" по-твоєму означає?

САШХЕН. Це означає, що у них уже або є цей матеріал на нас, або...

ПАВЛОВИЧ. Не на нас, а на тебе! Ти висловлюйся точніше.

САШХЕН. Я й висловлююсь — на нас.

ПАВЛОВИЧ. Ну, ну...

САШХЕН. Я й кажу: або є матеріал, або ще буде.

ПАВЛОВИЧ. Не зрозумів... Якщо буде, то ще нема...

МИКОЛАЇВНА *(від столу)*. Хлопчики, агов... Де ви там? Ваші улюблені курочки-фазанчики і рибочки-форельчики вже на столі...

ПАВЛОВИЧ. Пішли (обіймає Сашхена за плечі), хоч по сто грамів армійських пропустимо...

САШХЕН. І я це кажу. Бо на тверезу голову не розберемося. От тільки Миколаївна з онуком. Не хотілося б...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 458

ПАВЛОВИЧ. Вона зараз Данилка піде вкладати спати *(підходять до столу)*. Ну, що ж, Сашхен, ти привіз, ти і наливай...

САШХЕН *(береться за пляшку)*. Щоб наші вороги...

МИКОЛАЇВНА. Ми з Данилком пішли. Ми вже повечеряли. Підемо казлочку слухати діда Опанаса...

ДАНИЛКО. Ну, скільки тебе, бабусю, вчити? Не казлочку, а казочку. І не діда Опанаса, а діда Панаса...

МИКОЛАЇВНА. Який ти в нас розумненький...

ДАНИЛКО. Весь у дідуся і трохи в тебе, бабусю...

САШХЕН *(обертається, помічає на алеї Гелен)*. А ось і наші з побачення прийшли...

ПАВЛОВИЧ. Давай вип'ємо, і я пішов. Мені тут нічого робити. Завтра на службі поговоримо...

САШХЕН. Гаразд... Я тут уже своїми силами з вашою донечкою розберусь *(хитро примруживши)*. Мені адвокати не потрібні...

ГЕЛЕН. Так і не потрібні...

САШХЕН. А для чого тільки зайві гроші на них витрачати *(Павлович на ходу закушує, тоді витирає руку серветкою, тисне руку Сашхену, кланяється донечці і йде)*.

ПАВЛОВИЧ. Я вже бай-бай... Онука присплю. Зараз кричатиме: "Дідусю, йди-но сюди! Я сам спати боюся!"

САШХЕН. А фазанчика, а форелечки?

ПАВЛОВИЧ. Потім, потім... Після сну онука. А ти дивись мені — донечки тут на алеї не приспи.

САШХЕН *(обертається до Гелен)*. Як наші побачення пройшли?.. Губи не поприпухали?

ГЕЛЕН. Від чого?

САШХЕН. Від поцілунків. Я пригадую, як перший раз припався, так у майбутньої дружини губи наступного дня, як варяниці стали... До лікаря бігала. Гадала, що від мене алергія...

ГЕЛЕН. Ви сказали — майбутня дружина, Сашхене, а мене ж днями у святій Лаврі запевняли, що колишня...

САШХЕН. Чого після піци с ракамі не скажеш... Бог, мабуть, тоді розум відібрав. Він якщо хоче когось наказати, то перше, що робить — розум відбирає.

ГЕЛЕН. Сашхене, ви чоловік з досвідом. Одружений...

САШХЕН. Був...

ГЕЛЕН. Не треба. Ви ще є...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 459

САШХЕН. Ми тільки живемо під одним небом. Разом...

ГЕЛЕНА. Я не про це... Ви практичний чоловік. Чи не так?

САШХЕН. За певних обставин можна сказати й так...

ГЕЛЕН. Не прибіднюйтесь...

САШХЕН. А я цього ніколи й не приховував. Ваш батько знає — я досить багата людина. По-теперішньому — олігарх...

ГЕЛЕНА. І я це знаю... Тому мене й цікавить питання — для чого вам я?

САШХЕН. Коли щиро кохаєш, як казала Неля Іванівна, то ніколи легко не скажеш: "Гелен, я вас люблю". Це ви маєте прочитати в моєму погляді, в моїй усмішці. Те й те, як два канали телевізора... По їхній ідентичній інформації можна легко визначити чи екран *(показує на своє обличчя)* каже правду, чи фальсифікує інформацію....

ГЕЛЕН. Скажу відверто, що мені у вас подобається, Сашхене. Ви веселий, розумний... Розумний і хитрий, як лис. Якщо останній взагалі до хитрощів має якесь відношення...

САШХЕН. Ви мене ображаєте, Гелен... Я з вами такий самий щедрий, як рахунок у банку і чистий, як ця пектораль, що у вас на шиї з чистого золота....

ГЕЛЕН. Я вам її поверну. Я просто заради свого дурного принципу. Просто хотіла перевірити, невже ви заради мене і цей музейний едельвейс дістанете...

САШХЕН. Заради вас, Гелен... Заради тебе я можу й музей весь купити зі скіфським золотом...

ГЕЛЕН. У вас мені, Сашхене, й справді подобається і ваша хватка і ваш гострий розум, в якійсь мірі — дотепність... Але десь у тіні, десь на другому плані, десь понад цим усім, у вас стільки нещирості... Правильно ви сказали, як у зарубіжних банках грошей.

САШХЕН. Все це для нашого майбутнього...

ГЕЛЕН. Для вашого. Та я хотіла опуститися на землю. От ви збираєтесь розлучатися. Назвемо це теоретично....

САШХЕН. Чому? У мене теорія з практикою...

ГЕЛЕН. Я вірю. Я це не ставлю під сумнів. Мене цікавлять суто житейські питання. Припустимо, ви й справді розлучаєтесь... Яка причина? Що вам раптом стало не подобатися в жінці, якій ви свого часу запропонували і серце і руку?

САШХЕН. І гро...

ГЕЛЕН. Не брешіть. Грошей у вас тоді ще не було. Жили ви на одну зарплату.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 460

САШХЕН. Не правда. Я...

ГЕЛЕН. Гаразд, гаразд... Крали. Згодна. Рефлекторний елемент у вас з тих часів. Тим більше були директором бази. Директор бази не міг не красти. Але ж не в таких, як тепер, великих розмірах. Тоді, як я не помиляюсь, перед вашими очима постійно світилася вишка з вертухаєм на горі, або, як мінімум — 15 років...

САШХЕН. Признаюсь чесно, світила... І не одну ніч... А щоночі проклята світилась... Поки не прийшла рідна і незалежна й соборна Україна... Вишка й погасла... Може, в Сибіру вона й досі горить... Але я туди, до москалів, більше не хочу... У їхні щирі, сибірські обійми...

ГЕЛЕН. Ви ж тепер сам москаль — Бевзюкін-Свістунов?..

САШХЕН. То дань імперській моді... Без "ін" і "ов" та компартквитка українець в імперії в люди не вибився б...

ГЕЛЕН. Ми відхилились від теми...

САШХЕН. Згоден. Відхилились... Від заданого курсу. Особливо ти, Гелен. Мені тепер залишаються тільки спомини... І то гіркі, як чорнобиль... Та ще й побиті радіонуклідами.

ГЕЛЕН. Ви про що, Сашхене? Про Сибір?

САШХЕН. У Сибіру, слава Всевишньому, я не був. А от у твоїх обіймах, Гелен...

ГЕЛЕН. Господь з вами, Сашхене. Вище голову. Я вас для споминів і зараз обійму. Але тільки для споминів *(обіймає)*. А тепер, як ваші інвестори кажуть, гуд бай, містере Алекс...

Гелен іде, залишаючи розгубленого Сашхена посеред алеї. До нього підбігає Орел-Сердюченко.

ОРЕЛ. Босе, щось не так?

САШХЕН. Все так. Що на гірше, те на краще... Кажи Антипу хай заводить. Помчали в "Піднебесну втіху". Хоч там розважимося. Сон нам ще тільки сниться. Міліція теж.

ДІЯ П'ЯТА

Нічне кабаре "ПІДНЕБЕСНА ВТІХА". Нижче вивіски слова: "Тільки у нас отримаєш справжній кайф!" Сашхен і його охоронець Орел-Сердюченко сидять за одним столом. На сцені у веселкових променях витанцьовують стриптизерки. За окремим столиком під великим фікусом умостилися елітні повії в модному одязі, з золотими перснями. Над ними неонова вивіска:

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 461

"Прокат для віп-персон". Трохи нижче: "Перевірено — мін нема". Хтось від руки дописав — "Зате є меддовідки".

САШХЕН *(до Орла)*. Замов двох теличок. Тільки не цих *(киває вбік фікуса)* суші. А середньої, як каже Неля Іванівна, угодованості. Для мене нема нічого гіршого, як шкіра та кістки. Десь приблизно отаких *(показує на одну із стриптизерок)*. Тільки щоб задок і стегенця були крутіші. Не такі, як у голубих. І щоб ноги, не як лапки Буша. Це не для мене. А собі — на свій смак...

ОРЕЛ. Шефе, а ціна?

САШХЕН. Для тебе — на рівні пляшки горілки "Московської", а для мене — французького коньяку "Луї Тринадцятий", чи "Французький бульвар"...

ОРЕЛ. Поняв, шефе.

САШХЕН. Не "поняв", а, як казала Неля Іванівна, нашою українською — зрозумів.

ОРЕЛ. Зрозумів, шефе. Одне крило тут, а друге там.

Сашхен на якийсь час залишається сам, роздивляється кабаре, до нього підходить офіціантка у сарафанчику і з широким чорним поясом замість спіднички. Між грудьми поблискував медальйон у вигляді півсердечка. Сашхен її безцеремонно обмацує своїми очима.

ОФІЦІАНТКА. Що витріщився, як гусак на воду?

САШХЕН. У тебе що, склероз?

ОФІЦІАНТКА. Не зрозуміла.

САШХЕН. Обернись.

ОФІЦІАНТКА. Для чого?

САШХЕН. Мене не тільки крила, а й фюзеляж цікавить...

ОФІЦІАНТКА *(робить півоберта)*. Обернулась. І що далі?..

САШХЕН. Обернись на сто вісімдесят градусів *(бере її за стан, крутить навколо осі)*. Я ж казав — склероз. Ти що, спідничку забула одягти?

ОФІЦІАНТКА. Мужик! Ти що, з села?

САШХЕН. З села. Але з великого. Мотовилівкою називається.

ОФІЦІАНТКА. Воно й видно. У нас форма така... Шеф наказав.

САШХЕН. А трусики в тебе хоч під цим сарафанчиком є?

ОФІЦІАНТКА. А для чого? Ми ж на роботі.

САШХЕН. Понятно, як любить казати один дуже знаменитий сучасний український поет. Нашою, як казала Неля Іванівна,

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 462

українською — зрозуміло *(дивиться на офіціантку, тоді встає з-за столу, бере за ланцюжок медальйона)*.

ОФІЦІАНТКА *(б'є Сашхена по руці)*. Не чіпай. Не ти дарував, не тобі й мацати..

САШХЕН. Ну, в тебе ж і язичок... Ти випадково не з гострої фірми "Жилет"? Я ж тільки за медальйончик. А де ще півсердечка?

ОФІЦІАНТКА. Багато знатимеш, швидко загнешся.

САШХЕН. Не так круто. Я вже десь це п'ятидесятивідсоткове сердечко бачив, Бікіні...

ОФІЦІАНТКА. А чому "бікіні"?

САШХЕН. А як ще тебе називати? На тобі ж не спідничка, а пояс. Весь фюзеляж оголений. Зовсім тил незахищений...

БІКІНІ. А воно тобі свербить?

САШХЕН. Тільки якщо дивитися ззаду...

БІКІНІ. А ти дивись спереду. Ззаду писок на копито може потрапити.

САШХЕН. Ще так ляпатимеш язиком, інший бейджик на твої груди почеплю...

БІКІНІ. Цікаво, який?

САШХЕН. Язиката від фірми "Жилет": пудрить і голить...

БІКІНІ. Гаразд. Здаюсь. Переходжу на мирову. Бікіні може й не найкращий псевдонім, але до сідничок пасує!

САШХЕН. Тоді слухай сюди, Бікіні. Ми з тобою випадково раніше не зустрічалися? Десь в інших нічних закладах чи ліжках? Може, й спали разом? Я на тверезу голову не пам'ятаю. Бо цей медальйончик я вже десь бачив, і на таких же чарівних жіночих грудях.

БІКІНІ. Може. Тільки на чоловічих... Мій друг носить іншу половинку.

САШХЕН. Ти що? Я ж не по голубій лінії, Бікіні. Я повноцінний мужик. Зустрів би твого голубого, обірвав би не тільки медальйон, а й вуха...

БІКІНІ. Грізний ти.

САШХЕН. Це на тверезу голову. А так я смирний і до сліз сентиментальний. Можеш пересвідчитися, якщо прикладеш мою голову до своїх грудей. Сміюся і плачу. Водночас.

БІКІНІ. Ну, гаразд... Поговорили і досить. У мене фінплан. Що замовляємо?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 463

САШХЕН. Я сказав — “Луї”. Тільки першу літеру не переплутай. Як це трапилося в Парижі...

БІКІНІ. А казав, що з Мотовилівки.

САШХЕН. Слухай, Бікіні, то я в Мотовилівці гроші друкую. А пропиваю в Парижі. Вчора збиралися з мотовилівськими хлопцями до Парижа, а один мій друг-єврей і питає: “А як ми у Франції називатимемось?” Я й кажу: “Ти, Льоня, будеш Луї, а ти, Мошко — Муї”. А Хаїм раптом заявляє: “А я не поїду”... Зрозуміла? Так що неси Луї. А решту для Хаїма залиш. Ось я трохи вип'ю і на тверезу голову згадаю, де ж я тебе, кізочко, таки бачив. Мізки треба трохи прочистити від склерозу *(випиває)*. Бачиш уже світлішає екран *(стукає себе по лобі)*. Налий ще хоч одну *(випиває)*. Я так і знав — дисплей засвітився. Тепер згадав. Матушко, ти моя!.. Смиренна і зречена від божественних насолод, веселих утіх і мирської суєти на цій грішній і нікому незрозумілій землі... Черниця небесна з личком неземної краси. Чи не ти часом до цього “ПІДНЕБЕСНОГО КАЙФУ” в жіночому монастирі голосом меццо-сопрано псальми на кліросі виспівувала?

БІКІНІ. На, випий ще *(подає йому чергову чарочку)*. Може, після цього ще більш посвітлішає.

САШХЕН. А чого? У мене такий мозок. Поки вапняку не позбудусь, нічого на екрані пам'яті не з'являється *(випиває)*. Таки в Лаврі. Точно, в Лаврі... Там ще пиво продавали “с раками”. Ні, брешу — не пиво. Піцу. Точно — піцу. І тебе я там бачив. Груди запам'ятав... Як такі перса забути? А вони ж, як ті яблучка сорту антонівки... І ось це напівсердечко з-поміж них... Поруч з родимкою. У мене не око, а відеоапарат. Мобілка з камерою...

БІКІНІ. Цікавий ти, Сашхене, екземпляр...

САШХЕН. Нашою, як казала Неля Іванівна — примірник.

БІКІНІ. Правильно. Ти про Форда чув?

САШХЕН. Про якого “форда”? Автомобіль? То я одразу скажу — на фордівських не катаюсь.

БІКІНІ. Мільярдера Форда?

САШХЕН. Про мільярдера чув, але з ним особисто не стрічався. Стрічався з іншими. Мільярдерами...

БІКІНІ. Я догадуюсь. Так от Форд якось сказав: “Бог не створив абсолютно різних людей у світі... Бог допускає повтори. А я ж не Бог. Чому в мене не може бути абсолютно однакових автомашин,

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 464

коли всі замовники вимагають тільки різних". Ти щось з цього зрозумів?

САШХЕН. Дуже туманно. Треба ще по одній, бо тверезію *(випиває)*. Тепер зрозумів... Ти мені знову пудриш мізки і хочеш мене споїти, поки я доберуся до істини. А втім, чорт з тобою. Яка мені різниця, з ким спати. З монахинею чи з по... вибач, з ресторанною офіціанткою. Хоч я цього слова також не люблю... Роздягну, виявиться обидві копії, як оригінал, однакові: і монахиня, і бікіні. І та ж родимка на лівому боці персів...

БІКІНІ. На правому.

САШХЕН. Чорт забирай! Справді, на правому. Цього разу. Ні, я таки став перебирати. Потрібна сауна і басейн. Випари і охолодження апарата й апаратури. В іншому випадку ми не спрацюємось. А втім, стоп! Це ж залежить від того, як дивитися. Станеш так, то праворуч, станеш так *(повертається спиною до неї)*, то ... ліворуч.

БІКІНІ. Ти що, й потилицею бачиш?

САШХЕН. Ох, яка ж ти ... колюча. Як дика троянда *(тоді піднімається, робить крок назад, не спускає очей з Бікіні. Якийсь час мовчить. У цей час підходить Орел)*. Сер-дю-чен-ко *(Сашхен звертається до Орла, розбиваючи одне слово на кілька частин)*, ти глянь, які в неї очі... Ти глянь, які в неї губи. Ти глянь, який в неї стан... Це ж треба, щоб мама з татом ночей не досипали, творячи таке чудо природи. Яке чудо природи!..

ОФІЦІАНТКА *(перебиває, іронізуючи)*. Нашою, як казала ваша Неля Іванівна, українською — диво природи.

САШХЕН. Правильно. Вона ще й достобіса грамотна. Який рідкісний збіг у жінки — краса і розум ходять поруч. Вперше зустрічаю. Ти мені хоч на пачці цигарок автограф на згадку залиш і номер телефону *(повертається до Орла)*. Орлику, женись. Кохання з першого погляду. Це все одно, як джекпот. Одразу в очко. Женись, Орлику, і довго не розмірковуй. Я одразу стану другом твоєї сім'ї. Та й сім'я ж яка?! Енциклопедична. Хата поповниться духом інтелекту...

ОРЕЛ. А якому чоловікові потрібна розумна дружина? Сім'я — це не чиновницька контора. І не редакція енциклопедії...

ОФІЦІАНТКА. Енциклопедисти, ви вже закінчили розігрувати комедію?

САШХЕН. Остання дія. Останнє слово за Орлом. Кажи, Орле...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 465

ОРЕЛ. Шефе, я вже сказав — кому потрібна у сім'ї розумна дружина?

САШХЕН. Як кому? Друзям, Орле. Ти ж весь час зі мною на службі літаєш. Не сохнутиме ж днями й ночами така курочка одна на сідалі? Такій постійно потрібний півник. Щоб зернятка викльовував і не прості, а золоті... Орле, ти про камеру думав?

ОРЕЛ *(розгублюється)*. Яку камеру, шефе?

САШХЕН. Відеокамеру, Орлику, відео... Де ти таке ще чудо побачиш? *(Обидва сідають за столик)*. От зараз би й камерою її на відик поклав. Це ж таке чудо!

ОФІЦІАНТКА. Вашою, як казала Неля Іванівна...

САШХЕН. Правильно. Нашою, диво матінки-природи. Але не треба мене цитувати, я ще не класик.

ОФІЦІАНТКА. А я не тебе. Я Нелю Іванівну цитую...

САШХЕН. Можна подумати, що ми з тобою в один клас ходили. Неля Іванівна — мій класний керівник...

ОФІЦІАНТКА. Який збіг! Мій також...

САШХЕН *(не звертає уваги на її репліку, веде далі)*. Дивлюсь я на тебе, Бікіні, і мрію. Коли б не голодний, а ти не на службі, то рвав би тебе, як мавпа газету...

ОФІЦІАНТКА. Досить мавпувати. Окрім "Луї" ще щось замовлятимемо?

САШХЕН. Ах ти ж моя дорога сушимі в провансальському майонезі під анчоуси з ананасовим соком!.. На перше тебе, моя золотенька курочко, на...

ОФІЦІАНТКА. Щось не видно, що ти з Мотовилівки...

САШХЕН. Я з Оболоні, а Орел — з Борщагівки... Київської. Тієї, що під Житомиром.

ОФІЦІАНТКА. Гаразд, гаразд. Я вже пересвідчилась. Що замовляємо, панове?

САШХЕН. На перше — по першій програмі, а на друге підеш ти, моя куріпочко, під кокосовий сік без горішків, але з родзиночкою. Ти мене зрозуміла, моя рожевощока вишенько, на двох соковитих гілочках? *(Поплескує її по стегнах)*.

ОФІЦІАНТКА. Я на роботі *(кладе перед ними два примірники меню з тисненим золотом заголовком)*.

САШХЕН. Ти чайові хочеш мати? Великі чайові? По лінії віпперсон?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 466

ОФІЦІАНТКА. Я на роботі.

САШХЕН. Я тебе з Орлом на роботі не братиму.

ОФІЦІАНТКА *(трохи здивовано)*. Удвох?

САШХЕН. Але не оптом, а в роздріб...

ОФІЦІАНТКА. Ну, це вже інший балакрон...

САШХЕН. Ти мене заінтригувала. А якщо оптом...

ОФІЦІАНТКА. Треба подумати.

САШХЕН. Ну, ти давай неси поки що нам по повній програмі, і по дорозі думай. Але не довго. Бо Орел уже знайшов двох віп-персон, але вони інтернаціоналки. А ми віддаємо перевагу патріоткам. Підтримуємо, так би мовити, вітчизняного виробника. Щоб станки не простоювали...

ОФІЦІАНТКА. Нашою, українською, як казала ваша Неля Іванівна — верстати.

САШХЕН. Правильно. Слухай, я вже в тебе влюбився...

ОФІЦІАНТКА. Нашою "закохався".

САШХЕН. Нема слів. Ти моя навіки...

ОФІЦІАНТКА. На сьогодні. Під вечір.

САШХЕН. Чому під вечір? На вечір. Більше того, на цілу ніч. Я тепер беру на ціле. Ні, на цілу добу. Тільки з харчами і випивкою на дому.

ОФІЦІАНТКА. У тебе, мій мотовилівський хлопчику, стільки бабок не вистачить, скільки я коштую.

САШХЕН. Ти не переживай. Ми ще сьогодні станок запустимо.

ОФІЦІАНТКА. Верстат...

САШХЕН. Правильно. У мене ж найближчий друг — президент холдінгової кампанії "Пахан і його шпана".

ОФІЦІАНТКА. Компанії...

САШХЕН. Правильно — компанії. Ми тепер верстат увімкнули...

ОФІЦІАНТКА. У нацбанку?

САШХЕН. Точно. У нацбанку. І друкуємо бабки день і ніч. З обох сторін. Щоб водяні знаки було видно. Я тебе віддрукую. На п'ятисотенній купюрі.

БІКІНІ. Мало. По-перше, у мене червоний диплом з горішньою освітою, по-друге, я хоч вітчизняний виробник, але валюту люблю тверду, як...

САШХЕН *(перебиває)*. Якщо не уп'ємося, буде тобі тверда валюта і не конвертована. А тепер давай сюди тих японських слимаків,

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 467

що так благотворно діють на чоловічий тонус, а ще мені "Луї", Орлу — віскі з тоніком під вишеньку, або краще пляшечку справжньої текіли, трохи солі і лимончик з нарізончиком під боржомі. Додому, мій пончику зі сливочкою, загорнеш парочку пляшечок "Хенессі", своє улюблене шампанське "Берег" чи "Княгиня Монако", рябчиків з чорносливами та оливок з горішками і пару фазанчиків під курочку гріль. Ти мене зрозуміла, кізонько? Трусики одягати не обов'язково. Вага не та. Все по формі першої бойової готовності. А це передай твоєму шефові, як відпускні за твій прогул. Душ можеш не приймати. Я в сауні тобі сам спинку натру. Притомлюсь, Орел допоможе. Він у мене, як футболіст. Зрозуміла?

ОФІЦІАПНТКА. Зрозуміла. Першим дублером працює.

САШХЕН. Правильно. Це якщо я не попадаю в дев'ятку, то він прямо в очко.

ОФІЦІАНТКА. Ну, я пішла *(бере гроші)*.

САШХЕН. Тільки одна ніжка красива на кухні, а друга під столом.

ОФІЦІАНТКА. У нас кажуть — під стегном.

САШХЕН. Це ще краще. Словом, ти мене зрозуміла. У тебе стегна те, що треба. А на голодний шлунок навіть березневий котик на стегна не дивиться. І головне, навіть не муркоче.

ОРЕЛ. А як же віп-персони? Я ж замовив.

САШХЕН. Не переживай. Це ж не харчі. Вони в теплі не псуються.

ОРЕЛ. Але їх буде аж три. З цією.

САШХЕН. Слухай, горобчику ти мій рябоцапенький, у нас у машині водій на мінеральній воді і бутербродах сидить. Йому ж теж треба зігріватися, аби ноги не померзли. Він же тоді педалі переплутає. Натискуватиме на гальма, замість газу. Він також жива людина. Дві кращі перепадуть нам, третя, гірша — йому. Все одно вони ж так паруються. Одна "міс Україна" призначена для приманки, а друга "міс Кривий Ріг" — для роботи.

ОРЕЛ. А ця?

САШХЕН. Курочка з чорним поясом і без трусиків? Ця ж уже забита, Орлику. Тож візьми серветку й витри губи. Ти тільки можеш облизатися...

ОРЕЛ. А ви ж казали — оптом.

САШХЕН. Оптом не буде. Я закінчений індивідуаліст. Ти це слово без боржомі вимовиш?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 468

ОРЕЛ. Мені б простіші.

САШХЕН. Отож то. Тому все буде в роздріб. Хіба-що комусь захочеться повернутися до такого ганебного явища, як бартер. Але його наш президент засудив. Тепер розрахунок тільки грішми. Ми маємо шанувати свого президента.

ОРЕЛ. І любити.

САШХЕН. Молодець. Я йому твою цитату перекажу. Може, й отримаєш орден. Він усім слухняним дає...

ОРЕЛ *(розмріявся, дивиться на стелю, під якою викручується стриптизерша)*. От коли б дав "Ярослава Мудрого"...

САШХЕН. А "Княгині Ольги" не хочеш?

ОРЕЛ. А хіба мужикам дають?...

САШХЕН. Мужикам завжди дають, а от орлам... не знаю. Ні разу не бачив.

Підходять дві "віп-персони".

ПОВІЯ ПЕРША. Дівчаток замовляли?

САШХЕН *(крутить головою, роздивляється навколо себе, тоді звертається до Орла)* Орле, у тебе соколиний погляд, ти десь тут дівчаток бачив?

ПОВІЯ ДРУГА. Ну, ви тут поваляйте дурня, а ми пішли...

САШХЕН. Метелики ви мої, нічні жриці кохання, ну де ви в цьому закладі бачили дівчаток? Називайте речі своїми іменами. Я страшенно не люблю фальші. Особливо у валюті. Кізочки, сідайте на свої чотири лапки і кажіть дяді Орлу, що кізочки питимуть?

ПОВІЯ ПЕРША. Кізочки на роботі не п'ють.

САШХЕН. Працюєте на тверезу голову?

ПОВІЯ ДРУГА. Уяви собі.

САШХЕН. Не уявляю. Я уявляв якось це по-іншому. Ми вас споюємо, ви тоді стаєте веселі і грайливі, а потім ми бавимось з вами у тата і маму...

ПОВІЯ ПЕРША. Ти що, з села?

САШХЕН. Мене вже сьогодні про це питали. А що, невже видно?

ПОВІЯ ДРУГА. Неозброєним оком.

САШХЕН. А ти озбройся. Придивись. Орел... То він і справді прилетів з гір. А я з Печерської лаври...

ПОВІЯ ДРУГА. Монах чи батюшка?

САШХЕН. Патріарх всія Руси-України.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 469

ПОВІЯ ПЕРША. Гріхи відпускаєш?

САШХЕН. І гріхи також. Під час сповіді. Головне, стоять на колінах, бути зосередженим і не відволікатися на мух. На стелі. Бажано дивитися в одну точку.

ПОВІЯ ДРУГА. Це коштуватиме бабок.

САШХЕН. А я дідусів на сповідь до себе в келію не запрошую. Тільки бабок. Щоправда, молоденьких. Кому за двадцять...

ПОВІЯ ДРУГА. У нашій справі не батюшці платять, а батюшка платить.

САШХЕН. Я розумію. І скільки, якщо це не таємниця світового валютного банку?

ПОВІЯ ДРУГА *(заголює спідничку, показує розписане цифрами стегно)*. Тут валюта і ціна персони, а в неї *(показує на стегно подруги)* бюро послуг тієї персони і час.

САШХЕН. Синхронна робота. Так у всьому *(повертається до Орла)*. Поглянь, Орле, на цей "прейскурант". Такого в музеї не побачиш. Навіть в тому, де скіфське золото.

ПОВІЯ ПЕРША. Ціни влаштовують?

ОРЕЛ. А торгуватись можна?

ПОВІЯ ДРУГА. Ти що, на Житньому ринку?

САШХЕН. Вгадала. Там проходило його босоноге дитинство. Він морозиво злизував, коли розносив клієнтам і, бачите, швидко пішов на поправку. Тепер злизує вершки, поки працює зі мною. Вижену, піде назад розносити морозиво і час від часу буде облизуватися.

ПОВІЯ ДРУГА. За гарну ціну ми його самі оближемо і...

САШХЕН. Далі не треба. Він у мене розумний і вже все зрозумів. Бачте, вже облизується.

Підходить офіціантка з тацею і з помічником.

ОФІЦІАНТКА *(дивиться вивчаюче на конкуренток)*. То що, вистава відміняється?

САШХЕН. Ти що, моя золота курочко? Я ж казав — ми футболісти. Матч відбудеться за будь-якої погоди.

ОФІЦІАНТКА. Але у вас, я бачу, команда вже укомплектована...

САШХЕН. Нічого подібного. У мене Орел селекціонером працює. Він комплектує команду кадрами. І при цьому ніколи не забуває про дублерів. Принцесам — боржомі. Вони, бач, як кізочки, тільки п'ють воду і то прісну. Що їдять — ще не цікавився. Можливо, й працюють на голодний шлунок.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 470

ПОВІЯ ПЕРША. Ну і язик у тебе, шефе.

САШХЕН. Дипломатом у Буанос-Айресі три роки працював. Там набили...

ПОВІЯ ПЕРША. Мало тебе били.

САШХЕН. Так тепер двох небитих за мене одного дають.

ПОВІЯ ДРУГА. А впораєшся?

САШХЕН. Якщо вона ще вівса принесе, під майонез зі сметаною. То Орел може залишити на якийсь час своє гніздо і дивитися з вершини гори вниз та облизувати пальці.

ПОВІЯ ПЕРША. Шефе, нам за балачки не платять. Ми або працюємо погодинно, або негайно змотуємо вудочки.

САШХЕН. Слухайте, рибачки. Ви вудочки закинули і сидіть, чекайте покльовки. Ми зараз трохи своїх окунчиків підгодуємо і піде кльов. На зелень.

ПОВІЯ ПЕРША. Тоді аванс на бочку.

ПОВІЯ ДРУГА. За простій верстатів.

САШХЕН *(наливає у дві склянки воду, подає першій і другій повіям)*. Візьміть, попийте, кізочки, й охолоньте. Верстати від перенапруження перегріваються. Може вийти замикання.

ПОВІЯ ПЕРША. Ти за наші верстати не переживай.

ПОВІЯ ДРУГА. Думай про свій апарат.

САШХЕН. Він у мене, як клізма. У повній бойовій готовності. Стріляє як гармата, б'є як фонтан. Але після доброї порції боржомі під суші з французьким майонезом...

ПОВІЯ ПЕРША. Ми ці фонтани вже бачили. То в Орла, мабуть, фонтан *(повія сідає йому на коліна, нишпорить рукою)* Щось є. А я думаю, чому він більше мовчить, ніж говорить.

САШХЕН. Я золотий виняток. У мені той рідкісний збіг, коли голос зливається з енергією і талантом. Не даром мене запрошують на посаду прем'єр-міністра республіки, але я відмовляюсь, бо не можу собі відмовити в задоволенні. Маю отакий недолік при такому великому таланті, як у мене. Врізались? — як запитала мене одного разу Неля Іванівна, коли я загнав свій "Бентлі" у ріг хмарочоса на розі Володимирської і Великої Житомирської.

Підійшла офіціантка.

ОФІЦІАНТКА. Я готова. Шеф відпустив.

САШХЕН. Мені б така бойова готовність. А я ж, як рояль. Мене,

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 471

кізочки мої, треба дуже довго налаштовувати, щоб я добре грав і бив у такт по обох клавішах. Одночасно.

ДІЯ ШОСТА

Вечірній час. На далекому обрії видніються сучасні житлові будинки з баштами. Неоново горять нічні реклами. Скверик. Біля найвищого розлогого дерева — лавочка. Над нею електролампочка під облізлим капелюшком-абажуром. На лавочці сидить Сав Савич. Нервує. Час від часу поглядає на годинник. Тоді схоплюється. Підходить ближче до електролампочки. Ще раз дивиться на годинник. На алеї з'являється Невідомий. Він, судячи з усього, знає Сав Савича, тож підходить і подає руку:

НЕВІДОМИЙ. Доброго вечора, Сав Савичу!

САВ САВИЧ. Доброго, доброго! Ми з вами знайомі? *(Дивується)*.

НЕВІДОМИЙ. Достатньо того, що я вас добре знаю.

САВ САВИЧ. Але я вас...

НЕВІДОМИЙ. Ви мене можете не знати. Та й це не обов'язково в даному випадку. Тут я більше ризикую, ніж ви. Тому саме з цим до вас і прийшов.

САВ САВИЧ. З чим саме?

НЕВІДОМИЙ. З відкритим серцем і душею. А якщо точніше сказати, з вірою у вас і довірою до вас.

САВ САВИЧ *(ще більше дивується)*. До мене? Чому саме до мене?

НЕВІДОМИЙ. Бо я вам вірю. Мені здається, що ви саме та людина, якій можна довірити найпотаємніше.

САВ САВИЧ. Але чому ви довіряєтеся саме мені? І що за таємниці Мадридського двору?

НЕВІДОМИЙ. Я довгий час придивлявся до вас. Ви не йдете з владними бандитами ні на які компроміси, не приймаєте з їхніх рук подачок: ні орденів, ні медалей. Я дійшов висновку, що ви — найчесніший політик.

САВ САВИЧ. Дякую...

НЕВІДОМИЙ. І я повністю довіряюся вам.

САВ САВИЧ. Ще раз дякую. Чи ви радилися з ... зі своїми. Ну, власне, з тими, хто за вами стоїть?

НЕВІДОМИЙ. За мною стоїть совість і моя офіцерська честь.

САВ САВИЧ. Відчуваю, що ви це кажете щиро. Але чому я маю вам вірити?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 472

НЕВІДОМИЙ. Я розумію. Але те, що я передам вам — свідчення тому. Я патріот своєї батьківщини.

САВ САВИЧ. Гарні слова?

НЕВІДОМИЙ. Це слова людини. Людини-патріота.

САВ САВИЧ. Усі ми патріоти.

НЕВІДОМИЙ. Про українських комуністів я так би не сказав.

САВ САВИЧ. Згоден. Це "п'ята колона". Служить, як і служила, Кремлю. І трохи всесвітньому інтернаціоналу. Насправді це колаборанти Москви.

НЕВІДОМИЙ. Я, до слова сказати, теж звідтіля прибув. Бо тут живуть мої рідні. І я родом з України.

САВ САВИЧ. Я не втягуюсь у велику політичну гру двох держав.

НЕВІДОМИЙ. А ви втягніться в політичну гру двох сердець. Патріотичних сердець. Ні перше серце, ні друге не може більше терпіти наруги над нашим народом.

САВ САВИЧ. Ви говорите, наче поет...

НЕВІДОМИЙ. Можливо. Колись у юності писав вірші. Але зараз я вам заявляю, як український офіцер...

САВ САВИЧ. Але кожен офіцер має дотримуватися вірності присязі. Вам не здається?

НЕВІДОМИЙ. Не здається. Я над цим не одну ніч думав. Я розумію, що мене чекає. Але я більше терпіти не міг. Те, що я чув і чую щодня від цих людців. Ні одна чесна людина цього не витримає. Це випадкові людці при владі. Вони заради свого збагачення, утримання своїх посад готові на все: на вбивства, на імітацію самогубств...

САВ САВИЧ. Що означає імітація самогубств?

НЕВІДОМИЙ. Вони замовляють вбивства людей: в автокатастрофах, через ін'єкції у лікарнях, в'язницях, камерах попереднього ув'язнення, розстрілюють, вішають, і все це подають у пресу, як самогубства. Насправді це — вбивства. Це недоношені матерями державні карлики. Бездуховні аморальні людці. Дрібні душі і дрібні серця... Подібний замах готувався і на вас.

САВ САВИЧ. На мене?

НЕВІДОМИЙ. А ви що, не знаєте? Чи забули, коли ваша вірна соратниця по партії.

САВ САВИЧ. Колишня соратниця...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 473

НЕВІДОМИЙ. Я саме це й маю на увазі. Все то не вона придумала. Сценарій розроблявся на дачі мого боса. Її купили за великі гроші. Їй допомогли і створити власну партію. Кишенькову партію президента. Дозволили критикувати всіх і вся на всіх можливих і неможливих перехрестях. Аби відібрати, як вони висловлюються про народ, побільше голосів біомаси від вас. Від інших чесних політиків.

САВ САВИЧ. Так вони називають свій народ?

НЕВІДОМИЙ. Це не їхній народ. Вони менш за все про нього думають. Вони думають тільки про власні збагачення.

САВ САВИЧ. А народ? Як вони називають народ? Повторіть, будь ласка. Я вперше чую цей вираз.

НЕВІДОМИЙ. Я вже сказав: між собою — біомасою. У пресі — електоратом. Життя цієї біомаси в їхніх очах не варте нічого. Аби ви були на моєму місці і щодня чули це, ви б думали про вірність присязі? А я присягався не їм. Я присягався у вірності своєму народові. Ви, як чесна людина, на моєму місці терпіли б таке?

САВ САВИЧ. Я на своєму місці і тепер не терплю цього.

НЕВІДОМИЙ. Тому я й прийшов до вас. На цій касеті ви дізнаєтесь про багато чого *(виймає касету)*.

САВ САВИЧ *(відхиляє руку невідомого і касету)*. Почекайте з касетою... І все-таки в мене питання — ви ж це робите не через те, що в мене голубі очі, а у вас карі?

НЕВІДОМИЙ. Чесно?

САВ САВИЧ. Я саме за цим прийшов.

НЕВІДОМИЙ. Я не хочу жити в цій країні, служити цим бездуховним карликам. Я хочу виїхати за кордон...

САВ САВИЧ. Не зрозумів: ви як офіцер маєте служити своєму народу, своїй батьківщині, а не цим, як ви кажете, карликам. А якщо ми всі виїдемо за кордон: ви, я? Хто тут залишиться? Кому дістанеться ця велика багата держава? Аморальним карликам? Я не схвалюю цей крок.

НЕВІДОМИЙ. Але послухайте. У мене вже нема вибору. Я частину записів передав журналісту. Завтра-післязавтра мене можуть викрити. І від мене залишиться тільки записка на кшталт: “Прощайте рідні. На цей крок ніхто мене не змушував йти. Нікого ні в чому не виніть”.

САВ САВИЧ. І що ви за цей компромат на сильних світу сього хочете?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 474

НЕВІДОМИЙ. Закордонний паспорт, візу і ... політичного притулку за океаном.

САВ САВИЧ. Політичних притулків я не надаю. Хіба що в Москві...

НЕВІДОМИЙ. Тільки не в Москві. Я ж підкреслюю — за океаном: Америка, Канада. Там багато українців.

САВ САВИЧ. Це питання складне. Та й записів я ваших не знаю.

НЕВІДОМИЙ. Записи страшні. Ви жахнетеся... У цій касеті розповідь про те, як вони збираються прибрати журналіста.

САВ САВИЧ. Ви можете назвати ім'я цього журналіста?

НЕВІДОМИЙ. Ви на касеті самі почуєте. Але мені з ним зустрічатися, як і з вами, небезпечно. За ним слідкують. Особливо після перших подач в Інтернеті. І він мені не обіцяє нічого: ні документів, ні візи, ні гонорару. Він і порадив звернутися до вас. У вас є зв'язки за кордоном.

САВ САВИЧ. Переважно у Москві.

НЕВІДОМИЙ. Москва мене не влаштовує. Я там уже працював. Соціалістів чимало в багатьох країнах Європи.

САВ САВИЧ. Але вас Європа також не влаштовує?

НЕВІДОМИЙ. На перших порах...

САВ САВИЧ *(перебиває Невідомого)*. Гаразд. Я подумаю.

НЕВІДОМИЙ. Думайте. Але недовго. Я можу вам зараз передати касету?

САВ САВИЧ. Ні. Я вже сказав. Я від вас ніяких касет не візьму.

НЕВІДОМИЙ. Як же мені бути? Що ви в цьому випадку пропонуєте?

САВ САВИЧ. Це ви маєте щось реальне запропонувати. Ви, як я зрозумів, кадровий офіцер, не виключено — розвідник, а не я. Ви знаєте, як у таких випадках найкраще і найбезпечніше діяти.

НЕВІДОМИЙ. Так. Я кадровий розвідник. Ви в цьому випадку маєте знайти людину досить низької професії, яка завжди на очах натовпу: шевця, жебрака, водія таксі, офіціанта, а краще офіціантку. Бажано вродливу. З якою у вас чи у мене, наприклад, нібито роман...

САВ САВИЧ. Гаразд. Зрозумів. Я сам дещо з пригодницької літератури читав. Є така людина. Офіціантка з кабаре “Піднебесна втіха”.

НЕВІДОМИЙ. Пароль?

САВ САВИЧ. Який пароль?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 475

НЕВІДОМИЙ. Я маю знати пароль. Не підійду ж до неї і не скажу раптом: “Я від Сав Савича”.

САВ САВИЧ. А чому б і ні? Я нікого до неї не посилаю, а вас пошлю. Так і скажете: “Я від Сав Савича”. Але перед цим замовте каву, морозиво.

НЕВІДОМИЙ. Тут уже ви підказуєте мені, як кадровий розвідник...

САВ САВИЧ. Ну, не скажете ж ви ще з порогу — “я від Сав Савича”. Козлу зрозуміло.

НЕВІДОМИЙ. Не скажу. Це точно. Спочатку обов'язково сяду за стіл.

САВ САВИЧ. От бачите і я щось у розвідці петраю. Словом, “я від Сав Савича”. Щось на зразок цього. Що я Сав Савич, знає тільки вона. Тепер уже й ви...

НЕВІДОМИЙ. Гаразд. Але там же офіціантка не одна?

САВ САВИЧ. Не одна. Її перший, другий і третій столики. Звернетеся до неї як до Люби, і завтра передасте касету.

НЕВІДОМИЙ. Вибачте, але завтра не зможу. Я на службі. Носитися з цією касетою ... ризикувати собою...

САВ САВИЧ. Ви хочете, щоб ризикував я?

НЕВІДОМИЙ. Ні, але...

САВ САВИЧ. Дорогий мій, я вас уперше бачу. Мені влаштовували стільки провокацій... Особливо напередодні передвиборної кампанії. Людей калічили, вбивали, топили, кидали в натовп гранати і все це списували на мене і на мою партію, аби мене скомпрометувати перед нашими виборцями.

НЕВІДОМИЙ Не гарячкуйте. Зателефонуйте їй зараз. Я підійду. Аби тільки не повертатися з касетою у своє вовче лігво...

Сав Савич піднімається, відходить на якусь відстань і телефонує.

САВ САВИЧ. Любо, це я. Десь через півгодинки до тебе підійде мій знайомий... Так, він скаже від мене... Нагодуй його... Гроші витягли... А в мене ... нарада. Обіймаю... Обовязково. Дякую, люба. Дякую і, як завжди, цілую. У напівсердечко... І в повне також... Скоро, люба, скоро... Не переживай... З'єднаємо твоє і моє в одне ціле... Гаразд, гаразд. Привіт татові... Що означає “в траурі”? Не може бути!.. Пекторaль?.. Насильно? Ну, це вже за всякі рамки... Бувай... Почитаю обов'язково... Почитаю... Цілую... Не переживай... Передай татові: повернемо...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 476

НЕВІДОМИЙ. Ви сказали — пекторaль?

САВ САВИЧ. Так. Ці аморальні людці пограбували музей. Серед білого дня. Уявляєте, взяли...

НЕВІДОМИЙ *(перебиває)*. Вибачте, я знаю. Це мій матеріал... Саме його я передав журналісту. Отже, його вже опубліковано в Інтернеті.

САВ САВИЧ. Так, в Інтернеті. Пекторaль ніби під заставу взяв радник Лаврентія Павловича.

НЕВІДОМИЙ. Боюсь, назавжди. Адже це для дочки Лаврентія Павловича. Що ж, я побіг. Час — гроші, як американці кажуть (*тисне руку Сав Савичу і щезає за деревом)*.

САВ САВИЧ *(розводить руками)*. У цьому світі я вже ні чому не дивуюся. І цей невідомий звалився на мою сиву голову. Де правда, де провокація? Господи *(дивиться на небо)* підкажи колишньому комуністові, який пішов у соціалісти. Прошу тебе. Усім серцем прошу. Допоможи розібратися. Відділи правду від брехні. Молитимусь тобі, Боже. Молитимусь?! *(Завіса)*.

ДІЯ СЬОМА

Англійський газон у підніжжя екстравагантного котеджу. Посеред нього голубий басейн. Біля басейну у шезлонзі лежить повія Перша, на кольоровому надувному матраці повія Друга. Орел-Сердюченко, водій Антип сидять у кріслах-гойдалках. Сашхен з бокалом коньяку ходить півнем навколо них. Зупиняється біля першої повії.

САШХЕН. Слухай, голозада. Що це в тебе за картинки на святковому "обличчі"?

ПОВІЯ ПЕРША *(повертається з живота на спину)*. Туди не заглядають, босе. Туди ходять...

САШХЕН. Це я розумію. Мене цікавить, що там цей котик робить з мишкою?

ПОВІЯ ПЕРША. А вони туди одне за одним бігають.

САШХЕН. Не зрозумів.

ПОВІЯ ДРУГА. А що ж тут, твоя дивізія, розуміти? Мишка в нірку, а котик за нею. Яно, продемонструй невігласам...

Повія Перша вона ж — Яна, піднімається і йде навколо басейну, Сашхен майже навприсядки дивиться на її святкове "обличчя", прицмокує язиком, імітує ходу повії.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 477

САШХЕН. Ну, як Кант з Фейєрбахом! Чорт забирай!.. Орле, Сер-дю-чен-ку, куди ти вилупився? Дивись на шефа. Завтра! Чуєш, завтра на тверезу голову виріши мою вимогу: щоб мені тут як тут був кращий художник України і власноручно намалював, як живих, котика й мишку. Як живих! Кота Леопольда і Мікі Мауса. На цьому самому *(поплескує себе по "святковому" місці)*. Ну, на обох буферах... І щоб у них були такі самі рухи *(поплескує повію по сідницях)*. Ану, фюзеляж... Прогуляйся ще разок навколо басейну. Хай і електорат з біомасою *(киває вбік Орла-Сердюченка та Антипа)* помилуються. Не тільки ж олігархам дивитися. Народ, як казала Неля Іванівна, має знати своїх героїнь. В обличчя. Святкове. Ні, таки завтра, на тверезу голову і собі намалюю. Треба здивувати рідну дружину. Після курорту...

ПОВІЯ ДРУГА. А якщо після курорту рідна дружина тебе, дивізія, чимось здивує?

САШХЕН. Наприклад?!

ПОВІЯ ДРУГА. Ріжками від молодого Вельзивула Івановича.

САШХЕН. Роги у мене в спальні, фюзеляж. А на курорті... До моєї мами приставлені тілоохоронці. Так що доступ до тіла мамочки тимчасово припинений. Хіба що в мріях. А цього, як казала Неля Іванівна, ми до щоденника не записуємо. Вона живе в імперіях і в розкошах. В імперіях і в розкошах вона вже все бачила, але щоб котик бігав за мишкою. Та ще в такому пікантному місці щоб мишка ховалася від Мікі-Мауса, я не стрічав, і їй не снилося. Слухай, фюзеляж, пройдися іще раз. По-моєму, це здорово збуджує. Як тобі, Орле?

ОРЕЛ. Так само, шефе.

САШХЕН. А тебе, Антипе?

ВОДІЙ. Заводиться з півоберту. Як "мерс".

САШХЕН. Тоді, фюзеляж, залазь у воду, бо я груповухи не люблю. Природжений індивідуаліст. Залазь, залазь. Ти ж бачиш *(знову киває вбік водія і охоронця)*, як вони вже парують. Або я їх опущу в басейн, або ти в мене пірнеш туди з головою. Хай охолонуть. Лягай і кінчай демонстрацію.

ПОВІЯ *(повія лягає, дивиться на Сашхена)*. Це тепер так називається?

САШХЕН. Це називається асоціативним звихненим мисленням. Тобі що не скажи, ти все про одне й те ж думаєш. *(Сашхен підходить до неї)*. Ти цю ходу, фюзеляж, у спецшколі кінчала?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 478

ПОВІЯ ДРУГА. У спецшколах на ходу не кінчають. Кінчають...

САШХЕН. Не будемо уточнювати. Я не такий розбещений, як ти. Мене цікавить чи ви, метелики, проходите курси підвищеної кваліфікації в народних університетах чи, як генії ліжка, самі до цього додумуєтесь?

ПОВІЯ ПЕРША. В університетах життя. А для таких, як ти, віпперсон, на вищих курсах альфонсів. До речі, олігархів.

САШХЕН. І такі є?

ПОВІЯ ПЕРША. Серед вас, олігархів, усякі є. Там, де пахнуть жінки, пахнуть і гроші.

САШХЕН. І...

Сашхен раптом замовкає. У дверях з'являється Бікіні. З тацею в руках. І в одному сарафанчику. Тацю ставить з наїдками і напоями на стіл.

ОФІЦІАНТКА. Відповідно програми, монсеньйоре...

САШХЕН. Ти знову перейшла на цей французький? Я тільки коньяк і м'ясо по-французьки люблю. І ось таких, як ти, Бікіні. *(Поплескує офіціантку по "святковому обличчі").* Ану обернись. Ви що, всі з картинної галереї до мене прибули? ... Що за чортівня в тебе на спині? Орел, піднімайся зі свого гнізда і поглянь на цю спину. І ти, Антипе, сюди вирулюй. *(Сашхен робить крок назад, милується спиною Бікіні, на якій нанесена чудова "тату").* Пекторaль?

БІКІНІ. Пекторaль, босе.

САШХЕН. Але яка пекторaль?! Якої проби? Це ж вищий клас. Я на тій нічого подібного не бачив. Звідки це в тебе?

БІКІНІ. З оригіналу, босе. Тільки приблизна копія.

САШХЕН *(поставив бокал з коньяком, взяв себе за підборіддя, задумався і ніби сам до себе заговорив).* Сережки у вухах бачив, у ніздрях бачив, на дівочих пупках бачив, на язичках бачив. На "губах" нижніх теж бачив. Леніна на спині бачив в однієї поціновувачки мистецтв, яка постійно відвідувала подільського портретиста. Але щоб пекторaль на спині? Бачу вперше. *(Сашхен підходить до Бікіні ближче).* Який шедевр на такому матеріалі?! *(Масажує плечі Бікіні).* Приведи до мене завтра цього баталіста.

БІКІНІ. Він не баталіст, він — портретист.

САШХЕН. Яка різниця? Я в жанрах не розбираюся. Художньомистецьких академій не кінчав.

ПОВІЯ ПЕРША. А кінчати завжди треба...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 479

САШХЕН *(обертається до повії)*. У тебе що, рефлекс на це слово?

ПОВІЯ ПЕРША. Уяви собі. Я одразу...

САШХЕН. Гаразд, гаразд. Стули пельку. Я тобі тричі скажу це слово на вушко і заспокойся. Тільки огляну "картинну галерею". *(Бере Бікіні за руку, крутить навколо осі)*. Зачамріти можна. Приведи того пейзажиста до мене. Обов'язково приведи. Пластикової картки для нього не пожалію. Викупаю його і його пензля у коньяку марки "Луї Тринадцятий". Столітньої витримки...

БІКІНІ. Все, кіно кінчилося. До столу. Пора братися за цих курочок і рибочок. *(Показує на сервірований стіл)*.

САШХЕН. А й справді. До праці, любі мої, як казала Неля Іванівна, коли нас малих і босих вивели на бурякове поле виловлювати довгоносиків, які найбільше допікали колишній радянській владі. *(Усі сідають до столу)*.

БІКІНІ. "Хенессі", Сашхене?

САШХЕН. До такого не опускаюсь, Бікіні. Тільки "Луї", моя кізочко, з пектораллю на спині. "Луї Тринадцять".

ПОВІЯ ДРУГА. А зможеш?

САШХЕН. Не зрозумів.

ПОВІЯ ДРУГА. Тринадцять раз, питаю, зможеш?

САШХЕН. За що я тобі гроші плачу? За язичок чи за кількість?

ПОВІЯ ПЕРША. За те й друге. Обслуговування за останнім словом Парижа...

САШХЕН. Тільки ви мені не нагадуйте Париж. Мене там, як і в Одесі, пограбували. Віз цілий віз пекторалей. А привіз — з воза тільки дві. І то через Бельгію. *(обертається знов до Бікіні)*. Господи, Бікіні, а для чого тобі ця програма дій на власній спині?

ОФІЦІАНТКА. Для підняття духу. Коли я в позі китаянки під час посадки рису.

САШХЕН. Це ж порновідео на спині. У мене вже дух піднявся, і я готовий стати погоничем власного мула.

БІКІНІ. Все це слова, Сашхене. А де ж перші кроки до виконання програми партії?

САШХЕН *(обводить очима повій і свого охоронця та водія)*. Прощайте, більшовики! Меншовики залишають вас для колективної *(піднімає вказівного пальця догори)* роботи, а я з Бікіні працюватиму за індивідуальною програмою цілеспрямованого напрямку...

ПОВІЯ ПЕРША. Олігарху, а гроші?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 480

САШХЕН. Олігархи грошей не беруть.

ПОВІЯ ДРУГА. Наші гроші.

САШХЕН. Я розумію. Але їх ще треба заробити. Я не бачу з вашого боку натхнення. Самі розмови. Я за розмови не плачу, а плачу. Правильно, Орле мій сизий?

ОРЕЛ-СЕРДЮЧЕНКО. Ви завжди правильно говорите, босе.

ПОВІЇ *(дуетом)*. Натхнення буде, босе. Твоїм орлам пекло видасться раєм...

САШХЕН. А кому в раю потрібні гроші? Там же досі бартер. Щоб був спокій. Хоч на небі. Коли його немає на землі.

ПОВІЇ. Ти що, олігарху?! Так справи не підуть. Ми за харчі не працюємо...

САШХЕН *(до Орла-Сердюченка)*. Орлику, опустись на землю. І подай грішницям аванс. Вони раю не хочуть і, судячи з усього, туди й не збираються. А ми з Бікіні пішли. Між нами має відбутися гаряча дискусія. На тему дня.

БІКІНІ. І на тему ночі.

Сашхен і Бікіні залишають кампанію і щезають по той бік басейну.

ДІЯ ВОСЬМА

У скверику біля лавочки ходить Сав Савич. Нервує. Час від часу поглядає на годинник.

САВ САВИЧ *(сам до себе)*. Де ж він? Не люблю непунктуальних людей.

Із-за дерева вибігає Журналіст.

ЖУРНАЛІСТ. Вибачте, Сав Савичу! *(Захеканий)*. У журналіста, як і в студента перед іспитом, завжди не вистачає кількох хвилин.

САВ САВИЧ. Нічого, нічого. *(Дипломатично)*. Я й сам запізнився. Хоч належу до пунктуальних людей. Виробилося за часів...

ЖУРНАЛІСТ. Тоталітарного режиму.

САВ САВИЧ. Можна сказати й так.

ЖУРНАЛІСТ. У вас до мене справа? Якийсь правдивий матеріал?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 481

САВ САВИЧ. А вас цікавить правда чи сенсації?

ЖУРНАЛІСТ. Правда і тільки правда. Правда сильніша всяких сенсацій.

САВ САВИЧ. Це правда. Вибачте за каламбур.

ЖУРНАЛІСТ. Прошу. А у вас сенсаційні матеріали?

САВ САВИЧ. Такі, що потрясуть світ...

ЖУРНАЛІСТ. Це не наша мета потрясати світ. Наша мета — правда. Українська правда. Те, що оточує нас з вами.

САВ САВИЧ. Ми до цього перейдемо. Мене цікавить ваше захоплення, а по-сучасному кажучи, хобі?

ЖУРНАЛІСТ. Не люблю іншомовних слів. Є достатньо слів наших. Учора живилися росіянізмами, нині суцільна й претензійна англомовність. Особливо в тих, хто ні англійської, ні французької, ані німецької чи італійської не знає: брифінги, іміджі, популі, онлайни, рейтинги, презентації, фуршети. Може, присядемо?

САВ САВИЧ. Я не заперечую.

ЖУРНАЛІСТ. А чому б нам не піти в якусь кав'ярню? Випити, як у Львові кажуть, по горнятку кави?

САВ САВИЧ. Ви, львів'яни без кави не можете. Тут затишніше. Над вухами естрадники не б'ють у барабани. Скрипки не плачуть. Тут можна спокійно погомоніти. І подалі від допитливих очей. А тоді вже й по горнятку кави. Звичайно, по-львівськи.

ЖУРНАЛІСТ. Тільки по-львівськи.

САВ САВИЧ. Львів — ваше улюблене місто.

ЖУРНАЛІСТ. Не просто улюблене. Рідне. Моє рідне місто. Воно мене породило, як патріота. *(Сідає.)*. Ви питали про моє захоплення?

САВ САВИЧ. Так.

ЖУРНАЛІСТ. Цікаво, для чого це вам? Ви ж не з колишнього кагебе?

САВ САВИЧ. Не з колишнього і не з теперішнього. Просто хочеться знати, чим захоплюється окрім журналістики така популярна у нашій журналістиці постать, як ви.

ЖУРНАЛІСТ *(перебиває)*. Люблю прикрашати землю.

САВ САВИЧ *(посміхається)*. Своєю присутністю на цій землі.

ЖУРНАЛІСТ. Я не про свою особу. Я про свої захоплення. Ви ж цим щойно цікавилися. Так от, я люблю садити квіти, дерева, сіяти траву. Це в мене від мами-українки. А ще люблю... але будете сміятися...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 482

САВ САВИЧ. Чому ж. Мені цікаво.

ЖУРНАЛІСТ. Виривати бур'яни... З корінням. Просто до цього у мене якась незрозуміла пристрасть. На рівні підсвідомості. Це, певне, від батька. Грузина.

САВ САВИЧ. Це чудово. Цим, признаюсь вам, ви дуже близькі до мене. Маю теж свій комплекс. Загострене почуття справедливості.

ЖУРНАЛІСТ. Наша кава по-львівськи охолоне. Ви, мабуть, не заради мого захоплення призначали мені зустріч?

САВ САВИЧ. Не заради...

ЖУРНАЛІСТ. Вибачте, що я вас перебиваю, але хочу одразу застерегти. Якщо ви до мене в партійних справах, то ми кави з вами пити не будемо. Я ні одній із сотень українських партій не служу. Я служу лише одній партії — своєму українському народові. Вам це здасться високопарністю. Такий уже маю характер. Сплав *(сміється)* грузинського і українського...

САВ САВИЧ. Саме тому я до вас і прийшов. Не знаю, з чого й почати...

ЖУРНАЛІСТ. Почніть з того, з чим ви до мене прийшли...

САВ САВИЧ. До наших рук потрапила касета. Її оприлюднення може змінити наше суспільне життя.

ЖУРНАЛІСТ. Ви романтик. Вибачте, я вас перебив. У мене питання: чому ви прийшли саме до мене?

САВ САВИЧ. Тому що на цій касеті згадується ваше ім'я. Саме вас ці люди, які ведуть між собою розмову, найбільше бояться. Вас, а не когось іншого. Бо саме ви у своїх перших опублікованих матеріалах назвали їх і потрапили в "яблучко"...

ЖУРНАЛІСТ. Що це за люди?

САВ САВИЧ. Президент холдингової компанії "Партнери і компанія" Лаврентій Павлович Рудь і його виконавчий директор Бевзюкін-Свістунов... Останнього свої називають Сашхеном.

ЖУРНАЛІСТ. Дивно... Але у мене на них на сьогодні нічого нема. Я знаю, швидше відчуваю, що вони обкрадають державу, але у мене ніяких фактів, документів. А без фактів і документів — матеріал не матеріал.

САВ САВИЧ. Тут є все. Вони самі себе видають. Це мафія під патронатом президента Лаврентія Павловича Рудя і його компанії. Тут названо сотні іноземних банків. Сотні рахунків. На них переказано мільярди народних грошей. Наших з вами грошей...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 483

ЖУРНАЛІСТ. Це вже цікаво. Це саме те, про що я хотів би писати.

САВ САВИЧ. Ви цим потрясете світ.

ЖУРНАЛІСТ. Мені б потрясти Україну. Український світ. А де ж касета?

САВ САВИЧ. Касета буде. Окрім касети матимете й письмові підтвердження, ксерокопії рахунків. Назви десятків банків. Вони докотилися до того, що з музею "Скіфське золото" днями забрали навіть царську пектораль.

ЖУРНАЛІСТ. Що?

САВ САВИЧ. Царську пектораль. Бачте, дочці Рудя — Гелені, сподобалася царська пектораль. Вона хоче носити її на власній шиї, як скіфська царівна.

ЖУРНАЛІСТ. Цього не може бути!

САВ САВИЧ. Може, шановний пане, може. У час беззаконня і безправ'я все може. Музей зараз на ремонті. За рахунок держави. Розпорядився Бевзюкін-Свістунов.

ЖУРНАЛІСТ. Хто такий Бевзюкін-Свістунов?

САВ САВИЧ. Справжній олігарх. Простіше кажучи, сучасний злодій. "Банановий" король. Україну засипав бананами. На цьому заробив мільйони.

ЖУРНАЛІСТ. От бачите. А ми з вами до цього не додумалися.

САВ САВИЧ. Я не по тій лінії.

ЖУРНАЛІСТ. Я теж. Але якщо це законно, то які претензії до "бананового" короля?

САВ САВИЧ. У тім то й річ. Узято безпроцентний мільйонний кредит і державі не повернуто...

ЖУРНАЛІСТ. А хто ж його прикриває?

САВ САВИЧ. Президент компанії Лаврентій Павлович Рудь. Бевзюкін-Свістунов нібито збирається стати його зятем. А сьогодні він у нього і радник і консультант і претендент на руку і серце доньки.

ЖУРНАЛІСТ. А пектораль уже на шиї Гелен?

САВ САВИЧ. Так. Почепив, незважаючи на протести адміністрації і головного хранителя національних...

ЖУРНАЛІСТ. Словом, у грошових мішків нічого святого...

САВ САВИЧ. Бевзюкін-Свістунов днями з Гелен літав до Парижа і у кращих учнів Феберже клепав ... копії пекторалі.

ЖУРНАЛІСТ *(обурливо)*. Як? Її цінність саме в неповторності!

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 484

САВ САВИЧ. А їм на це наплювати. Їм аби це приносило гроші.

ЖУРНАЛІСТ. Господи! Куди тільки він дивиться?!

САВ САВИЧ. Потім вони відвідали Брюссель. Хотіли через бельгійський кордон проскочити. Там їх затримали. У Францію їхали з однією пектораллю, з Франції через Бельгію вирвалися з двома. Решту нібито конфіскували.

ЖУРНАЛІСТ. Ну й дивина! Я берусь за такий матеріал... Чого б мені це не коштувало. А тепер по горнятку кави?

САВ САВИЧ. Після публікації матеріалу. Після публікації. Тоді й замочимо. Днями вам ще принесу кілька касет.

ЖУРНАЛІСТ. Тема?

САВ САВИЧ. І тема, і герої ті ж самі. Ми їх маємо вивести на чисту воду...

ЖУРНАЛІСТ. Виведемо. Обов'язково виведемо. А поки що виведемо їх в Інтернеті...

ДІЯ ДЕВ'ЯТА

Шашлична "ОСТАННІЙ ШАНС". Над нею вивіска: "Тільки у нас гарячі шашлики!". Поруч два грузина: один у великій кавказькій кепці, другий — у білому ковпаку. До шашличної заходить Невідомий. Грузин у великій кепочці підбігає до нього.

ВЕЛИКА КЕПКА. Лубезний, бери шашлик. Тільки у нас гарячі шашлики...

НЕВІДОМИЙ. Знаю, знаю. Дай хоч за стіл сісти. Віддихатися. А ти так з ходу...

ВЕЛИКА КЕПКА. Пужалуста. Сідай, дорогий. Помни — "Тільки у нас гарячі шашлики!"

НЕВІДОМИЙ. *(показує на повію, що сидить за чашечкою кави)*. Ти це краще їй скажи.

ВЕЛИКА КЕПКА. Вона знає, дорогий.

Невідомий не звертає більше ніякої уваги на Велику Кепку, примощується у віддаленому куточку під фікусом. Він дещо знервований, оглядається на всі боки. До нього підсідає повія з чашечкою кави в руках.

ПОВІЯ. Вперше в житті бачу такого милого, але трохи переляканого хлопчика.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 485

НЕВІДОМИЙ. Мені зараз не до цього. Нема настрою.

ПОВІЯ. Ми піднімемо. Без домкрата. Краще у світі масло "мобілсноу". Мертвий оживає.

НЕВІДОМИЙ. Відвали.

ПОВІЯ. Фу! Ну й слова... А капуччіно на шармак хоч зможеш? Я ж твоє прикриття. Ти ж свою теличку чекаєш? Аби мама не знала.

НЕВІДОМИЙ Яка мама? *(Насторожився).*

ПОВІЯ. Ну не таточко ж. Мабуть, уже й сам татусь. А мамою це ми так ваших прісних дружин називаємо. Вона ж тобі пере ... трусики. Міняє штанці. У ванній спинку натирає.

НЕВІДОМИЙ. Я тобі українською мовою кажу: від-ва-ли...

ПОВІЯ. Тоді питань нема. Переодягнений лягавий. Я мовчки лягаю під другий фікус. *(Піднімається, відходить. До столика наближається Офіціантка).*

ОФІЦІАНТКА. Доброго вечора!

НЕВІДОМИЙ. Доброго, доброго!

ОФІЦІАНТКА. Щось замовлятимемо? *(Кладе перед ним темно-брунатну течку з золотими літерами "МЕНЮ").*

НЕВІДОМИЙ *(відсуває від себе меню).* Чашечку кави і пломбір. У вас який столик?

ОФІЦІАНТКА. Третій...

НЕВІДОМИЙ. Вам вітання від Сав Савича.

ОФІЦІАНТКА. Дякую. Дякую. І все?

НЕВІДОМИЙ. Ні, не все. Він просив передати вам ось цей роман. *(Кладе в течку касету).*

ОФІЦІАНТКА. Знаю. Сав Савич казав, що ви ці романи самі пишете.

НЕВІДОМИЙ. Доводиться.

ОФІЦІАНТКА. Цікаво. Ніколи не стрічала живого романіста. Це ваш перший роман?

НЕВІДОМИЙ. Швидше за все другий. Перший днями опубліковано.

ОФІЦІАНТКА. Не читала. За цією роботою ніколи. А я ж на двох роботах. На одній на європейський "кошик" не заробиш.

НЕВІДОМИЙ. Прикро. У мене саме про це роман.

ОФІЦІАНТКА. Справді? Ніколи б не подумала. Це ж звичайнісінька проза.

НЕВІДОМИЙ. Так, проза. Проза життя...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 486

ОФІЦІАНТКА. І ніякої романтики? Кохання? Убивств?

НЕВІДОМИЙ. Без цього роман — не роман. Тут є все: і кохання, і гроші, і вбивства.

ОФІЦІАНТКА. Ви мене заінтригували. Прочитаю, обов'язково прочитаю. Може крім кави по 5 крапель? На честь виходу в світ вашого першого роману?

НЕВІДОМИЙ. За кермом не п'ю.

ОФІЦІАНТКА. За кермом справді незручно. А під цим фікусом?

НЕВІДОМИЙ. Хіба що з вами. Але тільки іншим разом. Ви надзвичайно вродлива.

ОФІЦІАНТКА. Дякую за комплімент. Ну, я побігла. А то кава охолоне...

До Невідомого знову підсідає повія.

ПОВІЯ. Так що, мурчику? Може, зі мною закрутиш роман? Я тобі покажу такий сюжет і з таким несподіваним кінцем, що...

НЕВІДОМИЙ. Відвали.

ПОВІЯ. Щось у тебе убогий лексикон, як для романіста. Ти ще якесь слово окрім цього "відвали" знаєш?

НЕВІДОМИЙ. Знаю. Тільки не в громадському місці.

ПОВІЯ. А для чого в громадському? Я кімнатку знімаю. Тет-атет. Ти і я. Затишно, тепло, солодко. Отримуватимеш таке задоволення, як котик у березні... Так що, мурчику? Ударимо по стегнах?

Підходить Офіціантка з кавою і морозивом.

ОФІЦІАНТКА. О, вам я бачу сумувати не дають.

ПОВІЯ. Хочу його наблизити до більш реального життя. А він на контакт не йде. У фазі замикання...

ОФІЦІАНТКА. Яно, він не по цій лінії.

ПОВІЯ. А що — в нього язика нема? Я б зрозуміла. Тепер у нас вільний вибір: і в сексменшин і в нацменшин. Слава Богу, не в Союзі нєрушімом живемо. Всюди свобода, демократія. Ну, я пішла... Своїм путьом, як казав колись Лєнін.

ОФІЦІАНТКА. Не звертайте уваги. Вчорашня журналістка. З української газети.

НЕВІДОМИЙ. А в Україні такі газети ще є?

ОФІЦІАНТКА. До вчорашнього дня ще була одна, але вчора закрили. От вона й перейшла з другої древньої на першу...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 487

НЕВІДОМИЙ. Прикро. Але ж... І тут їй не місце.

ОФІЦІАНТКА *(нахиляється і майже шепоче)*. Бос дозволяє. Вони клієнтуру приманюють. Інколи замовлення поступають. Хтось їсть горішки, а хтось злизує морозиво.

НЕВІДОМИЙ. Зрозуміло. Бізнес...

ОФІЦІАНТКА. Ринкова економіка. Добробут піднімається на очах.

ПОВІЯ. Не добробут, а рейтинг піднімається. Тепер це так називається.

ОФІЦІАНТКА. Яно!

ПОВІЯ. Я вже мовчу. Як іноземний інвестор в українському суді.

НЕВІДОМИЙ. Сав Савич розповідав, що у вас філологічна освіта. Досить розвинена фантазія. Може, щось підказали б до наступного роману?

ОФІЦІАНТКА. О, так одразу... Треба зосередитися. То у нас Яна у кишеню за словом не лізе. Чи не так, Яно?

ПОВІЯ. У кишеню клієнта. Тільки за валютою. І тільки за твердою. Не конвертованою.

ОФІЦІАНТКА. Гаразд, гаразд, Яно, у нас ділова розмова.

ПОВІЯ. А у мене... Хай вечір побуде зі мною. Фантазій у нього залишиться на все життя. На десятки романів вистачить.

НЕВІДОМИЙ. Я, мабуть, піду.

ОФІЦІАНТКА. А кава, морозиво? Я бачу вам заважає Яна. *(Обертається до Яни)*. Яно, пішла б ти на ... перекур. Дай-но мені поговорити з клієнтом.

ПОВІЯ. Ти б так і сказала. А я тут вуха розвісила на фікусі. Бананів без шкурки чекаю.

Яна виходить. У кав'ярні Офіціантка і Невідомий.

НЕВІДОМИЙ. Ви маєте підказати, на чому мені зосереджуватися. Які теми особисто вас цікавлять?

ОФІЦІАНТКА *(переходить майже на шепіт)*. А що, Сав Савич вас не спрямував, як посилав до мене?

НЕВІДОМИЙ. Тільки передати касету.

ОФІЦІАНТКА. Зрозуміло. Нас цікавить компромат.

НЕВІДОМИЙ. Так, саме про це мій роман. У центрі сюжету поважний батько сімейства.

ОФІЦІАНТКА. Добре... Вибачте, перебила.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 488

НЕВІДОМИЙ. Їхня сім'я складається з чотирьох осіб: старий, стара, донечка з приданим. Тобто з хлопчиком. Онуком. Старий переживає несподіване розлучення дочки і терміново шукає жениха.

ОФІЦІАНТКА. Такий роман і я б з задоволенням прочитала.

НЕВІДОМИЙ. Запи... Вибачте, напишу прочитаєте.

ОФІЦІАНТКА. І що ж далі? Як розвивається сюжет?

НЕВІДОМИЙ. Глава сімейства — олігарх. Очолює величезну холдингову компанію. Дуже скупий. Жадібний до грошей, багатства.

ОФІЦІАНТКА. Вибачте, його найслабше місце?

НЕВІДОМИЙ. Найслабше його місце? *(Задумується)*. Він постійно думає про своє багатство. На свій день народження запрошує директорів концернів, фірм, компаній. Через свого посередника. Той радить бізнесменам підносити босові золоті акції і коштовні подарунки. Щоб ті в нього завойовували, якщо не хочуть мати неприємностей, любов і, довір'я. Днями й сам його радник для президентської донечки підніс унікальну скіфську пектораль. У цього сімейства нічого святого...

ОФІЦІАНТКА. Це потрясно. І як посередника, мені цікаво, звати?

НЕВІДОМИЙ. Бос його чомусь називає Сашхеном.

ОФІЦІАНТКА. Сашхен, Сашхен... Щось дуже знайоме. Він не такий собі невеликий на зріст? Опецькуватий чоловічок?

НЕВІДОМИЙ. Такий.

ОФІЦІАНТКА. Ходить так, ніби качка зі шротом?

НЕВІДОМИЙ. Швидше, як качур. Перевалюється з боку на бік. Веселий, нахабний і безцеремонний...

ОФІЦІАНТКА. Бог з ним. А чого бос найбільше боїться?

НЕВІДОМИЙ. Кожна ж людина чогось боїться. Кожен має свою ахілесову п'яту.

ОФІЦІАНТКА. Зрозуміло. А у вашого головного героя роману?

НЕВІДОМИЙ. Це вас просив уточнити Сав Савич?

ОФІЦІАНТКА. Так. Він сказав, що ви спец. Ви професіонал. Ви проходили школу психології. Самі маєте знати слабке місце свого боса. Ви ж як інженер людських душ!

НЕВІДОМИЙ *(заплющує на мить очі, задумується, береться рукою за чоло)*. Гадаю, він боїться викриття...

ОФІЦІАНТКА. Викриття чого?

НЕВІДОМИЙ. Свого багатства. Боїться за свій капітал.

ОФІЦІАНТКА. За свій капітал бояться всі.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 489

НЕВІДОМИЙ. Я не точно висловився. Він боїться, аби його з цими капіталами... Ну, як вам сказати?

ОФІЦІАНТКА. Так і скажіть.

НЕВІДОМИЙ. Не вивели на чисту воду? Не оприлюднили. Щоб це не стало надбанням преси. Цього він найбільше боїться. “Не дай Боже у пресі на кінчик пера потрапимо. Амба!” Він так Сашхену і сказав.

ОФІЦІАНТКА. Ми домовилися — більше не називати нічиїх імен.

НЕВІДОМИЙ. Це псевдо одного з героїв мого роману.

ОФІЦІАНТКА. І що герой вашого роману йому радить?

НЕВІДОМИЙ. Точніше, він у нього постійно підкреслює: “Якщо про це дізнається преса — це кар'єрна смерть. Твоя, Сашхене, і моя...”

ОФІЦІАНТКА. І все це вже є у вашому романі?

НЕВІДОМИЙ. Так. Я запи... Я вже це написав.

ОФІЦІАНТКА. Блискуче. Це подвиг. Ви герой. Національний герой...

НЕВІДОМИЙ. Не кажіть так. Я виконував свій святий обов'язок перед своїм народом. Злодії і бандити не можуть правити нами. А вони правлять.

ОФІЦІАНТКА. Я з вами цілком погоджуюсь. Сав Савич сказав, що нам потрібно знайти чесного і принципового.

НЕВІДОМИЙ. І сміливого.

ОФІЦІАНТКА. І сміливого журналіста.

НЕВІДОМИЙ. Є такий. Але я більше не можу з ним іти на контакт. Боюсь за ним ведеться зовнішнє спостереження Будьте обережні.

ОФІЦІАНТКА. Сав Савич його знає?

НЕВІДОМИЙ. Так. Він може з ним зустрічатися як політик, я ж категорично ні.

ОФІЦІАНТКА. Зрозуміло. Як вам зараз пишеться?

НЕВІДОМИЙ. Нуднувато. Герої одні й ті ж. Розмови одні й ті ж...

ОФІЦІАНТКА. Державні?

НЕВІДОМИЙ. Де там! Все навколо яхт, шикарних авто, хто скільки заробив. Як кого обкрутити. І чужих жінок, коли поблизу нема своїх. Все це в романі є. Герої там не міняються.

ОФІЦІАНТКА. Ви вже маєте імена, прізвища героїв у своєму романі? Антон Павлович Чехов казав, що йому найважче давалися імена. Він навіть платив 5 золотих за найудаліше прізвище героїв того чи іншого твору.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 490

НЕВІДОМИЙ. За сюжет. Він платив за сюжет...

ОФІЦІАНТКА. Я образно. Так би мовити, фігурально висловилася. За такий сюжет, як описуєте ви, ми готові *(переходить майже на шепіт)* заплатити і видати ваш роман. Якщо це не секрет вашої творчості, ви збираєтесь писати і третю частину роману?

НЕВІДОМИЙ. Все залежить від натхнення і ... обставин. Якщо народяться нові герої, колізії, інтригуючий сюжет.

ОФІЦІАНТКА. Зрозуміло. Пам'ятайте — Сав Савич готовий і надалі видавати ваші романи. Про гонорари не турбуйтесь. Чи є ще якісь цікаві герої у вашому романі?

НЕВІДОМИЙ. Мама, тобто дружина президента компанії. Вона звичайна міщаночка. Дуже любить лестощі і намагається влаштувати конкурс женихів. Вона примушує батечка сімейства підбирати женихів не по любові для дочки, а по багатству. Багатство у цьому сімейству понад усе.

ОФІЦІАНТКА. І який з цього висновок?

НЕВІДОМИЙ. Це міщанське, аморальне кубло. У ньому метушаться жорстокі, цинічні типи. У них розмови тільки про гроші. Для них гроші — це святе. Окрім грошей нічого святого. Ніякого нікому прощення. Емоції, зло, ненависть, наговір вирішує долю людини. Це найстрашніше — наговір, наговір...

ОФІЦІАНТКА. Ніколи не подумала б.

НЕВІДОМИЙ. Я нічого не вигадую. Це все в дійсності...

ОФІЦІАНТКА. Я вас зрозуміла. Середньовіччя. Яке дике падіння моралі! Такі людці не варті очолювати такі величезні компанії. Раз у них нема нічого святого. Тільки посада і гроші, гроші, гроші... Заради свого утвердження, заради накопичення капіталу вони готові на все. Мораль, честь, совість у таких персоналій поступово відходить на задній план.

НЕВІДОМИЙ. Їх тепер нічого не цікавить. Вони дорвалися до влади в ім'я накопичення власних капіталів: акцій, рахунків, колекціонування об'єктів.

ОФІЦІАНТКА. Багатство — ось їхній ідеал. А як же народ, Вітчизна?

НЕВІДОМИЙ. Який пафос! Не смішіть мене. Такі слова, як Вітчизна, народ, свобода, демократія... Це ниці раби. Це шлунки, наповнені фуршетівськими стравами.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 491

У кав'ярню заходить кілька чоловік. У супроводі повії Яни. Вони сідають за сусіднім столиком.

ОФІЦІАНТКА. Ось ваш рахунок. Ви навіть не доїли морозива?!

НЕВІДОМИЙ. Дякую. Було приємно зустрітися з такою милою і вродливою дівчиною.

ОФІЦІАНТКА *(сміється)*. І найголовніше — освіченою.

НЕВІДОМИЙ. Я в цьому переконався.

ОФІЦІАНТКА. Доводиться не за профілем працювати. Я взагалі вчителька української мови. Але в українській державі ніде її застосовувати.

НЕВІДОМИЙ. Прикро. Пост-колоніалізм, та ще епоха глобалізації. Щиро дякую. На все добре. *(Кладе рахунок)*. Здачі не треба.

ОФІЦІАНТКА. Заходьте ще. Я працюю по парних числах.

ПОВІЯ. А паруємось щодня. Все залежить від бойової готовності клієнта і твердого гаманця.

ОФІЦІАНТКА. Яно, ти знову тут, і знову за своє? Ти ж сидиш з таким добірним товариством і такий сленг?..

ПОВІЯ. Звичайна перевірка. Лакмусовий папірець. На запах грошей.

ОФІЦІАНТКА *(до Невідомого)*. Натхнення вам у творчості...

ПОВІЯ. Можна подумати. Поет.

ОФІЦІАНТКА. Романіст. Дуже цікаво пише.

ПОВІЯ. А хто його читає?! От я читаю одразу. *(Звертається до клієнта)*. По очах бачу, що хочеш. Ну, признайся — не соромся.

КЛІЄНТ. Що?

ПОВІЯ. Почитати роман. З невідомим кінцем.

ОФІЦІАНТКА. У наше кафе забігають творчі люди. Художники, поети. Останні дуже галасливі. Декламують свої вірші, сперечаються, лаються. У них ледь до бійки не доходить. А це романіст.

КЛІЄНТ. Романіст?...

ОФІЦІАНТКА. Так, романіст. Тихий.

ПОВІЯ. І на ум теж.

ОФІЦІАНТКА. Молодий ще. Всього тридцять років.

ПОВІЯ. Я б йому ніколи не дала.

ОФІЦІАНТКА. Яно! Ти в такому товаристві...

ПОВІЯ. А я кажу, ніколи не дала б йому тридцять.

ОФІЦІАНТКА. Щось замовляємо?

КЛІЄНТ. Ви й справді філолог?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 492

ОФІЦІАНТКА. Так. Ви хочете мені запропонувати кращу роботу?

КЛІЄНТ. Треба подумати. Нам потрібні знавці української мови.

ОФІЦІАНТКА. Дивно! Мені здавалося, що сьогодні в незалежній Україні ніде застосовувати українську мову. Нікому не потрібні в цій країні люди з вищою освітою. От я й пішла в офіціантки. Якось же жити треба.

КЛІЄНТ. Кого обирали, того й маєте.

ОФІЦІАНТКА. Я чесно вам скажу, за нього й не голосувала. І наступного разу не буду.

КЛІЄНТ. Якщо той наступний раз у нього буде.

ОФІЦІАНТКА. Буде. Це такий пройдисвіт. Хоч і миршавий, але хитрий, гоноровий.

КЛІЄНТ. І ви ото не боїтесь незнайомій людині таке говорити?

ОФІЦІАНТКА. А чого боятися? Ви ж критик. Та не такий уже й незнайомий. Вас усі знають. Ви ж самі його критикуєте на кожному перехресті. То на мітингах, то по телевізору. Висунете свою кандидатуру. Я за вас голосуватиму...

КЛІЄНТ. Дякую. Подвійно дякую.

ОФІЦІАНТКА. Вам щось принести?

КЛІЄНТ. Маленьку пляшечку боржомі. Я забіг на хвильку. У мене ще виступ по телебаченню. А мої друзі залишаються.

ПОВІЯ. У надійних руках.

КЛІЄНТ. Будемо надіятися.

ПОВІЯ. Не переживай. Меддовідка нинішнім числом. Половину моєї ставки коштує. Хочеш пересвідчитися?

КЛІЄНТ *(він же Сав Савич)*. Я не по цій лінії.

ПОВІЯ. Знаю по партійній. Лєнін казав — "ми пойдьом вторим путьом..."

КЛІЄНТ. Правильно казав.

ПОВІЯ. Дивись, не заблудись. У дорозі напарниця пригодилася б. Чи в тебе за неї партія? Ми теж склали б з тобою партію. Одноразову. Як контрмарку.

Клієнт випиває воду, кладе гроші перед офіціанткою.

ПОВІЯ. На воду потягло. Мабуть, івасів наївся?

ОФІЦІАНТКА. Яно... Будь культурніша.

ПОВІЯ. З якого боку? Бачу, чоловік припався до води. І мені захотілося взяти щось у рот.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 493

КЛІЄНТ *(не звертає уваги на репліку повії)*. Дві години виступав. Хоч би здогадалися склянку води поставити на трибуну.

ОФІЦІАНТКА. Низька культура.

ПОВІЯ. Підвальна. І сиро. Я була знизу, і хоч би що. А в нього наступного дня запалення легень. Не помогло і боржомі. Печінка відвалилась...

Сав Савич встає, виходить. До нього підбігає Велика Кепка.

ВЕЛИКА КЕПКА. Дорогой, шашлик. У нас самий гарячий шашлик. Тільки у нас, самий гарячий і самий натуральний.

САВ САВИЧ. Вибачте, я не по цій лінії.

ВЕЛИКА КЕПКА *(закопилює губу)*. Партійний видат. У них своя лінія. *(Дивиться на повію)*. Голубая лінія, дорогая. Мечта. Теж голубая...

ДІЯ ДЕСЯТА

На далекому фоні видніються бані церков. Освітлюється Києво-Печерська лавра. Праворуч силует нічного клубу "Останній шанс". Видно здалеку яскраво освітлені вивіски: ліворуч — "Незабутні дні і ночі", праворуч — "Ласкаво просимо до "Царства небесного". На ближньому тлі міський скверик чи сад. Нічний ліхтар. Лавочка. Над лавочкою густо-зелене дерево. У скверику. Неподалік лавочки ходить Сав Савич. Нервує. Час від часу поглядає на годинник. Несподівано з'являється на алеї Бікіні.

САВ САВИЧ. Я тебе сердечно вітаю, люба. *(Припадає до її щічки)*.

БІКІНІ. *(Бікіні відповідає холодно)*. Здрастуйте. Сав Савичу!

САВ САВИЧ. Люба, як я за тобою засумував! Ти принесла ще одну касету?

БІКІНІ. Я хотіла сьогодні принести вам своє серце. А принесла тільки половинку його. *(Знімає медальйон у вигляді напівсердечка, віддає Сав Савичу)*.

САВ САВИЧ. Але, люба...

БІКІНІ. Ви, Сав Савичу, хоча б для красного слівця сказали мені кілька приємних слів. А ви одразу про касету...

САВ САВИЧ. Я тебе не пізнаю, люба! *(Обіймає її за плечі, цілує щічки, руки, шию)*. Що трапилося, кохана... Я тебе так люблю! Більше всього на світі.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 494

БІКІНІ. Не лицемірте, Сав Савичу. Більше всього на світі ви любите себе, потім кар'єру, тоді свою партію, а тоді...

САВ САВИЧ *(намагається її знову обійняти)*. Ми створені одне для одного.

БІКІНІ. Створені... Ви вважаєте, що ми створені одне для одного? Я ношу на собі ці півсердечка. Підслуховую ваших опонентів. Граю роль повії і водночас бережу себе для вас. А вас тільки касети цікавлять. Вас цікавлять піаркампанії.

САВ САВИЧ *(знову намагається притягти її до себе, поцілувати)*. Яка оса тебе сьогодні вжалила?

БІКІНІ *(відштовхує його)*. Оса по імені вашого інтерв'ю, Сав Савичу. Вашої політики подвійного стандарту. Як і вашого подвійного кохання до мене. Тут, на цій лавочці. Під цим капелюшком ви освідчуєтесь у любові до мене. Запевняєте, що ви розлучилися зі своєю дружиною. Заради мене. Заради нашого кохання. Заради кохання, до якого ви йшли усе своє життя. За вашими ж словами.

САВ САВИЧ. Он воно що. Але це інтерв'ю...

БІКІНІ. Не перебивайте. У цих інтерв'ю ви запевняєте світ, що ви справжній сім'янин і як ніхто закохані в свою дружину. Ну, просто тобі Петрарка і Лаура, Ізольда і Трістан!

САВ САВИЧ. Але це ж для підтримування мого іміджу, люба. Для авторитету нашої партії з тобою...

БІКІНІ. Я виходжу з такої партії. Для мене існує одна партія. Це ви і я. А якщо ви такий морально чистий, як ангел небесний, то заберіть від мене це своє ноу-хау. Цей шматочок металевого осколочка і почепіть його тепер собі на груди. Воно, як ніщо, характеризуватиме вас. Роздвоєне ваше життя. Між мною і мамою.

САВ САВИЧ. Господи, коли вже ця політика відійде на задній план? Усе своє свідоме життя в цьому бруді. Я так сумую за тобою, люба. А оте все для електорату. Вся щирість отут *(притискає руку до серця)*, а не в газеті. Я тебе кохаю понад усе.

БІКІНІ. Я також вас кохала, Сав Савичу. Понад усе. Кохала і дивувалася сама собі, людській психології — чому ми чужу людину любимо більше, ніж своїх рідних...

САВ САВИЧ. Так життя побудовано. Інстинкт в ім'я життя...

БІКІНІ. У вас інстинкт, а в мене почуття.

САВ САВИЧ. Ти мене зовсім вибила з колії. Я розгублений. Сам не знаю, що кажу. Ну, звісно, почуття...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 495

БІКІНІ. До власної кар'єри. Заради неї ви готові продати...

САВ САВИЧ *(знервовано морщиться)*. Не треба, люба. Давай опустимося на землю. Давай спокійно поговоримо. У тебе ж вільна хвилинка випала. У тебе сьогодні вихідний?

БІКІНІ. Я відпросилася з роботи.

САВ САВИЧ. І це через касету чи через моє інтерв'ю?

БІКІНІ. Ви знову за своє. Знов за касету. Це також інстинкт? *(Бубонить про себе)*. О, Господи, помилуй і врятуй! *(Повертається до Сав Савича й продовжує сердито)*. Так, через ваше інтерв'ю. А ви цьому, бачу, зовсім не надаєте значення.

САВ САВИЧ. Інтерв'ю, як інтерв'ю... Не краще інших, і не гірше.

БІКІНІ. Ви так вважаєте?

САВ САВИЧ. А що в ньому такого?

БІКІНІ. А вам того, що я назвала, мало?

САВ САВИЧ. Так воно ж на дурнів розраховано, люба! А ми ж з тобою розумні люди.

БІКІНІ. А я, дурненька, гадала — ви так щиро. А ви ось як про людей!.. Для вас так само це біомаса. Електорат. Усі ви політики одним миром мазані. Власним. Власною шкурою за власним коритом.

САВ САВИЧ. Я молю тебе. Я стану перед тобою на коліна. Не добивай мене. Кожна передвиборна кампанія — це нерви. Це втрата світлого розуму. Мене ніби небо карає.

БІКІНІ. За вашу нещирість. За ваше лицемірство. За вашу подвійну душу карає...

САВ САВИЧ. Люба, це політика...

БІКІНІ *(перебиває)*. Сав Савичу, це — цинізм. Це стовідсотковий цинізм. Можна бути політиком і залишатися людиною.

САВ САВИЧ *(гарячково)*. Не можна, люба, не можна! Усі політики брешуть. Геть усі. Бо ніхто не може виконати того, що обіцяє елек... тобто людям. Народу...

БІКІНІ *(несподівано переходить на іншу тему)*. У мене вдома скандал. Ви ж мого татуся знаєте?

САВ САВИЧ. Звісно, кохана. Гарна людина — український патріот.

БІКІНІ. За цей патріотизм тато сидів за радянської влади.

САВ САВИЧ. І це знаю. Але, слава Господу, ті часи у минулому.

БІКІНІ. Боюсь, що в майбутньому...

САВ САВИЧ. Що ти цим хочеш сказати?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 496

БІКІНІ. Ви ж знаєте реальний стан речей у нашій державі. Знаєте, як ніхто.

САВ САВИЧ. Так, знаю. Що ти маєш на увазі конкретно?

БІКІНІ. Батько каже, в Україні, незалежній Україні немає української мови...

САВ САВИЧ. Де-юре є.

БІКІНІ. А де-факто нема: ні українських газет, ні українських книг, ні українського телебачення, ні українських шкіл... У Криму, на Донбасі, в інших містах Сходу і Півдня України одна-дві школи проти сотень російських...

САВ САВИЧ. Ти що, також ударилась у політику? До чого ти ведеш кохана?

БІКІНІ. До Вашого вчорашнього інтерв'ю. До Вашої заяви на всю Україну про другу державну мову в Україні — російську.

САВ САВИЧ. Але, люба, це не більше, ніж агітка. Передвиборна наживка для перевертнів і манкуртів. Ми цих нещасних з їхнім почуттям меншовартості маємо ж якось зачепити на гачок за живе перед виборами.

БІКІНІ. Тато говорить, що ви працюєте на Москву. Це з Півночі вітер віє у ваші вуха і голову. Дивіться, Сав Савичу, простудитесь від морозу. Я — доктор філологічних наук, україністка, а нині хто я по-вашому в Українській державі?

САВ САВИЧ. Людина. Вільна, незалежна людина, люба.

БІКІНІ. Кухарка я, кухарка і офіціантка нічних кабаре...

САВ САВИЧ. Вибач за жарт, але кухарки ж країною правлять...

БІКІНІ. Правили. Точніше, намагалися правити і чим це кінчилося — ми вже з історії знаємо.

САВ САВИЧ. Невже це моє вчорашнє інтерв'ю й справді так негативно на тебе вплинуло?

БІКІНІ. Уявіть собі. Підробляючи в "Останньому шансі" та у "Піднебесній втісі", я постійно відчуваю себе унтерменшем. І все це в оточенні російськомовного моря! А Ви вимагаєте ще другої державної. А нині хіба російська де-факто не державна?

САВ САВИЧ. Ти повторюєшся, люба. Ти маєш запам'ятати: ми живемо у пост-колоніальній державі. У нас, в українців — учорашніх рабів — низька національна свідомість. Абсолютно відсутня гордість і самоповага. Патріотизм як національне поняття імперією століттями вибивалося зі свідомості українця. Я розумію, що це трагедія

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 497

нації... Але цього не розуміють ті, хто навіть не усвідомлює, що він у своїй державі яничар, манкурт. Українець не винен у цьому. Це його трагедія. Тому він, не соромлячись, заявляє: "А яка різниця?" Такий однаково служитиме вірою і правдою будь-якому завойовникові: турку, німцю, французу чи московиту. Така доля у більшості населення в усіх постколоніальних державах...

БІКІНІ. Але Україна — не постколоніальна держава!

САВ САВИЧ. Погоджуюсь, люба. Вона ще досі — колонія. Духовна колонія. Тому й таке моє інтерв'ю.

БІКІНІ. Отже, ми українська резервація імперії, а ваше інтерв'ю — національна зрада...

САВ САВИЧ. Скільки пафосу!..

БІКІНІ. Не перебивайте мене. Це зрада нашим принципам. Зрада нашим інтересам. Зрада мені. Ви ж знаєте, як я вихована? Хіба мій батько не за це сидів? Не за право розмовляти українською мовою в імперії, яка нищила нас, українців, повсякденно морально, а всю нашу інтелігенцію поголовно — фізично? Хіба не ідеологія імперії вкладала і вдень і вночі в наші рабські душі безсоромно зневагу до усього свого рідного? Малодушність і безпринципність. Ми не могли і не вміли відстоювати своє. Рідне і ні від кого залежне. Ми тому й бідні, що не горді. Ми бідні, бо безпринципні, Ми бідні, бо досі не відчуваємо себе господарями на своїй землі. Мені сором обпікає серце, Сав Савичу. Я у Вас вбачала надію на наше майбутнє. А що тепер я бачу? Ви такий самий, як і інші. Вибачте, але ви продали свіої принципи, свою мужність, свою самоповагу, свою громадянську позицію. В ім'я чого? І заради чого? Заради грошей і кар'єри?

САВ САВИЧ. Кохана, але так просто гроші ніхто не дає. Їх треба відробляти...

БІКІНІ. З чим я вас і вітаю, мій учорашній ідеале!.. Голос прогресивних манкуртів уже переможно лунає на наших вулицях і майданах і у вашій душі. Він пекучим соромом і ганьбою відлунює в моєму серці. Серці нескореної українки. П'ята колона наступає переможною ходою на наші села і міста. У повітрі знову запахло тюрмами і сибірським таборами... Погляньте на реальний світ, Сав Савичу. Ви, сліпий український поете... Я гадала...

САВ САВИЧ. Кохана, не край моє серце!..

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 498

БІКІНІ. Але як ви могли? Може, й касети, як і ваші інтерв'ю тими ж і звідти оплачені? О, Господи... Для чого я граю цю ганебну роль ресторанної повії в ім'я вищих ідеалів, якщо вони наскрізь фальшиві?

САВ САВИЧ. Усе це не варте ламаного гроша...

БІКІНІ. Такі необачні ігри можуть коштувати найдорожчого — життя людини, Сав Савичу. Чи ви задумувалися над цим, мій генію від політики?

САВ САВИЧ. Наша мета — змести особу, яка негідна довір'я народу.

БІКІНІ. Ви поставили перед собою мету його змінити?

САВ САВИЧ. Це тільки гра. Політична гра. Тільки короткозорі, такі, як...

БІКІНІ *(гнівно)*. Домовляйте... Такі, як я... Такі, як мій батько... Ви це хотіли сказати?

САВ САВИЧ. Ні, люба, ні...

БІКІНІ. Тоді скажу вам я. Не як політик. Будьте горді, будьте незалежні. Не ставайте на коліна перед "старшим братом". На наших колінах уже мозолі. Будьте не старшими і не молодшими — будьте рівними. І це все, що від вас вимагається. У вас мають бути інтереси одні-єдині — це інтереси свого народу.

САВ САВИЧ. Ми заради народу і...

БІКІНІ. Не заради народу ви працюєте. Заради власних крісел і ... корит. Я йду від вас, Сав Савичу. Йду назавжди...

САВ САВИЧ. Люба, а касета?

БІКІНІ. Ось що! Вас найбільше цікавить касета?

САВ САВИЧ. Я не так висловився. Я хотів сказати...

БІКІНІ. Поїзд пішов, коханий. Я виміняла її...

САВ САВИЧ. Виміняла?!

БІКІНІ. Так, виміняла.

САВ САВИЧ. На що?

БІКІНІ. На пекторaль. Як ви своє інтерв'ю на ... їхні гроші.

САВ САВИЧ. Але...

БІКІНІ. Якщо трапиться „але" — це на все життя ляже на вашу душу. Запам'ятайте це, Сав Савичу. Закарбуйте не своєму серці. Якщо воно ще є у вас. Прощайте...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 499

Розгублений Сав Савич залишається сам на сам. Розводить руками.

САВ САВИЧ. Ні, цих жінок розумом не зрозумієш. А серце вже розуміти втомилося. *(Повертається і також іде собі геть).*

ДІЯ ОДИНАДЦЯТА

Нічний клуб "ПІДНЕБЕСНА ВТІХА". Грає музика. Стриптизерки показують свої "па". За окремим столом під пальмами сидять Сашхен і Бікіні.

БІКІНІ. Як ваша дружина, Сашхене?

САШХЕН. Дружина, як автомашина. Їх час від часу треба міняти.

БІКІНІ. Не той клас?

САШХЕН. Марка не та. Не той балакрон.

БІКІНІ. Потрібний вищий стиль? А ля-порте?

САШХЕН. Таке життя... Епоха відродження.

БІКІНІ. Відродження чого?

САШХЕН. Малоросійської аристократії. Спільних інтересів.

БІКІНІ *(іронічно-глузливо)*. І гаманців...

САШХЕН. Не виключено...

БІКІНІ. А такі чесноти, як любов, кохання? Для вас анахронізм?

САШХЕН. Вважай, що так. Як казала Неля Іванівна: над планетою вже ходить привид глобалізму.

БІКІНІ. А як тоді з патріотизмом? Що на це казала ваша Неля Іванівна?

САШХЕН. Казала, що це містечковий провінціалізм. Хуторянство...

БІКІНІ. Словом, всесвітні олігархи будують всепланетарний комунізм?!

САШХЕН. Які ще питання?

БІКІНІ. А як мораль, совість, честь?

САШХЕН. Те ж саме. Там, де колись були совість, честь, тепер — рахунки, депозити, відсотки, дивіденди...

БІКІНІ. Та істоти без імен. Не люди, а істоти. І в кожної — ідентифікаційний код ... на лобі. Замість грошей — пластикові картки. Мова одна. Плем'я одне. На всю планету. Один суцільний кібуц. Не особистість, а багаточисельний номер у ... компютері.

САШХЕН. Гм... Над цим якось не подумав...

БІКІНІ. А як ваша наречена?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 500

САШХЕН. Яка сама?

БІКІНІ. А у вас їх кілька?

САШХЕН. Поки що дві: була Гелен, тепер ти — Бікіні...

БІКІНІ. Так я ж не з вашого клану? Ваша зграя не сприйме мене!

САШХЕН. Бікіні, красу люблять не тільки естети і художники, а й олігархи. Особливо такі, як я...

БІКІНІ. Але не надовго. Тільки до осені. А як листя почне опадати, настануть холоди, й іній покриє голову...

САШХЕН. Не треба, Бікіні, так печально і так далеко заглядати за обрій, а то я заплачу. Касета у тебе?

БІКІНІ. А я ж, дурепа, вже розмріялась... Гадала, за олігарха заміж вийду. А він теж за касетою прийшов!

САШХЕН. Одне одному не заважає. Я спочатку ділова людина, а потім уже ... кохання. Але без бабок і кохання — нема життя.

БІКІНІ. Невже й ти, Сашхене, так низько опустився? До бабок...

САШХЕН. Бікіні, не треба сарказму. Ти мені, Бікіні, як казала Неля Іванівна, не чіпляй спагетті на вуха. Серцем відчуваю, що ти не проста офіціантка...

БІКІНІ. А хто тобі казав, що я проста?

САШХЕН. А яка ж ти?

БІКІНІ. Старша. *(Сміється і кладе руку на Сашхенове плече)*. Я старша, Сашхене. Можна сказати — метрдотель. Хоч ти цього слова й не любиш. А якщо по секрету, то я голова партії "Любителів золотих сердечок".

САШХЕН. Хотів би я стати не вашим, а твоїм членом, Бікіні...

БІКІНІ. Не все одразу, Сашхене. Спочатку пектораль, а тоді любов.

САШХЕН. А я сьогодні її не приніс.

БІКІНІ. Чого ж ти тоді прийшов?

САШХЕН. Зіграти в китайського мула.

БІКІНІ. Кіна, Сашхене, як казала ваша Неля Іванівна, за новим правописом, сьогодні не буде...

САШХЕН. Ти підозріло грамотна. І все знаєш.

БІКІНІ. З касети, любий...

САШХЕН. І що там ще записують?

БІКІНІ. Що тебе, Сашхене, за борт кинули...

САШХЕН *(Зітхає)*. Нічого не вдієш. Мішок завжди більший торбини. Те, що у мене називається гаманцем з грішми, у нього — портфелем. Те, що в мене калиткою, у нього — лантухом.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 501

БІКІНІ. А як же кохання?

САШХЕН. Кохання приходить і відходить. А бабки залишаються завжди.

БІКІНІ. А ти, бачу, не дуже переживаєш?

САШХЕН. А чого переживати? Ще ж невідомо, як казала Неля Іванівна, цитуючи класиків, кому повезло.

БІКІНІ. А як же любов?

САШХЕН. Її любов мені ні до чого. Мене аби мій президент і його мама любили. А кохатиму я тебе, Бікіні.

БІКІНІ. Я за гроші, Сашхене, не продаюсь.

САШХЕН. А я тебе не за гроші — даром.

БІКІНІ *(іронічно)*. А я гадала — за касету.

САШХЕН. І трішки за касету.

БІКІНІ. А я за пектораль! Ту, що ти поцупив у музеї.

САШХЕН. Не поцупив, а приватизував...

БІКІНІ. Тепер це так називається. Ти її взяв завдяки посаді свого патрона і почепив на шию не своїй "козі". Вона ж цього не оцінила? Хто тебе там любить, так це ... мама "кози".

САШХЕН. А Папа? Мене цікавить більше Папа.

БІКІНІ. А Папа любить Маму, але найбільше твої гроші, Сашхене. Хочеш відверто?

САШХЕН. А чого я сюди прийшов?!

БІКІНІ. За касетою...

САШХЕН. І трохи за базарною інформацією...

БІКІНІ. Інформації без пекторалі не буде. Навіть тієї, що на касеті.

САШХЕН. Що ти рогом пішла з цією пектораллю? Вона мені ось уже в цьому місці *(показує на горло)* сидить. То мій шеф дорікає, то його рідна дружина, а тепер ще й ти. *(Випиває коньяк, бере з руки Бікіні шматочок лимона)*. Поклади туди ще один. *(Роззявляє рота)*.

БІКІНІ. Розмріявся.

САШХЕН. Я люблю, коли мене з рук годують. Так мене мама привчила. *(Сміється)*. До перших вісімнадцяти літ.

БІКІНІ. Так ти тепер гадаєш, що й я вибиратиму тобі кісточки до сімдесяти?!

САШХЕН. А чому б і ні? За зелені все можна. Купимо Робінзонів острів. Десь поблизу Багамів. Я ляжу під пальмою...

БІКІНІ. Бачу, ти не лише олігарх, а й великий мрійник.

САШХЕН. Я поруч з тобою почуваюся ще й утопленником.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 502

БІКІНІ. Отакої!.. А це раптом чого? То щойно освідчувався, а тут...

САШХЕН. Як я дивлюсь у твої блакитні очі, то тієї ж миті хочеться в них утопитися. Ще до того, як я з тобою, за допомогою туристичної фірми "Гамалія" попливемо на Багами.

БІКІНІ. Гаразд, Сашхене, як мій тато казав — пожартували дітки і досить... Повернімося до пекторалі.

САШХЕН. Що ти своїми зубками вчепилася в цю пектораль? Краще б своїми рожевими устами у мої витерті серветкою губи...

БІКІНІ. А ти більше нічого не хочеш?

САШХЕН. Як казала Неля Іванівна, а за нею і Ленін-Ульянов — спочатку програма мінімум. А до максимуму ми перейдемо під вічнозеленими пальмами. На Багамах чи Карібах.

БІКІНІ. Мене поки що цікавить пектораль.

САШХЕН. Від цієї пекторалі у мене самі нещастя. Мене ніби небо карає.

БІКІНІ. Скіфські боги, Сашхене. Скіфські Боги. Скіфські Боги — не українці. Вони не сплять. Вони й мене на подвиги кличуть. Скіф'янка я, Сашхене, скіф'янка...

САШХЕН. А я по-твоєму хто?

БІКІНІ. А ти Свістунов. Все просвистів: і совість, і честь, і рід Бевзюків, і рідного тата, і рідну маму. Від малороса не втік, а до українця не доріс. Щось середнє ти. Середнє, Сашхене. Не він, не вона, а воно. А воно, знаєш з чим римується?

САШХЕН. В українській мові?

БІКІНІ. І в російській також.

САШХЕН. Ти, як на ходу поїзда. Все на ходу придумуєш...

БІКІНІ. Нічого не вдієш. Ти ж у мені пробудив любов, Сашхене.

САШХЕН. Та невже?

БІКІНІ. Розмріявся... Любов до моїх предків. Не чіпав би ти цієї пекторалі. Хай лежала б собі у музеї. Покривалась пилом минулих і прийдешніх віків. А ти збудив скіфського бога. Бог збудив мене.

САШХЕН. Перестань, Бікіні. Як казала Неля Іванівна, мовляв, вас учених, як послухаєш, то й справді волосся дибки встає. *(Бере карафку, наливає ще собі коньяку)*. На тверезу голову з тобою важко... Опустись на землю, бо я завтра в Павлівську лікарню на консультацію запишусь після сьогоднішньої зустрічі з тобою. Скажи краще кілька слів про мого президента. На касеті там щось є? Що він про мене думає?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 503

БІКІНІ. Твій президент каже, що ти, Сашхене, мерзотник, але приємний...

САШХЕН. От бачиш ... нарешті оцінив!

БІКІНІ *(ніби не чує його репліки)*. А мамі каже, що ти приносиш в його дім нещастя разом з дарами данайців.

САШХЕН. Дунаївців, Бікіні! Дунаївців. Це на Хмельниччині. У мене там свої ферми "З поля до столу".

БІКІНІ. Ні, таки данайців, Сашхене, данайців. Це було таке древньогрецьке плем'я. Населяло провінцію Арголіду. А в Гомера — це греки, які штурмували Трою. Вони троянцям подарували дерев'яного коня. Ті прийняли подарунок, і від тих підступних греків, що засіли в порожнині коня, троянці й загинули...

САШХЕН *(трясе головою)*. Збожеволіти від тебе, Бікіні, можна. Для чого ти напхала у свою голову стільки цього історичного мотлоху? Налий ще. А втім... *(Наливає сам собі)*. Орел мав рацію, коли казав про подібних тобі жінок: "Не приведи Господи, коли в хаті — розумна жінка..." Краще про себе подумай. *(Випиває)*. Фу-у, Бікіні, я вже тверезію. Скажи ще хоч два слова про мого президента моєї компанії. Я без нього, як і без тебе, жити не можу.

БІКІНІ. Кажу ж, любить тебе. Любить і боїться. Як сапер свою професію.

САШХЕН. Так страшно?

БІКІНІ. Се ля ві... Пардон! Я забула. Ти ж французької терпіти не можеш. Після поїздки до Парижа. Президент каже, що твої афери йому колись коштуватимуть життя.

САШХЕН. Фізичного? Чи кар'єрного?

БІКІНІ. Цього я не знаю. Залежно від міцності нервів.

САШХЕН. А що твій скіфський бог з цього приводу шепче?

БІКІНІ. Якщо богиня Мойра не візьме ножиці і не переріже йому нитку життя.

САШХЕН *(перебиває)*. Слухай, Бікіні, яка Мойра? Що ти мелеш на тверезу голову? Кажу, краще виходь за мене заміж, поки я не передумав і не муч мене цими енциклопедичними словами. У мене вже голова від них посивіла. Я й сам до біса розумний, але щоб настільки. Давай перейдемо на ресторанний жаргон.

БІКІНІ. Де пекторaль?

САШХЕН. Я ж сказав — у Орла. А де касета?

БІКІНІ. У моїх дівчат.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 504

САШХЕН. Так ти тут таки справді бандерша?

БІКІНІ. Старша, Сашхене.

САШХЕН. Ніколи б не подумав. Така молода, вродлива і вже бандерша. Я переважно зустрічав старих — віку баби Яги. А щоб такі ... ранні персики?!

БІКІНІ. Так ми ж для віп-персон.

САШХЕН. А я? А я ж хто по-твоєму? Не віп-персона першої гільдії?

БІКІНІ. Поки власноручно мені на шию пектораль не почепиш, як тій козі, ти для мене велике Ніщо.

САШХЕН. Орле! Сер-Дюк ... таку мать. Ти що там — заснув? Під фікусом. Неси-но сюди. *(До Бікіні пошепки)*. Касету.

БІКІНІ. Сюзанно, Яно!

САШХЕН. І тут клички. Вони що — партійні?

БІКІНІ. А повії всі партійні. Починаючи від прогресивних.

З'являються повії Перша і Друга.

САШХЕН. Я щось і на тверезу голову не все розумію. Ти мені, Бікіні, як казала Неля Іванівна, не запудрюй мозок. Ти підозріло грамотна.

БІКІНІ. Нічого не поробиш Сашхене. Я за дипломом, щоб ти знав — доктор наук. Могла б академію очолювати. А я пішла на ринок. Мені гроші потрібні.

САШХЕН. Так я й кажу — скидай свою гіперболічно-вкорочену спідничку і їдь зі мною на край світу. Золотий пляж, пальми над головою і тільки чайки плачуть. За батьківщиною. Чому ти зелені не хочеш? Це ж корисно для здоров'я. А ти все інформацію збираєш. У кого і для кого?

БІКІНІ. Я, Сашхене, регулярно на Бессарабку ходжу.

САШХЕН. Ти б краще регулярно до мене ходила. У мене б заробляла, на Бессарабці витрачала. Що тобі Бесарабка без мене?!

БІКІНІ. А Бессарабка знає все. Хто володіє інформацією, той володіє світом. Ти ж супермаркети полюбляєш, а я Бессарабку.

САШХЕН. Кожному своє. Виходь за мене і ти ходитимеш по мега-маркетах. Як королева аля-"Фуршету" чи "Сільпо".

БІКІНІ. Сашхене, у мене комплекс. Як і в усіх перенавчених. Я пектораль хочу. *(Гукає)*. Сюзанно, Яно!

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 505

Знову з'являються дві повії.

БІКІНІ. Якщо ще не пізно — зупиніть убивство. Я знаю, це вам під силу. Ви і тільки ви маєте чи не найбільший вплив на свого патрона.

САШХЕН. Я спробую, але боюсь, орли залишили уже свої гнізда.

БІКІНІ. Що ви цим хочете сказати?

САШХЕН. Вони вилетіли на полювання.

БІКІНІ. Зупиніть їх, Сашхене. Я вам віддам цю прокляту касету. Вона не побачить світ.

САШХЕН. А що взамін?

БІКІНІ. Врятуйте життя Журналіста. Ви ще можете.

САШХЕН. Це програма мінімум. Я живу за максимумом.

БІКІНІ. Якщо ваші слова не гра слів. Якщо справді говорите не про це напівсердечко, а серце моє. Воно стане вашим.

САШХЕН. Взамін на пектораль.

БІКІНІ. І не тільки. Пектораль верніть у музей. Це наша...

САШХЕН. Публіцистики не треба. Пафосу теж. Що я маю зробити?

БІКІНІ. Загнати яструбів.

САШХЕН. Орлів.

БІКІНІ. По-вашому орлів, по-моєму хижаків. Хижаків у гнізда. Вам моє слово і касета.

САШХЕН. Ось вам пектораль.

БІКІНІ. Я її не візьму. Ви віддасте завтра тому, в кого взяли.

САШХЕН. А серце...

БІКІНІ. Там і про серце поговоримо.

САШХЕН. Це як аванс?

БІКІНІ. Ви й розмову про серце переводити на фінансову термінологію.

САШХЕН. Як писав один класик: “Таке життя”.

БІКІНІ. Я пектораль хочу. *(Гукає)*. Сюзанно, Яно!

Уже вкотре з'являються дві повії.

САШХЕН. Ти ба... Усі святкові личка у мене на виду. Ви — одна команда? Колективно працюємо?

БІКІНІ. Залежно від обставин. Концерт на замовлення віп-персон.

САШХЕН. Вважай, я вже замовив. Коли кіно?

БІКІНІ. Кіна, я вже повторююсь, сьогодні не буде. Давай касету.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 506

САШХЕН *(до Орла-Сердюченка)*. Виймай, орле сизий.

БІКІНІ. Вона справжня? Скіфська? Не від Фаберже?

САШХЕН. Натуральна, як я.

БІКІНІ. Я серйозно.

САШХЕН. А хто ж їх тепер відрізнить? Хіба пан Фіксюк. У нього око набите.

БІКІНІ. От у пана Фіксюка і зустрінемося.

САШХЕН. А приміряти? Перед електоратом. Хай народ подивиться на своїх героїв.

БІКІНІ. Уже пізно і темно. А я темноти боюся.

САШХЕН. Так хоч на секунду. Хай електорат хоч одним оком гляне.

БІКІНІ *(голосно)*. Гаразд. Тоді ти, Сашхене, власноручно й одягни. А Сердюченко хай дивиться.

САШХЕН. І облизується. Як від пломбіру свого раннього дитинства.

Музика в кабаре раптом затихає, стриптизерки опускаються зі своїх нержавіючих стволів на підмостки . Усі замовкають. Німа сцена. Сашхен підводиться з-за столу, бере пекторaль одягає її на шию Бікіні. Та повертається і він застібає ланцюжок на спині. Піднімає руки вгору. Нічний клуб потрясають оплески, духовий оркестр грає туш.

САШХЕН *(нахиляється до вушка Бікіні)*. Що тепер шепчуть тобі твої скіфські боги?

БІКІНІ. Касета й пекторaль зіграють свою роль.

САШХЕН. Дуетом?

БІКІНІ. Тандемом. А тепер зніми пекторaль. Кіно закінчилось...

САШХЕН. Не зрозумів?

БІКІНІ. Я ж сказала. Ще раз примірятимемо завтра. В музеї. Там і касету віддам. *(Знімає пекторaль, віддає її Сашхену)*.

САШХЕН. Я завтра не можу. Завтра почнуться на землі магнітні бурі. У такі дні краще зі мною не стрічатися.

БІКІНІ. Нічого страшного — я шепну скіфським богам. Вони бурі відмінять.

САШХЕН. Хіба що так. Тоді, як казала Неля Іванівна, всім адью. *(Обіймає Орла-Сердюченка)*. Клич Антипа. Хай заводить. Концерт закінчено. І ще раз адью, вашу мать. *(І залишає кабаре "Небесна втіха")*.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 507

ДІЯ ДВАНАДЦЯТА

Той самий міський скверик. Яскраво освітлені алеї. Під високим деревом лавочка. На лавочці сидить Журналіст. Підходить Сав Савич.

САВ САВИЧ. Ті, що йдуть на смерть, вітають тебе!

ЖУРНАЛІСТ. Це що, ваша улюблена фраза? Давайте краще поговоримо про життя. Воно таке тимчасове на нашій землі. Може присядемо? *(Сідають).*

САВ САВИЧ. Юначе, тепер ви з касети переконалися, хто нами править?

ЖУРНАЛІСТ. Після ваших касет у мене волосся дибки стає. Це не люди — покидьки від влади...

САВ САВИЧ. Не те слово, юначе. Це м'яко сказано. Це виродки... Моральні виродки від влади і від бізнесу... Ваші виступи, ваші статті... Саме це стверджує. Ви не боїтеся, що правда вам може коштувати життя?

ЖУРНАЛІСТ. Але ж касети ви мені підкидаєте?!

САВ САВИЧ. Я громадянин.

ЖУРНАЛІСТ. Я теж. Плюс журналіст. І це мій обов'язок як громадянина і журналіста. Тому я й не боюся нічого. Я готовий до всього... Хоча не вірю, що вони на таке підуть...

САВ САВИЧ. Такі на все здатні...

ЖУРНАЛІСТ. Але ж вони будують церкви, б'ють поклони по тих церквах, відмолюють і просять у Всевишнього прощення...

САВ САВИЧ. Прощення їм не буде.

ЖУРНАЛІСТ. З будівництвом церков вони будують своїм чадам євровілли, єврокотеджі. Ці злодюги серед білого дня обкрадають наш народ.

САВ САВИЧ. Так. Це вони його пустили з торбами по світу...

ЖУРНАЛІСТ. І по світових смітниках.

САВ САВИЧ. Україна гине на очах усього цивілізованого світу..

ЖУРНАЛІСТ. Нашим інтелектом, нашою вродою користуються інші народи, інші держави... Вибачте за високопарність.

САВ САВИЧ. Я вас, як ніхто, розумію. Сам з ними борюсь з відкритим забралом...

ЖУРНАЛІСТ. У вас хоч є недоторканність, імунітет...

САВ САВИЧ. А у вас слава... Слава — це і є ваш імунітет.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 508

ЖУРНАЛІСТ. Хотів би я так гадати. В Інтернеті чимало відгуків на перші записи касет. Ми повідомили читачів, що й далі буде. Читачі Інтернету чекають від нас правди.

САВ САВИЧ. Правда буде... І тільки правда виведе їх чисту воду.

ЖУРНАЛІСТ. Ми з вами щось на зразок державних заколотників. Або приватних детективів. Чи не так?..

САВ САВИЧ. Так, бо серед нас стільки негідників...

ЖУРНАЛІСТ. Але й чесних людей чимало.

САВ САВИЧ. От я чесним людям і довіряю.

ЖУРНАЛІСТ. У наш час?

САВ САВИЧ. І в наш час залишилися чесні люди... Чесні люди, як і негідники, є, були і будуть, завжди, юначе.

ЖУРНАЛІСТ. На жаль, Савичу...

САВ САВИЧ. Вибачте, юначе, за пафос. Але ... без пафосу, без громадянської мужності журналіст не — журналіст. Саме тому я постійно повторю відому всім істину, що революцію творять романтики, до влади приходять авантюристи, а країною правлять бандити... Юначе, у нас саме той випадок. Нашою державою правлять бандити...

ЖУРНАЛІСТ. Аби цього не знав, не боровся б...

САВ САВИЧ. На чолі з Папою... Ви розумієте, про кого я кажу. *(Оглядається)*. Не про папу Римського...

ЖУРНАЛІСТ. Розумію.

САВ САВИЧ. Тому я й прийшов до вас, щоб домовитися про нашу співпрацю...

ЖУРНАЛІСТ. Сав Савичу, я незалежний репортер... Чесний. Принаймні намагаюсь таким бути, чого б це мені не коштувало. Я можу, як усі ми, помилятися, але я не можу і не буду нікому продаватись. У мене позиція чітка — я син свого народу. Я українець грузинського походження. І я цим пишаюсь. Я люблю Україну, як Грузію, а Грузію, як Україну. Та і та — мої батьківщини — сьогодні в біді. Я вчора боровся за мою Грузію з автоматом в руках, сьогодні я борюсь за мою Україну з пером у руках. Вам і ці слова ввижаються теж пафосом?

САВ САВИЧ. Ні, юначе, ні... Ми хочемо допомогти ... вам.

ЖУРНАЛІСТ. Скажіть точніше — використати... Як гостру зброю у ваших руках.

САВ САВИЧ. Для чого ви так?

ЖУРНАЛІСТ. У мене вже були аналогічні пропозиції...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 509

САВ САВИЧ. Але ми партія народу...

ЖУРНАЛІСТ. А ви мені покажіть хоч одну партію, яка б заявила, що вона не з народом...

САВ САВИЧ. Я сказав, ми — партія народу. Ми вийшли з народу, і ми залишаємося народом...

ЖУРНАЛІСТ. А комуністи? Вони хіба не це саме декларують? А серед них найбільші фінансові магнати. Колишні перші секретарі тепер найбагатші люди країни... Їхній червоношкірий вождь щотижня міняє годинники вартістю не менше як у 30 тисяч доларів... Вони комуністичні з'їзди проводять у фешенебельних готелях Ялти. По 150 доларів на добу... Звідки такі гроші? В ім'я чого їхня програма про захист трудящих? В ім'я власних голосів! В ім'я відсотків цих голосів, щоб знову і знову демагогією взяти парламент. Обкластися червоними прапорцями. Вони в парламенті, як вовки в лісі. Хижаки. І навіть цього не соромляться і не приховують... Звідки в цих хижаків такі гроші?...

САВ САВИЧ. Вони ж все своє майно приватизували: райкоми, обкоми, колишні компартійні редакції, друкарні... Одні приміщення здали під офіси. Інші під супермаркети, ... під сауни, лазні, розважальні центри... Все, що було в їхніх руках, у їхніх руках і залишилося... Все вони своє, тобто народне, для себе й приватизували... А трудящі, які крім ярма на шиї нічого не мали, так і тепер не мають... Червоні вожді стали зеленими олігархами... Не тими, що бережуть природу, а тими, що січуть капусту, яка називається скорочено: "ує". Це ні для кого не секрет...

ЖУРНАЛІСТ. Ви ж майже рідні їм... Як і для цих прогресивно хворих. А звідки у цих такі гроші?

САВ САВИЧ. У цих від Кремля. Принаймні я так гадаю. Вони постійно на тих панелях продаються і їх постійно там купують...

ЖУРНАЛІСТ. Як політичних повій?

САВ САВИЧ. Так... Це політичні підстилки — як червоні, так і прогресивні. Ці ляжуть за гроші під будь-якого олігарха і під будь-якого хрещеного батечка без найменшого сумління. Цитуючи свого вождя, що будь-які методи годяться для завоювання влади, вони з усіма йдуть на політичний торжок... Одесько-кримську товкучку...

ЖУРНАЛІСТ. А ви?

САВ САВИЧ. Ми не такі, юначе...

ЖУРНАЛІСТ. Ви праведні... Ви, як зелені... Чисті. Без гріхів... А чи ви знаєте, що з зеленими у Верховну раду пролізли банкіри-

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 510

мільйонери?.. Ті, що утримують партію зелених, і ті, що по-варварськи нищать зелені насадження і з вертольотів безжально відстрілюють дичину, яка записана в червону книгу життя... Я про це писав, ... і мене за це ті ж зелені олігархи ледь не викреслили з червоної книги журналістики, як рідкісну істоту в наш час? Це ви знаєте, Сав Савичу?

САВ САВИЧ. Уперше чую. Але я вашим словам, юначе, вірю... Ми не зелені, не червоні, не прогресивні і не справедливі. І така, ви знаєте, є партія — Партія Справедливості...

ЖУРНАЛІСТ. Яких тільки нема — і любителі пива, і любителі вина, і любителі жінок, і любителі синіх...

САВ САВИЧ. Голубих... *(Він тихо захихотів).*

ЖУРНАЛІСТ. Яка різниця?.. Я хочу, щоб ви придивилися до їхніх вождів... До перших осіб у списку цих партій... Вони записуються першими не до урн із сміттям, а до урн із бюлетенями. Погляньте на їхні біографії... Де вони вчора були, під якими знаменами воювали?

САВ САВИЧ. Я вас розумію...

ЖУРНАЛІСТ. Може й розумієте. Але я вам скажу: в ім'я чого їм це все? Заради корита... Заради престижних курортів, престижних лікарень, престижних посад... А там, куди я ходив добровольцем — з автоматом в руках — щось не бачив тих, хто галасує тепер на майданах і в мирний час їздить на панцерниках чи поливних машинах за гроші олігархів і заявляє на всю країну, що він відмиває країну від бруду... На війні того бруду не видно. Там усі брудні... За траншейно-окопним одягом, але чисті у своїх серцях і помислах... Ми там вмирали не заради орденів, за 20 чи 40 тисяч конвертованих зелених, а за істину в останній інстанції — за любов до батьківщини і любов до свого народу... І це для вас пафос?..

САВ САВИЧ. Ні, юначе... Я теж не безгрішний. Як сказав Ісус — хто з нас не грішний, киньте у того камінь...

ЖУРНАЛІСТ. А що, вже й соціалісти цитують Бога?..

САВ САВИЧ. Соціалісти цитують справедливість... Я теж не за орденом і не за медаллю прийшов у політику...

ЖУРНАЛІСТ. Вибачте *(посміхається)*. Не можу не втриматися, щоб не скаламбурити: не за орденом, а за кріслом...

САВ САВИЧ *(спокійно)*. Юначе, мене це не образило. Скажу більше — у цих кріслах мають сидіти й чесні люди. І ордени мають носити чесні, заслужені люди... Для того їх і вигадали. Чи не так?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 511

ЖУРНАЛІСТ *(дивиться на годинник)*. Мені з вами, Сав Савичу, було цікаво... Вибачте, за нетактовність... Я поглянув на годинник... Мені час уже йти... Де ваша нова касета?

САВ САВИЧ. Касета буде... Ще не встигли передати, але передадуть.

ЖУРНАЛІСТ *(роздратовано)*. Як буде, тоді й телефонуйте. У мене на пустопорожні розмови часу нема. Бувайте, Сав Савичу... *(Силует Журналіста розчиняється у нічній темряві поміж дерев)*.

ДІЯ ТРИНАДЦЯТА

Та ж сама дача Лаврентія Павловича. На алеї з'являється Сашхен, водій Антип, охоронець Орел-Сердюченко. Усі з пакунками.

МИКОЛАЇВНА. Сашхене, ну це вже занадто. Ви нас балуєте... *(Дивиться на охоронця, водія, які теж несуть до столу величезні коробки, кілька букетів квітів)*. Господи, тут цілий фуршет і ботанічний сад... Сашхене, ви таки неможливий у своїй щедрості...

САШХЕН *(посміхається)*. Чого не зробиш для найдорожчих у світі людей... Ви ж для мене, Миколаївно, як перша леді... А обоє, як рідні тато і мама...

МИКОЛАЇВНА. Таке скажете...

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ. Це правда... А ми що...

САШХЕН *(підходить до Павловича, обіймає його й цілує)*. Щиро... Від імені усього незалежного українського соборного народу...

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ. Ну, ну...

САШХЕН. Любі ви мої! *(Бере обох за руки — Павловича і леді)*. Запам'ятайте ... назавжди... Рідні тато і мама дали мені, можна сказати, біологічне життя. А ви — задумайтесь! — духовне... Один монах з Києво-Печерської лаври, як казала Неля Іванівна, стверджував, що тіло — ніщо. А дух його, душа — це все... І постійно молив Бога, аби якось позбутися того непотрібного йому тіла...

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ. Дивлячись на твоє черевце, що спадає водоспадом з пояса, не скажеш, що ти хочеш віддати залишок свого життя задля духовності...

САШХЕН. Заради вас живу... Заради вас цим конче-заспівським повітрям і дихаю. Ним дихали князь Ярослав Мудрий, княгиня Ольга, Ігор та Олег... Тепер ви дихаєте, наш незрівнянний і всіма нами шанований...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 512

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ. Не блазнюй, Сашхене...

МИКОЛАЇВНА *(перебиває Павловича)*. Ми віримо у вашу щирість... Але як українці кажуть: що занадто, то не здраво...

САШХЕН. Дозвольте уточнити... Так поляки кажуть...

МИКОЛАЇВНА. У поляків немає слова "занадто". І коли я цю поговірку якось процитувала польському послу, він сказав, що українці їм приписали це прислів'я. У них воно не панує.

САШХЕН. Миколаївно, люба ви наша і дорога, я не поляк і не поліглот... Я звичайний олігарх, як тепер мене модно називають, що живе заради вас і трохи заради себе...

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ *(лукаво посміхаючись)*. Не загибай, не загибай... Кажи точніше — заради себе і трохи заради вигоди...

САШХЕН. Ви мене вдарили в самісіньке сонячне сплетіння... Я від цієї миті й ногою не ступлю на ці ошатні алеї...

МИКОЛАЇВНА. Перестаньте, Сашхене... Невже ви ще й досі не звикли до грубощів Лаврентія Павловича? Я ось з ним тридцять з лишнім років у парі і постійно слухаю ці ... "компліменти"...

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ. І ти не переборщуй. Коли ходив до тебе...

МИКОЛАЇВНА. Коли ходив? Коли то було...

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ. Але ж пам'ятаєш? Щось далеке, але яке приємне...

САШХЕН. Це й справді так... Минуле, як левади здалеку. Чим далі від них віддаляєшся, тим вони здаються все зеленішими і зеленішими...

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ. Ти, Сашхене, бачу не тільки монах, а ще й філософ...

САШХЕН. Що є то, то є. Від мене цього ні за який бізнес не відбереш. Навіть у базарний... Вибачаюсь... У ринкову епоху...

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ. Сашхене, солов'ї байками шлунок не набивають. Прийшов, бери і наливай!.. По наших армійських сто грамів. Для початку, а там побачимо. Під гітару, як воно піде... Ти ж не за байками і не за солов'ями до мене прийшов?!..

САШХЕН. Я прийшов до вас з куріпочками і рябенькими яєчками від тих куріпочок. *(Дивиться на Миколаївну, а тоді шепче на вухо Павловичу)*. Це перший еліксир для наших внутрішніх органів. Можна сказати, дух монаха для мужчин і лордів...

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ. А при чім тут лорди?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 513

САШХЕН. А чорт їх знає. Мабуть, тому, Павловичу, що на відміну від нас вони не мужики... Їм яйця і від куріпок не допомагають... Ох, жаль, що ваша посада, як у того монаха, до певних рамок зобов'язує... А то б...

ПАВЛОВИЧ. А що “а то б”?..

САШХЕН *(піднімає чарку)*. П'ю за вас, Лаврентіє Павловичу і ваше високо-посадове довголіття...

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ *(перед тим, як випити)*. Ти мені не заливай...

САШХЕН *(випивши залпом)*. Абсолют!.. Льодовиковий період!.. Мезозойська ера... Навколо самі динозаври і ні однієї повії... Журналістської... Цієї братії у статусі другої найдревнішої професії...

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ. Почекай, почекай!.. Поки Миколаївна на кухні...

САШХЕН *(перебиваючи посміхаючись)*. Називатимемо віднині — “Перша леді”, Павловичу...

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ. Ти мені щось натякав про першу найдревнішу професію... Перед тостом...

САШХЕН. Ну-у-у, у вас і пам'ять, Павловичу!.. Тепер ніхто не скаже: “Дозвольте виконати свій шлюбний обов'язок у ... шостий раз...

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ *(нетерпляче)*. Гаразд. Про склероз потім. Так що там у тебе?

САШХЕН. Такі осетринки, Павловичу!.. Не тільки пальчики оближеш. Шашлик проковтнеш... У мене ж сауна і все таке інше... Одна тільки біда — вам і кроку ступити не можна навіть в особистому житті. Всюди ці журналістські нишпорки за вами...

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ. Вони в мене ось тут *(показує на своє горло)* у печінках сидять...

САШХЕН. Печінка трохи нижче Павловичу...

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ. Це як Діма Тютюнник каже, тобто я образно... Метафорично... У переносному розумінні.

САШХЕН *(зітхає)*. Я майже плачу, як і ця устриця під лимонним соком...

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ. І що тебе так мучить?..

САШХЕН. Життя ж коротке... Сьогодні ти президент чи бізнесмен... Їздиш на “Бентлі” чи “Майбаху”, мрієш про міс Всесвіт, п'єш кращі вірменські чи французькі коньяки, а завтра тебе прирівнює бабуся смерть до бомжа і тією ж косою по одному місці, як серпом, ...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 514

і замовляй яму один на два у фірмі меморіальних послуг. Вип'ємо, Павловичу, як ваш подвійний тезка, що до молоденьких комсомолок, кажуть, не постив. Так що вип'ємо, Павловичу, бо такого божественного напою в меморіальній фірмі не дадуть. А як дадуть, то воно вже нам ні до чого...

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ *(перехиляє чарку, бере виделку в руки)*. А це що, Сашхене? Японські суші?..

САШХЕН. Французькі лапки під "провансалем"...

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ. Ти що здурів?.. Мені тільки жаб'ячих лапок не вистачало...

САШХЕН. Але ж вони в сухариках і під "Де-Ламанш-провансаль".

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ. Що ти мені морочиш голову?..

САШХЕН. Все за протоколом, Павловичу... Як мене в академії міжнародних відносин учили.

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ *(підозріло)*. Ти що й академію кінчав?..

САШХЕН. Екстерном, Павловичу, як Ленін...

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ. І що ж ти сьогодні від мене хочеш, відмінник училища ресторанних кухарів?..

САШХЕН. Ви мене вдруге образили, Павловичу. Я до вас зі щирим серцем... Можна сказати, з душею монаха без тіла, а ви на мене: "кухар ресторанних справ"...

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ. Не ображайся. Сам же Леніна цитуєш. А він же казав: державою керуватимуть кухарки... Отже, й кухарі.

САШХЕН. На кого ви натякаєте?

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ. Ну, я ж ресторанного закладу не кінчав...

САШХЕН. Я догадався... А що?

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ. Музичне... *(пауза)*, але широкого профілю. Втямив? Так на що ти там натякав, мовляв, аби не моя висока посада?

САШХЕН. Поки нема Миколаївни...

ПАВЛОВИЧ. Мабуть, на телефонному дроті зависла...

САШХЕН. Відповідаю образно, як висловлювався Діма Тютюнник: "дружина це добре, але дівчатка набагато краще". Особливо, якщо вони такі свіженькі, як оці курчаточка "табака". Щойно кукурікали, а тепер лежать підсмажені до рум'янцю...

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ. По-перше, Сашхене, або як на тебе казав Діма Тютюнник: мій асфальтовий хлопчику, дитя овочевої республіканської бази...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 515

САШХЕН. Ну й наволоч!.. Стукач Київського інституту міжнародних відносин!..

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ *(задоволено посміхається, потираючи руки)*. Курочки не кукурікають... Кукурікають півники...

САШХЕН. Я це й мав на увазі... В інкубаторі самі півники під курчат "табака", а курочки на фермі — під свіжі яйця...

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ *(сердито)*. Ти мені яйцями голову тут не забивай... У мене лімітований час... Я президент холдингової компанії. А ти мені провансальським майонезом мізки заливаєш. Що ти хочеш?

САШХЕН. Я хочу все життя бачити вас, нашу Першу леді, вашу милу моєму серці донечку прекрасною, як в грецькій міфології... Ту саму, яку викрав бик, перевтілившись у Бога...

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ. Ти хотів сказати, як мені пояснював Діма Тютюнник, що Бог перевтілився в бика і потяг її в море... Хоч бики в морі й не плавають...

САШХЕН *(вдає що вже п'яний, заплітає язиком)*. А устриці з анчоусами плавають... Севрюга плаває... Форель не плаває... Форель, Павловичу, стрибає... У горах... Карпатах... Альпах... Там, заради форелі і заради вас, Павловичу, і моєї Гелен прекрасної, я завтра збудую дачу і приватизую всі гірські річки, потічки зелених Карпат від Білого до Чорного Черемоша. Баста!.. Більше не п'ю... Досить, Кларо, пити "боржомі" — печінка відвалилась!.. Ну, я побіг!.. Точніше, як казала Неля Іванівна: я поїхав у Європу, щоб не залишитися в Азії.

На алеї з'являється Миколаївна з паруючою тацею в руках.

МИКОЛАЇВНА. Не зрозуміла... Ви куди, Сашхене?.. Я ж подаю ваше улюблене м'ясо по-французьки... Фазани під...

САШХЕН. Як казала Неля Іванівна: прибагато вдячні вам, ... цілую ручку, цілую щічку і все таке інше... Нас чекають великі об'єкти і великі гроші...

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ. І маленькі податки. А коли ти вийдеш, як казав Діма Тютюнник, з тіні і запрацюєш прозоро, то великі податки і малі заробітки.

САШХЕН *(робить кілька кроків з-під дерева)*. Павловичу, я вже вийшов. З тіні... *(Показує на крону дерева)*. Я весь перед вами. Я весь свічуся.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 516

МИКОЛАЇВНА *(ставить срібну тацю на стіл)*. Сашхене, я ж вас ще не подякувала за браслет. Погляньте, як він мені йде...

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ. Миколаївно, скільки я тебе вчив казати "подякувати не вас, а вам"?.. Як казав Діма Тютюнник: то в тебе від москальського язика — "вас поблагадаріть". Українською ж "подякувати вам"...

МИКОЛАЇВНА *(сердито надуває губки)*. Я москалька і москалькою залишусь...

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ. Але ти ж майже Перша маленька леді, а я майже великий президент... Ти маєш знати державну мову...

МИКОЛАЇВНА *(ставить руки в боки)*. А ти її знаєш? Суржик нещасний!..

САШХЕН. Миколаївно, у вас такі губки *(ніжно цілує її в рожеву щічку)* і така лінгвістика... Ними треба говорити, як казала Неля Іванівна, тільки про цьомки і про ... мармелад...

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ *(червоний, як буряк, чи то від горілки, чи то від обурення)*. Вони, москалі, як казав Діма Тютюнник, взагалі грубі і Європою не відшліфовані...

САШХЕН. Дорогий мій патроне... *(Наближається до Павловича)*.

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ *(рішуче зупиняє його рукою)*. Не підходь. Це, во-первих, а во-вторих...

МИКОЛАЇВНА. Суржик! Українською треба: по-перше і по-друге!..

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ (до Миколаївни, ще більше буряковіючи). Замовкни, дурепо! По-третє...

САШХЕН. Папа...

ПАВЛОВИЧ. Що ти мені сьогодні запапав? Ти що — хоч моїм зятем стати?

МИКОЛАЇВНА. Татусю... *(Підходить, обіймає)*. Наш лагідний, каштановий котику...

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ. Не підлизуйся. Я сказав — ні... Він же пройдисвіт!.. У нього дружина, двоє дітей... Як я його дружині Валі в очі дивитимусь?

САШХЕН. Але ви ж знаєте, як казала Неля Іванівна, земля крутиться навколо своєї осі. На землі все йде, все міняється. Ми живемо з Валею Михайлівною, як їжак з колючим дротом!

МИКОЛАЇВНА. Татусю, це вирішують не ми... Це вирішують молодята... Ти ж сам казав, що ми живемо у час свободи й демократії... Всі роблять, що хотять і як хотять.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 517

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ. Ні... Я сказав своє тверде “ні”. Як казав Діма Тютюнник, тверде як алмаз марки “побєдіт”.

САШХЕН. Дорогий ще не мій татусю, дозвольте вам, як казала Неля Іванівна, низько до землі вклонитися. Подякувати вам за хліб і ... чай...

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ. Чаю не було. Як казав Діма Тютюнник — не гіперболізуй...

МИКОЛАЇВНА *(хапає Сашхена за рукав, притискує до себе)*. Сашхене, не йдіть! Чай буде... Прекрасний чай!.. Королева Марго... Його п'є по спецзаказу ... сама Королева Франції Вікторія.

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ. Великобританії...

МИКОЛАЇВНА. От бачите, з яким я чоловіком живу?.. Не дасть дружині й слова сказати... І так уже тридцять років... Я вас, Сашхене, ще не подякувала. Браслет — чудо!.. Казка... Гляньте, як він на моїй руці...

ГЕЛЕН *(несподівано з'являється на алеї з букетом червоних троянд)*. Мамочко, але ж це браслет не на руку, а на ногу...

МИКОЛАЇВНА. Яка різниця?.. Мені аби ти щаслива була... Я бачу, ти щаслива... Які троянди!..

ГЕЛЕН. Червоний оксамит...

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ. Від Панчука.

ГЕЛЕН. Папа!

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ. Що “папа”?! Хай он Сашхен знає. У нас є інший жених...

САШХЕН. Ви хотіли сказати: багатший жених?..

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ. Ми за багатством не гонимось... Ми по любові...

САШХЕН. Любов приходить і проходить, а багатство залишається. Ще й з відсотками.

ГЕЛЕН. Милі мої — Сашхене, папочко, мамочко, мій рудий котику *(бере на руки котика, цілує)*. Я щаслива... Мені запропонували руку і серце... Велике серце...

САШХЕН. Багате серце?..

ГЕЛЕН. Сашхене, милий мій друже, не іронізуйте... Я справді щаслива... Він такий елегантний, аристократичний, такий вихований, культурний...

САШХЕН. І олігарх у квадраті!

ГЕЛЕН. Сашхене, олігархи також люди.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 518

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ. Отже, передбачається, як казав Діма Тютюнник, інтернаціональна сім'я: папа — українець, мама — москалька, донька — ні те, ні се, майбутній зять — олігарх... А ким же будуть онуки?

ГЕЛЕН. Русскімі. З двома "с".

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ. Тільки не "еСеС"... Як казав Діма Тютюнник, вони викликають неприємні асоціації...

САШХЕН. Я всіх вас щиро вітаю *(низько кланяється)* і як казала Неля Іванівна, "Мосьє, пардон, Сашка бортонули!". Живіть щасливо, живіть довго і радійте життю. Сашхен випав за борт корабля дальнього плавання...

МИКОЛАЇВНА. Куди ж ви, Сашхене? Я ж вас ще не подякувала...

САШХЕН. Наступного разу... Наступного...

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ. А й справді — куди ж ти?

САШХЕН. У далеке плавання... У далеке і довге... На Канарські острови... Стану Робінзоном і вас туди покличу... *(Сашхен щезає за деревами садиби, Гелен вальсує з букетом троянд, щось про себе наспівує)*.

МИКОЛАЇВНА *(витираючи сльози фартушком)*. Такого нареченого втратили!..

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ. Він одружений, має двох дітей... Від першої дружини...

МИКОЛАЇВНА. Але який він багатий!.. І розумний... Щедрий... Ти ж сам казав, що це наш директор і касир...

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ. Олігарх йому нічим не поступається...

МИКОЛАЇВНА. Так може він на нас одружується, а не на Гелен?..

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ. Не втямив!..

МИКОЛАЇВНА. Що ж тут його тямити?! Йому потрібна твоя посада... Твої дзвінки... Твоє вагоме слово...

ЛАВРЕНТІЙ ПАВЛОВИЧ. А кому воно не потрібне?.. Сашхен, гадаєш, кращий? Сашхен, думаєш, кидає Валю Михайлівну і двох своїх діточок через Гелен? Йому потрібен я. Я і тільки я... Я потрібен сьогодні всім. Хто хоче зробити вдалу кар'єру, зробити гроші, відкрити рахунки... От усі вони й женяться... Як показилися... Не кохання до моєї доньки штовхає їх на ці, як казав Діма Тютюнник, аморальні подвиги, а перспектива кращого життя... Ось заради чого ці подарунки, ця улесливість, ці словеса... Їхні слова не варті нічого.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 519

Чогось варте тільки саме життя. Хоча й воно тимчасове. Тільки ніхто над цим не задумується. Ніхто: ні королі, ні президенти, ні прем'єри, ні міністри... Може бомжі? Але я бомжем не був... І надіюсь, що не стану ніколи...

ДІЯ ЧОТИРНАДЦЯТА

Кав'ярня "Останній шанс". Фікус. Під фікусом Сав Савич і Невідомий.

НЕВІДОМИЙ. Сав Савовичу, мені Центр наказав негайно покинути Київ... Я свою справу зробив.

САВ САВИЧ *(цинічно)*. Мавр свою справу зробив — мавр може вмерти.

НЕВІДОМИЙ. От саме цього я й боюсь... Але можу вмерти не тільки я... Повірте моєму досвідові... Можете вмерти й ви... Може вмерти і ваша офіціантка, коли Центр "підмітає" вулиці.

САВ САВИЧ. Не каркайте. Ми всі маємо залишитися в живих...

НЕВІДОМИЙ. До пори, до часу... Але першим можу вмерти я...

САВ САВИЧ. Що я маю робити?

НЕВІДОМИЙ. Як і домовлялися... Я маю негайно виїхати... Тож мені конче потрібні паспорт, віза...

САВ САВИЧ. На Москву віза не потрібна.

НЕВІДОМИЙ. Ви смієтеся... Мені наказано назад не повертатися... Тінь має впасти на інші служби... Українські...

САВ САВИЧ. О, Господи... Скільки у нас тієї тіні... Коли ми вийдемо на сонячну вулицю? Олігархи в тіні, президенти в тіні, політики в тіні, навіть звичайні охоронці і ті в тіні...

НЕВІДОМИЙ. Охоронці завжди в тіні... Охоронці — це і є тінь...

САВ САВИЧ *(криво посміхнувся)*. Тінь тіні... Гаразд, я зрозумів... Але для цього потрібен час.

НЕВІДОМИЙ. Часу якраз і нема... Сашхен щось пронюхав... Останні мої записи — свідчення цьому. Він Папу запевняє, що "козачок" серед нас... "Козачок" зливає інформацію про їхні мільярди в "Українську правду"...

САВ САВИЧ. А де касета?

НЕВІДОМИЙ. Як домовлено... В офіціантки...

САВ САВИЧ. О, Господи...

НЕВІДОМИЙ. Щось не так?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 520

САВ САВИЧ. Шерше ля фам, як кажуть французи... Я допустив помилку... Втратив пильність... Мене ця жінка зрадила...

НЕВІДОМИЙ *(піднімається з місця, враз пополотнівши)*. Що?

САВ САВИЧ. Сядьте... Заспокойтесь... Вона не належить до племені сексотів... Така не донесе... Це нижче її гідності... Але-але... Це все через мої устремління... Ми з нею раптом розійшлися в політичних поглядах на українське життя...

НЕВІДОМИЙ *(усе ще знервовано)*. Ви мені негайно маєте надати притулок... Негайно!

САВ САВИЧ. Гаразд, гаразд... Не панікуйте!

НЕВІДОМИЙ. На кон поставлено моє життя і...

САВ САВИЧ *(поморщився)*. Я це вже чув... Не повторюйтесь і ... не бійтесь. Офіціантка не така... Від наклепів постраждала її родина за совєтської влади... Вона народилася в Сибіру... У родині політв'язня... Це українська сім'я...

НЕВІДОМИЙ. Я все розумію... Хотілося б вірити... Але я народився в сім'ї кадебіста... У мене інше виховання... Я маю виїхати сьогодні вночі...

САВ САВИЧ. А хіба Центр не підготував вам документи?

НЕВІДОМИЙ. Центр послався на вас... На одного з ваших заступників... Там запевнили, що документи такі є. Отже, все в порядку...

САВ САВИЧ. Тоді все в порядку... Вам нема чого так хвилюватися. Німеччина, Австрія вас влаштовує?

НЕВІДОМИЙ. Мене й там дістануть...

САВ САВИЧ. Як короткочасний притулок?..

НЕВІДОМИЙ. Мені потрібно за океан. У Канаду, США... Там велика українська діаспора...

САВ САВИЧ. Це згодом...

НЕВІДОМИЙ. Я розумію... У мене ще один наказ... Центру...

САВ САВИЧ. Я слухаю.

НЕВІДОМИЙ. Ви маєте мене подати як національного героя... Що я боровся і борюсь, як і ви, Сав Савичу, з провладною бандою, що обкрадає і знищує свій народ...

САВ САВИЧ. Цього можна було б і не уточнювати... Адже воно так і є... Це манкурти... Зрадники свого народу... Вони наживаються на його бідах, а не ви... Ви ризикуєте своїм життям заради вищих ідеалів...

НЕВІДОМИЙ. Мені не потрібен ваш пафос... Ви не на майдані. Не агітуйте мене... Тут кожна мить дорога...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 521

САВ САВИЧ *(витягує мобільний телефон, набирає номер)*... Уважно слухай. Негайно піджени авто... Не наше... Зрозумів? Це добре... Так, на наше місце... Ми вийдемо з протилежного боку... З боку останньої алеї...

НЕВІДОМИЙ. Надійна людина?

САВ САВИЧ. Як ми з вами...

НЕВІДОМИЙ. Можна у розвідку брати?

САВ САВИЧ. Так, він також професійний розвідник... До Баварії ви поїдете з ним...

НЕВІДОМИЙ. Я вас просив не розголошувати куди. *(Оглядається)*.

САВ САВИЧ *(виймає блокнот, щось пише, тоді вириває аркушик, подає Невідомому)*. Тут номер авта та ім'я вашого колеги... По плащу і кинджалу. *(Сміється)* Запам'ятали? Тепер...

НЕВІДОМИЙ. Мені не треба підказувати. *(Виймає запальничку і підпалює папірець; обидва мовчки спостерігають, як він поступово перетворюється в руках Невідомого на попіл)*. Ми такі речі запам'ятовуємо...

САВ САВИЧ. Очі і пам'ять — комп'ютер?

НЕВІДОМИЙ. Можна сказати і так...

САВ САВИЧ. Не кажу "прощайте"... Кажу — до побачення, мій колего... Я вірю, що про вас невдовзі заговорить весь світ...

НЕВІДОМИЙ. Мені цього не треба... Не заради цього я...

САВ САВИЧ *(нервово перебиває)*. Україна знатиме своїх синів...

НЕВІДОМИЙ. Мені б тепер вижити...

САВ САВИЧ. Виживете... Вам нададуть політичний притулок... А ми, коли прийдемо до влади, надамо вам імунітет...

НЕВІДОМИЙ. Якщо колишній Центр не прибере... Мавр, як ви сказали, свою справу зробив, мавр...

САВ САВИЧ. Не будемо згадувати це слово... Хай воно омине і вас, і мене... Ми боремося за життя... Краще життя! А тепер — на все добре. *(Обіймає)*. Наші дороги на цьому розходяться, щоб потім знову зійтись... Хай вас береже Бог і ті, що нададуть притулок *(шепче на вухо)*: політичний. *(Вони розходяться в різні сторони й розчиняються в темряві)*.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 522

ДІЯ П'ЯТНАДЦЯТА

Територія перед входом до музею "СКІФСЬКЕ ЗОЛОТО". Праворуч від музею — рундук "Піцерія". На ній реклама — "Піцца с раками", "Пиво "Чернігівське". На тлі музею та рундука видніються церковні бані Києво-Печерської лаври. Перед музеєм та рундуком територією Лаври ходить різноманітна публіка: екскурсанти, екскурсоводи, монахи, попи, міліціонери, набожні офіцери, що постійно хрестяться, обертаючись до золотих бань церков. До музею "Скіфське золото" підходять (тільки з різних боків) майже одночасно Сашхен у супроводі свого вірного джури Орла-Сердюченка і монахиня. У музеї все виблискує, як це і водиться після ремонту.

САШХЕН. А де павуки, павутиння? Я не пізнаю вашого музею, пане Фіксюк!

ФІКСЮК. Нашого... Нашого музею...

САШХЕН. Так, нашого... Зі скіфськими богами над нашими головами і душами... Ні, ви б перемінили своє прізвище, пане Фіксюк... Всього дві літери... І ви вже Віктюк...

ФІКСЮК. Я гадав ви мені інше запропонуєте...

САШХЕН. Яке, якщо це не секрет від скіфських богів?

ФІКСЮК. Фіксюков-Буряков...

САШХЕН *(сміється)*. Натяк зрозумів... Як казала Неля Іванівна, цитуючи класика, коли той наливав собі сто грамів: "Розумному досить"... Натякаєте на моє Бевзюков?

ФІКСЮК. І Свістунов також.

САШХЕН. Свістунов по мамі...

ФІКСЮК. А в мене було б Буряков по мамі...

САШХЕН. Нічого не поробиш... Дань імперії Російської... З прізвищем Буряк-Ковбасюк в імперії кар'єри не зробиш... Хіба що станеш футболістом...

ФІКСЮК. Тепер, слава Богу, інші часи...

САШХЕН. Часи інші, а чиновники ті ж самі...

ФІКСЮК. Тільки гірші...

САШХЕН. По мені не скажеш.

ФІКСЮК. По вас ні... Ви ж не чиновник... Ви ж наш меценат. І тому в мене сьогодні радісний день...

САШХЕН. У цьому світі усе складається із світла і тіні, пане Фіксюк.

ФІКСЮК. Це Божа істина. Світ сплетений з протиріч...

САШХЕН. А особливо жінки. *(Оглядається, входить черниця*

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 523

Бікіні). О, і матушка тут як тут... Щось ви часто в музеї хреститесь, матушко. Ви що ж свого Бога залишили й до скіфських на службу перейшли? Рідна сестричка-близнючка. А де ж друга половинка сердечка?

БІКІНІ *(монахиня піднімає голову, відкидає чорне покривало зі свого лиця)*. Я не близнючка, Сашхене... А як пектораль? Також в одному примірнику?.. От тільки пів сердечка ... у двох екземплярах...

САШХЕН. Другу половинку віддаєте мені, Бікіні...

БІКІНІ. Я подумаю...

САШХЕН *(звертається до Фіксюка)*. Я ж вам щойно казав... Жіночий світ — це лабіринт для чоловіків... Вчора казала одне, сьогодні вже інше.

БІКІНІ. Тільки після того, як ви повертаєте пектораль.

САШХЕН. Його хранителю і опікуну. *(Обертається до Фіксюка)*.

БІКІНІ. Нема питань.

САШХЕН *(до Орла-Сердюченка)*. Чого рота роззявив? Виймай з кейса золото...

ОРЕЛ. Не кричіть на мене... Я цього не люблю.

САШХЕН. Поговори мені ще при скіфських богах... Вилетиш із служби зі швидкістю вознесіння душ на небо...

ОРЕЛ. Вже виймаю. *(Подає старовинну прикрасу Сашхену. Той бере пектораль, підходить до Бікіні, знімає з її шиї пів сердечка і чіпляє пектораль. Відступає крок назад, якийсь час милується обома)*. Ви гляньте, пане Фіксюк, на це невідомо яким Богом створено чудо природи...

БІКІНІ. Як казала Неля Іванівна, читаючи підручник з української мови — диво природи...

САШХЕН. Як сказала б Неля Іванівна: "Ти нарешті засвоїла урок". *(Обертається до Орла-Сердюченка)*. Затули рота, сказав... Ця краса не для твоїх губ... Чого мовчиш з розтуленим ротом?

ОРЕЛ. Скіфська царівна, як ви кажете...

САШХЕН *(вдає, що ображається)*... Та ти що? Яка царівна? У нас царів нема... Скіфська Богиня, яка щойно воскресла перед чистими очима пана Фіксюка у Києво-Печерській лаврі...

ФІКСЮК. Дякую... Вона й справді богиня...

САШХЕН. Не зрозумів, за що ви дякуєте, але ми на інших не одружуємось...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 524

БІКІНІ *(перебиває Сашхена)*. Ви краще, Сашхене, скажіть мені: це яка пектораль у мене на шиї — від Фаберже, а чи справжня?

САШХЕН. А біс їх тепер знає... Скіфський Боже, прости!.. Хай пан директор розбирається... Він на цьому зуби з'їв... Цих пекторалей озброєним оком навіть Орел-Сердюченко не визначить. Хоч у нього і соколиний погляд, і філерське око. Виймай, орле сизий, і ту пектораль...

ОРЕЛ *(невдоволено)*. Уже виймаю.

САШХЕН *(подає цю пектораль директорові)*. А це для вас, пане Фіксюк. Це музейний екземпляр. Все чин-чином. Хай преса заткнеться. Назавжди...

БІКІНІ. Тільки не це... І не подумайте, Сашхене... В іншому випадку касету не віддам...

САШХЕН. Нічого з ним не станеться... Папа сказав — тільки штани знімуть, прикладуть лід до голови, хай вона охолоне...

БІКІНІ. Ви мені даєте слово?.. Нам?

САШХЕН. І не одне... Я передам ваші прохання... Якщо встигну...

БІКІНІ. Ви хоч віддаєте собі звіт, що ви кажете?

САШХЕН. Я віддаю... А чи Папа відає, що творить...

БІКІНІ. Скільки лицемірства... Це ж ви й накрутили Папу...

САШХЕН *(вдає, що не чує Бікіні, обертається до директора, передає йому урочисто пектораль)*. А ви б усе таки поміняли пару літер у власному прізвищі, пане Віктюк. Стали б знаменитим, як той режисер...

ФІКСЮК. Я, по-перше, не Віктюк, а Фіксюк. А, по-друге, і так знаменитий... Отже, повертаєте пектораль на вічне зберігання... Тепер ні Папа, ні мама, ні їхня донька...

САШХЕН. Ні навіть я... А в моїй особі жоден олігарх навіть не заїкнеться... На вічне, пане Фікс юк. На вічне, як кохання...

БІКІНІ. І любов... До Батьківщини...

САШХЕН. І до тебе, люба.

ФІКСЮК. У вас, Сашхене, широке серце... Вчора кохали одну, сьогодні — іншу.

САШХЕН. Ви точно сказали, пане Фіксюк — не півсердечка, а серце.

ФІКСЮК. А у вас воно, як решето...

САШХЕН. Сито, пане Фіксюк. Сито... Через нього будь-хто не пролізе...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 525

ФІКСЮК. Дякую, що повернули пектораль... А то я вже було втратив останній шанс... Хотів було свою дочку...

САШХЕН. Якщо за мене віддати, то я вам не зять... У мене уже є... Бікіні... Їй зі мною буде і ситно, і тепло... Майже, як у тропіках... Під вічно зеленим листям... Зрозуміли? Моєму батькові колись на голову падали груші, а мені — банани... У вигляді капусти... Так що ваша донечка, пане Фіксюк, може почекати другого пришестя пана Сашхена, якщо перше пришестя отримає від Бікіні гарбуза...

БІКІНІ. Мене, Сашхене, звати Люба...

САШХЕН. *(вдає, що дивується)*. Люба? *(Знову відступає на крок назад, дивиться на Бікіні, ніби бачить її вперше)*. З великої чи маленької літери, люба?

БІКІНІ. Завжди з великої... Ви хоч знаєте який сьогодні день, Сашхене?

САШХЕН. Звідки? Мені за бананами нічого не видно... Щасливі не на календарі, а на депозити дивляться...

БІКІНІ. Віри, Надії і Любові...

САШХЕН. Господи, я, мабуть, схожу в Успенський собор і помолюсь, поки його знову не підірвали...

ФІКСЮК. Тіпун вам на язик...

БІКІНІ *(дивиться на Фіксюка)*. Тату...

САШХЕН *(дивиться то на Фіксюка, то на Бікіні здивовано)*. Мені не почулось слово "тату"?..

ФІКСЮК. Не почулось... Люба — моя донька...

САШХЕН. Забираю попереднє слово щодо зятя назад... Господи!.. Як казала Неля Іванівна — день сюрпризів і несподіванок тільки починається...

ЛЮБА. Бо й це не все...

САШХЕН. Тоді, тату, подайте стільця і оголосіть у музеї санітарний день... Я хочу про всяк випадок сісти, аби не деформувати куприк...

ФІКСЮК. Я ще для вас, Сашхене, не тесть... Це ще треба заслужити...

САШХЕН. Тату, я стану перед вами на задні лапки... Але не будемо формалістами... Ми ж з вами ділові люди... Ви ж у цьому сьогодні переконались... Не тягніть довго мишку за хвіст, що забігла не в ту нірку... Благословіть нас!..

ФІКСЮК. Ви он Любу послухайте... У неї новини для вас...

САШХЕН. Які ще новини... І які сюрпризи?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 526

ЛЮБА. Їх дві, Сашхене... Перша погана, а друга — ще гірша...

САШХЕН. Почни з першої, поки моє велике серце не розкололось...

ЛЮБА. Ваша Гелен виходить заміж!..

САШХЕН. Це для мене не новина... Я теж інколи на Бессарабку ходжу...

ЛЮБА. Але на громадських засадах...

САШХЕН. І це я знаю... Там більший рейтинг, ніж у мене портфель... З грішми... А одружиться — стане мішком... Вибачаюсь — лантухом. З грішми... Олігархом у квадраті... Вічна мрія донечки і Лаврентія Павловича... Хай їм скіфські боги помагають... Тільки щоб грижі не було... Ні в тестя, ні в зятя...

ЛЮБА. Бачу, вас ця новина не заділа за живе?

САШХЕН. Люба моя, мила моя... За живе не заділа... Живе — на місці... Про живе можеш не турбуватися... На наше життя з тобою вистачить... Яка друга новина?

ЛЮБА. А друга... *(Дивиться на Фіксюка)*. Тату, дайте справді Сашхену стілець... *(Фіксюк підносить стілець, подає Орлу-Сердюченку, той підставляє позаду шефа. Сашхен сідає, дивиться на Фіксюка)*. Я весь вуха... Я вже сиджу...

ЛЮБА. Ні. Ви ще не сидите... Ви тільки присіли...

САШХЕН. Любо з великої літери, ми ще не розписалися... Прошу без натяків...

ЛЮБА. Я без натяків, Сашхене... Вас Папа сьогодні звільнив з посади свого радника... Уже й наказ підготовлено...

САШХЕН *(піднімається зі стільця)*. Слава Богу! *(Перехрещується)*. А я вже думав замовили мене... Назавтра похорони і вінки від екс-дорогих мені Папи, Мами та їхньої незрівнянної донечки... Все тече, як золото з рогу достатку... Тільки колір не міняється. Люба виходить за мене заміж. На наш вік однієї пекторалі вистачить. Навіть тієї, що від Фаберже... Та плюс мого зеленого "листя"...

БІКІНІ. Я подумаю, Сашхене.

САШХЕН. А чого тут думати... Хай коні думають у них голови великі... Як у Леніна... А ти зараз кажи... У присутності татуся... І Моя душа одна тут, а друга — разом з тобою на Канарах, Гаваях чи Робінзонових островах... Одне тільки слово, Любо... Коротке, як постріл з пістолета з глушником. Так... *(Сашхен раптом замовкає)*.

В музей вбігає Сав Савич, схвильований. Обвівши всіх диким поглядом, вороже дивиться на Сашхена.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 527

САВ САВИЧ *(гнівно)*. Журналіста вбили... Вбили героя!.. За правду... Українську правду! *(Обертається до Сашхена)*. Пане Сашхен, чи як вас там?! Ви його вбили... Ви і ваша зграя... Вийдіть на вулицю, погляньте у вікно... Народ повстав... Народ піднімається з колін...

САШХЕН *(до Сав Савича)*. Це ви його вбили. Так, ви! Ви його на це спровокували... Заради своєї політичної кар'єри... А тепер валите з хворої голови на здорову. *(Сашхен підходить до вікна разом з Любою, паном Фіксюком. Сав Савич поспішає в протилежний бік, до дверей)*.

САВ САВИЧ. Я з ними... З народом... Я завжди з народом...

САШХЕН. Ти завжди з гаслами, а не з народом...

ФІКСЮК. На словах... Тільки на словах... А слова нічого не коштують, хоча можна через них і поплатитися *(пауза)* життям...

ЛЮБА. Його слова, тату, оплачуються...

ФІКСЮК. Нема нічого страшнішого у житті, як розчаровуватися в людях.

САШХЕН. І в смерті.

ФІКСЮК. Господи, чому ти так мало відміряв совісті людям?

ЛЮБА. Не людям, тату, а людцям...

ФІКСЮК. Так, людцям.

На вулиці вирує людський натовп. Протестуючі йдуть повз вікна з гаслами: “Хай живе українська правда!”, “Смерть Торквемаді!”, “Убивців до суду!”, “Руки геть від правди!”, “Свободу слову”, “Свободу не спинити!”, “Сав Савича на Канари, Рудя на нари”, “Рудя геть!” На біг-бордах обабіч проїжджої частини вулиць розмальований Рудь в анфас і профіль. Під його портретом тюремний номер. Четверо несуть клітку, сплетену символічно у вигляді гратів. У клітці опудало в смугастій тюремній робі. На клітці напис: “Смерть олігарху Рудю! Хай живе президент Савич!” Навколо клітки протестуючі з факелами в руках. Хтось підпалює вогнище, туди кидають опудало Рудя... Натовп реве: “Смерть Рудю! Смерть Рудю!”

САШХЕН. Смерть Рудю! Хай живе Рудь!.. Все тече, все міняється, тільки психологія та сама залишається... Прощайте, колись кохані... *(Виходить)*.

ЛЮБА *(обіймає тата)*. Що ж це коїться, тату?

ФІКСЮК. Неправда, доню... Хаос... Усі ми йдемо до свого логічного кінця. Всі, і не задумуємося... Що все на цій землі тимчасове й дрібне... Не вміємо жити за вищими законами Творця... Живемо за покликом шлунку... Шлунку, а не розуму... Розуму і совісті...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 528

ЛЮБА. Люди мають знати правду!

ФІКСЮК. Доню, а хто їм її скаже?

ЛЮБА. Але хтось її має сказати колись?

ФІКСЮК. Хто? Йде один, приходить інший, і такий самий, якщо не гірший... А люд усе надіється... Все сподівається... А сподівання у цьому житті так і не приходять...

ЛЮБА. Тату, невже в цьому житті не запанує правда?

ФІКСЮК. У цьому світі, доню, не запанує... Її в цьому світі просто нема...

ЛЮБА. А де ж вона є?

ФІКСЮК. Тільки в кращих світах. Тільки в кращих! Якщо ті світи є. Можливо і є, але звідти ще ніхто не повернувся і правди не розповів...

КІНЕЦЬ

ЗА ДЕСЯТЬ ВІДСОТКІВ, АБО БРАТ ВАСІ

(Комедія)

Дійові особи:

Василь, або Махтей — український бізнесмен.

Клара, або Віра — його дружина.

Колюньчик — студент.

Джек, або Дмитро,

Ешлі, Волтер — американці українського походження.

Василина, Гнипідкова, Дуцик,

Пуцик, Круцик, Фуцик, ЖІНКА №7 — жінки, що бажають виїхати до Америки — віковічної мрії кожного українця.

Херасим'юк-Римаренко — листоноша.

Джек-другий — кімнатний собачка.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 529

ДІЯ ПЕРША

Картина перша

До квартири наближається Клара. Відчиняє двері, з яких валить дим, хапає віника, навстіж розчиняє вікно.

КЛАРА. О Господи!.. Колись і цю хату таки спалять. Господи, від чого воно так чадить? Задихнутися можна. Всю планету закоптили. Чи щось підсмажували... Чи щось пригоріло... Що вони тут смалили? *(Розганяє дим віником, сідає на підвіконні)*. Ну й смердить! Можна вчадіти! Поки той бізнес вигорить, то я за цим димом на небо піду. А казав, собака, скоро в хаті грішми запахне... А це чим тхне? *(Бере якусь тканину на підвіконні, принюхується)*. Що воно таке? Розцяцьковане... Ієрогліфи якісь... Та ще й димить по-скаженому.

КЛАРА. О Господи! Коли вже цей бізнес закінчиться? Коли він, собака, якусь роботу людську для себе знайде? Це ж треба стільки у мене було тих кандидатів у женихи, а я за цього баламута заміж вийшла... Чи це воно в усіх жінок світу так, чи тільки у мене, нещасної? У сусідів чоловіки, як чоловіки, а в мене ... бізнесмен.

У дверях з'являється величезна, наче фура, купа білої тканини чи паперу. Ця вся величезна маса грізно наближається до хазяйки і притискає її майже до стіни. Клара б'є ту фуру віником і починає кричати.

КЛАРА. О Господи!.. Людоньки, рятуйте! Якась душогубка на мене суне!..

По той бік фури чути голос.

ВАСИЛЬ. Дурна, не кричи. Сусіди позбігаються... *(Жінка лупцює віником по фурі)*. І не бий віником товар. Це погана прикмета. Знову бізнес прогорить.

КЛАРА. О Господи! Це знову ти... Зі своїм черговим бізнесом. А цього разу що за ліфчики привіз?

ВАСИЛЬ. Це не ліфчики...

КЛАРА. Я вже не питаю, що за товар, я хочу знати, звідки все це добро?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 530

ВАСИЛЬ. З американської “гуманітарки”.

КЛАРА. О Господи!.. У нашій кімнаті ще тільки американської “гуманітарки” не вистачало.

КОЛЮНЬЧИК. Василю Івановичу, *(подає голос сива голова, що з'являється з-за фури з якимось чорним причандаллям у руках)*, а куди ваш апарат пристроїти?

КЛАРА. Його апарат можете у музей історичних цінностей здати. Він у нього за цим бізнесом уже і не доїться, і не стріляє. О Господи! Де ти, собако, взявся на мою голову? А були ж такі женихи... Один з них навіть у президента працював... *(Знову замахується віником, Василь кричить з-за фури)*.

ВАСИЛЬ. Двірником. У телекомпанії...

КЛАРА. Хай двірником, але ж не бізнесменом. Хоч чесним був...

КОЛЮНЬЧИК. Василю Івановичу, в мене вже руки болять. Куди цей апарат поставити? Я вас питаю...

ВАСИЛЬ. Став на підвіконні, якщо нема куди.

КЛАРА. Тільки не на підвіконня. Ви останню шибку розтрощите... *(Хоче вдарити віником по сивій голові)*.

ВАСИЛЬ. Не бий, не бий. Це не моя голова. Це голова мого нового партнера...

КЛАРА. О Господи. А я ледь безневинного чоловіка по голові не вмастила.

ВАСИЛЬ. Помовч. Це не чоловік. Це студент. Студента посоромилася б.

КЛАРА. Оце студент? З такою сивою головою? *(З-за фури виглядає тільки сива голова)*.

ВАСИЛЬ. То в нього від наук усяких. Не те, що в тебе.

КЛАРА. Я й кажу... Видно, перевчився. У бізнес, як ти, собако, пішов? О, Господи, врятуй і помилуй!

КОЛЮНЬЧИК. Тітко, тихо. *(Це студент — сива голова)*. Дайте слово сказати.

КЛАРА. Кажи. Це ж не на лекції. Хто тобі не дає?

КОЛЮНЬЧИК. Я не сивий. То сивина ось від оцього американського товару. Він у під'їзді звалився на мою голову. *(Струшує чуба)*. Якийсь порошок. Від молі чи антимолі...

КЛАРА. Для молодого чуба всамраз... У голові, як знайдете...

КОЛЮНЬЧИК. Не в голові, а на голові.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 531

КЛАРА. А яка різниця? Тепер ця антимоль, о Господи, і в головах заводиться. А ви ще й у мою кімнату завезли. Що я з цією "гуманітаркою" робитиму? Їстиму? Хоч розв'яжи цю фуру. Покажи дружині, що ти цього разу привіз!

ВАСИЛЬ. Витягни і сама подивись...

КЛАРА. О Господи. Ти ж єдине вікно, собако, цим товаром затулив. За цією "гуманітаркою" нічого не видно. У кімнаті, як у нашому під'їзді вночі.

ВАСИЛЬ. А ти увімкни світло.

КЛАРА. А ти лампочку купив? Остання перегоріла.

ВАСИЛЬ. Колюньчику, відсунь товар від вікна. Хай Клара гляне на товар лицем. Покажи їй один екземпляр із першої партії.

КЛАРА. Так це вже друга партія?

ВАСИЛЬ. Першу артистам цирку відвезли і там відштампували... Чуєш, димом пахне? Якщо товар піде, буде й третя. І четверта. У нас партій багато... Усім "гуманітарка" потрібна. Для народу. Для електорату. Як вони кажуть...

КЛАРА. О Господи... Він ще й партії обслуговує...

ВАСИЛЬ. Колюньчику, не слухай її. Витягуй товар. Хай дивиться і замовкне. Уже голова від неї болить.

Колюньчик витягує щось біле з "гуманітарки", подає Кларі. Та бере, розтягує її перед вікном, від якого Василь трохи відтягнув фуру. Клара крутить, як білим прапором, предмет і так, і так. Роздивляється.

КЛАРА. Нічого добрати не можу. Що воно таке? Велике і незграбне.

ВАСИЛЬ. А ти придивись краще.

КЛАРА. Роздивляюсь, а що це таке, убий — не второпаю.

ВАСИЛЬ. Що ти на них дивишся, ступо квадратна!.. Одягни, приміряй. Якраз на тебе.

КЛАРА. Що "одягни"? На що?

ВАСИЛЬ. Труси одягни. На себе.

КЛАРА. Оце труси?

ВАСИЛЬ. Так, труси. Дамські.

КЛАРА. І ти мені кажеш — "одягни". При студентові...

ВАСИЛЬ. Студент сліпий. Він не бачить.

КЛАРА. Як сліпий?

ВАСИЛЬ. Отак, сліпий. Ти що, ніколи сліпих не бачила?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 532

КЛАРА. О Господи. Він уже інвалідів експлуатує.

ВАСИЛЬ. Він не зовсім сліпий. Тільки тимчасово.

КЛАРА. Як це сліпий тимчасово?

ВАСИЛЬ. Я на його окуляри у під'їзді наступив. Точніше, вони йому з носа злетіли. Під мій лівий черевик.

КЛАРА. О Господи. Нам ще цього не вистачало. Мабуть же достобіса дорогі.

ВАСИЛЬ. Американські. З попередньої "гуманітарки".

КЛАРА. Нам ще тільки американських окулярів не вистачало. О, Господи!

ВАСИЛЬ. Залиш Господа в спокої. Не експлуатуй його. Він все одно тебе з-за цієї фури не почує. Краще на труси подивися.

КЛАРА. При студентові?

ВАСИЛЬ. Та не ті, що на тобі, а ті, що в тебе на руках.

КЛАРА. О Господи, так це ти справді труси привіз? Жіночі?

ВАСИЛЬ. Не чоловічі ж... Там прорізу нема. Чи тобі вже теж, як студенту, повилазило?

КОЛЮНЬЧИК. Дядьку, не ображайте, а то вийду з партнерів по бізнесу.

КЛАРА. І ти, студенте, бізнесмен? О Господи. А хто ж учитися і працювати у цій державі буде?

ВАСИЛЬ. Помовч. Краще скажи — товар сподобався?

КЛАРА. Якого ж він розміру?

ВАСИЛЬ. Це безрозмірні. Як колготки.

КЛАРА. Вони ж десь вісімдесят другого розміру.

ВАСИЛЬ. При одяганні зменшуються! Це ж американські. Одягаєш і зменшуються...

КЛАРА. О Господи. Зведеш ти мене зі світу. Без трусів. Аби не клімакс, кинула б тебе і пішла світ за очі. Навіть за бомжа.

ВАСИЛЬ. Життя після клімаксу тільки починається. Учені так пишуть...

КЛАРА. Такі звихнені, як ти.

ВАСИЛЬ. Оноре Бальзак писав.

КЛАРА. Тільки не у нас з тобою. Та й ти не Оноре.

ВАСИЛЬ. Я Ніцше... *(До студента)*. Колюньчику, ти там акуратно розвантажуй товар. Її не слухай. Тобі до бальзаківського віку ще далеко.

КЛАРА. До клімаксу також.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 533

ВАСИЛЬ. Розвантажуй, Колюньчику, розвантажуй. Коли хочеш мати своїх десять відсотків.

КЛАРА. І ви оце йому вірите? Десять відсотків!.. За десять відсотків я й сама цю фуру розвантажила б. Так не буде ж їх.

ВАСИЛЬ. Помовч.

КЛАРА. Не помовчу!

ВАСИЛЬ. Помовч, ступо!

КЛАРА. Не помовчу, собако! Не дури себе і дітей.

Колюньчик мовчки розвантажує. Кладе товар на ліжко, на підлогу. Нарешті у кімнаті з'являється з-за "гуманітарки" Василь. Позаду нього довготелесий Колюньчик.

КОЛЮНЬЧИК. А цей апарат куди?

ВАСИЛЬ. Клара візьме.

КЛАРА. Сам візьми. Що ти мені оцю залізяку підсовуєш?

ВАСИЛЬ. Це не залізяка. Це наш хліб.

КЛАРА. У залізі?

ВАСИЛЬ. У металі і фарбі.

КЛАРА. О Господи. Ще й фарбувати будеш?.. Цікаво, а що?

ВАСИЛЬ. Труси.

КЛАРА. Ні, я таки повішусь на цьому вісімдесят другому розмірі.

ВАСИЛЬ. Помовч. *(До студента)*. Колюньчику, покажи роботу апарата.

КЛАРА. Ти що, здурів? Якого апарату?

ВАСИЛЬ. Тобі тільки одне в голові. Це зовсім інший апарат. Сам студент придумав. Працює на електриці і вручну.

КЛАРА. О Господи! З ким я зв'язала свою нещасну долю?..

ВАСИЛЬ. Колюньчику, показуй роботу апарата. Не звертай на неї уваги. Вона все життя плаче, але щоб уже пішла від мене, так ніколи. Вірить, що я таки стану мільйонером. Он Філіпп Моріс з чого починав?.. З пачки сигарет. Можна сказати, з диму... Рокфеллер — з пляшки нафти. Пускав дим ув очі — продавав як ліки...

КЛАРА. А ти із жіночих трусів?.. Прозорих. Можна сказати, шириною у горизонт.

ВАСИЛЬ. Не передражнюй. З чогось же колись починати треба.

КЛАРА. З чого ти тільки не починав: і з цвяхів, і з дощок, і з шпалер, і з томатів, і з карамельки...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 534

ВАСИЛЬ. Замовкни!.. Я шукав свою нішу.

КЛАРА. Яку нішу?

ВАСИЛЬ. Не ту, що ти подумала. Бізнесову нішу. Колюньчику, увімкни апарат. Кларо, подай йому свої труси.

КЛАРА. Ті, що на мені? Ті, що на ногах?

ВАСИЛЬ. Ті, що в руках.

КЛАРА. І що ж вийде?

ВАСИЛЬ. Побачиш. Тільки про всяк випадок відійди. На метрів два...

КЛАРА. Ви зовсім збожеволіли з цим бізнесом. Що ви хочете робити?

ВАСИЛЬ. Мовчи, дивись — побачиш.

Колюньчик бере труси. Закладає в апарат. Натискає кнопку. Щось клацнуло, вибухнуло і задиміло. Кімната наповнилася димом. Труси начебто загорілися. Клара перелякано кидається в протилежний куток кімнати. Перелякана хапається за голову.

КЛАРА. О Господи!.. Слава Богу, жива. Вони цим бізнесом мене вб'ють і квартиру спалять.

ВАСИЛЬ. Не панікуй. Апарат випробуваний на людях. Працює, як ваги в аптеці. Колюньчику, виймай і показуй мадам.

КЛАРА. Не називай мене так.

ВАСИЛЬ. Я люблю так. Не те, що ти мене обзиваєш собакою.

Колюньчик виймає з апарата труси. Подає Кларі.

КОЛЮНЬЧИК. Ще теплі. Можете одягати.

КЛАРА. Що одягати?

КОЛЮНЬЧИК. Труси.

КЛАРА. Оце труси? Господи!.. А це що за собака на них? Господи, червоний пес у чорних окулярах стягує труси з якоїсь дами. Ви збожеволіли!..

КОЛЮНЬЧИК. Це тепер так модно. Труси від Мадонни...

КЛАРА. А собака чого червоний?

КОЛЮНЬЧИК. Не червоний, а вогненний. За китайським календарем. Рік Вогненного Собаки.

ВАСИЛЬ. Наймодніші труси року. Одягни.

КЛАРА. При студентові?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 535

ВАСИЛЬ. Одягай через голову. А ти що, хіба ніколи не роздягалася перед студентами? Перший раз чи що? Ти ж в Академії мистецтв працювала. Натурницею.

КЛАРА. Коли це було... Та й фігура не та. Я можу й так одягти. Але щоб собака труси з дами знімав... Перший раз бачу. Студенте, що ти на це скажеш?

КОЛЮНЬЧИК. У мене ім'я є.

КЛАРА. Це ім'я чи прізвище?

ВАСИЛЬ. Яка тобі різниця? Одягай.

КЛАРА. Гаразд, гаразд, Колюньчику, не ображайся. Краще скажи: жінки люблять, коли з них штани знімають?

КОЛЮНЬЧИК. Це не по моїй лінії. Вам видніше...

Клара тим часом приміряє труси. Через голову.

ВАСИЛЬ. Тобі тільки одне в голові. Одягла? Ну, як?

КЛАРА. Та начебто гріють. Хоч у кімнаті нічим дихати.

ВАСИЛЬ. Тоді, Колюньчику, розвантажуємо і за роботу.

КЛАРА. За яку роботу?

ВАСИЛЬ. Труси штампувати будемо. З собакою на зворотній стороні. Тепер це модно. Труси від Мадонни.

Картина друга

За столом сидить Василь. Дивиться в стелю, тоді на папір і щось пише Заходить Клара.

КЛАРА. Ось я тобі газети з оголошеннями принесла. Фірмам потрібні молоді чоловіки. До сорока років. Оплата від 300 до 500 доларів.

Василь здивовано дивиться у бік Клари, але немов кудись за обрій. Крізь неї.

ВАСИЛЬ *(питає Клару)*. Ти мене бачиш?

КЛАРА. Начебто бачу.

ВАСИЛЬ. Тоді скажи — я схожий на ідіота?

КЛАРА. Як оце дивишся за обрій, то як дві краплі води.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 536

ВАСИЛЬ. І ти справді гадаєш, що я зі своїми даними на когось у цьому капіталістичному світі працювати буду? Я що — гірший від інших?

КЛАРА. Василю, але час показав, що з тебе ж такий бізнесмен, як з мене Ані Лорак. Чим ти вже тільки не торгував: і окулярами, і томатами, і бюстгальтерами, і курячими лапками, і карамельками, і трусами. Нічого ж не вийшло. А тут поглянь, яку тобі роботу пропонують. Які гроші!.. Ти хоч глянь. *(Подає йому газету, але той сердито відмахується).*

ВАСИЛЬ. І не подумаю...

КЛАРА. Не будеш, так не будеш, а як там труси?

ВАСИЛЬ. Які труси?

КЛАРА. Жіночі труси. Ті, що собака вогненний в чорних окулярах стягує їх з дамських сідниць.

ВАСИЛЬ. Не йдуть. Не той розмір і не той коленкор. Не та фарба. Не ті асоціації. Зрозуміла?

КЛАРА. Не зрозуміла.

ВАСИЛЬ. А що ж тут розуміти? Кожна баба візьме в руки, погляне на труси і назад кладе. Каже, партнер подумає, що там не фарба Гогена, не світло і тіні, а місячні. Дурень — студента послухав!.. Рік Собаки, китайський пес!.. *(Знущально).* Червоний, як вогонь. На дракона схожий. А на практиці ось що вийшло... І "гуманітарну" не продали і американські труси закаляли...

КЛАРА. Казала ж вам, дурням, василька намалюйте, тільки ж не зеленого, а синього... Як небо влітку. Як у студента-художника "пензлик". Труси з молотка пішли б. Яка баба відмовиться від "пензлика"?

ВАСИЛЬ. Не мороч мені голови. Дай подумати, як цю помилку виправити. Може труси в стриптиз-клуб відвезти?.. Стартовий капітал потрібний. Інвестор. А що, якщо?.. Це ж ідея!

КЛАРА. Яка ідея?

ВАСИЛЬ. Не твоєї жіночої голови діло. Це ж ідея!.. *(Тримається за голову, бігає по кімнаті)* Кларо, це ж ідея! Дай сюди альбом!.. Сімейний альбом. *(Бере альбом, дивиться, тоді підбігає до Клари, цілує).*

КЛАРА. Припадочний, що трапилося?

ВАСИЛЬ. Архімед!.. Придумав! Шерше ля фам... Шукайте жінку. Жінку шукайте!

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 537

КЛАРА. Ти що, вже ...того?.. Дах від твого бізнесу поїхав. Яку жінку? Що за шерше ля фам? О Господи. Чоловік зовсім з глузду з'їхав. Був же в мене один знайомий лікар з Павлівської лікарні. Художник. Все кричав: "Я Гоген, я великий Гоген..." Поки не посадили...

ВАСИЛЬ. Що ти мелеш? Куди посадили? У нас свобода слова. У демократичній державі живемо. Слава Богу, не в Росії ж.

КЛАРА. У палату посадили. У божевільню. Тепер він там не лікує, а малює. Як ви на трусах. І все кричить: "Я Гоген..." Господи, а цей уже з себе Архімеда вдає...

ВАСИЛЬ. Замовкни. Я пишу.

КЛАРА. Що це ти пишеш? *(Заходить іззаду, читає: "Багатий американець українського походження шукає українку з вищою освітою...")*

ВАСИЛЬ. Відійди. Я не люблю, коли в мене стоять за спиною в хвилини натхнення.

КЛАРА. Ти що — поет?

ВАСИЛЬ. Поет від бізнесу. У бізнесі, як і в поезії, є також своя романтика.

КЛАРА. О Господи. Яка це дурна, з вищою освітою, клюне на твого багатого американця, навіть якщо він українського походження?!

ВАСИЛЬ. А ти завтра-післязавтра побачиш. Прийдуть учительки. Медички. Інженери... Їм же там копійки платять.

КЛАРА. І для чого це тому американцю українського походження саме українка?

ВАСИЛЬ. Для збереження національної ідентичності.

КЛАРА. Чого, чого?

ВАСИЛЬ. ...Збереження української ідентичності. Простими словами кажучи, ти іноземних проблем не розумієш.

КЛАРА. А він в Америці її зберігатимете?

ВАСИЛЬ. В Америці. В Україні ж ідентичність відмирає. Почалася культурна революція. Кожна виходить за кого хоче і де хоче. Кожна третя їде то до Туреччини, то до Німеччини, то в Ізраїль, то в Об'єднані Емірати. Діаспора хоче зберегти українську ідентичність, українську мову, українську культуру, українську духовність, традиції, звичаї батьків. Як у Канаді, або в Австралії чи в Америці.

КЛАРА. А куди ж дінеться Україна, українська земля?

ВАСИЛЬ. Її продадуть. Глобалізація ж наступає. Продадуть олігархам за копійки.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 538

КЛАРА. Ти так і рідну жінку продаси. Зі своїм бізнесом!

ВАСИЛЬ. Я ще не олігарх.

КЛАРА. Ага, “ще”... А якщо труси не підуть у продаж оптом і в роздріб? То й рідну дружину продаси?

ВАСИЛЬ. Тільки за контрактом.

КЛАРА. Як за контрактом?

ВАСИЛЬ. А так, як усе сьогодні продається. Згідно з діловими стосунками.

КЛАРА. Ах ти, собако!..

ВАСИЛЬ. Ах ти, ступо!.. Я ж жартую. Але якщо обзиватимешся... То я за себе не ручаюсь.

КЛАРА. А я де буду. Ти про мене говориш, як про неживий предмет.

ВАСИЛЬ. Якщо ж це живий предмет і він не погодиться...

КЛАРА. А як погодиться?

ВАСИЛЬ. Тоді укладаємо угоду між двома сторонами: жіночою з однієї сторони, чоловічою з іншої сторони. Описуємо майно, складаємо її вартість. Все це оцінюємо і підписуємо контракт.

КЛАРА. А тобі що від того?

ВАСИЛЬ. Свої законних десять відсотків. Від оцінки загального майна. На прожиття і автомашину вистачить. А так не маємо права. Права людини...

КЛАРА. Права людини!.. А де ж права нації? Права країни?..

ВАСИЛЬ. Це на порядку денному у всесвітнього уряду не стоїть. Тепер захищають тільки людину.

КЛАРА. Ту, що найбільше верещить? На всю планету...

ВАСИЛЬ. Можливо.

КЛАРА. А націю?

ВАСИЛЬ. А нації мовчки вмирають: під культурний секс. Майстерне вбивство. Оп'яніння від наркотиків, знищення духовності і все таке інше...

КЛАРА. А чого ж ти, грамотію, не пишеш у своїх оголошеннях: “Багата американка українського походження шукає українця для збереження ідентичності”?

ВАСИЛЬ. А для чого?

КЛАРА. Може і я тебе комусь би продала. Для ідентичності. Не за десять, а хоча б за п'ять відсотків.

ВАСИЛЬ. Будеш багато балакати, я тебе даром віддам, ще й своїх десять відсотків заплачу.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 539

КЛАРА. Від вартості трусів?

ВАСИЛЬ. І не більше. Або й цього не візьму.

КЛАРА. Ну, собако!..

ВАСИЛЬ. Ну, ступо!.. Ти у мене дособачишся. Я тобі це обіцяю.

КЛАРА. Продаси?

ВАСИЛЬ. Продам. Якщо тебе хтось купить.

КЛАРА. Ти б себе спочатку комусь продав.

ВАСИЛЬ. На нашого брата нема попиту. Багаті американки самі вийшли за багатих американців.

КЛАРА. І що?

ВАСИЛЬ. Що “і що”?.. Забули своє походження. А жаль...

КЛАРА. Чого жаль?

ВАСИЛЬ. Жаль, що американки українського походження не відгукуються на наші об'яви.

КЛАРА. А то б ти і себе продав?

ВАСИЛЬ Тільки за те, аби ти мене собакою щодня не обзивала.

КЛАРА. Ти ж сам казав, що цей рік Собаки. Собака людям приносить щастя. Бо він друг людини. Тобто жінки.

ВАСИЛЬ. А чоловіка?

КЛАРА. Я про чоловіка не знаю.

ВАСИЛЬ. Звичайно. Не я тебе, а ти мене собакою називаєш. Отже, я твій друг. Спасибі...

КЛАРА. За що?

ВАСИЛЬ. За жіночу логіку.

КЛАРА. Будь ласка.

Василь знов пересідає за стіл, дивиться в альбом і знову щось пише.

КЛАРА. Тебе що, той альбом так надихає? Що ти на ті фотографії дивишся?

ВАСИЛЬ. Я на тебе дивлюсь, коли була молодою.

КЛАРА. Ну й що?

ВАСИЛЬ. Мов “міс Україна”. Як я цього тільки раніше не помічав?

КЛАРА. Може хоч зараз мені вірша напишеш. До альбому. Як Пушкін до Керн.

ВАСИЛЬ. Уже минуло те “чудноє мгновєніє”. У Пушкіна між іншим теж. Після першого ж разу, наступного ж вечора, коли те “мгновєніє” само прийшло до нього...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 540

КЛАРА. У вас, мужиків, завжди так... Спочатку...

ВАСИЛЬ *(перебиває нервово)*. Не заважай. Я пишу.

КЛАРА. Що ти пишеш? І справді поезію?

ВАСИЛЬ. Листа до родича.

КЛАРА. До якого родича?

ВАСИЛЬ. Закордонного.

КЛАРА. О Господи. Ти ж усе життя в анкеті писав: "Родичів за кордоном нема"...

ВАСИЛЬ. Совєтська влада вимагала. Я й писав. А тепер розшукую родичів.

КЛАРА. Так у тебе їх і справді ж нема. Ти ж мені сам казав: "От були б у нас родичі за кордоном, ми б, Кларо, з тобою зажили..."

ВАСИЛЬ. Казав. Бо так думав. А вчора мені сон наснився. Ніби я йду по Манхеттену...

КЛАРА. По чому йдеш?

ВАСИЛЬ. По Манхеттену. Це означає: по Нью-Йорку, — а мені назустріч чоловік — моя копія. Одразу з трьома дівчатами. І одразу до усіх трьох залицяється. Весь у мене. Побачив мене і як кинеться до мене... Навіть тих жінок забув.

КЛАРА. Ти ж казав спочатку, що він ішов з дівчатами...

ВАСИЛЬ. Так то спочатку було. А потім вже з жінками і як накинеться на мене.

КЛАРА. На тебе... Чому на тебе?

ВАСИЛЬ. А я звідки знаю? Обійняв мене і питає: "Ти Марченко?" Я кажу: "Я". А він як кинеться мені на груди: "Брате мій! Я ж тебе двадцять років розшукую...", — і як заплаче. Сорочка ось досі мокра. Поглянь.

КЛАРА. О Господи... Таки в тебе не всі дома...

ВАСИЛЬ. А я що кажу... Ще є й родичі за кордоном. Ось побачиш. Вірю: це сон у руку.

КЛАРА. Ти вже зовсім з глузду з'їхав. То я плакала на твоєму плечі, що за тебе, собако, заміж вийшла.

ВАСИЛЬ. Ти ще сміятимешся, коли я тобі одного чудового ранку повідомлю, що лист прийшов від брата.

КЛАРА. Від якого брата.

ВАСИЛЬ. Від Василевого. Тобто від мого.

КЛАРА. Де ж ти його знайдеш?

ВАСИЛЬ. Планета велика. Десь та знайду. Не може бути, щоб серед американців чи канадців жодного Марченка не було... Такого

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 541

бути не може, бо не може бути. Марченків не менше у світі, ніж Петренків чи Іваненків.

КЛАРА. І оце ти пишеш? На хліб нема, молоко давно закінчилося. Навіть довгограюче, а ти все пишеш і марки клеїш.

ВАСИЛЬ. Пишу, бо пару трусів з "гуманітарки" продав.

КЛАРА. Ну, пиши, пиши, пісатєль...

Картина третя

З вікна видно хмарочоси. Схоже щось на Манхеттен. За столом сидять троє: Джек, Волтер і Ешлі. Джек розриває конверт, читає листа. Тоді дивиться на приятелів. Несподівано сміється.

ВОЛТЕР. Ти чого?

ДЖЕК. Слухай, Ешлі. Поглянь... *(Подає фотокартку)*.

ЕШЛІ. Гарна дівчина. А чого ти смієшся? "Міс Америка".

ДЖЕК. "Міс Україна". Тут якийсь хлоп собі на голову родича шукає. Навіть світлину прислав. Хоче серйозним бізнесом зайнятися. Може відгукнемось? Ти ж хотів мати зв'язки з Україною.

ЕШЛІ. А світлина тут до чого?

ДЖЕК. Мабуть, для реклами. І не одна. *(Передає їм по черзі, ті роздивляються)*.

ЕШЛІ *(замріяно)*. Гарна дівуля. Де мої вісімнадцять літ?!..

ДЖЕК. Супер!..

ВОЛТЕР. І що він пише?

ДЖЕК. Пише, що в них, в Україні, такого товару навалом. Не дефіцит і дуже прибуткова справа...

ВОЛТЕР *(уважніше роздивляється світлини)*. Отакого товару? Живого?

ДЖЕК. Так, живого. Не мертвого ж! Пише: "ось таких зозульок..."

ЕШЛІ. Яких зозульок?

ДЖЕК. Ну, тих, що перелітають з гнізда в гніздо і в чужих гніздах яйцями бавляться.

ЕШЛІ. А нам ці зозульки для чого?

ВОЛТЕР. Це він так жінок, дівчат називає. *(Відбирає в Джека листа)*. Ось примітка. У пост-скриптумі. Пояснює, що це для конспірації.

ДЖЕК. Він, що — того?.. *(Джек крутить біля скроні вказівним пальцем)*.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 542

ВОЛТЕР. Не знаю. Про це він ні словом не обмовився. Може він і Махтей, але рацію має. Поглянь лише, Ешлі, міс яка!.. *(Ешлі ще раз бере в руки фотографію. Роздивляється).*

ЕШЛІ. Я б до такої підійти не наважився.

ВОЛТЕР. А це чого?

ЕШЛІ. Гарна ж достобіса!.. Справді "міс Україна".

ДЖЕК. То ти так, Ешлі, ніколи й не женишся. Чи ти чекаєш, що вона сама підійде?

ЕШЛІ. Я чекаю, коли якась видрукує цікаве оголошення.

ВОЛТЕР. Тут є зразок. *(Виймає з конверта листочок, читає).* "Гарна панна, освічена, безробітна, без поганих звичок, шукає багатого інтелігентного пана..."

ДЖЕК. То як?

ЕШЛІ. Якщо це ось ця леді *(показує на фото)*, то чому б і ні...

ДЖЕК. Я не до тебе, Ешлі. Я до Волтера. То як, Волтере, займемось цим бізнесом?

ВОЛТЕР. А чого... Бізнес є бізнес. Товар ходовий. Висилай йому запрошення.

ДЖЕК. Він нас до себе запрошує.

ВОЛТЕР. А хто поїде?

ДЖЕК. Кинемо жереб.

ВОЛТЕР. Я залишаюсь. Завтра розиграш... Мені треба бути тут... Спробую виграти одну-дві "грін-карти".

ЕШЛІ. Не виграємо — купимо.

ДЖЕК. А чого — це ідея!..

ЕШЛІ. А мені ця леді подобається. Я б і сам би поїхав, так у мене ж літургія... Та й вік не той. Запрошуй її, Джеку, до нас. Ти ж поїдеш?

ДЖЕК. Без жереба?

ЕШЛІ. Я фінансую. Салон для віп-персон...

ВОЛТЕР. Вважай, тобі пощастило. Тобі випав "джек-пот". А ми залишаємося. Фундамент підшукаємо.

ДЖЕК. Який фундамент?

ВОЛТЕР. Ну, хату. Де тих міс розмістити. Дамо оголошення. По гольф-клубах, ресторанах, барах, редакціях часописів, по наших церквах — греко-католицьких, римо-католицьких, ортодоксальних. Москалям щось підкинемо. Вони ж люблять хохлушок.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 543

ДЖЕК. Він і адресу дає. То що, дамо відповідь?

ВОЛТЕР. А чого писати? Ти, Джеку, лети... Ми ж нічим не ризикуємо. Він ризикує...

ДЖЕК. Окрім грошей на дорогу.

ЕШЛІ. Гроші парафіян... Не переймайся. Побачиш країну предків.

ДЖЕК. Я маю трохи подумати?

ВОЛТЕР. А що тут думати? Весь світ зараз цим бізнесом займається. На третьому місці після озброєнь і наркотиків... Що тут думати? Нам його сам Господь Бог послав. Першим рейсом і вилітай. Дев'ять годин і в Києві. Літак "Нью-Йорк—Київ" без посадки в Шеноні. Не політ — мрія.

ДЖЕК. Невже цей Васько такий дурний? Невже і він вважає, що в Америці усі багаті і всім рай на цій землі?

ЕШЛІ. Інші ж вірять. Чому ти вважаєш, що він має бути винятком?

ВОЛТЕР. Якщо треба, вони й кредит візьмуть і за свої гроші приїдуть. Ти їм тільки запрошення вишли.

ДЖЕК. Тоді я полетів...

ВОЛТЕР. І не роздумуй.

ДЖЕК. А як він захоче до нас? За наші кошти?

ВОЛТЕР. На перший раз йому на дорогу скинемося. Побачимо, який товар привезе.

ДЖЕК. Тоді диктуй адресу. Яка там? Напишемо листа.

ВОЛТЕР. Для чого? Телеграму дамо. Хай зустрічає.

ЕШЛІ. Ти раніше квиток замов.

ДЖЕК. Я вже замовив.

ЕШЛІ. Коли?

ДЖЕК. Як тільки листа прочитав.

ЕШЛІ. Ну, ти й пройдисвіт! Що ж ти з себе "міс Україну" корчиш?!

ДЖЕК. Так я сам загорівся. Дуже мені дівуля сподобалася. Я про таку все життя мріяв.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 544

Картина четверта

Та ж сама картинка. Клара бере альбом. Роздивляється і раптом починає кричати.

КЛАРА. О Господи. А де ж мої фотографії? Я десь читала, що одна бабуся вислала на конкурс краси свої фотографії, коли вона ще дівкою була, і перемогла. Невже десь і в нас конкурс об'явили, а цей мій божевільний вислав туди мої фото. Ні, з цим Василем, мабуть, і я скоро стану Гогеном.

Заходить Василь — її чоловік.

ВАСИЛЬ *(поправляє дружину)*. Не Гогеном, а Ван Гогом.

КЛАРА. Ти ж сам казав, що Гоген божевільний був?

ВАСИЛЬ. У натхненні помилився. Тепер вичитав. Божевільним був Ван Гог. А Гоген, як ти, нормальним.

КЛАРА. Ну, спасибі тобі. Перший раз, собако, за десять літ спільного життя ти мені комплімент сказав. Отже, я нормальна. Якщо так, то скажи, де мої фотографії з альбому?

ВАСИЛЬ. Вислав...

КЛАРА *(здивовано)*. Куди вислав?

ВАСИЛЬ. У Нью-Йорк.

КЛАРА. Куди, куди?

ВАСИЛЬ. У Нью-Йорк, на Манхеттен. Там конкурс краси об'явили.

КЛАРА. Який конкурс краси? Ти що — ненормальний?!

ВАСИЛЬ. Я родичу кілька фотографій вислав.

КЛАРА. Якому родичу? Для чого? Собако...

ВАСИЛЬ. Ступо квадратна! Це ж бізнес... Для реклами. Кожний бізнес реклами вимагає. Реклама — рушій торгівлі. Де ми кращу фотографію візьмемо? У Шерон Стоун? Вона нам як закатає гонорар.

КЛАРА. А я? Не закатаю?

ВАСИЛЬ. Десять відсотків дамо. За експлуатацію. У кілька разів збільшимо.

КЛАРА. Відсотки?

ВАСИЛЬ. Фотографії. Це ж реклама.

КЛАРА. І що ви там напишете? Така красуня носить вогненні труси у рік китайського собаки?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 545

ВАСИЛЬ. Не іронізуй.

КЛАРА. Хочеш з мене почати?.. Мене, собако, продати?

ВАСИЛЬ. Хто тебе тепер купить? Ми тільки твоєю фотографією двадцятирічної давності клієнтів заманюємо.

КЛАРА *(бере руки в боки)*. Так мене, кажеш, уже ніхто не купить?

ВАСИЛЬ. Навіть за десять відсотків.

КЛАРА. Ах, ти собако.

ВАСИЛЬ. Я тобі не собака, ступо...

КЛАРА. Ти хвіст собачий від бізнесу. Продати мене хочеш?

ВАСИЛЬ. Я б тебе, якщо чесно признатися, і безкоштовно віддав би. Ще сам доплатив би тих десять відсотків.

КЛАРА. Аби мав...

ВАСИЛЬ. Аби мав. А якщо зароблю, то віддам і десяти не пожалію. Та хто тебе таку вогненну з віником візьме?

КЛАРА. А колись же брали.

ВАСИЛЬ. Може, й брали. Коли натурницею у майбутніх Гогенів працювала.

КЛАРА. Ах ти, собако!.. Я тобі вірність берегла. А тепер мені така дяка за це. А таки ж були. Казали: "А чого двічі роздягатися? Попозувала б і в іншому ракурсі". А я їм дулю під ніс, бувало, скручу. І кажу у відповідь: "А такого ти "ракурсу" не хочеш?" *(Вона підходить до Василя і скручує дулю)*. Отож ти, собако, такого "ракурсу" не хочеш? Отак ти мою жіночу мужність оцінив? Мій принцип вірності і сімейної честі... Не принцип, а...

ВАСИЛЬ. Не треба, не уточнюй. Мені зараз не до граматики. Що на язик упало...

КЛАРА. То ти так оцінив?

ВАСИЛЬ. Оцінив же. Фотографію за кордон вислав. Красуватимешся там, як Шерон Стоун чи як наші красуні — Ольга або Наталка Сумські. Кому яка подобається. Або як Ані Лорак, Таня Горобець. Не з Вєркою ж Сердючкою тебе рівняю.

КЛАРА. Ну, спасибі. Ну, дякую...

ВАСИЛЬ. Будь ласка, перепрошую. Я помчав? У клуб-стриптиз. Там керівництво нашими трусами зацікавилося.

КЛАРА. Оце якраз для них. Їм ще прокладок з крильцями до цих трусів купіть... І метеликів з розпущеними крильцями домалюйте. Якраз і будуть труси від Мадонни.

ВАСИЛЬ. Ти все насміхаєшся. А мені серйозно сказали кілька екземплярів привезти.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 546

КЛАРА. На виставку?

ВАСИЛЬ. На яку виставку? На оглядини. Для примірки.

КЛАРА. Ти їх попери спочатку, щоб у розмірі зменшилися, як у бабусь на старості літ унітази...

ВАСИЛЬ. Поговори мені, поговори...

Василь вибігає. Клара залишається сама. Бере віника в руки.

КЛАРА. Оце б і його вимела. Хоч в Америку. І це ж треба — вийти за Махтея заміж!.. А були ж женихи... Один тепер з них уже академік. Галузевий... *(Підмітає)*. Господи, хоч би ті стриптизерки труси з тим вогненним собакою забрали. Ні за що хліба купити. *(Хтось стукає в двері. Клара відчиняє. На порозі з'являється листоноша)*.

ХЕРАСИМ'ЮК-РИМАРЕНКО. Телеграму з Америки чекаєте?

КЛАРА. З Америки? О Господи!..

ХЕРАСИМ'ЮК-РИМАРЕНКО. А чого ви так дивуєтеся? З Америки. З самого Нью-Йорку. Видно, від родича. Марченко Марченку пише. Ось і зворотня адреса. Телеграма термінова. Завтра й родича зустрічайте. Треба ось тут *(подає зошит)* розписатися. Щастить людям!.. В Америці родичі є.

КЛАРА. Дуже дякую вам. Дрібних у мене нема. Так я вам трусами віддячу. Маєте дружину, донечку?

ХЕРАСИМ'ЮК-РИМАРЕНКО. І дружину, і дві донечки.

КЛАРА. То я їм усім по дві пари.

ХЕРАСИМ'ЮК-РИМАРЕНКО *(з подивом і легким острахом роздивляється)*. Гарні ж які! Як Третьяковська галерея. Мабуть, не наші?!

КЛАРА. Американські. "Гуманітарка". Учора з Борщагівки передали...

У дверях з'являється Василь.

ВАСИЛЬ. Здрастуйте!

ХЕРАСИМ'ЮК-РИМАРЕНКО. Здрастуйте!

ВАСИЛЬ *(підозріло дивиться на незнайомого типа з трусами в руках і з сумкою через плече)*. Якісь проблеми?

КЛАРА. Васю, танцюй!..

ВАСИЛЬ. Труси продала? *(Ще раз зміряв очима листоношу з трусами в руках)*.

КЛАРА. Танцюй, тоді скажу...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 547

ВАСИЛЬ. Не мороч голови. Кажи вже.

КЛАРА. Ні, танцюй...

ВАСИЛЬ. Спочатку скажи, а тоді затанцюю.

КЛАРА. Ось листоноша. Він нам телеграму приніс. Від родича. З Америки. Танцюй, Васю...

Василь вихоплює телеграму, підтанцьовує по кімнаті.

ВАСИЛЬ. З чоловіком розплатилася?

КЛАРА. Так, трусами...

ВАСИЛЬ. Це добре... Сьогодні нам просто манна з неба, і в стриптиз-клубі обіцяли усі труси забрати...

ХЕРАСИМ'ЮК-РИМАРЕНКО. Гарні ж які... Усі в картинках...

ВАСИЛЬ. Отак і мені директриса стриптиз-клубу сказала. Публіці можуть сподобатись.

КЛАРА. Васю, танцюй... Телеграма ж від Марченка.

ВАСИЛЬ. Так ти не жартуєш?

КЛАРА. Які жарти?.. Ось дивись... З самого Нью-Йорку... Василю Марченку.

Василь знов бере телеграму, читає і раптом підстрибує, співаючи.

ВАСИЛЬ. Ой ляля, ой ляля... Є папір від короля... Ой ля-ля. Ой ля-ля... Я ж казав — прийде здаля...

ХЕРАСИМ'ЮК-РИМАРЕНКО. Ви поет?

ВАСИЛЬ. Поет від бізнесу, дорогий. Бізнес — це також поезія. Натхнення. Нема натхнення — нема бізнесу.

ХЕРАСИМ'ЮК-РИМАРЕНКО. Ви б мені того ... пораду дали... Я хочу також родича за кордоном розшукати...

ВАСИЛЬ. Так от, пишіть листа... Каліграфічним почерком. Америка. Нью-Йорк... Містеру... Як ваше прізвище?

ХЕРАСИМ'ЮК-РИМАРЕНКО. Херасим'юк-Римаренко.

ВАСИЛЬ. Герасим'юк?

ЛИСТОНОША. Ні, Херасим'юк. Читаю по літерах. Перша — Хриса...

ВАСИЛЬ. Далі не треба. Так і пишіть: Херасим'юку.

ЛИСТОНОША. А ім'я? Своє ім'я писати?

ВАСИЛЬ. Хриса? Не треба. Вони там усі наші імена перехрещують. Івана на Джона. Дмитра на Джека, Женю на Ешлі — і пішло, і

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 548

поїхало. Ой ля-ля, ой ля-ля, покохала короля... Так що просто пишіть Херасим'юку-Римаренку. Тільки містеру Херасим'юку окремо, а містеру Римаренку окремо і нікаких каков... Може, по якісь лінії і хтось відгукнеться... Ой, ля-ля, ой, ля-ля покохала короля...

ЛИСТОНОША. Вибачте. Я ще раз вас переб'ю...

ВАСИЛЬ. Тільки не навпіл. Жартую. Слухаю вас. Ой ля-ля...

ЛИСТОНОША. У них же імена є?

ВАСИЛЬ. У кого в них?

ЛИСТОНОША. Ну, в тих Херасим'юків, Римаренків...

ВАСИЛЬ. Вони гадають, що є. А насправді нема. Але я гадаю, що вони пам'ятають, як їх в Україні звали. Тільки не забудьте свою зворотну адресу вказати. *(Дивиться на телеграму, цілує)*. Ось зворотна адреса і в мене. *(Ще раз цілує бланк телеграми)*. Ум-м!.. *(Відриває губи від телеграми)*. Ще Манхеттеном пахне... Ой ля-ля, ой ля-ля... Вийду я за короля... Дмитро таки відгукнувся.

ЛИСТОНОША. Тут написано: "Джек Марченко".

ВАСИЛЬ. Правильно, по-їхньому Джек. По-нашому Дмитро. О Господи!... Я ж тобі розповідав, Кларо, що його на Манхеттені зустрів...

Листоноша задкує і щезає по той бік дверей, по дорозі сам до себе говорить: "Щасливі ж люди!... Ось рознесу швиденько пошту і собі напишу. І щастить же людям!.. Родича знайшов. Ой, ля-ля... І придумав же пісеньку. Поет!.. Від бізнесу. Це ж і я міг поетом стати, аби голову на плечах мав". Клара його проводить до дверей. Притискує палець до губ, а потім листоноші підкидає ще кілька пар трусів і махає рукою.

КЛАРА. Гуд бай, пане! Гуд бай!.. Мабуть, доведеться американську мову вчити...

Навшпиньках повертається назад. А Василь тим часом підстрибує по кімнаті.

ВАСИЛЬ. Діма, Дімочка...

КЛАРА. Українською — Дмитро.

ВАСИЛЬ. Правильно, Кларо, по-нашому Дмитро, Дмитрик. Мій любесенький, я ж тебе бачив у сні. У таких картатих штанцях, піджачку картатому. Щоправда, трохи іншого кольору, ніж штанці. З краваткоєю в золоту крапочку. У капелюшку з чорним, ні! — золотим обідком. Боже мій, Діма-Дімочка!.. Український Дмитрик,

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 549

американський Джек... Ти ж, Кларо, коли він приїде, дивись, нашого собачку Джеком не називай. На Барбоса його перейменуємо. Боже, Діма-Дімочка. Наш український Дмитрик, американський Джек. Це ж треба... З того світу таке щастя звалилося!.. Кларо, Кларочко, ступочко ти моя ненаглядна, перейменуй нашого песика по-нашому. Не називай його більше Джеком. Гість може образитися. Він же з самої Америки. Ми йому завтра й паспорт випишемо. Обов'язково випишемо.

КЛАРА. І на яку кличку ми будемо нашого Джека перейменовувати?

ВАСИЛЬ. На нашу. Рідну. На Барбосика. Заробимо грошей і в школу пошлемо, паспорт вручимо. Щоб усе чин чином. Назвемо таки по-нашому — Барбосиком. Бо ще закордонні родичі образяться. Діма-Дімочко... А ти, Кларо, казала: "Нема у нас родичів за кордоном". Бач, ще трохи лишилося українців по світах. Не всіх совєтська влада вибила і голодом заморила. Не всіх. Діма-Дімочко, по-нашому Дмитрик... *(Підтанцьовує)*.

КЛАРА. Читай уже читай. Що він там пише? Може якогось долара у конверт в поклав.

ВАСИЛЬ. Ти що? Якого долара? Який конверт? Це ж телеграма.

КЛАРА. Жаль. Краще б листа прислав. Поклав би туди якогось долара. Як-не-як, а родичі ж.

ВАСИЛЬ. Розмріялась... У нас же все просвічують. Як на рентгені. Навіть душу. Совєтська ж влада привчила. Воно ще у наших душах довго сидітиме. Пильні дуже. Господи, Кларо, беру твій вислів напрокат.

КЛАРА. Який вислів?

ВАСИЛЬ. Ну, оце твоє: "О Господи". О Господи, таки знайшовся родич. Ти його, о Господи, нам на щастя послав. Треба й собі міняти це дернувате старомодне ім'я. Як міг мене батько Махтеєм назвати...

КЛАРА. Передбачливий був.

ВАСИЛЬ. Замовкни. Читаю: "Дорогий брате по татовій лінії і моєму дідусеві по кузині з Отави..." Ти чула?.. У нас ще й в Отаві є родичі. Це ж Канада. Онтаріо, Вінніпег, Квебек... Що я там ще знаю? А Монреаль. Вони пишуть Монтреаль..

КЛАРА. Читай, не коментуй. О Господи. Знову запалився. Скільки в тебе тієї сонячної енергії. Ці овени мене зі світу зженуть. Читай уже вголос. Уголос. Мені ж також цікаво.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 550

ВАСИЛЬ. Ти коментуєш і ображаєш мене. Начебто Овен у твоїх очах не що інше, як баран.

КЛАРА. О Господи, з ким я свою долю зв'язала? Дай адресу цього манхеттинця. Може й він у такому ж критичному віці, як я. Вийду за нього заміж, аби тільки тебе вже не бачити...

ВАСИЛЬ. А чого, це ідея!..

КЛАРА. А ти думав! Українки на сьогоднішній день користуються великим попитом не тільки в арабів чи ізраїльтян, а й на дикому Заході. Преса пише: вони вродливі, роботящі, слухняні...

ВАСИЛЬ. Ну, це вже чорта з два... Це пише той, який з українкою ніколи не одружувався і не нюхав її пороху в порохівниці.

КЛАРА. Перестань коментувати. Читай далі. Що він там ще хоче?

ВАСИЛЬ. Завтра прилітає. Рейсом Нью-Йорк—Київ. Пише: "рідний, зустрічай".

КЛАРА. І чого він так раптово до нас прилітає?

ВАСИЛЬ. Може неодружений чоловік. Жінку хоче. І не просту, а українку. Знає, там у них за них добрі гроші дають.

Клара деякий час мовчить, взявшись у боки.

КЛАРА. Він що, ... того?.. *(Крутить вказівним пальцем біля скроні)*. Ні, таки він і справді Марченко. Яке їхало, таке й здибало. Собака.

ВАСИЛЬ. Не обзивай, не треба. Все-таки як-не-як, а родич.

КЛАРА. Так це ж він твій родич. І як ти собі уявляєш ту жінку?

ВАСИЛЬ. Яку жінку?

КЛАРА. Ну, ту, що ти повезеш йому на продаж...

ВАСИЛЬ. Чому одразу на продаж? На показ. Товар спочатку треба показати. Лицем. А тоді вже продавати. Як сподобається, купить, не сподобається — продасть іншому.

КЛАРА. Може так ти і мене продаси?

ВАСИЛЬ. А чому б ні? Може хоч у рік Собаки собакою не називатимеш.

КЛАРА. І це ти мені кажеш?

ВАСИЛЬ. Я йому скажу. Хай подивиться зблизька, що таке українка. Він ще справжньої українки в очі не бачив і не нюхав.

КЛАРА. Ах ти, собако!..

ВАСИЛЬ. А ти — ступа квадратна...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 551

Картина п'ята

Клара (по-святковому вдягнена) прогулюється біля будиночка з собачкою. На собачці рожевий бантик. Поглядає на годинник. Потім песика бере на руки. Цілує...

КЛАРА. Віднині ти вже не Джеком, а Барбосиком називатимешся. Запам'ятав, Барбосику?.. Ми тобі й паспорт випишемо... І в п'яту графу... Ні, графи не буде. Верховна Рада заборонила... Причепимо ідентифікаційний код. До хвоста...

Почувши незнайоме слово песик раптом закрутив хвостиком.

КЛАРА. Розумненький. Зрозумів. Ми тобі на хвості той код повісимо... І ти зрадів... Молодець... Бо без цього коду ми з тобою і кроку не ступимо... Ах, ти не радієш? *(Клара підняла голову)*. А я вже думала... Ти хазяїна побачив. *(Клара відпускає Барбосика від себе. Той біжить назустріч Василеві і якомусь незнайомому чоловікові)*.

ВАСИЛЬ. Джек, ко мнє...

КЛАРА. Не Джек, а Барбосик.

ВАСИЛЬ. Вибач, Джеку, це я від радощів. Все про тебе думаю. Ну, це ж треба — родич приїхав. Кларо, знайомся. Це Джек. Наш Джек. По-нашому — Дмитро.

КЛАРА. *(Клара подає руку)*. Клара... *(Пригинається й робить щось на зразок кніксена)*.

ДЖЕК. Дуже приємно... Я вас такою і уявляв...

КЛАРА. Можна подумати, що ви колись мене бачили...

ДЖЕК. А як же — бачив.

КЛАРА. Хіба що в сні.

ДЖЕК. Чому вві сні?..

ВАСИЛЬ *(намагається перебити їх, поплескує себе по коліну, кличе собачку)*. Барбос, ко мнє...

ДЖЕК. Соррі.., екскузьмі... А чого це ви до собачки по-московськи?

ВАСИЛЬ. А він у нас російську школу кінчав.

ДЖЕК. А хіба в Україні нема вже українських шкіл?

ВАСИЛЬ. Тепер нема. Раніше ще за Совєтської влади трохи було. Українська незалежна держава ліквідувала...

ДЖЕК. Соррі... Усі до одної?

КЛАРА. Усі. До одної. Поки ми його прилаштували... Весь Київ оббігали...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 552

ДЖЕК. А де ж патріоти?

ВАСИЛЬ. Майже всі за кордон виїхали.

ДЖЕК. Тож у столиці України жодної української школи?

КЛАРА. Жодної. Може десь на периферії якимось дивом ще й збереглася.

ДЖЕК. Соррі... Ви б церковні запровадили. Он мій брат — Ешлі, має дві ортодоксальні церкви. При обох церквах є недільні школи... Усі вчать українську мову. А як же... Щоб не забути.

КЛАРА *(дивується)*. Як недільні? При церкві? Ви туди собак водите?

ДЖЕК. Соррі... Чому собак? Парафіяни дітей водять. Хочуть, щоб діти пам'ятали мову. Нема мови — нема нації.

КЛАРА. Так ви не про собачу школу?

ДЖЕК. Ноу...

ВАСИЛЬ. А ми ж про собачу. У нас собачої школи — жодної на все тримільйонне місто.

ДЖЕК. Соррі... Так ви тому з ним, екскузьмі, по-московськи?

КЛАРА. Ну, звичайно... Він іншої не розуміє...

ВАСИЛЬ. У школі йому сказали: "гаварі по-чєловєчєскі...

ДЖЕК. Соррі, екскузьмі, і він заговорив?

ВАСИЛЬ. Та ні, я заговорив.

ДЖЕК. А Барбос?

КЛАРА. Барбос поки що вивчає... Але уже всі слова розуміє...

ДЖЕК. Окей, Барбосе, вивчиш, мене навчиш... *(Гладить собачку, песик загрозливо вишкіряється у відповідь)*.

КЛАРА. Тепер цю мову в нас усі вчать... Москва наполягає і якась п'ята колона. Кажуть, у нас московська мова в Україні стане міжнаціональною. Європейська хартія так вимагає...

ВАСИЛЬ. Може зайшли б до хати? З дороги ж... Пообідали б...

ДЖЕК. Ноу... Пообідав. Я в літаку, знаєте, ... сервіс — супер!.. Вино, горілка, ром, закуски — рибні, м'ясні. Веррі велл... Україна — веррі гуд.

КЛАРА. Я бачу, ви добре розмовляєте українською. Отже, мені не доведеться запрошувати перекладача?!

ВАСИЛЬ. Перекладачки.

КЛАРА. Яка різниця? Один любить попа, інший — попадю. Не поправляй мене. Це колись було. А тепер так, як я сказала.

ВАСИЛЬ. О, ці українки, Джеку...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 553

ДЖЕК. Окей... Я знаю. Я є вдівець.

КЛАРА. Вдівець?

ДЖЕК. Ноу, пліз, чоловік, соррі, без дружини. Сенк'ю.

КЛАРА. Слава Богу. А я вже гадала, що ваша дружина вмерла, чи ви її, не доведи Господи, як в американському кіно показують, пробачте, вбили або зарізали. Під вигідну страховку. Там у вас, у Нью-Йорку...

ДЖЕК. Ноу, ноу!.. Не вбив. Соррі, не зарізав.

КЛАРА. Повісили?

ДЖЕК. Ноу, ноу. Соррі... Не повісив.

КЛАРА. Що ж ви з нею зробили? В ополонці втопили?

ДЖЕК. Ноу, ноу. Я... Її просто, екскузьмі, у мене не існувало....

КЛАРА. А-а, ви просто її не любили?..

ДЖЕК. Ноу. Соррі...

КЛАРА. А як же ви з нею жили?

ВАСИЛЬ. Що ти пристала до чоловіка? Так, як ми з тобою.

КЛАРА. А ти, собако, помовч. Не тебе ж питаю. Американця!.. Вас, Джеку. Мені цікаво, невже й американці так зі своїми дружинами живуть, як кішка з собакою?

ДЖЕК. Ноу. Тобто ... ієс...

КЛАРА. То як же ви з нею жили?

ВАСИЛЬ. Не муч гостя. Жив, як усі живуть. Своїх не люблять. Чужих кохають.

КЛАРА. Замовкни. Я не тебе розбещеного питаю, а Джека.

ДЖЕК. Ай-м, ... соррі.. Я дружини... Ну, як вам українською спік ... сказати ... ніколи не мав. У мене бізнес.

КЛАРА. Зрозуміло. Ви їх продавали. Покористуєтесь і продаєте. Чисто по-американськи.

ДЖЕК. Ноу, соррі ... не продавав...

КЛАРА. Тоді я нічого не розумію.

ВАСИЛЬ. Поживеш з ним. Він трохи українську підучить — розберешся.

КЛАРА. На що ти натякаєш? Ти ж мені весь час кажеш, що в українців традиції. Звичаї.

ВАСИЛЬ. Так то в українців, а він стовідсотковий американець. Українець у третьому коліні. Може він цього не знає... Так, Джеку?

ДЖЕК. Ієс, Васіл... Ієс.

КЛАРА. А в українок ти вважаєш, що їх нема?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 554

ВАСИЛЬ. Кого їх?

КЛАРА. Традицій, звичаїв...

ВАСИЛЬ. Я цього не казав.

КЛАРА. Тож на що ти натякав, коли казав: “поживеш з ним, тоді побачиш”?

ВАСИЛЬ. Ноу, ієс.

КЛАРА. О Господи... Поліглота вдома тримаю.

ДЖЕК. Хто є, соррі, екскузьмі, поліглот?..

КЛАРА. Оцей собака мій...

ДЖЕК. Поліглот, соррі, собака? Дог?

КЛАРА. Ноу, собака-дог. Поліглот ієс — чоловік.

ВАСИЛЬ. Я чую і ти вже поліглотка?

КЛАРА. Що ти цим хочеш сказати?

ВАСИЛЬ. А те, що вже мене мої закордонні родичі собакою називають. *(Василь звертається до Джека)*. Ти б, Джеку, краще про свої плани розповів.

ДЖЕК. Окей. Мої плани знайти, пліз, дружину. Українку. Заповідав фатхер, соррі, батько.

ВАСИЛЬ. А на такій, як я взяв, не боїшся одружитися? Собакою весь час називатиме.

КЛАРА. Ти ж сам казав — рік Собаки. Собака приносить щастя... Я тобі щастя бажаю.

ДЖЕК. Ноу, українки ієс — гарні, є працьовиті, ієс...

ВАСИЛЬ. Ти так думаєш?

КЛАРА. Кінь думає. У нього голова велика...

ВАСИЛЬ. Замовкни!

ДЖЕК. Айм, соррі... Я...

КЛАРА. Ноу, ви... Він. *(Клара показує на Василя, а тоді докірливо каже йому)*. Чоловік щось збирався гарне сказати. А ти перебиваєш. Хай чоловік говорить.

ДЖЕК. Я не є чоловік. Я джентльмен...

КЛАРА. О Господи... Ще цього не вистачало. *(Обурюється. Повертається у бік глядачів)*. Джентльмен. Одного “джентльмена” вже маю. *(До Джека)*. А я вже розмірялась. А ви тільки джентльмен...

ВАСИЛЬ. Тобі що на умі? Дай чоловікові висловитися.

КЛАРА. Він уже висловився. Він джентльмен... Ти джентльмен.

ДЖЕК. Так, айм ... я... ієс... джентльмен.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 555

КЛАРА *(до глядачів)*. О Господи... Знайшов чим хвалитися. І скільки раз це можна підкреслювати?! Чи це може він для мого каже. Боїться. Чи боїться, що мій Махтей з дому не поїде? Та він через свій бізнес і Атлантичний океан вплав перепливе і не втопиться. *(До Джека прихильно)*. Джеку, говоріть, не слухайте його, собаку.

ДЖЕК. Що є собака? Собака є дог?

КЛАРА. Дог, дог.

ДЖЕК *(поплескує Василя по плечу)*. Гуд дог. Ти гарний дог!

ВАСИЛЬ. Це не про мене. Дог є собака.

ДЖЕК. Айм ... соррі... Я розумію. Великий собака. Гарний собака.

ВАСИЛЬ *(до Клави)*. Догавкалася. Казав, не гавкай при чужих людях. Не слухала. Тепер сама йому поясни, що й до чого.

КЛАРА. Я по-твоєму гавкаю? То я вже собака... А якщо я собака і не чоловічого роду, то хто я по-твоєму?

ВАСИЛЬ. При чім тут граматика? Нас із Джеком бізнес цікавить. Не сунь свого носа хоч у наш бізнес... Біжи краще Джеку кави приготуй. Він каву любить. З молоком...

КЛАРА. Може ту каву йому ще й у ліжко подати?..

ДЖЕК. Ноу, ноу, в ліжко... Спочатку бізнес, а тоді, сорті, ... кохання...

ВАСИЛЬ. Догавкалася... Оце твій язичок...

КЛАРА. Та сідайте вже, Джеку, бо в ногах правди нема... Я вам каву зараз принесу...

ВАСИЛЬ. Почнемо, Джеку, з бізнесу...

ДЖЕК. Окей... Веррі гут... *(Заходять до кімнати-офісу. Джек зупиняється біля купи трусів)*.

ДЖЕК. Соррі, екскузьмі... Що то є?

ВАСИЛЬ. Бізнес...

КЛАРА. Який у біса бізнес?!.. Труси від Мадонни...

ДЖЕК. Ноу... Соррі... від Мадонни?.. Соррі... Тепер у моді подібні товари від Версаччі... Ім'я, фірма, популізм, стиль... Все... окей?...

ВАСИЛЬ. Можна і від Версаччі...

КЛАРА *(подає Джекові каву)*. А чому не від Берлусконі?

ДЖЕК. Ноу від Берлусконі... Хто такий, сорті, ... Берлусконі?

КЛАРА. Також італієць...

ДЖЕК. Версаччі є кутюр'є... Стиль... Мода... Фірма... *(Робить наголос на другому складі у слові "фірма")*.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 556

КЛАРА. Яка різниця?.. Берлусконі чи Версаччі?.. Вони такі Версаччі, як і Берлусконі. Їх все одно на Борщагівці шиють. Кустарним способом. А продають як американську “гуманітарку”.

ДЖЕК. Соррі... Від Версаччі — веррі гуд... Це зараз модно... Вся багата Америка від Версаччі носить...

ВАСИЛЬ. А чого — це ідея!.. Був оце на базарі, так усі кажуть: від Версаччі... Сорочки, майки, окуляри... Треба подумати...

ДЖЕК. Екскузьмі... А чого тут думати? Пліз... Штампувати треба...

КЛАРА. Там уже нема місця... Вони їх заштампували знизу догори... Тут листоноша приходив... Від вас телеграму приносив... Казав, що не труси, а ціла Третьяковська галерея... Музей Західного мистецтва...

ВАСИЛЬ. Треба нашого Гогена викликати... Той десь присобачить...

КЛАРА. Може на спині у того вогненного собаки?..

ВАСИЛЬ. Тобі все собаки в голові...

КЛАРА. Тоді на василько.

ВАСИЛЬ. Не вмер Данило, так болячка задавила... Хай художник думає — у нього голова студентська... *(Витягує мобілку, телефонує)*. Колюньчику, любий, кидай в біса ту науку... Теорія грошей не дає. Дає практика... Вилітай з пари зі швидкістю паровоза і дуй сюди... Є ідея... Американець придумав... Димить... Вибач, горить... Одна нога на парі, друга біля трусів... Біля пончиків не затримуйся... У нас тут обід... Для гостя приготували. А він у літаку поїв. *(Показує Кларі на торбинку)*. У мікрохвильовій підігріємо. *(До Джека повертає голову)*. Студент голодний... З третьої пари тікає...

Забігає захеканий довготелесий як жердина студент.

СТУДЕНТ. Фути-нути... Ледь вирвався з пари... Парую весь...

ВАСИЛЬ *(до Джека)*. Джеку, знайомся — це наш український Гоген.

Студент. Ван Гог... *(Подає руку Джекові)*

ВАСИЛЬ. Правильно — Ван Гог. А це Джек... Ван Гог, є робота. Доведеться ще ці труси поштампувати.

КЛАРА. І де ви збираєтеся штампувати?

ВАСИЛЬ. У кімнаті. Не на вулиці ж? Це ж секрет фірми.

КЛАРА. Я маю на увазі, де ви того Берлусконі збираєтесь пришпандьорити?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 557

ДЖЕК. Соррі, пліз, Версаччі...

КЛАРА *(сердито відмахуючись)*. Яка різниця?!. Але де?

ВАСИЛЬ. На тильній стороні.

КЛАРА. Тобто на сідницях? Там же собака в окулярах хапає труси і стягує з дами... Місця ж нема.

ВАСИЛЬ. Студент молодий і винахідливий. Він те місце знайде.

СТУДЕНТ *(ображено сопе)*. Пане Василю, у мене є ім'я.

ВАСИЛЬ. Не ображайся, Колюньчику, коли бізнесом займаєшся, ніколи думати. Весь наш час на бізнес іде. А час це — гроші. Мені це й у голові.

КЛАРА. Краще б у тебе десь в іншому місці щось було...

ВАСИЛЬ. А ти тільки про своє, ступо квадратна. Кому що болить... Колюньчику, а може якогось кольорового метелика від Версаччі?

КЛАРА *(огризається)*. Від скаженої собаки чую. Намалюйте краще василька. Жінкам це більше сподобається. Тільки не з опущеною, як у воду, головою. А щоб налитий був, як колосок жита. А поміж житом — свіжий васильок. Як у студента.

СТУДЕНТ. Фути-нути. Знову за своє... Не ображайте мене. У мене є ім'я.

КЛАРА. Не ображайся, Колюньчику. Не можу ж я порекомендувати таке, як у Василя...

ВАСИЛЬ. Не звертай на неї уваги. Намалюй кольорового метелика...

КЛАРА. Що сідає на веселого василька.

ВАСИЛЬ. Ти що і справді знущаєшся з мене?

КЛАРА. А чого тут знущатися чи насміхатися? У моєму становищі чи вдови, а чи покинутої, плакати треба. Усю енергію в чоловіка бізнес висмоктав.

ВАСИЛЬ. Джеку, не звертай на неї увагу. Що ти на неї вилупився? Краще скажи, чого ти мовчиш? Скажи своє вагоме американське слово.

ДЖЕК *(знітився)*. Окей...

ВАСИЛЬ. Це добре сказано. Я також так гадаю, що бізнес вимагає ідей... Пошуків... Натхнення.

КЛАРА. А я думаю, хай студент малює.

ВАСИЛЬ. А я про що? Хай малює. Тільки без зів'ялого василька.

КЛАРА *(обурюється)*. Я ж не кажу про зів'ялого, а про такого, що природнім соком наливається. Поміж пшеницею чи житом

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 558

виглядає на білий світ веселий васильок... Яка жінка не купить такі труси? Чи не так, студенте?

СТУДЕНТ. Ну, фути-нути... Не називайте мене студентом...

КЛАРА. Добре. Гаразд, я вже знаю — у тебе своє ім'я є.

ВАСИЛЬ. Не те що в мене, собаки.

КЛАРА. А ти хоча б помовчав. Сам винен. Вже десять років гавкаєш на мене. Квадратною ступою обзиваєш... Як ще тебе називати? Чи не так, студенте?

СТУДЕНТ. Ну, фути-нути... Кажу ж не називайте мене студентом, бо я художник.

КЛАРА. А я й кажу — художник зможе, як і студент...

ВАСИЛЬ *(несподівано регоче)*. Га-га-га-га!.. Йому й натурниці не треба шукати. Вона перед ним попозує. Для натхнення.

КЛАРА. Що ти мелеш перед студентом? Хоч би соромився. Я вже своє відпозувала. В Академії мистецтв. Як молодою ... натурницею була...

ДЖЕК *(захоплено)*. Соррі, екскузьмі... Ви і натурницею були?..

КЛАРА *(гордовито)*. Ледь не щодня запрошували... Треба ж було годувати ось цього *(киває на Василя)* ... бізнесмена...

ВАСИЛЬ. Не обзивай...

КЛАРА. Не собакою тебе ж обзиваю, а бізнесменом... Ти б цим гордився... Он і візитку видрукував. Так і підписав: “Бізнесмен”. А тепер ще й ображається.

ВАСИЛЬ. Джеку, чого ти мовчиш? Скажи хоч ти два американських слова...

ДЖЕК. Окей, пліз, окей...

ВАСИЛЬ. Щось треба з цими трусами робити... Обіцяли у стриптиз-клуб забрати. Але обіцяного три роки... О, може ... як “гуманітарку” віддати?!..

ДЖЕК Ноу... Хай ще повисять... Ієс антураж... До головного бізнесу... Труси — ієс антураж. Труси ієс — захист...

КЛАРА. Від молі і пилюки...

ВАСИЛЬ. Не вставляй своїх п'ять копійок, ступо квадратна. Господи, чого вони за цих українок ще там на Заході побиваються?

КЛАРА. Собако, я щось неправильно кажу? Труси — це справді захист...

ВАСИЛЬ. Від комарів...

ДЖЕК. Я так гадаю... Нам потрібна секретарка...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 559

ВАСИЛЬ. У мене є одна... Покладиста... Мар'яна Дуцик називається...

ДЖЕК. Окей... Соррі. Ван Гог намалює ... екскузьмі ... лого...

ВАСИЛЬ *(зацікавлено)*. Що таке "лого"?

ДЖЕК. Соррі... Логотип по-вашому. Емблему ... екскузьмі... Кантрі клабу...

КЛАРА. Якого "клабу"? Що ще за "кантрі"?

ВАСИЛЬ *(до Клари)*. Іди вже... Студента... Ой, вибач, Колюньчику... Ван Гога нагодуй... Хай ми тут з Джеком про бізнес поговоримо...

Клара бере за руку студента, і вони виходять у другу кімнату.

ДЖЕК. Соррі, Васіл... Треба придумати назву фірми.

ВАСИЛЬ. Я вже придумав... Вербова калина... Верба і калина — це символ України...

ДЖЕК. Соррі... Окей... Веррі вел... Екскузьмі... Непогано. З точки зору національної. А з точки зору глобалістики?.. "Золота пальма"!.. Пальма, пліз, це символ стрункості і ... соррі, ... гнучкості. Чому ... соррі, ... золота? Золотий характер українки...

ВАСИЛЬ. Хіба що для реклами... Для піар-кампанії...

ДЖЕК. Соррі... Менеджменту...

ВАСИЛЬ. Геніально!

ДЖЕК. Окей... Завтра оголошення в газету даємо і ... соррі, ... чекаємо відвідувачів. А тепер за роботу... Окей? Потрібно офіс прикрасити. Хай Ван Гог намалює золотом на блакитній стрічці: "Золота пальма", а внизу — "Клаб знайомств"...

ВАСИЛЬ. А може, "Клуб знайомств"?

ДЖЕК. Веррі гуд... "Агенція знайомств". А над цим усім труси...

ВАСИЛЬ. Від Берлусконі...

ДЖЕК. Васіл, запам'ятайте раз і назавжди — від Версаччі... В нас у пошані тільки мертві. *(Заходить студент)*. Я правильно кажу, Гогене?

СТУДЕНТ. Ван Гог...

ДЖЕК. Окей... Ван Гог... Поїв — і за роботу... Окей? Тобі і труси в руки...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 560

Картина шоста

Офіс. За столом Василь і Джек. Над їхніми головами плакат: "Труси від Версаччі. Оптом і вроздріб". На стіні великий портрет людини в яскравому малиновому піджачку, червоних черевиках на босу ногу, в чорних окулярах. Підпис: "Версаччі". На тумбочці сімейна фотографія Василя і Клари. Праворуч — у повний зріст фото Джека. Він на фоні блакитного неба, голубого океану і яхти з латинським написом "Мрія".

Студент Колюньчик перед дверима. Кімната перегороджена на дві половини. У першій половині, меншій, сидять Василь, Джек і Колюньчик. Студент домальовує останні штрихи на трусах. Клара на кухні. З віником. Підмітає і повторює свої улюблені фрази: "О Господи! А стільки ж женихів було!.. А я цього Махтея вибрала... Бізнесмена... Філіппа Моріса... Каже, з диму зробимо гроші... Ті з піни роблять, а цей з диму... О Господи! За що така кара небесна?"

ВАСИЛЬ *(звертається до студента)*. Ще зроби англійський напис і кінчай.

КОЛЮНЬЧИК. На них уже ніде й слова написати.

ВАСИЛЬ. Напиши збоку: "Від Берлусконі" і постав три знаки оклику. Червоною фарбою...

ДЖЕК. Соррі... Від Версаччі.

ВАСИЛЬ. Ага. Від Версаччі. Був такий італієць. Мафія вбила.

ДЖЕК. Соррі... Бойфренд.

ВАСИЛЬ. Бойфренд... Яка різниця, як його звали: Бойфренд чи мафія? Убили і квит.

СТУДЕНТ. Зате тепер як його одяг ціниться!

ДЖЕК. Соррі... Після смерті усе ціниться вище, ніж при житті. Правильно, студенте.

ВАСИЛЬ. Тільки після смерті стаєш безсмертним. А при житті тебе так і ніхто не визнає, який би ти не був знаменитий художник...

ДЖЕК. Соррі... А як тебе, студенте, уб'ють...

КОЛЮНЬЧИК. Нути-фути. Вже й американці насміхаються. У мене ім'я є.

ДЖЕК. Соррі, пліз. Згадав!..

ВАСИЛЬ. Це Джек хоче тобі, Колюньчику, пояснити, якщо тебе за це малювання вб'ють, або ти сам повісишся, всі тоді скажуть, що помер український Ван Гог.

КОЛЮНЬЧИК. Нути-фути. А хіба я погано малюю? Гляньте, яка експресія!.. А контраст кольорів...

КЛАРА. На трусах...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 561

КОЛЮНЬЧИК. Так, на трусах. Поривчастий ритм і вільна динаміка. Такого навіть у Ван Гога не було...

ВАСИЛЬ. Гаразд, Колюньчику. Це добре. Може ми ще ці труси на всесвітню виставку у Париж повеземо...

Розправляє спину Клара. Дивиться на Василя, потім на студента, тоді переводить погляд на Джека. Той сидить з крутою люлькою в роті. Пухкає, як паровозна труба.

КЛАРА. Хоч ви, Джеку, не диміть... Досить з мене диму від трусів. *(Ще раз глянула на Василя)*. І цей запалив люльку. О Господи! Таки небо закоптять. Там уже суцільна діра в стратосфері. На вас Бог дивиться і думає — до чого ви цю планету доведете... До страшного суду. Він сам навіть руки до цього дійства не прикладе. Сук рубаєте...

ДЖЕК. Соррі, що є сук? Дружина дога?

КЛАРА. Не сук, а сучок...

ДЖЕК. Пліз... Не зрозумів.

ВАСИЛЬ. Скажи — гілляка.

КЛАРА. Сам ти гілляка на моїй шиї, собако. Вже дихати нічим у цій комірчині. Усю хату засмерділи тими трусами. *(Клара виходить у другу половинку хати, береться за голову)*. О Господи. Коли б ви уже швидше забралися в ту Америку. Кімнату в офіс перетворили, мене в конс'єржку. Тепер наче собака сторожова. Тільки за склом. Шкода, що віник не ломака. Ой, шкода!..

Раптом замовкає. До приймальні сходяться перші відвідувачки.

ВАСИЛЬ. Джеку, а як будемо відбирати? Ми ж не домовилися...

ДЖЕК. О, ієс. Як це по-українськи? Врода. Стан. Фігура.

ВАСИЛЬ. Це зрозуміло. А як не сподобається? Як відмовляти?

ДЖЕК. Окей... Соррі... Не знаю.

КОЛЮНЬЧИК. Фути-нути... По п'ятій графі.

ДЖЕК. Соррі. Не зрозумів. Екскузьмі.

КОЛЮНЬЧИК. Фути-нути. А що тут розуміти? Берете паспорт. Є в ньому п'ята графа. Дівка ваша. Нема, тоді валяй... До пана Поровського її посилайте. За графою. Як у нас студенти кажуть. Вибивай, мовляв, п'яту графу у Поровського. Каблучками.

Джек якийсь час дивиться на Василя. Той киває ствердно головою.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 562

ВАСИЛЬ. Окей, Колюньчику... Геніально!.. Не даром я його своїм співзасновником у бізнес узяв. Я казав — з нього люди будуть.

КЛАРА *(з-за перегородки)*. Якщо собаки не з'їдять і бізнесменам не викинуть...

ВАСИЛЬ *(до Клари, через скло)*. А ти там, ступо, не теленькай. Сиди і вдавай, що розумна. *(До студента)*. Колюньчику, запрошуй жінок. По одній. Лагідно. Це жінки ж. А деякі з них може й заміжем не були. Не загартовані... Так що ти з ними, Колюньчику, по-батьківськи...

СТУДЕНТ. Фути-нути... Я студент і по-батьківські?..

ВАСИЛЬ. Ну, не Джек же... Він же нашої мови як слід не знає... Тоді по-синівськи. Окей? Веррі вел?

КЛАРА. О Господи... І цей вже варнякає англійською... Можна подумати, що він її знає... Два слова за два дні вивчив і вже веррівелкає. Ти ж Джека так ніколи не навчиш української. Що за народ пішов? Не встиг іноземець рота розтулити, а воно вже пристосовується.

ВАСИЛЬ. Не пристосовуюсь. Культура виховання. Тепер так усі російськомовні всеукраїнські газети пишуть: "Етика зобов'язує: як гість розмовляє, так і господар має відповідати. Щоб нас у націоналізмі не звинуватили".

КЛАРА. А якщо твій гість іспанською заговорить?

ВАСИЛЬ. Гм-м...

КЛАРА. Що "гм"? А як італійською?

ВАСИЛЬ *(чухається)*. Гм-м...

КЛАРА. А якщо французькою?

ВАСИЛЬ. Гм-м... Хіба ти всі мови світу збираєшся перераховувати? Гм-м?

КЛАРА. Що ти гимкаєш? Хіба ж українець має знати всі мови світу?.. А якщо до нас приїхав американець *(показує на Джека)*, то й американською?

ВАСИЛЬ. Такої мови нема.

ДЖЕК. Ієс. Соррі... На Манхеттені.

ВАСИЛЬ. От чуєш? А я й розмовляю з ним американською — ієс.

КЛАРА. О Господи. Поліглота вдома тримаю.

ДЖЕК. Поліглота і собаку. Дог... Веррі гуд...

КЛАРА. Ноу, собака. Поліглот ієс чоловік.

ВАСИЛЬ. От бачиш, дособачилася. Тепер мене й за кордоном собакою називатимуть...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 563

КЛАРА. А ну вас... З вами, догами, договоришся... Я краще пішла до себе... На кухню... А ви вже кличте тих баб... Бач, скільки назбиралося!.. Всі за кордон хочуть. Показилися... А хто тут націю буде збільшувати?.. А втім, може й правильно... Якщо такі васильки... То можна й секс-шопом обійтись... Там хоч гарантію дають... *(Плюється і йде)*.

КОЛЮНЬЧИК *(до жінок)*. Хто там перший за списком?.. Заходьте...

ПЕРША ЖІНКА *(заходить перша відвідувачка, роздивляється)*. Вибачте, я, здається, помилилася адресою. Тут продаж трусів?

ВАСИЛЬ. І трусів також.

ДЖЕК. Соррі... Це каламбур. *(Джек виходить з-за столу, по-американськи штучно посміхається, бере жіночку під руку. Подає стілець)*. Пан Василь жартує. Це агенція по працевлаштуванню жінок і бюро по знайомству в одному числі. Чи ясно я висловлююся, ясна пані?

ПЕРША ЖІНКА. О, так. *(Сідає)*. І хто з вас неодружений?

ДЖЕК. Звичайно, ясна пані, я. І ще пан студент. Колюньчик.

ПЕРША ЖІНКА *(дивиться спочатку на Колюньчика, тоді на Василя)*. Студент мені ні до чого... Той, теж без товарного вигляду. *(На Василя)*. А щодо вас, то треба подумати. Але якщо й ви мені не дуже підійдете, то чи я можу розраховувати на резерв?

ДЖЕК. Звичайно, ясна пані... Але не тут, а за кордоном. В Америці. Там потребують українок: лагідних, працьовитих... Попрошу на секунду встати, ясна пані. *(Жіночка жемканно підводиться. Джек дещо безцеремонно вивчає її стрункy статуру)*. Соррі... І повинні бути сексуальні.

ПЕРША ЖІНКА. І як же я виглядаю?

ДЖЕК. О, ви ієс досить приваблива і ієс ... сексуальна. Але це мій, ясна пані, суб'єктивний погляд, сорті, ... на товар... Соррі, на речі. Останнє слово за манхеттинським журі.

ПЕРША ЖІНКА *(здивовано)*. Мене і там будуть розглядати?

ДЖЕК. Ієс... Обов'язково. Ви ж не заперечуєте, ясна пані, виїхати у нашому супроводі... соррі, ... до Нью-Йорку?

ПЕРША ЖІНКА. А у Париж ви не набираєте?

ДЖЕК. Соррі... На даному етапі у нас, як вас сказати, екскузьмі, ... ясна пані, ієс ракурс... Точніше, профіль суто американський. Ви українка?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 564

ПЕРША ЖІНКА. Так, українка.

ДЖЕК. Соррі... Співаєте, танцюєте?..

ПЕРША ЖІНКА. Після третьої чарки... Яка українка не співає і не танцює?..

ДЖЕК. Окей... Ієс... Це правда. Американці так і кажуть. Українці... Пліз... Нація, яка після того, як нап'ється, сорті, ... співає. У вас паспорт ієс?

ПЕРША ЖІНКА. Ви хочете запитати, чи мені вже є 16 років?

ДЖЕК. Ієс, так, ясна пані.

ПЕРША ЖІНКА. Я двічі була вже замужем і збираюся втретє...

ДЖЕК. О, ви нам підходите, ясна пані. Отже, у вас досвід є?..

ВАСИЛЬ. Курс молодого бійця вам уже не доведеться проходити. З окопів просто в атаку...

ПЕРША ЖІНКА. Не зрозуміла?! *(Повертається до Василя, довго дивиться на нього)*. А це що у вас за хмир?

ДЖЕК. Що ієс хмир?

ПЕРША ЖІНКА. А ви американець?.. Зрозуміло... Як вам пояснити?.. У нас ще кажуть: дивадло... Болотяне чмо. Або: Пилип з конопель...

ДЖЕК. Пліз... Екскузьмі... Васіл не Пилип. Васіл ієс пан Василь.

ПЕРША ЖІНКА. Яка різниця — Пилип чи Василь? Яке їхало, таке й здибало.

ДЖЕК. Пліз... Ви про мене?

ПЕРША ЖІНКА. Поки що про нього. *(Киває на Василя)*. А що далі?

ДЖЕК. Пан Васіл поясне...

ВАСИЛЬ. Мадам, залишайте нам паспорт, ми вам надаємо анкету і розписку, що ваш паспорт у нас. Ви завтра в цей самий час приносите до нас заповнену анкету і заяву, що хочете виїхати добровільно, без тиску з нашого боку, за кордон. *(Бере в руки паспорт, подає анкету, читає прізвище в паспорті, тоді заповнює розписку)*. Юля Круцик... *(Проте Юля не звертає уваги на Василя і дивиться на Джека)*.

ПЕРША ЖІНКА. То й справді до Америки?

ДЖЕК. Ієс... Так, ясна пані Юльо, до Америки.

ПЕРША ЖІНКА. Ти мені, моє сонечко, подобаєшся. А як тебе звати?

ДЖЕК. Соррі... Ієс... Джек...

ПЕРША ЖІНКА. О пане, в мене ще Джека не було. Якщо не знайду там кращого, може й за тебе заміж вийду, Джеку. Будеш у мене четвертим.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 565

ДЖЕК. Пліз, екскузьмі... Чому четвертим? Ви ж говорили, соррі, що були тільки двічі замужем?

ПЕРША ЖІНКА. Та я ваших американських бюрократів знаю. Поки пройдеш у вас співбесіду у посольстві, поки видасте візу, або взагалі не видасте... А долари останні відберете, то я можу ще спокійнісінько на цей час ще разок вийти заміж. Так, що ти готуйся, Джеку. У випадку відкриття візи... Ти мене зрозумів?...

ВАСИЛЬ. Він у нас розумний.

ПЕРША ЖІНКА. А тебе, чмо болотне, ніхто не питає. Бувай і не кашляй. Паспорт у сейф поклади і на ключ закрий. А то разом з тобою ще вкрадуть. Хоча кому ти там потрібен?! *(Виходить)*.

ВАСИЛЬ. От баба!.. Чого вони усі на мене, як на собаку накидаються?

ДЖЕК. Ієс кохання... Люблять тебе, Васіл, дуже... Колюньчику, пліз, давай наступну.

Підстрибуючи, у коротенькій спідничці вище колін і майже до самої розеточки, вбігає ще одна дамочка.

ДРУГА ЖІНКА. Здрасті-пужалуста.

ДЖЕК. Пліз... Пане Васіл... *(Джек звертається до Василя)*. Перекладіть, пліз... Соррі. Що вона сказала?

ВАСИЛЬ. Вона з вами привіталася.

ДЖЕК. Соррі... Ще раз пліз... Якою мовою?

ВАСИЛЬ. Московською.

ДЖЕК. О соррі ... екскузьмі... Ми набираємо українок, ясна пані.

ДРУГА ЖІНКА. Я і єсть українка. Російськомовна. Руську школу кінчала.

Джек задумався.

ДЖЕК. Прошу вас, соррі, вийти. Мені потрібно порадитися з колегою і запросити перекладача.

ВАСИЛЬ *(до відвідувачки)*. Мадам, він американець. По-московськи не розуміє...

ДРУГА ЖІНКА. Так, я можу перейти на державну... Мені сказали: "чеши на общєпонятном". Він міжнаціональний, так я того...

ВАСИЛЬ. Тоді чешіть.

ДРУГА ЖІНКА. В смислі — вийти?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 566

ВАСИЛЬ. В смислі — кажіть.

ДРУГА ЖІНКА. Що казати?

ВАСИЛЬ. Що вас запитають на те й давайте відповідь.

ДРУГА ЖІНКА. Так ви питайте!

ДЖЕК. Ви ієс... Пліз... Соррі... Українка?

ДРУГА ЖІНКА. Так. Я вже сказала. Російськомовна.

ВАСИЛЬ. У вас, мадам, є паспорт? Прізвище?

ДРУГА ЖІНКА. Так. Я Пуцик. Пуцик Ляля. Ось мій паспорт. *(Джек бере паспорт. Читає. Передає Василеві)*.

ВАСИЛЬ. Справді Пуцик. Але п'ята графа відсутня.

ДРУГА ЖІНКА. Так у нас же відмінили. За незалежної.

ДЖЕК. Окей... А метрична посвідка, екскузьмі, ... ясна пані?..

ДРУГА ЖІНКА. Та ти що, мужик?.. З того світу звалився?!

ДЖЕК. Ієс... З Америки.

ПУЦИК. І маєш американське ім'я?

ДЖЕК. Ієс, соррі... Джек.

ПУЦИК. Джек? Кльово... Я Ляля... Ляля Пуцик...

ДЖЕК. Соррі... Екскузьмі... Я знаю.

ПУЦИК. Звідки, мужик?

ДЖЕК. Соррі... З документ... Ієс ... З паспорта.

ПУЦИК. А-а. А я вже було думала... Ти мені підходиш.

ДЖЕК. Соррі... Не зрозумів?

ПУЦИК. А що тут його розуміти?! Я беру твоє серце... Ну, як у пісні співається... *(Співає)*. Візьми моє серце, дай мені своє *(простирає руку Джекові)* — і по рукам...

ВАСИЛЬ. Мадам, це не ярмарок.

ПУЦИК. Я знаю, мужики. Це ринок. Демократія. Вільні люди. Приватна ініціатива. От я і проявляю ... ініціативу. Не проявиш — не проживеш. Кажу, що ти мені як мужик подобаєшся. Беру. Про угоду потім поговоримо. Спочатку хоч у ресторан якийсь заведи. Покалякаємо. А тоді вже знайомитися будемо. Ти ж у готелі живеш? Чи не так?..

ВАСИЛЬ. Джеку, чого ти мовчиш?.. Скажи їй...

ДЖЕК. Соррі, екскузьмі... Що казати?

ВАСИЛЬ. Хай подає паспорт, заяву і заповнює анкету... Ми розглянемо її питання.

ПУЦИК. Мужики, яке питання? Вже все вирішено... *(Василь встає з-за столу, бере її за плечі)*.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 567

ВАСИЛЬ. Завтра, кохана. Завтра. *(Колюньчик не стримується, сміється)*.

ПУЦИК. Чому завтра? Не відкладай на завтра те, що можна зробити сьогодні...

ВАСИЛЬ. Колюньчику, не смійся. Тут плакати треба. Проведи мадам...

ДЖЕК *(підказує)*. Юлю...

ПУЦИК. Не Юлю, а мадам Лялю.

ВАСИЛЬ. Вибачте, Лялю... Колюньчику, давай наступну.

Заходить третя дамочка.

ВАСИЛЬ. Прізвище?

ДУЦИК. Дуцик.

ВАСИЛЬ *(здивовано)*. Як Дуцик? Ви хіба сестри?

ДУЦИК. Не зрозуміла?

ВАСИЛЬ. Перша була Круцик, друга — Пуцик, а третя — Дуцик... Голова розболілась. Мадам, як вас хоч звати?

ДУЦИК. Ліліана-Мар'яна Дуцик...

ВАСИЛЬ. Слава Богу!

ДУЦИК. Що “слава Богу”?

ВАСИЛЬ. Хоч імена різні. А то тут недовго й заплутатися, як між трьох сосен. *(Повторює вголос)*. Круцик, Дуцик, Пуцик... У мене також була одна знайома — така собі Фуцик... Так вона Клеопатрою Фуцик називалася. А я вже було думав...

ДУЦИК. Хай коні думають. А ми що робитимемо?.. Смакуватимемо прізвищами?

ВАСИЛЬ. Мадам Пуцик...

ДУЦИК. Не Пуцик, а Дуцик. Диктую по літерах: Дорка... Улита... Ціцелія... Гикавка...

ВАСИЛЬ. Зупиніться!.. Я далі вже зрозумів.

ДУЦИК *(не звертає на нього уваги, дивиться то на Джека, то на Колюньчика, то на муху на стелі і ніби читає газету без цензури)*. Казіка...

ВАСИЛЬ. Мадам, я все зрозумів. Паспорт у вас є?

ДУЦИК. Якщо не витягли. *(Лізе до сумочки)*. Слава Богу, все на місці. А то в цих маршрутках щипачі проїхати з сумочкою спокійно не дають. Є паспорт...

ВАСИЛЬ. А графа є?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 568

ДУЦИК. Яка графа?

ДЖЕК. Соррі... П'ята.

ДУЦИК. Україна незалежна відмінила. На прохання Америки... Тепер усі американці... Пардон, українці і американці, і росіяни, і євреї, і поляки...

ДЖЕК. Соррі, екскузьмі... А українці?

ДУЦИК. Цього я не знаю.

ВАСИЛЬ. Мадам, нам графа потрібна.

ДЖЕК. Соррі... Екскузьмі. Ми набираємо українок...

ДУЦИК. А хто вам тепер це підтвердить чи видасть такий документ? Хіба пан Поровський...

Василь дивиться на Колюньчика: мовляв, і ти цього Поровського згадував. Колюньчик знизує плечима.

КОЛЮНЬЧИК. Я чув, але... Фути-нути, не знаю.

ВАСИЛЬ *(до пані Дуцик)*. А хто такий пан Поровський? Я вже про нього оце вдруге чую.

ДУЦИК. Піп чи дяк, а може церковний староста при Київському патріархаті. Словом, віруючий чоловік. Може він підтвердить. Довідку видасть. Тепер тільки він визначає, хто українець, а хто москаль. Таку концепцію придумав.

ВАСИЛЬ *(зацікавлено)*. І як він це робить?

ДУЦИК. Дуже просто!..

ДЖЕК. Соррі... Американці кажуть, екскузьмі, все геніальне, соррі, просто...

ДУЦИК *(погоджується)*. Просто... *(Тоді повертається до Василя)*. Заходите до церкви. Скажімо, Київського патріархату — отже, ви українець чи українка. Заходите в Києво-Печерську лавру...

ДЖЕК. Соррі... Екскузьмі... А Лавра що?

ВАСИЛЬ. Монастир, церкви, що належать Московському патріархату. Так Леонід Кравчук розпорядився...

ДУЦИК. Якщо в Лавру, то ви москаль чи москалька... У синагогу — єврей чи єврейка, у мечеть...

ВАСИЛЬ. Зрозуміло, мадам. Цікава концепція Поровського.

ДЖЕК. Соррі... А ви, ясна пані, куди ходите?

ДУЦИК. Це що?.. Така інформація також входить у вашу програму?

ДЖЕК. Ноу, пліз, ноу...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 569

ДУЦИК. На тому тижні ходила з подругою у Києво-Печерську лавру...

ДЖЕК. Соррі... То ви є московка?

ДУЦИК. Послухайте, як вас?..

ДЖЕК. Ай, ієс... Джек.

ДУЦИК. Послухайте, містере Джеку, і не перебивайте. Мені туди ближче від дому. Тоді сусідка мені сказала, що тільки той ближче до Бога, хто до нього молиться рідною мовою. Бо усі мови усім народам Бог дав. То я пішла у Володимирський і там Поровського зустріла.

ВАСИЛЬ *(ніби зрадів)*. Так Поровський там? У Володимирському?..

ДУЦИК. Я його не бачила.

ВАСИЛЬ. То як же ви його зустріли?

ДУЦИК. Подруга показала... Каже: "Он до настоятеля сам Поровський пішов", — і показала мені якусь спину... Може, то спина Поровського була, а може когось іншого...

ВАСИЛЬ. От ви візьміть у нього довідку, що ви українка, і завтра приходьте знову до нас. З паспортом і довідкою. Труси від Версаччі не купите?

ДУЦИК. Якщо дасте довідку.

ВАСИЛЬ. Яку довідку?

ДУЦИК. Що вони від Версаччі.

ВАСИЛЬ. Зрозуміло. Принесете від Поровського довідку, а ми вам від Версаччі... Колюньчику, клич наступну даму...

До кімнати заходить огрядна гарна молодиця — типова козачка. Роздивляється труси. Потім фотокартки.

ДЖЕК. Соррі... Вас без паспорту... Екскузьмі, ... пліз... Бачимо, що ви українка...

ВАСИЛЬ. І без довідки...

ГНИПІДКОВА. По чому бачите?

ВАСИЛЬ. По статурі.

ГНИПІДКОВА. Так, ви не помилилися. Я українка. Козачка. Козачки ще не перевелись. А от козаки... Дивлюсь на вас і козаків не бачу...

ВАСИЛЬ *(не звертає уваги на образливі слова)*. Освіта?

ГНИПІДКОВА. Вища. *(Показує рукою над головою)*. Метр дев'яносто...

ВАСИЛЬ. Мадам замужем?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 570

ГНИПІДКОВА. Була.

ВАСИЛЬ. Ще раз не хочете, мадам?

ГНИПІДКОВА. Що ще раз?

ВАСИЛЬ. Заміж, мадам.

ГНИПІДКОВА. Спаси і помилуй!.. Достатньо одного разу і на все життя... Такий собака попався...

ВАСИЛЬ *(насторожено)*. Ми не про собак, мадам. Ми про чоловіків говоримо. За американця хочете вийти заміж, мадам? Вродливий, середніх років, без дурних звичок, сексуальних відхилень, мадам. У зоні не сидів.

ГНИПІДКОВА. Це ж його треба побачити.

ДЖЕК. Соррі... Тільки в Америці. ...Екскузьмі... На Манхеттені.

ГНИПІДКОВА. Тож мені за ним треба ще в Америку їхати?

ВАСИЛЬ. Ну, ви ж хочете заміж, мадам?

ГНИПІДКОВА. Хто сказав? Я не хочу. Мені робота потрібна. Гляньте, руки які. Золоті!

ВАСИЛЬ. Я бачу, мадам. Кожний палець у золоті. А ви хто за професією?

ГНИПІДКОВА. Хірург... Лікарні номер сім...

ВАСИЛЬ. Ну, ви знаєте, мадам, українські дипломи в Америці...

ГНИПІДКОВА. Знаю. То може для початку вийду за американця заміж, тоді підучусь... Американським лікарям, кажуть, добре платять. Свого кину. Тоді підберу вже по душі і по грошах.

ВАСИЛЬ. Цікаве у вас мислення, мадам.

ГНИПІДКОВА. Цікаве. Як у кожної жінки. Жіноче. Ми ж не головою думаємо.

ВАСИЛЬ. Ви нам підходите, мадам. Заповнюйте анкету, залишайте паспорт.

ГНИПІДКОВА. Паспорт і диплом — ніколи. Навіть під дулом пістолета, хлопці... Тепер так багато пройдисвітів і шахраїв у світі розвелось. Кажуть, спочатку забирають паспорти, тоді гроші, а потім у борделі продають: до Туреччини, Німеччини, Об'єднаних Еміратів, Ізраїлю...

ВАСИЛЬ. Ми вас вивозимо до Америки, мадам, а не в Ізраїль.

ГНИПІДКОВА. А яка різниця?

ВАСИЛЬ. Велика.

ГНИПІДКОВА. Я розумію. Америка є велика, Ізраїль — маленький. Хвіст крутить собакою.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 571

ВАСИЛЬ *(невдоволено)*. Що ви всі про собак?!

ГНИПІДКОВА. Так рік Собаки ж.

КОЛЮНЬЧИК. Труси на згадку купите?

ГНИПІДКОВА. На згадку яку? Ніякої згадки ще не було...

ВАСИЛЬ. Ну, це ми фігурально. Труси від Берлусконі...

ДЖЕК. Від Версаччі.

ВАСИЛЬ. Пардон, від Версаччі. Я все їх плутаю. Версаччі вже вбили, а Берлусконі ще живий.

ГНИПІДКОВА. Оці труси?! *(Бере одну пару в руки)*. З васильком?

ДЖЕК *(дивиться на Василя)*. Соррі... З васильком.

ГНИПІДКОВА. Мені без чоловіка збуджуватися не можна. Наступного разу. Як тільки заміж вийду. У мене ще від Івана 12 пар залишилося. На цілий рік. Ну, я, хлопці, пішла. Дрібненькі ви для мене.

ВАСИЛЬ. А анкету, мадам? Візьміть анкету. Вдома заповните...

ГНИПІДКОВА. Можна і вдома...

ВАСИЛЬ. Колюньчику, клич наступну. *(Заходить наступна)*.

ДЖЕК. Соррі, пліз... Як звати?

КРУЦИК. Круцик. Перепрошую... А ви що по іменах підбираєте?

ВАСИЛЬ. Оскільки п'яту графу ліквідували, так ми по іменах. Нас цікавлять тільки українки.

КРУЦИК. Так це ж дискримінація жінок!..

ВАСИЛЬ. Нічого подібного. Таке у нас замовлення. На такий товар...

КРУЦИК. Товар?

ВАСИЛЬ. Ну, це по-татарськи, мадам... Від слова "товариш"... Фігурально. Товаришка. Розумієте — велика нація підупадає. Американська. Можна сказати, повний моральний, мадам, дефолт. Терміново потрібне вливання гарячої козацької крові...

КРУЦИК. Так ви мене, перепрошую, на нічні аналізи запросили?

ВАСИЛЬ. Ви не так зрозуміли, мадам. Ми фігурально. Підбираємо наречених для американських женихів. Терміново потрібні українки. В Америці дефолт.

КРУЦИК. Так ви українок по іменах визначаєте?

ВАСИЛЬ. І по церкві. За концепцією пана Поровського...

ДЖЕК. Соррі, екскузьмі... Тепер по-іншому не визначиш.

ВАСИЛЬ. Чоловіків, мадам, ще можна по бані...

КРУЦИК. По якій бані?

ВАСИЛЬ. По церковній, мадам. Якщо баня кругла і золота з голубим...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 572

КРУЦИК. Що ви мені голову морочите і, перепрошую, те, що нижче...

ВАСИЛЬ. І ми, мадам, перепрошуємо. То ви українка, мадам? У нас є перелік українських імен... *(Дивиться у папірець)*. Катерина, Леся, Олеся, Галина, Світлина, Дарина, Ярина, Марина, Мирослава, Роксана, Роксолана, Руслана, Соломія, Іванна, Петрина, Василина...

КРУЦИК. Я, перепрошую, якраз Василина.

ВАСИЛЬ. Чудово, мадам!.. А я Василь. Отже, ми з вами тезки.

КРУЦИК *(розчаровано)*. Так ви не американець?

ВАСИЛЬ *(показує на Джека)*. Американець он він. Але українського походження.

КРУЦИК *(розглядає уважніше Василя)*. На перший випадок може бути. Якщо, зрозуміло, справжнього американця не зустріну.

КОЛЮНЬЧИК. Тітко, он він справжній. *(Показує на Джека)*. Без походження. На Манхеттені народився.

КРУЦИК. Ану, перепрошую, встань. *(Василина підходить до Джека)*.

ДЖЕК. Соррі, екскузьмі... Не зрозумів?.. Пліз-айм... Я?

КРУЦИК. Ну, не я ж. Не ти ж мене, перепрошую, вибираєш, а я тебе.

ДЖЕК. Соррі, екскузьмі... Ви не так зрозуміли!

КРУЦИК. А що тут розуміти? І так все ясно. *(Витягує його за столу)*. У мене вже був один. Ікона писана!.. Як за столом сидів. А як устав — одна нога довша, друга коротша. А третьої взагалі не було. Ще під час виконання інтернаціональних обов'язків позбувся. Перепрошую, втратив її на полях Афганістану. Вставай, вставай!

ВАСИЛЬ. Що ви собі дозволяєте?

КРУЦИК. А оце бачив? *(Василина тикає пальцем у вивіску)*. Бачив, питаю?

ВАСИЛЬ. Ну.

КРУЦИК. Не нукай. Читай.

ВАСИЛЬ. Кантрі клаб... Агенція знайомств.

КРУЦИК. Не клаб і не краб, а клуб, перепрошую, агенція знайомств. От я й знайомлюсь. Закачай штанину. Так... *(Мацає його за ногу)*. Тепер закачай другу. *(Роздивляється)*. І ця біла, аж жовта. Хворієш жовтухою?

ДЖЕК. Ноу... Соррі, жовтухою...

КРУЦИК. А чого ноги жовті? Вмирати збираєшся?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 573

ВАСИЛЬ. Мадам, воно в нього від несподіванки.

КРУЦИК. А ти, перепрошую, клієнте номер два, помовч... І до тебе черга дійде. *(До Джека)*. Показуй руки. Закачай. Теж, як віск... І ти гадаєш?..

ДЖЕК. Соррі, екскузьмі... Я нічого не гадаю.

КРУЦИК. А тепер ти. *(Підходить до Колюньчика)*.

ВАСИЛЬ. Мадам, студент не продається. Йому ще вчитися треба на ... Ван Гога...

КРУЦИК. А я його й не купую. Мені жовтороті ні до чого.

ВАСИЛЬ. Так чого його ото дивитися?

КРУЦИК. Ти помовч, помовч, адвокате. *(Це до Василя)*. А ти встань, студенте.

КОЛЮНЬЧИК. Фути-нути. У мене ім'я є.

КРУЦИК. Я вже сказала, студенте, я за тебе заміж, перепрошую, не збираюсь виходити. Мені жовтороті не підходять. Закачай ногу.

КОЛЮНЬЧИК. Фути — нути... Може штанину?

КРУЦИК. Поговори мені. Закачай. Так... Тепер другу. Тепер покажи Джеку і оцьому *(показує на Василя)* адвокату.

КОЛЮНЬЧИК. Фути-нути... Показав — і що далі?

КРУЦИК. А далі за гарні ноги дають медалі. Отакі, Джеку, у тебе мають бути ноги і руки. Як у студента. Бачив? Товар лицем. А ти мені, перепрошую, що пропонуєш? Жовті свічечки від Московського патріархату?

ДЖЕК. Соррі... Пліз... То вони, ясна пані, від сидячої праці.

КРУЦИК. А ти бігай. Перепрошую, за бабами бігай. Вони налюються. Як у студента. Ти ж одружуватися збираєшся? Може щось і вибігаєш. А тепер ти. *(Це до Василя)*. Чого витріщився? Виходь.

ВАСИЛЬ. Я одружений, мадам. Хоч тепер і фіктивно.

КРУЦИК. Якщо фіктивно, то й розлучитися недовго. Та я тебе ще й не беру. Показуй зуби. Я так і знала. Перепрошую, куриш чи прополіс у сухом'ятку жуєш?

ВАСИЛЬ. Ні... Не палю і не жую.

КРУЦИК. А чого такі жовті? На пасті економиш? Вживай "бленд-а-мед". Он зуби вже камінням обросли. Виходь з-за столу... На ноги подивлюсь... Не куповатиму ж кота в мішку...

КЛАРА. Ах ти, собако... *(Це Клара вибігає з комірчини з віником у руках)*. Ти на очах рідної жінки готовий продатися цій су... Ах, ти су...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:22 Page 574

КРУЦИК. Ша-а! Не кричи і не розмахуй віником. Я його й даром не візьму. Про який продаж ти говориш? Мені щоб ще доплачували, то я його... Я йому кажу, щоб вийшов з-за столу і хоч пару трусів продав. Чого ти там сидиш і маркетингом трусів не займаєшся?

ВАСИЛЬ. Знижка десять відсотків. Якщо оптом.

КРУЦИК. Оптом, оптом. Дай пар сім. Ні, давай краще п'ять. У святкові дні з ними тільки морока... Може, перепрошую, буде свято і на моїй вулиці, як ти кажеш, Джеку? Га-а? *(Вона бере кілька пар трусів, кладе гроші)*. Ну й розмалювали... Мабуть, наші, хоч і латинкою понаписувано... Що воно хоч тут написано?

ВАСИЛЬ. Це від Берлусконі, мадам...

ДЖЕК. Соррі, пліз... Від Версаччі...

КОЛЮНЬЧИК. Ну, фути-нути... *(Підходить до дверей)*. Хто там наступний?..

У кімнату входять троє: начебто чоловік, жінка, хлопчик. Дорослий з косичкою, хлопчик і жінка "під їжачка".

ВАСИЛЬ. Як тебе звати хлопчику?

ДІВЧИНКА. Я не хлопчик... Я дівчинка.

ВАСИЛЬ. А це твій тато? *(Показує на особу, підстрижену під їжачка)*.

ДІВЧИНКА. Ні, це моя мама.

ВАСИЛЬ. А це мамина подруга? *(Показує на особу з косичкою)*.

ДІВЧИНКА. Це якраз мій тато. Але я в туалет хочу.

ВАСИЛЬ. О це через дорогу... *(Показує у вікно. За вікном видно громадську вбиральню з великими чорними літерами — "М" і "Ж")*.

ВАСИЛЬ. Джеку, ти хоч зрозумів, хто з них хто?

ДЖЕК. Соррі, пліз... Тут тільки за концепцінейшн Поровського можна визначити. *(Встає, підходить до вікна. Дивиться у бік вбиральні)*. Зараз я тобі, соррі, точно скажу, де він, а де вона. А втім сам поглянь: та, що з косичкою, пішла в чоловічий туалет, а той, що пострижений "під їжачок", пішов у жіноче відділення.

ВАСИЛЬ. Ну, їм видніше, що в кого... А куди хлопчик побіг?

ДЖЕК. Соррі, бой ієс гірл... Екскузьмі, також у жіноче відділення.

ВАСИЛЬ. Геніально! Таки концепція Поровського про п'яту графу у житті реально спрацювує... Так і запротоколюємо. *(Василь пише, Джек і Колюньчик дивляться у вікно)*. Колюньчику, фіксуй. Аби знову не вийшов казус...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 575

КОЛЮНЬЧИК. Фути-нути... Першим вийшов він... Ні, тобто фути-нути, вона... Малого залишає з нею... Тобто фути-нути з ним ... малу. *(У кімнату заходить той, що постриженій "під їжачок", не стукаючи).*

ВАСИЛЬ. Ваше прізвище?

ФУЦИК. Фу-цик.

ДЖЕК. Соррі... Хіна. Пліз... Китайка?

ФУЦИК. Яка хіна? Яка "китайка"?

ВАСИЛЬ. Він, мадам, американець українського походження. В смислі — китаянка?

ФУЦИК. Звідки ви це взяли?

ВАСИЛЬ. Ну, прізвище у вас китайське: Фу-цик.

ФУЦИК. Я ук-ра-їн-ка.

ВАСИЛЬ. А чоловік — китаєць? З косичкою...

ФУЦИК. І чоловік є українець. Він просто ху-ху-дожник.

ВАСИЛЬ. Мадам, ви не хвилюйтесь. А чого ж ви Фу-цик?

ФУЦИК. То тому, що Фу-цик. А що, вам-вам прі-прізви-ще-ще не подобається чи-чи ім'я?

ВАСИЛЬ. А як ваше ім'я?

ФУЦИК. Да-я-на.

ВАСИЛЬ. Теж китайське, мадам?

ФУЦИК. Чо-чому ки-китайське?

ВАСИЛЬ. Да-я-на. А-а, зрозуміли, мадам — єврейське.

ФУЦИК. А-а... по-по чо-му ви су-судите? По-по носі?

ВАСИЛЬ. Та ні. Був такий вождь у євреїв. Даян, здається, Моше. Ви його випадково не родичка?

ФУЦИК. Ви—ви-пад-ково не-не ро-ро-дичка.

ВАСИЛЬ. А чого ж ви мадам, усі слова вимовляєте через дефіс і тире?

ФУЦИК. Я-я ви-ви-мов-ляю, а-а-ле пишу ра-ра-зом! Це ви так ви-ви-мов-ля-єте. Все-все пи-пишеться ра-разом.

ВАСИЛЬ. Я вимовляю, мадам?

ФУЦИК. Не-не я ж. А-а ви так ка-ка-жете. Ні-ні-би че-через де-де-фіс.

ВАСИЛЬ. Я так не кажу, мадам. Це ви... ви...

ФУЦИК. То-то я-я заїкаюсь. Фу-цик. Пи-пи-шеть-ся ра-ра-зом.

ВАСИЛЬ. А читається?

ФУЦИК. І чи-чи-та-єть-ть-ся ра-ра-зом.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 576

ВАСИЛЬ. Отже, ви хочете розписатись, Фу-цик?

ФУЦИК. Не-нне пе-пе-ред-раж-нюй-й-те. Фу-фу-цик пи-пишеться і ви-ви-мовляється ра-разом. І з ким роз-пи-пи-са-тись?

ВАСИЛЬ. Вибачте. Най-ня-тись.

ФУЦИК. Ви зн-зн-ову пе-пе-ре-дражнюєте?

ВАСИЛЬ. Ні, це ми під-під-лаш-то-ву-є-мось під клі-єн-та. Хочете за-записатися? На-на ро-ро-боту. До-до... Америки.

ФУЦИК. Ти-так. До А-ме-ри-ки.

ВАСИЛЬ. А що вас в Ук-ра-ї-ні, ма-ма-дам, не за до-во-льня-є? Чо-ло-вік, у-ряд, по-лі-ти-ка?

ФУЦИК. Гро-ші. М-ма-лі гро-о-ші. Я кан-ди-дат на-а-ук.

ВАСИЛЬ. Яких наук?

ФУЦИК. На-а-у-ко-о-вих на-а-ук.

ВАСИЛЬ. Зрозуміло, ма-мадам. А ви українка?

ФУЦИК. А-а що, по-по о-облич-ч-чю не-не-е видно? То по паспорту видно.

ВАСИЛЬ. По вашому, мадам?

ФУЦИК. По-по моєму.

ВАСИЛЬ. Цікаво. Покажіть, мадам. Давно паспорта не бачив з графою... Так-так. *(Роздивляється уважно паспорт)*. Так тут теж нічого не видно.

ФУЦИК. Я-як н-не-не видно? Т-та-там н-на-написано...

ВАСИЛЬ. Що написано, мадам?

ФУЦИК. Що-що я — я у-у-к-країнка.

ВАСИЛЬ. Де, покажіть? *(Подає їй паспорт, Фуцик роздивляється)*.

ФУЦИК. А й с-си-си-правді не-не на-на-писано.

ВАСИЛЬ. А ви хіба до цього свого паспорта не читали?

ФУЦИК. А-а чо-чого йо-його чи-читати? Я-я пи-пишу. Я канди-ди-дат наук. Ви ме-ме-не ро-розумієте?

ВАСИЛЬ. Кандидата зрозуміти важко. Як усіх вчених, але ми намагаємось. Але нам довідка потрібна.

ФУЦИК. Я-я-ка д-до-до-відка? Що я-я к-кан-кан-д-дидат?

КЛАРА *(через скло у комірчині)*. Що ти кандидат у міжнародні повії і продаватимуть вони тебе за десять відсотків. Якщо тебе ще хтось там купить. З таким носом...

ВАСИЛЬ. Не звертайте уваги, мадам. Вона у нас конс'єржка. Так ви українка, мадам?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 577

ФУЦИК. А-а де-де я ту-ту д-до-до—відку ві-візьму?

ВАСИЛЬ. У пана Поровського.

ФУЦИК. Я-я-кого П-по-по-ровського?

ВАСИЛЬ. А нам звідки знати? Тут перед вами одна жінка заходила. Також на платну роботу просилася. Казала, що Поровський такі довідки видає. Він по одній бані в Україні, мадам, визначає, де українка, а де...

ФУЦИК. П-п-по-по я-я-кій б-ба-ба-а-ні?

ВАСИЛЬ. По церковній, мадам. Золотій з голубим обідком... Знайдете пана Поровського, візьмете довідку. Розлучитеся з чоловіком і тоді...

ФУЦИК. Щ-ш-ш-що-о? Я-я-к ц-це роз-роз-лучитися з чоловіком? Я-я ж йо-йо-го ті-ті-льки знайшла. З-з-з дитиною.

ВАСИЛЬ. Знайшли, мадам, то покладіть назад туди, де знайшли. Може його рідна дружина розшукує. Мама. Не можна чужих речей собі привласнювати... Чи вас в академії не вчили?

ФУЦИК. Я-я-кій а-а-кадемії?

ВАСИЛЬ. Ну, десь ви ж купили той диплом чи теж знайшли...

ФУЦИК. Н-ну, з-з-зна-а-єте... Ц-це вам т-так не п-п-пройде... Я-я-я-а... *(І пішла).*

Заходить наступна. Без стуку. Бере зі стола сантиметр, яким Василь вимірював фігури клієнток і мовчки, без слів, витягує з-за столу Василя. Починає його обміряти.

ВАСИЛЬ *(спантеличено).* Що ви робите, мадам?

ЖІНКА № 7. Я тобі не мадам... Стій! Не крутись.

ВАСИЛЬ. Що ви з мене хочете?

ЖІНКА № 7. Стій, кажу!.. Я зараз тебе обміряю.

ВАСИЛЬ. Що ви обміряєте? Що ви обміряєте? Це ми жінок обміряємо.

ЖІНКА № 7. У нас тепер емансипація. Тож не на словах, а на ділі — рівність, свобода, демократія. Вловив?

ВАСИЛЬ. Нічого я не вловив, мадам...

ЖІНКА № 7. Так от вловлюй: плечі — 50 сантиметрів, талія — 90, кормозапарник — усі 120...

ВАСИЛЬ. Який кормозапарник, мадам?

ЖІНКА № 7. Тобі не подобається слово “кормозапарник”, а мені — твоє “мадам”. То я скажу точніше — інкубатор з яйцями... І

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 578

після цього ти ще нас обміряєш? Шукаєш талію... Ти он у себе в штанях пошукай. Вона в тебе вся в матню опустилася... Бізнесмени. По знайомству. Тьху!.. Дурні баби. Дурні... Клюють на вудочку. Навіть без гачка... *(Виходить)*.

ВАСИЛЬ *(весь упрів)*. Колюньчику, поки що не клич нікого. Скажи: технічна перерва. *(Василь витирає піт із чола)*.

ВАСИЛЬ. Джеку, ти чого мовчиш? Бачив бабу?

ДЖЕК. Все окей. Веррі гуд. Супербаба...

ВАСИЛЬ. Джеку, ще такі дві баби і вважай мене ти більше в Америці не побачиш.

ДЖЕК. Соррі... Екскузьмі... А ти вже там був?

ВАСИЛЬ. Ніколи.

ДЖЕК. Соррі, пліз... Чого ж тоді кажеш "більше"?

ВАСИЛЬ. Бо сам поїдеш. З їхніми довідками про розлучення... *(Витирає піт із чола)*. Ну й баба! Ну, баба! Як студент каже — фути-нути! Оце баба!

КОЛЮНЬЧИК. Фути-нути. І ви вже й мене передразнюєте. Вам жінок мало?

Заходить Клара.

КЛАРА. Оце б тобі таку, Махтею...

ВАСИЛЬ. Не називай мене так.

КЛАРА. Нема чого свого справжнього імені соромитися. Теж мені українець... Махтей і є Махтей... Як його не називай... Оця тобі ступу показала... Не квадратну, а в квадраті... Так що молися на мене... Бачив, які баби бувають?.. А ви регочете, Джеку... Ось її в Америку візьміть... Вона вашого Буша-маленького...

ДЖЕК. Соррі, пліз... Молодшого. Буша-молодшого.

КЛАРА. Не перебивайте, коли українка говорить. Буша маленького... Так вона його у свої труси запхне і не подивиться, чи вони від Берлусконі...

ДЖЕК. Соррі... Від Версаччі...

ВАСИЛЬ. Колюньчику, вийди й скажи, що на цьому прийом закінчено.

КОЛЮНЬЧИК. Фути-нути... Збожеволіти з цими бабами можна. *(Виходить. Василь встає, розглядає офіс)*.

ВАСИЛЬ. І офіс, як офіс...

ДЖЕК. А жінки!.. Соррі... Помилуй і спаси!..

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 579

ВАСИЛЬ. Українки ж! Ти ще хочеш українок?

ДЖЕК. Ноу, ноу!

ВАСИЛЬ. Може й правильно, що ту графу Верховна рада ліквідувала. Я їх тепер без п'ятої графи визначатиму. На око. Ну, й мадами. Громи з блискавкою...

ДЖЕК. Козачки. Веррі велл... Демократки...

ВАСИЛЬ. Усі поголовно. Гени козацькі. Козаки на війні воювали, а ці вдома командували. Підростаюче покоління виховували. Такі нікому спуску не дадуть. По своїй знаю.

КЛАРА *(замахується віником)*. Ану помовч, собако...

ДЖЕК. Суцільний тоталітаризм! *(Сміється, упавши в крісло)*.

ВАСИЛЬ. Демократія. Демократія — це жахливо. Вона розділяє народи і сім'ї на партії і блоки.

ДЖЕК. Так світовий уряд вимагає... Права людини ... захищає.

ВАСИЛЬ. Цікаво, а хто захищатиме право нації? Ти випадково, Джеку, не знаєш? Що там твоя Америка каже?

ДЖЕК. Америка, як і Росія, каже — розділяй і владарюй.

ВАСИЛЬ. То може українок не братимемо?

ДЖЕК. Тобі, Васіл, видніше. Соррі... Це ти з України, а не я...

ВАСИЛЬ. А може їм той ваш демократичний клімат і підійде? Треба висадити...

ДЖЕК. Що висадити?

ВАСИЛЬ. Ну, не картоплю ж. Десант...

ДЖЕК. Який десант?

ВАСИЛЬ. Десант українських жінок на Американському континенті.

ДЖЕК. А-а, ну що ж, давай... Спробуємо, повоюємо.

КЛАРА. Бачу, підібрали легіон, десантники?

ВАСИЛЬ. Підібрали. На чолі з тобою.

КЛАРА. А чого, я покомандую. Вас у сердюки візьму.

ВАСИЛЬ. А я що казав?

КЛАРА. Знову, собако, щось погане про мене?

ВАСИЛЬ. От бачиш?.. *(До Джека)*. Інакше не назве. Я вже не кажу, як Колюньчик, що в мене також є ім'я.

КЛАРА. Колись було. А тепер не ім'я, а нова професія — бізнесмен. Так що тепер і я їду з вами.

ВАСИЛЬ. Хто це вирішив?

КЛАРА. Я вирішила... Ми, слава Богу, також живемо у вільній і ні від кого не залежній країні. Кого мені ще питати?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 580

ВАСИЛЬ. Тільки через розлучення.

КЛАРА. А я й не заперечую. Такого Васька, як ти, і в Америці знайду.

ВАСИЛЬ. В Америці Васьків нема.

КЛАРА *(дивиться на Джека)*. Знаю — на Джеків перехрестилися.

ВАСИЛЬ. Ти чув, Джеку?

ДЖЕК. Та чув. Не глухий. Це натяк на мене?

КЛАРА *(до Василя)*. То що, чоловіче? Заява за тобою.

ВАСИЛЬ. Яка заява?

КЛАРА. Паперова. Або береш мене в Америку, або гуд бай і дівоче прізвище...

ВАСИЛЬ. Хіба що фіктивно. А там побачимо.

КЛАРА. А чого це фіктивно? Ти ж сам казав: "Хто тебе там, ступо квадратна, візьме?" А як візьме, то ти ще тому, доплатиш 10 відсотків. Цікаво, з яких прибутків? Хіба що з трусів від цього ... Берлусконі.

ДЖЕК. Соррі... Від Версаччі.

КЛАРА. Я вже вам казала, щоб хоч мені не морочили голови. Вони такі від Версаччі, як я від Берлусконі. То що — розлучаємося?

ВАСИЛЬ. Я сказав — фіктивно. А ти що, Джеку, скажеш?

ДЖЕК. А я що? Вам видніше. Самі розбирайтесь.

КЛАРА. Між ступою і собакою. Так, Джеку? Ви це хотіли сказати?

ДЖЕК. Я хотів сказати, що справді, якщо вже у вас не склалося... То може на певний період і варто розлучитися... Хоча б фіктивно... А там...

ВАСИЛЬ. Де там?

ДЖЕК. Ну, в Америці... Поживете, адаптуєтесь і там побачите.

КЛАРА. Я згодна... Там справді побачимо. Так що доплюсовуй до свого "легіону" й мене. І по руках. Джеку, перебивайте. За свідка будете. *(Подають один одному руки, Джек перебиває)*. Що, дочекався, собако?

ВАСИЛЬ. Не починай.

КЛАРА. А то що буде? Ступою квадратною обізвеш?

ВАСИЛЬ. Прошу, не починай.

КЛАРА. А я вже вільна.

ВАСИЛЬ. Будеш. Фіктивно.

КЛАРА. Ми всі фіктивно ... вільні: і ти, і я, і він... *(Показує на Джека)*.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 581

ВАСИЛЬ. Я все зрозумів. Тоді я побіг. У стриптиз-клаб... *(Вискакує на вулицю. Клара за ним).*

КЛАРА. Ти мене, собако, залишаєш на цього американця?

ВАСИЛЬ. Ти ж вільна. А він — українець.

КЛАРА. Українець?

ВАСИЛЬ. Так, американець українського походження.

КЛАРА. Можливо, але він же мужик.

ВАСИЛЬ. Ти так гадаєш?

КЛАРА. А ти?

ВАСИЛЬ. А мені звідки знати? Я ж тобі не жінка-чоловік.

КЛАРА. Але я жінка.

ВАСИЛЬ. Ну й що з того?

КЛАРА. А як почне клеїтися?

ВАСИЛЬ. Нагадай йому про українські звичаї, традиції.

КЛАРА. Які саме? Їх багато...

ВАСИЛЬ. У нас брати до сестер у ліжко не лізуть.

КЛАРА. Але він брат по твоїй лінії! Моє дівоче прізвище не Марченко. А Ступченко...

ВАСИЛЬ. Так це ти знаєш, але він же не знає...

КЛАРА. А як поцікавиться? Я ж йому збрехати не зможу. Він як не як — наш гість...

ВАСИЛЬ. Але перш за все він мій брат.

КЛАРА. А якщо не подивиться на традиції, звичаї? У них же, американців, ніхто тих традицій не дотримується... Ти бачив, якими він очима дивився на мене?.. З-під тих окулярів... Від Берлусконі.

ВАСИЛЬ. Від Версаччі. Тоді нагадаєш йому, що він брат Васі. А я твій чоловік, і повторюю: в нас, українців, родичі до родичів не липнуть...

КЛАРА. А як скаже, що він тобі ніякий не родич...

ВАСИЛЬ. А віник у руках для чого?.. Скажи, що, мовляв, оголосимо ... персона нон грата і нікакіх каков. Ну, я побіг... Маю угоду підписати. Зі стриптиз-клабом.

КЛАРА. Може зі стриптиз-клубом?

ВАСИЛЬ. Яка різниця?! Так Джек каже. Їм наші труси дуже сподобалися.

КЛАРА. Американські?

ВАСИЛЬ. А я що кажу?

КЛАРА. Ти кажеш: “наші”.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 582

ВАСИЛЬ. Я ж образно. Від Версаччі. Ну, я побіг... А ти мені тут дивись... *(Біжить).*

ДІЯ ДРУГА

Картина перша

Клара повертається до кімнати. Джек лежить на ліжку. Вдає, що читає газету. Побачивши Клару, схоплюється.

ДЖЕК. Соррі, екскузьмі... Я лежу, як у себе вдома...

КЛАРА. Нічого, нічого, Джеку. Лежіть, лежіть. Ви ж не гість, а можна сказати, родич. У вас такий важкий день був. А де студент?..

ДЖЕК. Ван Гог? Колюньчик?.. Помчав у майстерню... Світло і тіні... Веррі вел...

КЛАРА. А ви лежите?

ДЖЕК. Лежу. *(Дивиться на Клару поверх окулярів).* Може б і ви, Кларонько, прилягли?!..

КЛАРА. Дякую. Я не так втомилася. Тільки слухала ваші теревені...

ДЖЕК. Може біля мене приляжете, сонечко ви наше?..

Клара несподівано зупинилася. Розтулила рота, почала ковтати повітря.

КЛАРА. О Господи... Це я чую, чи мені тільки почулося? Мабуть, щось нервове. Перевтомилася. Ці дві роботи і цей собака таки мене доведуть...

ДЖЕК. Перевтомилися, голубонько. Перевтомилися, зозулечко. Вам треба відпочити. Приляжте, моя люба. *(Джек встає, підходить до Клари, бере її за стан. Вона здивовано дивиться йому в очі).*

КЛАРА. Це ви?

ДЖЕК. Це я.

КЛАРА. З Америки?

ДЖЕК. З Америки.

КЛАРА. З Манхеттена?

ДЖЕК. З Манхеттена.

КЛАРА. Брат Васі?

ДЖЕК. Брат Васі.

КЛАРА. Ущипніть мене.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 583

ДЖЕК. За що?

КЛАРА. За будь-що. Аби я прокинулася.

Джек її щипає за сідниці.

ДЖЕК. Отак?

КЛАРА. Ще раз ущипніть. Ще раз. *(Джек продовжує щипати).*

КЛАРА. Не мацайте, а щипайте, а то я ще не прокинулася.

ДЖЕК. Я не мацаю. Я щипаю.

КЛАРА. І це ви брат Васі?

ДЖЕК. Брат Васі.

КЛАРА. І щипаєтесь?

ДЖЕК. Може я не все так роблю. Я ж старий парубок. У мене досвіду нема. Може приляжете.

КЛАРА. А як Вася прийде?

ДЖЕК. Так це не надовго...

КЛАРА. Якщо не надовго, то чого його ото й лягати?

ДЖЕК. Вася так скоро не прийде. Він у стриптиз-клуб побіг... Ми встигнемо.

КЛАРА. Що "встигнемо"? Ущипніть мене ще раз. О Господи. А ти куди дивишся? *(Вона дивиться на ікону. Хреститься).* Ви хоч ікону поверніть до стіни очима. Він же на нас дивиться. Гляньте, які в нього очі. Який погляд. Це ж гріх. О Господи!.. Не дивіться так. Я ще для себе нічого не вирішила. Хай він спочатку скаже. Дайте мені води. Кров ударила в голову. О Боже, не дивіться так на мене. Я ще не грішниця. Ніколи не думала, що під час цього Бог може так на тебе дивитися і не відвертати від тебе очей...

ДЖЕК *(Джек подає їй склянку води).* Випийте, моя солоденька.

Клара п'є, хоче тремтячою рукою повернути йому склянку. Вона падає. Розбивається.

КЛАРА. От лихо...

ДЖЕК. Це на щастя, моя зозулько. На щастя...

КЛАРА. Може й на щастя...Тільки це ж моя іменна склянка. Вася на день народження подарував. Подивіться, що з Клари залишилося. Руїна.

ДЖЕК. Нічого подібного, зіронько ви моя, ви гарно збереглися.

КЛАРА. Я про склянку кажу. Там же Вася написав: "Вася плюс Клара. Навіки разом". А тепер що — розрив, як Україна з Росією".

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 584

ДЖЕК. А я про конфігурацію подумав.

КЛАРА. Яку конфігурацію?

ДЖЕК. Вибачте, про вашу фігуру.

КЛАРА. А що з моєю фігурою? Вона уже й вам не подобається... Ви насміхаєтеся з мене...

ДЖЕК. Що ви, зозулько моя!.. У вас фігура, як тумба...

КЛАРА *(пополотніла)*. Що?

ДЖЕК. Як золота тумба в овальному залі Білого дому...

КЛАРА. Так я вам і повірила...

Джек підходить, намагається її обійняти.

КЛАРА. Не треба... І руки приймiть... Вася казав: "Головне, не звикай до чужих рук".

ДЖЕК. Але ці руки можуть стати вашими руками, солоденька ви моя. В обмін на серце.

КЛАРА. Що? Моє серце на оці ваші руки? Гадаєте, якщо я фіктивно розлучилася, то вже насміхатися наді мною можна?!

ДЖЕК. Я ж не насміхаюся, кохана ви моя. То я від хвилювання. У мене зараз таке хвилювання, неначе я божеволію.

КЛАРА. Так одружіться на мені...

ДЖЕК. Так я ж сказав, що тільки божеволію. Але ще не зовсім божевільний.

КЛАРА. Я це помітила. Були б божевільним, то ... одружилися б.

ДЖЕК. Таке хвилювання, таке хвилювання... До божевілля доходить...

КЛАРА. У мене також хвилювання.

ДЖЕК. Яке там у вас?.. У вас тільки склянка розбилася. А в мене серце розбите... Ще тоді, на Манхеттені... Як тільки я побачив вашу фотографію. Міс ви моя, Україна... Де та склянка?.. Хай і я втамую свою спрагу.

КЛАРА. На що ви натякаєте? Яку ше спрагу? Ви гадаєте, що вам ось так легко упаде манна з неба? Це вам хіба пустеля Мойсея? І не смійте навіть думати про це...

ДЖЕК. Але, люба ви моя, який мужчина, коли залишається сам на сам з жінкою, думає про щось інше, ... крім манни небесної?.. А особливо, коли він голодний...

КЛАРА. Я теж голодна. Але ж терплю.

ДЖЕК. Я десь читав, що жінки від природи терплячіші.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 585

КЛАРА. То може підігріти вам українського борщу? Він утамує голод.

ДЖЕК. Венера ви моя. Я не про борщ думаю. Я борщ і сам підігрію. А ви зараз підігріли моє охололе за десять років перебування на кам'яному Манхеттені колись гаряче серце. Воно там стало, як камінь... А тепер, коли я побачив вас, воно ожило. Як оживає людина після, здавалося б, смертельної автомобільної аварії.

КЛАРА. Ви вже забалакуєтесь. Відхиляєтесь, як колись нас учили в школі, від генеральної лінії партії.

ДЖЕК. А я про що? Я теж про партію. Коли ми будемо удвох, складемо таку партію, що всі скажуть: оце справжні партнери!.. Красунечко ви моя незрівнянна!..

КЛАРА. Ви знов насміхаєтеся з мене?..

ДЖЕК. Ви ж писана красуня. Такої Ван Гог і той же Гоген не намалюють. Таку тільки створити природа може.

КЛАРА. Ви це серйозно кажете?

ДЖЕК. Я це серйозно кажу... Ви як у Ботічеллі... "Народження весни"... Так у нього картина називається... Красунечко, ви моя!

КЛАРА. О Господи... Доведете ви мене до гріха... Невже все це серйозно?

ДЖЕК. Більше, ніж серйозно. Вродливиця ви моя...

КЛАРА. А він же мені, собака, каже, що я вже на ступу схожа...

ДЖЕК. Неправда. Повірте моєму слову. Слову джентльмена...

КЛАРА. Він мені вбиває в голову, що десять років тому була кубинською гітарою, а тепер — українська ступа. Так і каже: "Ти глянь на себе в дзеркало. Де твоя талія? Де твій корсет? Ти — ступа квадратна!" Хіба я можу більше терпіти?

ДЖЕК. І я так само... І в мене вже терпець уривається... Зозулечко ви моя... Ви мені сьогодні навіть у сні приснилися...

КЛАРА. Не повірю, якщо ви мене не переконаєте...

ДЖЕК. І що я маю робити?

КЛАРА. Одружіться на мені.

ДЖЕК. А якщо я це зроблю, то що буде?

КЛАРА. Василь збожеволіє від ревнощів.

ДЖЕК. І що це вам дасть?

КЛАРА. Він захоче знову зі мною одружитися і вдруге полюбить. Так мені казав один вчений-психолог.

ДЖЕК. А чому він на вас не одружився?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 586

КЛАРА. Хто?

ДЖЕК. Отой психолог? Заради експерименту.

КЛАРА. Так він же теоретик. А я практика шукаю.

ДЖЕК. Але я вас майже не знаю. Мені треба перед цим серйозним кроком у моєму житті трохи пожити, придивитися, зважити.

КЛАРА. Так тоді ви на мені й не одружитися. Якщо будете так довго думати. Та ще й зважувати... А хіба не бачите й так, яка я працьовита?..

ДЖЕК. Я це помітив ще по приїзду з Нью-Йорку... А Василь ще й відчув. Ви постійно з віником...

КЛАРА. Тож тепер, я зрозуміла, і ви хочете відчути?

ДЖЕК. Так, серденько... Але не віник... Для цього є голова студента і плечі Василя.

Джек падає перед нею на коліна, обіймає її за стан.

КЛАРА. Я бачу — чоловіки всі однакові... Щойно просив моєї руки, а як я йому її подаю, він вже хапає мене за ноги.

ДЖЕК. Це правда, зозулечко ви моя. Я й сам не знаю, чому чоловіків такими створив Господь Бог — побачать у жінки ноги і одразу хапають її руками і ... просять ... її серце...

КЛАРА. Мабуть, бояться продешевити. Серце ж значно дорожче ніг.

ДЖЕК. Це правда.

КЛАРА. А жінки зовсім інші...

ДЖЕК. Я знаю... Вони менш вибагливі, якщо в чоловіка, крім ніг, ще є гроші...

КЛАРА. Я не заради ваших грошей...

ДЖЕК. Я відчуваю. Бо у мене їх нема...

КЛАРА. Але я ж цього не знала...

ДЖЕК. Тому я вас одразу попереджаю...

КЛАРА. Ви надзвичайно чесний. А мій Махтей не такий...

ДЖЕК. Який Махтей?..

КЛАРА. Як злюсь, то я так Василя називаю...

ДЖЕК. І що?

КЛАРА. Він брехун з брехунів. Як захотів мене взяти, то казав, що дуже багатий.

ДЖЕК. То ви хочете, щоб і я це сказав?

КЛАРА. Я хочу сказати, що насправді він голий, як бубон.

ДЖЕК. Це ззовні, але в нього дуже душа багата. На різні ідеї.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 587

КЛАРА. Ви це теж помітили?

ДЖЕК. Неозброєним оком.

КЛАРА. А я тоді була сліпа.

ДЖЕК. Значить, по-справжньому кохали... Ви мені саме за це, серденько, і подобаєтесь.

КЛАРА. Не треба. Я вже окуляри ношу.

ДЖЕК. Так ви їх на хвильку зніміть. Вони нам тільки заважатимуть.

КЛАРА. Чорта з два!.. Я двічі підряд не збираюся сліпнути.

ДЖЕК. Ви мені не вірите, моя незрівнянна. Аврора ви моя ранкова!.. *(Намагається схопити її за талію)*. Венера Мілоська...

КЛАРА. Тільки без рук...

ДЖЕК. Як же без рук можна?..

КЛАРА. Я про Венеру кажу... Мілоську. Вона без рук...

ДЖЕК. Але ви з руками? У вас такі гарні руки. Пальчики з ямочками. Усмішечки під колінцями. *(Знову намагається її обійняти)*. Зіронько ви моя. Ранкова!..

КЛАРА. Перестаньте, Джеку. Не забувайте — ви ж брат Васі... Що ви собі надумали?!

ДЖЕК. Кажіть на мене просто: Діма, Дмитро. Я ж не американець. Я тільки вдаю з себе такого.

КЛАРА. Як не американець?

ДЖЕК. Це тільки для вас, сонечко моє. Тільки для вас. Я сам недавно з Крижополя по грін-карті у той Нью-Йорк приїхав. А тут лист. Від Васі. Дай, думаємо, зі своїм напарником Волтером відгукнемося на лист брата Васі. Закрутимо українсько-американський бізнес. Усі в цьому світі якось вижити хочуть.

КЛАРА. А я оце все слухаю вас і все гадаю, а де ото від вас "соррі" поділося, "пліз", "екскузьмі", "веррі вел"?..

ДЖЕК. Сонечко ви моє...

КЛАРА. Не кажіть так. А то я зараз заплачу. Я вже двадцять років не чую від свого собаки таких слів. Все ступа і ступа, а найласкавіше у нього *(як гарний настрій)* — каналізаційна труба.

ДЖЕК. Зоря ви моя ранкова!.. Авророчка. Венера Мілоська...

КЛАРА. Я Клара. А за паспортом Віра. Кажіть: Віра, Вірочка. Як Вася у молодості. Коли залицявся. А потім на Клару перейменував. Каже, хай по-городському буде.

ДЖЕК. Ви моя Віра, Надія і Любов. Як Господь Бог. У трьох лицях.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 588

КЛАРА. Ви залицяєтесь до мене? О Господи... А я гадала, ви такий вихований... Ну, й чоловіки! Всі в цілому світі чоловіки однакові... Рідний чоловік за поріг, а він уже до жінки руки простягає...

ДЖЕК. Я ж з любов'ю. Кохання ви моє...

КЛАРА. Не треба. Ви ж Василю дали слово, що ви його брат. А він, знаєте, у мене язичник. Убив собі в голову, щоб Бог не один, а багато. І всі біди у нас від того, що ми, українці, від своїх богів відмовилися, а тепер молимося чужому і нас так усіх трясе. Як оце вас. Чого ви й справді так труситесь?..

ДЖЕК. Трясе мене, зіронько ви моя ранкова, не від богів якихось там язичників, а від вас, моя богине ранкова... Авророчко, Венерочко Мілоська...

КЛАРА. Називайте мене по-нашому. Воно зручніше і лагідніше. Не так слух ріже. Ве-не-роч-ко!.. *(Перекривлює)*. У мене тоді всякі неприємні асоціації в голові.

ДЖЕК. Які саме?

КЛАРА. Вам ще скажи... Ми так у селі корів називали: Венера, Аврора. А потім голова райкому заборонив. Сказав, що Венерою корову можна називати, а Авророю — зась. Бо то совєтський символ... Від її пострілу совєтська влада пішла.

ДЖЕК. Якого пострілу?

КЛАРА. Авророго. Вона якраз чогось такого наїлася...

ДЖЕК. Люба ви моя...

КЛАРА. Ще не ваша... Ще не ваша... Тільки без рук!.. Я вас прошу. *(Джек її цілує в щоку)*. Ну, ви й нахаба! Ви ж брат Васі...

ДЖЕК. Не брат я йому, не брат... Тільки ж ви не відвертайте від мене свого гарненького личка. *(Знову цілує)*.

КЛАРА. Почекайте... Не поспішайте так. Дайте я хоч умиюся.

ДЖЕК. Ви мені і не вмита подобаєтесь... Я не простягатиму рук... Витягніть тільки губи... Заплющте свої голубі оченятка... Не дивіться так на мене.

КЛАРА. Як же я із заплющеними оченятками бачитиму ваші губи і витягуватиму свої?..

ДЖЕК. Віронько ви моя! Голубонько... Ось так, ось так... Я тут. *(Притягує її ще ближче до себе)*.

КЛАРА. Тільки без рук... Я вам сказала — без рук. Мені Вася наказав: "Головне — не звикай до чужих рук". От я й боюся звикнути... А що як до кінця не збожеволієте і не візьмете?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 589

ДЖЕК. Візьму... Ви тільки дозвольте. Він же вас не кохає?

КЛАРА. А ви вже кохаєте?.. Ви вже кохаєте? З першого погляду?

ДЖЕК. Чому з першого? Уже з другого... Перший раз мені брат Вася не дозволив... Нагадав — у нас, мовляв, українців — традиції, звички... І ми маємо про них твердо пам'ятати...

КЛАРА. От бачите... А ви мене за повію маєте... Я і з другого разу не віддамся. Так і знайте.

ДЖЕК. А з третього?

КЛАРА. І з третього ще подумаю... Все залежить від вашої поведінки...

ДЖЕК. У мене поведінка буде стовідсотковою... Хіба ви зараз уже цього не відчуваєте? *(Обіймає)*. Люба ви моя! Голубонько! Аврора ранкова...

КЛАРА. Чорта з два!.. Вдруге я не осліпну.

ДЖЕК. Але чому, серденько ви моє? Зоре моя ранковая!.. *(Знову цілує)*. Аврора моя світанкова...

КЛАРА. У вас хіба інших слів нема для української жінки, окрім цієї Аврори? Вас що заклинило? В одному місці... Та й стоїте ви якось так, наче вкопаний у землю...

ДЖЕК. А чим вам не подобаються такі імена як Аврора ранкова?

КЛАРА. Мій дідусь колись так корову називав...

ДЖЕК. І коли це було?

КЛАРА. У тридцять сьомому.

ДЖЕК. І що?

КЛАРА. Що-що?.. Забрали і корову, і дідуся... Без права листування...

ДЖЕК. Зіронько ви моя, зозулько лісова, я вас, як ніхто, розумію. У нас в сім'ї таке ж горе. Дідусь свого собаку Ріббентропом назвав. У тридцять дев'ятому. Так потім моєму дідусеві довго пояснювали, що він друг Молотова...

КЛАРА. Хто — собака?

ДЖЕК. Ні, Ріббентроп.

КЛАРА. То що ви цим хочете сказати? Щоб ми з вами підписали теж пакт про ненапад?

ДЖЕК. Боронь Боже!.. Ви ж до мене щоночі приходите в сни.

КЛАРА. А що ви у сні можете зі мною зробити?

ДЖЕК. У сні, люба моя, що завгодно.

КЛАРА. Ви — копія мого Василя. Недаром ви так швидко знайшли один одного. І де — той на Борщагівці, а цей — на Манхеттені...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 590

ДЖЕК. Певно, через сон.

КЛАРА. Через сон, через сон... Йому й справді снилося, що ви йшли по Нью-Йорку в картатому костюмчику і до усіх жінок приставали...

ДЖЕК. Цього не може бути!.. Не до всіх, тільки до ... одної...

КЛАРА. Я вас, чоловіків, взагалі не розумію. Мій Василь був такий самий. До одруження мені з цим питанням кроку не давав вільного ступити.

ДЖЕК. А тепер?

КЛАРА. А тепер я йому не даю...

ДЖЕК. А чому?

КЛАРА. Бо в нього на першому місці бізнес...

ДЖЕК. Ви знаєте, ми справді з ним брати — в мене на сьогоднішній день також.

КЛАРА. Так чого ж ви мені уже добру годину голову морочите?..

ДЖЕК. Не голову, не голову, люба ви моя... Я вас тільки хотів поцілувати.

КЛАРА. Тож чому вам цього не зробити б при Василеві?

ДЖЕК. Та я хотів так, як у сні...

КЛАРА. То ви ще й збоченець? А казали — не маю шкідливих звичок.

ДЖЕК. Справді не маю: не палю, не п'ю...

КЛАРА. І жінок, вже бачу, не любите?..

ДЖЕК. Жінок люблю.

КЛАРА. Так чого ж ви зупинилися? Передчасно кінчили?

ДЖЕК. Що кінчив?!

КЛАРА. Отак ніжно говорити: “зіронько ви моя”, “зозуленько незрівнянная”... “Віра, надія, любов”...

ДЖЕК. Так Василя ж згадав. Згадав, що Вася мій брат.

КЛАРА. Але ж я йому не сестра!

ДЖЕК. Я знаю. До сестри я так би не приставав. Мені Василь нагадував, що в українців звичаї, традиції...

КЛАРА. Коли то було?!

ДЖЕК. Вчора, перед тим як збирався залишити нас удвох...

КЛАРА. І чого ж не залишив?

ДЖЕК. В останню хвилину щось на нього ніби найшло...

КЛАРА. Так, як оце зараз на вас?!

ДЖЕК. Точнісінько! Він сказав: “Джеку, ти мені там дивись і постійно пам'ятай, що я тобі брат. А рідний брат до братової жінки... Ну, ти сам розумієш?.. Ні за які гроші! Навіть за десять відсотків!”

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 591

КЛАРА. Так і сказав?

ДЖЕК. Егеж! Так і сказав.

КЛАРА. От собака! Як собака на сіні. І сам не гам, і другому не дам. То ви його й послухали?

ДЖЕК. Так, учора послухався...

КЛАРА. А сьогодні? Зараз?

ДЖЕК. А сьогодні він нічого мені про звичаї і традиції не нагадував... Сьогодні він думав тільки про бізнес і про труси...

КЛАРА. Які труси?

ДЖЕК. Для стриптиз-клубу.

КЛАРА. Так ви за нього подумали, що вже можна розпускати руки?..

ДЖЕК. От про руки якраз я не думав. А ви хіба так хочете за мене вийти заміж?

КЛАРА. Ще чого!.. Мені недостатньо одного божевільного...

ДЖЕК. Але ж ви... Чи я неправильно зрозумів?

КЛАРА. Звісно, неправильно. По-перше, я йому, собаці, хочу насолити... По-друге, якщо тут не можу насолити, то може хоча б утекти від того бізнесу і бізнесмена.

ДЖЕК. І далеко?

КЛАРА. Хоч на той світ.

ДЖЕК. Я зрозумів — до Америки!.. Авроро ви моя ранковая...

КЛАРА. Я вже вам казала — я не Аврора. Аврора — то наша колишня корова. Це у вас, мабуть, на тому Манхеттені не одна Аврора завелась, бо ви весь час її ім'я повторюєте і заїкаєтесь. Не називайте мене так. Називайте українською. Пестливо... Я вже стільки років таких слів як сонечко, зіронько, рибонько, голубонько не чула. Хіба є на світі краща мова, ніж наша?..

ДЖЕК. Немає, голубонько, зозуленько, сонечко, зіронька ви моя вечірняя, рибонько моя ріднесенька.

КЛАРА. Тільки без цих двох слів — "зіронька вечірняя". Чи ви гадаєте, що я вже стара для цього?

ДЖЕК. Сонечко ви моє, ранкове...

КЛАРА. Вийду за вас заміж, тоді так і називатиме... А зараз не смійте... О Господи... Це ж треба!.. Усе життя так... Як тільки на щось уже остаточно наважишся — Василь тут я тут.

ДЖЕК. Де ви того Василя бачите?..

КЛАРА. Я його чую... На відстані... Он у двері шкрябається...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 592

ДЖЕК. Він що — напився?

КЛАРА. Я ключ встромила у замок... З цього боку дверей... Побіжу... О Господи, дожилась! Хоч ключа вийму зі щілини...

Заходить Василь. Вішає ключа на цвяшок.

ВАСИЛЬ *(підозріло дивиться на дружину)*. А чого це ви на ключ закрилися?

КЛАРА. А я боялася, коли б мене хтось не вкрав.

ВАСИЛЬ. Кому ти, стара ступо, потрібна? Хто тепер у тобі щось товкти буде?..

КЛАРА. Ну, ти, собако, колись і догавкаєшся!.. Як вирвусь, то ти мене і в Америці не знайдеш...

ВАСИЛЬ. Не дуже розкочуй губу... Ще треба для цього візу отримати.

КЛАРА. А якщо я там вийду заміж? *(Дивиться на Джека)*.

КЛАРА. За кого?

КЛАРА. За тебе... Вдруге...

ВАСИЛЬ. Це вже я мав би стати ще раз стовідсотковим дурнем?..

КЛАРА. Жаль, що я тоді сліпа була і цього з першого разу не помітила... То може мене хоч продаси?.. Разом зі своїм живим товаром? За десять відсотків?

ВАСИЛЬ. Якби знайшовся якийсь дурень, то я тебе безкоштовно відав би.

КЛАРА. А ти гадаєш, що тих дурнів в Америці менше, ніж у нас?

ДЖЕК. А що, пліз, це ідея! Соррі... Віра має рацію... В Америці...

ВАСИЛЬ *(підозріло)*. Яка Віра? А ти звідки знаєш, що вона Віра?..

КЛАРА. Я йому сказала... Хіба ж це військова таємниця?.. Брат має усе знати...

ВАСИЛЬ. Але ж не до такої глибини.

КЛАРА. А ми ще нікуди й не пірнали...

ВАСИЛЬ. Брат — не кум, а Джек — не брат...

ДЖЕК. То ти мене, Василю, вже не визнаєш за брата?

ВАСИЛЬ. Та ні, Джеку, я так — до слова. Вона ж весь час свого імені соромилася...

КЛАРА. Я? Хіба ти мені не казав, що воно сільське?.. *(Передражнює)*. "Давай по-городському... Клара, Клара..." А сам за паспортом Махтей.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 593

ВАСИЛЬ. Ану перестань!

КЛАРА. Не перестану! Хай і це брат знає.

ДЖЕК. Мені хоч горшком називайте, аби ж люди гарні.

Василь не заспокоюється, нервово ходить по кімнаті. Куйовдить волосся на голові, чухається.

ВАСИЛЬ. А це?.. З якого такого дива ти розповідаєш американцям про наші імена?

КЛАРА. А хіба ці імена мають якесь стратегічне значення?

ВАСИЛЬ. Я тебе питаю, хто тобі дав право розповідати незнайомим, як нас насправді звати?

КЛАРА. Васю, вибач.

ВАСИЛЬ. Не вибачу!.. Ніколи не вибачу...

КЛАРА. Васю, послухай...

ВАСИЛЬ. Не послухаю!..

ДЖЕК. Соррі, Васіл... Я теж, ... пліз, не ... Джек. У мене в паспорті Дмитро записано. І це не американська таємниця. Давай по руках?.. *(Подає руку)*.

ВАСИЛЬ. Вибач, почав заговорюватися. Нерви здають. А я вже думав, гадав... *(Дивиться на Джека, тоді переводить погляд на Клару)*. А чого ти так на Віру дивишся?

ДЖЕК. Соррі... Екскузьмі... Як так?

ВАСИЛЬ. А от так!.. В окулярах від Версаччі. Скинь їх і дивись нормально.

ДЖЕК. Так боюсь осліпнути.

ВАСИЛЬ. Уже нема від чого.

КЛАРА. Ах ти, собако! А ще зовсім недавно казав мені: "Я від твоєї, Віронько, вроди на очах сліпну!.."

ВАСИЛЬ. От бачиш, яка в неї ще реакція.

КЛАРА. А тобі що до того? Хіба ти ще здатен ревнувати?

ВАСИЛЬ. Уже ні, але ще болісно реагую...

ДЖЕК. Соррі... А чого тут реагувати? Беремо Клару, пліз, і їдемо до Америки.

ВАСИЛЬ. Я Клару не збираюсь продавати.

ДЖЕК. Я хіба я казав, що ти хочеш її подарувати? Може віддати заміж?!

ВАСИЛЬ. Якщо її ще хтось візьме...

КЛАРА. Ах ти, собако!..

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 594

ВАСИЛЬ. Ша-а! Я вже це чув. Я жартую.

ДЖЕК. Соррі, Васіл... Забудь, пліз, про, екскузьмі, продаж. Ми, ... соррі, ... веземо жінок до Америки на працевлаштування.

ВАСИЛЬ. Я розумію... А Клара тут до чого?

ДЖЕК. Пліз, Васіл... Вона теж хоче побачити Америку.

КЛАРА. Так, хочу. Дуже хочу побачити ... Манхеттен.

ВАСИЛЬ. Але не одразу ж. Спочатку треба на чужих жінках гроші заробити. Збити стартовий капітал, а тоді вже...

КЛАРА. Що тоді вже?

ВАСИЛЬ. На зароблені гроші зі своїх літаків тобі, Кларо, Атлантику показувати...

КЛАРА. Коли то буде?!.. І що ж ти пропонуєш?

ВАСИЛЬ. Поки що на чужих жінках гроші заробляти...

КЛАРА. З такими "красунями"? Ти бачив їхні пики?

ВАСИЛЬ. А хто на ті мармизи вночі дивиться? Для стриптиз-клубів ноги потрібні, стегна, фігурка... Нижній ракурс...

КЛАРА. Який ще ракурс?

ВАСИЛЬ. Нижній. Я щойно зі стриптиз-клубу. Мені там пояснювали... На стегна, на ноги, на бюст уся увага!.. Вони ж це у "Кантрі-клаб" демонструватимуть...

КЛАРА. У якому це "кантрі-клаб"?..

ВАСИЛЬ. Ну, клубі по-вашому...

КЛАРА. Ти казав їм про працевлаштування... А ти продавати збираєшся. Сісти в тюрму хочеш?

ВАСИЛЬ. Я й зараз кажу. Будемо працевлаштовувати. Кого в бар, кого в ресторан, кого в "Кантрі-клаб"... Так, Джеку?

ДЖЕК. Ноу проблем! Окей. У мене, соррі, є один знайомий. Екскузьмі, ... українець на Манхеттені. Волтер... Він набирає співробітників...

КЛАРА. Співробітників?

ДЖЕК. Соррі. Співробітниць. В англійській мові, ... соррі, нема ж відмінків, родів... Як в українській. Це мова проста. Екскузьмі... Як ступа.

КЛАРА *(з докором)*. І ви без ступи не можете?

ДЖЕК. Соррі... Я ж не на вас, Кларо. Пліз... Це я до слова...

КЛАРА *(до Василя)*. Бач, собако, до чого ти догавкався?.. Вже мене й чужі люди ступою обзивають. Тепер ти в мене догавкаєшся.

ВАСИЛЬ. У тебе ж прізвище таке... Ступченко... Чого б ото я тоді злився?..

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 595

КЛАРА. Ти в мене догавкаєшся... Я тобі обіцяю.

ВАСИЛЬ. А що ти мені, ступо, зробиш?

КЛАРА. На ступі можуть раптом роги вирости. Та на такій ступі, якої ти в природі не бачив...

ВАСИЛЬ. То може ти мені покажеш?

КЛАРА. Можеш уже не сумніватися, якщо й далі обзиватимеш.

ДЖЕК. Екскузьмі! Ви поки що поговоріть між собою. По-сімейному, а я...

ВАСИЛЬ. А ти куди?

ДЖЕК. Соррі... На свіже повітря. Піду, ... пліз, прогуляюсь Києвом. Хочу стати, екскузьмі, ... довгожителем... Набратися повітря свіжого, а то у нас, на Манхеттені, смог, соррі, ... до десятого поверху.

КЛАРА. Купіть собі квартиру на двадцятому...

ДЖЕК. Обов'язково, як тільки бізнес піде. А поки що я пішов...

Він виходить, а Василь і Клара залишаються вдвох.

ВАСИЛЬ. Тепер признавайся... Тільки чесно... Він до тебе руки простягав?

КЛАРА. Чесно? Простягав.

ВАСИЛЬ. І що ти?

КЛАРА. Я йому нагадала, що він брат Васі. І в нас, мовляв, традиції, звички...

ВАСИЛЬ. А він що?

КЛАРА. Він мені нагадав, що американець, і в них таких поганих звичок нема.

ВАСИЛЬ. І почав простягати руки?

КЛАРА. Почав, та я взяла...

ВАСИЛЬ. Що взяла?

КЛАРА. Сковорідку. І сказала: "Будеш протягати руки — простягнеш ноги".

ВАСИЛЬ. А він що?

КЛАРА. Він одразу згадав, що він твій брат і що ти йому про ці традиції та звички нібито вчора нагадував.

ВАСИЛЬ. Хіба він божевільний?!

КЛАРА. Майже до такого ступеню, як ти... Ну, по-перше, не обзивав собакою.

ВАСИЛЬ. А по-друге?

КЛАРА. Не запропонував ні руки, ні серця...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 596

ВАСИЛЬ. Таки божевільний...

КЛАРА. Я йому те ж саме сказала: “Ти весь у брата Васю”. І він погодився.

ВАСИЛЬ. І що сказав?

КЛАРА. Сказав. що у нього, як у тебе, на першому місці бізнес. А на другому — все таке інше. Що саме все таке інше, він не розшифровував.

У цей час задзеленчав телефон.

КЛАРА. Я візьму трубку. *(Хапає слухавку)*. Слухаю... Як переїхала? О Господи! Джек...

ВАСИЛЬ. Що трапилося?

КЛАРА. Джек потрапив під колеса.

ВАСИЛЬ. О Господи! А хоч живий?

КЛАРА. Не дихає. Колесом переїхала.

ВАСИЛЬ. Нам ще міжнародного скандалу на вистачало.

КЛАРА *(заспокоює Василя)*. Так це не Джека...

ВАСИЛЬ. Як не Джека? А кого ж?

КЛАРА. Собачку нашого.

ВАСИЛЬ. Ах ти, собако, я ж тобі казав перейменуй собаку... Не називай його так... Неприємності можуть бути... От і догавкалася...

У цей час заходить Джек, Клара кидається йому в обійми.

КЛАРА. Слава тобі Господи. Ви живий? Як я вас рада бачити!.. Свідок сам Господь Бог!... У мене вже серце перемістилося з однієї клітки в іншу... *(Джек дивиться на Василя, Василь на Джека)*.

ДЖЕК. Сорті, ... Васю, я нічого не розумію. Я Кларі, пліз, ... чесно сказав, що спочатку, екскузьмі, ... бізнес, а потім...

ВАСИЛЬ. Я знаю. Ти мені справжній брат. Від сьогодні. Мені про все Клара розповіла.

КЛАРА. Ах ти, собако... Хіба ми так домовлялися?..

ДЖЕК. Соррі... Пліз... Ви до кого цього разу, екскузьмі, ... так звертаєтесь?

КЛАРА. Ще ж, слава Богу, не до вас. І більше на мене не розраховуйте. Для мене й одного бізнесмена досить.

ВАСИЛЬ. От бачиш, Джеку, яке воно сімейне життя? А ти хотів одружитися.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 597

ДЖЕК. Хіба був би, ... соррі, ... таким, екскузьмі, ... ідіотом, як ти, брате...

ВАСИЛЬ. Вона тобі і це сказала?.. Що я ідіот?

ДЖЕК. Ноу... Васіл... Соррі... Такого вона не казала...

КЛАРА. Бо не встигла... Ти рано прийшов... Як мені жаль життя... Хай навіть собачого... *(Сідає на диван, вдає, що плаче).*

ДЖЕК. Кларо, екскузьмі... Ви так не побивайтеся. Розлучіться, якщо він ... пліз... такий, як ви кажете, соррі, ... ідіот.

КЛАРА. Я не за ним плачу... А через нього... Казала ж, мовляв, собако, не випускай собаку на вулицю... Та хіба ж він коли-небудь послухає жінку?.. І так уже двадцять років.

ВАСИЛЬ. А як на мене, то всі п'ятдесят...

ДЖЕК. Пліз... Якщо у вас і справді, соррі, ... таке собаче життя, то хіба воно вартує, екскузьмі, ваших сліз, Кларо?..

КЛАРА. Я вам ще раз кажу, я не за ним плачу... Я за собакою... За нашим песиком, Джеком... Вибачте, за Барбосиком. Навіть не встигла перехрестити. О Господи. Мені за це така й кара. А його нині автомашина переїхала...

ДЖЕК. Соррі... Отого, що розмовляв на двох мовах?

КЛАРА. Того самого...

ДЖЕК. Соррі... Який же він розумний був... Багатий... Екскузьмі... Дві мови знав...

КЛАРА. А я що кажу?.. Не те, що мій бізнесмен...

Картина друга

Та ж сама картина. З вікна видно хмарочоси. Схоже щось на Манхеттен. За столиком перед готелем "Лис Микита" сидять Ешлі, Волтер і п'ють з високих склянок, очевидно, содову. У цей час до них підходить Джек, Василь, Клара, з ними Дуцик, Пуцик, Фуцик і Круцик. Волтер і Ешлі підхоплюються.

ВОЛТЕР. О Джеку!.. Хау ду ю ду?

ДЖЕК. Хай, Володько!

ВОЛТЕР. Ноу Володька... Волтер.

ДЖЕК. Окей, Волтер. А це Василь.

ВОЛТЕР *(подає руку Василеві)*. Базіль. Базіль... Окей. Спік ін інгліш, Базіль?

ДЖЕК. Ноу спік ін інгліш.

ВОЛТЕР. А це?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 598

ДЖЕК. Клара — сестра Базіль...

ВОЛТЕР. Веррі велл... Веррі гуд... Міс Україна...

КЛАРА. Сенк'ю, містер Волтер.

ВОЛТЕР. Спік інгліш, Клара?

КЛАРА. Ноу, спік інгліш, Волтер.

ВОЛТЕР. Окей. А ці, соррі, що за леді?

ДЖЕК. Пуцик, Фуцик, Дуцик, Круцик...

ВОЛТЕР. Ієс... Сістер?

ДЖЕК. Ноу, сістер. Приїхали разом...

ВОЛТЕР. О разом... Веррі гуд. Я плачу... Манні-манні!

ДЖЕК. Десять відсотків.

ВОЛТЕР. Окей... Десять відсотків. Від суми?

ДЖЕК. Від твого майна, Волтере.

ВОЛТЕР. Ноу проблем! Окей. Леді Фу-цик — Хіна?

ФУЦИК. Не зрозуміла?

ДЖЕК. Не валяй дурня, Волтере. Говори з ними українською.

ВОЛТЕР. Я питаю — китаянка?

ДЖЕК. Ні, не китаянка. Як ти, Волтере. Юкрейн.

ВОЛТЕР. О Юкрейн!.. Веррі гуд... Веррі файн. Я беру.

ДЖЕК. А цих — Круцик, Пуцик, Дуцик?

ВОЛТЕР. Ноу проблем... Веррі велл... *(Розглядає фігури, обходить їх ззаду)*. Веррі гуд... Супер... Ноу проблем.

ДЖЕК. Як домовлялися, Волтере.

ВОЛТЕР. Окей... Слово джентльмена. А леді Клара? Веррі гуд...

ДЖЕК. Я тобі вже сказав: леді Клара — сестра Василя...

ВОЛТЕР. О Базіль... Веррі велл... Клара — веррі гуд... Двадцять відсотків.

ДЖЕК. Ноу, Волтер... Клара, сестра Василя...

ВОЛТЕР. Окей, Джек. *(Волтер бере під руку Джека, відводить його в сторону)*. Гарна баба... Я плачу гарні гроші. Чому ти не можеш її продати? Василь — лопух.

ДЖЕК. Василь — Махтей.

ВОЛТЕР. Тим краще. Ми цього Махтея обкрутимо.

ДЖЕК. Він її любить... Ні за які відсотки не продасть...

ВОЛТЕР. Ешлі дає добрі гроші... Стартовий капітал.

ДЖЕК. Ні, Волтере... Передай Ешлі — нічого не вийде... Він її ні за які бакси не продасть.

ВОЛТЕР. Тоді для чого він її сюди привіз?

ДЖЕК. Показати Америку, Нью-Йорк, Манхеттен.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 599

ВОЛТЕР. Давай його обкрутимо?..

ДЖЕК. Волтере, він нам потрібний... У нього ж там головний офіс. У Києві... Товару навалом. Ми не можемо втрачати клієнта.

ВОЛТЕР. Окей... Але пам'ятай: Ешлі платить великі гроші... Його матушка розбилася в автокатастрофі. Він без церкви і жінки довго жити не може...

ДЖЕК. Скажи цьому попу, хай потерпить.

ВОЛТЕР. Він не може терпіти... Він фотографію її під подушку спускає... Соррі, ховає...

ДЖЕК. Нагадай йому, що великий піст почався... Скоромне...

ВОЛТЕР. Окей, Джеку. Але пам'ятай — мене "міс Україна" цікавить...

ДЖЕК. Волтере... Вона не продається...

ВОЛТЕР. Він дає добрі манні...

ДЖЕК. Ноу... Я й сам не проти...

ВОЛТЕР. Окей! У тебе ще є товар?

ДЖЕК. Готуємо наступну партію. 90 на 60 і на 90...

ВОЛТЕР. Веррі гуд. *(Повертаються до групи).*

ВАСИЛЬ. Ну як, Волтере... Зер гут?

ВОЛТЕР. Що є "зер гут"?

ВАСИЛЬ. Це я по-німецьки. Шпрехаю... Товар вищого класу?..

ВОЛТЕР. О так!.. Веррі гуд... Веррі вел! Але я хотів бачити товар, як у вас кажуть в Україні, товар лицем...

ВАСИЛЬ. Це ж як, без трусів чи що?

ВОЛТЕР. Ноу, без трусів. У трусах... Але без джекід.

ВАСИЛЬ. Окей. У трусах, але без решти одягу. Ти хочеш побачити бюст?.. Можеш не переживати. В усіх бюст, як у Леніна...

ВОЛТЕР. Ноу Лєнін... Бюст і гірл... По-вашому у дівчат...

ВАСИЛЬ. У них, як ти кажеш, усе веррі вел.

ВОЛТЕР. Супер... Стриптиз-клаб. Кабаре. Мені треба багато сістер. Юкрейн. Веррі гуд?

ВАСИЛЬ. Будуть тобі "веррі гуд".

ВОЛТЕР. Твоя сістер? *(Показує на Клару).*

ВАСИЛЬ. Ієс, моя сестра.

ВОЛТЕР. Веррі велл. Я беру. Фігура. Стегна. Груди!..

ВАСИЛЬ. Ноу, Волтере... Моя сістер.

ВОЛТЕР. Супер-клас, ... віп-персон.

ВАСИЛЬ. Сенк'ю, Волтере...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 600

ВОЛТЕР. Ноу проблем... Веррі гуд... Сістер. Супер. *(Шепче Василю на вухо)*. Я беру. Двадцять відсотків.

ВАСИЛЬ. Я її навіть за всі сто не продам, Волтере... Дякую, але Клара не продається...

ВОЛТЕР. Монна Ліза... Ель-Греко... Окей... Ноу проблем... Ще сестри ієс?

ВАСИЛЬ. Будуть, Волтере...

ВОЛТЕР. Як Монна Ліза Ель-Греко?.. Я беру. Багато беру. Юкрейн — супер! Популлі. Дежав'ю. Оранж лайв. Сістер.

ВАСИЛЬ *(до Джека)*. Що він каже?

ДЖЕК. Він каже, що сьогодні українки дуже популярні в світі. І особливо в Америці після помаранчевої революції. З ними усі хочуть жити і брати їх собі в сестри.

ВАСИЛЬ. Тільки в сестри?

ДЖЕК. Ну-у... Це поки пройдуть випробувальний термін. Такий закон в Америці. Раніше емігранти проходили карантин на острові Свобода. А тепер...

ВАСИЛЬ. Я зрозумів. У “Кантрі-клаб”... Скажи йому, що привеземо через тиждень дві інших ... сістер. Ноу проблем.

ДЖЕК. Я йому так і сказав і тобі нагадую: українки — ходовий товар. Беруть з руками і з ногами.

ВАСИЛЬ. Я вже зрозумів: зі стегнами і грудьми.

ДЖЕК. Ну, не можемо ж ми брати без рук... Вони ж не Венери Мілоські?! Ти сам розумієш. А кому потрібна сестра без стегон, без грудей?..

ВАСИЛЬ. А для чого їм ще й вища освіта?

ДЖЕК. Так тільки українки в барах і кабаре з вищою освітою працюють. Поголовна ж освіта в українок. Це ж дуже на Заході модно і добре ціниться. Мови знають. Престиж. Диплом міжнародний.

ВАСИЛЬ. Але я чув... Наші дипломи...

ДЖЕК. Ну, то в медицині, юриспруденції. Там своя мафія... Інородців туди ні ногою... Бояться, що ціни на їхні послуги упадуть... Кругова порука... По всій Америці...

ВАСИЛЬ. А ці для кабаре, для барів, стриптиз-клубів — так я зрозумів? Як живий товар?

ДЖЕК. Ноу, Василю... Частину виставимо під українські церкви, клуби, ресторани, редакції... Там теж є замовлення... Серйозний намір...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 601

ВАСИЛЬ. І це довго триває?

ДЖЕК. Ноу... Такий товар довго не залежується. Це дефіцит. Весь час в русі. Особливо в стриптиз-клубах. Приходь і вибирай. Завжди продати можна. Ноу проблем. Бізнес є бізнес. Товар ходовий. *(Василь і Джек ідуть до гурту, тоді прощаються і розходяться)*.

Картина третя

Василь і Клара на квартирі у Джека. Заходить Джек. Вітається.

ДЖЕК. Хай!

ВАСИЛЬ. Хай, хай, Джеку.

ДЖЕК. Як у нас тут справи?

ВАСИЛЬ. Дуцик нам десять відсотків не заплатила.

ДЖЕК. Як?

ВАСИЛЬ. А отак. Показала дулю і змилась. І помахала мені паспортом з під'їзду. Що тепер робитимемо?

ДЖЕК. Помахаємо і їй паспортом з балкона.

ВАСИЛЬ. Як це?

ДЖЕК. А от так. *(Джек виймає кілька паспортів з кишені)*. Паспорти ж у мене.

ВАСИЛЬ. Але ж і в неї є також паспорт.

ДЖЕК. Звичайно. Я і їй вручив паспорт. Дуцик гадає, що вона найрозумніша і найосвіченіша в світі. Тільки не розумніша, Василю, за Джека. Джек — практик, а Дуцик — лише всього теоретик.

ВАСИЛЬ. Кажи швидше. Не філософствуй і не муч.

ДЖЕК. Справжні паспорти, Василю, у мене. А в Дуцик — справжнісінька фальшивка. Я їм радянські паспорти повиписував. З п'ятою графою. У кабаре з китайським прізвищем і без графи українок не беруть.

ВАСИЛЬ. І що ж тепер робитимемо?

ДЖЕК. Складатимемо прайс.

ВАСИЛЬ. Що складатимемо?

ДЖЕК. Прейскурант наших витрат. Сідай і пиши.

ВАСИЛЬ. Сідаю, пишу.

Джек ходить офісом, диктує. Василь пише.

ДЖЕК. Проїзд в один бік вісімсот доларів.

ВАСИЛЬ. Чотириста.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 602

ДЖЕК. Соррі... Я кажу вісімсот. Туди і назад. Скажемо, Дуцик, якщо так поводитиметься — відправимо назад. В Україну. Газети продавати...

ВАСИЛЬ. Окей.

КЛАРА. І ти вже окейкаєш? Кажи, гаразд... Що ви за українці такі? Не встигне два іноземних слова почути — і вже окейкає. Від Волтера зачамрів...

ДЖЕК. Він валяв дурня. Сам учора з України приїхав. Це остання хвиля XX століття. Дуже багато пройдисвітів. Авантюристів. Шахраїв. Чесні — усі працюють. Манхеттен підмітають. Як ми з тобою...

ВАСИЛЬ. А ти хіба також з України?

ДЖЕК. А ти й досі не зрозумів? Тільки в Америці дійшло?

ВАСИЛЬ. Ну, ти й фрукт, Джеку!.. Чи як тебе раніше звали?

ДЖЕК. Я ж тобі вже казав — Дмитром. Можеш, коли нікого поруч не буде, Дімою називати.

ВАСИЛЬ. Може Дмитриком? Чи ти голубий?

ДЖЕК. Я після цих Дуциків-Пуциків уже синій.

ВАСИЛЬ. То й Волтер такий? Недавно з України?

ДЖЕК. Такий і Волтер. Володька з Мотовилівки. Гадаєш, він не знає української? То він корчить з себе емігранта у третьому поколінні. Два тижні як в Америці. Володька Сівкович. Волтер. Уолтер. Пиши далі...

ВАСИЛЬ. Що писати?

ДЖЕК. Стояли з Дуцик під церквою. Ловили їй багатого жениха. Чотири дні... У дощ, у холод, промерзли — тисячу доларів.

ВАСИЛЬ. Але ж ми стояли тільки один день?! Сонце світило.

ДЖЕК. Пиши, що кажу. У дощ. Ходили навколо гольф-клубу. Три дні — дві тисячі доларів.

ВАСИЛЬ. Ми ж на електровізках для гравців у гольф їздили. Дві години.

ДЖЕК. Я диктую, чи ти?

ВАСИЛЬ. Гаразд, пишу.

ДЖЕК. Ще дві тисячі. Під греко-католицьким собором виглядали женихів у суботу й неділю.

ВАСИЛЬ. Веррі велл.

ДЖЕК. Що таке?

ВАСИЛЬ. Копіюю Володьку. Волтера... Він так гарно вимовляє ці слова. Аж мені захотілося.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 603

ДЖЕК. Зараза. Це у нас, в українців, зараза така. Повторювати іноземщину. А я вже налякався. Гадав, і в тебе дах поїхав. Так... Тепер одяг...

ВАСИЛЬ. Ага... Від Берлусконі.

ДЖЕК. Від Версаччі. Запам'ятай — від Вер-сач-чі. Два че... Від Версаччі — це клас. Ще тисяча триста доларів. Тепер — харчування. Дві тисячі доларів. Є кеш, конто.

ВАСИЛЬ. Який кеш? Яке конто?

ДЖЕК. По-українськи, рахунок. У ресторані "Арізона" розраховувалися готівкою.

ВАСИЛЬ. Який ресторан? Яка Арізона? Ми ж від італійців під деревом піцу холодну їли. Ховалися від дощу.

ДЖЕК. Добре, що ти нагадав. Тоді додамо ще сто доларів. За шкідливість. Ми ж могли там простудитися. Брали напої. Італійське вино *(виймає чек)* 1848 року — червоне "Гарібальді" і біле "Монах". Перше до м'яса. Друге до форелі.

ВАСИЛЬ. Якої форелі, якого монаха? Чи цього червоного?.. Як ти його називаєш?

ДЖЕК. "Гарібальді".

ВАСИЛЬ. От, от, "Гарібальді". Коли це ми їли і коли це ми пили? Ми ж на піці і хот-догах сиділи...

ДЖЕК. У мене бойфренд у ресторані. Я в нього чеки випросив. Там усе відповідно чеків. Пиши.

ВАСИЛЬ. Пишу.

ДЖЕК. Тисяча вісімсот двадцять три долари і сім центів плюс десять відсотків чайових.

ВАСИЛЬ. Підбивати бабки?

ДЖЕК. Почекай з бабками. Мене дівки цікавлять. Ми ж її цю, Дуцик, ще розважали.

ВАСИЛЬ. На чому розважали?

ДЖЕК. На американській "гірці". Вона ж захотіла побільше адреналіну отримати.

ВАСИЛЬ. Ну й що? Дивилися, як інші катаються.

ДЖЕК. Я кілька чеків підібрав. По двадцять п'ять доларів на атракціон. Всього п'ятдесят. Тепер за калькулятор.

ВАСИЛЬ. І як ти зможеш у неї забрати ці гроші?

ДЖЕК. Скажу, що повідомлю в імміграційну службу. Або повернуть в Україну, або в тюрму. Хай вибирає: гроші на бочку чи сумку

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 604

з сухарями на плечі. Це не Україна. Тут нікому не дозволено закони порушувати...

ВАСИЛЬ. Ну ти й пройдисвіт, Джеку!..

ДЖЕК. З ким поведешся, Василю... Ти краще підбивай бабки... Підбив? Скільки?

ВАСИЛЬ. Десять тисяч сто сімдесят три долари нуль сім центів.

ДЖЕК. Гаразд, плюс десять відсотків за адреналін.

ВАСИЛЬ. За що?

ДЖЕК. За порушення угоди. За шкідливість переживання. Доплюсуй двадцять відсотків. Нам якраз припаде по десять. На брата.

ВАСИЛЬ. І хто це заплатить?

ДЖЕК. Волтер.

ВАСИЛЬ. Волтер?

ДЖЕК. Він же їх узяв на роботу по фальшивих документах. І не в жінки, і не в сестри. І не в стриптиз-клаб, а в бордель.

ВАСИЛЬ. У бордель?

ДЖЕК. Ну, бардачок по-вашому. А для цього у нас поліція... Вона горобців на Манхеттені не розганяє. А преса? А податкова? У цьому світі все в гармонії — від горобця до поліцейського. Людство цю гармонію виробляло віками, Василю. Веррі велл?

ВАСИЛЬ. Веррі вел. Добре, що Клара не чує...

ДЖЕК. Гроші отримаєш і мчи в Україну за новою партією, поки там наших ще понад сорок мільйонів. Вибір широкий і українки в дефіциті. Тут у нас дефолту не буде. Клару поки що можеш тут залишити. *(Дивиться на Клару, яка порається на кухні)*. Звичайно, якщо вона погодиться...

ВАСИЛЬ. Ні за які гроші я тут Клару не залишу.

ДЖЕК. Василю, ми ще не такі багаті, щоб подружжям туди і назад їздити. Хай побуде, адаптується...

ВАСИЛЬ. До чого?

ДЖЕК. До клімату... Мову підучить... Може їй сподобається... Вона ж хоче... *(Обертається, гукає до Клари)*. Так, Кларо?..

КЛАРА. Ви про що? Я нічого не чую. Чайник свистить...

ВАСИЛЬ. Джек хоче, щоб я тебе в Америці залишив.

КЛАРА *(гукає)*. Я не проти.

ВАСИЛЬ *(дивиться на Джека)*. Залишати на тебе?

ДЖЕК. Ти ж сам казав — ми брати. А вона сестра. А в українців між сестрами і братами... Ну, сам розумієш... Нічого не може бути.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 605

ВАСИЛЬ. Так воно то так... Але ж і ти знаєш, і я знаю, і Клара знає, що так воно, та не так...

ДЖЕК. Ну, це тобі вирішувати... Якщо зайві гроші є, то...

ВАСИЛЬ. Та я не про це думаю...

ДЖЕК. А про що ж ти думаєш?..

ВАСИЛЬ. Та про віки... Століття, Джеку, помінялись... Колись жінки свою честь з молоду до старості берегли... Лицарі не переводилися... Я читав... Ну, я при Кларі цього сказати не можу...

ДЖЕК. Клара ж на кухні... Обід нам готує. Говори... Що ти хотів сказати?..

ВАСИЛЬ. А сміятися не будеш?..

ДЖЕК. Та ми ж брати...

ВАСИЛЬ. І нікому не скажеш?

ДЖЕК. Вважай, я — індійська могила.

ВАСИЛЬ. В Америці усе ж є?

ДЖЕК. Усе. Майже, як в Греції...

ВАСИЛЬ. Сміятися не будеш? Тільки чесно?

ДЖЕК. Чесно. Я вже сказав...

ВАСИЛЬ. Може як в епоху середньовіччя, їй купити труси?..

ДЖЕК *(здивовано)*. Які труси?

ВАСИЛЬ. Ну як тобі сказати?...

ДЖЕК. Від Версаччі?

ВАСИЛЬ. Та ні... Ти ж казав — сміятися не будеш...

ДЖЕК. Я тільки уточнюю...

ВАСИЛЬ. Труси вірності і... честі... Я в одному маркеті рекламу бачив: "У магазин надійшли американські "труси вірності" англійського походження"... Ну такі, як кольчуги у рицарів середньовіччя. З замочком... Замочок на ній, а ключ від трусів — у мене... То я тоді згоден... Я її залишу... Трохи зекономимо... Не виключено — відсотків на десять... Вони не так і дорого коштують.

ДЖЕК. Схвалюю. Це по-бізнесовому... Але ж ти сам казав: "Епоха не та. Тепер же закон діє..."

ВАСИЛЬ. Який закон?

ДЖЕК. Про права людини.

ВАСИЛЬ. Так хіба на жінок він теж поширюється?

ДЖЕК. А ти як гадаєш?.. Та й не відомо, чи Клара погодиться... Труси, як не кажи, металеві... Щось натерти можуть, поки ти приїдеш... Доведеться лікаря викликати... А ти знаєш, яка тут дорога медицина...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 606

ВАСИЛЬ. Але мені сказали, що там усе хутром, ну ... натуральним обшито?

ДЖЕК. Нікуди не дінешся. Так природа створила.

ВАСИЛЬ. Та я про труси.

ДЖЕК. А якщо алергія? До хутра... То ж, мабуть, не натуральне. Натуральне дорого коштує...

ВАСИЛЬ. От про це я й не подумав... І ця моя ідея відпадає... А всі кажуть, що я генератор ідей. Що ж, будь, що буде... Що ти, Джеку, скажеш братові Васі?

ДЖЕК. Це вже тобі вирішувати.

ВАСИЛЬ. А як ти гадаєш, її хтось ще візьме?

ДЖЕК. А чого?.. Ти ж узяв!

ВАСИЛЬ. Та коли то було?!

ДЖЕК. На всякий товар є свій покупець. Ти, Василю, не переживай. Якщо треба... Сам казав, що її б і даром віддав. І ще б своїх десять відсотків доплатив. Аби її хтось тільки забрав від тебе.

ВАСИЛЬ. Та ти що? Та я Клару... Ніколи... Не те, що за десять. За двадцять відсотків не віддам.

ДЖЕК. А казав же, що віддасиш даром.

ВАСИЛЬ. То це я в ті хвилини, коли вона мене собакою називала.

ДЖЕК. Нічого не поробиш. Рік Собаки. Як ще тебе називати?.. Та й собака — друг людини. Це в усіх книжках пишуть. А як собакою називає — це, кажуть, на щастя. Дружина від чоловіка відганяє сук і злих духів із тебе. Аби тобі нічого поганого в голову не лізло.

ВАСИЛЬ. Окей... Хай сама вирішує... Вона вже доросла... Але ти не забув, що вона моя сестра?..

ДЖЕК. Та ти що?.. Я це добре пам'ятаю.

ВАСИЛЬ. А ти мій брат?..

ДЖЕК. І це не забув...

ВАСИЛЬ. Тоді дивись мені... А я завтра, мабуть, вилечу... Клич Клару... Хай уже їсти дає... (Джек піднімається, запрошує до кімнати Клару).

КЛАРА. Ну що ви вирішили, бізнесмени?

ВАСИЛЬ. На твій розсуд, Кларо... Залишаю тебе на брата Дмитра... Погуляй... Подивись на Манхеттен... Нью-Йорк... У центральний парк сходи. Тільки ж дивись... Не сама... Тут тобі не Україна... З Джеком...

КЛАРА. Як скажеш, Василю...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 607

Картина четверта і остання

Василь, наспівуючи, повертається до Джека додому. Крізь велике єдине вікно видніються заводські і фабричні труби. Все в диму.

ВАСИЛЬ. Джеку, хай! *(Подає Джекові руку, обнімаються)*. Скільки літ, скільки зим!

ДЖЕК. Хеллоу, Василю, брате!..

ВАСИЛЬ. Слухай, що це за нора?

ДЖЕК. Моя нова хата у Бронксі. Манхеттен не на мою фінансову кишеню...

ВАСИЛЬ. Я привіз нову групу дівчат.

ДЖЕК. Дуцик, Круцик, Пуцик?

ВАСИЛЬ. Не смійся... Як Волтер каже — веррі велл і веррі гуд... Супер. 90 на 60 і знову 90. Тільки одна 98 знизу. Секс-бомба... Спецзамовлення. Спеціально для Волтера. Він у захопленні. Ну, а як ти тут без мене? До речі, а де моя Клара? *(Оглядається)*.

ДЖЕК *(удавано здивовано)*. Клара?!

ВАСИЛЬ. Так, Клара. Вона на кухні? У ванні?

ДЖЕК *(заперечливо хитає головою)*. Ноу.

ВАСИЛЬ. Що "ноу"? Ти сам?

ДЖЕК. Сам?

ВАСИЛЬ. А де моя Клара?

ДЖЕК. Вона з моїм братом Ешлі поїхала...

ВАСИЛЬ. Куди поїхала, з яким Ешлі?..

ДЖЕК. З моїм старшим братом.

ВАСИЛЬ. І скільки років твоєму старшому братові?

ДЖЕК. Вісімдесят п'ять.

ВАСИЛЬ. Вісімдесят п'ять?.. То що ж це виходить: як їй через тридцять вісім років стукне сімдесят шість, то йому сто дев'яносто?..

ДЖЕК. Але він добре зберігся... Та й яких у світі чудес не буває?!

ВАСИЛЬ. І що він тобі сказав?

ДЖЕК. Сказав, що раніше він боявся, щоб йому жінка, борони Боже, не сказала "ні"...

ВАСИЛЬ. А тепер?

ДЖЕК. А тепер боїться, щоб не сказала "так".

ВАСИЛЬ. Він так і сказав?

ДЖЕК. Так і сказав. Він же священик. Тож передай, мовляв, Василеві, нашому брату, що тепер його сестра в церкві стане матушкою.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 608

ВАСИЛЬ. Якою матушкою?

ДЖЕК. Церковною.

ВАСИЛЬ. А що я робитиму?

ДЖЕК. Він сказав, що Василь ще молодий, і може тим часом зайнятися бізнесом. А йому бізнесом займатися пізно. Тож він хоче зайнятися Кларою.

ВАСИЛЬ. У вісімдесят п'ять років?

ДЖЕК. Ну а що тут такого? Він уже дорослий.

ВАСИЛЬ. І вона за такого вийшла заміж?

ДЖЕК. А де ти бачив жінку, яка б відмовилася вийти заміж за мільйонера?

ВАСИЛЬ. То твій брат і справді мільйонер?

ДЖЕК. Так, Ешлі — мільйонер.

ВАСИЛЬ. І Ешлі твій брат?

ДЖЕК. Авжеж.

ВАСИЛЬ. А чого ж ти досі мовчав про це? Чому ти мене з ним не познайомив?

ДЖЕК. Я тебе знайомив. На Манхеттені. Він стояв згорблений поруч Волтера. Ти просто забув. Я тоді говорив. Може англійською. А ти мене, певно, не зрозумів. Тепер ти відчув, як корисно знати іноземні мови... Чим більше мов, тим ти багатший.

ВАСИЛЬ. Ти мені зуби не заговорюй. Вони у мене не болять. У мене вже болить серце!.. І куди вони поїхали?

ДЖЕК. У Кентуккі.

ВАСИЛЬ. У Кентуккі? Які Кентуккі?

ДЖЕК. Так штат американський називається. Столиця — Франкфорт.

ВАСИЛЬ. При чому тут столиця?

ДЖЕК. А вони там живуть.

ВАСИЛЬ. Як живуть?

ДЖЕК. А як живуть чоловік з дружиною?

ВАСИЛЬ. Як кіт з собакою.

ДЖЕК. Ну, в них до цього ще не дійшло. Вони всього тиждень як взяли шлюб...

ВАСИЛЬ. Який шлюб? Де?

ДЖЕК. У Лас-Вегасі. Вони там розписалися.

ВАСИЛЬ. Як розписалися?

ДЖЕК. Чорнилом. У присутності попа.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 609

ВАСИЛЬ. Якого попа?

ДЖЕК. Ну священика по-вашому.

ВАСИЛЬ. А як же тепер я?

ДЖЕК. Я ж тобі, Василю, якось уже казав, що тобі купимо нову. За десять відсотків. У нас же бізнес по продажу жінок. Вибереш собі хоч "міс Америку", хоч "міс Україну". А сподобаються чорняві дівчата, то "міс Нову Гвінею" чи "міс Гонолулу"... Головне, щоб нова була. Ще не зіпсована, як ти кажеш, клімаксом. У тебе ж бізнес. Широкий асортимент. Вибереш собі гарну дівчину з гарними ногами, а попросиш у неї руки, за це віддаси їй своє серце. Так усі роблять. Чоловіки ж дурні — їм подобаються ноги, а вони просять руки.

ВАСИЛЬ. Я ж Кларі за її серце обіцяв колись половину земної кулі.

ДЖЕК *(сміється)*. Тепер мій брат пообіцяв їй другу половину. Західну. Отже, в неї нині ціла земна куля під ногами...

ВАСИЛЬ. Як він міг на ній одружитися? Він же зовсім її не знає.

ДЖЕК. Аби знав, то, мабуть, не одружився б.

ВАСИЛЬ. Ти ж дав мені слово...

ДЖЕК. Я його дотримав... Тобі слово, а братові — сестру.

ВАСИЛЬ. Яку сестру? Вона ж моя дружина!..

ДЖЕК. Василю, ти ж мені сам радив, щоб я Клару усім рекомендував як твою сестру, і я так само сказав братові. Я ж не міг братові брехати — він же священик. Живе за Божими заповідями. Тепер Ешлі вважає, що ми всі справжні родичі.

ВАСИЛЬ. Але ти йому сказав, що в нас, українців, родичі між собою не одружуються.

ДЖЕК. Так, я йому сказав.

ВАСИЛЬ. А що він?

ДЖЕК. Він сказав, що це дуже добре. Він став твоїм родичем і спокійний за своє майбутнє.

ВАСИЛЬ. Слухай, Джеку, не жартуй зі мною. Що ти цим хочеш сказати?

ДЖЕК. Що вона тобі вже братова, а я їй нібито шурин.

ВАСИЛЬ. Яка братова?

ДЖЕК. Ну, мого брата Ешлі дружина.

ВАСИЛЬ. Моя Клара?

ДЖЕК. Чому твоя? Його Клара. Вже його. Вони в Лас-Вегасі без свідків розписалися. Там це робиться за одну годину. Це ж Техас...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 610

ВАСИЛЬ. А я?

ДЖЕК. А що ти? Хочеш з кимсь розписатися? Ми тобі знайдемо тут українку. У Лас-Вегасі за годину й розпишемо. По всіх статтях.

ВАСИЛЬ. Ти збожеволів!.. Вона ж не моя сестра.

ДЖЕК. Я знаю. Але й ти не мій брат. Отже, ми не родичі. І все стає на свої місця. Чужі між собою можуть одружуватися.

ВАСИЛЬ. О Господи... Джеку... Собака!..

ДЖЕК. Яка собака?

ВАСИЛЬ. Це я про себе. Добре, що хоч свого Джека в Барбоса не перейменовував. Ні!.. Таки ти собака, Джеку. О Господи... Собака!..

ДЖЕК. Не собака. Ешлі — мільйонер. Тож не переживай так. Він заплатить належні тобі десять відсотків. Навіть без укладеного контракту. Він джентльмен. Ешлі має в Кентуккі дві ортодоксальні церкви.

ВАСИЛЬ. Які церкви?

ДЖЕК. Ортодоксальні. Так в Америці православні називаються. Він має свій мільйон і ти матимеш свої сто тисяч.

ВАСИЛЬ. Сто тисяч?

ДЖЕК. Так, це і є від мільйона десять відсотків. П'ять тобі, п'ять мені. Я з ним по-братськи домовився. Бач, ти її хотів даром віддати, а ми ще з тобою по п'ятдесят тисяч на ній заробили.

ВАСИЛЬ. А тобі за що?

ДЖЕК. Але ж це я Клару прилаштував. Як домовлялись. Вигідно видав заміж відповідно з нашою угодою. Продаємо за десять відсотків, і як співзасновники фірми суму прибутку ділимо пополам. А ти за неї більше хотів? Вона ж навіть не має вищої освіти. Це вигідна оборудка. Не знаю, як їй, а тобі пощастило.

ВАСИЛЬ. Але вона не моя сестра.

ДЖЕК. Я знаю. Скільки разів ти це будеш повторювати? І чого ти так побиваєшся за чужою людиною? Аби вона була й справді твоя сестра, я просив би за неї двадцять відсотків.

ВАСИЛЬ. О Господи! І хто ж я тепер: вдівець чи покинутий, розлучений?

ДЖЕК. Швидше за все ощасливлений. Ти ж сам казав: “Я тебе, Кларо, безплатно віддав би, якщо тебе якийсь дурень взяв би”. Цим дурнем виявився мій глибоко релігійний брат. Йому якраз потрібна сестра.

ВАСИЛЬ. Яка сестра?

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 611

ДЖЕК. Сестра во Христі. Я не точно висловився. Матушка.

ВАСИЛЬ. Клара — матушка... Баба з віником?

ДЖЕК. Ну, тепер ходитиме з панікадилом. Не переживай так, Василю. Ми ж є з тобою як-не-як бізнесмени. Бізнес, як карти — то виграв, то програв. Підуть справи у фірмі добре, ми тобі, повторююсь, нову купимо...

ВАСИЛЬ. Кого нову?

ДЖЕК. Дружину, Васю... І не бальзаківського, як ти казав, віку, а ще без клімаксу. Таку, що ще в роботі не була...

ВАСИЛЬ. У чому не була?

ДЖЕК. Ну, в роботі. Як автомашина. Тільки з конвеєра. З гарантією... Фірма гарантує.

ВАСИЛЬ. О Господи...

ДЖЕК. Невже ти й справді так за нею побиваєшся, що весь час її цитуєш? Як якогось класика.

ВАСИЛЬ. О Господи. Ти вже, як вона.

ДЖЕК. Ні, це ти, як вона. Я ж у свідки Господа постійно не кличу.

ВАСИЛЬ. А ж ти цьому своєму богомільному хоч казав, що я твій брат, а вона моя сестра і що в українців родичі між собою не одружуються? У нас, мовляв, традиції, звичаї...

ДЖЕК. Я йому все це спочатку відверто казав. Але мій брат, як ти кажеш, богомільний, запитав Клару, попередивши її, щоб не брехала... І вона йому не збрехала. Клара сказала, що вона тобі не сестра, а я тобі не брат. Вона все зробила по заповіді...

ВАСИЛЬ. По якій заповіді?

ДЖЕК. По заповіді Мойсея...

ВАСИЛЬ. Якого Мойсея? Що ти мені голову морочиш? У мене й так все запаморочилося в голові. Ти ж сам казав — у бізнесі все має бути чесно..

ДЖЕК. Я й зараз кажу чесно. Як заповідав Мойсей: не бреши своєму ближньому...

ВАСИЛЬ. Хто такий цей твій Мойсей? Брат, сват, партнер?

ДЖЕК. Мій брат казав, що це такий дуже розумний поводир був у євреїв. Він їх по пустелі пекучій водив.

ВАСИЛЬ. А вони хіба усі сліпі були?

ДЖЕК. Не знаю. Я з ними по пустелі не ходив. Брат розповідав, що той Мойсей тьму-тьмущу євреїв сорок років водив по пустелі, щоб вони потроху вимирали. Ніби він у такий спосіб з їхнього єства рабів вичавлював.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 612

ВАСИЛЬ *(спантеличено)*. Як вичавлював?

ДЖЕК. Гадаю, як сік з винограду... Я, Василю, не Мойсей. Що ти мені задаєш такі важкі питання? Я бізнесмен, як і ти. Мені так брат розповідав. А ще казав, що та пустеля була в довжину і в ширину трохи менша Манхеттена. Це ніби вчені довели.

ВАСИЛЬ. І як він таку масу народу водив такою маленькою територією?

ДЖЕК. По колу.

ВАСИЛЬ. Осліпнути можна. Це ж пустеля. Пісок і сонце.

ДЖЕК. От і я кажу. Вони, видно, сліпли і вмирали. А хто вижив у тому пеклі, тих він вивів на вулицю...

ВАСИЛЬ. На яку вулицю?

ДЖЕК. Соррі, я українець і вже американського походження. Тож трохи рідну мову, пліз, призабув. Він вивів їх на широку дорогу...

ВАСИЛЬ. Ти б так і сказав. І що було далі з тими євреями?

ДЖЕК. Ну, вони після того, як напекли голови в тій пустелі, всі від Мойсея розбіглися. Хто куди. Тепер їх Шарон збирає по всьому світу. Назад хоче повернути у ту пустелю. Ніби вони там прописані були і коли розбігалися, не виписались. Словом, за усіма ними досі громадянство збереглось, де б вони не жили — в Америці чи Україні. Тепер та пустеля — земля обітована.

ВАСИЛЬ. І що ж далі?

ДЖЕК. Чого ти мене питаєш? Запитай он у Мойсея. Не я ж водив їх по пустелі?..

ВАСИЛЬ. Ти мене зараз водиш за носа. Не мороч мені голови і не забивай мені баки тим Мойсеєм. Хіба в мене нема вже свого клопоту? Я за твого брата питаю. Де моя рідна дружина? Ви її вкрали, вбили? Тільки не бреши.

ДЖЕК. Незабаром Волтер привезе...

ВАСИЛЬ. Що привезе?

ДЖЕК. Наших десять відсотків...

У цей час несподівано на порозі кімнати з'являється Волтер.

ДЖЕК. А ось і Волтер.

ВАСИЛЬ. Ах, це ти?

ДЖЕК. Він повернув?

ВОЛТЕР. Так, повернув.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 613

ДЖЕК. Сто тисяч?

ВОЛТЕР. Соррі, Джек... Екскузьмі, ні...

ДЖЕК. Як "ні"?

ВОЛТЕР. Соррі... Джек... Соррі, Васіл... Він повернув ... Клару.

Німа сцена, пауза.

ДЖЕК. Як Клару? А наших десять відсотків?

ВОЛТЕР. Соррі, Джек... Екскузьмі, Васіл. Вона священика обізвала собакою.

ДЖЕК. І як це трапилося?

ВОЛТЕР. У першу шлюбну ніч він взявся за Біблію, а за Клару забув... Сказав, що в нього амнезія пам'яті. Коли вона його розбудила, то він нагадав їй про свій поважний вік... Ну, щоб вона на все життя запам'ятала, що йому вже 85 років. Тоді вона зіскочила з ліжка, як ужалена, стала на коліна і, звертаючись до Бога, промовила: "О Господи! Раніше мала бізнесмена, а тепер вийшла за ... попа!"

ДЖЕК. І що брат Ешлі?

ВОЛТЕР. Він обізвав її ... ступою.

ДЖЕК. А вона його?

ВОЛТЕР. А вона, соррі, у відповідь: "Ах ти, собако!.." Після цього він викликав мене і передав мною Клару...

ВАСИЛЬ. Передав Клару?

ВОЛТЕР. Так, її.

ВАСИЛЬ *(перелякано)*. Як передав? Вона хіба вже не жива? Де ж Клара?

ВОЛТЕР. Я фігурально. Мені на руки... Тобто в руки... З цими бабами зв'яжешся — обидві мови забудеш.

ВАСИЛЬ. Не закручуй язика. Кажи, де моя Клара?

ВОЛТЕР. Вона в коридорі?

ВАСИЛЬ. В якому коридорі?

ВОЛТЕР. Тут за дверима. Соромиться зайти. Тобі, соррі, в очі, Василю, екскузьмі, подивитися.

ВАСИЛЬ. Клара? Мені? О Господи! З якого це часу?!

ВОЛТЕР. З того самого, як вийшла за Ешлі.

Василь кидається до дверей, розчиняє їх. У кімнату ледь не падає Клара. Василь підхоплює її.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 614

КЛАРА *(припадає на коліна)*. Вибач, Васю. Вибач, любий... Я прислуховувалася, що ти про це скажеш... І прихилилась до дверей. І оце ледь не розбилася...

ВАСИЛЬ. Нічого, нічого. Головне, що ти ціла. *(Василь її піднімає, заспокоює, обіймає)*.

КЛАРА. Я до дверей вухо приклала і не чекала, що ти так рвучко відкриєш їх. Вибач.

ВАСИЛЬ. Серденько ти моє, любонько ти моя!.. Я вибачаю...

КЛАРА. Тепер і ти — мій любий... Ти — мій позолочений...

ВАСИЛЬ. Як ти, Кларонько, могла?

КЛАРА. Заради кохання, Васю.

ВАСИЛЬ. Заради кохання?! До цього американського попа?

КЛАРА. Заради нашого з тобою, Васильочку.

ВАСИЛЬ. Не називай мене Васильочком. У мене неприємні асоціації. Та й Джек каже, що це по-московськи.

КЛАРА. У мене після того заміжжя також неприємні асоціації... Він же гладіатор, Васю...

ВАСИЛЬ. Як гладіатор? Цей піп? Ешлі — гладіатор?.. Вольтер же нам інше розповідав.

КЛАРА. Не вір Волтеру, Васю. Піп — справжній гладіатор. Він з мене не знімав труси... Справжні Васю, від Версаччі, а не від Берлусконі...

ВАСИЛЬ *(насторожено)*. А що?

КЛАРА *(майже щільно притулюючись до вуха Василя)*. ... А гладив...

ВАСИЛЬ. У смислі праскою? В смислі прасував?

КЛАРА. Ні, в смислі гладив. По трусах, Васю, і все приказував, яка я ніжна.

ВАСИЛЬ. І що — н-ні разу?..

КЛАРА. Ні разу, Василько... Тільки на труси ті дивився, прицмокував і хвалився, що вони коштують не менше, ніж автомобіль "ролс-ройс". Казав, що вони справді від Версаччі. Уявляєш, Васю, які на мені труси були?

ВАСИЛЬ. Як були? А де поділись? Хіба він таки їх зняв?..

КЛАРА. Ти мене так і не знаєш, Васю. Я їх сама зняла.

ВАСИЛЬ *(майже пополотнів)*. Що?..

КЛАРА. Кинула тим "ролс-ройсом" в обличчя і сказала: "На, подивись!"

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 615

ВАСИЛЬ. На що “подивись”? На труси?

КЛАРА. На ярличок з ціною тих трусів. Він же мені постійно нагадував: “Коштують, як “ролс-ройс”...

ВАСИЛЬ. І ти такі труси викинула?

КЛАРА. Він же священик, Васю. Я ж не могла їх украсти. Він мені постійно на ніч заповіді читав. Він боявся на вісімдесят шостому році свого життя взяти гріх на душу. Хоче одразу в рай.

ВАСИЛЬ. Як ти могла? Як ти тільки могла?!

КЛАРА. Ти про що? Про своїх десять відсотків? Ти мене цим дорікаєш? Чи трусами?

ВАСИЛЬ. Як ти могла за попа заміж вийти?

КЛАРА. Так він же мультимільйонер, Васю. Думай своєю бізнесовою головою, що говориш.

ВАСИЛЬ. Я про це й кажу. І про це також.

КЛАРА. Я привезла. Он у пакуночку. У Волтера.

ВАСИЛЬ. Як привезла? *(Обертається до Волтера)*. Що ж ти мовчиш? Де той пакуночок? Що в ньому?

ВОЛТЕР. Десять відсотків. Ти ж мене спочатку не про пакунок — про Клару питав... *(Подає пакуночок)*. Тут десять відсотків. Вам від Клари.

ВАСИЛЬ. Від Клари? *(Обертається до Клари, знову обіймає її, цілує)*. Серденько ти моє!.. Від тебе мені десять відсотків?

КЛАРА. Так, Василько. Любий ти мій!.. Ти ж так усе своє життя бився над тим бізнесом... Шукав свою нішу. Бізнесову...

ВАСИЛЬ. І що?

КЛАРА. Це тобі за те, що ти мене не проміняв ні на кого. Двісті тисяч дарую!..

ВАСИЛЬ. Ти? Звідки?

КЛАРА. Любий мій, Василько... Я ж за мультимільйонером замужем була. Тут десять відсотків від двох моїх мільйонів...

ВАСИЛЬ. Від яких твоїх? Де ти взяла два мільйони?

КЛАРА. Василько, ми ж розлучилися, як і одружилися. У Лас-Вегасі.

ВАСИЛЬ. І ти?.. І тобі?..

КЛАРА. Так, серденько. У Кентуккі закони, як і в Україні. Все майно навпіл. З мільйонером. Як я тепер тебе люблю, Василько!.. Позолочений ти мій! Ну просто кохаю!.. *(Обіймає, цілує. Джек дивиться на них, підходить до вікна, розчиняє його навстіж. У кімнату валить дим з вулиць Бронкса)*.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 616

ДЖЕК. Ви гляньте на цю закохану парочку!.. А ще вчора жили як кішка з собакою. Це ж треба було розлучитися, щоб так знову полюбитися!..

ВАСИЛЬ. Що ти там муркотиш?

ДЖЕК. Та думаю... Тепер плакали мої десять відсотків. *(Зачиняє вікно)*.

ВАСИЛЬ. Це ж яких твоїх десять відсотків?

ДЖЕК. Ну за те, що заміж віддав Клару. За сеньйора Ешлі...

ВАСИЛЬ. По-перше, не за сеньйора, а за попа. По-друге, то й що?

ДЖЕК. Як що? Ти ж казав: "Якщо мою Клару хтось візьме, то я ще й доплачу десять відсотків".

ВАСИЛЬ. Так це, коли хтось візьме. А ти ж повернув?

КЛАРА. Ах ти, собако...

ВАСИЛЬ. Кларонько, серденько! То я тоді так казав спересердя. Як ти всерйоз собакою мене називала... Золотце ти моє!.. Я тепер тебе і за сто відсотків нікому не віддам. Золота рибонька ти моя...

КЛАРА *(звертається до Вольтера)*. Волтере, а чого ви мовчите?

ВОЛТЕР. Чекаю, поки ви налюбуєтесь одне одним. Ви ж стільки не бачилися.

КЛАРА. Не чекайте, а вручайте.

Після цього Волтер розчиняє кейс-валізку і подає Василеві "дипломат" з грішми. Василь здивовано дивиться на Волтера, тоді переводить очі на Клару, несміливо бере.

ВАСИЛЬ. Не розумію?! А це що за гроші?

ВОЛТЕР. Від його святості, від сеньйора Ешлі.

ВАСИЛЬ. Мені? Від святості? Від самого сеньйора Ешлі?

ВОЛТЕР. Так, вам.

ВАСИЛЬ. За що?

ВОЛТЕР. За Клару?

ВАСИЛЬ. Це можна зрозуміти, як за її тимчасову оренду?

ВОЛТЕР. Можна й так сказати... А втім, щоб ви її забрали назавжди і ніколи його святості, сеньйору Ешлі, екскузьмі, ... не повертали.

Німа сцена. Клара і Джек прикривають роти руками, ледь стримуються, щоб не пирснути сміхом. Василь якийсь час мовчить, обводить поглядом усіх присутніх.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 617

ВАСИЛЬ. Це що, жарт? Ви наді мною насміхаєтесь?

ВОЛТЕР. Це правда, містер Васіл. Веррі велл. Веррі гуд. *(Вручає Василеві "дипломат").*

ВАСИЛЬ. І скільки ж тут?

ВОЛТЕР. Ще рівно двісті тисяч доларів. Це десять відсотків від того капіталу, який на цей день після офіційного одруження і розлучення з леді Кларою у його святості сеньйора Ешлі залишався. І вам побажання, Василю. Від його святості сеньйора Ешлі. Він доручив мені це вам сказати усно...

ВАСИЛЬ. І що ж він тобі сказав усно?

ВОЛТЕР. Він передав: "Візьми, Волтере, ці гроші і передай Василеві за "оренду" Клари, бо вона така, що із своїх грошей може Василю не дати ні цента"...

КЛАРА. Ах ти, собако... Попик нещасний... Він мене ще й за авантюристку має?.. Сам же на мені женився. У Лас-Вегасі.

ВАСИЛЬ. Кларо, помовч. Вольтер говорить.

КЛАРА. Мовчу, серденько, мовчу. Я ж казала, що собака людині щастя приносить. Ми собі нового песика, Васю, купимо. Породистого. Назвемо його... *(Дивиться пильно на Джека).*

ДЖЕК. Що ви на мене так дивитися?

КЛАРА. Не дивлюсь, а думаю, як того породистого песика назвати...

ВАСИЛЬ. Кларо, серденько, помовч. Вольтер говорить.

ВОЛТЕР. Не Вольтер, а Волтер. Можна й Уолтер.

ВАСИЛЬ. Вибачте, Вольтере. Це в мене м'яке полтавське "ель". Говоріть, Вольтере.

ВОЛТЕР. І він мені ще додав, мовляв, дає ці додаткові десять відсотків братові Васі, аби він йому ніколи ні за які гроші, не доведи Господи, не повернув назад Клару...

КЛАРА. Ах ти, собако!.. Піп-гладіатор з Кентуккі... Мультимільйонер нещасний...

ВАСИЛЬ. Золотенька ти моя, Кларусю, серденько, помовч.

КЛАРА. Любий мій, позолочений мій, мовчу. Хай патякає далі...

ВОЛТЕР. Його святість сеньйор Ешлі усно ще додав, що сеньйорина Клара віднині і на віки вічні призначена самим Господом Богом пану Василеві, а не йому. Бо те, що його святості сеньйору Ешлі призначено Богом тут, на грішній землі, вона, тобто сеньйорина Клара, в їхньому спільному житті могла б скоротити з максимуму до мінімуму.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 618

КЛАРА. Ах ти, собако!.. Не вір жодному його слову, Васильку. Він, коли мене гладив і лапав, усе сюсюкав: “Матушко ви моя!.. Вас сам Бог сотворив для мене на небі і опустив з неба на це широке двоспальне ліжко”.

ВАСИЛЬ. Золотце, помовч... А що ще його святість сеньйор Ешлі усно сказав?

ВОЛТЕР. А більше нічого й не сказав...

ВАСИЛЬ. Я не про це. Він більше нічого від мене за цих десять відсотків не вимагає?

ВОЛТЕР. Ні, він тільки розповів, що йому напередодні цього дійства з пані Кларою...

КЛАРА *(червоніючи)*. Ніякого дійства не було...

ВАСИЛЬ. Золотце моє, помовч.

КЛАРА. А ти що, мій позолочений, хотів, щоб було?

ВАСИЛЬ. Я до Вольтера звертаюся... Що той Ешлі ще сказав.

ВОЛТЕР. Так от його святість сеньйор Ешлі розповів, що йому приснився Божий сон. Начебто з неба до нього прилетів ангел і протрубив йому в ліве вухо, оскільки на праве сеньйор Ешлі не чує...

ВАСИЛЬ. І що той сурмач йому повідомив?

ВОЛТЕР. Так той ангел вам, Василю, через його святість сеньйора Ешлі порадив зайнятися серйознішим бізнесом, ніж постачання на американський ринок жінок... Бо жінки вас знову підведуть або до монастиря, або, соррі, до “казенного дому”... Так що вибирайте щось одне з двох.

ВАСИЛЬ. А сеньйор Ешлі, його святість, окрім того янгола, що мені порадив?

ВОЛТЕР. Також порадив торгувати не жінками, а димом. Як Філіпп Моріс. Той починав з цигарок.

ВАСИЛЬ. Щоб я торгував після всього цього цигарками?

ВОЛТЕР. Ні, щоб ви робили гроші з диму.

ВАСИЛЬ. З якого диму?

ВОЛТЕР. З небесного... Соррі, з того, що з труб іде. Заводських чи фабричних... Он бачите? *(Показує на вікно)*.

ВАСИЛЬ. Що ви мені обидва димову завісу в очі пускаєте. Який янгол?

ВОЛТЕР. Кажу, соррі, ... небесний. Той, що прилітав до його святості сеньйора Ешлі і від імені Бога попередив: “Якщо люди й надалі так коптитимуть небо, то Бог відмовляється влаштовувати вам

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 619

Страшний суд і навіть нізащо не повторить навіть "Содом і Гоморру". А ще сказав, щоб ми на самообслуговування переходили.

ВАСИЛЬ. І що мені робити далі?

ВОЛТЕР. Ангел сказав, що Всевишній нібито дуже закашлявся і ледь від того диму не задихнувся. Перестав ураз і говорити, і думати, і діяти. Тільки на мигах показав, мовляв, щось робіть з цим димом уже самі, якщо на цій землі жити хочете...

ВАСИЛЬ. А де тепер той янгол?

ВОЛТЕР. Поки що в реанімації. Намагався піднятися до себе на небо, так теж ледь не задихнувся і втратив орієнтацію. Зараз лежить у госпіталі. Але американці обіцяють його за допомогою фірми НАСА невдовзі запустити в космос через дірку в стратосфері.

ВАСИЛЬ. А що ж Господь Бог?

ВОЛТЕР. Він сказав наостанок: "Передайте Василеві як бізнесмену, щоб він надалі думав і працював над новими ідеями в ім'я Бога. В крайньому разі хоча б заради себе..."

ВАСИЛЬ. Він що до мене й справді звертався?

ВОЛТЕР. Очевидно. Так його святість брат во Христі Ешлі сказав: "Передайте братові Васі, хай димом торгує. Це дуже вигідний бізнес і грошей більше, ніж від жінок. За десять відсотків можна мільярдером стати. Стільки того товару на землі".

ВАСИЛЬ. А куди ж я той всепланетарний дим діватиму?

ВОЛТЕР. А це вже ваша проблема. Ви ж бізнесмен. Сідайте і працюйте над новими технологіями... У вас он скільки ідей крутиться в голові... А може, вам теж якийсь сон приснеться. Бог підкаже. Ви тільки його гарненько попросіть. Через молитву.

ВАСИЛЬ. А це гарна ідея!.. Слухай, а може, разом? З тобою, Вольтере, з Джеком... *(Дивиться на купу грошей, тоді розриває перев'язану пачку, починає перелічувати купюри)*. Га-а? По руках? Разом?..

ДЖЕК. Що разом?

ВАСИЛЬ. Ловитимемо...

ДЖЕК. Кого ловитимемо?

ВАСИЛЬ. Той дим, що йде...

ДЖЕК. Соррі... Звідки йде і куди?

ВАСИЛЬ. Ну, трубами — з землі на небо. Бо й справді якось незручно перед ... Богом.

ДЖЕК. О Господи! Правду Клара сказала — мовляв, з ким ти зв'язався, Боже?! Тільки поглянь сюди. Опустись нижче і подивися

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 620

на нас, дурнів. Господи, молю Тебе! Змилуйся над нами, поглянь хоч одним оком на нас, грішних перед Тобою...”

Раптом голос з неба самого господа Бога, якого ледь-ледь видно було на далекому обрії. Лише самі розпливчасті контури його.

ГОСПОДЬ БОГ. Хлопці, не можу. Їй-богу, не можу... Ви так уже закіптюжили Землю, що за димом нічого не видно... Я вже втратив і сам усяку орієнтацію...

Клара затуляє обличчя руками. Василь, Волтер і Джек, взявшись за голову, падають на коліна, піднімають руки догори, дивляться на небо і водночас волають.

ВАСИЛЬ, ВОЛТЕР, ДЖЕК, КЛАРА *(хором)*. О Господи! Помилуй нас, грішних... Ми й справді не відаєм, що творимо на цій Землі... Спасай і рятуй!.. Бо прийшов кінець. Всесвітній, екскузьмі, кінець виставі...

КІНЕЦЬ

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 621

КОМЕНТАРІ*

“Сміх — це політика… Сміх — це завжди здоров'я… Сміх — це завжди життя”, — намагається переконати нас ось уже понад півстоліття відомий український письменник-сатирик і гуморист Олег Чорногуз, чиє веселе, гостре і влучне Слово не перестає й сьогодні яскріти багатобарвними гранями на сторінках багатьох його творів — і ми аніскільки не сумніваємося, що це надовго.

Творчість О. Чорногуза завжди привертала пильну увагу як масового читача, про що свідчать численні листи на адресу автора, так і низки професіоналів — літературознавців і критиків. Свої незабутні враження висловлювали в різні роки М. Жулинський, П. Кононенко, Ю. Цеков, М. Наєнко, Г. Гайовий, М. Слабошпицький, В. Лисенко, В. Руденко, С. Козак, В. Гарвасюк, О. Васильківський, М. Дорош, В. Яворівський, П. Стороженко, В. Кунов, І. Сіверко, В. Біляєв та багато інших.

2006 року в квітні Олегові Чорногузу виповнилося **сімдесят років.** Отже, цілком закономірно, що ідея публікації найповнішого вибраного з літературного надбання майстра виникла не на пустому місці. В семитомник вагомого творчого доробку Олега Чорногуза ввійшли найкращі твори, що друкувалися в періодиці, виходили окремими книжками з початку 60-х років минулого століття й до наших днів, а також нові твори, які ще ніде не публікувались. Серед них декілька романів, повістей і п'єси, кілька літературних творчих портретів, низка іронічних оповідань, десятки й сотні гумореcок, усмішок, “веселих порад”, фейлетонів, пародій, памфлетів тощо. Передмову до ювілейного семитомника написав відомий літературознавець і письменник, академік АПН України Петро Кононенко.

* Загальна підготовка коментарів здійснена упорядником творів Іваном Сіверком (Віктором Ткаченком).

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 622

РОМАНИ

“Аристократ” із Вапнярки, роман у двох книгах (т. 1, книга 1, стор. 37, книга 2, стор. 189).

Твір задуманий автором ще на початку його творчості. Писався довго — тринадцять років (упродовж 1964—1977 рр.) і був надрукований у видавництві “Радянський письменник” 1979 р. Це перший значний український твір, написаний у новому й дещо незвичному жанрі роману — сатиричному, який відразу привернув увагу та отримав зливу схвальних відгуків з боку масового читача, що особливо важливо. Роман витримав кілька перевидань. Видавався також російською мовою в московському видавництві “Советский писатель”, польською мовою і навіть... есперанто (окремі розділи).

Тодішня офіційна критика також не оминула увагою твір О. Чорногуза. Як не намагалися компартійні бонзи різного рівня будь-що “зарізати” твір і тим самим не донести його до масового читача — на превелике диво, цього не сталося! Були різні рецензії, але всі вони зводились до одного: роман на часі, а головне, що це — визначне явище в українській (читайте: совєтській; — І. С.) літературі, мовляв, і в нас зародився жанр українського роману — сатиричний, бо до цього писалися лише гумористично-сатиричні повісті. Отже, зачепитись було начебто ні за що. Щоправда, не обійшлося й без цензури. Наприклад, із красномовної фрази “Тимчасовими бувають тільки уряди й труднощі, а постійним — електричний струм”, слова “труднощі й уряди” з рукопису було вилучено як крамольно підозрілі, якщо не антисовєтські.

А були тоді ще й такі рецензії, які навідріз відмовлялися друкувати совєтські редактори, вбачаючи в них неприхований антисовєтський підтекст. Так, ще в 1979 році з'явилася серйозна аналітична стаття Гриця Гайового, підготовлена одразу ж по виході першого видання роману. Автор запропонував її редакції газети “Молодь України”, очолюваної тоді І. Лубченком, нинішнім головою Національної спілки журналістів України. Згодом Г. Гайовий згадував про перипетії і долю своєї статті:

“Матеріал уже був набраний і мав побачити світ у новорічному числі газети 1 січня 1980 року в рубриці “Рецензуємо книгу” під заголовком “Чорногузове двійнятко”. Але недремне око політичної цензури в особі В. Кравченка, тодішнього заступника головного редактора, помітило в ній крамолу — і матеріал було розмашисто перекреслено уже у зверстаній полосі (ця верстка у мене ще й досі збереглася). Вдруге я намагався десь вмістити цю свою, вже дещо перероблену, рецензію через чотири роки після того, тобто коли роман був перевида-

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 623

ний. Але тоді, в розпалі застою (скоріше, це був не застій, а власне, сильні "заморозки" сталінсько-брежнєвської доби, що настали невдовзі після хрущовської "відлиги". — І. С.), політична цензура настільки всоталася в редакторську кров буквально всіх засобів масової інформації, що годі було й думати десь її "пропхнути", оскільки в рецензії я намагався назвати своїми іменами речі, які автор роману з властивою йому іронією завуальовував під різними псевдонімами, тим самим збиваючи з пантелику не лише цензуру, а може заодне й деяких читачів..."

Натомість знайшлися окремі критики (перестрахувальники), які змушені були "копати", бо так вимагала доба — комуністична, тоталітарна. Адже ми перебували в полоні тодішньої ідеологічно-імперської дійсності. Отож завжди тоді знаходились охочі прислужитися комуністичному режиму, котрі вишукували зачіпки на пустому місці. Це тепер дехто зачитується Едуардом Тополєм — популярним російсько-американським письменником, і вільно чи невільно засуджує або виправдовує його відверто виписані вичурно-натуралістично-інтимно-статеві сценки з нашого совкового існування, "непритаманні в цілому" совєтському народові. Пам'ятаєте "крилатий" вислів: "У нас, совєтскіх, секса нет — і бить нє может!" Ось у чому була причина несприйняття О. Чорногуза: бачте, він насмілився в добу "епохи комуністичної моралі" описувати "нетипове" статеве життя совєтських людей. Тож і з'явилися "серйозні" закиди й щодо деяких пікантних сцен, нібито занадто відверто й філігранно виписаних ним у романі. Але ж той, хто існував тоді й хоч трохи замислювався, чудово пам'ятає ту атмосферу нашого мерзотного життя. Куди там романові О. Чорногуза з його поверхнево-описовими, напрочуд делікатно-оголеними, інтимного характеру сценами-дійствами!.. І все ж, ось що пише один з таких тодішніх критиків: "Надто часто блискають (так у рецензії. — І. С.), як світло маяка для блукача Сідалковського, дівочі коліна. Якщо вже зайшла мова за сексуальне питання, то авторові слід переглянути стосунки свого центрального героя із жіноцтвом, особливо в першій книзі роману (йдеться про першу частину роману "Граф Сідалковський" — І. С.). Насамперед, "неунормованість", десь аж навіть патологічність любовних многокутників робить Сідалковського не просто собі джигуном, якому автор у другій книзі приписує стільки такту, стриманості, розумної "нормальності" в поводженні з Ією, Євою, а сформованим, безповоротним негідником, безпочуттєвою тварюкою. Він спочатку влаштовує свій "добробут" на ліжку мамочки Карапєт, потім одружується з її дочкою Тамарою, а далі співживе із Тамариною сестрою Ією. Треба приглянутись, чи в натурі все це Сідалковського і чи не буде це оцінено читачами як авторський несмак..." Є й інші, "серйозні" на

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 624

той час зауваги, та не будемо їх зачіпати. Нехай це лишається на совісті тодішніх горе-літературознавців. На щастя, наш незааганжований масовий читач (а це реальні тодішні мільйони! — хай би там що нам не закидали сьогодні про забитість тогочасних читачів) "не помітив" тих нюансів-закидів деяких заангажованих критиків, бо таких Мері Карапєт з її доньками — чого вже тут лукавити? — можна було знайти на кожному кроці, якщо захотілося б дуже комусь із нас... А якщо й сьогодні добряче копнути — то ще більше!.. На мій погляд, не з'явись тоді своєчасно на світ Божий такого гостро-психологічного сатиричного роману — хто зна? — не було б тоді й макабричних "Маленької Віри" чи "Інтердівчинки" на наших кіноекранах...

А ось інший погляд — сьогоднішній і, на щастя, щирий, бо висловлений людиною, яка живе відтепер у своїй незалежній країні — Україні, а також де — будемо сподіватися — ніколи не буде вже існувати тоталітарної цензури: "Кожен справді талановитий твір співзвучний різним часам. Його актуальність щодалі від дня літературного народження може не тільки не спадати, а, навпаки — наростати. Цей парадокс пояснюється новою читацькою рецепцією, що для неї відкритий простір тільки такого роману. Чорногузів "Аристократ", як показав час, належить саме до таких романів" (М. Слабошпицький). На превеликий жаль, усе оте "людське сміття", за висловом Слабошпицького, "не потонуло, воно впевнено тримається на поверхні, вміло даючи собі раду у незалежній Україні. Давні знайомці з "Фіндіпошу" без проблем знайшли свою нішу..." Прикро, але факт залишається поки що фактом і, як сказав нещодавно в одному з численних інтерв'ю автор "Аристократа": "Нам треба пройти пустелю за 40 років як мінімум, щоб витруїти це рабство й стати нормальними людьми... Поки що всі ми є покручами..." Отже, без сумніву, літературне життя роману "Аристократ" із Вапнярки" забезпечене надовго. Бо той же згадуваний нами Гриць Гайовий нагадує нам не забувати, що "всі наші герої дуже добре вписалися в сучасну дійсність і почуваються в ній не менш комфортно, ніж у своєму "Фіндіпоші", хоч він і має вже іншу офісну назву"...

Кілька слів про унікальну виразність і вишукану майстерність письменника. Я завжди дивувався неперевершеному вмінню змальовувати образи своїх героїв засобами **діалогу** — з одного боку, українським письменником Григором Тютюнником, а з іншого — російським актором, режисером і письменником Василем Шукшиним. Відтепер можу з впевненістю віднести й нашого віртуоза діалогу О. Чорногуза до когорти видатних майстрів Слова.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 625

Публікується за останнім виданням (з незначними виправленнями, здійсненими упорядником): Олег Чорногуз. "Аристократ" із Вапнярки. — Видавничий центр "ВУС". — К., 1996.

Претенденти на папаху (т. 2, стор. 5).

Твір написано впродовж 1979—1982 рр. і є продовженням попереднього роману. Роман уперше вийшов з друку у видавництві "Радянський письменник" 1983 р. Перевидавався у видавництві художньої літератури "Дніпро" 1986 року. Виходив російською мовою в московському видавництві "Советский писатель".

Роман також викликав буквально цілу зливу схвальних відгуків як з боку читачів, так і критиків. Про нього писали як про значне явище в нашій літературі й передрікали довге життя твору. Наведемо лише кілька схвальних відгуків на появу нового сатиричного роману. "... О. Чорногуз іде ... магістральним шляхом шукання: для нього сміх, критика, іронія — не самоціль. Потворне в житті, падіння людини — то його біль. І якщо прихильники теорії абсурду життя вважають, що їх роль — фіксувати усе негативне, бо людина порочна від природи і її не виправити, — автор "Аристократа" із Вапнярки" та "Претендентів на папаху" прагне відроджувати словом навіть індивідів деформованої моралі та психіки, бо він вірить, що первородна суть людини — красива і благородна" (П. Кононенко). "Мені глибоко в серце запали персонажі, що їх змальовує Олег Чорногуз. І то завдяки мові — соковитій, багатій, барвистій. Портрети в усіх яскраво виписані, дуже і дуже колоритні. Вони постають перед очима немов живі. Романи, наче перлами, пересипані крилатими висловами. Багато з них ніби вихоплені з народних уст, тому органічно вплітаються в канву творів. Безперечно, чимало з них стане крилатими..." (Читачка З. Раскевич). "Феномен "ковбикізму", його довготривалості, навіть незнищенності досить простий. Ковбики, хоч де б вони опинились, намагаються оточити себе такими, як вони, а ще краще — нижчими й ницішими людьми. Стратони Стратоновичі створюють середовище, в якому є змога вивершитись над іншими, підім'яти їх, диктувати їм свою волю, знаючи, що ніхто не опиратиметься. Вони у зародку душать кожну живу думку... З громадянською мужністю показав нам Олег Чорногуз те реальне зло, що йде від цієї ракової пухлини "Фіндіпошу" та фіндіпошівців. Сатирик сміється з них. У творі вдало поєднано пародійну заземленість оповіді з аналітичним письмом" (О. Васильківський). На жаль, ота ракова пухлина перекинулася й обплутує здорові паростки, що з'явилися було на тлі новітньої української спільноти, не даючи їм зміцніти вже й у незалежній Україні... Явище це інтернаціональне...

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 626

Подається за першим виданням, виправленим автором: Олег Чорногуз. Претенденти на папаху. — Вид-во "Радянський письменник". — К., 1983.

Вавілон на Гудзоні (т. 3, стор. 5).

Написано впродовж 1984—1985 рр. під враженням перебування автора в США і надруковано видавництвом "Молодь" 1985 р. Цей гостроіронічний роман-памфлет піддавався суворому остракізму за особистим наказом цензорів від ЦК КПСС чи КПУ. Так, було вилучено один з розділів роману, де згадувався кон'юктурний пасквіль "Лице ненависті" Віталія Коротича, як і сам автор — вірний і ревний прислужник тодішньої комуністичної ідеології. Ось як згадує академік Петро Кононенко про ту подію: "Повертаючись до друкування роману на комбінаті видавництва "Молодь", варто згадати ранкову інформацію радіостанції "Бі-Бі-Сі". Це вона крізь ідеологічне глушіння закордонних радіостанцій вперше повідомила про роман Олега Чорногуза "Вавілон на Гудзоні", заявивши: "Одна з небагатьох об'єктивних книжок про Америку відомого українського сатирика Олега Чорногуза сьогодні, вночі, лягла під ніж "совєтської цензури". Одному з робітників-поліграфістів, що ризикував своєю роботою, вдалося винести з друкарні доцензурний примірник роману"...

Доля колись потужного українського видавництва "Молодь", як і деяких інших державних видавництв, доволі сумна: його практично не існує... Отже, мої потуги щодо розшуку рукопису закінчилися повним фіаско. Спробував було натрапити на згадуваний уцілілий примірник, проте й він безслідно зник, як я не старався його знайти. Я звертався і до Анатолії Матяш — тодішньої співробітниці видавництва, яка пам'ятала про цей випадок, але вона так і не змогла пригадати прізвище того мужнього поліграфіста, що врятував не "зарізаний" примірник роману... На превеликий жаль, не зберігся рукописний варіант твору і в особистому архіві Олега Федоровича.

Друкується за виданням: Олег Чорногуз. Вавілон на Гудзоні. — Вид-во "Молодь". — К., 1985.

Я хочу до моря (т. 4, стор. 7). Твір написано в 1969 році, але він не був надрукований, не зважаючи на те, що стояв уже в тематичному плані видавництва "Молодь", оскільки тодішні комуністичні цензори вбачали в ньому прихований антисовєтський підтекст. Отже, за свій маленький роман автор ледь не поплатився. Саме тоді прокотилася чергова грізна хвиля арештів серед української інтелігенції, що забрала бага-

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 627

то літераторів-патріотів, у т. ч. й декого з "шістдесятників", але та хвиля якимось дивом не зачепила О. Чорногуза. А тоді було за що. Коли письменник написав свій перший "серйозний" і, власне, роман-протест "Я хочу до моря" й відніс до видавництва, там, звичайно, прискіпливо прочитали його. Дотошний редактор видавництва одразу ж угледів маленьку неточність у перших двох реченнях, з яких починається твір: **"Я сидів. Я сидів за любов"** і хотів було "українізувати" роман, бо, на його думку, синонім **"кохання"** вдаліший за **"любов"**. О. Чорногуз категорично заперечив і цим, зрозуміла річ, видав себе. Адже його роман був не просто про пересічне кохання, а про любов до України. Вже з першого абзацу, з його перших речень, майже неприховано випливає справжній зміст роману: "... Я сидів за любов. А може, я сидів не за любов? Може, я взагалі не сидів? Може, то мені тільки здалося? Може, то мені зараз так здається: "Я сидів за любов". Але мені здається, що я і тепер сиджу. Мені здається, що я сиджу усе своє життя. Може, й не у в'язниці, але й не на волі. Мені здається, що я все життя в камері попереднього ув'язнення..." Але чого варті лише оці дві фрази: **"Мені здається, що я сиджу усе своє життя. Може, й не у в'язниці, але й не на волі"**?.. Це справжня бомба у підмурівок тодішньої імперії! Такого пропустити комуністична цензура, звичайно ж, не могла. Наразі сам автор потрапляє в "чорні списки" неблагонадійних, які негайно розсилались усім редакторам республіканських та обласних видань.

Лише через довгих п'ятнадцять років повість "Я хочу до моря" вийшла в журнальному варіанті на сторінках часопису "Київ", де головним редактором був Петро Перебийніс. Виходила також у збірці 1991 року, що мала однойменну назву, яка претендувала на "Кращу книгу року" за твердженням Михайла Слабошпицького, але з відомих причин (розвал Совєтського Союзу, путч ГКЧП тощо) акція тоді так і не відбулася.

Друкується за виданням: Олег Чорногуз. Я хочу до моря. — Вид-во "Радянський письменник". — К., 1991.

Дари пігмеїв (т. 3, стор. 297). Роман-памфлет написано в 2005 році й надруковано видавничим центром "ВУС" окремою книгою в цьому ж році за щедрої й безкорисливої фінансової підтримки українських меценатів Григорія Гарасюти і Миколи Чорного — щирих друзів автора. Виходив також у дещо скороченому варіанті в журналі "Березіль" (№ 11—12 за 2005 р.). Редакцією "Березоля" визнаний кращою публікацією року та удостоєний першої літературної премії. Роман встиг отримати й перші схвальні публічні оцінки як вітчизняних, так і зарубіжних критиків — П. Кононенка, В. Мельника, І. Сіверка, В. Кунова, Р. Івашківа. Зокрема,

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 628

в одній з рецензій зазначається: "... твір ... є по суті романом памфлетом — поки що одноосібним явищем в сучасній українській літературі, написаним на злободенну тему, де йдеться про безкомпромісну й вічну боротьбу добра і зла... Нові герої Олега Чорногуза оселились тепер і в незалежній Україні. Папа (президент країни), його держсекретар Миронович, адвокат Шор, "нові українці" Вовко, Валяй, Базаров та інші "прихватизатори" вершать відтепер долі мільйонів українців, оббираючи їх до нитки. Особливо цікавий тут і найбільш вдало виліплений персонаж роману — держсекретар секретаріату президента Вітольд Миронович, чия доля разюче нагадує нам долю героя з попереднього роману-дилогії... Ми бачимо їх, на превеликий жаль, ще на кожному кроці. Вони вкоренились буквально повсюди, як той бур'ян. Отож доведеться ще нам довго боротися й вичавлювати з себе раба — найлютішого нашого ворога, що породжує людців на кшталт звироднілих пап, мироновичів, сідалковських..." (І. Сіверко).

Подається за виданням: Олег Чорногуз. Дари пігмеїв. — Вид. центр "ВУС". — К., 2005.

Той, що живе зі смертю (т. 6, стор. 5). Кінороман доопрацьовано й підготовлено до друку 2006 р. Друкується вперше.

ПОВІСТІ

Чудесна Зусі і золотий Бебі (т. 4, стор. 248). Повість написано 1960 року і надруковано під назвою "Повість про чудесну Зусі і золотого Бебі" в першій книзі автора "Моральна підтримка" (1962). Твір неодноразово перевидавався.

Це перша літературно-художня "ластівка" молодого майстра на тлі "малої" прози, що належить до відносно великого за обсягом твору, власне, до чисто гумористичної повісті, яка одразу привернула увагу читача. Вона також була помічена й критиками. Ось що писав про неї маститий критик Юрій Цеков: "... історія чудесної доні та її пристрасної матусі могла б стати основою глибшої соціальним змістом картини. Автора ж привабила форма веселої хроніки. Комічні персонажі не викликають у читача гніву чи зневаги, хоча спосіб їхнього життя зовсім не є зразком доброчинності. Люди ці духовно обмежені й смішні через нерозуміння своєї відсталості. Та гуморист бачить у них не ворогів, а скоріше нещасних людей. Обивательські пересуди й лінощі роблять їх сліпими й глухими перед багатобарвним і поліфонічним світом, тому вони й стають легкою здобиччю першого-ліпшого пройдисвіта. Одному сердитому критикові тема цьо-

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 629

го твору ... у свій час здалася недостатньо соціально вагомою, та й гумор не сподобався — легковажний, малодійовий... Нічого дивного: деякі інспектори літературних угідь здавна вперто вишукують сатиричні кактуси там, де росте веселий барвінок. Ми ж не станемо закидати авторові на брак викривальної гостроти. Гумор не може бути ні заручником нездійсненної сатири, ні козлом відпущення за її гріхи. Тим паче, що Чорногуз-гуморист виявився аніскілечки не гіршим за Чорногуза-сатирика, і таку єдність хочеться тільки вітати"...

Друкується за виданням: Олег Чорногуз. Гуморески. Оповідання. Веселі поради. Повісті. Літературні пародії. — Твори в двох томах. — Том перший. — Вид-во художньої літератури "Дніпро". — К., 1986.

Життя та пригоди Ельбрика Чепчика (т. 4, стор. 212). Маленьку повість написано автором 1964 р. і надруковано під назвою "Елька-Пелька, або не все про Ельбрика Чепчика та його батьків" у книзі "Портрет ідеала" в тому ж році. Твір перевидавався кілька разів.

Це третя повість молодого Олега Чорногуза після першої проби пера в цьому жанрі, яка також викликала жвавий інтерес як у тогочасних читачів, так і деяких критиків.

Публікація за виданням: Олег Чорногуз. Твори в двох томах. — Том перший. — Вид-во "Дніпро". — К., 1986.

Між нами кажучи (т. 4, стор. 172). Написано 1963 року (?) Твір вийшов з друку в книзі "Сіамський слон" (1966) та збірці під однойменною назвою (1972). Також виходив у інших збірках творів.

Подається за виданням: Олег Чорногуз. Веселі поради. — Вид-во "Мистецтво". — К., 1991.

Ми вічно шукатимемо мамонтів (т. 4, стор. 152). Повість з'явилася в 1970 р. і надрукована в книзі "Я хочу до моря" в 1991 р.

Власне, цікава історія задуму повісті. В 1969 році українським письменником Юрієм Збанацьким був ініційований літературний конкурс при видавництві "Молодь" на тему миру. Заохочувалися талановиті молоді літератори, до яких належав і О. Чорногуз. За фантастично короткий термін її було створено і відправлено на конкурс, де несподівано для автора вона була помічена жюрі й відзначена заохочувальною премією.

Одначе цю маленьку повість, пронизану глибоким ліризмом і ніжністю, чомусь незаслужено обійшла критика. А слід було звернути увагу хоча б на те, що йдеться тут про зародження прекрасного — кохан-

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 630

ня — прозорих, як чиста сльоза й глибоких, як криниця людських почуттів між двома юними створіннями — хлопцем і дівчиною. Ось лише кілька рядків: "Я тебе, Мить, бачив лише один раз. Тоді, коли ти прибігла до берега. Пам'ятаєш? А навкруги було тихо-тихо. Ти роздяглася. Тобі, видно, тоді теж захотілося бути дикункою і помчати за своїми мамонтами. І ти побігла до річки. Стрибнула в срібні бризки й попливла. Ти була прекрасна, як Мить..."

Здавалося б, скільки вже написано чудових і не дуже оповідань, повістей і романів про кохання, тож чи варто вкотре город городити?.. Ще й як варто! Адже в повісті автор надзвичайно вдало спромігся зачепити, на нашу думку, не стільки особистісні любовні стосунки між двома юними героями, скільки малопомітним, але важливим штрихом привернути увагу юного читача до тієї затхлої імперської епохи, в якій він існує на "своїй чужій землі" і яка зводить нанівець усі його мрії й сподівання будь-якої творчої натури, позбавляючи його світлого й творчого майбутнього... Наведемо лише короткий діалог між двома юними героями: "Ти знову засміялася. По-своєму. А потім додала:

— У вас уже є настрій. І я знаю, хто ви.

— Хто?

— Художник. Вгадала?

— **Ні. Студент, але, на жаль, художнього інституту.**

— А чому "на жаль"?

— Тому, що я ніколи художником не стану. Я матиму лише диплом і гарно малюватиму гасла й панно. Гасла вішатимуть на парканах. А панно затулятиме старі будинки й згарища. Повоєнні.

— Неправда. Ви неодмінно будете художником. Я в це вірю. А знаєте чому?

— Ні.

— Тому, що ви з бородою.

Мабуть так, подумав я.

— А художники без борід є?

— Є, — відповів я. — **І справжні. Вони не малюють гасел..."**

У цьому майже нічим не прикрашеному діалозі кидається в вічі вся ганебність тогочасного буття, коли комуністична ідеологія душила в зародку творчу думку поступу, якщо уважно вчитатись у виділене нами. Отже, з'ява цієї чудової повісті на світ зовсім не випадкова. Вона припала якраз на період заборони Олегові Чорногузу "писати" в зв'язку з "крамольним" романом "Я хочу до моря" (1969), за який автор був несправедливо покараний тодішніми жорстокими комуністичними цензорами й тільки якимось дивним чином не попав до магаданських, ко-

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 631

лимських чи мордовських таборів. А проте Майстер не скорився й продовжував таврувати тоталітарний совєтський режим, нерідко вміло і тонко використовуючи езопову мову в своїх подальших творах...

Публікується за виданням: Олег Чорногуз. Я хочу до моря. — Вид-во "Радянський письменник". — К., 1991.

Голубий апендицит (т. 4, стор. 96). Написано під цією назвою 1973 р. Повість вийшла в харківському журналі "Прапор", № 10 за 1974 р., проте невдовзі за наказом "згори" ("стараннями" одіозного комуністичного ідеолога й найлютішого "україножера" Маланчука) весь тираж часопису було вилучено з усіх бібліотек республіки. Тоді ж з'явилися вбивчі до непристойності рецензії на твір. Особливо "постарався" харківський ідеологічний "вождик", такий собі Сіроштан, якого письменники за його "русскоязичіє" влучно назвали "сєробрюком". Не відставали від нього й інші "критики". Про драматичні перипетії повісті більш докладніше йдеться в передмові до семитомника творів письменника, написаній академіком Петром Кононенком.

Натомість у 1976 році автору вдалося надрукувати повість під іншою назвою ("По знайомству"), у такий спосіб "приспавши" недремне око цензорів. Лише 1991 року твір вийшов під старою назвою в збірці "Веселі поради". Сучасна критика повісті, ясна річ, кардинально відрізняється від комуно-совєтської. Наприклад, Ю. Цеков справедливо відзначав, що "О. Чорногуз вперше у великій сатирично-гумористичній прозі зачепив болючі проблеми сучасного лікарняного побуту, котрий здавна вважався малодоступним для висвітлення під веселим кутом зору. Як і слід було чекати, Прозорливий Естетик одразу запідозрив автора в багатьох смертних гріхах, передусім у підступних намірах скомпрометувати "благородну працю людей у білих халатах". І хоча йому терпляче роз'яснювали друковано й усно, що сатирик не ганьбить, а захищає честь людей найгуманнішого фаху від халтурників, він затято й одноманітно, як заяложена платівка, повторював: посміхатися там, де пахне хлороформом, аморально; всі медики — вірні сини Гіппократа..."

Подається за виданням: Олег Чорногуз. Як доглядати Зевса. — Вид-во "Радянський письменник". — К., 1976.

ІРОНІЧНІ ОПОВІДАННЯ

Дитинство (т. 4, стор. 331). Веселу оповідку, присвячену світлій пам'яті Остапа Вишні, написано 1959 року і вперше надруковано в

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 632

періодиці. Входила в авторські збірки "Моральна підтримка" (1962), "Між нами кажучи" (1972) та двотомник автора (1986).

Публікується за виданням: Олег Чорногуз. Твори в двох томах. — Том перший. — Вид-во "Дніпро". — К., 1986.

Портрет ідеала (т. 4, стор. 260). Написано на початку 60-х років минулого століття і вийшло з друку 1964 року в однойменній збірці творів.

Публікується за виданням: Олег Чорногуз. Портрет ідеала. — Вид-во "Молодь". — К., 1964.

Янічка (т. 4, стор. 277). Входить до циклу "Іронічні оповіді за чашкою кави" і вперше надруковано в книжечці "Морський порядок" (Б-ка "Перця" № 312, 1986 р.). Друкувалося вдруге в книзі "Я хочу до моря" (1991).

Подається за виданням: Олег Чорногуз. Я хочу до моря. — Вид-во "Радянський письменник". — К., 1991.

Алконавти (т. 4, стор. 284). Оповідання із циклу "Іронічні оповіді за чашкою кави". Вперше з'явилося в збірнику оповідань українських письменників у 1984 р. Також виходило в книжках "Морський порядок" (1986) та "Я хочу до моря" (1991).

Друкується за виданням: Олег Чорногуз. Я хочу до моря. — Вид-во "Радянський письменник". — К., 1991.

"А от японці!" (т. 4, стор. 289). Із циклу "Іронічні оповіді за чашкою кави". Побачило світ у книзі "Я хочу до моря" (1991).

Публікація за виданням: Олег Чорногуз. Я хочу до моря. — Вид-во "Радянський письменник". — К., 1991.

Кошик з цибулею (т. 4, стор. 292). Оповідка з циклу "Іронічні оповіді за чашкою кави". Вперше надруковано 1991 р.

Подається за виданням: Олег Чорногуз. Я хочу до моря. — Вид-во "Радянський письменник". — К., 1991.

Морський порядок (т. 4, стор. 297). Із циклу "Іронічні оповіді за чашкою кави". Надруковано в однойменній книжечці (Б-ка "Перця", № 312, 1986 р.). Перевидавалося в 1991 р.

Друкується: Олег Чорногуз. Я хочу до моря. — Вид-во "Радянський письменник". — К., 1991.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 633

Портрет (т. 4, стор. 309). Оповідка з циклу “Не тільки гумор”. Побачило світ у книзі “Я хочу до моря” в 1991 р.

Публікується за виданням: Олег Чорногуз. Я хочу до моря. — Вид-во “Радянський письменник”. — К., 1991.

Стара діва і Дон-Жуан (т. 4, стор. 301). Ця дотепна оповідка з циклу “Не тільки гумор” з'явилася вперше у книзі “Я хочу до моря” (1991).

Подається за виданням: Олег Чорногуз. Я хочу до моря. — Вид-во “Радянський письменник”. — К., 1991.

Загадка Везувію (т. 4, стор. 313). Оповідання з циклу “Не тільки гумор” ввійшло до книги “Я хочу до моря” (1991).

Публікація за виданням: Олег Чорногуз. Я хочу до моря. — Вид-во “Радянський письменник”. — К., 1991.

Миша (т. 4, стор. 316). Входить до циклу “Не тільки гумор” і вперше надруковано в книжці “Морський порядок” (1986).

Друкується за виданням: Олег Чорногуз. Я хочу до моря. — Вид-во “Радянський письменник”. — К., 1991.

Подумаєш, наука! (т. 4, стор. 322). Оповідання з циклу “Не тільки гумор”. Виходило в книзі “Я хочу до моря” (1991).

Подається за виданням: Олег Чорногуз. Я хочу до моря. — Вид-во “Радянський письменник”. — К., 1991.

На дачу (т. 4, стор. 326). Входить до циклу “Не тільки гумор” з книжок “Морський порядок” (1986) та “Я хочу до моря” (1991).

Публікація за виданням: Олег Чорногуз. Я хочу до моря. — Вид-во “Радянський письменник”. — К., 1991.

Кішечка (т. 4, стор. 335). Ввійшло до циклу “Не тільки гумор” і побачило світ у книзі “Я хочу до моря” (1991).

Друкується за виданням: Олег Чорногуз. Я хочу до моря. — Вид-во “Радянський письменник”. — К., 1991.

Анафема (т. 4, стор. 339). Іронічна оповідка виходила в збірці оповідань українських письменників “Діла твої, Господи!..” (1965), книзі “Помаранчева Одіссея” (1968), та двотомнику творів О. Чорногуза (1986).

Подається за виданням: Олег Чорногуз. Помаранчева Одіссея. — Вид-во “Молодь”. — К., 1968.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 634

Як я пишу (т. 4, стор. 269). Побачило світ у книжці "Морський порядок" (1986) та авторській збірці "Я хочу до моря" (1991).

Публікується за виданням: Олег Чорногуз. Я хочу до моря. — Вид-во "Молодь". — К., 1991.

Убивця лежав поруч (т. 4, стор. 340). Написано 1967 р. і надруковано в книжках "Помаранчева Одіссея" (1968), "Між нами кажучи" (1972) та двотомнику творів О. Чорногуза (1986).

Подається за виданням: Олег Чорногуз. Помаранчева Одіссея. — Вид-во "Молодь". — К., 1968.

У гості на чай (т. 4, стор. 343). Оповідка з циклу "Іронічні оповіді за чашкою кави" й виходила в книжці "Морський порядок" (1986).

Друк за виданням: Олег Чорногуз. Морський порядок. — Б-ка "Перця", № 312. — К., 1986.

ГУМОРЕСКИ, НОВЕЛИ, УСМІШКИ

І моя біографія (т. 5, стор. 5). Усмішка початку 1960-х рр. Уперше з'явилася на сторінках провінційної газети Вінничини під назвою "І моя автобіографія", а також на шпальтах республіканських періодичних видань. Входила до книжок "Портрет ідеала" (1964), "Між нами кажучи" (1972) та двотомника творів автора (1986).

Друк за виданням: Олег Чорногуз. Твори в двох томах. — Том перший. — Вид-во "Дніпро". — К., 1986.

Перший нарис (т. 5, стор. 6). Гумореску написано 1959 року. Побачила світ у періодиці. Друкувалася в першій книжці автора "Моральна підтримка" (1962), а також у інших авторських книжках.

Подається за виданням: Олег Чорногуз. Твори в двох томах. — Том перший. — Вид-во "Дніпро". — К., 1986.

Моє секретарювання (т. 5, стор. 9). Написано 1959 р. Виходила в світ у періодичних виданнях та неодноразово в окремих авторських збірках.

Друкується за виданням: Олег Чорногуз. Твори в двох томах. — Том перший. — Вид-во "Дніпро". — К., 1986.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 635

Як я став "генієм" (т. 5, стор. 12). Іронічну усмішку написано 1959 р. і вперше надруковано в періодиці. Також неодноразово друкувалася в авторських збірках.

Публікація за виданням: Олег Чорногуз. Твори в двох томах. — Том перший. — Вид-во "Дніпро". — К., 1986.

Моральна підтримка (т. 5, стор. 16). Гумореска з'явилася в 1959 р. Уперше надрукована на шпальтах газети. Неодноразово друкувалася в авторських збірках, зокрема в однойменній книжці (1962), двотомнику автора (1986) тощо.

Подається за виданням: Олег Чорногуз. Твори в двох томах. — Том перший. — Вид-во "Дніпро". — К., 1986.

Печатка (т. 5, стор. 17). З'явилася з-під пера автора 1959 р. й одразу ж була надрукована на шпальтах однієї з газет. Друкувалася неодноразово в авторських збірках.

Друк за виданням: Олег Чорногуз. Твори в двох томах. — Том перший. — Вид-во "Дніпро". — К., 1986.

"Пірамідка" (т. 5, стор. 21). Гумореску написано 1961 р. Вийшла з друку у "Вінницькій правді". Виходила також неодноразово в різних авторських збірках.

Публікується за виданням: Олег Чорногуз. Твори в двох томах. — Том перший. — Вид-во "Дніпро". — К., 1986.

Зебра (т. 5, стор. 23). Іронічна новела з'явилася на початку 1960-х років і вийшла на шпальтах періодики. Друкувалася також у різні роки в авторських збірках.

Подається за виданням: Олег Чорногуз. Між нами кажучи. — Вид-во "Дніпро". — К., 1972.

Холодильники (т. 5, стор. 26). Гумореску написано 1961 р. Одразу побачила світ на сторінках однієї з газет. У різні роки виходила в авторських збірках.

Друкується за виданням: Олег Чорногуз. Твори в двох томах. — Том перший. — Вид-во "Дніпро". — К., 1986.

Глерія Цезарівна (т. 5, стор. 29). Гумореску написано на початку 1960-х років і вперше надруковано на газетних шпальтах. Неодноразово виходила в авторських збірках.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 636

Публікація за виданням: Олег Чорногуз. Між нами кажучи. — Вид-во “Дніпро”. — К., 1972.

Отак я став спекулянтом (т. 5, стор. 31). З'явилася з-під пера автора в 1962 р. Уперше було надруковано на шпальтах газети. Друкувалася неодноразово в збірках автора.

Подається за виданням: Олег Чорногуз. Твори в двох томах. — Том перший. — Вид-во “Дніпро”. — К., 1986.

Воскресіння (т. 5, стор. 34). Написано 1962 р. Уперше побачила світ на сторінках газети. У різні роки виходила в авторських збірках.

Друк за виданням: Олег Чорногуз. Твори в двох томах. — Том перший. — Вид-во “Дніпро”. — К., 1986.

Сарана (т. 5, стор. 38). Гумореска з'явилася на початку 1960-х рр. і вперше вийшла в світ на сторінках газети. Було також надруковано в збірці автора “Портрет ідеала” (1964).

Друкується за виданням: Олег Чорногуз. Портрет ідеала. — Вид-во “Молодь”. — К., 1964.

Послуга (т. 5, стор. 41). З'явилася на початку 1960-х рр. Уперше надрукована в одній з регіональних газет. Неодноразово друкувалася в збірках гуморесок автора.

Подається за виданням: Олег Чорногуз. Портрет ідеала. — Вид-во “Молодь”. — К., 1964.

Ідея (т. 5, стор. 45). Написано в 1960-і рр. Уперше побачила світ у періодиці. Друкувалася в збірках гуморесок “Портрет ідеала” (1964) та “Між нами кажучи” (1972).

Публікація за виданням: Олег Чорногуз. Між нами кажучи. — Вид-во “Дніпро”. — К., 1972.

Капітуляція (т. 5, стор. 47). Написано автором у 1960-х рр. Уперше надруковано на шпальтах газети. Ввійшла до збірок гуморесок “Портрет ідеала” (1964) та “Між нами кажучи” (1972).

Друк за виданням: Олег Чорногуз. Між нами кажучи. — Вид-во “Дніпро”. — К., 1972.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 637

Подарунок (т. 5, стор. 48). Гумореска 1960-х рр. Уперше надруковано на сторінках провінційної газети. Ввішла до авторських збірок "Портрет ідеала" (1964) та "Між нами кажучи" (1972).

Публікується за виданням: Олег Чорногуз. Між нами кажучи. — Вид-во "Дніпро". — К., 1972.

Золота жаба (т. 5, стор. 50). Написано в 1960-х рр. і вперше надруковано на сторінках провінційної газети. Виходила в окремому виданні гуморесок "Портрет ідеала" (1964).

Подається за виданням: Олег Чорногуз. Портрет ідеала. — Вид-во "Молодь". — К., 1964.

Пижикова шапка (т. 5, стор. 53). Написано 1962 р. і вперше надруковано на сторінках однієї з провінційних газет Вінничини. Ввійшла до авторської книжки "Портрет ідеала" (1964) та двотомника творів (1986).

Подається за виданням: Олег Чорногуз. Твори в двох томах. — Том перший. — Вид-во "Дніпро". — К., 1986.

Спростування (т. 5, стор. 55). Написано на початку 1960-х рр. Уперше з'явилася на сторінках провінційної газети Вінничини. Також друкувалася в збірці гуморесок "Портрет ідеала" (1964).

Публікується за виданням: Олег Чорногуз. Портрет ідеала. — Вид-во "Молодь". — К., 1964.

Новорічний концерт (т. 5, стор. 57). Гумореску написано 1963 р. і невдовзі надруковано на шпальтах однієї з газет Вінничини. Входила до авторської збірки "Портрет ідеала" (1964) та до двотомника творів (1986) під назвою "Перестарався".

Подається за виданням: Олег Чорногуз. Твори в двох томах. — Том перший. — Вид-во "Дніпро". — К., 1986.

Мої герої (т. 5, стор. 60). З'явилася на початку 1960-х рр. Уперше надруковано на сторінках провінційної газети Вінничини. Ввійшла до авторської збірки гуморесок "Портрет ідеала" (1964).

Друкується за виданням: Олег Чорногуз. Портрет ідеала. — Вид-во "Молодь". — К., 1964.

Квартирант (т. 5, стор. 61). Гумореску написано 1962 р. і вперше надруковано в періодиці Вінничини та республіканській періодиці.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 638

Неодноразово друкувалася в авторських збірках, зокрема в книжці "Сіамський слон" (1966), "Між нами кажучи" (1972) та двотомнику творів (1986).

Подається за виданням: Олег Чорногуз. Твори в двох томах. — Том перший. — Вид-во "Дніпро". — К., 1986.

Обіди додому (т. 5, стор. 108). Написано в 1960-х рр. Невдовзі з'явилася на шпальтах однієї з газет Вінничини, а також у республіканських періодичних виданнях. Друкувалася в збірці гуморесок "Сіамський слон" (1966).

Публікується за виданням: Олег Чорногуз. Сіамський слон. — Вид-во "Радянський письменник". — К., 1966.

Втеча з готелю (т. 5, стор. 64). Написано 1964 року. Вперше побачила світ на сторінках провінційної газети Вінничини та в республіканських періодичних виданнях. Неодноразово входила до авторських гумористичних збірок, таких як "Сіамський слон" (1966), "Між нами кажучи" (1972) тощо.

Друкується за виданням: Олег Чорногуз. Твори в двох томах. — Том перший. — Вид-во "Дніпро". — К., 1986.

Розбите дзеркало (т. 5, стор. 110). Гумореска 1960-х рр. Уперше надруковано на шпальтах провінційної газети Вінничини, а також у республіканських періодичних виданнях. Увійшла до авторських збірок "Сіамський слон" (1966) та "Між нами кажучи" (1972).

Подається за виданням: Олег Чорногуз. Між нами кажучи. —Вид-во "Дніпро". — К., 1972.

Тираж (т. 5, стор. 111). Усмішку написано в 1960-ті рр. Друкувалася на сторінках регіональної періодики. Ввійшла до авторської збірки "Сіамський слон" (1966).

Друкується за виданням: Олег Чорногуз. Сіамський слон. — Вид-во "Радянський письменник". — К., 1966.

Морж (т. 5, стор. 112). Гумореску написано в 60-ті рр. минулого століття. Вперше надрукована в місцевій періодиці Вінничини та в республіканських виданнях. Увійшла до авторських гумористичних збірок "Сіамський слон" (1966), а також "Між нами кажучи" (1972).

Публікується за виданням: Олег Чорногуз. Сіамський слон. — Вид-во "Радянський письменник". — К., 1966.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 639

Мозок (т. 5, стор. 114). У фантастичному стилі усмішку написано в середині 60-х рр. XX ст. і надруковано на шпальтах регіональної і республіканської преси. Ввійшла до збірки "Сіамський слон" (1966),

Подається за виданням: Олег Чорногуз. Сіамський слон. — Вид-во "Радянський письменник". — К., 1966.

Куркуль (т. 5, стор. 116). Усмішку написано на початку 60-х рр. минулого століття. Вперше побачила світ на шпальтах регіональної і республіканської періодики. Ввійшла до збірки гуморесок "Сіамський слон" (1966).

Друк за виданням: Олег Чорногуз. Сіамський слон. — Вид-во "Радянський письменник" — К., 1966.

Всюдисуще око (т. 5, стор. 67). Гумореска шістдесятих років минулого століття. Вперше надруковано на сторінках провінційних і республіканських періодичних видань. Увійшла до авторських збірок "Сіамський слон" (1966) та "Між нами кажучи" (1972) та в двотомнику (1986).

Публікується за виданням: Олег Чорногуз. Між нами кажучи. — Вид-во "Дніпро". — К., 1972.

Кадра (т. 5, стор. 117). Гумореска з'явилася на початку шістдесятих років XX ст. Друкувалася на шпальтах регіональних і республіканських газет і журналів. Увійшла до збірки "Сіамський слон" (1966).

Друкується за виданням: Олег Чорногуз. Сіамський слон. — Вид-во Радянський письменник". — К., 1966.

Битий вовк (т. 5, стор. 69). Усмішка початку шістдесятих років минулого століття. Публікувалася на сторінках регіональних і республіканських періодичних видань. Увійшла до гумористичної збірки "Сіамський слон" (1966) та до двотомника письменника (1986).

Подається за виданням: Олег Чорногуз. Сіамський слон. — Вид-во "Радянський письменник". — К., 1966.

Двобій (т. 5, стор. 70). Гумореска написана в 60-і рр. минулого століття. Друкувалася в центральних періодичних виданнях. Увійшла до гумористичної збірки "Помаранчева Одіссея" (1968), а також до двотомника (1986).

Публікується за виданням: Олег Чорногуз. Помаранчева Одіссея. — Вид-во "Молодь". — К., 1968.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 640

Ахінея (т. 5, стор. 118). Гумореска написана в шістдесяті роки минулого століття в стилі трагікомедії. Друкувалася в республіканському гумористично-сатиричному журналі "Перець". Увійшла до збірки "Сіамський слон" (1966).

Друк за виданням: Олег Чорногуз. Сіамський слон. — Вид-во "Радянський письменник". — К., 1966.

Лист до фотографа (т. 5, стор. 124). Усмішку написано в другій половині 60-х років минулого століття і вперше надруковано на шпальтах популярного журналу "Перець". Увійшла до збірки "Сукня з бісером" (1968) та "Морський порядок" (1986).

Подається за виданням: Олег Чорногуз. Сукня з бісером. — Вид-во "Радянська Україна". — К., 1968.

Пережитки (т. 5, стор. 183). Гумореску написано в другій половині шістдесятих років XX ст. і вперше надруковано в гумористично-сатиричному журналі "Перець". Увійшла до авторських збірок "Сукня з бісером" (1968) та "Між нами кажучи" (1972).

Друкується за виданням: Олег Чорногуз. Між нами кажучи. — Вид-во "Дніпро". — К., 1972.

Апендицит відділу (т. 5, стор. 175). Написано в другій половині 60-х років минулого століття. Гумореска побачила світ у журналі "Перець". Увійшла до гумористичних збірок "Сукня з бісером" (1068) та "Між нами кажучи" (1972).

Публікується за виданням: Олег Чорногуз. Між нами кажучи. — Вид-во "Дніпро". — К., 1972.

Герой дня (т. 5, стор. 125). Усмішку написано в середині шістдесятих років XX ст. Уперше надруковано в журналі "Перець". Увійшла до гумористичної збірки "Сукня з бісером" (1968).

Друк за виданням: Олег Чорногуз Сукня з бісером. — Вид-во "Радянська Україна". — К., 1968.

Сукня з бісером (т. 5, стор. 189). Гумореска з'явилася в другій половині 60-х років минулого століття. Уперше надруковано на шпальтах журналу "Перець". Увійшла до однойменної збірки (1968) та "Між нами кажучи" (1972).

Подається за виданням: Олег Чорногуз. Сукня з бісером. — Вид-во "Радянська Україна". — К., 1968.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 641

Обмін досвідом (т. 5, стор. 130). Фейлетон написано в другій половині шістдесятих років минулого століття. Друкувався в популярному журналі "Перець". Увійшов до збірки "Сукня з бісером" (1968).

Друкується за виданням: Олег Чорногуз. Сукня з бісером. — Вид-во "Радянська Україна". — К., 1968.

Імітування брехні (т. 5, стор. 84). Усмішку написано в другій половині 60-х років XX ст. Побачила світ у журналі "Перець". Увійшла до гумористичної збірки "Сукня з бісером" (1968) та до двотомника письменника (1986).

Публікується за виданням: Олег Чорногуз. Сукня з бісером. — Вид-во "Радянська Україна". — К., 1968.

День голови колгоспу (т. 5, стор. 192). Гумореска з'явилася в другій половині шістдесятих років минулого століття на шпальтах популярного журналу "Перець". Увійшла до збірок "Сукня з бісером" (1968) та "Між нами кажучи" (1972).

Друк за виданням: Олег Чорногуз. Між нами кажучи. — Вид-во "Дніпро". — К., 1972.

Колекція (т. 5, стор. 146). Гумореска другої половини 60-х років XX ст. побачила світ у журналі "Перець". Увійшла до гумористичної збірки "Помаранчева Одіссея" (1968).

Подається за виданням: Олег Чорногуз. Помаранчева Одіссея. — Вид-во "Молодь". — К., 1968.

Жінка хоче на курси (т. 5, стор. 72). Гумореска шістдесятих років минулого століття. Вперше надруковано в журналі "Перець". Увійшла до гумористичних збірок "Помаранчева Одіссея" (1968), "Між нами кажучи" (1972) тощо.

Друкується за виданням: Олег Чорногуз. Твори в двох томах. — Том перший. — Вид-во "Дніпро". — К., 1986.

Гланди (т. 5, стор. 76). Усмішку другої половини 60-х рр. XX ст. було вперше надруковано в "Перці". Ввійшла до книг "Помаранчева Одіссея" (1968), "Між нами кажучи" (1972) та двотомника автора.

Подається за виданням: Олег Чорногуз. Твори в двох томах. — Том перший. — Вид-во "Дніпро". — К., 1986.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 642

Зустріч (т. 5, стор. 79). Гумореска 60-х років минулого століття. Вперше надруковано в журналі "Перець". Увійшла до збірки "Помаранчева Одіссея" (1968) та двотомника автора (1986).

Публікується за виданням: Олег Чорногуз. Твори в двох томах. — Том перший. — Вид-во "Дніпро". — К., 1986.

Помаранчева одіссея (т. 5, стор. 81). Фейлетон другої половини 60-х років XX ст. Побачив світ у "Перці". Ввійшов до однойменної збірки (1968) та двотомника автора (1986).

Друк за виданням: Олег Чорногуз. Твори в двох томах. — Том перший. — Вид-во "Дніпро". — К., 1986.

Я і мої родичі (т. 5, стор. 148). Гумореску другої половини шістдесятих років минулого століття було надруковано в журналі "Перець". Увійшла до гумористичної збірки "Помаранчева Одіссея" (1968).

Подається за виданням: Олег Чорногуз. Помаранчева Одіссея. — "Молодь". — К., 1968.

Венера посміхається (т. 5, стор. 150). Гумореска 60-х років минулого століття. Побачила світ у журналі "Перець". Увійшла до гумористичної збірки письменника "Помаранчева Одіссея" (1968).

Друкується за виданням: Олег Чорногуз. Помаранчева Одіссея. — Вид-во "Молодь". — К., 1968.

Запрошення (т. 5, стор. 173). Усмішку 60-років минулого століття вперше надруковано в "Перці". Ввійшла до збірок автора "Помаранчева Одіссея" (1968) та "Між нами кажучи" (1972).

Публікується за виданням: Олег Чорногуз. Між нами кажучи. — "Дніпро". — К., 1972.

Не типове явище (т. 5, стор. 152). Гумореска шістдесятих років XX ст. Уперше надруковано в журналі "Перець". Увійшла до гумористичної збірки "Помаранчева Одіссея" (1968).

Друк за виданням: Олег Чорногуз. Помаранчева Одіссея. — "Молодь". — К., 1968.

"Аристократ" (т. 5, стор. 166). Усмішка 60-х років минулого століття з'явилася на шпальтах гумористично-сатиричного журналу "Перець". Увійшла до збірок письменника "Помаранчева Одіссея (1968) та "Між нами кажучи" (1972).

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 643

Подається за виданням: Олег Чорногуз. Між нами кажучи. — "Дніпро". — К., 1972.

Шедевр (т. 5, стор. 195). Гумореска з'явилася на світ у 60-ті роки минулого століття. Надруковано вперше в журналі "Перець". Увійшла до збірок автора "Помаранчева Одіссея" (1968) та "Між нами кажучи" (1972).

Друкується за виданням: Олег Чорногуз. Між нами кажучи. — "Дніпро". — К., 1972.

Синтетичний кожушок (т. 5, стор. 172). Гумореска початку сімдесятих років минулого століття вперше з'явилася на шпальтах гумористично-сатиричного часопису "Перець". Увійшла до збірок автора "Книга веселих порад" (1971) та "Між нами кажучи" (1972).

Публікується за виданням: Олег Чорногуз. Книга веселих порад. — "Радянський письменник". — 1971.

Нахаба (т. 5, стор. 107). Гумореска початку сімдесятих років XX ст. Уперше надруковано в журналі "Перець". Увійшла до збірок письменника "Книга веселих порад" (1971), "Між нами кажучи" (1972), а також до двотомника творів (1986).

Подається за виданням: Олег Чорногуз. Твори в двох томах. — Том перший. — "Дніпро". — К., 1986.

По резолюцію (т. 5, стор. 156). З'явилася на початку 70-х років минулого століття. Надруковано вперше на шпальтах популярного журналу "Перець". Гумореска ввійшла до збірки "Книга веселих порад" (1971).

Друк за виданням: Олег Чорногуз. Книга веселих порад. — "Радянський письменник". — К., 1971.

Як я ходив у довгожителях (т. 5, стор. 86). Гумореска початку 70-х років минулого століття. Друкувалася на шпальтах журналу "Перець". Увійшла до гумористичної збірки "Сповідь старого холостяка" (1974) та до двотомника автора (1986).

Публікується за виданням Олег Чорногуз. Твори в двох томах. — Том перший. — "Дніпро". — К., 1986.

Як я допомагав приятелеві (т. 5, стор. 181). Гумореска початку сімдесятих років XX ст. Уперше надруковано на сторінках журналу "Перець". Увійшла до збірок "Книга веселих порад" (1971) та "Між нами кажучи" (1972).

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 644

Публікується за виданням: Олег Чорногуз. Книга веселих порад. — "Радянський письменник". — К., 1971.

Ресторан — не аптека, або як я став алкоголіком (т. 5, стор. 136). Фейлетон кінця 70-х років минулого століття. Вперше з'явився на сторінках популярного часопису "Перець". Увійшов до невеликої збірки "Плата за любов" (1980).

Подається за виданням: Олег Чорногуз. Плата за любов. — "Радянська Україна". — К., 1980.

Як я став жартівником (т. 5, стор. 138). Фейлетон кінця сімдесятих років минулого століття з'явився на шпальтах журналу "Перець". Увійшов до збірки "Плата за любов" (1980).

Друкується за виданням: Олег Чорногуз. Плата за любов. — "Радянська Україна". — К., 1980.

Сюжет узятий із життя (т. 5, стор. 178). Гумореска початку 70-х років XX ст. з'явилася на сторінках журналу "Перець". Увійшла до гумористичних збірок "Книга веселих порад" (1971), "Між нами кажучи" (1972).

Публікується за виданням: Олег Чорногуз. Книга веселих порад. — "Радянський письменник". — К., 1971.

Велика людина (т. 5, стор. 91). Гумореску сімдесятих років минулого століття надруковано вперше на сторінках "Перця". Ввійшла до збірки "Сповідь старого холостяка" (1974) та до двотомника творів автора (1986).

Друк за виданням: Олег Чорногуз. Твори в двох томах. — Том перший. — "Дніпро". — К., 1986.

Синичка, дятел, професор і я (т. 5, стор. 95). Гумореска середини сімдесятих років XX ст. Вперше надруковано в журналі "Перець". Увійшла до гумористично-сатиричної збірки "Як доглядати Зевса" (1976) та до двотомника творів письменника (1986).

Подається за виданням: Олег Чорногуз. Твори в двох томах. — Том перший. — "Дніпро". — К., 1986.

Сповідь старого холостяка (т. 5, стор. 159). Усмішка середини 70-х років минулого століття. Побачила світ на шпальтах журналу "Перець". Увійшла до збірки "Як доглядати Зевса" (1976).

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 645

Друкується за виданням: Олег Чорногуз. Як доглядати Зевса. — "Радянський письменник". — К., 1976.

Песик з ключиком (т. 5, стор. 161). Гумореска середини 70-х років XX ст. Вперше надруковано в журналі "Перець". Увійшла до гумористичної збірки "Як доглядати Зевса" (1976).

Публікується за виданням: Олег Чорногуз. Як доглядати Зевса. — "Радянський письменник". — К., 1976.

Як доглядати Зевса (т. 5, стор. 99). Гумореска середини сімдесятих років минулого століття. Ввійшла до однойменної збірки (1976) та до двотомника творів письменника (1986).

Друк за виданням: Олег Чорногуз. Твори в двох томах. — Том перший. — "Дніпро". — К., 1986.

Плата за любов (т. 5, стор. 143). Фейлетон написано в кінці сімдесятих років XX ст. Уперше надруковано в журналі "Перець". Увійшов до невеликої однойменної збірки (1980).

Подається за виданням: Олег Чорногуз. Плата за любов. — "Радянська Україна". — К., 1980.

Свої люди (т. 5, стор. 133). Фейлетон кінця сімдесятих років минулого століття вперше надруковано в журналі "Перець". Увійшов до збірки "Плата за любов" (1980).

Друкується за виданням: Олег Чорногуз. Плата за любов. — "Радянська Україна". — К., 1980.

Бережіть нерви (т. 5, стор. 140). Фейлетон написано в кінці сімдесятих років XX ст. Вперше надруковано в популярному журналі "Перець". Увійшов до збірки "Плата за любов" (1980).

Публікується за виданням: Олег Чорногуз. Плата за любов. — "Радянська Україна". — К., 1980.

"Канадець" (т. 5, стор. 185). Гумореска середини шістдесятих років минулого століття. Уперше надруковано в республіканській періодиці. Ввійшла до двотомника письменника (1986).

Друк за виданням: Олег Чорногуз Твори в двох томах. — Том перший. — "Дніпро". — К., 1986.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 646

"ВЕСЕЛІ ПОРАДИ"

З циклу "Веселі поради" (т. 5, стор. 196).

На нашу думку, в жанровому відношенні кожен маленький твір з гумористично-сатиричного циклу "Веселих порад" слід віднести до такого типу твору, який не вписується ні в які норми і місце якого хіба що можна знайти, власне, десь між фейлетоном та гумореской, тобто, за власним зізнанням автора, є не чим іншим як короткою і влучною пародією. На чому ґрунтується таке наше, здавалося б, не зовсім логічне трактування? А ось на чому. Якось відомий гуморист-сатирик Юрій Ячейкін звернув увагу на одну важливу й суттєву обставину, пов'язану з зародженням цього доволі незвичного типу твору. Він згадував, як при черговому обговоренні своїх творів з Олегом Федоровичем (слід підкреслити, що тоді молоді літератори, працюючи в "Перці", регулярно обговорювали свої творчі плани й задуми, що допомагало їм постійно вдихати новий струмінь у їхню індивідуальну творчість; це був по-справжньому новаторський стиль у творчій роботі колективу молодих письменників) і, ознайомившись з двома новими гумосками, "вразився: то були не просто гумосски, — наголошував він. — То була літературна знахідка! З тих рідкісних літературних знахідок, що лишаються назавжди, якщо автор спроможеться усвідомити, що він, власне, нащупав. Це були дві дуже дотепні "життєві поради"... Так зародився великий цикл "Веселих порад", що зріс до півсотні творів. Насправді їх значно більше, і вони практично розсипані на багатьох сторінках семитомника О. Чорногуза.

Також кілька слів про особливу літературну форму "веселих", "життєвих" або "недільних порад" з точки зору деяких інших авторитетних критиків. Як зазначав Юрій Цеков, найсуворіший критик і один з найкращих знавців Чорногузових творів, "форма "веселих порад" як різновиду прозового літературного фейлетону (хоча тут ми маємо своє бачення форми, про що йшлося вище. — І. С.) в нас майже не практикувалася. Це твори без фабули, оповідь у них тримається не на сюжетно-подієвому стрижні, як, скажімо, в гумосці чи оповіданні, а на безпосередньому розкритті наперед сформульованої ідеї, іронічному тлумаченні її на "живих прикладах". Це ніби виклад поглядів умудреного досвідом насмішника. "Поради" написано і з позиції невтомного кепкуна над добрими, але в чомусь кумедними людьми, і від особи нібито всезнаючого, трохи самовпевненого ментора з тих, які полюбляють усіх повчати на кожному кроці, і від особи мудрого оповідача, який лише зрідка виказує своє лукавство. Стилем викладу "веселі поради" схожі на монологічні портрети..."

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 647

Цикл гумористично-сатиричних перлин було започатковано автором ще в 60-і роки минулого століття. Перші дві "поради" вийшли в світ у 1968 році ("Для вас, пасажири!" та "Обмін досвідом"), а за ними з'являються вже двадцять дев'ять творів, об'єднаних у перший окремий цикл — "Книгу веселих порад" (1971). Окремими розділами виходили як старі твори з цього циклу, так і нові — в збірках "Між нами кажучи" (1972), "Сповідь старого холостяка" (1974), "Як затримати грабіжника" (1974), "Як доглядати Зевса" (1976), "Плата за любов" (1980) та в двотомнику письменника (1986). У 1991 році в видавництві "Мистецтво" вийшла нова книга "Веселих порад".

"Веселі поради" подаються за вказаними виданнями, що побачили світ з 1968 по 1991 рік.

ПАМФЛЕТИ, УСМІШКИ, ФЕЙЛЕТОНИ ТА ЛІТЕРАТУРНІ ПОРТРЕТИ

Народження серії публіцистичних творів, створеної Олегом Чорногузом, припадає якраз на період з кінця вісімдесятих років минулого століття, коли стрімко розвалювалася більшовицька імперія, й аж до перших років третього тисячоліття — доби становлення молодої Української держави, більшість творів якої друкувалися як у нашій країні, так і за кордоном. Це здебільшого памфлети й фейлетони на соціально-політичну тематику, присвячені найактуальнішим проблемам, що поставали в період відродження, розбудови та зміцнення нашої держави. Вони й до цього часу актуальні, бо в них розкривається динаміка розвитку демократичних засад в нашій молодій державі. Ось як оцінює актуальність слова О. Чорногуза як полум'яного публіциста редактор "Українських вістей" (м. Детройт, США) Сергій Козак: "Його публіцистичне слово працює на те, щоб ми, українці, якнайшвидше стали господарями на власній землі, у своїй рідній державі, а, посутніше кажучи, щоб наша Україна стала для нас таки нашою, нашою без лапок". Інший критик і літератор з нашої далекої діаспори Олександр Бєляєв (на превеликий жаль, недавно відійшов у вічність) відзначав високу громадянську позицію Олега Чорногуза, який, не зважаючи на ті чи інші постаті в державі, критикує цих громадських діячів та закликає їх до активних дій і вчинків. А письменник і вчений Петро Кононенко підкреслює, що статті Олега Чорногуза "проти російських імпер-шовіністів, "п'ятої колони" в Україні, їхніх прихвостнів-яничарів є не чим іншим, як відповіддю-реагуванням на шовіністичні випади проти українського народу, нашої держави, мови,

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 648

історії, тисячолітніх традицій, звичаїв, духовності древньої української нації"... І нині Олег Чорногуз на вістрі сьогоденних подій.

Побіжно зазначимо, що за цей цикл публіцистичних творів автор був відзначений Міжнародною літературною премією імені Івана Багряного.

Окремим доробком автора стали літературні портрети-замальовки, присвячені як видатним письменникам-гумористам та сатирикам нашого далекого й недавнього минулого, так і молодим обдарованим сучасним літераторам.

Українські колобки (т. 6, стор. 197). Памфлет з'явився з-під пера автора в 2000 році. Ввійшов до збірок "Український кентавр" (2003) та "Українські колобки" (2004).

Публікується за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

Український кентавр (т. 6, стор. 202). Памфлет написано в 1999 році. Ввійшов до збірок "Український кентавр" (2003) та "Українські колобки" (2004).

Друкується за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

І наша тема, або по-братськи (т. 6, стор. 206). Вийшов у світ 1998 року й друкувався в періодиці. Ввійшов до збірок "Український кентавр" (2003) та "Українські колобки" (2004).

Подається за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

"Український комуніст" (т. 6, стор. 209). Написано в 1998 році й надруковано в періодиці. Ввійшов до публіцистичних збірок "Український кентавр" (2003) та "Українські колобки" (2004).

Друк за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — Вид-во "ВУС". — К., 2004.

У чому моє каяття?! (т. 6, стор. 214). Памфлет кінця 90-х рр. минулого століття. Вперше побачив світ на шпальтах періодичної преси. Ввійшов до збірок публіцистики "Український кентавр" (2003) та "Українські колобки" (2004).

Публікація за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 649

Українство (т. 6, стор. 219). З'явився в кінці вісімдесятих років XX ст. Уперше надруковано на сторінках одного з періодичних видань. Увійшов до публіцистичних збірок "Український кентавр" (2003) та "Українські колобки" (2004).

Друкується за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

Притча про гвинтівку (т. 6, стор. 224). Твір у формі притчі кінця дев'яностих років минулого століття. Вперше побачив світ на сторінках періодики. Ввійшов до збірок публіцистики "Український кентавр" (2003) та "Українські колобки" (2004).

Подається за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

А чи на нашій? (т. 6, стор. 228). Памфлет кінця дев'яностих років XX ст. вперше надруковано в періодиці. Ввійшов до збірок "Український кентавр" (2003) та "Українські колобки" (2004).

Друк за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — Вид-во "ВУС". — К., 2004.

П'ять сторінок ганьби (т. 6, стор. 231). Написано в 1999 році. Памфлет уперше надруковано на сторінках вітчизняного періодичного видання. Ввійшов до публіцистичних збірок "Український кентавр" (2003) та "Українські колобки" (2004).

Публікується за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

Неспортивна новина (т. 6, стор. 234). Твір кінця дев'яностих років минулого століття. Вперше надруковано на шпальтах одного з періодичних видань. Увійшов до книг "Український кентавр" (2003) та "Українські колобки" (2004).

Друкується за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

Тих я міг зрозуміти! А цих? (т. 6, стор. 236). Памфлет написано автором у кінці дев'яностих років XX ст. і вперше надруковано на сторінках періодики. Ввійшов до публіцистичних книг "Український кентавр" (2003) та "Українські колобки" (2004).

Подається за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки" — "ВУС". — К., 2004.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 650

Хто ви, Коротичу? (т. 6, стор. 240). Твір кінця 90-х років минулого століття побачив світ на шпальтах одного з періодичних видань. Увійшов до збірок публіцистики "Український кентавр" (2003) та "Українські колобки" (2004).

Публікація за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

Посол показує "кіно…" (т. 6, стор. 250). Памфлет написано в 2000 році й надруковано в одному з періодичних видань. Увійшов до книг публіцистики "Український кентавр" (2003) та "Українські колобки" (2004).

Друк за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

У межах норми (т. 6, стор. 254). З'явився в 2000 році й уперше надруковано на шпальтах одного з періодичних видань. Увійшов до збірок "Український кентавр" (2003) та "Українські колобки" (2004).

Подається за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

Чи я в Бога теля з'їв? (т. 6, стор. 257). Памфлет початку нинішнього століття з'явився на світ в одному з вітчизняних періодичних видань. Увійшов до книг "Український кентавр" (2003) та "Українські колобки" (2004).

Публікується за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

Пішов "до вітру" (т. 6, стор. 265). Написано в 2000 році і вперше надруковано на сторінках однієї зі збірок публіцистики. Ввійшов до книг "Український кентавр" (2003) та "Українські колобки (2004).

Друкується за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

Краще вже сатану мати за брата (т. 6, стор. 268). Твір написано автором у 2000 році. Друкувався на шпальтах одного з вітчизняних періодичних видань. Увійшов до публіцистичних збірок "Український кентавр" (2003) та "Українські колобки" (2004).

Публікація за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 651

Павутиння (т. 6, стор. 273). Памфлет початку нинішнього століття вперше надруковано на сторінках одного з періодичних видань. Увійшов до книг "Український кентавр" (2003) та "Українські колобки" (2004).

Подається за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

"Відпрацьований матеріал", або Сповідь блудного сина планети (т. 6, стор. 279). З'явився в 2000 році й уперше надрукований на шпальтах одного з періодичних видань. Увійшов до публіцистичних збірок "Український кентавр" (2003) та "Українські колобки" (2004).

Друк за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

"Бе" в квадраті, або Бенефіс "Бульвару" (т. 6, стор. 287). Написано в 2000 році й уперше надруковано на сторінках одного з періодичних видань. Увійшов до книг "Український кентавр" (2003) та "Українські колобки" (2004).

Публікується за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

Віват, реформатори! (т. 6, стор. 293). Памфлет початку нинішнього століття вперше побачив світ на шпальтах одного з періодичних видань. Увійшов до збірок публіцистики "Український кентавр" (2003) та "Українські колобки" (2004).

Подається за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

Побійтеся Бога! (т. 6, стор. 296). Твір початку нинішнього століття. Вперше з'явився на світ на сторінках одного з вітчизняних періодичних видань. Увійшов до книг публіцистики "Український кентавр" (2003) та "Українські колобки" (2004).

Друкується за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

Ченці розперезалися (т. 6, стор. 298). Написано автором у 2002 році й надруковано в одному з періодичних видань. Увійшов до публіцистичних збірок "Український кентавр" (2003) та "Українські колобки" (2004).

Публікація за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 652

Ідеологічні млинці на спецзамовлення (т. 6, стор. 306). Памфлет написано в 2002 році й уперше надруковано в "Червоному перці". Ввійшов до збірок "Український кентавр" (2003) та "Українські колобки" (2004).

Подається за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

Винаходи і парадокси по-російськи (т. 6, стор. 310). З'явився на шпальтах журналу "Червоний перець" у 2004 році. Ввійшов до збірки "Українські колобки" (2004).

Друк за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

По якій лінії? (т. 6, стор. 313). Памфлет написано в 2003 році. Друкувався в журналах "Червоний перець" та "Березіль". Увійшов до публіцистичної збірки "Українські колобки" (2004).

Публікується за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

"Меня вызывают в Москву" (т. 6, стор. 320). Написано письменником на початку нинішнього століття й уперше надруковано в журналі "Червоний перець". Памфлет увійшов до збірок публіцистики "Український кентавр" (2003) та "Українські колобки" (2004).

Друкується за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

Нащадки Чингісхана (т. 6, стор. 325). Памфлет з'явився в 2005 році і вперше надруковано в журналі "Березіль".

Подається за публікацією: Олег Чорногуз. Нащадки Чингісхана. — Березіль. — № 5. — Харків, 2005.

Лист до першої леді (т. 6, стор. 336). Написано на початку 2005 року і вперше надруковано в журналі "Червоний перець".

Друк за публікацією: Олег Чорногуз. Лист до першої леді. — Червоний перець. — № 3—4. — К., 2005.

Притчі (т. 6, стор. 340). З'явився в 2005 році і вперше надруковано в журналі "Березіль".

Подається за публікацією: Олег Чорногуз. Притчі. — Березіль. — № 7—8. — Харків, 2005.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 653

Окупація і зрада почалася!.. (т. 6, стор. 347). Памфлет написано сатириком у 2006 році й надруковано в періодиці.

Друк за публікацією: Олег Чорногуз. Окупація і зрада почалася!.. — Літературна Україна. — № 12 (5150). — К., 2006.

Турок історію пише (т. 6, стор. 355). Фейлетон кінця вісімдесятих років минулого сторіччя. Вперше надруковано на сторінках "Українських вістей" (США). Ввійшов до публіцистичних збірок "Український кентавр" (2003) та "Українські колобки" (2004).

Публікується за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

Крючкотворний закон (т. 6, стор. 357). З'явився в 1988 році. Фейлетон уперше було надруковано на шпальтах "Українських вістей". Увійшов до книг "Український кентавр" (2003) та "Українські колобки" (2004).

Друкується за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

"Ет руській вопрос" (т. 6, стор. 359). Написано в кінці вісімдесятих років минулого сторіччя. Вперше фейлетон побачив світ на сторінках "Українських вістей". Увійшов до збірок публіцистики "Український кентавр" (2003) та "Українські колобки" (2004).

Подається за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

Як я ледь не став президентом (т. 6, стор. 362). Фейлетон написано автором у 1991 році й уперше надрукований в часописі "Українські вісті". Ввійшов до збірок "Український кентавр" (2003) та "Українські колобки" (2004).

Публікація за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

Гуд бай, імперіє, гуд бай! (т. 6, стор. 367). Твір написано автором у 1991 році. Друкувався в "Українських вістях". Увійшов до публіцистичних книг "Український кентавр" (2003) та "Українські колобки" (2004).

Друк за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 654

Повітряні павлики (т. 6, стор. 368). З-під пера автора з'явився в 1991 році. Побачив світ в "Українських вістях". Увійшов до збірок публіцистики "Український кентавр" (2003) та "Українські колобки" (2004).

Публікується за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

Нью-сон (т. 6, стор. 370). Фейлетон початку дев'яностих років минулого століття. Друкувався в часописі "Українські вісті". Ввійшов до книг "Український кентавр" (2003) та "Українські колобки" (2004).

Друкується за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

Сусіди жартують (т. 6, стор. 375). Написано в 1993 році й уперше надруковано "Українськими вістями". Ввійшов до збірок "Український кентавр" (2003) та Українські колобки" (2004).

Подається за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

Нардеп Вася (т. 6, стор. 378). З'явився на початку дев'яностих років минулого століття. Вперше фейлетон побачив світ на шпальтах "Українських вістей". Увійшов до книг публіцистики "Український кентавр" (2003) та "Українські колобки" (2004).

Публікація за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

Зіпсована мова (т. 6, стор. 379). Фейлетон середини дев'яностих років минулого століття. Друкувався на сторінках "Українських вістей". Увійшов до збірок "Український кентавр" (2003) та "Українські колобки" (2004).

Друк за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

"Голуба" інтервенція (т. 6, стор. 380). Написано в 1996 році й надруковано в "Українських вістях". Увійшов до публіцистичних книг "Український кентавр" (2003) та "Українські колобки" (2004).

Подається за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 655

Зірка знайшла… героя (т. 6, стор. 383). Твір з'явився в 1998 році і вперше друкувався в періодиці. Ввійшов до збірок "Український кентавр" (2003) та "Українські колобки" (2004).

Публікується за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

"Новий русскій" (т. 6, стор. 386). Фейлетон написано в 1999 році. Побачив світ на шпальтах "Українських вістей". Увійшов до публіцистичних книг "Український кентавр" (2003) та "Українські колобки" (2004).

Друкується за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

Гниди у… Харкові (т. 6, стор. 389). Написано в першій половині дев'яностих років минулого століття. Ввійшов до книг "Український кентавр" (2003) та "Українські колобки" (2004).

Подається за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

Перекупки (т. 6, стор. 391). З'явився в кінці 90-х років XX ст. і вперше друкувався на сторінках періодики. Фейлетон увійшов до публіцистичних збірок "Український кентавр" (2003) та "Українські колобки" (2004).

Друк за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

Україна — не Африка (т. 6, стор. 395). Фейлетон кінця дев'яностих років минулого століття. Вперше побачив світ на шпальтах "Українських вістей". Увійшов до збірок публіцистики "Український кентавр" (2003) та "Українські колобки" (2004).

Публікація за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

Переполох в Японії (т. 6, стор. 398). Написано автором у 1999 році й уперше надруковано "Українськими вістями". Фейлетон увійшов до книг публіцистики "Український кентавр" (2003) та "Українські колобки" (2004).

Подається за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 656

Абулія (т. 6, стор. 401). Твір написано в 1999 році. Друкувався в газеті "Українські вісті". Ввійшов до публіцистичних збірок "Український кентавр" (2003) та "Українські колобки" (2004).

Друкується за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

Страшний суд (т. 6, стор. 407). Фейлетон з'явився в 1999 році. Вперше побачив світ на сторінках "Українських вістей". Увійшов до книг "Український кентавр" (2003) та "Українські колобки" (2004).

Публікується за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

Шляхетна панянка, або "Міс Європа" (т. 6, стор. 409). Написано в кінці дев'яностих років минулого століття. Друкувався на сторінках газети "Українські вісті". Ввійшов до публіцистичних збірок "Український кентавр" (2003) та "Українські колобки" (2004).

Подається за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

Небесний ангел (т. 6, стор. 413). З'явився в 1999 році. Фейлетон уперше надруковано на шпальтах газети "Українські вісті". Ввійшов до публіцистичних книг "Український кентавр" (2003) та "Українські колобки" (2004).

Друк за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

Магнітофон (т. 6, стор. 415). Фейлетон кінця дев'яностих років XX ст. Друкувався в періодиці. Ввійшов до публіцистичних збірок "Український кентавр" (2003) та "Українські колобки" (2004).

Публікується за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

"Табу" для народу (т. 6, стор. 419). Написано автором у 2000 році. Побачив світ на шпальтах газети "Українські вісті". Ввійшов до книг "Український кентавр" (2003) та "Українські колобки" (2004).

Друкується за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

Етика зобов'язує (т. 6, стор. 422). Фейлетон з'явився в 2002 році. Друкувався як у вітчизняній періодиці, так і в зарубіжній. Увійшов до збірок "Український кентавр" (2003) та "Українські колобки" (2004).

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 657

Подається за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

Як Джон в українському сленгу загруз (т. 6, стор. 425). Твір написано письменником у 2003 році. Друкувався в газеті "Українські вісті" та журналі "Червоний перець". Увійшов до публіцистичної книги "Українські колобки" (2004).

Публікація за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

Грибний Вася (т. 6, стор. 429). Фейлетон написано в 2004 році. Вперше з'явився на сторінках гумористично-сатиричного журналу "Червоний перець". Увійшов до збірки публіцистики "Українські колобки" (2004).

Друк за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

Тероризм по-...українськи (т. 6, стор. 430). З'явився в 2004 році. Вперше фейлетон надруковано на шпальтах журналу "Червоний перець". Увійшов до публіцистичної книги "Українські колобки" (2004).

Подається за виданням: Олег Чорногуз. Українські колобки. — "ВУС". — К., 2004.

Весела людина із Сумщини (т. 6, стор. 435). Нарис кінця дев'яностих років минулого століття. Ввійшов до книги "Людина з чарівним бумерангом" (2005).

Друкується за виданням: Людина з чарівним бумерангом (літературний портрет). — "ВУС". — К., 2005.

Олійниківські середи (т. 6, стор. 436). Написано в кінці минулого століття. Нарис увійшов до збірки "Спогади про Степана Олійника" (2002).

Публікується за виданням: Спогади про Степана Олійника. — "Астропринт". — Одеса, 2002.

Видатний поет України (т. 6, стор. 440). Нарис написано письменником у 1984 році. Друкувався в українській періодиці. Ввійшов до книги "Людина з чарівним бумерангом" (2005).

Подається за виданням: Людина з чарівним бумерангом (літературний портрет). — "ВУС". — К., 2005.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 658

Вічно наш (т. 6, стор. 443). Стаття з'явилася з нагоди 190-річчя з дня народження Миколи Гоголя, видатного українського й російського письменника. Друкувалася в українській періодиці. Ввійшла до книги "Людина з чарівним бумерангом" (2005).

Друк за виданням: Людина з чарівним бумерангом (літературний портрет). — "ВУС". — К., 2005.

Майстер веселого слова (т. 6, стор. 447). Нарис написано з нагоди 95-річчя з дня народження видатного письменника Остапа Вишні в 1984 році. Публікація в українській періодиці. Ввійшов до збірника "Людина з чарівним бумерангом" (2005).

Публікується за виданням: Людина з чарівним бумерангом (літературний портрет). — "ВУС". — К., 2005.

Чехов починається з любові (т. 6, стор. 450). Літературознавчу замальовку створено автором у 2004 році й надруковано в українській періодиці. Ввійшла до збірника "Людина з чарівним бумерангом" (2005).

Подається за виданням: Людина з чарівним бумерангом (літературний портрет). — "ВУС". — К., 2005.

Майстер гострого слова (т. 6, стор. 451). Літературознавчий нарис написано письменником з нагоди 70-річчя від дня народження українського гумориста-сатирика Юрія Кругляка в 1995 році. Друкувався в українській періодиці. Ввійшов до збірника "Людина з чарівним бумерангом" (2005).

Друкується за виданням: Людина з чарівним бумерангом (літературний портрет). — "ВУС". — К., 2005.

ЛІТЕРАТУРНІ ПАРОДІЇ ТА П'ЄСИ

До сьомого тому вибраного Олега Чорногуза ввійшли його літературні пародії на пригодницькі романи, повісті, оповідання, а також драматичні твори, зокрема, п'єса та комедія.

Історія задуму пародій письменником сягає ще другої половини шістдесятих років минулого століття. Так, уже 1967 року з'являється "модерна повість" "Причина смерті — щастя", сумна пародія на життя одного з героїв українського села, що мріяв хоча б про ефемерне щастя, але так і не діждавшись, помирає. Те довгоочікуване щастя приходить до нього по смерті (у вигляді врочистого похорону, організованого усією громадою села), але він уже його не пізнав... Потім був "детективний" роман

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 659

“Операція “Гібон”... В тому ж році з'являються невеличкі гумористично-пародійні оповідання, наприклад, “Репортаж” та “Твори пережили автора”, а також зовсім мініатюрна новела “Вона була ніжна, ніжна...” Проте справжньою перлиною невеликої повісті-пародії є “Пограбування на вулиці Степана Руданського” (1973), щоправда, написаної в співавторстві з Іваном Немировичем та Владиславом Бойком. Тоді ж було успішно продовжено пригоди головного героя в новому творі — “Чорна зрада професора Шлапаківського, або Канни і виноград”... Відомий уже читачеві критик Юрій Церков зауважував щодо цих творів: “Це, либонь, **перша спроба** в сучасній літературі створити своєрідну пародійну дилогію ... про ... пригоди унікального книголюба, котрий збирав... найгірші твори нині сущих авторів”, яка “сповнена такого дотепного насміху над утертими сюжетними ходами й стильовими трафаретами бездарних детективів, що, далебі, хотілося прочитати, як далі розвиватиметься дивовижна історія”. Наступна “історія” — “продовження її. Багата на веселі парадокси, композиційно побудована як карикатура на страшенно “закручений сюжет”, вона пережила попередній твір принаймні в одному: висміювала не лише пригодницьку халтуру, а й явища далеко за межами суто літературного господарства”.

До цього веселого (й не вельми! — І. С.) жанру Олег Чорногуз повертається через ... двадцять років, коли, здавалося б, створив великі й широкоформатні сатиричні романи, як “Аристократ” із Вапнярки” чи “Претенденти на папаху”, тож можна було вже й задовольнитися створеним. Але він пише низку романів-пародій, які побіжно пов'язані деякими головними героями з попередніми творами, а проте вони діють у зовсім нових соціально-політичних умовах — у перші роки незалежної України. Серед них надрукований у 1993 році невеликий роман-пародія з інтригуючою назвою “Воскреслий із мертвих”, де автор виступає вже як ... Оуен Фред Чарльстон, а також “Ключ до вбивства” та “Європа-блюз”, які ще ніколи не друкувалися...

Олег Чорногуз увійшов в українську літературу ще й як автор драматичних творів, серед яких пропонуються читацькому загалові п'єса-памфлет “Пектораль” та комедія з виразно сатиричним підтекстом “За десять відсотків, або Брат Васі”.

Воскреслий із мертвих (т. 7, стор. 113). Написано автором у 1993 році. Твір виходив окремою книжкою.

Подається за виданням: Оуен Чарльстон. Воскреслий із мертвих. — Вид-во “Рось”. — К., 1993.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 660

Ключ до вбивства (т. 7, стор. 238). Твір з'явився на початку 90-х років минулого століття. Публікується вперше.

Європа-блюз (т. 7, стор. 321). Пародія початку дев'яностих років минулого століття. Ніде не друкувалася.

Пограбування на вулиці Степана Руданського (т. 7, стор. 5). Написано в 1973 році. Вперше побачила світ у збірці "Сповідь старого холостяка" (1974). Друкувалася також у двотомнику автора (1986).

Друкується за виданням: Олег Чорногуз. Твори в двох томах. — Том перший. — "Дніпро". — К., 1986.

Чорна зрада професора Шлапаківського, або Канни і виноград (т. 7, стор. 27). Роман-пародія вийшов з-під пера письменника в кінці 1973 року і побачив світ у книзі автора "Як доглядати Зевса" (1976). Увійшов також до двотомника письменника (1986).

Публікується за виданням: Олег Чорногуз. Твори в двох томах. — Том перший. — "Дніпро". — К., 1986.

Причина смерті — щастя (т. 7, стор. 418). Повість-пародія другої половини шістдесятих років минулого століття. Вперше надруковано під назвою "Повість про неписьменного діда" в книзі "Помаранчева Одіссея" (1968). Увійшла до двотомника творів письменника (1986).

Подається за виданням: Олег Чорногуз. Твори в двох томах. — Том перший. — "Дніпро". — К., 1986.

Репортаж (т. 7, стор. 428). Оповідання написано автором у 1967 р. Надруковано в книзі "Помаранчева Одіссея" (1968). Увійшло до двотомника творів автора (1986).

Друк за виданням: Олег Чорногуз. Твори в двох томах. — Том перший. — "Дніпро". — К., 1986.

Рожева фантазія (т. 7, стор. 431). Оповідання у фантастичному стилі другої половини 60-х років XX ст. Друкувалося вперше в книзі "Помаранчева Одіссея" (1968). Увійшло до двотомника творів (1986).

Публікація за виданням: Олег Чорногуз. Твори в двох томах. — Том перший. — "Дніпро". — К., 1986.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 661

Вона була ніжна, ніжна... (т. 7, стор. 433). Написано в 1968 році. "Новела" друкувалася в книжці "Помаранчева Одіссея" (1968). Увійшла до двотомника творів (1986).

Друкується за виданням: Олег Чорногуз. Твори в двох томах. — Том перший. — "Дніпро". — К., 1986.

Твори пережили автора (т. 7, стор. 434). Пародію написано в 1967 р. і надруковано в книжці "Помаранчева Одіссея" (1968). Увійшла до двотомника творів автора (1986).

Подається за виданням: Олег Чорногуз. Твори в двох томах. — Том перший. — "Дніпро". — К., 1986.

Пекторaль (т. 7, стор. 435). П'єса з'явилася в 2006 році. Ніде не друкувалася.

За десять відсотків, або Брат Васі (т. 7, стор. 529). Комедію написано автором у 2006 році. Не друкувалася.

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 662

ЗМІСТ

Пограбування на вулиці
Степана Руданського *(повість-пародія)* 5
Чорна зрада професора Шлапаківського, або
Канни і виноград *(роман-пародія)* 27
Воскреслий із мертвих 113
Ключ до вбивства 238
Європа-блюз 321
Причина смерті — щастя *(модерна повість)* 418
Репортаж *(американське оповідання)* 428
Рожева фантазія *(фантастичне оповідання)* 431
Вона була ніжна, ніжна... *(новела)* 433
Твори пережили автора *(некролог)* 434
Пектораль *(п'єса-версія)* 435
За десять відсотків, або Брат Васі *(комедія)* 529
Коментарі 621

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 663

ДО ВІДОМА ЧИТАЧІВ!

Бажаючим придбати семитомник Олега Чорногуза, а також інші книги автора, прохання надсилати замовлення на адресу:

03680 МСП
м. Київ, вул. Сім'ї Сосніних, 11
"Червоний ПЕРЕЦЬ"
тел./факс: 8 (044) 402-97-64

або:

03134
м. Київ, а/с 3
"Червоний ПЕРЕЦЬ"

Tom7:Tom7.qxd 28.03.2012 17:23 Page 664

ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНЄ ВИДАННЯ

Чорногуз *Олег Федорович*

ЗІБРАННЯ ТВОРІВ
у семи томах

Том 7

ЛІТЕРАТУРНІ ПАРОДІЇ, П'ЄСИ ТА КОМЕНТАРІ

Директор видавництва *В. В. Воробей*
Керівник проекту *Є. В. Письмак*
Коректор *Л. В. Манченко*
Художник *Б. П. Богомаз*
Упорядник, автор коментарів *В. І. Ткаченко*
Дизайн обкладинки *І. М. Задоя*
Верстка *І. М. Задоя*

Оригінал-макет і друк
Видавнича компанія "КИТ"

Передано до складання 15.06.06. Підписано до друку 02.08.06.
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Гарнітура PetersburgCTT.
Друк офсетний. Ум.-друк. арк. 38,59. Наклад 1000 прим.
Зам. № 800-06.

Видавнича компанія "КИТ"
04080, м. Київ, вул. Фрунзе, 19—21. Тел.: (044) 417-21-72, 417-53-70.
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи
ДК № 861 від 20.03.2002 р.